

วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

Journal of Mani Chettha Ram

Wat Chommani

ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม – กุมภาพันธ์ 2568)

Vol 8 No.1 (January - February 2025)

P-ISSN : 2774-0455 (Print)

E-ISSN : 2774-0978 (Online)

วัตถุประสงค์

วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทความวิจารณ์หนังสือ แก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณี ท้องถิ่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ เป็นราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม – เมษายน

ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 4 เดือน กรกฎาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 5 เดือน กันยายน – ตุลาคม

ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม

🌸 เจ้าของ

111/1 วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 43000 โทร 06-10186156

e-mail: manichettharam@gmail.com

🌸 ที่ปรึกษา

พระเทพกิตติมุนี, ดร.

ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

พระราชรัตนาลงกรณ์, รศ.ดร.

เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

พระศรีวิจิตรโมลี

รองเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

พระสุธีวรชิตคุณ

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

🌸 บรรณาธิการบริหาร

พระครูสุตรัตนภรณ์

เจ้าอาวาสวัดจอมมณี

🌸 หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระมหาฐิติวัตร หนังกิจ, ดร.

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์

🌸 กองบรรณาธิการ

พระศรีญาณวงศ์, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระครูภาวนาธรรมโมชิต, ดร.

เจ้าคณะอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

พระครูปริยัติสุวรรณวัฒน์, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระนัสสนะ ส่างช้าง, ดร.

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

พระมหาจำนงค์ สิริวิญญู, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระมหาฐิติวัธส์ หมั่นกิจ, ดร.

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. อีร์ภัทร์ เสรีรังสรรค์

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชธร ตูทองคำ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ สุวีรางกูร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วินิจ ฝาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พลตรี ดร.วัลลภ มณีเชษฐา

มหาวิทยาลัยเนชั่น

ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน

สมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย

ดร.ธีรดนัย กัปโก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูกาญจนาภรณ์ ปุณัณรัมย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิพงษ์ บัวช้อย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

 ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระมหาสาธน์ ดิถีขปณฺโณ

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

นายสมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พรเทพ เข้มเครือ

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ณรงค์ฤทธิ์ ดีทองหลง

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ฝ่ายกฎหมาย

ชัยวิทย์ ฤทธิพิชัยวัฒน์

นิติกรกรชำนาญการ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ออกแบบปก

สมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์

จัดรูปเล่ม

พระวินัย นาคา

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ใน
พระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถ.พหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 13180
โทรศัพท์ 0 2529 0574 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 1 ประจำปีพุทธศักราช 2568 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เนื้อหาสาระของบทความยังคงเนื้อหาสาระที่หลากหลายเช่นเคย จำนวนบทความทั้งหมด จำนวน 46 เรื่อง ซึ่งประกอบด้วย บทความวิจัย จำนวน 43 เรื่อง บทความวิชาการ จำนวน 3 เรื่อง วารสารผ่านการประเมินคุณภาพวารสารใหม่เข้าสู่จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้วารสารจัดอยู่กลุ่มที่ 2 ระยะเวลาการรับรองคุณภาพวารสารตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2568 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2572 และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาระดับบัณฑิต ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการ หรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระครูสุตริตนาภรณ์
บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ฉ)
สารบัญ	(ช-๓)

บทความวิจัย : Research Article

ภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 BUDDHIST LEADERSHIP PRINCIPLES OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE JATURAMITR SCHOOL GROUP UNDER THE OFFICE OF BASIC EDUCATION COMMISSION , TAK PROVINCE, DISTRICT 1 นลธวัช ยุทธวงศ์	1-14
ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ADMINISTRATIVE FACTORS AFFECTING RELATIONSHIP BUILDING ETWEEN SCHOOLS AND COMMUNITIES IN SAKON NAKHON PRIMARY DUCATIONAL SERVICE AREA 2 อุดมพงศ์ ประสานเชื้อ และ อีระเดช จิราธนทัต	15-28
ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางสังคมกับความสุขในการเรียนรู้ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอดาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 THE CORRELATION BETWEEN SOCIAL INTELLIGENCE AND HAPPINESS IN LEARNING OF PRATHOMSUKSA 3 STUDENTS IN TAPRAYA DISTRICT UNDER THE SAKAEO PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 2 ฐิตาวดี ดีจรัส และ อุทัยวรรณ สายพัฒนะ	29-43
ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการตัดสินใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร THE CORRELATION BETWEEN EMOTIONAL QUOTIENT AND DECISION MAKING ABILITY OF MATHAYOMSUKSA 6 STUDENTS SCHOOLS IN SAI MAI DISTIRCT, BANGKOK อนุพงษ์ ช่วยชาติ และ อุทัยวรรณ สายพัฒนะ	44-62

- ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา : 63-77**
ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่อหย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
PEOPLES SATISFACTION WITH THE LOCAL DEVELOPMENT OF SONGKHLA MUNICIPALITY: A CASE STUDY OF THE RUAM JAI PHATTHANA COMMUNITY, BOYANG SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE
พระภุชงค์ ฐิตธมโม (แก้วประยูร)
- การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์ที่ส่งผลต่อ 78-89**
ผลสัมฤทธิ์วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขา
การศึกษาปฐมวัย
THE DEVELOPMENT OF BACKWARD DESIGN ONLINE LEARNING PACKAGE AFFECTING TO LEARNING ACHIEVEMENT OF RESEARCH SUBJECT FOR LEARNING DEVELOPMENT OF BACHELOR'S DEGREE STUDENTS FACULTY OF EDUCATION AT SANTAPOL COLLEGE
สถิตย์ กุลสอน, ทิพย์วรรณ แพงบุพผา, ญาณิน ดาจง และ มลีนท์ ศิริรินทร์กัญญา
- การพัฒนาบอร์ดเกมการศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหา ร่วมกับการเรียนรู้แบบ 90-108**
เพื่อนคู่คิดเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อการเรียน วิชาฟิสิกส์
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
THE DEVELOPMENT OF AN EDUCATIONAL BOARD GAME BASED ON THE PROBLEM-SOLVING METHOD WITH THINK-PAIR-SHARE TO ENHANCE PROBLEM-SOLVING SKILLS AND ATTITUDES TOWARDS LEARNING PHYSICS FOR MATTHAYOMSUKSA 4 STUDENTS
กาญจนา ทองจับ
- ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะกับความฉลาดทางอารมณ์ของ 109-125**
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย 2
THE CORRELATION BETWEEN CREATIVE THINKING OF ART AND EMOTIONAL QUOTIENT OF PRATHOMSUKSA 2 STUDENTS IN PRIVATE SCHOOLS IN URATTHANI AREA 2
ปณยวรรณ พุ่มพวง และ อุทัยวรรณ สายพัฒนา
- กระบวนการส่งเสริมความรู้ให้แก่ประชาชนในการเลือกตั้ง 126-140**
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนครศรีธรรมราช
THE PROCESS OF PROMOTING KNOWLEDGE TO THE PEOPLE IN THE ELECTION OF MEMBER OF HOUSE OF REPRESENTATIVES IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE
กรวิทย์ บุญมี และ พระครูปลัดอริชฐ์ สุวฑฺฒโน (สุขพานิช)

แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 141-159
การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

GUIDELINES FOR ACADEMIC ADMINISTRATION OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN UDON THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

วิศรุตฯ คุณแสน และ อีระเดช จิราชนทัต

รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 160-177
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 1
ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร

A MANAGEMENT MODEL TO DEVELOP THE INTERNAL QUALITY ASSURANCE SYSTEM FOR SCHOOLS UNDER NAKHONSAWANPRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1 ON DUTIYAPÂPANIKA SUTTA

วรินทร์ธรา ภัคอุ้มพาพันธ์, ธาณี เกสทอง และ วรฤต เกื่อนช้าง

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครู 178-192
โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี

THE ROLE OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING TEACHERS' INFORMATION TECHNOLOGY COMPETENCY IN PRIVATE SCHOOLS UNDER THE NONTHABURI PROVINCIAL EDUCATION OFFICE

สำนวน คุณพล และ เสาวภาคย์ แหลมเพ็ชร

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน 193-208
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 2

FACTORS AFFECTING LEARNING ORGANIZATION IN SCHOOLS, UNDER THE JURISDICTION OF THE LAMPANG PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

พิชญพันธ์ จันทน์น้อย, สติรพร เชาวน์ชัย และ ชนิดดา ภูหงษ์ทอง

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดง 209-222
เย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

QUALITY OF LIFE OF ELDERLY PEOPLE RECEIVING WELFARE PAYMENTS IN THE AREA OF THE TAMBON DONG YEN ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, BAN DUNG DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

พลอยพรรณ คำสีลา และ บุญเหลือ บุปผามาลา

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหว้า อำเภอกุม 223-236
ภวาปี จังหวัดอุดรธานี

PUBLIC PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF NONG WA SUBDISTRICT MUNICIPALITY, KUMPHAWAPI DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

ณัฐดนัย ชัยจิตร และ โกศล สอดส่อง

**การพัฒนาแบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัล โดยใช้
ชุมชนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครราชสีมา เขต 6** 237-252

DEVELOPMENT OF A MODEL FOR CARING FOR AND CREATING SAFETY
FOR STUDENTS IN THE DIGITAL AGE USING COMMUNITIES AS A BASE FOR
SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA, NAKHON RATCHASIMA AREA 6

พระมหาฐิติวัตร ฐิตินวโน (หมั่นกิจ), อรุณรัตน์ ทิพย์เนตร, รัศมี อุกประโคน, นิพล อินนอก และ
วชิรญญ ภูครองนา

**การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์นึ่งร่วมกับการ
สอนทักษะปฏิบัติ สำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย** 253-265

THE DEVELOPMENT OF BLENDED LEARNING MANAGEMENT USING E-
LEARNING LESSONS WITH PRACTICAL SKILLS TEACHING FOR TEACHER
STUDENTS OF LOEI RAJABHAT UNIVERSITY

วิเชษฐ์ นันทะศรี และ อัจฉรา นันทะศรี

**ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการ
ปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สงขลา เขต 3** 266-281

TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS
AFFECTING WORK MOTIVATION OF GOVERNMENT TEACHERS UNDER
SONGKHLA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

กนกพร แทนบุญ, นวรัตน์ ไชยมภู และ ชนัฐ พรหมศรี

**ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3** 282-293

THE DIGITAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND ITS IMPACT
ON ACADEMIC MANAGEMENT IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER
THE CHONBURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

รดา บุณนา, ชัยฤทธิ์ แสงสว่าง และ สนั่น ประจงจิตร

**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว
อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู** 294-308

PUBLIC PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF NONG BUA
SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, MUEANG DISTRICT, NONG
BUA LAMPHU PROVINCE

ภาคณ สุธรรมมา และ สุบัน สมสาร

- การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย** 309-323
อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู
 GOOD GOVERNANCE MANAGEMENT OF NON SUNG PLUEAII SUBDISTRICT MUNICIPALITY, SRI BUN RUEANG DISTRICT, NONG BUA LAMPHU PROVINCE
ชลลดา ตาเมือง และ ชาญยุท หาญชนะ
- การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ** 324-339
อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น
 GOOD GOVERNANCE MANAGEMENT OF KUTTHAT SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, NONG NA KHAM DISTRICT, KHON KAEN PROVINCE
วิภาพรรณ โคตรชัย และ ชาญยุท หาญชนะ
- นวัตกรรมจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานราก** 340-353
จังหวัดหนองคาย
 THE INNOVATION WATER RESOURCES AND ENVIRONMENTAL MANAGEMENT OF AREA THE NAMSUAY RIVER BASIN BY INTEGRATING LOCAL KNOWLEDGE TO PROMOTE SUSTAINABLE AGRICULTURE TO LOCAL ECONOMY SYSTEM NONG KHAI PROVINCE
พระครูโสภณธรรมโชติ (สัมพันธ์ สิริโรจน์บริรักษ์)
- ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1** 354-366
 THE RELATIONSHIP BETWEEN THE CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND TEACHERS' COMPETENCIES IN ACTIVE LEARNING PHICHIT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1
ปิ่นมณัส ไบนิล และ ทศนะ ศรีปัดดา
- การศึกษาปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2** 367-382
 THE STUDY OF PROBLEMS INFORMATION SYSTEM MANAGEMENT IN SCHOOLS NAKHON SAWAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2
พงศธร แร่งเขตวิทย์, นันทวัช นุนารณ และ ฐิตินันท์ ดั่งสุวรรณ
- การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก WORDWALL เพื่อส่งเสริมการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม)** 383-396

USING WORDWALL GAME IN LEARNING ACTIVITIES TO ENHANCE ENGLISH VOCABULARY RETENTION IN ELEMENTARY 2 STUDENTS OF THE DEMONSTRATION SCHOOL OF RAMKHAMHAENG UNIVERSITY (ELEMENTARY DEPARTMENT)

สิรินทร์ทิพย์ ชุมทอง และ เปรมพล วิบูลย์เจริญสุข

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล 397-410
วัดหลวง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย

PUBLIC PARTICIPATION IN COMMUNITY DEVELOPMENT IN WAT LUANG SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, PHON PHISAI DISTRICT, NONG KHAI PROVINCE

รัฐกร จงรักษ์ และ บุญเหลือ บุปผามาลา

ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา 411-422
กับองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในอำเภอนาดูน จังหวัดขอนแก่น
การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

RELATIONSHIP BETWEEN COMPLIANCE WITH PROFESSIONAL ETHICS OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS WITH THE SCHOOL HAPPINESS ORGANIZATION IN NA DUANG DISTRICT UNDER THE JURISDICTION OF THE LOEI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE, AREA 1

จักรภาพ สังคีตศิลป์, จริญญา บุญธรรม และ สุเทพ ตระหง่าน

พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของ 423-434
ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 1

THE LEADERSHIP BEHAVIOR OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING TEACHERS' WORK MOTIVATION UNDER CHANTHABURI EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ธารารัตน์ สามิภักดิ์, ชัยฤทธิ์ แสงสว่าง และ สนั่น ประจงจิตร

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องพลเมืองดิจิทัลโดยใช้การจัดการเรียนรู้ 435-445
แบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 6

THE DEVELOPMENT OF ACADEMIC ACHIEVEMENT IN DIGITAL CITIZENSHIP USING MICRO-LEARNING MANAGEMENT COMBINED WITH STAD COOPERATIVE LEARNING TECHNIQUES FOR MATTAYOM SUKSA 6 STUDENTS.

ภราดร รัชชพิชิตกุล และ วิลาวัลย์ อุดคำ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู 446-458

PUBLIC PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF NA NONG THUM SUBDISTRICT MUNICIPALITY, NAKLANG DISTRICT, NONG BUA LAMPHU PROVINCE

อัฐนิยา พุทธจันทร์ และ พิชัยรัฐ หมั่นด้วง

คุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู 459-472

SERVICE QUALITY OF NONG BUA LAMPHU PROVINCIAL LAND OFFICE

ธนภัทร ศิริ และ พิชัยรัฐ หมั่นด้วง

การพัฒนาความสามารถในการถอดความจากงานเขียนเชิงวิชาการโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล 473-483

DEVELOPMENT OF WRITTEN PARAPHOSING'S COMPETENCY BY THINK-PAIR-SHARE MODEL FOR THAI LANGUAGE STUDENTS FACULTY OF EDUCATIONAL SANTAPOL COLLEGE

มาลินี ผลประเสริฐ, ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์, ทิพย์วรรณ แพงบุปผา, สาริษฐ์ วิเศษหลง, มลินี ศรีจันทร์กัญญา, เดือนฉาย ผ่องใส และ เบญจสิริ เจริญสวัสดิ์

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครอง อำเภอนนัง จังหวัดหนองบัวลำภู 484-496

GOOD GOVERNANCE MANAGEMENT OF NON SANG DISTRICT OFFICE, NONG BUA LAMPHU PROVINCE

อภิณพ ปัญญวัฒน์ และ โกศล สอดส่อง

องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 497-510

ACADEMIC LEADERSHIP COMPONENTS OF EDUCATIONAL INSTITUTION UNDER CHOMPORN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE ARE OFFICE 1

ธีระศักดิ์ เกตุอำไพ, นาวัน นิลแสงรัตน์ และ นรเศรษฐ์ ชุมวงษ์

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง 511-522

STRATEGY LEADERSHIP MODEL OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE JURISDICTION OF SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 15

สุภัชชา ศรีชะอุม, พรรษต์ ลังกะสูตร และ คณิต สุขรัตน์

การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท 523-535

DEVELOPMENT OF PARTICIPATORY MANAGEMENT MODEL OF PRIMARY

SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE PRIMARY EDUCATION AREA, CHAI NAT

จำนงค์ ศรีโมรา, นาวิน นิลแสงรัตน์ และ อธิพงษ์ เพชรสุทธิ

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความ
บกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามหลัก
กัลยาณมิตรธรรม 7 536-549

PARTICIPATORY MANAGEMENT MODEL TO DEVELOP VACATIONL SKILLS
OF STUDENTS WITH INTELLECTUAL DISABILITIES UNDER THE OFFICE OF
SPECIAL EDUCATION ADMINISTRATION ACCORDING TO THE PRINCIPLES
OF KALYÄNAMITTADHAMMA 7

อภิญา บุญเกียรติ และ วรกฤต เกื่อนช้าง

การศึกษาแนวคิดทางสุนทรียศาสตร์ และศาสตร์ของไอคอนพระนางมารีย์
พรหมจารีในโบสถ์คริสต์ศาสนา นิกายโรมันคาทอลิก 550-564

THE STUDY OF AESTHETICS AND SEMIOTICS

OF BLESSED VIRGIN MARY ICON IN THE CATHOLIC CHURCH

สิริมิตร สิริโสฬส และ พระครูปลัดสุวัฒนวิสุทธิสารคุณ

THE CONTEMPORARY VALUE AND POPULARIZATION OF DUNHUANG
DANCE AND DAI PEACOCK DANCE 565-581

XU MENGNI AND SUPAVADEE POTIWETCHAKUL

AN EXPLORATION OF THE CENTRAL ROLE OF FIELDWORK IN THE
STUDY OF TAOIST DRUMMING AT XISHAN GUAN 582-596

YU MEIHAN AND MANISSA VASINAROM

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านฝือ
จังหวัดอุดรธานี 597-611

GOOD GOVERNANCE ADMINISTRATION OF KLANG YAI SUBDISTRICT
MUNICIPALITY, BAN PHUE DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

นันทนัช ผลแสง และ บุญเหลือ บุบผามาลา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายรัตนบุรี 1 สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 612-622

FACTORS AFFECTING TO THE STUDENT QUALITY OF SCHOOLS IN
RATTANABURI 1 NETWORK UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

สุพิชญา สาขะจันทร์, เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม และ ธนาศักดิ์ ช่ายกระโทก

บทความวิชาการ : Academic Article

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการพัฒนาที่มีคุณภาพของการบริหาร 623-636
สถานศึกษา

APPLICATION OF THE FOUR IDDHIPĀD OF POWER IN QUALITY
DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION

พระครูปริยัติโสภณกิจ, พระปลัดยอนด้า วาทสทุโท และ ยิ่งสรรค์ หาพา

บทบาทศึกษานิเทศก์ในยุคปัญญาประดิษฐ์: การปรับตัวและการเสริมสร้าง 637-656
ศักยภาพครู

THE ROLE OF EDUCATIONAL SUPERVISORS IN THE AGE OF ARTIFICIAL
INTELLIGENCE: ADAPTING AND EMPOWERING TEACHERS

อภิรักษ์ ปาสาณะเก, สาลินี ลิขิตพัฒนกุล และ ชัยวัฒน์ ป้อมพิทักษ์

การจัดการเรียนรู้แบบใหม่โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการแสดงนาฏศิลป์ 657-668
สร้างสรรค์

INNOVATIVE COMMUNITY-BASED LEARNING MANAGEMENT TO PROMOTE
CREATIVE DANCE PERFORMANCES

จิตสุภาวัฒน์ สำราญรัตน์, วรรณวิภา มัธยมนันท์ และ วิไลวรรณ ไชยลังการ

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

669-688

ภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1*
BUDDHIST LEADERSHIP PRINCIPLES OF SCHOOL ADMINISTRATORS
IN THE JATURAMITR SCHOOL GROUP UNDER THE OFFICE OF
BASIC EDUCATION COMMISSION , TAK PROVINCE, DISTRICT 1

นลธวัช ยุทธวงศ์

Nontawat Yuttawong

คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก ประเทศไทย

Faculty of Education, Northern College, Tak, Thailand

Corresponding author Email : nontawat192498@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาแนวปฏิบัติภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้การวิจัยแบบผสมผสานโดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากครูผู้สอนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 124 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 23 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ขั้นตอนที่ 1 ภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก

2. ขั้นตอนที่ 2 แนวปฏิบัติภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน ได้ดังนี้ 2.1) ควรนำหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ มีความพึงพอใจในตำแหน่งหน้าที่ เอาใจใส่ในการปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ และแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล 2.2) ควรนำหลักขรรยาวาสนธรรม 4 ได้แก่ มีความจริงใจ รักษาคำพูด มีความซื่อสัตย์ อดทน อดกลั้น มีน้ำใจเสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม 2.3) ควรนำหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือทุกคนด้วยความเต็มใจ ใช้คำพูดที่สุภาพ ให้ออกาสผู้อื่น ถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์ และปฏิบัติตนวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย 2.4) ควรนำหลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ มีน้ำใจให้เกียรติช่วยเหลือทุกคนทุกฝ่าย

* Received 11 January 2025; Revised 24 January 2025; Accepted 25 January 2025

ให้ได้รับการพัฒนาตนเอง โดยไม่เลือกปฏิบัติ ยกย่องชมเชยทุกคน และปฏิบัติกับทุกคนด้วยความเสมอภาค

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนา, ผู้บริหารสถานศึกษา, กลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร

Abstract

This research aims to achieve two main objectives: 1) to study the Buddhist leadership principles of school administrators. 2) to examine the leadership practices of school administrators based on these principles. The study employs a mixed-method approach incorporating both quantitative and qualitative research methodologies. Data were collected through questionnaires from a sample of 124 teachers, which were subsequently analyzed using percentages, means, and standard deviations. Additionally, qualitative data were gathered through interviews with 23 experts, school administrators, and teachers and analyzed using content analysis. The findings are intended to contribute to a deeper understanding of the application of Buddhist leadership principles in the context of educational administration.

The findings indicate that:

1) Step 1: The Buddhist leadership of school administrators, both overall and in specific aspects, is at a high level.

2) Step 2: The recommended leadership practices based on Buddhist principles include the following: 2.1) The application of the Four Bases of Success (Iddhipada 4), emphasizing satisfaction in one's role, diligence, careful reflection, and rational problem solving. 2.2) The practice of the Four Virtues for Laypeople (Gharavasa-dhamma 4), emphasizing sincerity, honesty, patience, tolerance, generosity, and prioritizing the common good. 2.3) The implementation of the Four Principles of Service (Sangahavatthu 4), including helping others willingly, speaking politely, Providing opportunities, sharing useful knowledge, and maintaining consistency in behavior. 2.4) The adherence to the Four Sublime States (Brahmavihara 4), which involve showing respect, assisting in the self-development of all individuals without discrimination, praising others, and treating everyone equally.

Keywords: Buddhist leadership, school administrators, Jaturamitr school group.

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวดที่ 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 บัญญัติว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่กล่าวว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคนและสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญ ในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลก ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ในการพัฒนาการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรที่สำคัญและจำเป็นต้องมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานด้านการศึกษาเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และต้องมีคุณธรรม จริยธรรมในการบริหารการศึกษา ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ได้กำหนดให้บุคลากรภาครัฐเป็นคนดีและเก่ง ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความสามารถสูง มุ่งมั่นและเป็นมืออาชีพ ในการปฏิบัติหน้าที่และขับเคลื่อนภารกิจยุทธศาสตร์ชาติ โดยภาครัฐมีกำลังคนที่เหมาะสมทั้งปริมาณและคุณภาพ มีระบบการบริหารจัดการและ

พัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมกับความต้องการในการปฏิบัติงาน มีความก้าวหน้าในอาชีพ สามารถจูงใจให้คนดี คนเก่งทำงานในภาครัฐ มีระบบพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรภาครัฐ ให้มีสมรรถนะใหม่ ๆ สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงบริบทการพัฒนา มีการเสริมสร้าง คุณธรรมและจริยธรรม (ยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) ซึ่งการบริหารที่ดีต้องมีหลักธรรมเป็น พื้นฐาน การเลือกหลักธรรมมาปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายว่าการจะเป็นนักบริหารที่เก่งและดี เราควรปฏิบัติธรรมอะไรบ้าง เพื่อตอบคำถามนี้เราต้องทราบก่อนว่านักบริหารทำหน้าที่อะไร ซึ่งการบริหาร หมายถึง ศิลปะและการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น ดังนั้นนักบริหารต้องมี หลักธรรมหรือนำธรรมะข้อใดข้อหนึ่งมาเป็นแนวทางปฏิบัติ จึงจะสามารถแก้ปัญหาได้ อย่างเหมาะสม(พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2542) เพื่อยืนยันว่าหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานของผู้บังคับได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ที่กล่าวว่า อิทธิบาท 4 เป็น หลักธรรมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำกับการบริหารองค์การให้ผู้ประพฤติดีปฏิบัติให้ ประสบความสำเร็จในหน้าที่การบริหารงานต่าง ๆ ตามที่มุ่งหวังไว้ โดยการเอาชนะปัญหาและ อุปสรรคต่าง ๆ ได้ (อภิสิทธิ์ วงษ์ประดิษฐ์, 2564) ยังสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง การบริหาร สถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มคุณภาพการศึกษานาอ้อศรี เมืองชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ที่กล่าวว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวหัวใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล หรือเป็นหลักการ สงเคราะห์ซึ่งกันและกัน สามารถนำมาประยุกต์ในการบริหารจัดการได้ (ภัทรวรรณ ประโลม, 2565) ยังไปสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 ที่กล่าวว่า พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมประจำใจของผู้บริหารสำหรับใช้ในการครองคนทีปฏิบัติด้วยจิตคิด ที่เกื้อกูลให้บุคคลนั้นมีทั้งความดีและความสุข ซึ่งผู้บริหาร ผู้ปกครองต้องมีความเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา นำมาเป็นแนวปฏิบัติประพฤติดน เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (วัชรระ คณะทรง, 2565) และสอดคล้องกับบทความวิชาการ เรื่อง ภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลัก ฆราวาสธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุค 4.0 (ชีวิตวิไลใหม่) ที่กล่าวว่า ฆราวาสธรรม 4 เป็นหลักธรรมในการครองเรือนอย่างถูกต้องดีงาม ซึ่งหลักธรรมทั้ง 4 ประการนี้ ได้แก่ สัจจะ หมด ขันติ และจาคะ สามารถนำมาเป็นแนวปฏิบัติเพื่อยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข (กัญชพร ปานเพชร, 2566)

สถานศึกษาถ้าได้ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำผู้ที่ดี สถานศึกษานั้นก็จะประสบผลสำเร็จ และ เจริญก้าวหน้าเพราะการทำให้สถานศึกษาเจริญก้าวหน้าขึ้นขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ และ ความเอาใจใส่ของผู้นำ และพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรม ดังนั้นการจะทำให้สถานศึกษา บรรลุเป้าหมายดังที่กล่าวมา จะต้องอาศัยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่มีสมรรถนะสูงใช้วิธีการที่

ทันสมัย ทันสถานการณ์ สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทำให้บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา และรูปแบบการบริหารจัดการต้องเปลี่ยนไป เพื่อให้เหมาะสม และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้บริหารจึงต้องอาศัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเข้ามาบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยใช้ความรู้ทักษะ และความสามารถในการแปลงแนวความคิดกลยุทธ์ให้เป็นแผนปฏิบัติงาน และเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ รวมถึงการจัดการกับอุปสรรคที่เกิดจากการปฏิบัติงาน เช่น ปัญหาความขัดแย้งในองค์กร ซึ่งผู้บริหารจะต้องจัดการกับปัญหาความขัดแย้งให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษาของตน ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่มีใครปรารถนา トラบใดที่มนุษย์ยังมีชีวิตอยู่ และอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ผู้บริหารจะต้องเข้าใจความขัดแย้ง แปรสภาพความขัดแย้งให้เป็นประโยชน์ บริหารความขัดแย้งให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ (พระกฤษกร อัครภพเมธี, 2557) การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการแก้ปัญหาของสังคมถือเป็นสิ่งสำคัญในสังคมไทยปัจจุบัน โดยเฉพาะความมีคุณธรรม จริยธรรม มีความยุติธรรม รู้รักสามัคคี มีความเสียสละ ไม่มีมานะ ทิฐิปราศจากอคติซึ่งคุณธรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องมีอยู่ในตัวของผู้นำ จึงจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำงานด้วยการบริหารตน การบริหารคน และการบริหารงานในองค์กร ซึ่งแนวทางของพระพุทธศาสนาถือว่าการที่จะเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงพุทธที่ดีนั้น ต้องมีคุณสมบัติตามหลักพุทธธรรม (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และพระมหาสมัย ฝาสุโก, 2557)

ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของหลักพุทธศาสนา ซึ่งสามารถนำหลักมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบของคุณธรรม ซึ่งบุคคลของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งต้องมีภาวะผู้นำที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ ในการบริหารงาน ทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องยอมรับในจริยธรรม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบของคุณธรรม จริยธรรม และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษาอื่น ๆ ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ปีการศึกษา 2567 ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลตาก โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ โรงเรียนชุมชนบ้านปามะม่วง โรงเรียนบ้านหนองกระโท่ โรงเรียนชุมชนบ้านไม้งาม โรงเรียนวัดปากห้วยไม้งาม โรงเรียนบ้านหนองบัวเหนือ โรงเรียนบ้านวังม่วง โรงเรียนเด่นวิทยา จำนวน 9 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 182 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 9 โรงเรียน ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และวิธีการสุ่มอย่างง่ายได้กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น จำนวน 124 คน

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น จำนวน 23 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

2.2 แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม

1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบให้สอดคล้องในการสร้างข้อคำถาม

1.2 ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถาม

1.3 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมนิยามศัพท์

1.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้านความสอดคล้อง ความถูกต้องเหมาะสม ความชัดเจน ความครอบคลุม และความครบถ้วนของข้อคำถาม

1.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนเมืองตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.82

1.7 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

2. การสร้างและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

2.1 ศึกษาหลักการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2 ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหา

2.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้านความสอดคล้อง ความถูกต้องเหมาะสม ความชัดเจน ความครอบคลุม และความครบถ้วนของข้อคำถาม

2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.5 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ศึกษาต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม ใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 รวมทั้งสิ้น จำนวน 124 คน

3.2 แบบสัมภาษณ์ ใช้เก็บข้อมูลกับแหล่งข้อมูล ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น จำนวน 23 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงที่สุดไปหาต่ำสุดพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านที่ 4 ด้านหลักพรหมวิหาร 4 อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.08$) รองลงมาคือ ด้านที่ 3 ด้านหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.85$) ด้านที่ 2 ด้านหลักขรवासธรรม 4 อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.83$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ด้านที่ 1 ด้านหลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.80$) ตามลำดับ แสดงข้อมูลตามตารางที่ 1 ดังนี้

ด้านที่	ภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	มีความคิดเห็น
1	ด้านหลักอิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา)	3.80	0.22	มาก 4
2	ด้านหลักขรवासธรรม 4 (สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ)	3.83	0.27	มาก 3
3	ด้านหลักสังคหวัตถุ 4 (ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตา)	3.85	0.29	มาก 2
4	ด้านหลักพรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา)	4.08	0.39	มาก 1
เฉลี่ยรวม		3.89	0.13	มาก

2. ผลการศึกษาแนวปฏิบัติภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักอิทธิบาท 4 มาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน ได้แก่ มีความพึงพอใจในตำแหน่งหน้าที่ เอาใจใส่ในปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ และแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักขรवासธรรม 4 มาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน ได้แก่ มีความจริงใจ รักษาคำพูด มีความซื่อสัตย์ อดทน อดกลั้น มีน้ำใจ เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือทุกคนด้วยความเต็มใจ ใช้คำพูดที่สุภาพ ให้โอกาสผู้อื่น ถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์ และปฏิบัติตนวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักพรหมวิหาร 4 นำมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน ได้แก่ มีน้ำใจ ให้เกียรติ ช่วยเหลือทุกคนทุกฝ่ายให้ได้รับการพัฒนาตนเองโดยไม่เลือกปฏิบัติ ยกย่องชมเชย และปฏิบัติกับทุกคนด้วยความเสมอภาค

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยรวมและรายด้านพบว่า อยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักพุทธศาสนามาเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ มีน้ำใจ พุดจาสุภาพ ให้เกียรติ จริใจ ซื่อสัตย์ เสียสละ ช่วยเหลือทุกคนด้วยความเต็มใจ และปฏิบัติตนวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย เป็นไปตามแนวคิดของ กัญชพร ปานเพชร. (2566) ที่กล่าวว่า หลักฆราวาสธรรม หมายถึง ผู้ทำหน้าที่ในการครองเรือนอย่างถูกต้องดีงาม เพื่อยกระดับให้สูงขึ้นทั้งทางด้านการศึกษาและยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น เพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ไม่มีความเดือดร้อนในปัจจุบันหลักธรรม 4 ประการนี้ มีความสำคัญในการครองเรือนโดยสรุป คือ ประการที่ 1 สัจจะ ความจริง เป็นรากฐานให้เกิดความมั่นคงยั่งยืน ประการที่ 2 ทมะ การฝึกฝนปรับปรุงตนเป็นเครื่องหมายนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในชีวิต และการงาน ประการที่ 3 ขันติ ความอดทน เป็นเครื่องช่วยให้ความเจริญก้าวหน้าเป็นไปได้อย่างสำเร็จ เพราะมีความเข้มแข็ง มีพลังที่จะช่วยเสริม และ ประการที่ 4 จาคะ ความเสียสละมีน้ำใจเป็นเครื่องบำรุงหล่อเลี้ยงมนุษย์ช่วยให้เกิดความชุ่มชื้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุจิตตานันท์ (จำนงค์ หิตจิตโต). (2563) เรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำตามสถานการณ์เชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมสนามหลวงในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 พบว่า สังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน (ให้ปันสิ่งของ) ปิยวาจา (พูดจาอ่อนหวาน) อตถจริยา (บำเพ็ญประโยชน์) สมานัตตตา (เสมอต้นเสมอปลาย) เมื่อนำหลักพุทธธรรม “สังคหวัตถุ 4” มาบูรณาการพัฒนากิจกรรมอย่างถูกต้องและเหมาะสม จะส่งผลทำให้กิจกรรมต่าง ๆ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ยังเป็นไปตามแนวคิดของ พระมหาชัยวัฒน์ จตตมโล (พรหมสนธิ) (2560) ได้กล่าวว่า พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมประจำใจเพื่อให้ตนดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ เถกเช่นพรหม เป็นแนวธรรมปฏิบัติของผู้บริหาร ผู้ปกครอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 4 ประการ คือ 1) เมตตา (Loving-kindness) คือ ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุขมีจิตอันแผ่ไมตรี และคิดหาประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า 2) กรุณา (Compassion) คือ ความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบาปความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ 3) มุทิตา (Sympathetic joy) คือ ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง ประกอบด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป 4) อุเบกขา (Equanimity) คือ ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรง

อยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา กล่าวคือ มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้วอันควรได้รับผลดีชั่ว และไปสอดคล้องกับแนวคิดของ นิพนธ์ โอภาษี (2557) ที่กล่าวว่า อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จเป็นบันไดแห่งความสุขและความสำเร็จ คนเราเมื่อมีความรัก ความพอใจ ชยันหมั่นเพียร ความเอาใจใส่ใคร่ครวญอยู่เสมอการทำงานย่อมมีประสิทธิภาพและคนทำงานก็ย่อมมีความสุข

2. ผลการศึกษาแนวปฏิบัติภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักอิทธิบาท 4 มาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน ได้แก่ มีความพึงพอใจในตำแหน่งหน้าที่ เอาใจใส่ในปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ และแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล เป็นไปตามแนวคิดของ พระมหาวรจติสรโณ (ศรีสุข) (2560) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย หลักธรรมที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในด้านการเรียนและด้านอื่น ๆ อีกด้วย มี 4 ประการคือ 1) ฉันทะ คือ ความรักความพอใจในหน้าที่การเรียนการสอนและการงานของตนที่ได้รับมอบหมาย ไม่ทำเพื่อสักแต่ว่าทำ มีความทุ่มเทเพื่อหวังให้การเรียนนั้นออกมาได้เป็นที่ชื่นชอบและพอใจทั้งตนเองและผู้อื่นด้วย 2) วิริยะ คือ ความเพียรพยายามในหน้าที่การเรียน ไม่ย่อท้อต่อการเรียนไม่ว่าจะยากหรือ่ายก็พยายามจนไปถึงที่สุด ไม่ย่อท้อจนกว่าการเรียนจะประสบความสำเร็จหรือไม่ล้มเลิกความเพียรก่อนที่จะได้ลองทำด้วยตนเอง 3) จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ในการเรียนการสอนของตนเอง ไม่คิดไปในเรื่องอื่นนอกจากเรื่องเรียน เมื่อทำหน้าที่ของตนเองไม่สำเร็จ มีความใส่ใจเอาใจใส่อยู่ตลอดเวลา คอยตรวจหาข้อบกพร่องอยู่เสมอเพื่อที่จะได้นำมาแก้ไขให้ดีขึ้น 4) วิมังสา คือ การใคร่ครวญไตร่ตรอง หาเหตุผลของความผิดพลาดที่เกิดขึ้นว่ามันเกิดขึ้นได้เพราะอะไร แล้วหาหนทางแก้ไขข้อบกพร่องนั้น ให้ดียิ่งขึ้นไป

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักฆราวาสธรรม 4 มาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน ได้แก่ มีความจริงใจ รักษาคำพูด มีความซื่อสัตย์ อดทน อดกลั้น มีน้ำใจ เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นไปตามแนวคิดของ กัญชพร ปานเพชร (2566) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักฆราวาสธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุค 4.0 (ชีวิตวิถีใหม่) ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่ 1) สัจจะ (ความซื่อสัตย์สุจริต) เป็นรากฐานให้เกิดความมั่นคงยั่งยืน 2) ทมะ (ความข่มใจ การฝึกฝนปรับปรุงตน) เป็นเครื่องหมายนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในชีวิตและการงาน 3) ขันติ (ความอดทน) เป็นเครื่องช่วยให้ความเจริญก้าวหน้านั้นเป็นไปได้สำเร็จ เพราะมีความเข้มแข็งมีพลังที่จะช่วยเสริม และ 4) จาคะ (ความเสียสละ มีน้ำใจ) เป็นการเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์สุขของผู้อื่นและพร้อมที่จะร่วมมือ

และช่วยเหลือผู้อื่น เป็นเครื่องช่วยสร้างความผูกพันและความสัมพันธ์เชิงบวกในการทำงาน ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาในยุค 4.0 สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือทุกคนด้วยความเต็มใจ ใช้คำพูดที่สุภาพ ให้โอกาสผู้อื่น ถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์ และปฏิบัติตนวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรวรรณ ประโลม (2565) ผลงานวิจัยพบว่า 1) ด้านทาน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนนำเอาหลักสังคหวัตถุ ด้านทาน มาบูรณาการในการปฏิบัติหน้าที่และอยู่ร่วมกับเพื่อนร่วมงาน ด้วยความมีน้ำใจ ผูกมิตร รู้จักแบ่งปันสิ่งของของตนแก่ผู้อื่น และเสียสละเวลาทำประโยชน์ สร้างผลงานให้แก่สถานศึกษา เพราะผู้ให้ย่อมเป็นที่รักของผู้รับเสมอ 2) ด้านปิยวาจา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนนำเอาหลักสังคหวัตถุ ด้านปิยวาจา มาบูรณาการในการปฏิบัติหน้าที่และอยู่ร่วมกับเพื่อนร่วมงาน ด้วยการรักษาความรู้สึกของผู้อื่น กล่าวคำสุภาพ และไม่พูดนินทาใส่ร้ายกัน ทำให้ตนเองน่านับถือ 3) ด้านอัตถจริยา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนนำเอาหลักสังคหวัตถุ ด้านอัตถจริยา มาบูรณาการในการปฏิบัติหน้าที่และอยู่ร่วมกับเพื่อนร่วมงาน ด้วยการทำกิจกรรมร่วมกันอยู่เสมอ และสร้างจิตสำนึกในปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยตระหนักอยู่เสมอว่าครูคือต้นแบบแห่งคุณความดี 4) ด้านสมานัตตตา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนนำเอาหลักสังคหวัตถุ ด้านปิยวาจา มาบูรณาการในการปฏิบัติหน้าที่และอยู่ร่วมกับเพื่อนร่วมงาน ด้วยการตระหนักถึงความ เป็นครู การมีมารยาททางสังคม ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ ตำแหน่ง หน้าที่ รู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ และประพฤติตนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดี และจรรยาบรรณวิชาชีพครู

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักพรหมวิหาร 4 นำมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน ได้แก่ มีน้ำใจ ให้เกียรติ ช่วยเหลือทุกคนทุกฝ่ายให้ได้รับการพัฒนาตนเองโดยไม่เลือกปฏิบัติ ยกย่องชมเชย และปฏิบัติกับทุกคนด้วยความเสมอภาค เป็นไปตามแนวคิดของ วิชระ คณะทรง (2565) ได้กล่าวว่า หลักธรรมสำหรับเป็นแนวปฏิบัติของผู้บริหาร ผู้ปกครอง เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ผู้บริหารต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ สามารถนำไปใช้กับ กลุ่มเพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา ต้องมีความเมตตาความรักปรารถนาดี กรุณาความสงสาร มุทิตาความยินดี อุเบกขาความวางใจเป็นกลาง

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียน จตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ได้องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังนี้

1. ด้านหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารควรมีความพึงพอใจในตำแหน่งหน้าที่ เอาใจใส่ในการปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ และแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล
2. ด้านหลักขรรวาทธรรม 4 ผู้บริหารควรมีความจริงใจ รักษาคำพูด มีความซื่อสัตย์ อุดหนุน อดกลั้น มีน้ำใจเสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
3. ด้านหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้บริหารควรให้ความช่วยเหลือทุกคนด้วยความเต็มใจ ใช้คำพูดที่สุภาพ ให้โอกาสผู้อื่น ถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์ และปฏิบัติตนวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย
4. ด้านหลักพรหมวิหาร 4 ผู้บริหารควรมีน้ำใจให้เกียรติช่วยเหลือทุกคนทุกฝ่ายให้ได้รับการพัฒนาตนเอง โดยไม่เลือกปฏิบัติ ยกย่องชมเชยทุกคน และปฏิบัติกับทุกคนด้วยความเสมอภาค

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียน จตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก
2. แนวปฏิบัติภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตน ดังนี้
 - 2.1 ควรนำหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ มีความพึงพอใจในตำแหน่งหน้าที่ เอาใจใส่ในการปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ และแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล
 - 2.2 ควรนำหลักขรรวาทธรรม 4 ได้แก่ มีความจริงใจ รักษาคำพูด มีความซื่อสัตย์ อุดหนุน อดกลั้น มีน้ำใจเสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
 - 2.3 ควรนำหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ให้ความช่วยเหลือทุกคนด้วยความเต็มใจ ใช้คำพูดที่สุภาพ ให้โอกาสผู้อื่น ถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์ และปฏิบัติตนวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย
 - 2.4 ควรนำหลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ มีน้ำใจให้เกียรติช่วยเหลือทุกคนทุกฝ่ายให้ได้รับการพัฒนาตนเอง โดยไม่เลือกปฏิบัติ ยกย่องชมเชยทุกคน และปฏิบัติกับทุกคนด้วยความเสมอภาค

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ผู้บริหารและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปเป็นแนวทางในการครองตนและปฏิบัติตนได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ภาวะผู้นำในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงของโลก และภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพเหนือผู้นำ
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำตามหลักพุทธศาสนาของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กัญชพร ปานเพ็ชร. (2566). ภาวะผู้นำที่แท้จริงตามหลักมรรคาธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุค 4.0 (ชีวิตวิถีใหม่). วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 15(43) 214-221.
- คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก ตราไว้ ณ วันที่ 6 เมษายน พุทธศักราช 2560 เป็นปีที่ 2 ในรัชกาลปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- นิพนธ์ โอภาษี. (2557). การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยถั่วเหนือ อำเภอนองบัว จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). ฉบับปรับปรุงใหม่ กรุงเทพมหานคร: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- พระกฤตกร อัครภพเมธี. (2557). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตคลองเตย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุจิตตานันท์ (จ่านงค์ หิตจิตโต). (2563). การพัฒนาภาวะผู้นำตามสถานการณ์เชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมสนามหลวงในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 14. ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาชัยวัฒน์ จตตมโล (พรหมสนธิ). (2560). รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม 4. ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา พุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาบรรจง ดิสรโน (ศรีสุข). (2560). ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรม 4 ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนปริยัติคุณรสวิทยา อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2542). คุณธรรมสำหรับนักบริหาร. กรุงเทพมหานคร:
ที พี เอ็ม เพรส.

ภัทรวรรณ ประโลม. (2565). การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร
สถานศึกษากลุ่มคุณภาพการศึกษานอกระบบเมืองชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเลย เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อภิสิทธิ์ วงษ์ประดิษฐ์. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4
ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครสวรรค์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วัชร ณะทอง. (2565). การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2. ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพ
พรรณี.

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และพระมหาสมัย ผาสุโก. (2557). ภาวะผู้นำเชิงพุทธ. มหาสารคาม: อภิชาติ
การพิมพ์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. (2566). ข้อมูลโรงเรียนในสังกัด / กลุ่ม
จตุรมิตร. เรียกใช้เมื่อ 28 มกราคม 2567 จาก
<https://www.takesa1.go.th/website/>.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติระยะ
20 ปี (พ.ศ. 2561-2580). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการของ
คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
2560-2579. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน
กับชุมชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2*
ADMINISTRATIVE FACTORS AFFECTING RELATIONSHIP BUILDING
BETWEEN SCHOOLS AND COMMUNITIES IN SAKON NAKHON
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2

อุดมพงศ์ ประสานเชื้อ¹ และ ธีระเดช จิราธนัท²

Udompong Prasancheu¹ and Thiradet Jirathanathat²

¹⁻²วิทยาลัยสันตพล

¹⁻² Santapol College, Thailand

Corresponding Author's Email: veemelo1991@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน 2) ศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และ 4) ศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนจำนวน 335 คนได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชนโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน ด้านกลยุทธ์การพัฒนา และด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด 2) การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน และด้านการนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง กับ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ปัจจัยการบริหารทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน ด้านกลยุทธ์การพัฒนา และด้านการมีส่วนร่วม ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้ร้อยละ 66.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* Received 19 January 2025; Revised 23 January 2025; Accepted 26 January 2025

คำสำคัญ: ปัจจัยการบริหาร, การสร้างความสัมพันธ์, โรงเรียนกับชุมชน

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the administrative factors of schools and communities, 2) to study the relationship building between schools and communities, 3) to study the relationship between the administrative factors and the relationship building between schools and communities, and 4) to study the administrative factors affecting the relationship building between schools and communities. The sample was 335 school administrators and teachers, selected by stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire with 0.98 reliabilities. The statistics for data analysis were mean, standard deviation, correlation coefficient, and stepwise multiple regression.

The results of this research were as follows: 1) The administrative factors of schools and communities as a total and all aspects including; administrators, teachers, development strategies, and participation, had a highest level. 2) The relationship building between schools and communities as a total and all aspects including; bringing schools to communities, and bringing communities to schools, had a highest level. 3) The administrative factors had a high positive relationship with the relationship building between schools and communities, statistically significant at the .01 level. And 4) The administrative factors of schools and communities in 4 aspects including; administrators, teachers, development strategies, and participation, together explain 66.30 % of the variance in relationship building between schools and communities with statistical significance at the .01 level.

Keywords: administrative factors, relationship building, schools and communities

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาของไทยเป็นสิ่งที่ปวงชนชาวไทยทุกคนต้องร่วมมือและสร้างสรรค์ แต่การปฏิรูปการศึกษาจะประสบความสำเร็จอยู่ที่เงื่อนไขคือ การเชื่อมโยงการทำงานของทุกภาคส่วนในสังคม และให้เครือข่ายปฏิรูปการศึกษาระหนักถึงความสำคัญและมีจุดมุ่งหมายของการทำงานร่วมกันซึ่งรุ่ง แก้วแดง (2543) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า การพัฒนาศาสตร์การบริหารในปัจจุบันเน้นไปที่การสร้างองค์ความรู้ ในการจัดการเครือข่ายควบคู่กับการพัฒนาองค์การให้ทำงาน

เชื่อมประสานกับเครือข่ายให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายร่วมกันและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสมาน อัครภูมิ (2551) ได้บรรยายละเอียดเรื่องนี้เช่นเดียวกันว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้หลายมาตราและหลายลักษณะ เช่น กำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของกรรมการการศึกษาในหลายระดับ เช่น ระดับกระทรวง (มาตรา 35) ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา (มาตรา 38) เป็นต้น มาตรา 29 กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นๆ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิธีการต่างๆ และในมาตรา 58 (2) กำหนดให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน และองค์กรต่างๆ เช่นเดียวกันกับที่ระบุไว้ในมาตรา 29 ว่าช่วยกันระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการศึกษา บริจาคทรัพย์สิน และทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

บ้าน วัด โรงเรียน หรือที่เรียกว่า “บวร” คือสามเสาหลักคู่สังคมไทยซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่เกื้อกูลประเทศไทยมายาวนาน การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ผ่านมาก็ยึดหลักการนี้มาโดยตลอด เพราะทั้งบ้านและวัดโดยรวมแล้วก็คือชุมชนที่อยู่ในแวดล้อมใกล้ชิดโรงเรียนโดยความจริงที่ยอมรับกันทั่วไปว่า “โรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้” การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทั้ง 2 ฝ่าย คือสถานศึกษาได้พลังจากชุมชนมาช่วยในการจัดการศึกษาและชุมชนได้การศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่งเพราะช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันช่วยให้ทราบความเคลื่อนไหวหรือความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่าย ช่วยลดและแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันและช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่ายคือประโยชน์กับโรงเรียนและประโยชน์ต่อชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นที่ยอมรับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารโรงเรียน (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2560)

วิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นหนทางที่จะนำไปสู่จุดหมายปลายทางในการจัดการศึกษา มีนักวิชาการและหน่วยงานได้เสนอแนะไว้ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2537) ได้ระบุถึงวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้ 1) การประชาสัมพันธ์ 2) การเยี่ยมเยียนชุมชน 3) การช่วยเหลืองานประเพณีต่างๆ 4) การแสดงออกถึงความจริงใจ 5) การวางตน 6) การริเริ่มสร้างสรรค์ 7) การใช้ชีวิตร่วมในชุมชน 8) การรับรองผู้มาติดต่อโรงเรียน 9) การสร้างสัมพันธภาพของคณะบุคลากรในโรงเรียนกับชุมชน และ 10) การสร้างความสัมพันธ์ภาพต่อนักเรียนและศิษย์เก่า (กิตติมา ปรีดีดิกล, 2532) ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้ 1) การเชิญผู้ปกครองนักเรียนหรือประชาชนในชุมชนมาโรงเรียน 2) การรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ 3) โรงเรียนให้ความช่วยเหลือชุมชน 4) โรงเรียนขอความร่วมมือและความช่วยเหลือจากชุมชน 5) บริการเกี่ยวกับ

อาคารสถานที่ของโรงเรียนแก่ชุมชน เป็นต้น รวมทั้ง (Sumtion, 1966) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้เช่นเดียวกันว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจในสำคัญของการศึกษา และเกิดความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของตนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างบ้านโรงเรียนและชุมชน โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์ประชาชน ศูนย์การศึกษาและวัฒนธรรม และเป็นตัวนำในการนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่ชุมชน และเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จากวิธีการดังกล่าวสถานศึกษาจะเลือกใช้วิธีใดหรือนำไปประยุกต์ใช้อย่างไรขึ้นอยู่กับบริบทและความพร้อมของแต่ละแห่ง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “เป็นองค์กรบริหารและจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสู่มาตรฐานสากล บนพื้นฐานความเป็นไทย โดยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน” พร้อมกับกำหนดพันธกิจที่เน้นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน โดยมีเป้าประสงค์ให้องค์กรทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมทั้งมอบหมายให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดนำไปจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกัน เพื่อพัฒนาผู้เรียน สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ตามมาตรฐานชาติ จัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานชาติและสากล จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ ควบคุมคุณธรรมตามกรอบของนโยบาย มีความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพให้แก่ผู้เรียน มีการประสานงานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อมุ่งพัฒนาสถานศึกษา(กลุ่มนโยบายและแผน, 2567)

จากข้อมูลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีการใช้ปัจจัยการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชนมากน้อยเพียงใด ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร และปัจจัยการบริหารส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนหรือไม่อย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ที่จะนำไปใช้ในการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2
2. เพื่อศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

4. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ปัจจัยการบริหารส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 242 คน และ 2) ครูผู้สอน จำนวน 2,055 คน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 2 ปีการศึกษา 2567 รวมทั้งสิ้นจำนวน 2,297 คน (กลุ่มนโยบายและแผน, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 35 คน และครูผู้สอน จำนวน 300 คน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 2 รวมจำนวน 335 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเปิดตารางเครซีและมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมี 3 ตอน ดังนี้

2.1 ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ มีจำนวน 1 ข้อ

2.2 ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชนมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับมี 4 ด้าน จำนวน 21 ข้อ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา มี 6 ข้อ 2) ปัจจัยด้านครูผู้สอน มี 5 ข้อ 3) ปัจจัยด้านกลยุทธ์การพัฒนา มี 4 ข้อ และ 4) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม มี 6 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีลักษณะเป็นสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มี 2 ด้าน จำนวน 12 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านการนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน มี 7 ข้อ และ 2) ด้านการนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน มี 5 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 ส่วนแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย จากวิทยาลัยสันตพลเสนอต่อสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พร้อมกับแนบ Link google form แบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างได้กรอกข้อมูลแล้วเก็บรวบรวมจนครบ 335 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชนใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ ช่วงค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00, 3.51 – 4.50, 2.51 – 3.50, 1.51–2.50, และ 1.00–1.50 หมายถึง มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ ช่วงค่าเฉลี่ย 4.51–5.00, 3.51– 4.50, 2.51–3.50, 1.51–2.50, และ 1.00–1.50 หมายถึง มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน แล้วนำค่าที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ต่อไปนี้ ดังนี้ 0.90 ขึ้นไป, 0.70 – 0.89, 0.30 – 0.69, 0.01–0.29, และ 0.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูงมาก, สูง, ปานกลาง, ต่ำ, และ ไม่มีความสัมพันธ์กัน ตามลำดับ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2562)

4.4 การวิเคราะห์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนใช้การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (วรณี แกมเกตุ, 2551)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 335 คน มาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์และสรุปผล ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับปัจจัยการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

ปัจจัยการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา (X_1)	4.67	0.40	มากที่สุด
2. ปัจจัยด้านครูผู้สอน (X_2)	4.72	0.30	มากที่สุด
3. ปัจจัยด้านกลยุทธ์การพัฒนา (X_3)	4.60	0.40	มากที่สุด
4. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม (X_4)	4.62	0.40	มากที่สุด
โดยรวม (X_{tot})	4.63	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยรวม (X_{tot}) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ปัจจัยด้านครูผู้สอน (X_2) ($\bar{X}=4.72$) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา (X_1) ($\bar{X}=4.67$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ปัจจัยด้านกลยุทธ์การพัฒนา (X_3) ($\bar{X}=4.60$)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน (Y_1)	4.65	0.34	มากที่สุด
2. ด้านการนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน (Y_2)	4.60	0.39	มากที่สุด
โดยรวม (Y_{tot})	4.62	0.33	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยรวม (Y_{tot}) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน (Y_1) ($\bar{X}=4.65$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน (Y_2) ($\bar{X}=4.60$)

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างปัจจัยการบริหารกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_{tot}
X_1	.580*	.558**	.616**
X_2	.626*	.585**	.655**
X_3	.592**	.532**	.607**
X_4	.671*	.708**	.748**
X_{tot}	.742**	.717**	.789**

จากตารางที่ 3 พบว่าปัจจัยการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน (X_{tot}) กับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r=.789^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่พบว่า คู่ที่มีความสัมพันธ์สูงสุดคือปัจจัยการมีส่วนร่วม (X_4) กับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r=.748^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนคือคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดคือ ปัจจัยด้านกลยุทธ์การพัฒนา (X_3) กับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (Y_{tot}) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r=.607^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

ตัวแปรต้น	b	S.E.	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
X_1	.089	.044	.104	2.033	.043	.460	2.176
X_2	.360	.047	.321	7.626	.000	.675	1.481
X_3	.095	.043	.112	2.224	.027	.471	2.122
X_4	.363	.044	.403	8.161	.000	.430	2.327
$R^2 = .663$, $SEE_{est} = .19690$, $a = .400$, $F = 138.949$, Sig. of $F = .000$							

จากตารางที่ 4 เป็นผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นและผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ดังนี้

1. ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน (Multicollinearity) พบว่า ค่า Tolerance > 0.10 และ VIF < 10 (ซึ่งค่าดังกล่าว

อยู่ในตารางที่ 4) เป็นไปตามข้อตกลง นั้นแสดงว่าข้อมูลจำนวน 335 ชุด สามารถนำไปวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณได้

2. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน ด้านผู้บริหารสถานศึกษา (X_1) ด้านครูผู้สอน (X_2) ด้านกลยุทธ์การพัฒนา (X_3) และด้านการมีส่วนร่วม (X_4) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 (Y_{tot}) ได้ร้อยละ 66.30 มีความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการพยากรณ์เท่ากับ 0.19690 ด้านที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสูงสุด คือด้านการมีส่วนร่วม (X_4) ($\beta=.403$) รองลงมามีคือด้านครูผู้สอน (X_2) ($\beta=.321$) ด้านกลยุทธ์การพัฒนา (X_3) ($\beta=.112$) และด้านผู้บริหารสถานศึกษา (X_1) ($\beta=.104$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญ จึงได้นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยในการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและมีการใช้ปัจจัยในเรื่องนี้หลายอย่าง ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา เช่นผู้บริหารตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่าเป็นงานสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษา ผู้บริหารเป็นคนที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ปัจจัยด้านครูผู้สอน เช่นครูไม่กระทำการใดๆ ที่อาจนำความเสื่อมเสียมาสู่ตนเองและโรงเรียน ครูไม่ประพฤติแบบยกตนข่มท่านในทางตรงกันข้ามกลับให้เกียรติแก่ประชาชนในท้องถิ่นฯ ปัจจัยด้านกลยุทธ์การพัฒนา เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียนเพื่อประเมินความพร้อมของโรงเรียน มีการตั้งคณะทำงานและกำหนดบทบาทสมาชิกในการปฏิบัติงานฯ รวมทั้งปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม เช่นผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่สนับสนุนการเรียนการสอนของโรงเรียน มีประชาสัมพันธ์กับ หน่วยงานต่างๆ เพื่อประโยชน์ของโรงเรียน เป็นต้น สอดคล้องกับธีระ รุญเจริญ (2550) ได้กล่าวถึงปัจจัยด้านผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรถือว่าโรงเรียนเป็นของประชาชน รัฐจัดโรงเรียนขึ้นเพื่อประโยชน์ของประชาชน รวมทั้งควรใกล้ชิดกับประชาชน มีงานทางวัฒนธรรมและศาสนาที่ไหนที่ พอจะไปร่วมกับเขาได้ก็ควรไป ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่เราเห็นด้วยหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อรักษามานุษยสัมพันธ์ และความร่วมมือที่ดีกับประชาชน ส่วนครูควรออกไปพบปะผู้ปกครอง หรือเยี่ยมเยียนนักเรียนที่บ้าน ถ้าพอจะทำได้และสถานการณ์อำนวย เพื่อสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวตามวัฒนธรรมไทย และอีกประการหนึ่งคือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรู้เห็นกิจการของโรงเรียนตามสมควรหรือทุกโอกาสที่ทำได้ และสอดคล้องกับ

ประสงค์ ถึงแสง (2559) ได้ระบุว่ากลยุทธ์สำคัญในการการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียน 2) การวิเคราะห์ต้นทุนชุมชน 3) การวิเคราะห์บุคคลที่มีผลต่อความสำเร็จของกิจกรรมในชุมชน และ 4) การจัดตั้งคณะทำงานและกำหนดบทบาทสมาชิก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของเจริญพรมะละเจริญ (2563) ที่การศึกษาพบว่า การดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sanders (2002) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองนักเรียนและบุคลากรของโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในประเทศอเมริกา พบว่า เมื่อผู้ปกครองมีส่วนร่วมในโรงเรียนมากยิ่งขึ้นจะทำให้มีการเพิ่มความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 จากการศึกษาพบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ 1) การนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน โดยการจัดกิจกรรมวันเยี่ยม ผู้ปกครองที่บ้าน หรือ กิจกรรมเยี่ยมบ้านเด็ก การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับ นโยบาย เป้าหมาย กิจกรรม กฎระเบียบ และสวัสดิการต่างๆ จัดหมายข่าว หนังสือ วารสาร เว็บไซต์ของโรงเรียน เสียตามสายและการโฆษณาประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ถึงคนในชุมชน การจัดให้มีกิจกรรมวันเยี่ยมผู้ปกครองที่บ้าน หรือ กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนฯ และ 2) การนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน โดยการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ผู้แทนทางศาสนา และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาเป็นกรรมการโรงเรียน การจัดกิจกรรมของโรงเรียนแล้วเชิญประชาชนเข้ามาร่วมงาน เช่น กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมวันแม่ การแสดงนิทรรศการและผลงานของ เด็ก กิจกรรมกีฬา รวมทั้งให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทุนทรัพย์และทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา เป็นต้น สอดคล้องกับ ชูชาติ พวงสมจิตร (2560) ที่เสนอแนวทางในการการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ว่าการสร้างความสัมพันธ์ทางตรงระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมี 2 ลักษณะ คือ 1) การนำโรงเรียนออกสู่ชุมชนเป็นการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยฝ่ายโรงเรียนเป็นฝ่ายรุกเข้าไปหาชุมชนด้วยสื่อและกิจกรรมต่างๆ การจัดให้มีกิจกรรมวันเยี่ยมผู้ปกครองที่บ้าน หรือ กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกิจกรรมดังกล่าวช่วยให้โรงเรียนและชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นต้น และ 2) การนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียนเป็นการสร้างความสัมพันธ์โดยการเชิญให้คนในชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน เช่น การเชิญผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประสบความสำเร็จ หรือภูมิปัญญาในท้องถิ่นเข้ามาเป็นวิทยากรให้กับทางโรงเรียน การจัดกิจกรรมของโรงเรียนแล้วเชิญประชาชนเข้ามาร่วมงาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของกัญจนพร ศรีมงคล (2565) ที่ศึกษาพบว่า การสร้าง

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของสถานศึกษาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และผลการวิจัยของมัลลิกา แก้วจ้อน (2565) ที่ศึกษาพบว่า สภาพการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 ในภาพรวม 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง กับ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1 ที่ระบุว่าปัจจัยการบริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 สอดคล้องกับแนวคิดของสุวกิจ ศรีปัดดา (2553) ที่กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า ระบบที่ประกอบด้วยสิ่งนำเข้าแล้วนำสิ่งนั้นเข้าสู่กระบวนการเพื่อกระทำให้ผลผลิตออกมา ในกรณีที่ผลผลิตออกมาก็อาจเป็นเพราะว่า สิ่งที่นำเข้าดีและหรือกระบวนการจัดทำมีความเหมาะสมหรือดีด้วยกันทั้งสององค์ประกอบ รวมทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของพิชิต ฤทธิ์จัญญู (2545) ที่กล่าวถึง ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในเชิงบวกว่าเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะที่สอดคล้องกัน กล่าว คือ ค่าของตัวแปรหนึ่งเพิ่มขึ้นอีกตัวแปรหนึ่งก็จะเพิ่มขึ้นด้วย และเมื่อนำค่าของตัวแปรทั้งสองไปหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จะได้ค่าออกมาเป็นจำนวนจริงบวก

4. วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 4 จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยการบริหารทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน ด้านกลยุทธ์การพัฒนา และด้านการมีส่วนร่วมร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้ร้อยละ 66.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 2 ที่ระบุว่าปัจจัยการบริหารส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของกนกวรรณ สุภาราญ (2563) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนประสบความสำเร็จ ควรประกอบไปด้วยผู้อำนวยการหรือครูใหญ่ ผู้นำทางการบริหารของโรงเรียนที่เห็นชอบ และให้การสนับสนุนกับความร่วมมือ กลุ่มครูผู้สอนในโรงเรียนผู้มีความสนใจจำนวนหนึ่ง อีกทั้งสมาชิกครอบครัวของนักเรียน ตัวแทนกลุ่มนักเรียน และกลุ่มคนในชุมชนผู้สนใจ ยิ่งไปกว่านั้น ยังหมายรวมถึงการขอความร่วมมือจากโรงเรียน ผู้บริหาร ครู ครอบครัวของนักเรียน นักเรียน และหน่วยงานที่ให้ความสนใจในบริเวณพื้นที่ข้างเคียง เช่น กลุ่มผู้ทำงานเพื่อสังคม มูลนิธิ กลุ่มธุรกิจเพื่อชุมชนหรือหน่วยงานจากภาครัฐที่มีความสนใจในการทำโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เป็นต้น ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในความร่วมมือ และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถ

ขับเคลื่อนการปฏิบัติและสร้างความร่วมมือระหว่าง โรงเรียน ครอบครัวและชุมชนได้อย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยการบริหารงานโรงเรียนกับชุมชน ด้านกลยุทธ์การพัฒนา มีการปฏิบัติต่ำกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญและพัฒนาด้านนี้ให้สูงขึ้นกว่าเดิม เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียนเพื่อประเมินความพร้อมของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนชุมชนเพื่อเข้าใจและสามารถนำต้นทุนที่ชุมชนมีอยู่มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาวิเคราะห์บุคคลที่มีผลต่อความสำเร็จของกิจกรรมในชุมชนตามปัจจัยอำนาจที่มีในชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาตั้งคณะทำงานและกำหนดบทบาทสมาชิกในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

1.2 จากการศึกษา พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน มีการปฏิบัติต่ำกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญและพัฒนาด้านนี้ให้สูงขึ้นกว่าเดิม เช่น การเชิญผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประสบความสำเร็จ และภูมิปัญญาในท้องถิ่นเข้ามาเป็นวิทยากรให้กับทางโรงเรียน การจัดกิจกรรมของโรงเรียนแล้วเชิญประชาชนเข้ามาร่วมงาน การจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า ผู้แทนทางศาสนา และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาเป็นกรรมการโรงเรียน การตั้งชมรม/สมาคมศิษย์เก่า ชมรม/สมาคมผู้ปกครอง และชมรม/สมาคมศิษย์เก่า เป็นต้น

1.3 จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยการบริหาร 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านกลยุทธ์การพัฒนา และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ทางตรง ดังนั้นผู้บริหารควรพัฒนาปัจจัย ทั้ง 4 ด้านให้คงอยู่หรือสูงกว่าเดิม อันจะส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น ด้านการนำโรงเรียนออกสู่ชุมชนและด้านการนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียนดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อประโยชน์ของโรงเรียนและชุมชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

2.3 ควรศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยันของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน
กับชุมชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ สุภาราญ. (2563). เริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนอย่างไร
ให้ประสบความสำเร็จ. สืบค้น 25 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://www.educathai.com>.
- กลุ่มนโยบายและแผน. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. สกลนคร: สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2.
- กัญจนพร ศรีมงคล. (2565). การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อ
การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏรำไพพรรณี. จันทบุรี.
- กิตติมา ปรีดีดิลก. (2532). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: อักษรการพิมพ์.
- เจริญพร มะละเจริญ. (2563). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้นำกับบทบาท
การดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2560). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน, วารสารมหาวิทยาลัย
ศิลปากร ฉบับภาษาไทย สาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และศิลปะ. 10 (2): 13-43.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2560). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา.
กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประสงค์ ถึงแสง. (2567). กลยุทธ์การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน. สืบค้น
24 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://www.truelookpanya.com>.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2545). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2,
กรุงเทพมหานคร.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (2537). ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา.

นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.

มัลลิกา แก้วจ้อน. (2565). สภาพการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1. การค้นคว้า
 อีสรหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.

รุ่ง แก้วแดง. (2543). การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา.

กรุงเทพมหานคร: ชัคเซส มีเดีย.

วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). เอกสารคำสอนวิชา 2702621 วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมาน อัครภูมิ. (2551). การบริหารการศึกษสมัยใหม่แนวคิด: ทฤษฎีและการปฏิบัติ.

พิมพ์ครั้งที่ 4, อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์.

สุวกิจ ศรีปัดดา. (2553). เอกสารประกอบการสอนวิชา ทฤษฎีและกลยุทธ์การบริหาร.

เข้าสู่ ออฟ เคอร์มัสท์.

Sanders, D.A. (2002). The dynamics of parent-school communication, collaboration
 and African America student' success. Dissertation Abstracts International,

Sumtion, M. R. (1966). School community relation. New York: McGraw-Hill.

ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางสังคมกับความสุขในการเรียนรู้
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอตาพระยา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2*

THE CORRELATION BETWEEN SOCIAL INTELLIGENCE AND HAPPINESS IN
LEARNING OF PRATHOMSUKSA 3 STUDENTS IN TAPRAYA DISTRICT UNDER
THE SAKAEO PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 2

ธิตาวดี ดีจรัส¹ และ อุทัยวรรณ สายพัฒนา²

Thitawatee Deejarat¹ and Uthaiwan Saipattthana²

¹⁻²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

¹⁻²Faculty of Education, North Bangkok University, Thailand

Corresponding Author's Email: thitawatee.deej@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 2) เพื่อศึกษาระดับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางสังคมกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำนวนนักเรียน 286 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดจำนวน 2 ชุด คือ แบบวัดความฉลาดทางสังคม เป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 54 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 และแบบวัดความสุขในการเรียนรู้ เป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 28 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความฉลาดทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก 2) ความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

* Received 23 January 2025; Revised 25 January 2025; Accepted 28 January 2025

โดยรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางสังคมกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมมีความสัมพันธ์ในทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .837$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ในทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น อยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์, ความฉลาดทางสังคม, ความสุขในการเรียนรู้

Abstract

This research aimed to: 1) study the social intelligence level of Prathomsuksa 3 Students in Tapraya District under the Sakaeo Primary Education Service Area 2, 2) study the happiness in learning level of Prathomsuksa 3 Students in Tapraya District under the Sakaeo Primary Education Service Area 2, and 3) study the correlation between social intelligence and happiness in learning of Prathomsuksa 3 Students in Tapraya District under the Sakaeo Primary Education Service Area 2. The sample consisted of 286 Prathomsuksa 3 students in Taphaya District under the SaKaeo Primary Educational Service Area 2 . The research instruments were the social intelligence test with a reliability of .97 , and the happiness in learning test which a reliability of .94 . The statistics for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson's Moment Correlation Coefficient.

The results were as follows: 1) The social intelligence of Prathomsuksa 3 Students, both overall and in aspect were at a high level. 2) The happiness in learning of Prathomsuksa 3 Students, both overall and in aspect were at a high level. And 3)The correlation between social intelligence and happiness in learning of Prathomsuksa 3 students was at a high level ($r_{xy} = .837$), with a significant level of .01 . Consider each individual component, it was found that all components have a strong positive correlation, except for the aspect of Primal Empathy, which was found to be at a moderate level.

Keyword : Correlation, Social Intelligence, Learning in Happiness

บทนำ

สภาพสังคมมีลักษณะที่เปิดกว้างมากขึ้นในทุก ๆ ด้านทั้งในเรื่องการเชื่อมต่อระหว่างกัน ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายมากขึ้น มีลักษณะเป็นเครือข่าย เรียกว่า Social Network เป็นสิ่งที่ทำให้โลกแคบลงอย่างเห็นได้ชัด เมื่อมนุษย์มีการติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วทั่วโลก การทำธุรกรรมต่าง ๆ ก็สามารถที่จะทำผ่านช่องทางออนไลน์ได้มากขึ้น ซึ่งถือได้ว่าเทคโนโลยีและความเจริญเข้ามาเป็นสิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกสบายให้กับมนุษย์ และด้วยสภาวะการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดดและรวดเร็วของเทคโนโลยีทำให้มนุษย์ต้องมีการปรับตัวเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงก็ย่อมเกิดขึ้นด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะด้านสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผู้คนมีค่านิยมที่เน้นในด้านวัตถุมากกว่าคุณธรรมหรือศีลธรรม จะพบเจอได้จากข่าวสารในปัจจุบันที่มักจะมีเหตุการณ์เกี่ยวกับ ปัญหาอาชญากรรม การลักทรัพย์ การทำอนาจาร การหย่าร้าง การฆ่าตัวตาย และการก่อความไม่สงบรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาการอยู่ร่วมกันในสังคม (ณรงค์วรรษ บุญมา, 2566) ทั้งนี้ เมื่อสภาพทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปทักษะการใช้ชีวิตในสังคมก็ลดลง ความฉลาดทางด้านสังคมของมนุษย์ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม บุคคลหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ จะทำให้มนุษย์สามารถเรียนรู้และอยู่รอดในสังคมได้

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีมีการแข่งขันทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ทำให้ผู้คนมุ่งในการทำงานหนักเพื่อสร้างฐานะทางสังคมของตนเองให้ดีขึ้น ทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป การดูแลเอาใจใส่และการให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรลดน้อยลง ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความห่างเหินกันมากขึ้น ทั้งนี้บุคคลจะเริ่มมีสัมพันธภาพกับคนในครอบครัวเป็นอันดับแรก การที่บิดา มารดา มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กน้อยลง ส่งผลให้เด็กเกิดความรู้สึกขาดความรักความอบอุ่น ซึ่งเป็นผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กที่กำลังเติบโตและในปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนมีความแตกต่างจากอดีตอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางเพศ การใช้ความรุนแรง กระแสการติดสื่อคอมพิวเตอร์ เกมอินเทอร์เน็ต ตลอดจนปัญหาการเรียน เมื่อเด็กเริ่มเติบโตขึ้น โรงเรียนเป็นสังคมที่กว้างขึ้นของเด็ก ซึ่งเด็กจะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนที่โรงเรียน การเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับเด็กเป็นอย่างมาก (อริสา แก้วลี และเฟื่องอรุณ ปรีดีติลล, 2562)

ความฉลาดทางสังคมเป็นความสามารถในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น รับรู้ เข้าใจและตระหนักถึงความต้องการของผู้อื่น สามารถสองสิ่งที่ผู้อื่นปรารถนา มีความจริงใจและซื่อสัตย์ สามารถ

ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมทำให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและแสดงออกถึงสิ่งที่ตัวเองเข้าใจได้อย่างเหมาะสม รวมไปถึงความสามารถในการแสดงออกทางการกระทำต่อบุคคลอื่นอย่างเฉลียวฉลาดหรือความสามารถในการเข้าใจคนอื่น เข้าใจในสิ่งที่ผู้อื่นแสดงออกและมีปฏิกิริยาหรือพฤติกรรมที่รู้ว่าจะมีทำที่ต่อคนอื่นอย่างไรด้วยกระบวนการที่ผ่านความคิดอย่างรอบคอบเหมาะสมกับคนอื่น (พิชญาพร สมจันทร์, 2564) ซึ่งเมื่อเด็กมีความฉลาดทางสังคม คือ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ก็จะทำให้เด็กมีความสุขในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต ส่งผลให้เกิดให้พัฒนาการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

การเรียนรู้มีความสุขนับเป็นสภาวะการณ์ที่สำคัญ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถก้าวไปสู่จุดหมายปลายทางในการเรียนรู้และยังสามารถมองเห็นคุณค่าจากสิ่งที่เรียนรู้ว่าตนเองจะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างไร แม้ว่าการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนจะดำเนินการโดยครูผู้สอนก็ตาม แต่มวลประสบการณ์ ตลอดจนกลวิธีต่าง ๆ ที่จะนำเสนอสู่ผู้เรียนก็ควรจะเป็นไปตามความพึงพอใจของผู้เรียนเป็นหลัก เพราะหากผู้เรียนมีความพึงพอใจหรือมีความสุขในการเรียนรู้แล้ว พฤติกรรมการตอบสนอง และผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ก็จะเกิดขึ้นตามมา เพราะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนนั้นจัดขึ้น ก็เกิดขึ้นอย่างเต็มใจ และเป็นธรรมชาติจากความรู้สึกที่แท้จริงของผู้เรียน โดยที่ครูผู้สอนไม่ต้องบังคับเคี่ยวเข็ญให้เกิดขึ้นแต่อย่างใด ปัญหาที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ไม่พึงประสงค์ในตัวผู้เรียนยังเป็นปัญหาสำคัญลำดับต้น ๆ ในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ขาดแรงจูงใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ควรคำนึงถึงความสุขของผู้เรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อตอบสนองความสุข อันจะทำให้ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้มากที่สุด (กมล โพธิเย็น, 2559)

ผลการศึกษาของ จริยาโสสีดา และสุรเดช ประยูรศักดิ์ (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความสุขในการเรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนทางสังคมจากอาจารย์เพื่อนและครอบครัวส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับความสุขในการเรียนของนิสิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการศึกษาของ สุทธิพร แทนทอง (2565) ที่ได้ศึกษาเรื่องความฉลาดทางสังคม คุณลักษณะสำคัญของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่าความฉลาดทางสังคมจะช่วยให้ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสามารถฝึกปฏิบัติงานใน

หน้าที่ครูร่วมกับคนรุ่นอายุต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ บุคลากรและผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมและเกิดสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีความสุข ซึ่งเป็นแรงจูงใจหนึ่งในการประกอบวิชาชีพครูต่อไปหลังสำเร็จการศึกษา จากผลการศึกษาที่กล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าความฉลาดทางสังคมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลในทุกสาขาอาชีพ โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียน นักศึกษา เนื่องจากการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่นและมีความสุขได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับตัวและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้าง และทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขสามารถก้าวไปสู่จุดหมายปลายทางในการเรียนรู้ได้โดยง่าย

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางสังคมกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้รับมาใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางสังคมกับความสุขในการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำนวนโรงเรียน 28 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 613 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา

2567 จำนวนนักเรียน 238 คน ได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan.1970) ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบสัดส่วน (Proportional Simple Random Sampling) และเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุมต่อการวิเคราะห์ข้อมูลมากที่สุด อีกทั้งเพื่อป้องกันปัญหาความไม่สมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา ผู้วิจัยจึงปรับจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 ซึ่งรวมถึงกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนทั้งสิ้น 286 คน

2. เครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบวัดแบ่งออกเป็น 2 ชุด ได้แก่

2.1 แบบวัดความฉลาดทางสังคม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบวัด มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ โรงเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

ตอนที่ 2 ความฉลาดทางสังคม มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.36-0.70 และได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97

2.2 แบบวัดความสุขในการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบวัด มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ โรงเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2

ตอนที่ 2 ความฉลาดทางสังคม มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.51-0.66 และได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้

1. ขออนุญาตจากสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัยจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในสถานศึกษา

2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปติดต่อกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการตอบแบบวัดให้กลุ่มตัวอย่างทราบและขอความร่วมมือในการตอบแบบวัดเพื่อให้ได้ผลตามความจริง

4. ดำเนินการควบคุมการตอบของกลุ่มตัวอย่างให้มีความถูกต้อง ชัดเจน และครบถ้วนทุกข้อ จำนวน 286 ฉบับ เมื่อนักเรียนทำแบบสอบถามเสร็จแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบวัดกลับคืนมา 286 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลจากแบบวัด ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบคำถาม ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไป ของนักเรียน โดยใช้การวิเคราะห์คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ระดับความฉลาดทางสังคมของนักเรียน โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. วิเคราะห์ระดับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางสังคมกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนโดยวิเคราะห์จากสถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

5. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ทำในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความฉลาดทางสังคมของนักเรียน ปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความฉลาดทางสังคมของนักเรียน (n=286)

ความฉลาดทางสังคม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น	3.68	.648	มาก
2. การให้ความสนใจผู้อื่น	3.70	.686	มาก
3. การเข้าใจผู้อื่นอย่างถูกต้อง	3.70	.703	มาก
4. การรับรู้ทางสังคม	3.70	.707	มาก
5. ความสามารถในการเข้าร่วมกับผู้อื่น	3.76	.683	มาก
6. ความสามารถในการแสดงตน	3.71	.682	มาก
รวม	3.71	.685	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ความฉลาดทางสังคมของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.685) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก

เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ความสามารถในการเข้าร่วมกับผู้อื่น ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.683) ความสามารถในการแสดงตน ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.682) การให้ความสนใจผู้อื่น ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.686) การเข้าใจผู้อื่นอย่างถูกต้อง ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.703) การรับรู้ทางสังคม ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.707) และการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.648) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน (n=286)

ความสุขในการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความรู้สึกต่อตนเองในการเรียน	3.82	.682	มาก
2. ความรู้สึกต่อวิชาที่เรียน	3.86	.714	มาก
3. ความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น	3.91	.723	มาก
รวม	3.86	0.707	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.707) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบของความสุขในการเรียนรู้ พบว่า ทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.723) ความรู้สึกต่อวิชาที่เรียน ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.714) และความรู้สึกต่อตนเองในการเรียน ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.682) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางสังคมกับความสุขในการเรียนรู้ ของนักเรียน ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางสังคมกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน

(n=286)

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X	Y
X ₁	1	.774**	.743**	.725**	.713**	.692**	.856**	.697**
X ₂		1	.777**	.780**	.802**	.763**	.905**	.764**
X ₃			1	.820**	.819**	.779**	.914**	.746**
X ₄				1	.818**	.808**	.917**	.760**
X ₅					1	.802**	.917**	.793**
X ₆						1	.896**	.763**
X							1	.837**
Y								1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า ความฉลาดทางสังคมกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนมีความสัมพันธ์ ในทางบวก อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .837$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ความฉลาดทางสังคมมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

ความสามารถในการเข้าร่วมกับผู้อื่น (X₅) มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน อยู่ในระดับสูง ($r_{X_5Y} = .793$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การให้ความสนใจผู้อื่น (X₂) มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน อยู่ในระดับสูง ($r_{X_2Y} = .764$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ความสามารถในการแสดงตน (X₆) มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสุขในการเรียนรู้ อยู่ในระดับสูง ($r_{X_6Y} = .763$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การรับรู้ทางสังคม (X₄) มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน อยู่ในระดับสูง ($r_{X_4Y} = .760$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเข้าใจผู้อื่นอย่างถูกต้อง (X₃) มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน อยู่ในระดับสูง ($r_{X_3Y} = .746$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (X₁) มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{X_1Y} = .697$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความฉลาดทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า โดยภาพรวมและองค์ประกอบทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นเด็กในช่วงวัยที่อยู่ในระยะพัฒนาการ มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลกับสถานการณ์ที่จับต้องได้ เริ่มแยกแยะอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น เข้าใจมุมมองที่แตกต่าง สามารถเข้าใจได้ว่าผู้อื่นอาจมีความคิดและอารมณ์ที่แตกต่างจากตนเอง สอดคล้องกับทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget) กล่าวว่า เด็กอายุ 7-11 ปี เริ่มพัฒนาความคิดแบบเป็นรูปธรรม เริ่มมีเหตุและผล สำหรับใช้ในการแก้ปัญหาได้มากขึ้น เข้าใจระเบียบ กฎเกณฑ์อย่างมีเหตุผล นักเรียนประสบปัญหาหรือพบเจอสถานการณ์ที่ยุ่งยากและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต นักเรียนเลือกที่จะจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นโดยตรงมีการใช้ความพยายามในการแก้ปัญหา มองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง รู้จักคิดหาวิธีการในการเผชิญกับสิ่งที่ปัญหาโดยการเลือกวิธีที่ดีที่สุดในการจัดการกับปัญหา นอกจากนักเรียนจะใช้การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาแล้ว นักเรียนยังใช้การเผชิญปัญหาแบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมควบคู่กันไปด้วย ซึ่งการใช้การเผชิญปัญหาทั้ง 2 รูปแบบดังกล่าวเป็นการช่วยส่งเสริมซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างราบรื่นเพราะการแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมก็เป็นวิธีการจัดการกับปัญหาอีกวิธีหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนจากบุคคลที่อยู่รอบข้าง ทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย มีความมั่นใจที่จะจัดการกับปัญหาเหล่านั้น จนสามารถฝ่าฟันกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้และทำให้นักเรียนพร้อมที่จะยอมรับความเป็นจริงตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอาจกล่าวได้ว่า การเผชิญปัญหาที่มีประสิทธิภาพนั้นจะส่งผลให้นักเรียนมีความแข็งแกร่งทางจิตใจ กล้าเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้ เป็นอย่างดี มีความพร้อมที่จะจัดการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้คลี่คลายซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวรกานต์ ชุมผล และคณะ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการเผชิญปัญหาและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน Gen Z พบว่า นักเรียน Gen Z มีระดับการเผชิญปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านการใช้กลวิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหามากที่สุดสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถที่จะเข้าใจและบริหารจัดการคนอื่น สามารถกระทำอย่างชาญฉลาดในสถานการณ์ทางสังคมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ นางสาวนุชรี บัวโค (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทักษะทางสังคมของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยพบว่า ทักษะทางสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับค่อนข้างมาก

2. ความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า องค์ประกอบโดยภาพรวมและองค์ประกอบทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ความรู้สึกต่อวิชาที่เรียน ความรู้สึกต่อตนเองในการเรียน โดย

สามารถอภิปรายผลการวิจัยเป็นรายองค์ประกอบได้ ดังนี้ ด้านความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนนั้นมีจิตอาสา มีจิตสาธารณะ มีการช่วยเหลือผู้อื่น ครูมีการส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมที่ทำร่วมกันเป็นกลุ่ม เน้นการปฏิบัติ การมีส่วนร่วม เพื่อให้นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความเป็นกันเอง มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการจัดบรรยากาศในการเรียนการสอนที่สนุกสนาน คลาย ทำให้เด็กนั้นมีการเรียนรู้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับคำกล่าวของ กิตยวดี บุญเชื้อ และคณะ (2540) กล่าวว่า เมื่อนักเรียนมีเพื่อนในกลุ่มดี คอยช่วยเหลือกัน รักใคร่ปรองดองกัน ชวนกันศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม จะทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข การที่เด็กเรียนรู้อย่างมีความสุขได้นั้น ขึ้นอยู่กับครูที่ให้ความรักและเอาใจใส่นักเรียน มีทักษะในการสื่อสาร พ่อแม่ผู้ปกครองที่เอาใจใส่ต่อเด็กและสนับสนุนให้เด็กได้เลือกเรียนตามความสามารถและความถนัด การจัดการเรียนการสอนที่บรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย มีการเรียนที่สนุกสนาน มีความรักและความภูมิใจในตัวเอง และด้านความรู้สึกต่อตนเองในการเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ความสนใจในการทำกิจกรรม เน้นการปฏิบัติ ลงมือทำ แสดงออกหน้าชั้นเรียน ใช้สื่อการสอนที่น่าสนใจ แปลกใหม่ ดึงดูดความสนใจให้กับนักเรียน บทเรียนที่สนุก แปลกใหม่จูงใจให้ติดตาม และเร้าใจอยากให้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ทำให้นักเรียนเกิดความตื่นตัวในข้อค้นพบใหม่ ๆ เกิดความรู้สึกรักการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของอุมาพร ตรังสมบัติ (2543) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ๆ จะทำให้นักเรียนอยู่อย่างมีความสุข ส่วนด้านความรู้สึกต่อวิชาที่เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูเป็นผู้ส่งเสริม คอยสนับสนุนชี้แนะทาง จัดการเรียนการสอนอย่างหลากหลายและมีความสนุกสนาน ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน มีส่วนร่วม กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก และรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้น นอกเหนือจากวิชาในบทเรียน ยังมีกิจกรรมการสอนที่หลากหลาย เช่น กีฬา ศิลปะ บรรยายภายในโรงเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ ชัยวัฒน์ พันธุ์เสือ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า ผู้เรียนมีความสุขอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลวิจัยของ ขนิษฐา บุญมาวงษา (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า ความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางสังคมกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียน ในทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในห้องเรียน สร้างมิตรภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมชั้น ครู และบุคคลอื่นรอบตัว ซึ่งการมีความสัมพันธ์ที่ดีเหล่านี้สามารถช่วยให้บุคคลรู้สึกสบายใจ และมีความสุขในการเรียนรู้ ครูจัดบรรยากาศในการเรียนการสอนที่สนุกสนาน การให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น มักจะทำให้เกิดประสบการณ์เรียนรู้ที่สนุกสนาน ทำให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย ไม่กังวล ไม่เครียด ส่งเสริมการเรียนการสอนที่ทำให้เกิดความสุขในการเรียนรู้ สอดคล้องกับการศึกษาของ แพรพพรณ์ พิเศษ (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า การจัดการเรียนการสอนของครู มีอิทธิพลทางตรงต่อการเรียนรู้ที่มีความสุข ครอบครัวและเพื่อนยังเป็นแหล่งของการสนับสนุนทักษะทางสังคมที่สำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดความสุขในการเรียน มีความสามารถในการเข้าอกเข้าใจ และโต้ตอบกับผู้อื่นได้อย่างดีเยี่ยม การใช้ชีวิตในสังคม และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ล้วนแล้วแต่ต้องการความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นทั้งสิ้น และการเข้าหาหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นนั้นก็มี ความซับซ้อน เนื่องจากคนแต่ละคนก็จะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ซ้ำยังสามารถเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ ศิริบุญพร บุสหงษ์ (2561) ได้ศึกษา งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล พบว่า ความสามารถในการปรับตัว ด้านการเรียน รูปแบบการเผชิญปัญหา สัมพันธภาพระหว่างบุคคล และบรรยากาศการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางสังคมของนักศึกษา พยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลวิจัยของ จริยา โสสีตา และ สุรเดช ประยงค์ศักดิ์ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การสนับสนุนทาง สังคมและมีความสุขในการเรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า การ สนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับความสุขในการเรียนของนิสิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รวมทั้งสอดคล้องกันกับผลวิจัยของ กิติพงษ์ เรือนเพชร และ คณะ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยเวส เทิร์น วิทยาเขตบุรีรัมย์ พบว่าความสัมพันธ์กับเพื่อน โดยมีความสัมพันธ์กับความสุขในการ เรียนของนิสิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งสอดคล้องกันกับผลวิจัยของ ณัฐศรียา จักรสมศักดิ์ และคณะ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านตนเอง ด้านครอบครัว ด้านสถาบันอุดมศึกษา และด้านสังคมกับความสุขของนักศึกษาใน ระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านตนเอง ด้านครอบครัว ด้านสถาบันอุดมศึกษา และ ด้านสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับความสุขของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. ความฉลาดทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า โดยภาพรวมและองค์ประกอบ ทุกองค์ประกอบ อยู่ในระดับมาก
2. ความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า โดยภาพรวมและองค์ประกอบทุกองค์ประกอบ อยู่ในระดับมาก
3. ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางสังคมกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ในทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .837$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ในทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น อยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. ความฉลาดทางสังคม ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอดงหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อาจทำให้ประสบปัญหาในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนหรือผู้อื่นได้ ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาความฉลาดทางสังคมโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน ที่ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม หรือกิจกรรมเกมที่สร้างความสัมพันธ์เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นมากยิ่งขึ้น
2. ความสุขในการเรียนรู้ ด้านความรู้สึกต่อตนเองในการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอดงหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทำให้ขาดความมั่นใจในการทำกิจกรรมหรือตอบคำถามในชั้นเรียน ดังนั้น ควรมีการเสริมสร้างความมั่นใจโดยการให้กำลังใจและยกย่อง เมื่อนักเรียนทำได้ดีหรือพยายามทำสิ่งต่าง ๆ แม้ยังไม่สำเร็จ

ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับความสุขในการเรียนรู้ เช่น ความเครียด เจตคติต่อครู เจตคติต่อวิชาที่เรียน เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับความฉลาดทางสังคม เช่น ความหลากหลายทางเพศ สภาพแวดล้อมของครอบครัว เป็นต้น
3. สามารถนำผลการวิจัยไปขยายผลต่อยอดเพื่อการพัฒนาการเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมให้กับนักเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมล โพธิ์เย็น. (2559). การจัดการเรียนรู้เพื่อนำความสุขสู่ผู้เรียน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปกร, 13(2), 121-131.
- กิตติพงษ์ เรือนเพชร และคณะ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนิสิต มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น วิทยาเขตบุรีรัมย์. วารสารศูนย์อนามัยที่ 9, 17(3), 797-810.
- กิตติยวดี บุญชื้อ และคณะ. (2540). การเรียนรู้อย่างมีความสุข. วารสารครุศาสตร์, 26(1), 7-22.
- ชนิษฐา บุญมาวงษา. (2561). ความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียน อัสสัมชัญศรีราชา
- จังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จริยา โสสีดา และสุรเดช ประยูรศักดิ์. (2563). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความสุขในการเรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วารสารการวัดประเมินผล วิจัยและสถิติทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 1(1), 21-30.
- ชัยวัฒน์ พันธุ์เสือ. (2554). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณรงค์วรราช บุญมา. (2563). การศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ปรากฏในอัครคัมภีร์. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 11(2), 711-722.
- ณัฐศรียา จักรสมศักดิ์ และคณะ. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านตนเอง ด้านครอบครัว ด้านสถาบันอุดมศึกษา และด้านสังคม กับความสุขของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 17(1), 46-64.
- นุชรี บัวโค. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการการเรียนรู้และนวัตกรรมการศึกษา. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิชญาพร สมจันทร์. (2564). การเสริมสร้างความฉลาดทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยกิจกรรมแนะแนว. ใน ปริญญานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- แพรวพรรณ พิเศษ. (2548). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร

- มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีวิทยาการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรกานต์ ชุมผล และคณะ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการเผชิญปัญหาและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน Gen Z. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 1(3), 15-33.
- ศิริยุทธ บุสหงษ์. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาพยาบาล. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุทธิพร แท่นทอง. (2565). ความฉลาดทางสังคม : คุณลักษณะสำคัญของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 16(3), 270-284.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. (2567). ข้อมูลสารสนเทศประจำปีการศึกษา 2567. เรียกใช้เมื่อ 15 กันยายน 2567, จาก <http://sakarea2.go.th>
- อริสา แก้วลี และ เฟื่องอรุณ ปรีดีติติก. (2562). ความฉลาดทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพมหานคร. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 34(3), 27-34
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2543). ปัญหาการเรียนและเทคนิคช่วยให้ลูกเรียนดี. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D.W. (1970, Autumn). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Piaget. J. (1952). The Original of intelligence in Children. Trans, by Marget Cook. New York: International Universities Press.

ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการตัดสินใจ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร*

THE CORRELATION BETWEEN EMOTIONAL QUOTIENT AND DECISION
MAKING ABILITY OF MATHAYOMSUKSA 6 STUDENTS SCHOOLS IN
SAI MAI DISTRICT, BANGKOK

อนุพงษ์ ช่วยชาติ¹ และ อุทัยวรรณ สายพัฒนา²

Anuphong Chuaichat¹ and Uthaiwan Saipattana²

¹⁻²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

¹⁻²Faculty of Education, North Bangkok University, Thailand

Corresponding Author's Email: anuphong.chua@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน 2) ศึกษาความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียน และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำนวน 348 คน การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเปิดตาราง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 36 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91 และแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจ เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 37 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมและรายพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง 2) ความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมและรายพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง ยกเว้นความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความสัมพันธ์ในทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์, ความฉลาดทางอารมณ์, ความสามารถในการตัดสินใจ

* Received 23 January 2025; Revised 25 January 2025; Accepted 28 January 2025

Abstract

This research aimed to: 1) study the emotional quotient levels of students. 2) study the decision making abilities of students. and 3) study the correlation between emotional quotient and decision making ability of students. The samples of this research were 348 Matthayomsuksa 6 students in Sai Mai District, Bangkok. The sample was obtained using the open-table, Krejci and Morgan method. The research tools were emotional quotient questionnaire using a 5point rating scale with 36 items which had a reliability of .91, and a decision making ability questionnaire with a 5point rating scale with 37 items which had a reliability of .90. The statistics for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson's Product Moment Correlation Coefficients.

The research results were found as follows; 1) The emotional quotient of Matthayomsuksa 6 students, both overall and in aspect were at a high level. 2) The decision making ability of Matthayomsuksa 6 students, both overall and in aspect were at a high level, but self-confidence was at a moderate level. And 3) The correlation between emotional quotient and decision making ability of Matthayomsuksa 6 students was at a high level, with a significance level of .01.

Keywords: Correlation, Emotional Quotient, Decision Making Ability

บทนำ

สถานการณ์ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งด้าน เศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ความทันสมัยของเทคโนโลยี การสื่อสาร ความหลากหลายทางเชื้อชาติ การหล่อหลอมความคิด ค่านิยมและความเชื่อของกลุ่มคนหรือบุคคล ในสังคม (นิศาชล สืบแจ้ง, 2560) จากความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่กล่าวมาเห็นได้ว่า ในสังคมของเราต้องเผชิญกับโลกที่มีสภาวะซับซ้อนมากขึ้นและต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการปรับสภาวะทางอารมณ์ ทั้งนี้ ผู้ขาดความฉลาดทางอารมณ์ อาจจะไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงาน และการดำเนินชีวิต ในสภาวะดังกล่าวนี้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ โกลแมน (Goleman, 1998) ที่ได้กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญมากกว่าความฉลาดด้านอื่น ๆ โดยเชื่อว่า บุคคลที่ขาดความฉลาดทางอารมณ์ย่อมก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพกายและจิตใจ ลดประสิทธิภาพในการ

ทำงาน จึงทำให้คนยุคใหม่จำเป็นจะต้องมีการประยุกต์ใช้ความฉลาดทางอารมณ์ในชีวิตประจำวัน

การจัดการเรียนการสอนมักมุ่งเน้นให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น โดยไม่ค่อยมุ่งพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เท่าที่ควรด้วยแนวคิดที่ว่า การเป็นคนเก่งแล้วจะประสบความสำเร็จและมีความสุขในชีวิต จึงอาจเป็นสาเหตุให้นักเรียนไทยส่วนใหญ่เก่งท่องจำ แต่ขาดความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ คำกล่าวของ สถาบันราชานุกูล (2565) ที่ได้กล่าวว่า เด็กนักเรียนไทยอายุ 6-11 ปี มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติขึ้นไป ร้อยละ 77 และความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับควรได้รับการพัฒนาร้อยละ 23 ซึ่งมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์เฉลี่ยระดับประเทศอยู่ระดับค่อนข้างต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นในช่วงอายุดังกล่าวที่มีความฉลาดทางอารมณ์ไม่เหมาะสม อาจส่งผลให้วัยรุ่นกระทำพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาตามมาได้ทั้งต่อตนเองและครอบครัว

ในการเรียนหรือการทำงานของคนเรามีสิ่งสำคัญประการหนึ่งคือ การตัดสินใจ (Decision Making) การตัดสินใจเปรียบเสมือนหัวใจของการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เพราะการตัดสินใจจะมีอยู่ในแทบทุกขั้นตอนและทุกกระบวนการของการทำงานและการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ วิบูลย์ ตันศิริวงศา (2542: 8) ที่ได้กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ การตัดสินใจจึงไม่เพียงแต่กระทบกับตนเองเท่านั้น แต่ยังกระทบต่อครอบครัว ผู้ร่วมงาน แม้กระทั่งคนที่ไม่รู้จักอีกด้วย การตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่มีบทบาทในทุกแง่มุมของชีวิต ทั้งในเรื่องเล็กและเรื่องใหญ่ การตัดสินใจที่ดีส่งผลต่อความสำเร็จและลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ในขณะที่การตัดสินใจที่ขาดความรอบคอบอาจก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อทั้งตนเองและผู้อื่น เช่น การทำผิดกฎหมาย หรือการแก้ปัญหาโดยใช้ความรุนแรง เป็นต้น ดังนั้น การพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ โดยเฉพาะในเรื่องสำคัญ จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อหลีกเลี่ยงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 มาตรา 22 กำหนดว่า ให้การศึกษายึดหลักว่านักเรียนทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง และถือว่านักเรียนมีความสำคัญ โดยเฉพาะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นช่วงสำคัญในการเตรียมพร้อมเลือกเส้นทางชีวิต เช่น การเลือกสาขาวิชาและมหาวิทยาลัย หากขาดการตัดสินใจที่ดี อาจนำไปสู่ปัญหาในอนาคต การจัดการเรียนการสอนจึงควรพัฒนาทั้งความฉลาดทางอารมณ์ และทักษะการตัดสินใจของนักเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข พร้อมประสบความสำเร็จในด้านการเรียน การทำงาน และการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของทศพร ประเสริฐสุข (2542) ที่ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการศึกษา คือ การมุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข ประสบความสำเร็จทั้งในด้านการเรียน (study success) ด้านการทำงาน (career success) และประสบความสำเร็จในชีวิต (life success)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่มุ่งเน้นให้นักเรียนประสบความสำเร็จทั้งในด้านการเรียน ด้านการทำงาน และด้านการดำเนินชีวิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขต สายไหม กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ ดังนี้
ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2567 จำนวน 4 โรงเรียน โดยเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย (มัธยม) และโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย 2 และเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสารสาสน์วิเทศสายไหม และโรงเรียนศิริวัฒนวิทยา รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,169 คน (สำนักงานเขตสายไหม, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำนวน 348 คน ได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดของเครจซ์และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 608)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบวัด แบ่งออกเป็น 2 ชุด ได้แก่

2.1 แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบวัด มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ โรงเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 2 ความฉลาดทางอารมณ์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

2.2 แบบวัดความสามารถในการตัดสินใจ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบวัด มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ โรงเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 2 ความสามารถในการตัดสินใจ ลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการสร้างและการหาคุณภาพตามขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างและหาคุณภาพแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์รายละเอียดก่อนนำไปสร้างแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์

1.2 ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) และสร้างแบบสอบถามจากตำราของ บุญชม ศรีสะอาด (2545)

1.3 สร้างแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ตามนิยามศัพท์เฉพาะโดยมีข้อคำถามพฤติกรรมละ 10 ข้อ รวมจำนวน 50 ข้อ

1.4 นำแบบวัดเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับขอบข่ายที่ศึกษาตามนิยามศัพท์ (IOC)

1.5 เลือกข้อคำถามที่มีความสอดคล้องมากกว่า 0.5 ขึ้นไป และปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แล้ว ได้ข้อคำถามจำนวน 36 ข้อ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .67 - 1.00 จัดทำเป็นแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์

1.6 นำแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ฉบับทดลองใช้ไปทดลอง (Try-Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดรายข้อ โดยการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation Coefficient) ได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .24 - .63 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1990: 204) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .91

1.7 นำแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญและการหาคุณภาพแล้วจัดทำเป็นแบบวัดไว้ใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. การสร้างและหาคุณภาพแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจ

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการตัดสินใจ เพื่อศึกษาวิเคราะห์รายละเอียดก่อนนำไปสร้างแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจ

2.2 ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) และสร้างแบบสอบถามจากตำราของ บุญชม ศรีสะอาด (2545)

2.3 สร้างแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจตามนิยามศัพท์เฉพาะโดยมีข้อความพฤติกรรมละ 10 ข้อ รวมจำนวน 50 ข้อ

2.4 นำแบบวัดเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับขอบข่ายที่ศึกษาตามนิยามศัพท์ (IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ขึ้นไป

2.5 เลือกข้อคำถามที่มีความสอดคล้องมากกว่า 0.5 ขึ้นไป และปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แล้ว ได้ข้อคำถามจำนวน 37 ข้อ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .67 - 1.00 จัดทำเป็นแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจ

2.6 นำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจฉบับทดลองใช้ไปทดลอง (Try-Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดรายข้อ โดยการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation Coefficient) ได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .22 - .70 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1990: 204) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .90

2.7 นำแบบวัดความสามารถในการตัดสินใจ ที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญและการหาคุณภาพแล้วจัดทำเป็นแบบวัดไว้ใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัยและการตอบแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการตัดสินใจ และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปติดต่อกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปติดต่อกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.3 ผู้วิจัยนำแบบวัด จำนวน 348 ฉบับ ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวันและเวลาที่ได้กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3.4 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างทราบ และขอความร่วมมือในการตอบแบบวัดเพื่อให้ได้ผลตามความเป็นจริง

3.5 ดำเนินการควบคุมการตอบของกลุ่มตัวอย่างให้มีความถูกต้อง ชัดเจน และการตอบที่ครบถ้วน ทุกข้อ และเก็บรวบรวมแบบวัดกลับมา จำนวน 348 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.6 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 วิเคราะห์ระดับความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficients)

4.5 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ทำรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6

ความฉลาดทางอารมณ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การตระหนักรู้ในตนเอง	3.60	.528	สูง
2. ความสามารถในการควบคุมตัวเอง	3.75	.565	สูง
3. ทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น	3.70	.652	สูง
4. ความเข้าใจผู้อื่น	3.96	.586	สูง
5. การสร้างแรงจูงใจ	4.06	.634	สูง
รวม	3.81	.459	สูง

จากตาราง 4 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = .459) เมื่อพิจารณาเป็นรายพฤติกรรม พบว่าทุกพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง โดยเรียงจากพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ การสร้างแรงจูงใจ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = .634) ความเข้าใจผู้อื่น ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = .586) ความสามารถในการควบคุมตัวเอง ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = .565) ทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = .652) และการตระหนักรู้ในตนเอง ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = .528) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ปรากฏดัง ตาราง 2

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ความสามารถในการตัดสินใจ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความเชื่อมั่นในตนเอง	3.48	.648	ปานกลาง
2. ความคิดสร้างสรรค์	3.57	.747	สูง
3. ความคิดยืดหยุ่น	3.92	.657	สูง
4. ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ	3.84	.681	สูง
5. ความมีเหตุผล	3.98	.639	สูง
รวม	3.76	.564	สูง

จากตาราง 5 พบว่า ความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.76$, S.D. = .564) เมื่อพิจารณาเป็นรายพฤติกรรม พบว่า ทุกพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง ยกเว้นความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงจากพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ความมีเหตุผล ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = .639) ความคิดยืดหยุ่น ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = .657) ความคิดอย่างมี

วิจารณ์ญาณ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = .681) ความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = .747) และ ความเชื่อมั่นในตนเอง ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = .648) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ (X) ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (X_1) ด้านความสามารถในการควบคุมตัวเอง (X_2) ด้านทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น (X_3) ด้านความเข้าใจผู้อื่น (X_4) ด้านการสร้างแรงจูงใจ (X_5) กับความสามารถในการตัดสินใจ (Y) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X	Y
X_1	1.000	.486**	.488**	.346**	.475**	.711**	.532**
X_2		1.000	.474**	.482**	.483**	.752**	.496**
X_3			1.000	.578**	.546**	.813**	.624**
X_4				1.000	.541**	.770**	.637**
X_5					1.000	.801**	.689**
X						1.000	.777**
Y							1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์ในทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .777$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายพฤติกรรม พบว่า

1. การตระหนักรู้ในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการตัดสินใจ ($r_{x1y} = .532$) อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ความสามารถในการควบคุมตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการตัดสินใจ ($r_{x2y} = .496$) อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการตัดสินใจ ($r_{x3y} = .624$) อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ความเข้าใจในผู้อื่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการตัดสินใจ ($r_{x4y} = .637$) อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. การสร้างแรงจูงใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการตัดสินใจ ($r_{xy} = .689$) อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายพฤติกรรมพบว่า ทุกพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง โดยสามารถอภิปรายผลการวิจัยเป็นรายพฤติกรรมได้ ดังนี้

ตระหนักรู้ในตนเอง อยู่ในระดับสูง อาจเนื่องจากนักเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นวัยที่กำลังก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ สามารถยังคิดยั้งทำ ความสามารถในการตระหนักรู้ในตนเอง และผู้อื่น เป็นสิ่งที่อยู่ในตัวนักเรียนและเป็นที่ติดตัวนักเรียนมาตั้งแต่เกิด (Innate) แต่ในขณะที่ความสามารถในการตระหนักรู้ในตนเองอีกส่วนหนึ่งเป็นสิ่งที่เราได้รับการเรียนรู้ของนักเรียนจากประสบการณ์ชีวิต ซึ่งนักเรียนสามารถนำมาพัฒนาได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพยายามการหมั่นปฏิบัติ และการสั่งสมประสบการณ์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นช่วงอายุที่สะสมประสบการณ์และมีการพัฒนาตนเองมาพอสมควร จึงอาจจะให้นักเรียนมีระดับการตระหนักรู้ในตนเอง อยู่ในระดับที่สูง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ยุทธนา ไชยจุล (2543) ที่ได้กล่าวว่า ความสามารถทางอารมณ์เป็นสิ่งที่ฝึกฝนได้ในการทำให้นักคนตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น และไวต่อลักษณะของอารมณ์ที่ตนกำลังเผชิญ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นภาพร โกมลพันธ์ (2551) ที่ได้วิจัยเรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร มีความฉลาดทางอารมณ์ค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายพฤติกรรม พบว่า การตระหนักรู้อารมณ์ตนเองอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

ความสามารถในการควบคุมตัวเอง อยู่ในระดับสูง อาจเนื่องจากการจัดการและควบคุมอารมณ์ของตนเองของนักเรียน เป็นความสามารถในการจัดการกับความรู้สึกภายในตนเองของวัยรุ่น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในช่วงของวัยรุ่นตอนปลายที่เข้าสู่วัยผู้ใหญ่เมื่อนักเรียนมีอายุที่เพิ่มมากขึ้นอาจจะมีภาวะของความหุนหันพลันแล่นที่น้อยกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในช่วงอายุที่ต่ำกว่า และมีการยังคิดยั้งทำที่มากขึ้น สามารถควบคุมตนเองได้ดีกว่า มีความรับผิดชอบที่มากขึ้น จึงอาจทำให้นักเรียนมีการควบคุมจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ดีกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนช่วงชั้นอื่น ๆ ที่อยู่ในช่วงอายุที่น้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรพรรณ หาญณรงค์และ คณะ (2563) ที่ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในพื้นที่ตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการควบคุมอารมณ์อยู่ในระดับสูง

ทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จัดอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่เริ่มเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ จึงมีการเปลี่ยนแปลงและมีความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสติปัญญา ต้องปรับตัวเข้าสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายได้ และเนื่องจากโรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนเอกชนและมีนักเรียนนานาชาติ ซึ่งเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม ประกอบกับการได้รับปัจจัยสนับสนุนรอบด้านทางโรงเรียน ที่มีส่วนช่วยสนับสนุนพัฒนาการของทักษะทางสังคมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นให้นักเรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภาณุมาศ หอมบุญยงค์ (2562) ที่ได้วิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ในจังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ระดับทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ความเข้าใจผู้อื่น อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องจากโรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ให้ความสำคัญในเรื่อง การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยมีการจัดกิจกรรมเสริมเพื่อปลูกฝังเรื่องความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและเข้าใจผู้อื่นอย่างต่อเนื่องในทุกปีการศึกษาผ่านทางกิจกรรมจิตอาสาและโครงการต่าง ๆ รวมทั้งกิจกรรมกลุ่มที่โรงเรียนได้ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทำให้นักเรียนได้เห็น ได้ยิน ได้รับฟังซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถเข้าใจผู้อื่นได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546) ที่ได้กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นการสร้างความเข้าใจผู้อื่นได้ จึงอาจจะทำให้นักเรียนได้รับรู้และซึมซับคุณลักษณะการเห็นอกเห็นใจและการเข้าใจผู้อื่นที่ได้รับจากการสนับสนุนของโรงเรียนได้ดี และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิตราภรณ์ ทองกวอด (2555) ที่ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาและพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม จังหวัดเพชรบูรณ์มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นด้านการเข้าใจผู้อื่น อยู่ในระดับมาก

การสร้างแรงจูงใจ อยู่ในระดับสูง อาจเนื่องจากพัฒนาการทางสติปัญญาของนักเรียน เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของวัยรุ่นในเรื่องความสามารถทางการคิดหรือสติปัญญา ซึ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร เป็นวัยรุ่นที่มีพัฒนาการทางการคิดถึงขั้นสูงสุด (Formal Operations Stage) คือ สามารถคิดในเชิงนามธรรม คิดแก้ปัญหาเชิงวิทยาศาสตร์ สามารถตั้งสมมติฐานที่เกินสิ่งที่ปรากฏแก่สายตาได้ และสามารถแก้ปัญหาในลักษณะที่มีการวางแผนและดำเนินการทดสอบสมมติฐานอย่างเป็นระบบ ลักษณะเช่นนี้เป็นการเตรียมพร้อมให้นักเรียนคิดหาเอกลักษณ์ของตนเองได้ ทำให้นักเรียนคิดอย่างซับซ้อนเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ทางสังคม และเข้าใจผู้อื่นได้ดี การเตรียมพร้อมในการคิดถึง

เอกลักษณ์ของตนเองนี้อาจส่งผลให้วัยรุ่นที่มีความพยายามที่จะตระหนักในตนเอง และสร้างแรงจูงใจตนเองเพื่อสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้ เช่น การตั้งเป้าหมายในการสอบติดในคณะและมหาวิทยาลัยที่ตนตั้งใจ ทำให้นักเรียนสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเองเพื่อพยายามสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ จึงอาจทำให้นักเรียนมีระดับการสร้างแรงจูงใจ อยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิคม แยมย์ย้อย (2556) ที่ได้วิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีแรงจูงใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่าทุกพฤติกรรมของความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องจากบุคคลที่มีการตระหนักรู้ในตนเองสูง ความสามารถในการควบคุมตนเองสูง มีทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นสูง มีความเข้าใจผู้อื่นสูง และมีการสร้างแรงจูงใจสูง ทำให้มีระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูงได้ ซึ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นช่วงวัยที่ต้องพัฒนากระบวนการคิด อีกทั้งระบบการศึกษาในปัจจุบันที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีการเปิดกว้างในการแสดงออกทางความคิดและทางสังคม ทำให้นักเรียนในยุคปัจจุบันมีการปรับตัวได้ดีต่อสภาพสังคมที่ดีกว่านักเรียนในอดีต อีกทั้งการปรับตัวให้เหมาะสมกับช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงและการดำเนินชีวิตของนักเรียนจะต้องมีการเตรียมความพร้อมในการปรับตัวหลายอย่าง ทั้งกลุ่มเพื่อนและสังคมใหม่ ๆ ที่ต่างไปจากสภาพแวดล้อมในระดับมัธยมศึกษา จึงทำให้นักเรียนต้องอาศัยความฉลาดทางอารมณ์ในการที่จะดำเนินชีวิต เพื่อปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จึงอาจจะเป็นสาเหตุให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ไม่แตกต่างกันและมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ วีระวัฒน์ ปันนิตมัย (2544) ที่กล่าวว่า นักศึกษาในระดับชั้นปีที่สูงขึ้น จะมีวุฒิภาวะมากขึ้น และได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ มากขึ้น นอกจากนี้ประสบการณ์ทางการเรียนแต่ละชั้นปีก็ยังเป็นปัจจัยส่งเสริมให้นักศึกษาในระดับปีที่สูงขึ้นมีความฉลาดทางอารมณ์สูงขึ้นตามไปด้วย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นภาพร โกมลพันธ์ (2551) ที่ได้วิจัยเรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร มีความฉลาดทางอารมณ์ค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ตน การจูงใจตนเอง การเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น การมีทักษะทางสังคม อยู่ในระดับค่อนข้างสูง

2. ความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายพฤติกรรม พบว่า ทุกพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง ยกเว้นความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง โดยสามารถอธิบายผลการวิจัยเป็นรายพฤติกรรมได้ ดังนี้ ความเชื่อมั่นในตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักเรียนในช่วงวัยนี้เป็นช่วงวัยรุ่นที่มีความเป็นส่วนตัวค่อนข้างสูง เริ่มเข้าสู่วัยหนุ่มสาว อาจจะทำให้มีความเขินอายต่อเพศตรงข้ามและเมื่อต้องแสดงออกในที่สาธารณะ เมื่อ

นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นอาจจะทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเองไปบ้างในบางสถานการณ์ ความขี้อายและความขาดมั่นใจเป็นเรื่องธรรมชาติ แต่บางครั้งก็เป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตได้เหมือนกัน ทำให้เกิดความกังวล ตื่นเต้นเมื่อจะต้องพบสถานการณ์ใหม่ ๆ ทำให้เกิดปัญหาในการอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งขาดความกล้าในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้ จะเห็นได้ว่าความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณลักษณะที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นในบุคคล เพราะการมีความเชื่อมั่นในตนเองจะทำให้แต่ละบุคคลตั้งศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ นื่องนุช เพียรดี (2542) ที่ได้กล่าวว่า การมีความเชื่อมั่นในตนเองนั้นเป็นบุคลิกภาพทางสังคมที่มีความสำคัญอย่างมากในการดำเนินชีวิตของบุคคลตั้งแต่เด็กจนกระทั่งเติบโต ความเชื่อมั่นในตนเองสามารถที่จะพัฒนาให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นได้ด้วยการเรียนรู้ประสบการณ์ และได้รับการฝึกฝน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิตาภา พงษ์ชุบ (2549) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โครงการโรงเรียนสองภาษา โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีความเชื่อมั่นในตนเองระดับปานกลาง ส่วนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองสูงมาก

ความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันที่เน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง นั่นคือการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้วยการลดการจัดการเรียนการสอนแบบท่องจำ เน้นการอ่านและคำนวณตัวเลข และการอยู่ในกรอบจากสิ่งที่ครูสอน แต่มุ่งพัฒนาและสร้างพลังความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนเมื่อเข้าสู่การศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยการนำมาเป็นเป้าหมายในแผนการศึกษาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ว่า “การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในทุก ระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม” จากดังกล่าวนี้ระบบการศึกษาทุกแห่งจึงอาจจะมีการมุ่งเน้นในเรื่องการสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งโรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ที่มุ่งเน้นทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน ความคล่องแคล่วในการคิด สามารถคิดได้อย่างรวดเร็ว และหลายด้าน หลายมุมมอง จึงทำให้นักเรียนมีความซิงสังเกต ใส่ใจในรายละเอียดต่าง ทำให้มีมุมมองในการคิดสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ อีกทั้งโรงเรียนได้มีการส่งนักเรียนเข้าร่วมการแข่งขัน กระบวนการคิด การบูรณาการระหว่างวิชาและการคิดออกแบบอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ด้วยเช่นกัน จึงอาจทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร มีระดับความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิธิป นรินทร์ (2566) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อแอนิเมชัน

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความคิดยืดหยุ่น อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นเด็กที่อยู่ในช่วงอายุ 16-18 ปี ตรงกับเด็กที่เกิดในช่วง Generation z คือช่วงวัยที่เกิดและเติบโตมาพร้อมกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีความผันผวนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นโลกแห่งความไม่แน่นอนและคาดเดาไม่ได้ มีความสลับซับซ้อนเข้าใจยาก และมีความกำกวมไม่ชัดเจน หรือกล่าวได้ว่า เป็นโลกที่มีการแทรกแซงของสิ่งต่าง ๆ ทำให้สิ่งที่เคยคุ้นชิน หรือเคยเข้าใจเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การจัดการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมภายใน โรงเรียน จึงต้องมีการส่งเสริมในเรื่องการปรับตัวตามสภาพสังคมที่มีการผันผวนอย่างรวดเร็ว ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้การปรับตัว ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ที่ได้กล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการได้วางรากฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนให้ทันต่อสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงของโลกและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง คือ ทักษะด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) ซึ่งเป็นทักษะย่อยด้านหนึ่งของทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skills) ทักษะนี้ตรงกับองค์ประกอบหนึ่งของทุนทางจิตวิทยาทางบวก (Positive Psychology) ที่เรียกว่า ความยืดหยุ่นทางอารมณ์และจิตใจ (Resilience) ด้วยการส่งเสริมดังกล่าวนี้จึงอาจทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร มีระดับความคิดยืดหยุ่น อยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัทรินทร์ อรุณเรือง (2454) ได้วิจัยเรื่อง ผลการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มต่อความยืดหยุ่นทางอารมณ์ (Resilience) และกลวิธีการเผชิญปัญหาของวัยรุ่นตอนต้น จำนวน 634 คน ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นตอนต้น ส่วนใหญ่มีความยืดหยุ่นทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายได้ พบว่า ด้านการเป็นอิสระ ด้านการสร้างสัมพันธภาพ ด้านการเป็นผู้ริเริ่ม ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์และอารมณ์ขัน และด้านการมีศีลธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับสูง

ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ อยู่ในระดับสูง อาจเนื่องจากนักเรียนได้รับการเรียนรู้ ส่งเสริมและพัฒนาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้กำหนดมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตาม มาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุ มาตรฐานการเรียนรู้ โดยเฉพาะการพัฒนาความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิด วิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิด เป็นระบบ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบ เช่น การจัดการเรียนการสอน โดยใช้บริบทเป็นฐาน (Context-based Learning) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem based Learning) และการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Active Learning) โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการระบุมุมความคิดรวบยอดและหลักการที่เกี่ยวข้อง

กับสถานการณ์นั้น ๆ นำไปสู่การปฏิบัติ เช่น การจัดกิจกรรมสถานการณ์จำลองเหตุการณ์ การทำงานกลุ่ม การจัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เป็นต้น สถานการณ์หรือปัญหาจะช่วยส่งเสริมและพัฒนากระบวนการทำงานเป็นกลุ่มการสื่อสาร การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการเรียนรู้ในสิ่งที่นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตจากประสบการณ์และการลงมือปฏิบัติและแก้ปัญหาด้วยตนเองทั้งหมดนี้เอง อาจจะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สหพงศ์ จันศิริ (2561) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ในรายวิชาหลักการฟาร์ม สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ความมีเหตุผล อยู่ในระดับสูง อาจเนื่องจากนักเรียนได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากโรงเรียนมากขึ้น ทำให้มีแนวโน้มในการคิดอย่างมีเหตุผลมากขึ้น เพราะการได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสาร การให้คำแนะนำปรึกษา การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น การยอมรับและให้กำลังใจ และการส่งเสริมในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน มีความสำคัญกับการคิดอย่างมีเหตุผล เนื่องจากโรงเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาทางการคิดให้กับนักเรียน และนักเรียนใช้เวลาในโรงเรียนเป็นส่วนมาก ดังนั้น การที่นักเรียนได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากโรงเรียนทางด้านการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร การให้คำแนะนำปรึกษา การเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น การยอมรับ และให้กำลังใจ และการส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนจึงอาจมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการคิดอย่างมี เหตุผลของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีระดับการคิดอย่างมีเหตุผล อยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ลักขณา สิริวัฒน์ (2549: 183) ที่ได้กล่าวว่า การส่งเสริมนักเรียนให้มีลักษณะการคิดอย่างมีเหตุผลนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยสนับสนุนทั้งภายในตนเอง และปัจจัยสนับสนุนภายนอกตนเอง ได้แก่ ครอบครัว ครู โรงเรียน รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่เด็กมี ปฏิสัมพันธ์ การอบรมสั่งสอน การแนะนำ การบอกเล่า ข่าวสาร คำชี้แจง หรือการเรียนรู้จากบุคคลอื่น เนื่องจากพฤติกรรมของบุคคลย่อมได้รับอิทธิพลมาจากความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อของแต่ละบุคคล และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เรวดี นามทองดี (2555) ที่ได้วิจัยเรื่อง การคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีการคิดอย่างมีเหตุผล อยู่ในระดับมาก

จากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่าพฤติกรรมความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อความสามารถในการตัดสินใจ จะพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีอายุอยู่ที่ 17-18 ปี เป็นอายุที่พอมีประสบการณ์ในการตัดสินใจ ค่อนข้างมีความชำนาญกว่าช่วงอายุน้อยกว่า มีความรอบคอบ มีประสบการณ์ในการเผชิญกับปัญหาพอสมควรจากสิ่งที่เรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ที่ผ่านมา ทำให้มี

ความมั่นใจในการตัดสินใจ สามารถมองปัญหาได้มาก สามารถเผชิญปัญหาและแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุฑารัตน์ สุขน้อย (2563) ที่ได้วิจัยเรื่องการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนท่าศาลาประสิทธิ์ศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์ในทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากระบบการศึกษาในปัจจุบันที่เน้นให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น นักเรียนจึงได้รับการส่งเสริมทั้งทางด้านสติปัญญาและอารมณ์ อีกทั้งสภาพสังคมในปัจจุบันเป็นสังคมที่มีความทันสมัย มีการเปิดกว้างในการแสดงออก เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ นักเรียนในสังคมปัจจุบันที่มากกว่าสภาพสังคมในอดีต จึงอาจจะทำให้นักเรียนในสังคมปัจจุบันมีทั้งความฉลาดทางสติปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ และมีความกล้าในแสดงออกทั้งทางความคิดและการกระทำ รวมถึงการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ด้วยได้ เพราะถ้าหากว่านักเรียนมีความมั่นคงในอารมณ์ของตนเองอยู่ในระดับสูง อาจจะส่งผลให้นักเรียนมีสติในการคิดพิจารณาและตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ของนักเรียนได้ในระดับที่ดีเช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากเป็นไปตามแนวคิดของ โยเดอร์-ไวส์ (Yoder-Wise. 2015) ที่ได้กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นปัจจัยภายในที่มีผลต่อความสามารถในการตัดสินใจ ดังนั้น ความสามารถในการตัดสินใจจึงอาจจะสัมพันธ์กับพฤติกรรมต่าง ๆ ของความฉลาดทางอารมณ์ในทางบวก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นุต ชูวา (2545) ที่ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการตัดสินใจด้านการบริหารจัดการของพยาบาลวิชาชีพ ศูนย์สุขภาพชุมชน เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับความสามารถในการตัดสินใจ และความฉลาดทางอารมณ์เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อความสามารถในการตัดสินใจ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง

2. ความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง ยกเว้นความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์ในทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. โรงเรียนควรรักษาระดับการจัดกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์ด้านต่าง ๆ หรือมีการเพิ่มเติมให้มากขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อตัวนักเรียนเพื่อเป็นการส่งเสริมนักเรียนให้มีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับสูงมากยิ่งขึ้นต่อไป

2. ครูควรช่วยส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับนักเรียน ได้แก่ การใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมฝึกภาวะการเป็นผู้นำ การกล้าแสดงออก และกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการเพิ่มระดับความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อความสามารถในการตัดสินใจ หรือความสามารถในการตัดสินใจที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์

เอกสารอ้างอิง

- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2546). กลุ่มสัมพันธ์ในโรงเรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา.
- จิตาภา พงษ์ชูป. (2549). การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โครงการโรงเรียนสองภาษา โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิตรารณณ์ ทองกวอด.(2555). การศึกษาและพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. ใน ปริญญาานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จุฑารัตน์ สุขน้อย. (2563). การตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอน ปลาย โรงเรียนท่าศาลาประสิทธิ์ศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 10 ตุลาคม 2565 จาก <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/vlt15-1/6114993623.pdf>.
- ทศพร ประเสริฐสุข. (2542). ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา. วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 5(1), 19-35.
- นภาพร โกมลพันธ์. (2551). ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนอาชีวศึกษา ในเขต

- กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สุขภาพจิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิคม แยมย้อย. (2556). แรงจูงใจในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนในศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิธิป นรินทร์. (2566). การพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับสื่อแอนิเมชัน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นิศาชล สืบแจ้ง. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้า เรียนในโรงเรียน พระราม 9 กาญจนาภิเษก สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตห้วย ขวาง กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นุต ชูวา. (2545). ความสัมพันธ์ระหว่างประสพการณ์การทำงาน ความฉลาดทางอารมณ์ บรรยาการองค์การกับความสามารถในการตัดสินใจด้านการบริหารจัดการของ พยาบาลวิชาชีพ ศูนย์สุขภาพชุมชน เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- น้องนุช เพียรดี. (2542). ผลของการใช้ชุดการแนะแนวในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดคลองสวนฯ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัด ฉะเชิงเทรา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา การศึกษาและการแนะแนว. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พัชรินทร์ อรุณเรือง. (2454). ผลการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มต่อความยืดหยุ่นทางอารมณ์ (Resilience) และกลวิธีการเผชิญปัญหาของวัยรุ่นตอนต้น. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพรรณ หาญณรงค์; และคณะ. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในพื้นที่ตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัด ชลบุรี. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ, 13(1), 136-144.
- ภาณุมาศ หอมบุญยงค์. (2562). แนวทางการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ในจังหวัด สมุทรสงคราม. สิกขาวารสารศึกษาศาสตร์. 8(1), 153-165.
- ยุทธนา ไชยจุล. (2543). “การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์” ใน รวมบทความทางวิชาการ E.Q. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: เดสก์ท็อป.
- เรวดี นามทองดี. (2555). การคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสังกัด

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม.
- ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2549). การคิด. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- วิฑูรย์ ตันศิริคงคล. (2542). AHP กระบวนการตัดสินใจที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในโลก. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: กราฟฟิค แอนด์ ปรี้นต์ติ้ง เซ็นเตอร์.
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2544). เชาวน์อารมณ์ (EQ): ดัชนีวัดความสุขและความสำเร็จของชีวิต. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์เปอร์เนต จำกัด.
- สถาบันราชานุกูล. (2565). แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์. เรียกใช้เมื่อ 10 ตุลาคม 2565, จาก <http://rajanukul.go.th/ieq/index.php?mode=test&group=7>.
- สหพงศ์ จันศิริ. (2561). การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน ในรายวิชาหลักการฟาร์ม สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สำนักงานเขตสายไหม. (2567). ข้อมูลจำนวนนักเรียนประจำปีงบประมาณ 2567. แขวงออเงิน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- Cronbach, Lee J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. New York: Harper & Row.
- Goleman, D. (1998). *Working with Emotional Intelligence*. New York: Bantam Books.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607 – 610.
- Yoder-Wise, P. S. (2015). *Leading and Managing in Nursing*, 6th ed. Canada: Mosby.

ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา :
ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่ออย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา*
PEOPLES SATISFACTION WITH THE LOCAL DEVELOPMENT OF SONGKHLA
MUNICIPALITY: A CASE STUDY OF THE RUAM JAI PHATTHANA COMMUNITY,
BO YANG SUBDISTRICT, MUEANG DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

พระกฤษดา ฐิตธมโม (แก้วประยูร)

Phra Krisada Thititammo (Kaewprayoon)

นักวิชาการอิสระ

Independent scholar, Thailand

Corresponding Author's E-mail: kritsadas37@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่ออย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และ 2) ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่ออย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยได้แก่ เชิงปริมาณ ได้กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนชุมชนร่วมใจพัฒนา จำนวน 346 คน สุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้วิจัยได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ เบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1) ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่ออย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยพบว่า ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านบทบาทบาทสังคมและสาธารณสุข และด้านพัฒนาเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่ออย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบว่า ปัญหา มีการวางขายสินค้าของพ่อค้าแม่ค้าบนทางเท้าทำให้การสัญจรไม่สะดวก ปัญหาการว่างงาน และในเรื่อง มีเสียงรบกวนมอเตอร์ไซด์ดังรบกวนจากการชิงรถ และ อสม ไม่ค่อยมีบทบาท

* Received 20 January 2025; Revised 23 January 2025; Accepted 30 January 2025

ในการแจ้งข่าวสารแนวทางแก้ปัญหา กำหนดพื้นที่ขายสินค้าให้กับประชาชนและ ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีอาชีพเสริม และตั้งจุดตรวจและกวดขันการใช้รถใช้ถนนในชุมชน และกำหนดให้ อสม เข้าเยี่ยมบ้านประชาชนในชุมชนทุกสัปดาห์

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, การพัฒนาท้องถิ่น, เทศบาลนครสงขลา

ABSTRACT

This research aims to 1) study the satisfaction of the people towards the local development of Songkhla City Municipality: a case study of Ruam Jai Phatthana Community, Bo Yang Sub-district, Mueang District, Songkhla Province and 2) study the suggestions on the problems and solutions for the local development of Songkhla City Municipality: a case study of Ruam Jai Phatthana Community, Bo Yang Sub-district, Mueang District, Songkhla Province. This research is a quantitative research. The sample group is 346 people from Ruam Jai Phatthana Community, randomly selected. The research instrument is a questionnaire. The statistics used for data analysis are frequency, percentage, mean and standard deviation.

1) People's satisfaction with the local development of Songkhla Municipality: A case study of the Ruam Jai Phatthana Community, Bo Yang Subdistrict, Mueang District, Songkhla Province. Overall, all 4 aspects were at a high level. When considering each aspect, ranked from highest to lowest average, it was found that the aspect of quality of life development had the highest average, followed by infrastructure, social role and public health, and economic development, which had the lowest average, respectively.

2) Suggestions on problems and solutions for local development of Songkhla Municipality: A case study of the Ruam Jai Phatthana Community, Bo Yang Subdistrict, Mueang District, Songkhla Province found that the problems were vendors selling products on the sidewalk, which made travel inconvenient, unemployment, and the noise of motorcycles from racing cars. The village health volunteers did not play a role in informing people about solutions, determining areas to sell products to the public, and promoting

people in the community to have additional jobs. They also set up checkpoints and strictly enforced the use of roads in the community. They also required village health volunteers to visit people's homes in the community every week.

Keywords: satisfaction, local development, Songkhla Municipality

บทนำ

การปกครองตนเองนับเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในระบบประชาธิปไตยโดยที่จะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางของการอยู่ร่วมกันและการพัฒนาคุณภาพชีวิตในท้องถิ่นมีส่วนในการกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองให้เป็นไปในรูปแบบที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุขของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งนอกจากจะเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลที่มีอยู่อย่างมากมายแล้ว การปกครองตนเองในรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบลจะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและตรงกับความต้องการการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในปกครองตนเองนั้นรัฐบาลได้มีการกระจายอำนาจมาเป็นลำดับ นับแต่มีการตราพระราชบัญญัติสุขาภิบาลในปี พ.ศ.2495 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ.2498 ก่อนที่จะมีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ซึ่งได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือข้อจำกัดจากรูปแบบการปกครองแบบเดิม เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น และเป็นอิสระจากการแทรกแซงจากอำนาจรัฐ ส่วนกลางเหมือนที่ประสบมาสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการบริหารส่วนตำบลหรือที่เรียกกันว่าฝ่ายสภา กับฝ่ายบริหาร (ชวงศ์ ฉายะบุตร, 2539)

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีการปกครองในระบบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และสังคมประชาธิปไตยนั้นการสนับสนุนของประชาชน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญเพราะระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบก็คือการที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการและมีส่วนร่วมในการเลือกสรร ตัวแทนของตน เพื่อเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารงานส่วน ท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด อีกทั้งรัฐในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมีหน้าที่ที่จะต้อง จัดบริการของรัฐให้ตรงกับความต้องการของชุมชนในท้องถิ่นและ เพื่อประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร รัฐบาลระบอบประชาธิปไตย จึงเกิดความพยายามจะกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปสู่ส่วน

ท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถปกครองตนเองได้ จึงเกิดการปกครองในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งองค์ประกอบของผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่น มีลักษณะที่ไม่แตกต่างจากลักษณะของผู้นำทั่วไปเพียงแต่ในความเป็นผู้นำท้องถิ่นจะมีความเป็น กันเองกับชาวบ้านมีความใกล้ชิดเปรียบเสมือนเครือญาติ นอกจากนี้ผู้นำท้องถิ่นจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความมุ่งมั่นในการทำงาน สามารถประสานงานต่อเรื่องต่างๆ ได้ เพื่อหวังว่าคุณลักษณะของผู้นำ ท้องถิ่นที่ดี ที่พร้อมนั้นจะสามารถนำมาช่วยในการพัฒนาและปกครองท้องถิ่นให้ดีกว่าเดิม แต่ยังมีประชาชนในท้องถิ่นอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจ และความสนใจในสิทธิหน้าที่ของตนเองในส่วนนี้ที่มีต่อผู้นำท้องถิ่นตามกฎหมาย จึงทำให้ความต้องการบางอย่างของประชาชนที่มีผิดไปจากคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่ควรจะเป็นและในบางครั้งก็มีกฎหมายกำหนด ไว้ถึงคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่น ซึ่งอาจจะไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น อีกทั้งความต้องการของประชาชนในแต่ละบุคคลก็มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามความคิดเห็นของแต่ละบุคคล และ แต่ละท้องถิ่นก็อาจจะแตกต่างกันด้วย ถึงแม้ว่าประชาชน ในท้องถิ่นจำนวนมากยังไม่ค่อยให้ความสนใจในคุณลักษณะการเป็นผู้นำท้องถิ่นมากเท่าที่ควรแต่ประชาชนเหล่านั้นก็อาจจะมีความต้องการที่อยากให้ผู้นำ ในท้องถิ่นของเขามีคุณลักษณะที่ดีหรือใกล้เคียงกับที่ตน ต้องการค่อนข้างสูง (อนันต์ อนันตกุล, 2561)

การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. 2542 ให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง เพื่อต้องการให้ประชาชนสามารถเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ตรงกับความต้องการของประชาชนว่าต้องการนายกแบบใดเนื่องจากที่ผ่านมาตามกฎหมายเดิมพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 นายกมาจากการเลือกตั้งของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในด้านการบริหารงานเช่น ถ้าหากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่เห็นด้วยกับร่างข้อบัญญัติงบประมาณนายกองค์การบริหารส่วนตำบลต้องพ้นจากตำแหน่งทำให้ต้องมีการเลือกตั้งนายกใหม่ทำให้การบริหารงาน ไม่ราบรื่นและต่อเนื่องในการบริหาร ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. 2542 ให้มีการเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรง เพื่อให้สามารถสานอำนาจกับสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลได้ถึงแม้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่เห็นด้วยกับร่างข้อบัญญัติงบประมาณนายกองค์การบริหารส่วนตำบลก็ยังสามารถอยู่ในตำแหน่งได้ทำให้การบริหารงานดำเนินต่อไปอย่าง ต่อเนื่องได้ แต่สาเหตุที่สำคัญจากการเลือกตั้งนายกโดยตรงคือการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกนายกโดยตรง ประชาชนจะได้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ตรงกับความต้องการ เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีหลักการบริหารบ้านเมืองที่ดี ทั้ง 6 ประการ คือ 1. หลักนิติ

ธรรม 2 หลักคุณธรรม 3. หลัก ความโปร่งใส 4. หลักการมีส่วนร่วม 5. หลักความรับผิดชอบ และ 6. หลักความคุ้มค่า มีภาวะผู้นำคือ มีความสามารถในการจูงใจให้ผู้อื่นเชื่อถือศรัทธาและ อุทิศในการทำงานทุ่มเทในหน้าที่เพื่อบรรลุเป้าหมายแห่งความสำเร็จ ต้องเป็นผู้ที่มีความคิด ริเริ่มในกิจกรรมที่ต้อง มีความมานะพยายามอย่างสูงกล้าที่จะเป็นผู้เริ่มกระทำหรือหยุดการ กระทำใด ๆ หรือเปลี่ยนแนวทาง ลักษณะการทำงานที่เป็นอยู่ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ นายกองคการบริหารส่วนตำบลมีภาวะ ผู้นำสูงก็จะส่งผลให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (อรทัย ทวีระวงษ์, 2557)

จากที่กล่าวมา ในฐานะผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะทราบถึงความพึงพอใจของ ประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจ พัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งผลจากการวิจัยในครั้งนี้อาจจะนำมาเป็นแนวทางในการ ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไขหรือพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นที่พึงพอใจของประชาชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนคร สงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่อয়้อย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา การพัฒนาท้องถิ่น ของเทศบาลนครสงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่อয়้อย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยได้ กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนในชุมชนร่วมใจพัฒนา เทศบาลนครสงขลา อำเภอ เมือง จังหวัดสงขลา มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 3,459 คน (ข้อมูลทะเบียนราษฎร์เทศบาลนคร สงขลา, 2565)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในชุมชนร่วมใจพัฒนา เขตเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Kejcie and Morgan) (Krejcie, R.V. & Morgan, D.W., 1970) ได้กลุ่ม ตัวอย่างจำนวน 346 คน และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) โดยใช้ ประชาชนชุมชนร่วมใจพัฒนาเทศบาลนครสงขลา ตำบลบ่อয়้อย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaires) เรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่อหย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยมีโครงสร้างของแบบสอบถาม 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่อหย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่อหย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

โดยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือผ่านการค่าการวิเคราะห์เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of item objective congruence) จากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 3 ท่าน พบว่า มีค่าความดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในงานวิจัย เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.994

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ดำเนินการขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ถึง นายกเทศมนตรีเทศบาลนครสงขลา ตำบลบ่อหย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เพื่อทำการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม กับ ประชากรชุมชนร่วมใจพัฒนา เทศบาลนครสงขลาตำบลบ่อหย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

3.3 ตรวจสอบข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการ

3.4 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 346 ชุด จากประชาชนในเขตพื้นที่ชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่อหย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนา ท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา :ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่อหย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

1. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่อหย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

การวิเคราะห์การความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนา ท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่อหย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนา ท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา :ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่อหย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยรวม

ข้อ	ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนา ท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา :ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่อหย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา	ระดับการใช้		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	3.60	0.31	มาก
2.	ด้านพัฒนาเศรษฐกิจ	3.56	0.30	มาก
3.	ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต	3.87	0.26	มาก
4.	ด้านบทบาทบาทสังคมและสาธารณสุข	3.58	0.33	มาก
โดยรวม		3.72	0.13	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่อหย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยรวม ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.26) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.31) และด้านพัฒนาเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.30) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา การพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

จากการสอบถามผู้ให้ข้อมูลหลักมีความสอดคล้องกัน ในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้
 ประเด็นที่ 1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรรักษาระดับมาตรฐานนี้ไว้ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการน้ำประปาที่สะอาด มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือนและมีไฟฟ้าสว่างบนถนนในชุมชนเส้นทางการคมนาคมที่ใช้ติดต่อในพื้นที่สะดวก ปลอดภัย

ประเด็นที่ 2 ด้านพัฒนาเศรษฐกิจ ควรรักษาระดับมาตรฐานนี้ไว้และ ส่งเสริมให้เทศบาลนครสงขลา จัดให้มีการหาอาชีพเสริมให้แม่บ้าน การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์การส่งเสริมการเกษตรและการประมง จัดให้มีตลาดนัดชุมชนอาทิตย์ละ 2 วัน จัดให้มีการฝึกอบรมฟรีหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น

ประเด็นที่ 3 ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต ควรรักษาระดับมาตรฐานนี้ไว้และส่งเสริมให้เทศบาลนครสงขลา การแก้ปัญหาความยากจน การส่งเสริมอาชีพการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การให้สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและผู้พิการ การส่งเสริมให้ทุนการศึกษา

ประเด็นที่ 4 ด้านบทบาทบาทสังคมและสาธารณสุข ควรรักษาระดับมาตรฐานนี้ไว้และ ส่งเสริมให้เทศบาลนครสงขลา การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย การประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมให้ประชาชนทราบมีบริการตรวจฟัน อุดฟัน ขูดหินปูนฟรี การตรวจ รักษาพยาบาลป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพอนามัยการป้องกันและปราบปรามโรคระบาดการกวาดล้างและทำความสะอาดชุมชน

สรุปได้ว่า การพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรมีการกำหนดพื้นที่สำหรับจำหน่ายสินค้า 2) ด้านพัฒนาเศรษฐกิจ ควรส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีอาชีพเสริม 3) ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต ควรมีการจัดให้มีจุดตรวจ หรือกวดขันการใช้รถใช้ถนนของประชาชนในชุมชน และ 4) ด้านบทบาทบาทสังคมและสาธารณสุข ควรกำหนดให้เจ้าหน้าที่อสม. เข้าเยี่ยมบ้านประชาชนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง หรือมากขึ้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของการเกิดโรคต่างๆ

อภิปรายผล

1. การพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยรวม อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ประชาชนชุมชนร่วมใจพัฒนา มีความพึงพอใจในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลนครสงขลาในทุกๆ ด้าน

ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการน้ำประปาที่สะอาด มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือนและมีไฟฟ้าสว่างบนถนนในชุมชน เส้นทางคมนาคมที่ใช้ติดต่อในพื้นที่สะดวก ปลอดภัย การหาอาชีพเสริมให้แม่บ้าน การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ การส่งเสริมการเกษตรและการประมง จัดให้มีตลาดนัดชุมชนอาทิตย์ละ 2 วัน จัดให้มีการฝึกอบรมฟรีหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นหมายถึง การแก้ปัญหาความยากจน การส่งเสริมอาชีพ การแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนการให้สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและผู้พิการ การส่งเสริมให้ทุนการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดารัตน์ เงินมูล (2559 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง "ความต้องการของประชาชนตอบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น ในเขตเทศบาลตำบลสิเกา อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ผลการศึกษาวិจัยพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจในการพัฒนาท้องถิ่น (ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่อทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับด้านโครงสร้างพื้นฐาน มาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนมีความพึงพอใจที่เทศบาลนครสงขลาให้บริการน้ำประปาที่สะอาด ไม่มีกลิ่น และมีเพียงพอ น้ำไหลตลอดเวลา และมีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือนและมีไฟฟ้าสว่างบนถนนในชุมชน รวมถึงเส้นทางคมนาคมที่ใช้ติดต่อในพื้นที่สะดวก ปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สถาพร วงษ์สวัสดิ์ (2559 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง "บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด อำเภอเมือง จังหวัดสตูล" พบว่า บทบาทที่เป็นจริงขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน กล่าวคือ ด้านโครงสร้าง พื้นฐาน พบว่า ได้จัดให้มีการก่อสร้างถนน สะพาน ท่อเหลี่ยม ระบบประปาหมู่บ้าน การติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะ เป็นต้น ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า ได้จัดให้มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัย การส่งเสริมการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า ได้จัดให้มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัย การส่งเสริมการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม การส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน เป็นต้น ด้านเศรษฐกิจ พบว่าได้จัดให้มีการส่งเสริมอาชีพ การส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น ด้านสิ่งแวดล้อม และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ พบว่าได้จัดให้มีการรักษาความสะอาด การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ เป็นต้น บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ด้านกล่าวคือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า ประชาชนต้องการให้มีการก่อสร้างถนน สะพาน คุระบายน้ำการติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะ การขยายเขตประปา เป็นต้น ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่าประชาชน ต้องการให้มีการป้องกันและระงับโรคติดต่อ การ

ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ เป็นต้น ด้านเศรษฐกิจ พบว่าประชาชนต้องการให้มีการขยายงานพัฒนาการเกษตรผสมผสานแนวทฤษฎีใหม่ การพัฒนากลุ่มอาชีพ การส่งเสริมระบบสหกรณ์ในชุมชน การส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือน การส่งเสริมอาชีพและเพิ่มรายได้แก่ประชาชน การส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น ด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า ประชาชนต้องการให้มีการคุ้มครองและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย เป็นต้น

ด้านพัฒนาเศรษฐกิจ พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ด้านพัฒนาเศรษฐกิจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ประชาชนเห็นว่า เทศบาลนครสงขลา ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนร่วมใจพัฒนามีอาชีพเสริมหรือมีรายได้เสริม และเรียนรู้การสร้างงาน สร้างผลิตภัณฑ์ของชุมชน และผลักดันให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สถาพร วงษ์สวัสดิ์ (2559 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง "บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด อำเภอเมือง จังหวัดสตูล" พบว่า บทบาทที่เป็นจริงขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุดได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน กล่าวคือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า ได้จัดให้มีการก่อสร้างถนน สะพาน ท่อเหลี่ยมระบบประปาหมู่บ้าน การติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะ เป็นต้น ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า ได้จัดให้มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัย การส่งเสริมการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า ได้จัดให้มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัย การส่งเสริมการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม การส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน เป็นต้น ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ได้จัดให้มีการส่งเสริมอาชีพ การส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น ด้านสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า ได้จัดให้มีการรักษาความสะอาดการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ เป็นต้น บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน กล่าวคือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า ประชาชนต้องการให้มีการก่อสร้างถนน สะพาน คูระบายน้ำ การติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะ การขยายเขตประปา เป็นต้น ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่าประชาชนต้องการให้มีการป้องกันและระงับโรคติดต่อ การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ เป็นต้น ด้านเศรษฐกิจ พบว่าประชาชนต้องการให้มีการขยายงาน พัฒนาการเกษตรผสมผสานแนวทฤษฎีใหม่ การพัฒนากลุ่มอาชีพ การส่งเสริมระบบสหกรณ์ในชุมชนการส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือน การส่งเสริมอาชีพและเพิ่มรายได้แก่ประชาชน การส่งเสริมการ ท่องเที่ยว เป็นต้น ด้านสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

พบว่า ประชาชนต้องการให้มีการคุ้มครองและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลและน้ำเสียเป็นต้น

3. ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่ออย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประชาชนเห็นว่าเทศบาลนครสงขลา มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในซอยร่วมใจพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ หรือ ส่งเสริมให้ชุมชนมีหลักประกันของชีวิตที่ดีเสมอมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สถาพร วงษ์สวัสดิ์ (2559 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง "บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด อำเภอเมือง จังหวัดสตูล" พบว่า บทบาทที่เป็นจริงขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุดได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน กล่าวคือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า ได้จัดให้มีการก่อสร้างถนนสะพาน ท่อเหลี่ยม ระบบประปาหมู่บ้าน การติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะ เป็นต้น ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า ได้จัดให้มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัย การส่งเสริมการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า ได้จัดให้มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัย การส่งเสริมการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม การส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน เป็นต้น ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ได้จัดให้มีการส่งเสริมอาชีพ การส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น ด้านสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า ได้จัดให้มีการรักษาความสะอาดการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ เป็นต้น บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน กล่าวคือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า ประชาชนต้องการให้มีการก่อสร้างถนน สะพาน คูระบายน้ำ การติดตั้งไฟฟ้าสาธารณะ การขยายเขตประปา เป็นต้น ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า ประชาชนต้องการให้มีการป้องกันและระงับโรคติดต่อ การส่งเสริมการศึกษาศาสนา ศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ เป็นต้น ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนต้องการให้มีการขยายงาน พัฒนาการเกษตรผสมผสานแนวทฤษฎีใหม่ การพัฒนากลุ่มอาชีพ การส่งเสริมระบบสหกรณ์ในชุมชน การส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือน การส่งเสริมอาชีพและเพิ่มรายได้แก่ประชาชน การส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น ด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า ประชาชนต้องการให้มีการ คุ้มครองและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลและน้ำเสียเป็นต้น

4. ด้านสาธารณสุข ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่ออย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ด้านสาธารณสุข โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าประชาชนเห็นว่า เทศบาลมี

การจัดให้บริการทางสาธารณสุขต่างๆ อยู่บ่อยๆ และ มีการจัดเก็บขยะมูลฝอย ทำให้ชุมชนสะอาดน่าอยู่อาศัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของผ่องผิว อุไรกุล (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง "ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่เทศบาลนครยะลา" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่เทศบาลนครยะลา เปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชน ที่มีต่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่เทศบาลนครยะลา พบว่าทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านโครงสร้าง ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการพัฒนาอาชีพ และด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับดี และการเปรียบเทียบทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศหญิงมีทัศนคติด้านสุขภาพอนามัยดีกว่าเพศชาย อายุไม่มีผลต่อทัศนคติที่มีต่อเมืองน่าอยู่ทั้ง 5 ด้าน ประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ มีทัศนคติทางด้านสุขภาพอนามัยดีกว่าประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามและประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามมีทัศนคติด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ดีกว่าประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ การศึกษาที่ต่างกันไม่มีผลต่อทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่ทั้ง 5 ด้าน ประชาชนมีทัศนคติด้านสิ่งแวดล้อมดีกว่าอาชีพค้าขาย อาชีพรับราชการมีทัศนคติด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นดีกว่าอาชีพนักธุรกิจ และอาชีพนักธุรกิจมีทัศนคติดีกว่าอาชีพค้าขาย

2. การพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนาตำบลบ่อหย่าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรรักษาระดับมาตรฐานนี้ไว้ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการน้ำประปาที่สะอาด มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือนและมีไฟฟ้าสว่างบนถนนในชุมชนเส้นทางการคมนาคมที่ใช้ติดต่อในพื้นที่สะดวก ปลอดภัย ด้านพัฒนาเศรษฐกิจ ควรรักษาระดับมาตรฐานนี้ไว้และ ส่งเสริมให้เทศบาลนครสงขลา จัดให้มีการหาอาชีพเสริมให้แม่บ้าน การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์การส่งเสริมการเกษตรและการประมง จัดให้มีตลาดนัดชุมชนอาทิตย์ละ 2 วัน จัดให้มีการฝึกอบรมฟรีหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกิติมา ปรีดีติลล (2559) กล่าวคือ ความพึงพอใจ ความรู้สึกรับชอบหรือไม่พอใจต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจต่าง ๆ ของงานและได้รับการตอบสนองความต้องการ ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต ควรรักษาระดับมาตรฐานนี้ไว้และส่งเสริมให้เทศบาลนครสงขลา การแก้ปัญหาความยากจน การส่งเสริมอาชีพการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การให้สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและผู้พิการ การส่งเสริมให้ทุนการศึกษา ด้านสาธารณสุข ควรรักษาระดับมาตรฐานนี้ไว้และส่งเสริมให้เทศบาลนครสงขลา การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย การประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมให้ประชาชนทราบ มีบริการตรวจฟัน อดฟัน ขูดหินปูนฟรี การ

ตรวจ รักษาพยาบาลป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพอนามัย การป้องกันและปราบปรามโรคระบาด การกวาดล้างและทำความสะอาดชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วัลภา ขายหาด (2532) กล่าวคือ ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะว่า หมายถึง ระดับของความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการได้รับบริการในลักษณะของ การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน การให้บริการอย่างรวดเร็วและทันเวลา การให้บริการอย่างต่อเนื่องและการให้บริการอย่างก้าวหน้า

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลนครสงขลา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนร่วมใจพัฒนา ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้ เทศบาลนครสงขลา ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ควรรักษาระดับมาตรฐานนี้ไว้และส่งเสริมให้ผู้นำท้องถิ่นแสดงบทบาทและ ศักยภาพของตนเอง โดยการพัฒนาและบริหารเทศบาลนครสงขลาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ผลวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งควรคงไว้ในระดับนี้ และมีการพัฒนาส่งเสริมให้ดีขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ เทศบาลนครสงขลา ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ควรรักษาระดับมาตรฐานนี้ไว้ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการน้ำประปาที่สะอาด มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือนและมีไฟฟ้าสว่างบนถนนในชุมชนเส้นทางการคมนาคมที่ใช้ติดต่อในพื้นที่สะดวก ปลอดภัย

2. ด้านพัฒนาเศรษฐกิจ ผลวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งควรคงไว้ในระดับนี้ และมีการพัฒนาส่งเสริมให้ดีขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ เทศบาลนครสงขลา ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ควรรักษาระดับมาตรฐานนี้ไว้และส่งเสริมให้เทศบาลนครสงขลา จัดให้มีการหาอาชีพเสริมให้แม่บ้าน การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์การส่งเสริมการเกษตรและการประมง จัดให้มีตลาดนัดชุมชนอาทิตย์ละ 2 วัน จัดให้มีการฝึกอบรมฟรีหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น

3. ด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต ผลวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งควรคงไว้ในระดับนี้และมีการพัฒนาส่งเสริมให้ดีขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ เทศบาลนครสงขลา ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ควรรักษาระดับมาตรฐานนี้ไว้และส่งเสริมให้เทศบาลนครสงขลา

การแก้ปัญหาความยากจน การส่งเสริมอาชีพการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การให้สวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและผู้พิการ การส่งเสริมให้ทุนการศึกษา

4. ด้านบทบาทบาทสังคมและสาธารณสุข ผลวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งควรคงไว้ในระดับนี้และมีการพัฒนาส่งเสริมให้ดีขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้เทศบาลนครสงขลา ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ควรรักษาระดับมาตรฐานนี้ไว้และ ส่งเสริมให้เทศบาลนครสงขลา การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย การประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้านสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อมให้ประชาชนทราบ มีบริการตรวจฟัน อุดฟัน ชูดหินปูนฟรี การตรวจรักษาพยาบาลป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพอนามัย การป้องกันและปราบปรามโรคระบาด การกวาดล้างและทำความสะอาดชุมชน

ข้อเสนอแนะ เพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายการทำงานของผู้นำท้องถิ่นเทศบาลนครสงขลา ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
2. ควรศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชุมชนร่วมใจพัฒนาตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
3. ควรศึกษาเรื่องบทบาทของผู้นำท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาเทศบาลนครสงขลา ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

เอกสารอ้างอิง

- กิตติมา ปรีดีดีลิก. (2529). ทฤษฎีการบริหารองค์การ. กรุงเทพมหานคร: ชเนการพิมพ์.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539) การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมปกครอง.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2559). องค์การและการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ผ่องผิว อุไรกุล. (2546) ทศนคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเมืองน่าอยู่ เทศบาลนครยะลา. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วัลลภา ขายหาต (2532). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะ ด้านรักษาความสะอาดของกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาพร วงษ์สวัสดิ์. (2559). บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองขุด อำเภอเมือง จังหวัดสตูล. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- สุดารัตน์ เงินมูล. (2560). ความต้องการของประชาชนต่อบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลสีเกา อำเภอสีเกา จังหวัดตรัง. ใน สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อนันต์ อนันตกุล. (2561). การปกครองท้องถิ่นไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์เนตส์ พรินติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด.
- อรัญญ์ ทวีระวงษ์. (2557). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 607-610.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์ที่ส่งผลต่อ
ผลสัมฤทธิ์วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
สาขาการศึกษาปฐมวัย*

THE DEVELOPMENT OF BACKWARD DESIGN ONLINE LEARNING
PACKAGE AFFECTING TO LEARNING ACHEVEMENT OF RESEARCH
SUBJECT FOR LEARNING DEVELOPMENT OF BACHELOR'S DEGREE
STUDENTS FACULTY OF EDUCATION AT SANTAPOL COLLEGE

สถิตย์ กุลสอน¹, ทิพย์วรรณ แพงบุพผา², ญาณิน ดาจง³ และ มิลินท์ ศิรินทร์กัญญา⁴

Sathit Koonsorn¹, Thipyawan Phaengbuppha², Yanin Dajong³ and Milint Sirinkanya⁴

¹⁻⁴คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล

¹⁻⁴Faculty of education, Santapolt College, Thailand.

Corresponding Author's E-mail: kulsorn@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาแบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยสันตพล ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 33 คน โดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ 1) บทเรียนออนไลน์วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบสอบถามวัดความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

* Received 5 January 2025; Revised 3 February 2025; Accepted 6 February 2025

ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 75.87/76.82 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 75/75 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนแบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.50)

คำสำคัญ : การพัฒนาการเรียนรู้, การจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ, บทเรียนออนไลน์

ABSTRACT

This research aimed 1) to develop a reverse learning activity combined with an online lesson that affects the achievement of the research subject to develop learning of undergraduate students in the field of early childhood education to be effective according to the criteria of 75/75, 2) to compare the academic achievement before and after studying with the reverse learning activity of students combined with an online lesson that affects the achievement of the research subject to develop learning of students, and 3) to study the satisfaction of students with the reverse learning activity combined with an online lesson in the research subject to develop learning. The sample group was 33 undergraduate students in the field of early childhood education at Santhapol College who registered for the research subject to develop learning in the first semester of the academic year 2023 by cluster random sampling. The instruments used were 1) an online lesson in the research subject to develop learning, 2) an achievement test, and 3) a questionnaire to measure satisfaction with the reverse learning management combined with an online lesson. The statistics used were the mean, standard deviation, and t-test.

The research results were found as follows:

1. The learning activities of the reverse learning combined with online lessons were effective at 75.87/76.82, which was higher than the specified criteria of 75/75. 2. The academic achievement in the research for learning development of students who learned the reverse learning combined with online lessons after studying was significantly higher than before studying at a statistical level of .05

and 3. Students were satisfied with the reverse learning management combined with online lessons at a high level overall. ($\bar{X}$ =4.47, S.D.=0.50).

Keywords: Learning Development, Reverse Learning Management, Online Lessons

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ในยุคประเทศไทย 4.0 ได้มีการเปลี่ยนบทบาทผู้ครูสอนจากผู้กระจายความรู้แบบ Passive Learning เป็นผู้ประพันธ์การเรียนรู้คอยให้คำแนะนำสนับสนุนอำนวยความสะดวกผู้เรียน ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยเน้นการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นแบบ Digital Native ซึ่งเป็นการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถนำไปบูรณาการเกิดภูมิปัญญา ผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกที่ส่งเสริมผู้เรียนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้โดยผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการค้นหาค้นคว้า และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จัดห้องเรียนให้เป็นพื้นที่สำหรับแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในห้องเรียน สอดคล้องกับกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ.2552-2561) ที่เน้นการปฏิรูประบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเอง มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา โดยมีเทคโนโลยีเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสาร และสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล ได้มีการจัดการเรียนรู้รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งเป็นวิชาบังคับที่นักศึกษาปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ต้องลงทะเบียนเรียน จากการประเมินผลการจัดเรียนรู้ที่ผ่านมาพบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับไม่น่าพอใจ เมื่อวิเคราะห์สาเหตุพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้จัดการเรียนรู้สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง ซึ่งไม่เพียงพอกับเนื้อหาบางหัวข้อที่มีลักษณะเป็นทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติ อีกทั้งนักศึกษามีความสามารถพื้นฐาน ศักยภาพการรับรู้ และภูมิหลังแต่ละคนแตกต่างกัน (วิทยาลัยสันตพล, 2566) จึงได้มีการศึกษาแนวทางจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องความแตกต่างภูมิหลัง ศักยภาพ ความสนใจและความถนัด จึงนำเครือข่ายสังคมออนไลน์บูรณาการด้วยบทเรียนออนไลน์แล้วเชื่อมโยงกับการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ จะทำให้ผู้เรียนได้รับกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายจะช่วยให้ผู้เรียนมีคุณภาพและเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดคุณภาพผู้สอน (Wenglinsky, 2006) จากการศึกษางานวิจัย อัครินทร์ ทองขาว (2561) ที่ศึกษาการพัฒนาแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อกิจกรรมแบบย้อนกลับ เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้เครือข่ายสังคมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

พบว่า ผู้เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อกิจกรรมแบบย้อนกลับเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้เครือข่ายสังคมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่พัฒนาขึ้น มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และสอดคล้องงานวิจัยของ กัลญารัตน์ เทพบุตร (2561) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบย้อนกลับร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในรายวิชาคณิตศาสตร์พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบย้อนกลับร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามในรายวิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ถึงแม้ว่าจะมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับไว้แล้วจำนวนหนึ่ง แต่ที่ผ่านมายังไม่ปรากฏงานวิจัยที่มีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์ ผู้วิจัยมีแนวคิดพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์ ซึ่งเป็นรูปแบบของการจัดการเรียนรู้มีความยืดหยุ่น สามารถเรียนรู้ทุกเวลา โดยไม่จำกัดสถานที่อย่างต่อเนื่อง

การจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้และนำเสนอบทเรียนจากการบรรยายหน้าชั้นเรียนอย่างเดียว เป็นการทบทวนเนื้อหาจากที่บ้าน ผ่านการใช้ เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย ผู้เรียนได้ศึกษาเนื้อหาผ่านสื่อเทคโนโลยีที่ผู้สอนเตรียมไว้ให้ก่อนเข้าชั้นเรียน ด้วยตนเองโดยไม่จำกัดสถานที่และเวลาแล้วมาทำกิจกรรมและถามตอบปัญหาในชั้นเรียน ผู้สอนมีหน้าที่ช่วยเหลือและแนะนำ (Coaching) ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองผู้เรียนได้เรียนรู้ สร้างความรู้ ประยุกต์ความรู้และการลงมือปฏิบัติจริง (ฐานิตา ลีมวงษ์ และคณะ, 2562) การบูรณาการแบบย้อนกลับเชื่อมโยงกับกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยบทเรียนแบบออนไลน์ โดยผู้สอนเป็นผู้ป้อนข้อมูล แนะนำ และอำนวยความสะดวก จึงเป็นการส่งเสริมผู้เรียนสามารถสืบค้นแสวงหาความรู้จากบทเรียนสำเร็จรูปและแหล่งสารสนเทศอย่างไร้ขอบเขต จนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง (วิจารณ์ พานิช, 2556) ดังนั้น การเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์ จึงเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และสอดคล้องกับศักยภาพทางการเรียนรู้ ส่งผลให้การเรียนมีประสิทธิภาพ สอดคล้องการวิจัยของ ปรียะดา ภัทรสัจธรรม และคณะ (2561) ที่พบว่าคะแนนผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของนักศึกษาหลังเรียนรู้ด้วยวิธีการออกแบบการเรียนการสอนแบบย้อนกลับอยู่ในระดับมากทั้งด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญาและด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับด้วยบทเรียนสำเร็จรูปออนไลน์วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยสันตพล เพื่อเป็นสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เป็นการเปิดโอกาสให้กับนักศึกษาได้พัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตอบสนองความสามารถ ความ

แตกต่างระหว่างบุคคล และเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอื่นนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย ให้มีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียนแบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์

สมมติฐานการวิจัย

1. ประสิทธิภาพทางการเรียนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เรียนแบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักศึกษาที่เรียนแบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนแบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยได้แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2 กลุ่ม รวม 63 คน เป็นนักศึกษาที่เรียนสาขาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 33 คน และนักศึกษาที่เรียนสาขาภาษาไทย จำนวน 30 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล ที่เรียนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยเลือกแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) เป็นนักศึกษาปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนสาขาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 33 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย มีจำนวน 3 ชุด ดังนี้

2.1 แผนจัดการเรียนรู้วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 10 แผ่น ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงของแบบทดสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 -1.00 และความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ดำเนินการศึกษาเชิงทดลองแบบ One group pretest posttest only design โดยทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นนักศึกษา ระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 33 คน ระหว่างเดือนกรกฎาคม 2566 - พฤศจิกายน 2566

2. ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ กับนักศึกษากลุ่มทดลอง เดือนกรกฎาคม 2566

3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ระหว่างเดือนกรกฎาคม 2566 - ตุลาคม 2566

4. ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดิม เพื่อตรวจสอบผลการเรียนรู้ของนักศึกษากลุ่มทดลอง ในเดือนตุลาคม 2566

5. สอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย และสรุปข้อมูลวิจัย เดือนพฤศจิกายน 2566

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์ กำหนดเกณฑ์ โดยใช้สูตรหาค่า E_1/E_2

4.2 วิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test Dependent Sample)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์วิชาการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ แสดงผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์

สัปดาห์ คะแนน	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	คะแนน กระบวนการ	คะแนนวัดผล หลังเรียน
รวม	257	254	250	259	246	241	245	252	248	252	2,504	1,014
เฉลี่ย	7.69	7.69	7.57	7.84	7.45	7.30	7.42	7.64	7.51	7.64	75.87	30.72
จำนวน(N)	33	33	33	33	33	33	33	33	33	33	60	40
ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ (E)											75.87 (E ₁)	76.82 (E ₂)

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์ มีค่าเท่ากับ 75.87/76.82 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์ วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านด้วยบทเรียน สำเร็จรูปออนไลน์

การทดสอบ	จำนวนนักศึกษา	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D	t	sig
ก่อนเรียน	33	40	11.90	3.74	14.34*	.00
หลังเรียน	33	40	28.42	4.11		

* $P < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์ มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเท่ากับ 11.90 และมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์เรียนหลังเรียน เท่ากับ 28.42 แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน ผลการเปรียบเทียบพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจนักศึกษาที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การอธิบายเนื้อหาแต่ละบทเรียนมีความชัดเจน ใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย	4.54	0.56	มากที่สุด
2. วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักศึกษาได้รับความรู้และมีความสุข	4.48	0.61	มาก
3. อาจารย์เปิดโอกาสให้ซักถาม แสดงความคิดเห็น และให้คำแนะนำนักศึกษา	4.54	0.56	มากที่สุด
4. กิจกรรมการเรียนรู้ฝึกให้นักศึกษาแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน	4.45	0.56	มาก
5. การนำเสนอเนื้อหาบทเรียนบนเว็บไซต์แบบออนไลน์มีความเหมาะสม	4.45	0.59	มาก
6. การออกแบบสวยงาม ภาพประกอบสื่อความหมาย และสอดคล้องกับเนื้อหา	4.48	0.56	มาก
7. การทบทวนบทเรียนออนไลน์ส่งเสริมนักศึกษาเข้าใจบทเรียนตามระดับความสามารถตน	4.54	0.50	มากที่สุด
8. บทเรียนออนไลน์มีความสะดวกต่อการเรียนนอกสถานที่อย่างเหมาะสม	4.57	0.57	มากที่สุด
9. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้สามารถทบทวนเนื้อหาการเรียนรู้ได้ไม่จำกัดเวลา	4.51	0.61	มากที่สุด
10. นักศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปบูรณาการณืใช้ประโยชน์ได้จริง	4.39	0.60	มาก
รวม	4.49	0.57	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.49, S.D.=0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ บทเรียนออนไลน์มีความสะดวกต่อการเรียนนอกสถานที่อย่างเหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.57, S.D.=0.56) การอธิบายเนื้อหาแต่ละบทเรียนมีความชัดเจนใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย ($\bar{X}$ = 4.54, S.D.=0.56) และการทบทวนบทเรียนออนไลน์ส่งเสริมนักศึกษาเข้าใจบทเรียนตามระดับความสามารถตน ($\bar{X}$ = 4.51, S.D.=0.55)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญอภิปราย ดังนี้

1. ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 75.87/76.82 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 75/75 ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์ เป็นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ และการเรียนรู้ที่หลากหลายบนเว็บไซต์ด้วยบทเรียนออนไลน์ที่สามารถเข้าศึกษาได้ตลอดเวลาโดยไม่จำกัดสถานที่ สามารถเชื่อมโยง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนเพื่อสร้างความรู้เชื่อมโยงประสบการณ์ผ่านกระบวนการปฏิบัติและกระบวนการสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ โดยผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเตรียมจัดหาสื่อ สอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (2556) ที่ว่า การนำเอาวิธีการสองอย่างมาใช้ร่วมกันโดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าช่วยสร้างสภาพบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนรู้จริง มีลักษณะเป็นห้องเรียนที่ผู้เรียนแต่ละคนได้เรียนบทเรียนของตนที่ไม่ตรงกับของผู้อื่น เพื่อการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับสมรรถนะของตน โดยผู้สอนทำหน้าที่ช่วยให้กำลังใจ หรือแนะวิธีช่วยเหลือตัวเองให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รสกรณ์ พลรัตน์ และคณะ (2557) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับการประเมินด้วยแฟ้มสะสมผลงาน พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับการประเมินด้วยแฟ้มสะสมงานของนักเรียน มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75 และสอดคล้องกับการวิจัยของ บุญนก ปิยะนิตย์ และคณะ (2563) ที่พบว่า การพัฒนาชุดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบย้อนกลับ เรื่องการใช้โปรแกรม Microsoft Powerpoint สำหรับนักเรียนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนแบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์ วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นการบูรณาการรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบย้อนกลับตามใบงานในชั้นเรียนกับกิจกรรมการเรียนรู้บนเว็บไซต์ด้วยบทเรียนออนไลน์ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาตามศักยภาพ ความสนใจและสอดคล้องความแตกต่างทางการรับรู้ระหว่างบุคคล อีกทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ยังสนับสนุนให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ที่สนับสนุนนักศึกษาสามารถทบทวนเนื้อหาความรู้ได้ตลอดเวลาทำให้เกิดความคิดรวบยอดสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยสอดคล้องงานวิจัยของอักรินทร์ ทองขาว (2561) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อกิจกรรมแบบย้อนกลับเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้เครือข่ายสังคมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีกิจกรรมแบบย้อนกลับเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้เครือข่ายสังคมมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องการวิจัยของ ปรียะดา ภัทรสังจรรย์ (2561) ที่พบว่า คะแนนผลการเรียนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติของนักศึกษาหลังเรียนด้วยวิธีการออกแบบการเรียนการสอนแบบย้อนกลับสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจนักศึกษาที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เปลี่ยนบทบาทผู้สอนแบบผู้บรรยายมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก

สะดวกและเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมนักศึกษาสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในห้องเรียนแบบ Active Learning อีกทั้งการจัดบรรยากาศการเรียนรู้มีความยืดหยุ่น จึงเป็นกลไกส่งเสริมพัฒนาความสนใจและศักยภาพที่แตกต่างระหว่างบุคคล นักศึกษาได้ร่วมกันสรุปเนื้อหาที่สามารถนำไปบูรณาการแก้ปัญหาและพัฒนาต่อยอดความรู้ มีความสุขกับบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ส่งผลให้มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องงานวิจัยของอักรินทร์ ทองขาว (2561) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อกิจกรรมแบบย้อนกลับเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้เครือข่ายสังคมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ผู้เรียนที่เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีกิจกรรมแบบย้อนกลับเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้เครือข่ายสังคมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของกัลญารัตน์ เทพบุตร (2561) ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบย้อนกลับร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในรายวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน ที่พบว่า ผลการวัดการรับรู้ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบย้อนกลับร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับด้วยบทเรียนออนไลน์วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นวิธีการผสมผสานบทเรียนสำเร็จรูปบนเครือข่ายเชื่อมโยงกับกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนร่วมกันสืบค้นความรู้ด้วยอินเทอร์เน็ตตามใบงาน กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความยืดหยุ่น สอดคล้องความต้องการ ความสนใจและศักยภาพที่แตกต่างของแต่ละคน ผู้เรียนมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้เข้าใจในเนื้อหาสาระรายวิชาและมีความสุขกับบรรยากาศการเรียนรู้ที่ได้ร่วมกันคิดวิเคราะห์และสรุปเนื้อหา สามารถนำความรู้ไปบูรณาการกับการปฏิบัติจริงและบูรณาการข้ามศาสตร์ จากการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก แสดงว่าการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับด้วยบทเรียนสำเร็จรูปแบบออนไลน์ เป็นวิธีการจัดการการเรียนรู้ที่ตอบสนองความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล และเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งผลผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้คือ 1) จากผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนแบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนสำเร็จรูปสูงขึ้น ดังนั้น สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ผู้สอนได้นำวิธีการจัดการเรียนรู้ไปบูรณาการให้เหมาะสมกับสาระวิชาและระดับสมรรถนะของผู้เรียน และ 2) ผู้วิจัยนำการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับบทเรียนออนไลน์ไปใช้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ ให้มีความรู้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ดังนั้น

ผู้สอนที่จะนำวิธีการสอนนี้ไปใช้ จึงต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับบริบทผู้เรียนและธรรมชาติแต่ละรายวิชาที่สอนด้วย และ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับในแบบแผนการวิจัยเชิงทดลองแท้ที่มีการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเพื่อสร้างความเที่ยงตรงของการวิจัยมากขึ้น และ 2) ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับนวัตกรรมอื่นเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ทันการเปลี่ยนแปลง

เอกสารอ้างอิง

- กัลญารัตน์ เทพบุตร. (2561). การจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบย้อนกลับร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในรายวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฐานิตา ลีม่วงษ์ และ ยุพาพร แสงฤทธิ์. (2562). ห้องเรียนกลับด้าน: การเรียนรู้แนวใหม่สำหรับศตวรรษที่ 21 (21 Century Skills). วารสาร Mahidol R2R e-Journal. 6(2), 9-17.
- บุญนก ปิยะนิตย์, มานพ แจ่มกระจ่าง และสิริยุพิน ศุภรัตน์ชัชฌา. (2563). การพัฒนาชุดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบย้อนกลับเรื่อง การใช้โปรแกรม Microsofe Powerpoint สำหรับนักเรียน. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม. 15 (2), 61-71.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรียะดา ภัทรสังจธรรม และกาญจนา พรหมเรืองฤทธิ์. (2561). ประสิทธิภาพของการออกแบบการเรียนการสอนแบบย้อนกลับเพื่อเสริมสร้างผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ. วารสารการพยาบาลและการศึกษา. 11 (3), 64-78.
- รสรณ์ พลรัตน์, สำราญ กำจัดภัย และสมพร หลิมเจริญ. (2557). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับร่วมกับการประเมินด้วยแฟ้มสะสมผลงาน เรื่อง ทศนิยม และการบวก การลบ การคูณทศนิยม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 6(16), 161-171.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). ครูเพื่อศิษย์สร้างห้องเรียนกลับทาง. กรุงเทพมหานคร: เอสอาร์พรีนติ้งแมสโปรดักส์.
- วิทยาลัยสันตพล. (2566). รายงานผลการจัดการเรียนรู้วิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (มคอ.5). อุดรธานี: คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2575. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อักรินทร์ ทองขาว. (2561). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อกิจกรรมแบบย้อนกลับเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้เครือข่ายสังคมสำหรับนักศึกษา

ระดับปริญญาตรี. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม.

Wenglinsky, H. (2006). Technology and Achievement: The Bottom Line. Educational
Leadership, 63(4), 29-32

การพัฒนาบอร์ดเกมการศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหาพร้อมกับการเรียนรู้
แบบเพื่อนคู่คิดเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อการเรียน
วิชาฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*

THE DEVELOPMENT OF AN EDUCATIONAL BOARD GAME BASED ON THE
PROBLEM-SOLVING METHOD WITH THINK-PAIR-SHARE TO ENHANCE
PROBLEM-SOLVING SKILLS AND ATTITUDES TOWARDS LEARNING
PHYSICS FOR MATTHAYOMSUKSA 4 STUDENTS

กาญจนา ทองจบ

Kanchana Thongjob

โรงเรียนชุมพลโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

Chumpholphonphisai School, Nongkhai Province, Thailand.

Corresponding Author's Email: kanchana070711@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาบอร์ดเกมการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหา ก่อนและหลังการใช้บอร์ดเกมการศึกษา 3) เพื่อเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้อของนักเรียน ก่อนและหลังใช้บอร์ดเกมการศึกษา 4) เพื่อศึกษาเจตคติที่มีต่อการเล่นบอร์ดเกมการศึกษา 5) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อบอร์ดเกมการศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนชุมพลโพธิ์ชัย ภาคเรียนที่ 2/2566 จำนวน 30 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ 1) บอร์ดเกมการศึกษา 2) แบบประเมินคุณภาพบอร์ดเกมการศึกษา 3) แบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5) แบบวัดเจตคติต่อการเล่นบอร์ดเกมการศึกษา 6) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบอร์ดเกมการศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) และการทดสอบค่าที่ $t - test$ (Dependent Samples)

ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณภาพบอร์ดเกมศึกษาด้านเนื้อหา มีคุณภาพ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยด้านเนื้อหา 4.69 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีมีคุณภาพโดยรวมมีค่าเฉลี่ย 4.64 อยู่ในระดับมากที่สุด และประสิทธิภาพของบอร์ดเกมการศึกษา เท่ากับ 89.28/88.00 2) ผลการพัฒนาความสามารถทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนที่เรียนโดยใช้

* Received 30 January 2025; Revised 4 February 2025; Accepted 6 February 2025

บอร์ดเกมการศึกษาสูงกว่าก่อนเรียน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังใช้บอร์ดเกมการศึกษาสูงกว่าก่อนเรียน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ผลการวัดเจตคติที่มีต่อการเล่นบอร์ดเกมการศึกษา โดยรวมเฉลี่ยเท่ากับ 4.69 นักเรียนมีเจตคติต่อ การเล่นบอร์ดเกมการศึกษาระดับมากที่สุด และ 5 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อบอร์ดเกมการศึกษา นักเรียนมีความพึงพอใจเฉลี่ย 4.76 ระดับมากที่สุดทุกรายการ

คำสำคัญ: บอร์ดเกมการศึกษา, ทักษะการคิดแก้ปัญหา, เจตคติต่อการเรียน

Abstract

The purposes of this study were 1) to develop the educational board game with quality and efficiency according to the 80/80 criteria, 2) to study and compare problem-solving skills before and after using the educational board game, 3) to study and compare the learning achievements of students before and after using the educational board game, 4) to study the students' attitude towards playing the educational board game, 5) to investigate the students' satisfaction towards the educational board game. The sample consisted of 30 Matthayomsuksa 4/1 students at Chumpholphonphisai School selected by purposive sampling. The research instruments were the educational board game, the quality assessment form of the educational board game, a problem-solving skills test, a learning achievement test, a students' attitude questionnaire and a students' satisfaction questionnaire. The percentage, mean, standard deviation, efficiency values (E1/E2) and t-test for Dependent Samples were used for data analysis.

The findings of this research were as follows: 1) The quality of the educational board game in terms of content quality, the average was 4.69, which was the highest level. In terms of innovation and technology, the average was 4.64, which was the highest level. The efficiency of educational board game was 89.28/88.00. 2) The result of the development of students' problem-solving skills using educational board games was higher than before studying,

which was significantly different at the .05 level. 3) The learning achievement of students after using the educational board game was higher than before studying, which was significantly different at the .05 level. 4) The students' attitude towards playing the educational board game was at the highest level, with an overall average of 4.69. and 5) The students' satisfaction towards the educational board game was at the highest level, with an overall average of 4.76.

Keywords: An educational board game, Problem-solving skills, Learning attitudes

บทนำ

ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงยุคไร้พรมแดน(Borderless World) เป็นโลกที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีรูปแบบการแข่งขันไปสู่การร่วมสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา เป็นโลกที่ภูมิปัญญาสู่ภูมิปัญญามหาชน การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่แตกต่างจากเดิมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งนักเรียนต้องได้รับการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 (สนธิ พลชัยยา, 2557) ทุกคนต้องตระหนักที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนบทบาทครู วิธีการเรียนของนักเรียน การจัดการเรียนการสอนสมัยใหม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเน้นให้ความสำคัญกับนักเรียน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การคิดแก้ปัญหาของบุคคลนั้น มีพัฒนาการมากขึ้นตามวัย เป็นการนำประสบการณ์เดิมที่เกิดจากการเรียนรู้มาเป็นพื้นฐานการแก้ปัญหาในสถานการณ์หรือปัญหาใหม่ โดยมีขั้นตอนหรือกระบวนการในการแก้ปัญหาบรรลุตามเป้าหมาย (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, 2560) แนวทางการส่งเสริมให้นักเรียนคิดแก้ปัญหา ฝึกให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมอยู่เสมอ ช่วยสร้างประสบการณ์เพิ่มขึ้น ร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อนคู่คิด ส่งเสริมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เป็นกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน เพราะแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน จึงต้องอาศัยเพื่อนในกลุ่มช่วยกันและกันในการเรียนรู้ ซึ่งอาจจะใช้เทคนิคคู่คิด (Think Pair Share) และให้ผู้เรียนจับคู่กับเพื่อนอภิปรายหาคำตอบ (ลักขณา สรวิวัฒน์ , 2557)

บอร์ดเกมเป็นสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่ผู้เรียนให้ความสนใจนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ เนื่องจากบอร์ดเกมเป็นสื่อที่มีหลายประเภทหลายรูปแบบ เป็นเกมที่ใช้การ์ด หรือใช้ชิ้นส่วน หรือตัวหมากวางไว้บนพื้นที่เล่น เคลื่อนที่บนพื้นที่เล่น มีทั้งแบบที่มีกติกาง่าย ๆ จนถึงเกมที่มีกติกาซับซ้อน ต้องใช้แผนการหรือยุทธวิธีเข้า

ช่วยจึงจะบรรลุจุดประสงค์ของการเล่นนั้น (ศิรินิต อรรถวุฒิกุล, 2555) พร้อมทั้งมีความสนุกสนาน ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่น่าติดตาม ช่วยให้คิดและตัดสินใจแก้ปัญหาได้ดีขึ้น และช่วยให้มีสมาธิในการเรียนมากขึ้น และได้รู้จักเพื่อนใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น (กิงกาญจน์ บุณยสินวัฒนกุล, 2562)

จากการสังเกตการจัดการเรียนการสอน วิชาฟิสิกส์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมพลโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย พบว่า การจัดการเรียนการสอนไม่มีความหลากหลาย ครูผู้สอนเป็นผู้ให้ความรู้เพียงฝ่ายเดียว สอนแบบบรรยาย ส่งเสริมการท่องจำสูตรฟิสิกส์มากกว่าการให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง แก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ไม่ได้ และนักเรียนไม่เกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม ไม่มีการแก้ปัญหาร่วมกัน นอกจากนี้ยังขาดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนในชั้นเรียน ไม่มีสื่อ นวัตกรรมที่ทันสมัยในการจัดเรียนการสอนที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายและไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียน ส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำ และนักเรียนเกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาฟิสิกส์

จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัย จึงสนใจพัฒนาบอร์ดเกมการศึกษา เรื่อง การพัฒนาบอร์ดเกมการศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหาร่วมกับการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหและเจตคติต่อการเรียน วิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมุ่งหวังว่าบอร์ดเกมการศึกษาที่สร้างขึ้นมาจะเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา และช่วยส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดทักษะการคิดแก้ปัญห ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ สูงขึ้น ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อวิชาฟิสิกส์ และเป็นสื่อที่สามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบอร์ดเกมการศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหาร่วมกับการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิดเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหและเจตคติต่อการเรียน วิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาก่อนและหลังการใช้บอร์ดเกมการศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหาร่วมกับการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิดเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหและเจตคติต่อการเรียนวิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน ก่อนและหลังใช้บอร์ดเกม การศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหา ร่วมกับการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อการเรียน วิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

4. เพื่อศึกษาเจตคติที่มีต่อการเล่นบอร์ดเกมการศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหา ร่วมกับการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อการเรียน วิชาฟิสิกส์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

5. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อบอร์ดเกมการศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหา ร่วมกับการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อการเรียน วิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมพลโพธิ์พิสัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 สายวิทย์-คณิต จำนวน 6 ห้อง รวมทั้งสิ้นจำนวน 220 คน (โรงเรียนชุมพลโพธิ์พิสัย, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนชุมพลโพธิ์พิสัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ทั้งนี้ในการเลือกกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว ผู้รายงานได้เล็งเห็นแล้วว่านักเรียนในระดับชั้นนี้ มีความเหมาะสมและควรมีการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีเจตคติต่อวิชาฟิสิกส์ อย่างยิ่ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 บอร์ดเกมการศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหา ร่วมกับการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อการเรียน วิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3 เรื่อง 1) เรื่องสมดุลกล (ครุฑยุคนาค) 2) เรื่องงานและพลังงาน (สมบัติแห่งลุ่มน้ำโขง) 3) เรื่อง โมเมนตัม (มหาวงกตแห่งวิญญาน) ใช้แนวคิดทักษะการคิดการแก้ปัญหา ขณะเล่นบอร์ดเกมการศึกษาจากนักการศึกษา หลายท่าน เช่น Bloom (1956) Dewey (1976) Polya (1957) Weir (1974) ผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอนการเรียนรู้ตามแนวทางทักษะการคิดแก้ปัญหาและการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด ในขณะเล่นบอร์ดเกมการศึกษา 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ร่วมกันกำหนดปัญหา 2) ร่วมกันวางแผนแก้ปัญหา 3) ร่วมกันดำเนินการแก้ปัญหา 4) ร่วมกันนำเสนอตรวจสอบผลลัพธ์ เป็นแนวทางออกแบบบอร์ดเกมการศึกษาขณะเล่นบอร์ดเกม เป็น

บอร์ดเกมประเภทวางแผนที่ใช้การ์ด (Card-Based Strategy Games) ใช้เวลาการเล่นประมาณ 20-30 นาทีต่อรอบ ผู้เล่นจำนวน 4 - 8 คน

2.2 แบบประเมินคุณภาพบอร์ดเกมการศึกษา เป็นข้อคำถามความเหมาะสมในการประเมินบอร์ดเกมการศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหาพร้อมกับการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อ วิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยสร้างเป็นข้อความที่เป็นรายการประเมิน ที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Scale) ใช้เกณฑ์ 5 ระดับ แบบประเมินบอร์ดเกมแบ่งออกเป็น 2 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาของบทเรียน ชุดที่ 2 สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา ตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item-Objective Congruence) (บุญชม ศรีสะอาด. 2553) ความสอดคล้อง 1.00

2.3 แบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา เป็นแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ วิชาฟิสิกส์ เรื่องงานพลังงาน โมเมนตัม และสมดุลกล นำแบบทดสอบที่ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้โดยใช้ดัชนี IOC (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าความสอดคล้องมีค่าเฉลี่ย 0.67 - 1.00

2.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นข้อสอบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ เนื้อหา วิชาฟิสิกส์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง งานพลังงาน โมเมนตัม และสมดุลกล นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบและประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับกับเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้โดยใช้ดัชนี IOC (Index of Item Objective Congruence : IOC) ซึ่งได้ค่าความสอดคล้องเฉลี่ยเท่ากับ 0.67 - 1.00

2.5 แบบวัดเจตคติต่อการเรียนบอร์ดเกมการศึกษา มีองค์ประกอบ 3 ด้าน 1) ด้านความรู้ ความคิด (Cognitive) 2)ด้านอารมณ์ (Affective) 3)ด้านการกระทำหรือพฤติกรรม (Action or Behavioral)จำนวน 10 ข้อ และใช้แบบประเมินตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) มีข้อคำถามแบบมาตราส่วนวัด 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด. 2553)

นำแบบวัดเจตคติเสนอผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item-Objective Congruence) (บุญชม ศรีสะอาด. 2553) ความสอดคล้องมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.00

2.6 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบอร์ดเกมการศึกษา โดยแบบประเมินแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 แบบปลายปิดตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

(Rating scale) และปลายเปิดเป็นข้อเสนอแนะอื่น ๆ คำถามปลายปิดใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแนวคิดของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด. 2545) เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item-Objective Congruence) (บุญชม ศรีสะอาด. 2553) มีค่าเฉลี่ย 0.67 - 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การศึกษา (Research: R_1) ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์

3.1.1 ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อครูผู้สอนในรายวิชาฟิสิกส์ ผู้เรียนที่เคยเรียนในรายวิชาฟิสิกส์ โดยขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์

3.2 การพัฒนา (Development: D_1) ออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D & D) บอร์ดเกมการศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหา ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อการเรียน วิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3.2.1 สร้างบอร์ดเกมการศึกษา วิชาฟิสิกส์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3 เรื่อง สมดุลกล งานพลังงาน และโมเมนตัม

3.2.2 ผู้รายงานขอหนังสือจากโรงเรียนชุมพลโพธิ์พลขอมความอนุเคราะห์นำส่งไปยังผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินคุณภาพของบอร์ดเกมการศึกษา แบบทดสอบทักษะการคิดแก้ปัญหา แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดเจตคติ และแบบประเมินความพึงพอใจ วิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3.3 การศึกษา (Research: R_2) ทดลองใช้ (Implementation : I) บอร์ดเกมการศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหา ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อการเรียน วิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3.3.1 ผู้วิจัยชี้แจงการจัดการเรียนการสอนในการใช้บอร์ดเกมการศึกษา

3.3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คน ทำแบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดเจตคติต่อการเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และได้ผ่านการหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.3.3 ผู้วิจัยทดลองใช้บอร์ดเกมการศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง และหาคุณภาพของบอร์ดเกม

3.4 การพัฒนา (Development: D₂) ประเมินผล (Evaluation) บอร์ดเกมการศึกษา

3.4.1 ผู้วิจัยนำผลการประเมินระหว่างเรียน และผลการประเมินหลังเรียน นำไปวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบอร์ดเกมการศึกษา

3.4.2 ผู้วิจัยประเมินความพึงพอใจในการใช้บอร์ดเกม เป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์แบบสอบถามสำหรับครูผู้สอนและสำหรับนักเรียน ใช้แบบประเมินความสอดคล้องที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนคำถามปลายเปิด (Open-ended) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4.2 เปรียบเทียบคะแนนวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้บอร์ดเกมการศึกษา โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนน สถิติทดสอบที่แบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Sample t-test)

4.3 วัดเจตคติของนักเรียนต่อการเล่นบอร์ดเกมการศึกษา แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายไว้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง เจตคติต่อการเล่นบอร์ดเกมอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง เจตคติต่อการเล่นบอร์ดเกม อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง เจตคติต่อการเล่นบอร์ดเกมอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง เจตคติต่อการเล่นบอร์ดเกม อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง เจตคติต่อการเล่นบอร์ดเกม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.4 ประเมินประสิทธิภาพบอร์ดเกมการศึกษาจากคะแนนโดยแบบฝึกทักษะระหว่างเรียน และคะแนนหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์และแบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา กระบวนการระหว่างเรียน E₁ และประสิทธิภาพผลลัพธ์หลังเรียนเป็น E₂ ใช้เกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพ 80/80

4.5 ประเมินผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนหลังเรียนใช้บอร์ดเกม การศึกษา แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (.SD.) โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายไว้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาคุนภาพ และประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ของบอร์ดเกมการศึกษา ตามแนวทางการคิดแก้ปัญหาพร้อมกับการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมทักษะการ คิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อการเรียน วิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

1.1 ผลการประเมินคุณภาพบอร์ดเกมการศึกษา ด้านเนื้อหา ปรากฏผลดังนี้ ตารางที่ 1

รายด้าน	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1	ด้านเนื้อหาของบทเรียน	4.61	0.48	มากที่สุด
2	ด้านการเรียบเรียงเนื้อหา	4.50	0.68	มาก
3	ด้านการเรียนรู้	4.83	0.29	มากที่สุด
4	ด้านวัสดุและอุปกรณ์	4.58	0.58	มากที่สุด
5	ด้านการคิดแก้ปัญหา	4.91	0.14	มากที่สุด
ด้านเนื้อหาเฉลี่ย		4.69	0.43	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพของบอร์ดเกมการศึกษา ของ ผู้เชี่ยวชาญรายด้านเนื้อหา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.43)

1.2 ผลการประเมินคุณภาพบอร์ดเกมการศึกษาตาม ด้านนวัตกรรมและ เทคโนโลยี ดังตารางที่ 2

รายด้าน	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1	ด้านคู่มือการเล่น	4.72	0.39	มากที่สุด
2	ด้านวิธีการเล่นและนำเสนอ	4.67	0.48	มากที่สุด
3	ด้านการวัด	4.57	0.55	มากที่สุด
4	ด้านพื้นกระดาน	4.61	0.38	มากที่สุด
รวมเฉลี่ยด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี		4.64	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินคุณภาพของบอร์ดเกมการศึกษา ของผู้เชี่ยวชาญรายด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.45)

1.3 ผลการประเมินประสิทธิภาพบอร์ดเกมการศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหา ร่วมกับ การเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิดเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อการเรียน วิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 คะแนนระหว่างเรียนเต็ม 60 คะแนน และคะแนนหลังเรียนเต็ม 50 คะแนน ดังตารางที่ 3

คะแนน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละของคะแนนเฉลี่ย	ประสิทธิภาพของบอร์ดเกมการศึกษา
E ₁	60	53.57	1.38	89.28	89.28/88.00
E ₂	50	44.00	1.64	88.00	

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบอร์ดเกมการศึกษามีประสิทธิภาพ 89.28/88.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

2. ผลการวิเคราะห์คะแนนของนักเรียนเพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหา ก่อนและหลังการใช้บอร์ดเกมการศึกษา โดยใช้แบบทดสอบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา คะแนนเต็ม 20 คะแนน ดังปรากฏผล การวิเคราะห์ในตารางที่ 4

ผลการทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	t-test	Sig.
ก่อนเรียน	30	9.40	1.35	29.207	.000
หลังเรียน	30	17.53	0.86		

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (df = 29)

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้บอร์ดเกมการศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์คะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียน คะแนนเต็ม 30 คะแนน ดังปรากฏผลในตารางที่ 5

ผลการทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	t-test	Sig.
ก่อนเรียน	30	10.77	1.65	37.77	.000
หลังเรียน	30	26.47	1.28		

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (df = 29)

จากตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้บอร์ดเกมการศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหา ร่วมกับ การเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิดเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อ

การเรียนรู้ วิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิเคราะห์วัดเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้บอร์ดเกม การศึกษา ดังปรากฏผลในตารางที่ 6

รายชื่อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D	การแปลผล
1	บอร์ดเกมการศึกษาวิชาฟิสิกส์นี้ ช่วยทำให้ฉันมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาฟิสิกส์ เรื่องโมเมนตัม งาน พลังงานและสมดุล	4.67	0.55	มากที่สุด
2	บอร์ดเกมการศึกษาวิชาฟิสิกส์นี้ กระตุ้นให้ฉันเกิด ทักษะการคิดแก้ปัญหา	4.57	0.63	มากที่สุด
3	บอร์ดเกมการศึกษาช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสาร	4.53	0.57	มากที่สุด
4	บอร์ดเกมการศึกษาทำให้ฉันได้เรียนรู้วิชาฟิสิกส์ด้วย ความสนุกสนาน	4.73	0.45	มากที่สุด
5	ฉันชอบเล่นบอร์ดเกมการศึกษาวิชาฟิสิกส์นี้ เป็นอย่าง ยิ่ง	4.57	0.50	มากที่สุด
6	ฉันรู้สึกว่าการเล่นบอร์ดเกมการศึกษาวิชาฟิสิกส์นี้ ผ่าน ไปอย่างรวดเร็ว	4.53	0.63	มากที่สุด
7	ฉันรู้สึกว่าการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์นี้ เหมาะ สำหรับการจัดการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ปัจจุบัน	4.46	0.63	มาก
8	การเล่นบอร์ดเกมการศึกษาวิชาฟิสิกส์นี้ ช่วยให้ฉันมี ปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน	4.40	0.81	มาก
9	การเล่นบอร์ดเกมการศึกษาวิชาฟิสิกส์นี้ ทำให้ฉันรู้สึก กระตือรือร้นในการเรียนวิชาฟิสิกส์	4.57	0.57	มากที่สุด
10	ฉันตั้งใจเล่นบอร์ดเกมการศึกษานานจนจบเกมและอยาก กลับมาเล่นอีก	4.60	0.50	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.69	0.58	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 พบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนบอร์ดเกมการศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหา ร่วมกับการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา และเจตคติต่อการเรียน วิชาฟิสิกส์ โดยรวมเฉลี่ยมีเจตคติต่อการเรียนบอร์ดเกมการศึกษามากที่สุด ($\bar{X}=4.69, S.D.= 0.58$)

5. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังการเล่นบอร์ดเกมการศึกษา ดังตารางที่ 7

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านเนื้อหา			
1.1 เนื้อหามีความเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน สามารถแก้ปัญหาโจทย์ทางฟิสิกส์ได้ง่าย	4.73	0.58	มากที่สุด
1.2 ภาษาในบอร์ดเกมการศึกษาสามารถอ่านเข้าใจง่าย	4.77	0.43	มากที่สุด
1.3 การจัดเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน	4.60	0.62	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.70	0.54	มากที่สุด
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน			
2.1 นักเรียนกลุ่มเพื่อนคู่คิดร่วมกันช่วยกันแก้ปัญหาในการเล่นบอร์ดเกมการศึกษา	4.83	0.38	มากที่สุด
2.2 การปฏิบัติตามกิจกรรมขณะเล่นบอร์ดเกมการศึกษามีขั้นตอนที่สะดวกและเข้าใจง่าย	4.70	0.53	มากที่สุด
2.3 กิจกรรมในบอร์ดเกมการศึกษามีความหลากหลายและน่าสนใจ	4.83	0.56	มากที่สุด
2.4 การเล่นบอร์ดเกมการศึกษาทำให้เข้าใจบทเรียนดีขึ้น	4.80	0.41	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.79	0.47	มากที่สุด
3. ด้านผู้เรียน			
3.1 รู้สึกสนุกสนานในการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์	4.67	0.48	มากที่สุด
3.2 การเล่นบอร์ดเกมการศึกษาทำให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก	4.73	0.52	มากที่สุด
3.3 สามารถสื่อสารและมีความรักสามัคคีในกลุ่มผู้เรียนมากขึ้น	4.83	0.38	มากที่สุด
3.4 เกมการศึกษาทำให้เข้าใจเนื้อหาและแก้ปัญหาทางวิชาฟิสิกส์ได้	4.93	0.25	มากที่สุด
3.5 สามารถเรียนรู้ ค้นคว้าความรู้ทางฟิสิกส์ได้ด้วยตนเอง	4.80	0.48	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.79	0.42	มากที่สุด
4. ด้านคุณภาพบอร์ดเกมการศึกษา			
4.1 ภาพ สี ตัวอักษรของบอร์ดเกมการศึกษา สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน	4.57	0.73	มากที่สุด
4.2 มีความสอดคล้อง ครอบคลุมเนื้อหาที่เรียน	4.73	0.58	มากที่สุด
4.3 สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน	4.87	0.43	มากที่สุด
4.4 สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล	4.83	0.38	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.75	0.53	มากที่สุด
เฉลี่ยรวมทั้ง 4 ด้าน	4.76	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนหลังเรียนใช้บอร์ดเกมการศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหา ร่วมกับการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา และเจตคติต่อการเรียน วิชาฟิสิกส์ โดยรวมเฉลี่ย มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.76$, S.D.=0.45)

อภิปรายผล

จากการพัฒนาบอร์ดเกมการศึกษา มีประเด็นการอภิปรายดังนี้

1. ผลการศึกษาคุณภาพ และประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ของบอร์ดเกมการศึกษา ตามแนวทางการคิดแก้ปัญหา ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อการเรียน วิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

1.1 ผลการประเมินคุณภาพของบอร์ดเกมการศึกษา ด้านเนื้อหา โดยรวมมีค่าเฉลี่ย 4.69 อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่า บอร์ดเกมการศึกษา มีคุณภาพด้านเนื้อหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ นุชนาถ นุชมี (2563) ศึกษาเรื่องผลการพัฒนาบอร์ดเกมตามแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบ เรื่องอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.23 คุณภาพระดับมากที่สุด

1.2 ผลการประเมินคุณภาพของบอร์ดเกมการศึกษาของผู้เชี่ยวชาญ ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี โดยรวมมีค่าเฉลี่ย 4.64 อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่า บอร์ดเกมการศึกษามีคุณภาพด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ ผกาภิบาล (2561) ศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยบูรณาการเทคนิคการสอนแบบเพื่อนคู่คิด ในรายวิชาวิทยาศาสตร์สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้มีความเห็นการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยบูรณาการเทคนิคการสอนแบบเพื่อนคู่คิด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 การหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกมการศึกษา ได้นำไปทดลองใช้ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.28/88.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 แสดงว่าบอร์ดเกมการศึกษาที่ออกแบบ พัฒนา และสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับได้ เนื่องจากบอร์ดเกมการศึกษาที่จัดทำขึ้นเป็นการศึกษาและพัฒนา (Research and Development) มีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์ ในการพัฒนาบอร์ดเกมการศึกษา ตามแนวทางการคิดแก้ปัญหา ร่วมกับเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อการเรียนวิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ศึกษาเอกสารแนวคิดการออกแบบบอร์ดเกมการศึกษาประเภทวางแผนที่ใช้การ์ด (Card-

Based Strategy Games) ออกแบบตามแนวทางวิธีการออกแบบและสร้างบอร์ดเกมของ Silverman (2013) วิเคราะห์โครงสร้างเนื้อหา หลักสูตร สาระ มาตรฐาน ตัวชี้วัด วิชาฟิสิกส์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการคิดแก้ปัญหาและแบบร่วมมือเพื่อนคู่คิด แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบอร์ดเกมการศึกษา โดยใช้หลัก ADDIE Model ตามแนวคิดของ Kruse ใช้ในการพัฒนาบอร์ดเกม ศึกษาแนวคิดการแก้ปัญหาขณะเล่น บอร์ดเกมการศึกษาจากของนักการศึกษาหลายท่าน เช่น Bloom (1956) Dewey (1933) Polya (1957) Weir (1974) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิ่งกาญจน์ บุณสินวัฒนกุล (2562) ศึกษาเรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้ในรายวิชาพัฒนาการแบบเรียนภาษาไทยและความสุขในการเรียนรู้สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า การหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้ในรายวิชาพัฒนาการแบบเรียนภาษาไทย และความสุข ในการเรียนรู้ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีที่นำไปทดลองนี้ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.81/83.83

2. การเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้บอร์ดเกม การศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหาร่วมกับการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิดเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อการเรียนวิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่านักเรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาเพิ่มขึ้น เนื่องจากบอร์ดเกมการศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหาร่วมกับการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมทักษะ การคิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อการเรียนวิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning นักเรียนลงมือปฏิบัติผ่านจากการเล่นบอร์ดเกมการศึกษาซ้ำกันหลายๆ ครั้ง มีการตั้งปัญหา กำหนดสถานการณ์เอง เพื่อแก้ปัญหาจากการใช้ตัวเลข สูตร สมการ ในการคำนวณแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนด ทำให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการคิดแก้ปัญหาจากการเล่นบอร์ดเกม การศึกษา นอกจากนี้การออกแบบบอร์ดเกมการศึกษามีขั้นตอนการแก้ปัญหาอย่างมีขั้นตอนที่ชัดเจนตามแนวคิดการแก้ปัญหาขณะเล่นบอร์ดเกมการศึกษาจากของนักการศึกษาหลายท่าน เช่น Bloom (1956) Dewey (1933) Polya (1957) Weir (1974) ผู้วิจัยได้สรุปขั้นตอนการเรียนรู้ตามแนวทางการคิดแก้ปัญหาและเพื่อนคู่คิด ในขณะเล่นบอร์ดเกมการศึกษา 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ร่วมกันกำหนดปัญหา 2) ร่วมกันวางแผนแก้ปัญหา 3) ร่วมกันดำเนินการแก้ปัญหา 4) ร่วมกันนำเสนอตรวจสอบผลลัพธ์ เป็นแนวทางออกแบบบอร์ดเกมการศึกษาขณะเล่นบอร์ดเกม การศึกษา ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณิ

ภา พรหมหาราช (2564) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นร่วมกับบอร์ดเกม เรื่องพันธะเคมี เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ประสิทธิภาพของการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5 ขั้น ร่วมกับบอร์ดเกมมีคะแนนทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าร้อยละ 70 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน หลังใช้บอร์ดเกมการศึกษา มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และหลังเรียนเว้นระยะ 3 สัปดาห์ ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์/แบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา ศึกษาความคงทนในการเรียนรู้พบว่าคะแนนความสามารถในการเรียนโดยใช้บอร์ดเกมการศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหา ร่วมกับเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา และเจตคติต่อการเรียนวิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 มีคะแนนความคงทน ($\bar{X}$ = 25.77, S.D. = 1.04) สูงกว่าหลังเรียน ($\bar{X}$ = 25.03, S.D. = 1.47) แสดงว่า บอร์ดเกมการศึกษามีส่วนช่วยให้นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ได้ยาวนานมากขึ้นแสดงว่า บอร์ดเกมการศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหา ร่วมกับเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อการเรียนวิชาฟิสิกส์ เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ ควบคู่กับความสนุกสนาน พร้อมกับการเรียนรู้ โดยเนื้อหา ตัวเลข สัญลักษณ์ สูตร สมการจะสอดแทรกในบอร์ดเกมการศึกษา และเป็นการทบทวนความรู้ทางฟิสิกส์ผ่านการเล่นบอร์ดเกมการศึกษา ส่งผลให้นักเรียนมีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาฟิสิกส์ได้สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะพงษ์ จันทลาโสม (2563) ศึกษาเรื่องการพัฒนาบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีเป้าหมายเพื่อออกแบบและพัฒนาบอร์ดเกม เพื่อใช้เป็นสื่อเสริมบทเรียนที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวรรณคดีไทย พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเล่นสูงกว่าก่อนเล่นอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. จากการวัดเจตคติต่อการเล่นบอร์ดเกมการศึกษา พบว่าโดยรวมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.69 อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมการศึกษาทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาฟิสิกส์มากขึ้น เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดแก้ปัญหา มีการพัฒนาทักษะสื่อสาร เป็นการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนผ่านเพื่อนคู่คิด เป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ที่นักเรียนให้ความสนใจ และปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อวิชา

ฟิสิกส์ สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะพงษ์ จันลาโสม (2563) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบอร์ดเกม เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าผู้เรียนมีเจตคติต่อการเล่นเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.30

5. จากการศึกษาความพึงพอใจต่อบอร์ดเกมการศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหา ร่วมกับการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและเจตคติ วิชาฟิสิกส์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประเมินทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านผู้เรียน และด้านคุณภาพบอร์ดเกมการศึกษา พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจค่าเฉลี่ย 4.76 ระดับความพึงพอใจมากที่สุด แสดงว่า บอร์ดเกมการศึกษา ได้จัดทำครอบคลุมเนื้อหา มีความเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน สามารถแก้ปัญหาทางฟิสิกส์ได้ง่าย ภาษาในบอร์ดเกมการศึกษาสามารถอ่านเข้าใจง่าย การจัดเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอนนักเรียนมีการแบ่งกลุ่มเพื่อนคู่คิดร่วมกันช่วยกันแก้ปัญหาในการเล่นบอร์ดเกมการศึกษา กิจกรรมในบอร์ดเกมการศึกษามีความหลากหลายและน่าสนใจ ทำให้เข้าใจบทเรียนดีขึ้น นักเรียนมีความสนุกสนานในการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์ ขณะเล่นบอร์ดเกมการศึกษาทำให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกและกล้าตัดสินใจ สามารถสื่อสารและมีความรักสามัคคีในกลุ่มผู้เรียนมากขึ้น บอร์ดเกมการศึกษามีภาพ สี ตัวอักษรของบอร์ดเกมการศึกษา สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดประเมินผล และสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของศดานันท์ แก้วศรี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การออกแบบและพัฒนาเกมกระดาน เรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน ศึกษาความพึงพอใจต่อเกมกระดานระบบภูมิคุ้มกัน กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้เกมกระดานเรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน ในระดับมากที่สุด

สรุป / ข้อเสนอแนะ

1. ผลการศึกษาคุณภาพ และประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ของบอร์ดเกมการศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหา ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาและเจตคติต่อการเรียน วิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

1.1 ผลการประเมินคุณภาพของบอร์ดเกมการศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหา ร่วมกับการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา และเจตคติต่อการเรียน วิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยด้านเนื้อหา 4.69 อยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.43

1.2 ผลการประเมินคุณภาพของบอร์ดเกมการศึกษาตามแนวทางการคิดแก้ปัญหา ร่วมกับการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา และเจตคติต่อการเรียน วิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี จำนวน 3 คน โดยรวมมีค่าเฉลี่ย ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี 4.64 อยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.45

1.3 ผลจากการหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกมการศึกษาได้นำไปทดลองมี ประสิทธิภาพเท่ากับ 89.28/88.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน ที่เรียนโดยใช้บอร์ดเกม การศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน มี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังใช้บอร์ดเกมการศึกษา มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวัดเจตคติที่มีต่อการเล่นบอร์ดเกมการศึกษา โดยรวมเฉลี่ย เท่ากับ 4.69 แสดงว่า นักเรียนมีเจตคติต่อการเล่นบอร์ดเกมการศึกษา ระดับมากที่สุด

5. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อบอร์ดเกมการศึกษา ประเมินทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้าน เนื้อหา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านผู้เรียน และด้านคุณภาพบอร์ดเกมการศึกษา พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจเฉลี่ย 4.76 ระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการศึกษาไปใช้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูต้องจัดทำกติกาการเล่นให้ละเอียด ชัดเจน คำอธิบาย สามารถอ่านเข้าใจง่าย และขณะนักเรียนเล่นบอร์ดเกมการศึกษา ครูควรเปิดโอกาส ให้เวลานักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแก้ปัญหาคำถามทางฟิสิกส์อย่างเต็มที่ เต็มเวลา เต็ม ความสามารถ

2. ขณะนักเรียนแก้ปัญหาทางฟิสิกส์ ครูควรให้กำลังใจ และร่วมจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ เป็นการสร้างบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความสุข สนุกสนาน เรียนรู้อย่างมีความสุข เป็นการ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนในห้องเรียนและครูผู้สอน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาบอร์ดเกมการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง หรือทักษะ ความรู้ความสามารถด้านอื่น ๆ ทางวิทยาศาสตร์

2. การศึกษาด้านการพัฒนาบอร์ดเกมการศึกษา ผู้สนใจสามารถต่อยอดพัฒนาบอร์ด เกมที่ใช้เวลาในการเล่นสั้นลง กระชับ เพื่อสร้างความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาทางฟิสิกส์ จากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่แต่ละกลุ่มกำหนดปัญหาจากสถานการณ์

เอกสารอ้างอิง

- กิงกาญจน์ บุณณสินวัฒนกุล. (2562). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้ในรายวิชาพัฒนาการแบบเรียนภาษาไทยและความสุขในการเรียนรู้ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จุฑามาศ ผกาภิบาล. (2561). การพัฒนารูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยบูรณาการเทคนิคการสอนแบบเพื่อนคู่คิดในรายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม. 5(1). 204-214
- นุชนาถ นุชมี. (2563). การพัฒนาบอร์ดเกมตามแนวการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบ เรื่อง อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. ใน วิทยานิพนธ์. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปิยะพงษ์ จันทาโสม. (2563). การพัฒนาบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ลักขณา สริวัฒน์. (2557). จิตวิทยาสำหรับครู. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- วรรณิภา พรหมหาราช. (2564). การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับบอร์ดเกม เรื่อง พันธะเคมี เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศดานันท์ แก้วศรี. (2563). การออกแบบและพัฒนาเกมกระดานเรื่อง ระบบภูมิคุ้มกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ศิวินิต อรรถวุฒิกุล. (2555). การพัฒนากระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้อย่างร่วมมือตามแนวทางการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อสร้างพฤติกรรม การสร้าง ความรู้ของนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนธิ พลชัยยา. (2557). สะเต็มศึกษากับการคิดขั้นสูง. นิตยสาร สสวท. 42(189). 8.

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์. (2560). ครุยุคใหม่กับการจัดการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0.

กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

Boom, Benjamin S. (1956). Taxonomy of Education Objective Handbook :

Cognitive Domain. New York : David Mackey Company, Inc

Dewey, John. (1933). How We Thing. New York : D.C. Health and Company.

Poya, George. (1957). How to solve it. New Jersey : Princeton University Press.

Silverman, D. (2013). How to learn board game design and development.

Massachusetts: McGraw - Hill.

ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะกับความฉลาดทางอารมณ์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี
เครือข่าย 2*

THE CORRELATION BETWEEN CREATIVE THINKING OF ART AND
EMOTIONAL QUOTIENT OF PRATHOMSUKSA 2 STUDENTS IN
PRIVATE SCHOOLS IN SURATTHANI AREA 2

ปณยวรรณ พุ่มพวง¹ และ อุทัยวรรณ สายพัฒนา²

Punyawan Phumpuang¹ and Uthaiwan Saipattana²

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

Faculty of Education, North Bangkok University, Thailand

Corresponding Author's Email: punyawan.phum@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย 2) ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย 2 และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย 2 จำนวน 256 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ จำนวน 7 ข้อ เป็นแบบวัดด้วยการวาดภาพ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .76 และแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 57 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย 2 โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่าด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านความคิดยืดหยุ่น และด้านความคิดละเอียดลออ มีค่าเฉลี่ยในระดับสูงมาก ตามลำดับ ส่วนด้านความคิดริเริ่ม มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง

* Received 26 January 2025; Revised 6 February 2025; Accepted 10 February 2025

2. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเอกชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ อยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ, ความฉลาดทางอารมณ์

Abstract

The research aimed to: 1) study the creative thinking of art level of Prathomsuksa 2 students in private schools in Suratthani Area 2, 2) study the emotional quotient level of Prathomsuksa 2 students in private schools in Suratthani Area 2, and 3) study the correlation between creative thinking of Art and emotional quotient of Prathomsuksa 2 students in private schools in Suratthani Area 2. The samples of this research were 256 Prathomsuksa 2 students in private schools in Suratthani Area 2, selected by proportional stratified random sampling. The research tools were the creative thinking of art test with 7 drawing items which had a reliability of .76, and the emotional quotient test with a 4-point rating scale with 57 items which had a reliability of .93. The statistics for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient.

The results were as follows:

1. In overall, the creative thinking of art were at a high level, when considering each aspect, the results showed that fluency, flexibility, and elaboration were at a higher level, respectively. And originality was at a high level.

2. In overall, the emotional quotient were at a high level, when considering each aspect, the results showed that all aspects was at a high level, respectively.

3. The correlation between creative thinking of art and emotional quotient was at a high level with a significance level of .01

Keywords: Correlation, Creative Thinking of Art, Emotional Quotient

บทนำ

การคิดเป็นกระบวนการทางสมองของมนุษย์ซึ่งมีศักยภาพสูงมาก และเป็นส่วนที่ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์อื่น ๆ ผู้มีความสามารถสูงในการคิด สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปได้และมีการพัฒนาชีวิตของตนให้เจริญงอกงามยิ่ง ๆ ขึ้นไป ผู้มีความสามารถในการคิดจึงมักได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำในองค์กรหรือกลุ่มต่างๆ การคิดมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากการคิดเป็นปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการกระทำและการแสดงออกของบุคคล ดังนั้นการพัฒนาความสามารถในการคิดจึงเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตลอดมา แต่จะทำได้มากน้อยหรือดีเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจ และปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวย (ทิตินา แชมณี, 2552) คงไม่มีใครปฏิเสธว่า ส่วนหนึ่งที่ทำให้โลกก้าวหน้าไปขนาดนี้ คือความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลต่าง ๆ ที่ผ่านมา ได้คิดค้นหาสิ่งใหม่ ทำให้เกิดความคล่องตัวขึ้นในสังคม มีการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งแปลกใหม่ หรือ เป็นต้นคิดในเรื่องใด ๆ ก็จะสามารถพัฒนาประเทศได้เจริญรุดหน้า มีเศรษฐกิจดีกว่าประเทศที่คนในชาติมีความคิดสร้างสรรค์น้อย หรือมีความคิดสร้างสรรค์มาก แต่ไม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาจากสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ความคิดสร้างสรรค์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความก้าวหน้าของประชาคมโลก สิ่งต่าง ๆ ที่ทุกคนได้รับความสะดวก ความรวดเร็ว มีความคล่องตัวในการทำงานและดำเนินชีวิตประจำวันก็เนื่องมาจากความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลต่าง ๆ ที่ผ่านมา จึงมีความจำเป็นที่ทุกฝ่ายจะร่วมมือกันสร้างบรรยากาศที่สร้างสรรค์ ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นส่วนของสังคม ระดับนโยบายของชาติ สถาบัน บุคคลทุกอาชีพ พ่อ แม่ ผู้ปกครองและครู (จิรพันธ์ พูลพัฒน์, 2549) การส่งเสริมและพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์จะช่วยทำให้บุคคลประสบความสำเร็จ และบรรลุเป้าหมายในชีวิต (ดวงกมล เปี่ยมศุภทรัพย์, 2554)

การพัฒนาคนควรเน้นในเรื่องการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภาต่างมีอุดมการณ์สำคัญในการจัดการศึกษา คือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพื่อให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา ซึ่งสามารถพัฒนาคนได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งนี้ มีเป้าหมายในการพัฒนาคนไทยให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข เน้นการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัยตามธรรมชาติและให้เต็มศักยภาพ ทำให้ด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ ทักษะ คุณภาพ และจิตสำนึกพึงประสงค์ และอยู่ได้ในสังคมอย่างเป็นปกติสุข การที่

คนเราจะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างดีและมีความสุขได้ต้องรู้จักการบริหารจัดการอารมณ์และควบคุมอารมณ์ให้ได้ การบริหารจัดการอารมณ์ในรูปแบบของความฉลาดทางอารมณ์ มีประโยชน์ทั้งต่อตัวบุคคลและบุคคลอื่นด้วย บุคคลที่สามารถควบคุมอารมณ์ตัวเองได้มักจะเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จ อารมณ์มีอิทธิพลต่อความนึกคิดและพฤติกรรมของคนเราเป็นอย่างมาก ซึ่งหากเราสามารถควบคุมอารมณ์ ใช้อารมณ์ให้เกิดประโยชน์ อารมณ์ก็จะเป็นสิ่งที่ให้คุณมากกว่าโทษ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์หรือเชาวน์ทางอารมณ์ หรือที่เรียกว่า EQ มาจากคำว่า Emotional Quotient ซึ่งหมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะเข้าใจ จัดการและใช้ประโยชน์จากอารมณ์ของตนเอง สามารถเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น และมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคล และยังสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างดีและมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

จากผลการสำรวจนักเรียนไทยทั่วประเทศ ในปี 2554 โดยกรมสุขภาพจิต พบระดับสติปัญญา (Intelligent Quotient: IQ) เฉลี่ยในเด็กไทยอายุ 6-15 ปี เท่ากับ 98.59 ซึ่งต่ำกว่าค่ากลางมาตรฐานสากล (IQ = 100) และเมื่อพิจารณาในภาพรวมของประเทศ พบว่า มีเด็กเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 48.5) ที่มีปัญหา ระดับสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ (IQ < 100) รวมทั้งพบว่า ประเทศยังมีเด็กกลุ่มที่มีปัญหาระดับสติปัญญาบกพร่อง (IQ < 70) อยู่ถึง ร้อยละ 6.5 เมื่อเทียบกับค่าการกระจายตัว มาตรฐานซึ่งไม่ควรเกินร้อยละ 2 และจากผลการสำรวจระดับความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า เด็กนักเรียนไทยอายุ 6-11 ปี มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient: EQ) เฉลี่ยระดับประเทศอยู่ระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ สถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นสะท้อนถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในเด็กไทย กระทรวงสาธารณสุขจึงได้พยายามคิดหาวิธีที่จะเฝ้าระวังเพื่อการป้องกัน และแก้ไข รวมทั้งค้นคว้าหาแนวทางที่จะส่งเสริมคุณภาพและศักยภาพของเด็กไทย อันเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของประเทศชาติ ให้มีความฉลาดทั้งสติปัญญาและอารมณ์ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ตลอดจนมีศักยภาพสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ (สถาบันราชานุกูล, 2565) ในช่วงที่ผ่านมาเรามีผู้ให้ความสำคัญกับเชาวอารมณ์ (Emotional Quotient: EQ) ว่าเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จของบุคคล องค์กร และสังคม เชาวอารมณ์ (EQ) ที่ดีจะส่งผลให้ความเก่งเกื้อกูลความดี และความดีเกื้อกูลความเก่ง ทำให้ได้ใช้ความสามารถและศักยภาพสร้างประโยชน์สูงสุด ไม่เพียงเกิดแก่ตนเอง แต่ยังให้ประโยชน์แก่สังคม และประเทศชาติอย่างอนงกอนันต์ (วิระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2551)

ฉะนั้น "ความคิดสร้างสรรค์" ต้องได้รับการกระตุ้นตั้งแต่เล็ก เด็กต้องเรียนรู้อย่างมีความสุขและเป็นอิสระ ไม่ใช่ถูกบังคับ เพราะการถูกบังคับเป็นการปิดกั้นโอกาสทางความคิด ต้องยอมรับว่าทุกวันนี้เด็กถูกสอนให้เรียนรู้ในระบบการศึกษาตามกรอบที่คุณครูอยากให้รู้ ในขณะที่การศึกษากำลังก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 หนึ่งในทักษะที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กในยุคนี้และยุคหน้าก็คือ เรื่องความคิดสร้างสรรค์ (สรวงมณฑ์ สิทธิสมาน, 2563) และบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง หรือมีทักษะทางอารมณ์ที่ได้รับการพัฒนามาเป็นอย่างดี

จะเป็นคนที่สามารถรับรู้ เข้าใจ และจัดการกับความรู้สึกของตนเองได้ดี รวมทั้งเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น จึงมักประสบความสำเร็จ มีความพึงพอใจในชีวิต สามารถสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ ออกมาได้เสมอ ตรงกันข้ามกับคนที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ มักจะเต็มไปด้วยความขัดแย้งภายในจิตใจ พลอยทำให้ขาดสมาธิในการทำงาน และมีความคิดที่หมกมุ่น กังวล ไม่ปลอดภัย (กรมสุขภาพจิต, 2546)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะกับความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมนักเรียนในการจัดการเรียนการสอน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของ โรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย 2
2. เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของ โรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของ โรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย 2

สมมติฐานการวิจัย

1. ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ความฉลาดทางอารมณ์ด้านตระหนักรู้ในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ความฉลาดทางอารมณ์ด้านการควบคุมตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. ความฉลาดทางอารมณ์ด้านการสร้างแรงจูงใจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
5. ความฉลาดทางอารมณ์ด้านการเข้าใจผู้อื่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
6. ความฉลาดทางอารมณ์ด้านทักษะทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 766 คน (กลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2566)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย 2 จำนวน 256 คน จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional stratified random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ โรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ จำนวน 7 ข้อ แบ่งออกเป็น ด้านความคิดริเริ่ม จำนวน 1 ข้อ ด้านความคิดคล่องแคล่ว จำนวน 2 ข้อ ด้านความคิดยืดหยุ่น จำนวน 2 ข้อ และด้านความคิดละเอียดลออ จำนวน 2 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นแบบวัดด้วยการวาดภาพ ได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .22 ถึง .74 และได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .76

2. แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ โรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์จำนวน 57 ข้อ แบ่งออกเป็น ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง จำนวน 12 ข้อ ด้านการควบคุมตนเอง จำนวน 11 ข้อ ด้านการสร้างแรงจูงใจ จำนวน 11 ข้อ ด้านความเข้าใจผู้อื่น จำนวน 10 ข้อ และด้านทักษะทางสังคม จำนวน 13 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า มี 4 ระดับ คือ จริงมาก ค่อนข้างจริง จริงบางครั้ง และไม่จริงเลย ได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .23 ถึง .59 และได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .93

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัยและการตอบแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ และแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์

2. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปติดต่อกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวันและเวลาที่ได้กำหนดไว้ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างทราบ และขอความร่วมมือในการตอบ เพื่อให้ได้ผลตามความเป็นจริง

4. ดำเนินการควบคุมการตอบของกลุ่มตัวอย่าง ให้มีความถูกต้อง ชัดเจน และการตอบที่ครบถ้วนทุกข้อ เก็บรวบรวมแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะและแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์กลับมา จำนวน 256 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์สถิติพื้นฐานข้อมูลทั่วไป เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะกับระดับความฉลาดทางอารมณ์โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

เกณฑ์การแปลความหมายความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ

จากการศึกษาเกณฑ์การแปลความหมายของความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ ผู้วิจัยได้นำเกณฑ์การแปลระดับความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของ พิมพ์ชนก แพงไตร (2558) และ วรณิกา คุณภาค (2560) มาปรับใช้ เป็นดังนี้

คะแนน	13.14 - 17.50	หมายถึง	มีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะในระดับสูงมาก
คะแนน	8.76 - 13.13	หมายถึง	มีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะในระดับสูง
คะแนน	4.38 - 8.75	หมายถึง	มีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะในระดับปานกลาง
คะแนน	0 - 4.37	หมายถึง	มีความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะในระดับต่ำ

เกณฑ์การแปลความหมายของความคิดริเริ่ม เป็นดังนี้

คะแนน	3.01 - 4.00	หมายถึง	มีความคิดริเริ่มในระดับสูงมาก
คะแนน	2.01 - 3.00	หมายถึง	มีความคิดริเริ่มในระดับสูง
คะแนน	1.01 - 2.00	หมายถึง	มีความคิดริเริ่มในระดับปานกลาง
คะแนน	0 - 1.00	หมายถึง	มีความคิดริเริ่มในระดับต่ำ

เกณฑ์การแปลความหมายของความคิดคล่องแคล่ว เป็นดังนี้

คะแนน	27.01 - 36.00	หมายถึง	มีความคิดคล่องแคล่วในระดับสูงมาก
คะแนน	18.01 - 27.00	หมายถึง	มีความคิดคล่องแคล่วในระดับสูง
คะแนน	10.01 - 18.00	หมายถึง	มีความคิดคล่องแคล่วในระดับปานกลาง
คะแนน	0 - 10.00	หมายถึง	มีความคิดคล่องแคล่วในระดับต่ำ

เกณฑ์การแปลความหมายของความคิดยึดหยุ่น เป็นดังนี้

คะแนน 15.01 - 20.00	หมายถึง มีความคิดยึดหยุ่น ในระดับสูงมาก
คะแนน 10.01 - 15.00	หมายถึง มีความคิดยึดหยุ่น ในระดับสูง
คะแนน 5.01 - 10.00	หมายถึง มีความคิดยึดหยุ่น ในระดับปานกลาง
คะแนน 0 - 10.00	หมายถึง มีความคิดยึดหยุ่น ในระดับต่ำ

เกณฑ์การแปลความหมายความคิดละเอียดลออ เป็นดังนี้

คะแนน 7.01 - 10.00	หมายถึง มีความคิดละเอียดลออ ในระดับสูงมาก
คะแนน 4.01 - 7.00	หมายถึง มีความคิดละเอียดลออ ในระดับสูง
คะแนน 2.01 - 4.00	หมายถึง มีความคิดละเอียดลออ ในระดับปานกลาง
คะแนน 0 - 2.00	หมายถึง มีความคิดละเอียดลออ ในระดับต่ำ

เกณฑ์การแปลความหมายระดับความฉลาดทางอารมณ์

เกณฑ์ที่ใช้ในการจัดระดับความฉลาดทางอารมณ์ พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ ที่มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า มี 4 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.26 - 4.00	หมายถึง มีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.25	หมายถึง มีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 1.76 - 2.50	หมายถึง มีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.75	หมายถึง มีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะกับความฉลาดทางอารมณ์ โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ซูศรี วงศ์รัตนะ, 2541) กำหนดไว้ ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) ระดับของความสัมพันธ์

0.91 - 1.00	มีความสัมพันธ์กันระดับสูงมาก
0.71 - 0.90	มีความสัมพันธ์กันระดับสูง
0.31 - 0.70	มีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง
0.01 - 0.30	มีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ
0.00	ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ปรากฏดังตาราง 1 และ 2

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ

ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความคิดริเริ่ม	2.44	1.10	สูง
2. ความคิดคล่องแคล่ว	32.05	2.52	สูงมาก
3. ความคิดยืดหยุ่น	18.00	1.06	สูงมาก
4. ความคิดละเอียดลออ	8.61	0.89	สูงมาก
รวม	15.28	1.39	สูงมาก

จากตาราง 1 พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับ สูงมาก ($\bar{X} = 15.28$, S.D. = 1.39) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านความคิดยืดหยุ่น และด้านความคิดละเอียดลออ มีค่าเฉลี่ยในระดับสูงมาก ($\bar{X} = 32.05$, S.D. = 2.52, $\bar{X} = 18.00$, S.D. = 1.06, $\bar{X} = 8.61$, S.D. = 0.89) ตามลำดับ ส่วนด้านความคิดริเริ่ม มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ($\bar{X} = 2.44$, S.D. = 1.10)

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของความฉลาดทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การตระหนักรู้ในตนเอง	3.07	0.48	มาก
2. ทักษะการควบคุมตนเอง	2.95	0.49	มาก
3. การสร้างแรงจูงใจ	2.97	0.48	มาก
4. ความเข้าใจผู้อื่น	3.02	0.52	มาก
5. ทักษะทางสังคม	2.86	0.43	มาก
รวม	2.97	0.21	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.97$, S.D. = 0.21) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านตระหนักรู้ในตนเอง ด้านความเข้าใจผู้อื่น ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านทักษะการควบคุมตนเอง และด้านทักษะทางสังคม มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.07$, S.D. = 0.48, $\bar{X} = 3.02$, S.D. = 0.52, $\bar{X} = 2.97$, S.D. = 0.48, $\bar{X} = 2.95$, S.D. = 0.49, $\bar{X} = 2.86$, S.D. = 0.43) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะกับความฉลาดทางอารมณ์

(n = 256)

ตัวแปร	Y	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X
1. ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ (Y)	1.000	.715**	.697* *	.787**	.738**	.755**	.990**
2. การตระหนักรู้ในตนเอง (X ₁)	-	1.000	.389* *	.478**	.409**	.378**	.722**
3. ทักษะการควบคุมตนเอง (X ₂)	-	-	1.000	.433**	.389**	.406**	.700**
4. การสร้างแรงจูงใจ (X ₃)	-	-	-	1.000	.515**	.545**	.793**
5. ความเข้าใจผู้อื่น (X ₄)	-	-	-	-	1.000	.508**	.751**
6. ทักษะทางสังคม (X ₅)	-	-	-	-	-	1.000	.761**
7. ความฉลาดทางอารมณ์ (X)	-	-	-	-	-	-	1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน อยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{XY} = .990$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้

1. การสร้างแรงจูงใจ (X₃) มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียน อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{X_3Y} = .787$)

2. ทักษะทางสังคม (X₅) มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียน อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{X_5Y} = .755$)

3. ความเข้าใจผู้อื่น (X₄) มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียน อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{X_4Y} = .738$)

4. การตระหนักรู้ในตนเอง (X₁) มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียน อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{X_1Y} = .715$)

5. ทักษะการควบคุมตนเอง (X₂) มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{X_2Y} = .697$)

อภิปรายผล

1. ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย 2 โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านความคิดยืดหยุ่น และด้านความคิดละเอียดลออ มีค่าเฉลี่ยในระดับสูงมาก ตามลำดับ ส่วนด้านความคิดริเริ่ม มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดความคล่องแคล่วในการคิด สามารถคิดได้อย่างรวดเร็ว และหลายด้าน หลายมุมมอง จึงทำให้นักเรียนมีความช่างสังเกต ใส่ใจในรายละเอียดต่าง ๆ ทำให้มีมุมมองในการคิดสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ทอร์แรนซ์ (Torrance, 1962) ที่กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถของบุคคลในการคิดสิ่งแปลกใหม่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่เคยมีใครรู้จักมาก่อน หรือเกิดจากการนำเอาองค์ความรู้ที่ได้มาจากการประสบการณ์ต่าง ๆ และนำความรู้เหล่านั้นมาตั้งเป็นสมมติฐานแล้วทำการทดสอบและรายงานผล และสอดคล้องกับคำกล่าวของ กิลฟอร์ด (Guilford, 1973) ที่ได้กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ คือ มีความคิดริเริ่ม มีความยืดหยุ่น มีความคล่องแคล่ว มีความคิดละเอียดลออ อีกทั้งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาลินี รักดี (2560) ที่ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ .98

2. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านความเข้าใจผู้อื่น ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านการควบคุมตนเอง และด้านทักษะทางสังคม มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เมื่อมีความตระหนักรู้ในตนเองสูง สามารถที่จะเข้าใจในความคิดและจัดการความรู้สึกของตนเองและเข้าใจผู้อื่นได้ดี สามารถที่จะควบคุมตนเองให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ได้ และสามารถที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2551) ที่ได้กล่าวว่า ลักษณะของผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ที่ดีนั้น ต้องรู้จักตนเอง รู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของตน สามารถควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก การแสดงออกของตนเองให้ถูกกับกาลเทศะ สามารถสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเอง สามารถแสดงความเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจผู้อื่น และมีทักษะทางสังคมที่ดี ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จูเลีย อาเรียส (Julia Arias, 2022) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์และแรงจูงใจทางวิชาการของนักเรียนชั้นประถมศึกษา จากเมืองปอนเตเบเดรา ประเทศสเปน ผลการวิจัยพบว่า มีผลระดับความฉลาดทางอารมณ์ในระดับกลางถึงสูงในทุกด้าน

3. ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย

2 อยู่ในระดับ สูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง สามารถจัดการกับตนเองได้ดี มีภาวะทางอารมณ์ที่ดี สามารถสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ออกมาได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของทอร์เรนซ์ (Torrance, 1974) ที่ว่าความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อบุคคลในด้านของสุขภาพจิต เพราะทำให้เกิดการกระทำต่าง ๆ มีความคิดอย่างอิสระ และจากการได้ทำสิ่งที่สร้างสรรค์ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และเกิดคุณค่าในตนเอง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย 2 ดังนี้

3.1 การสร้างแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย 2 อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การที่นักเรียนมีแรงจูงใจที่ดี สามารถผลักดันให้ตนเองเกิดความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โกลแมน (Goleman. 1998) ที่กล่าวว่า การสร้างแรงจูงใจ คือ ความสามารถที่จะใช้พลังจากภายในกระตุ้นและโน้มน้าวตัวเองเพื่อการมุ่งสู่เป้าหมายต่าง ๆ ที่วางไว้ มีแรงจูงใจในการคิดริเริ่ม ปรับปรุง แก้ไขสิ่งต่าง ๆ ให้ดี ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาห์ดี อามีรี (Mahdi Amiri, 2019) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสติปัญญาทางอารมณ์และความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยปายาเมนัวร์ ประเทศอิหร่าน ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างแรงจูงใจในตนเองและความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาที่เรียนในระดับอนุปริญญาและปริญญาโทคณะศิลปศาสตร์ และพบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างแรงจูงใจในตนเองและความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาในกลุ่มอายุต่างกัน

3.2 ทักษะทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย 2 อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การที่เมื่อนักเรียนเข้าใจความคิดและอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ทำให้เกิดการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เด็กวัยประถมศึกษาเป็นช่วงวัยที่ต้องการการยอมรับจากผู้อื่น เช่น เพื่อนร่วมชั้นเรียน การได้พูดคุย แลกเปลี่ยนเรื่องราวต่าง ๆ ระหว่างกัน ทำให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง สามารถแสดงออกได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ วรนนท์ ศรีयर (2562) ที่กล่าวว่า ผู้ที่มีเชาว์อารมณ์สูง จะแสดงออกโดยเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้ากับคนอื่นได้ดี รู้จักการทำงานเป็นทีม สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพกับคนอื่นได้ และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เฟย์ซุลเลาะห์ ซาฮิน (Feyzullah Şahin, 2016) ที่ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนมัธยมศึกษาที่มีความสามารถพิเศษ ในประเทศตุรกี ผลการวิจัย

พบว่า ทักษะทางสังคมซึ่งเป็นด้านย่อยของความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับด้านย่อยของความคิดสร้างสรรค์ทั้งหมด

3.3 ความเข้าใจผู้อื่น มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียน อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การมีความเข้าใจในผู้อื่น ทำให้สามารถมองเห็นถึงปัญหา หรือความต้องการต่าง ๆ ของผู้อื่น ทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ และเกิดการคิดเพื่อหาทางแก้ปัญหา หรือพัฒนาสิ่งเหล่านั้นให้ดียิ่งขึ้นด้วยความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทอร์แรนซ์ (Torrance, 1965) ที่ได้กล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ เรียกว่า กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับแนวคิดของ วอลลาซ (Wallas, 1926) ที่ได้กล่าวถึง กระบวนการคิดสร้างสรรค์ ว่าขั้นตอนการเตรียมตัว เป็นขั้นที่มีการรวบรวมเอาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปัญหา การศึกษาทำความเข้าใจในปัญหา รวมถึงการพยายามที่จะแก้ไขปัญหานั้นที่พบอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มินมัลย์ สุภาพล (2548) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง โมเดลสมการโครงสร้างของเขาวงกตปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์ กลยุทธ์ในการศึกษาและการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ กับกลุ่มของตัวแปรสังเกตได้ของความคิดสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี (ความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น) กับความคิดสร้างสรรค์ด้านคิดละเอียดลออ

3.4 การตระหนักรู้ในตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียน อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เมื่อมีการตระหนักรู้ในตนเอง รู้ว่าความรู้สึกนึกคิดของตนเองเป็นอย่างไร ทำให้สามารถแสดงออกได้ดี เมื่อรู้จักตนเองดีขึ้นทำให้ทราบถึงความสามารถ ความชอบ ส่งผลให้เกิดการสร้างสรรคผลงานต่าง ๆ ที่ดีออกมา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คาร์เมน เอ็ม. เฮร์นันเดซ-ฆอร์เก้ (Carmen M. Hernández-Jorge, 2020) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา บนหมู่เกาะคานารี ประเทศสเปน ผลการวิจัยพบว่ามีการตระหนักรู้ทางอารมณ์และความรับผิดชอบต่ออารมณ์ตนเองมีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์มากที่สุด

3.5 ทักษะการควบคุมตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก บุคคลที่มีความสามารถควบคุมตนเองสูง สามารถที่จะควบคุมความคิด และการแสดงออกได้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ทำให้ในบางครั้งอาจไม่สามารถแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ โกลแมน

(Goleman, 1998) ที่กล่าวว่า ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะเป็นผู้ที่รู้จักตนเอง สามารถจัดการควบคุมการแสดงอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม มีสติ รู้ว่า ในขณะนี้นั่นเองกำลังมีพฤติกรรมแบบใด และมีความรู้สึกอย่างไร ทำให้มีความยืดหยุ่นอยู่เสมอ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมองโลกในแง่ดี ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มณฑาทิพย์ แคนยุกต์ (2547) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์ปัญญา เชาวน์อารมณ์ กับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าเชาวน์อารมณ์มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คำนวณจากความสำคัญของเชาวน์อารมณ์ ด้านดี (การควบคุมตนเอง ความเห็นใจผู้อื่น และความรับผิดชอบ) ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย ส่งผลเท่ากับร้อยละ 14.59

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย 2 โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า ด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านความคิดยืดหยุ่น และด้านความคิดละเอียดลออ มีค่าเฉลี่ยในระดับสูงมาก ตามลำดับ ส่วนด้านความคิดริเริ่ม มีค่าเฉลี่ยในระดับสูง

2. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านความเข้าใจผู้อื่น ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านทักษะการควบคุมตนเอง และด้านทักษะทางสังคม มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ตามลำดับ

3. ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย 2 อยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเอกชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เครือข่าย 2 ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. ความฉลาดทางอารมณ์ ด้านความสามารถในการควบคุมตนเองของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ แล้ว ด้านนี้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ในบางครั้งอาจทำให้นักเรียนมีการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ผ่านการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน และกิจกรรมนอกห้องเรียนต่าง ๆ

เพื่อให้ให้นักเรียนมีทักษะการควบคุมตนเองที่ดียิ่งขึ้น ยกตัวอย่าง เช่น การแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม เมื่ออยู่ในกลุ่มนักเรียนจะต้องปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนได้

2. ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ ด้านความคิดริเริ่มของนักเรียน อยู่ในระดับสูง ซึ่งเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ แล้ว ด้านนี้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทำให้ในบางครั้งนักเรียนอาจมีการแสดงออกทางด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้ไม่เต็มที่ ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก อย่างเต็มความสามารถ และเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น ยกตัวอย่าง เช่น การจัดประกวดผลงานศิลปะ หรือสิ่งประดิษฐ์ หรือการจัดกิจกรรมการแสดงต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาตัวแปรที่นอกเหนือจากความฉลาดทางอารมณ์ เช่น ความฉลาดทางปัญญา ความฉลาดทางสังคม เพื่อศึกษาว่านอกจากความฉลาดทางอารมณ์แล้ว มีสิ่งใดบ้างที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2546). อีคิว ความฉลาดทางอารมณ์. นนทบุรี: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต.
- กลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2566). เรียกใช้เมื่อ 10 กรกฎาคม 2566 จาก <https://snipeo.moe.go.th/> กลุ่มส่งเสริมการศึกษา-2/
- จิระพันธุ์ พูลพัฒน์. (2549). แนวคิดการสอนแบบมอนเตสซอรีที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก. เรียกใช้เมื่อ 5 กรกฎาคม 2566 จาก <http://www.pecerathailand.org/2018/01/633.html>.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2541). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: เทพเนรมิต.
- ดวงกมล เปี่ยมศุภทรัพย์. (2554). เชาวนอารมณ์ (EQ) และเชาวนทางจิต (SQ) ที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลของพนักงานการกีฬาแห่งประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิตนา แหมณี. (2552). การคิด. ใน สารานุกรมวิชาชีพรู เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พิมพ์ชนก แวงไตร. (2558). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดแก้ปัญหา

- อนาคต ตามแนวคิดทอแรนซ์ เรื่องอาหารและการดำรงชีวิต เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ใน การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยนเรศวร. มณฑาทิพย์ แคนยุกต์. (2547). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์ปัญญา เชาวน์อารมณ์ กับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน ปริญญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. มาลินี รักดี. (2560). ปัจจัยพระระดับที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้นจังหวัดพะเยา. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- มินมลาย์ สุภาพล. (2548). โมเดลสมการโครงสร้างของเชาวน์ปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์ กลยุทธ์ในการศึกษาและการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรนนท์ ศรียากร. (2562). จิตเวช: ความฉลาดทางอารมณ์. เรียกใช้เมื่อ 23 กรกฎาคม 2566 จาก <https://www.praram9.com/จิตเวช-ความฉลาดทางอารมณ์/>
- วรรณิกา คุณภาค. (2560). ตัวแปรที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. ใน วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุบลราชธานี.
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2551). เชาว์อารมณ์ (EQ) ดัชนีวัดความสุขและความสำเร็จของชีวิต. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรวมณต์ สิทธิสมาน. (2563). ความคิดสร้างสรรค์เด็กไทยที่หายไป. เรียกใช้เมื่อ 12 กรกฎาคม 2666 จาก <https://www.thaipbskids.com/contents/5f6188f917d8e5bbec2401a1>.
- สถาบันราชานุกูล. (2565). เติมน้ำสร้างเด็กไทยไอคิวดี การสำรวจสถานการณ์ระดับสติปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เด็กไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประจำปี 2564 (ฉบับปรับปรุง). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ชุมชมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ : ความฉลาดทางอารมณ์. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรทิพกราฟฟิค จำกัด.
- Carmen M. Hernández-Jorge. (2020). Creativity and Emotions: A Descriptive

- Study of the Relationships between Creative Attitudes and Emotional Competencies of Primary School Students. Sustainability. 12(2020).
- Feyzullah Şahin. (2016). The Predictive Level of Emotional Intelligence for the Domain-specific Creativity: A Study on Gifted Students. Education and Science. 41(2016): 181-197.
- Goleman, D. (1998). Working with Emotional intelligence. New York: Bantam Book.
- Guilford, J.P. (1973). Characteristics of Creativity. Illinois: Gifted Children Section.
- Julia Arias. (2022). Emotional intelligence and academic motivation in primary school students. Psicologia: Reflexao e Critica. 35(2020): 1-9.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". Educational and Psychological Measurement. 30(3): 607-610.
- Mahdi Amiri. (2019). The Relationship between Components of Emotional Intelligence and Students' Creativity in Payame Noor University and the Moderating Role of Gender, Age and Education. Higher Education Letter. 11(2019): 213-237.
- Torrance, E.P. (1962). Guiding of Creative talent. New Jersey: Prentice-Hall.
- Torrance, E.P. (1965). Education and The Creative Potential Minneapolis. The Lund Press Inc.
- Torrance, E.P. (1974). The Torrance Test of Creative Thinking: Norms-Technical Manual. Princeton, NJ: Personal Press.
- Wallas, G. (1926). The art of thought. London: Jonathan Cape.

**กระบวนการส่งเสริมความรู้ให้แก่ประชาชนในการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนครศรีธรรมราช***
**THE PROCESS OF PROMOTING KNOWLEDGE TO THE PEOPLE IN
THE ELECTION OF MEMBER OF HOUSE OF REPRESENTATIVES
IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE**

กรวิชัย บุญมี¹ และ พระครูปลัดอริชฐ์ สุวฑฺฒโน (สุขพานิช)²

Korawit Bunmee¹ and Phrakhrupalad Athit Suvaddho (Sookpanich)²

¹⁻²คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻²Faculty of Social Science, Mahamakut Buddhist University ,Thailand.

Corresponding Author's Email: kornwitb@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพทั่วไป ปัญหาและอุปสรรคของการส่งเสริมความรู้ให้แก่ประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนครศรีธรรมราช 2) วิเคราะห์องค์ประกอบของการส่งเสริมความรู้ให้แก่ประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) นำเสนอรูปแบบของการส่งเสริมความรู้ทางการเมืองให้แก่ประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกพรรคการเมือง คณะกรรมการการเลือกตั้ง นักการเมืองท้องถิ่น และประชาชนรวม 28 คน และผู้เข้าร่วมเวทีเสวนากลุ่มอีก 10 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดเวทีเสวนากลุ่ม และการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมความรู้ทางการเมืองควรดำเนินการตามรูปแบบ BRIDGE Model ประกอบด้วย การเสริมสร้างศักยภาพผ่านการพัฒนาบุคลากรและสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย การบูรณาการทรัพยากรจากทุกภาคส่วนเพื่อลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเผยแพร่ความรู้ผ่านช่องทางที่หลากหลาย การพัฒนาทักษะความรู้ด้านดิจิทัลเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการรู้เท่าทันสื่อ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระดับรากหญ้าผ่านกิจกรรมชุมชนที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และการประเมินและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยพบปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ การใช้สื่อดิจิทัลที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน การจัดกิจกรรมชุมชนที่ส่งเสริมการ

* Received 29 January 2025; Revised 6 February 2025; Accepted 12 February 2025

แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างความตระหนักในสำคัญของการเลือกตั้ง บทบาทของสถาบันการศึกษาในการปลูกฝังความรู้ทางการเมืองตั้งแต่ระดับพื้นฐาน และการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนการส่งเสริมความรู้อย่างเป็นระบบ รวมถึงการพัฒนากระบวนการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

คำสำคัญ: การส่งเสริมความรู้ทางการเมือง, การเลือกตั้ง, การมีส่วนร่วมทางการเมือง

Abstract

This research aimed to 1) analyze general conditions, problems and obstacles in promoting knowledge for people regarding parliamentary elections in Nakhon Si Thammarat Province, 2) analyze components of knowledge promotion, and 3) propose a model for political knowledge promotion. This qualitative research collected data from 28 key informants, including political science scholars, election candidates, political party members, election commissioners, local politicians, and citizens, along with 10 focus group discussion participants, selected through purposive sampling based on specified criteria. Data were collected through in-depth interviews, focus group discussions, and relevant document analysis. Data were analyzed using content analysis.

The research found that political knowledge promotion should follow the BRIDGE Model, consisting of Building Capacity through personnel development and target group-appropriate learning materials, Resources Integration from all sectors to reduce redundancy and increase operational efficiency, Innovation & Technology application in knowledge dissemination through various channels, Digital Literacy development for information access and media literacy, Grassroots Engagement through community activities aligned with local contexts, and continuous Evaluation & Development for operational improvement. Key success factors identified include digital media utilization targeting diverse groups, particularly youth, community activities promoting knowledge exchange and election awareness, educational institutions' roles in foundational political knowledge cultivation, and systematic collaboration among government, private sector, and civil society in driving

knowledge promotion. The development of an effective monitoring and evaluation system for continuous and sustainable development was also identified as crucial for success.

Keywords: Political Knowledge, Promotion Election, Political Participation, BRIDGE Model

บทนำ

การเลือกตั้งถือเป็นหัวใจสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นกระบวนการที่ประชาชนใช้สิทธิและอำนาจของตนในการเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่บริหารประเทศและออกกฎหมายที่จะใช้บังคับในสังคม การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงต้องเป็นไปอย่างเสรี บริสุทธิ์ และปราศจากการบังคับ โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ตัดสินใจอย่างอิสระบนพื้นฐานของความรู้ความเข้าใจ (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, 2557) ในระบอบประชาธิปไตย แม้ว่าประชาชนจะเป็นเจ้าของอำนาจที่แท้จริง แต่ด้วยข้อจำกัดของจำนวนประชากรที่มีมาก การให้ทุกคนเข้าไปบริหารประเทศจึงเป็นไปได้ไม่ได้ในทางปฏิบัติ ระบบตัวแทนผ่านการเลือกตั้งจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนได้มาซึ่งผู้แทนที่จะเข้าไปใช้อำนาจแทนตน การเลือกตั้งจึงไม่เพียงแต่เป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งตัวแทนเท่านั้น แต่ยังเป็นช่องทางสำคัญที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการปกครอง (ธนาภา จันทวรา และคณะ, 2565)

อย่างไรก็ตาม ความเป็นจริงที่น่าขบคิดคือ หลังจากการเลือกตั้ง ประชาชนแทบไม่มีบทบาทใดๆ ในการปกครอง สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า "ประชาชนมีประชาธิปไตยเพียง 4 วินาที" (คำคุณ สิทธิสมาน, 2548) นอกจากนี้ การเลือกตั้งยังกลายเป็นการแข่งขันที่รุนแรง ซึ่งบ่อยครั้งนำไปสู่ความแตกแยกในชุมชน และส่งผลกระทบต่อการบริหารประเทศในระยะยาว ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลือกตั้งของประชาชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย การมีความรู้ความเข้าใจที่ดีในการเลือกตั้งย่อมนำไปสู่การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การยอมรับในความแตกต่าง และการเคารพสิทธิเสรีภาพซึ่งกันและกัน (ไอฟาร ถิ่นบางเตียว และ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2552)

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทั้งทางวัฒนธรรม ระดับการศึกษา และสภาพความเป็นอยู่ ความแตกต่างเหล่านี้ส่งผลให้เกิดช่องว่างในระดับความรู้และความเข้าใจทางการเมือง จากการศึกษาพบว่า ประชาชนในพื้นที่ที่มีการตื่นตัวทางการเมืองในระดับต่ำ (รงค์ บุญสวยขวัญ, 2550) และยังขาดความมั่นใจในการใช้สิทธิเลือกตั้ง (Saikuea C, 2022) การส่งเสริมความรู้ทางการเมืองให้แก่ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม

การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีคุณภาพ ประชาชนที่มีความรู้ทางการเมืองมักมีความรับผิดชอบต่อการสังคมและสามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองอย่างมีวิจารณญาณ (วรรณชนพล หิรัญบุรณะ และ นันทนา นันทวโรภาส, 2562) การศึกษาของ (อัมพกา ชมพู และ คณะ, 2566) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยหลายด้าน ทั้งด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ด้านพรรคการเมือง ด้านนโยบาย และด้านวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง โดยพบปัญหาสำคัญคือประชาชนเข้าถึงผู้สมัครได้ยาก และนโยบายไม่ชัดเจน ไม่ตรงตามความต้องการของประชาชน นอกจากนี้ การศึกษาของ (ณฐมน หมวกนิม และ คณะ, 2565) ยังชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกทางการเมืองต้องดำเนินการผ่านหลายช่องทาง ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน โดยเน้นการพัฒนาทั้งด้านความรู้ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมประชาธิปไตยด้วยความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนา รูปแบบการส่งเสริมความรู้ทางการเมืองให้แก่ประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างรากฐานประชาธิปไตยผ่านการส่งเสริมความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยในระยะยาว

สรุปได้ว่าการเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญในระบอบประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้อำนาจอธิปไตยผ่านการเลือกตัวแทนเข้าไปบริหารประเทศ อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญที่พบคือการขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องของประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้ง โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีความหลากหลายทั้งทางวัฒนธรรม ระดับการศึกษา และสภาพความเป็นอยู่ ส่งผลให้ประชาชนมีการตื่นตัวทางการเมืองในระดับต่ำและขาดความมั่นใจในการใช้สิทธิเลือกตั้ง การส่งเสริมความรู้ทางการเมืองให้แก่ประชาชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยต้องดำเนินการผ่านหลายช่องทางทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อน และสื่อมวลชน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลือกตั้ง สามารถตัดสินใจเลือกผู้แทนได้อย่างมีวิจารณญาณ และมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีคุณภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไป ปัญหาและอุปสรรคของการส่งเสริมความรู้ให้แก่ประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการส่งเสริมความรู้ให้แก่ประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนครศรีธรรมราช

3. เพื่อนำเสนอรูปแบบของการส่งเสริมความรู้ทางการเมืองให้แก่ประชาชนในการ เลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "กระบวนการส่งเสริมความรู้ให้แก่ประชาชนในการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนครศรีธรรมราช" เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไป ปัญหาและอุปสรรค วิเคราะห์ องค์ประกอบ และนำเสนอรูปแบบของการส่งเสริมความรู้ทางการเมืองให้แก่ประชาชน โดยใช้ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งการศึกษเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการจัด เวทีเสวนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้อย่าง ครบถ้วน มีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 28 คน และผู้เข้าร่วมเวทีเสวนากลุ่ม จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 8 คน ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 6 คน สมาชิกพรรคการเมือง จำนวน 6 คน คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด จำนวน 1 คน นักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 2 คน และประชาชน จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ประเภทของเครื่องมือ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง แนวคำถามสำหรับการจัดเวทีเสวนากลุ่ม แบบบันทึกการวิเคราะห์เอกสาร

2.2 องค์ประกอบของเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ข้อ คำถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ปัญหาและอุปสรรค โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบ SWOC ตอนที่ 3 ข้อ คำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของกระบวนการส่งเสริมความรู้ ตอนที่ 4 ข้อคำถามเกี่ยวกับ รูปแบบของกระบวนการส่งเสริมความรู้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษา และรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างเครื่องมือวิจัยและตรวจสอบ คุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน 3) ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 28 คน 4) จัดเวทีเสวนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน 5) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการ สัมภาษณ์และเวทีเสวนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

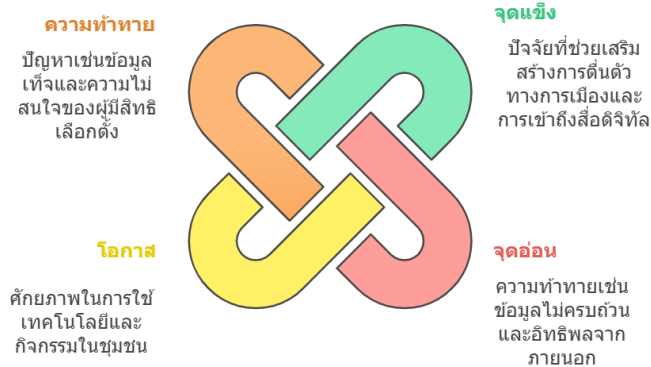
4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการดังนี้ 1) วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและเวทีเสวนากลุ่ม 2) จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นที่

ศึกษา 3) วิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลเพื่อหาข้อสรุปเชิงทฤษฎี 4) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อวิเคราะห์สภาพทั่วไป ปัญหาและอุปสรรคของการส่งเสริมความรู้ให้แก่ประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีจุดแข็งคือประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองสูง มีอัตราการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งร้อยละ 74.6 มีการใช้สื่อดิจิทัลและโซเชียลมีเดียในการเผยแพร่ข้อมูลอย่างกว้างขวาง และมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เข้มแข็ง จุดอ่อนที่สำคัญคือการกระจายข้อมูลยังไม่ทั่วถึงโดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล การให้ความรู้มักเน้นเฉพาะช่วงเลือกตั้งขาดความต่อเนื่อง และยังคงมีปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงในพื้นที่ โอกาสมาจากการเติบโตของสื่อดิจิทัลและโซเชียลมีเดีย การพัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ และการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา ส่วนความท้าทายที่สำคัญได้แก่ การแพร่กระจายของข่าวปลอมและข้อมูลบิดเบือน ช่องว่างระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ในการเข้าถึงเทคโนโลยี รวมถึงการแก้ไขปัญหาการทุจริตเลือกตั้งและการลดอิทธิพลของระบบอุปถัมภ์ สามารถสรุป การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และความท้าทาย (SWOC Analysis) ได้ดังภาพที่ 1

จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ความท้าทาย

ภาพที่ 1 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ความท้าทาย ของสภาพทั่วไปในกระบวนการส่งเสริมความรู้ให้แก่ประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ที่มา : กรวิชญ์ บุญมี

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการส่งเสริมความรู้ ผลการวิจัยพบว่ามี 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) การใช้สื่อดิจิทัลและเทคโนโลยี ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองให้เข้าถึงประชาชนได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่ใช้งานสื่อออนไลน์เป็นหลัก (2) การจัดกิจกรรมชุมชน เช่น การเสวนาและการจัดเวทีสาธารณะ ซึ่งเป็นช่องทางสำคัญในการสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของประชาชน (3) บทบาทของสถาบันการศึกษาในการปลูกฝังความรู้ทางการเมืองตั้งแต่เยาว์ โดยเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง (4) การรณรงค์สร้างจิตสำนึกและต่อต้านการซื้อเสียง เพื่อสร้างความตระหนักถึงสำคัญของการเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม (5) บทบาทของผู้นำชุมชนและผู้มีอิทธิพลทางสังคมในการเป็นตัวกลางเผยแพร่ความรู้ และ (6) การสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้การส่งเสริมความรู้มีความน่าเชื่อถือและเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึง สามารถสรุป องค์ประกอบในการส่งเสริมความรู้ให้แก่ประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงองค์ประกอบกระบวนการส่งเสริมความรู้ให้แก่ประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนครศรีธรรมราช
 ที่มา : กรวิชญ์ บุญมี

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อนำเสนอรูปแบบของการส่งเสริมความรู้ ผลการวิจัยพบว่า ควรใช้รูปแบบ BRIDGE Model ซึ่งประกอบด้วย (1) Building Capacity การเสริมสร้างศักยภาพผ่านการพัฒนาบุคลากรและสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย (2) Resources Integration การบูรณาการทรัพยากรจากทุกภาคส่วนเพื่อลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (3) Innovation & Technology การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเผยแพร่ความรู้ผ่านช่องทางที่หลากหลาย (4) Digital Literacy การพัฒนาทักษะความรู้ด้านดิจิทัลเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการรู้เท่าทันสื่อ (5) Grassroots Engagement การส่งเสริมการมีส่วนร่วมระดับรากหญ้าผ่านกิจกรรมชุมชนที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และ (6) Evaluation & Development การประเมินและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยรูปแบบนี้ได้รับการยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิว่ามีความเหมาะสมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถสรุปรูปแบบของการส่งเสริมความรู้ทางการเมืองให้แก่ประชาชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง "กระบวนการส่งเสริมความรู้ให้แก่ประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนครศรีธรรมราช" สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไป ปัญหาและอุปสรรคของการส่งเสริมความรู้ ผลการวิจัยพบความท้าทายในการส่งเสริมความรู้เนื่องจากความหลากหลายทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคมของจังหวัดนครศรีธรรมราช สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพกา ชมภู่ และคณะ (2566) ที่พบปัญหาด้านคุณสมบัติผู้สมัคร พรรคการเมือง นโยบาย และวิธีการหาเสียง โดยเฉพาะการเข้าถึงข้อมูลในกลุ่มผู้สูงอายุและพื้นที่ห่างไกล การวิเคราะห์ SWOC พบจุดแข็งด้านความตื่นตัวทางการเมืองสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนชาภา จันทวารา และคณะ (2565) ที่พบว่าประชาชนให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองผ่านช่องทางต่างๆ ด้านโอกาสพบการพัฒนาเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี บุญเรือง (2565) ที่ชี้ให้เห็นบทบาทสำคัญของสื่อสังคมออนไลน์ต่อการรับรู้ทางการเมือง ส่วนความท้าทายที่สำคัญคือการแพร่กระจายของข่าวปลอมและระบบอุปถัมภ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonlue N. & Dhebpanya P. (2021) ที่พบว่าระบบอุปถัมภ์ยังคงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตย

2. องค์ประกอบของการส่งเสริมความรู้ ผลการวิจัยพบว่าสื่อดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ความรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญา ฉัตรข้อฟ้า (2563) ที่พบว่าแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเป็นช่องทางสำคัญในการเข้าถึงประชาชน และงานวิจัยของ สุมาลี บุญเรือง (2565) ที่เน้นย้ำอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ต่อการพัฒนาพลเมือง อย่างไรก็ตาม

ต้องคำนึงถึงความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณฐมน หมวกนิม และคณะ (2565) บทบาทของสถาบันการศึกษามีความสำคัญในการปลูกฝังความรู้ตั้งแต่วัยเยาว์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chansin W. & Chatchorfa A. (2023) และ ขวัญฤดี มีนันท์ (2564) การรณรงค์ต่อต้านการซื้อเสียงเป็นองค์ประกอบสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสถิตย์ สุทธิมน และคณะ (2564) ความร่วมมือระหว่างภาคส่วนมีความสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระศักดิ์ จินารัตน์ (2566) และ อุตม กองทองกาย (2565)

3. รูปแบบการส่งเสริมความรู้ BRIDGE Model การพัฒนา BRIDGE Model เป็นนวัตกรรมสำคัญในการยกระดับการส่งเสริมความรู้ทางการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonyoung K. & Nunbhakdi E. (2023) ที่เน้นความสำคัญของการบูรณาการทรัพยากรและการพัฒนาที่เป็นระบบ องค์ประกอบทั้ง 6 ด้านของโมเดล ได้แก่ การเสริมสร้างศักยภาพ การบูรณาการทรัพยากร นวัตกรรมและเทคโนโลยี ความรู้ด้านดิจิทัล การมีส่วนร่วมระดับรากหญ้า และการประเมินและพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรณัฐ ระเบียบทุกซ์ (2565) ที่เน้นการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จุดเด่นของโมเดลคือการทำงานเป็นวงจรต่อเนื่อง ตั้งแต่พัฒนาศักยภาพไปจนถึงการประเมินผล โดยนำผลการประเมินมาปรับปรุงการทำงานต่อไป ทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนและปรับตัวตามบริบทได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณธพล หิรัญบุรณะ และคณะ (2562) ที่เสนอแนวทางการพัฒนาระบบการสื่อสารและประสานงานแบบบูรณาการ

สรุปได้ว่าการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีทั้งความท้าทายและโอกาสที่สำคัญ ในด้านสภาพทั่วไปและปัญหา พบว่าความหลากหลายทางภูมิศาสตร์และสังคมส่งผลต่อการเข้าถึงข้อมูล โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุและพื้นที่ห่างไกล แม้จะมีจุดแข็งด้านความตื่นตัวทางการเมืองสูงและมีโอกาสจากการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล แต่ยังคงเผชิญกับความท้าทายจากการแพร่กระจายของข่าวปลอมและระบบอุปถัมภ์ ด้านองค์ประกอบของการส่งเสริมความรู้ สื่อดิจิทัลและโซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในการเข้าถึงประชาชน ควบคู่กับบทบาทของสถาบันการศึกษาในการปลูกฝังความรู้ การรณรงค์ต่อต้านการซื้อเสียง และความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ การพัฒนา BRIDGE Model เป็นนวัตกรรมสำคัญที่บูรณาการองค์ประกอบสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ การเสริมสร้างศักยภาพ การบูรณาการทรัพยากร นวัตกรรมและเทคโนโลยี ความรู้ด้านดิจิทัล การมีส่วนร่วมระดับรากหญ้า และการประเมินและพัฒนา โดยทำงานในลักษณะวงจรต่อเนื่องที่สามารถปรับตัวตามบริบทและนำไปสู่การพัฒนายั่งยืน งานวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาระบบการส่งเสริมความรู้ที่ครอบคลุม เป็นระบบ และตอบสนองต่อความท้าทายในบริบทของพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

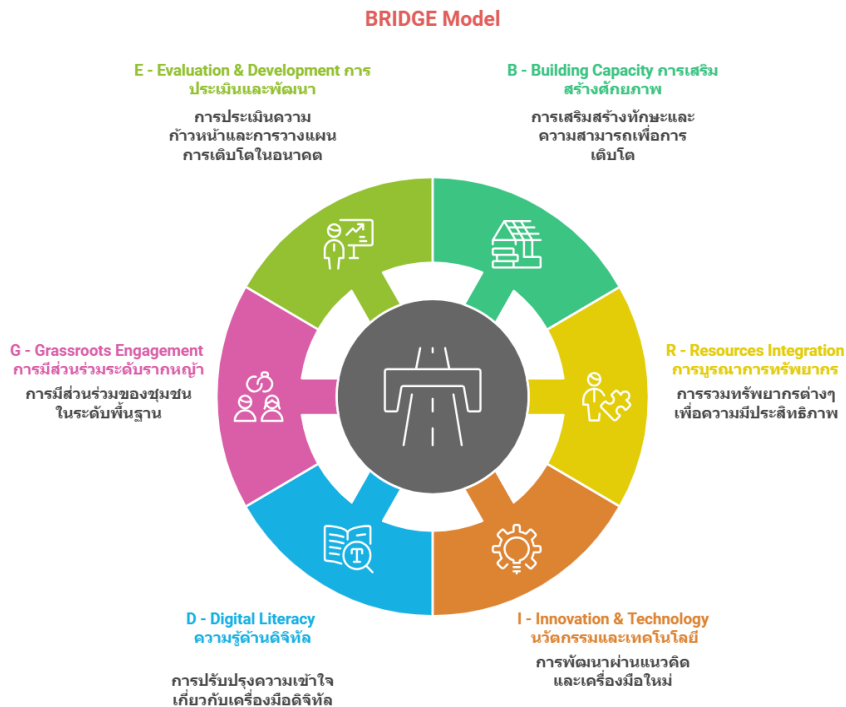
ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่เรียกว่า BRIDGE Model (จากภาพที่ 4) ซึ่งเป็นรูปแบบการส่งเสริมความรู้ที่บูรณาการองค์ประกอบสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ การเสริมสร้างศักยภาพ การบูรณาการทรัพยากร การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี การพัฒนาความรู้ด้านดิจิทัล การสร้างการมีส่วนร่วมระดับรากหญ้า และการประเมินและพัฒนา โดยแต่ละองค์ประกอบมีความเชื่อมโยงและเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน (จากภาพที่ 4) BRIDGE Model เป็นรูปแบบการส่งเสริมความรู้ที่มุ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน โดยเริ่มจากการเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากร ทั้งในระดับองค์กร และระดับชุมชน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการส่งเสริมความรู้ทางการเมือง รวมถึงการพัฒนาความเป็นผู้นำ และการทำงานเป็นทีม การบูรณาการทรัพยากร เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ ทั้งในด้านงบประมาณ บุคลากร และเครือข่าย อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน และลดความซ้ำซ้อน การใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยี เช่น สื่อดิจิทัล แพลตฟอร์มออนไลน์ เป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึง และสื่อสารกับ ประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส การพัฒนาความรู้ด้านดิจิทัล เป็นการเสริมสร้างทักษะในการใช้เทคโนโลยี การเข้าถึงข้อมูล และการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อให้ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูล และมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างการมีส่วนร่วมระดับรากหญ้า เป็นหัวใจสำคัญของ BRIDGE Model โดยเน้นการกระจายอำนาจ และการสร้างความเป็นเจ้าของ ให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการวางแผน ดำเนินการ และติดตามประเมินผล การส่งเสริมความรู้ทางการเมือง รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ องค์ประกอบสุดท้ายคือ การประเมินและพัฒนา เป็นการติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และความยั่งยืน โดยใช้ข้อมูล และข้อเสนอแนะจากการประเมิน มาพัฒนา และปรับปรุงรูปแบบการส่งเสริมความรู้ ให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน องค์ประกอบทั้ง 6 ด้านของ BRIDGE Model มีความเชื่อมโยง และเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

BRIDGE Model เป็นโมเดลที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร การใช้เทคโนโลยี และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อประเมินผลสำเร็จและปรับปรุงการดำเนินงาน BRIDGE Model มีประโยชน์ต่อสังคม เช่น

การพัฒนาคุณภาพประชาธิปไตย การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม และการแก้ไขปัญหาการทุจริตเลือกตั้ง

องค์ความรู้ใหม่ BRIDGE Model ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นโมเดลที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมความรู้ทางการเมืองให้แก่ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช และสามารถเป็นต้นแบบในการพัฒนาประชาธิปไตยในพื้นที่อื่น ๆ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การใช้เทคโนโลยี และการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรใน BRIDGE Model ครอบคลุม 3 มิติ คือ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยมุ่งเน้นให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตย การเลือกตั้ง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมถึงการพัฒนาทักษะในการสื่อสาร การจัดการ การใช้เทคโนโลยี และการแก้ไขปัญหา ที่สำคัญคือการปลูกฝังเจตคติ เช่น ความรับผิดชอบ ความเสียสละ การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และการยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ชุมชน การใช้เทคโนโลยี เช่น สื่อสังคมออนไลน์ แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ เป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึง และสื่อสารกับประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ และกลุ่ม ผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้ได้รับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จของ BRIDGE Model โดยเน้นการกระจายอำนาจ การสร้างความเป็นเจ้าของ และการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ชุมชนมีบทบาท ตั้งแต่การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การติดตาม และการประเมินผล รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในชุมชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืน BRIDGE Model มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน ครอบคลุมทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ เพื่อใช้ในการประเมินผลสำเร็จ และปรับปรุงการดำเนินงาน เช่น จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วม ระดับความรู้ความเข้าใจ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตัวชี้วัดเหล่านี้ ช่วยให้สามารถติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม และนำไปสู่การปรับปรุง และพัฒนาโมเดลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ BRIDGE Model ได้ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงกระบวนการจัดการองค์ความรู้ BRIDGE Model
ที่มา : กรวิชญ์ บุญมี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยพบว่าประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความตื่นตัวทางการเมืองสูง มีการติดตามข่าวสารและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาสำคัญคือการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและครบถ้วน โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลและกลุ่มผู้สูงอายุ นอกจากนี้ ประชาชนบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในระบบการเมือง บทบาทหน้าที่ของ ส.ส. และกระบวนการเลือกตั้ง รวมถึงยังมีปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงที่ฝังรากลึกในสังคม

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบในการส่งเสริมความรู้ พบว่ามี 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล การจัดกิจกรรมชุมชน บทบาทของสถาบันการศึกษา การปลูกฝังความรู้ทางการเมืองผ่านระบบการศึกษา การณรงค์สร้างจิตสำนึกและต่อต้านการซื้อเสียง และบทบาทของผู้นำชุมชนและผู้มีอิทธิพลทางสังคม โดยแต่ละองค์ประกอบมีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพนี้ได้พัฒนา "BRIDGE Model" ซึ่งเป็นรูปแบบการส่งเสริมความรู้ที่บูรณาการองค์ประกอบสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ การเสริมสร้างศักยภาพ (Building Capacity) การบูรณาการทรัพยากร (Resources Integration) การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี (Innovation & Technology) การพัฒนาความรู้ด้านดิจิทัล (Digital Literacy) การสร้างการมีส่วนร่วมระดับรากหญ้า (Grassroots Engagement) และการประเมินและพัฒนา (Evaluation & Development) โดยโมเดลนี้มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพบุคลากร การใช้เทคโนโลยี และการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยประกอบด้วย 1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้งควรพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เป็นศูนย์กลางข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งในระดับจังหวัด โดยรวบรวมข้อมูลที่เป็นทั้งหมด เช่น ขั้นตอนการเลือกตั้ง ข้อมูลผู้สมัคร นโยบายพรรคการเมือง และสถานที่เลือกตั้ง นำเสนอในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เช่น อินโฟกราฟิก วิดีโอสั้น และเสียงบรรยาย เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก ทั้งนี้ควรพัฒนาในรูปแบบแอปพลิเคชันบนมือถือที่สามารถใช้งานได้แม้ในพื้นที่ที่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตจำกัด และควรมีช่องทางการแจ้งเบาะแสการทุจริตเลือกตั้งที่สามารถรักษาความลับของผู้แจ้งได้ 2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดตั้ง "ศูนย์ส่งเสริมประชาธิปไตยชุมชน" ในทุกตำบล โดยร่วมมือกับสถาบันการศึกษา ผู้นำชุมชน และอาสาสมัครประชาธิปไตย จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี ไม่ใช่เฉพาะช่วงเลือกตั้ง เช่น การจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การจำลองสถานการณ์การเลือกตั้ง การประกวดสื่อรณรงค์ประชาธิปไตย และการจัดทำหลักสูตรอบรมผู้นำประชาธิปไตยรุ่นเยาว์ โดยเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของการซื้อสิทธิขายเสียงที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่น และการกระตุ้นให้เยาวชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง 3. สถาบันการศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นการปฏิบัติจริง โดยบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในทุกระดับชั้น ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา เช่น การจัดตั้งสถานักเรียน การทำโครงการพัฒนาชุมชน การศึกษาฐานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการฝึกงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง นอกจากนี้ควรจัดตั้งชมรมประชาธิปไตยในสถานศึกษา เพื่อเป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และสร้างเครือข่ายเยาวชนประชาธิปไตยระหว่างสถานศึกษา รวมถึงการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ดิจิทัลที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละช่วงวัย โดยเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของประชาธิปไตยและความสำคัญของการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กรณีฐ ระงับทุกข์. (2565). การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปในกรุงเทพมหานคร. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 11(3), 55-65.
- ขวัญฤดี มินันท์. (2564). รูปแบบการศึกษาของไทยกับการส่งเสริมทางการเมืองเพื่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. วารสาร สังคมศาสตร์และศาสตร์ร่วมสมัย, 2(2), 36-49.
- คำณูณ สิทธิสมาน. (2548). ผู้จัดการ. เรียกใช้เมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://mgronline.com>.
- ณฐมน หมวกฉิม. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนชาวไทย. วารสารรัชต์ภาคย์ (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 253-265.
- ณฐมน หมวกฉิม, สุรพล สุษะพรหม, และ ยุทธนา ปราณีต. (2022). การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตย ที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปของไทย. วารสารรัชต์ภาคย์, 16(44), 103-118.
- ณัฐณ ลิมปิเจริญ. (2567). การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามการรับรู้ของประชาชน. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร, 7(2), 54-69.
- ธนาภา จันทวารา, ประสิทธิ์ กุลบุญญา, และ ไพศาล พากเพียร. (2022). บทบาทพรรคการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ. วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์, 317-334.
- ธีรภัทร เสาร์รังสรรค์. (2561). การศึกษาทางการเมืองเพื่อบูรณาการความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 48(2), 1-27.
- พระมหาสถิตย์ สุทธิมน, สุรพล พรหมกุล, และ ปรัชญา มีโนนทองมหาศาล. (2021). พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 1. วารสาร มจร. อุบล ปริทรรศน์, 405-418.
- รงค์ บุญสวยขวัญ. (2550). การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2550 จังหวัดนครศรีธรรมราช. งานวิจัยของสำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า, 1-2.
- วรรณธนพล หิรัญบุรณะ, และ นันทนา นันทวโรภาส. (2562). บทบาทและกระบวนการสื่อสารทางการเมือง ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ: ศึกษากรณีการละเมิดสิทธิการเมือง ในห้วงเวลาปี พ.ศ. 2552 – 2558. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6(10), 4968-4986.
- วีระศักดิ์ จินารัตน์. (2566). ความสัมพันธ์และอิทธิพลของอุดมการณ์ทางการเมือง ความรู้ทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่มีผลต่อการเลือกตั้งของเยาวชนในประเทศไทย. วารสารรัชต์ภาคย์, 17(50), 442-456.

- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. (2557). ร่วมกันทำให้การเลือกตั้งเป็นกระบวนการแก้ไขความขัดแย้งอย่างสันติ. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ), 260.
- สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล. (2565). การส่งเสริมวัฒนธรรมการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน. วารสาร นวัตกรรมจัดการศึกษาและการวิจัย, 4(2), 1-12.
- สมาลี บุญเรือง. (2565). สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนใน. วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 4(3), 61-74.
- อภิญา ฉัตรช่อฟ้า. (2563). การสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยศึกษารณิ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ.2562. วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 2(2), 36-44.
- อัมพกา ชมภู, พระเทพปริยัติเมธี, และ สุภัญญา ญัฐอบสถ. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในเขตเลือกตั้ง ที่ 1 จังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิจัยวิชาการ, 6(2), 323-334.
- อุดม กองทองกาย. (2565). พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในเขตจังหวัดอุบลราชธานี. วารสาร วิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 596-601.
- เอกรินทร์ ปิยะปัญญามงคล. (2564). แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 7(6), 347-355.
- โอฬาร ถิ่นบางเตียว, และ รศ.ดร.นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (4 กุมภาพันธ์ 2552). การซื้อสิทธิ์ขายเสียง. เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2567 จาก <http://wiki.kpi.ac.th>
- Boonlue, N, และ Dhebpanya, P. (2021). ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2562 จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์, 4(1), 167-203.
- Boonyoung K, & Nunbhakdi E. (2023). ประชาชนกับการเลือกตั้ง:กรณีศึกษาพฤติกรรมผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ.2562 ในจังหวัดชลบุรี. Political Science and Public Administration Journal, 147-172.
- Chansin W., และ Chatchorfa A. (2023). การพัฒนาการพัฒนาการส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชนจังหวัดลพบุรี. Journal of MCU Phetchaburi Review, 6(1), 231-245.
- Saikuea C. (2022). พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในอำเภอหนองบัวลำภู นครศรีธรรมราช. Journal of MCU Nakhondhat, 129-145.
- Sukpranee, N. T. (2021). การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองเชิงพุทธบูรณาการของประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา. Academic MCU Buriram Journal, 6(1), 1-15.

แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2*
GUIDELINES FOR ACADEMIC ADMINISTRATION OF SCHOOL ADMINISTRATORS
IN UDON THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

วิศรุตฯ คุณแสน¹ และ ธีระเดช จิราธนทัต²

Wisaruta Khunsaen¹ and Thiradet Jirathanathat²

¹⁻²วิทยาลัยสันตพล

¹⁻² Santapol College, Thailand.

Corresponding Author's Email: namtanruta1341@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น 2) สร้างและปรับปรุงแก้ไข และ 3) ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา การวิจัย มี 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 312 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 สร้างและปรับปรุงแก้ไขแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มี 2 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 สร้างแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และขั้นที่ 2 ปรับปรุงแก้ไขแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มี

* Received 25 January 2025; Revised 8 February 2025; Accepted 12 February 2025

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความต้องการจำเป็นมี 5 อันดับ ได้แก่ อันดับที่ 1 ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา อันดับที่ 2 ด้านการนิเทศการศึกษา อันดับที่ 3 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา อันดับที่ 4 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อันดับที่ 5 ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 ด้าน 38 แนวทาง ได้แก่ (1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 7 แนวทาง (2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 8 แนวทาง (3) ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 8 แนวทาง และ (4) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 8 แนวทาง (5) ด้านการดำเนินการนิเทศการศึกษา 7 แนวทาง และ 3) แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 5 ด้าน 38 แนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

คำสำคัญ : แนวทางการบริหารงานวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed 1) to study the current status, desired status, and needs; 2) to create and revise; and 3) to assess the appropriateness and feasibility of academic administration guidelines for school administrators. The research consisted of 3 phases: Phase 1 studied the current status, desired status, and needs of academic administration guidelines for school administrators. The sample was 312 school administrators and teachers, selected by stratified random sampling. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire with a reliability of .90. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, and needs index. Phase 2 created and revised academic administration guidelines for school administrators, consisting of 2 steps: Step 1 created academic administration guidelines for school administrators. The target group was 6 qualified persons, selected by purposive sampling. The research instrument was a semi-structured interview form. The data analysis was content analysis. Step 2 revised academic administration guidelines for school administrators. The target group was 5 qualified persons,

selected by purposive sampling. The research instrument was a focus group discussion form. Data analysis used content analysis. Phase 3 assessed the appropriateness and feasibility of the academic administration approach of school administrators. The sample was 15 qualified persons, selected by purposive selection. The research instrument was a 5-level rating scale assessment form with a reliability of .92. The statistics used in data analysis were the mean and standard deviation.

The results indicate that: 1) The current and desirable conditions of academic administration of educational school administrators are overall at high level. The necessity is ranked in 5 ranks: no.1 the development of innovative media and technology for education, no.2 the educational supervision, no.3 the development of educational school curriculum, no.4 the development of learning process, and no.5 the measurement, evaluation, and transfer of learning results. 2) The guidelines for the academic administration of educational school administrators are 5 aspects, 38 directions: (1) development of educational institution curriculum, 7 directions, (2) development of the learning process, 8 directions, (3) measurement, evaluation, and transfer of learning results, 8 directions (4) development of innovative media and technology for education, 8 directions, and (5) educational supervision, 7 directions. 3) The guidelines for the academic administration of educational school administrators, all 5 aspects, 38 directions, are very appropriate and also very feasible.

Keywords: guidelines for academic administration, school administrators

บทนำ

การจัดการศึกษาในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายนั้นขึ้นอยู่กับการบริหารงานภายในโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญ การพิจารณาว่าโรงเรียนมีมาตรฐานหรือคุณภาพหรือไม่ มักจะอิงจากผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเป็นหลัก ไม่ว่าจะแบ่งตามประเภทหรือขนาดของโรงเรียน การบริหารงานด้านวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการทำงานในโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของประเวศ วะสี (2544) ที่กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารโรงเรียน ที่ผู้บริหารจำเป็นต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ ขณะทำงานในด้านอื่นๆ นั้นมีบทบาทสำคัญในฐานะงานสนับสนุนเพื่อส่งเสริมงานวิชาการให้ประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับแนวคิดของรุจิรี ภู่อสาระ และจันทราณี สงวนนาม (2545) ที่กล่าวว่า การบริหารงาน

วิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาที่ผู้บริหารจำเป็นต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง แม้ว่าการบริหารงานในด้านอื่น ๆ จะมีความสำคัญเช่นกัน แต่ก็ถือเป็นเพียงองค์ประกอบที่ช่วยสนับสนุนให้งานวิชาการสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการไว้ 17 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถาบันการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวองค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษาการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

การบริหารงานวิชาการยังคงเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการในระดับท้องถิ่นด้านการศึกษา หากต้องการให้งานดังกล่าวประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและตอบโจทย์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารจำเป็นต้องนำกระบวนการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ เนื่องจากมีผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาต่าง ๆ คอยสนับสนุนอยู่ การบริหารงานทางวิชาการมีความสำคัญเป็นพิเศษ เพราะการเรียนการสอนถือเป็นศูนย์กลางของการดำเนินงานในสถานศึกษา ขณะที่งานด้านอื่น ๆ ของสถานศึกษาเป็นเพียงงานสนับสนุนที่ช่วยเสริมให้งานทางวิชาการดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สันติ บุญภิรมย์, 2557) สอดคล้องกับการจัดการทางวิชาการเป็นภารกิจที่สำคัญของการบริหารโรงเรียนตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งมุ่งเน้นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปสู่สถานศึกษาอย่างเต็มที่ เพื่อให้สถานศึกษามีความสามารถในการดำเนินงานได้อย่างอิสระ ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่น ทั้งยังส่งเสริมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารและจัดการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิผล พร้อมทั้งพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนระบบวัดผลและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ยังมีการค้นหาแนวทางเพื่อยกระดับคุณภาพของนักเรียน โรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่นให้มีมาตรฐานสูงและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการกำกับดูแลและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การดูแล ทั้งหมด

ครอบคลุม 6 อำเภอของจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ อำเภอกุมภวาปี อำเภอศรีธาตุ อำเภอหนองแสง อำเภอโนนสะอาด อำเภอวังสามหมอ และอำเภอประจักษ์ศิลปาคม โดยมีโรงเรียนของรัฐในพื้นที่รวม 192 โรงเรียน สำนักงานฯ ได้วางแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปีงบประมาณ 2567 โดยยึดกรอบแนวคิด "เรียนดี มีความสุข" เพื่อยกระดับผู้เรียนสู่การเป็น "เด็กอุดร 2 เรียนดี มีความสุข" เพื่อพัฒนาพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปีงบประมาณ 2567 ให้สอดคล้องกัน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2, 2566)

จากข้อมูลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดและนโยบายของสำนักงานเขตฯ ที่ความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้มีกี่แนวทาง เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประกอบการวางแผนการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2
2. เพื่อสร้างและปรับปรุงแก้ไขแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2
3. เพื่อศึกษาความเหมาะสม และความเป็นไปได้แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วยวิธีเชิงปริมาณและวิธีเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ บุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,652 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 151 คน และครูผู้สอนจำนวน 1,501 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ บุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 312 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 29 คน และครูผู้สอนจำนวน 283 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน และการสุ่มอย่างง่าย (บุญชม ศรีสะอาด , 2560) ส่วนการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างรวมใช้ตาราง เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และขนาดตัวอย่างย่อยแต่ละกลุ่มโดยใช้วิธีการเทียบสัดส่วน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.90

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพลเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 29 คน และครูผู้สอน จำนวน 283 คนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมกับกำหนดวัน เวลาและสถานที่ในการส่งแบบสอบถามคืน จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลคืนจนครบ 312 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ : 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ความถี่ และร้อยละ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้ ช่วงค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00, 3.51 – 4.50, 2.51 – 3.50, 1.51 – 2.50, และ 1.00 – 1.50 หมายถึง เห็นด้วย มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 76) และ 3) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ใช้ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

ระยะที่ 2 สร้างและปรับปรุงแก้ไขแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการเป็น 2 ขั้น โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 สร้างแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงานวิชาการ จำนวน 6 ท่าน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์การเลือก ดังนี้ 1) เป็นผู้บริหารสถานศึกษาจากโรงเรียนขนาดใหญ่หรือขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 2 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 2 คน และโรงเรียน

ขนาดเล็ก จำนวน 2 คน 2) มีประสบการณ์ทำงานไม่ต่ำกว่า 10 ปี และ 3) มีความเต็มใจให้ความคิดเห็นในเรื่องที่ทำวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และ เครื่องบันทึกเสียงจากการสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล ถึงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าสัมภาษณ์ตามประเด็นในแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จากนั้นนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ล่วงหน้า แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัน เวลาที่กำหนดโดยการจดบันทึกลงในแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และการบันทึกเสียง จนครบทั้ง 6 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วสรุปเป็นร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

ขั้นที่ 2 ปรับปรุงแก้ไขแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ผู้วิจัยใช้วิธีการสนทนากลุ่มซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์การเลือก ดังนี้ 1) เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางด้านการบริหารการศึกษา หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิชาการ 1 คน 2) เป็นผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 คน และ 3) เป็นผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษากลุ่มงานบริหารวิชาการของโรงเรียน จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และ เครื่องบันทึกเสียงจากการสนทนากลุ่ม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำหนังสือเชิญจากวิทยาลัยสันตพล ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าสนทนากลุ่ม ตามประเด็นในบันทึกการสนทนากลุ่ม จากนั้นนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ล่วงหน้า แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัน เวลาที่กำหนดโดยการจดบันทึกลงในบันทึกการสนทนากลุ่ม และการบันทึกเสียง จนครบทั้ง 5 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากบันทึกการสนทนากลุ่ม และ เครื่องบันทึกเสียงจากสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการ

บริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง และผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่าปริญญาโทและมีประสบการณ์เป็นผู้บริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 5 คน ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 5 คน และผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 5 คน รวมจำนวน 15 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่าปริญญาโทและมีประสบการณ์เป็นผู้บริหารการศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามฉบับที่ 2 เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.92

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล : ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บ รวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล พร้อมแบบสอบถามฉบับที่ 2 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 10 วัน ผู้วิจัยติดตามการส่งแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเองจนครบ จากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ : การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้ ช่วงค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00, 3.51 – 4.50, 2.51 – 3.50, 1.51–2.50, และ 1.00–1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อ 1 ผลการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับ

มาก ส่วนความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีความต้องการจำเป็นลำดับแรก รองลงมา คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้าย คือ ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ซึ่งทั้ง 5 ด้าน มีค่า $PNI_{modified}$ เป็นบวก นั้นแสดงว่าทั้ง 5 ด้าน สามารถนำไปสร้างเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ $PNI_{modified}$ ของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่ พึงประสงค์		ความต้องการ จำเป็น	
	$\bar{X}$ ระดับ	S.D.	$\bar{X}$ ระดับ	S.D.	$PNI_{modified}$	อันดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.24 มาก	0.65	4.39 มาก	0.58	0.03	3
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.21 มาก	0.66	4.33 มาก	0.51	0.03	3
3. ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอน ผลการเรียน	4.26 มาก	0.64	4.40 มาก	0.63	0.03	3
4. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.20 มาก	0.66	4.42 มาก	0.58	0.05	1
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.27	0.65	4.44	0.60	0.04	2
โดยรวม	4.23 มาก	0.65	4.40 มาก	0.58	0.04	-

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อ 2 ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 ด้าน 38 แนวทาง ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 7 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหาร สถานศึกษามีการศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับ ปรับปรุงแก้ไข พ.ศ.2560) และข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของ สังคม ชุมชนและท้องถิ่น 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมิน สถานภาพสถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจเป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดย การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการ

จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรต่างๆให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์มาตรฐานและตัวชี้วัดการเรียนรู้และคุณภาพผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ โดยมีการบูรณาการทั้งภายในและภายนอกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามความเหมาะสม 4) ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ 5) ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดให้มีการ นิเทศการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้ง 6) ผู้บริหารสถานศึกษามีการติดตามและ ประเมินผลการใช้หลักสูตร และ 7) ผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนา หลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

2.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 8 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหาร สถานศึกษามีการดำเนินการวางแผนและดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาครูด้านการ พัฒนากระบวนการเรียนรู้ 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดแนวทางจัดทำแนวปฏิบัติและ ดำเนินการให้ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนการสอน อย่างเหมาะสม 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมวิชาการ รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนร่วมกิจกรรมทางวิชาการ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนา ทักษะและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามและตรวจสอบการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครู 5) ผู้บริหารสถานศึกษามี การส่งเสริมและพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการจัดการเรียนรู้ 6) ผู้บริหารสถานศึกษามีการ พัฒนาระบบและดำเนินการจัดสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำหรือไม่ผ่านเกณฑ์ และสอนเสริมให้กับนักเรียนที่มีผลการเรียนดี หรือมีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาตาม ศักยภาพรวมทั้ง 7) ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดระบบและวางแผนในการเตรียมความพร้อม นักเรียนเพื่อการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ และ 8) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมและ สนับสนุนให้ครูศึกษาวิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อพัฒนาการ เรียนการสอนร่วมกัน

2.3 ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน 8 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดระเบียบวัดและประเมินผลของสถานศึกษา เช่น ยก ร่างระเบียบประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรประกาศใช้ระเบียบ ปรับปรุง พัฒนา แก้ไขให้ เหมาะสม สอดคล้องหลักสูตรปัจจุบัน เป็นต้น 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุน ครูและผู้สอน ให้มีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตามระเบียบการวัดผลและประเมินผลของ สถานศึกษาโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการปฏิบัติและผลงาน 3) ผู้บริหาร สถานศึกษามีการจัดทำรายงานผลการเรียนของผู้เรียนที่จบหลักสูตร ต่อหน่วยงานต้นสังกัดให้ ถูกต้อง 4) ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการสร้างเครื่องมือ และใช้ ในการจัดเก็บข้อมูลในการวัดผลประเมินผลให้เป็นระบบ 5) ผู้บริหารสถานศึกษามีการ วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกระดับชั้น เพื่อนำผล

การวิเคราะห์มาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน และงานวัดผลและประเมินผลของโรงเรียน

6) ผู้บริหารสถานศึกษามีการสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในแต่ละภาคเรียน เพื่อสามารถตรวจสอบความสามารถผู้เรียน รวมทั้ง 7) ผู้บริหารสถานศึกษามีการรายงานข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตามระเบียบ และ 8) ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำกับ ดูแล การวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบ

2.4 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 8 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการศึกษา สำรวจ วิเคราะห์สภาพปัญหา การจัดหา การเลือก การใช้ และการประเมิน คุณภาพสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อใช้จัดการเรียนการสอนและการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินการจัดหาสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างหลากหลาย เพื่อใช้ในการเรียนการสอนและการพัฒนางานด้านวิชาการ 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ผ่านการประเมินคุณภาพทางวิชาการ โดยดำเนินการคัดเลือกในรูปของคณะกรรมการ 4) ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการผลิต พัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งประเมินคุณภาพสื่อฯ เพื่อเลือกใช้ประกอบการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ 5) ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในสถานศึกษา 6) ผู้บริหารสถานศึกษามีการประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนา และแลกเปลี่ยนการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สำหรับใช้จัดการเรียนการสอนและพัฒนางานด้านวิชาการกับสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา ผู้ปกครอง องค์กรในท้องถิ่น รวมทั้งหน่วยงานและสถาบันอื่น ๆ และ 7) ผู้บริหารสถานศึกษามีการประเมินผล การผลิต จัดหา พัฒนา และใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้ง 8) ผู้บริหารสถานศึกษามีการเผยแพร่สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ครูผลิตและพัฒนาให้เพื่อนครูทั้งภายในและภายนอกเขตพื้นที่การศึกษาได้ใช้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการพัฒนาวิชาชีพครู

2.5 ด้านการนิเทศการศึกษา 7 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้กิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีการศึกษาระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำเครื่องมือนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอน 4) ผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนตามที่ได้รับมอบหมาย 5) ผู้บริหารสถานศึกษามีการประเมินผลระบบและกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา รวมทั้ง 6) ผู้บริหารสถานศึกษามีการประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนของสถานศึกษา และ 7) ผู้บริหารสถานศึกษามีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้และประสบการณ์การจัดการนิเทศภายในกับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศภายในเขตพื้นที่การศึกษา

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อ 3 ผลการศึกษา พบว่าแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 5 ด้าน 38 แนวทาง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.36	0.20	มาก	4.39	0.17	มาก
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.41	0.24	มาก	4.41	0.24	มาก
3. ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน	4.43	0.14	มาก	4.41	0.23	มาก
4. ด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.39	0.21	มาก	4.38	0.20	มาก
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.39	0.18	มาก	4.39	0.28	มาก
โดยรวม	4.40	0.18	มาก	4.40	0.20	มาก

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และ 5) ด้านการนิเทศการศึกษาที่เป็นเช่นนั้นเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษายังปฏิบัติได้ต่ำกว่าสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ 5 ด้านหรือ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และ 5) ด้านการนิเทศการศึกษานั้นแสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนดังกล่าวให้ความสำคัญและต้องการให้มีการปฏิบัติการบริหารงานวิชาการทั้ง 5 ด้านหรือ 5 องค์ประกอบอย่างจริงจังและต่อเนื่องมากกว่าเดิม เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะ

พิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เพราะงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรม การศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ นุชเรศ คำดีบุญ (2564) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 4 พบว่า ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 4 มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวัดผลและ ประเมินผล 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การวางแผนงานวิชาการ และ 4) การพัฒนา หลักสูตร และสอดคล้องกับผลการงานวิจัยของ คมกริช นุราช (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การ พัฒนาแนวทางการดำเนินงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 33 พบว่า ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 33 มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการ วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) ด้านการวัดผล และประเมินผล 4) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 5) ด้านการแนะแนวการศึกษา 6) ด้าน การนิเทศการศึกษา และ 7) ด้านการพัฒนากระบวนประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ มีจำนวน 5 องค์ประกอบ กับ 38 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 7 แนวทาง 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 8 แนวทาง 3) ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผล การเรียน 8 แนวทาง และ 4) ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 8 แนวทาง 5) ด้านการด้านกรนิเทศการศึกษา 7 แนวทาง ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้วิจัยได้ดำเนินการ สร้างและปรับปรุงแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 อย่างเป็นระบบเริ่มจาก 1) การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา จากผู้เกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน 3) สร้างแนวทางการ บริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และ 4) การปรับปรุงแก้ไขแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ของข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ จากการดำเนินการดังกล่าว ทำให้ได้การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 องค์ประกอบ 38 แนวทาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กันตวุฒิ การดี (2565) ที่ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา ขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ที่ผ่าน ขั้นตอนการสร้างและปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบเริ่มจาก 1) การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและ

เอกสารที่เกี่ยวข้อง 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาจากผู้เกี่ยวข้อง 3) สร้างแนวทางการบริหารงานวิชาการและ 4) การปรับปรุงแก้ไขแนวทางการบริหารงานวิชาการมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และ 2) การจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนมพรรษ เทียมดวงแข (2566) ได้ศึกษา การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ที่ผ่านขั้นตอนการสร้างและปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบเริ่มจาก 1) การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา 3) สร้างแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา และ 4) การปรับปรุงแก้ไขแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการนิเทศการศึกษา 3) ด้านการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 4) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และ 5) ด้านการวัดผลประเมินผล

3. วิตุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 องค์ประกอบ 38 แนวทางมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะว่า

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่างานแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้หลายแนวทาง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรต่างๆให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์มาตรฐานและตัวชี้วัดการเรียนรู้และคุณภาพผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ โดยมีการบูรณาการทั้งภายในและภายนอกกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม และผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสภาพสถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจเป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ คมกริช นุราช (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 พบว่า แนวทางมีความ เหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรีดา บัววก สถาพร สังข์ขาวสุทธิรักษ์ และบรรจง เจริญสุข (2564) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์

ธานี พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมาก

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่าแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้หลายแนวทาง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินการวางแผนและดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาครูด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุน กำกับ ติดตามและตรวจสอบการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครู และผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมและพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการจัดการเรียนรู้เป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ คมกริช นุราช (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 พบว่า แนวทางมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรีดา บัวยก สถาพร สังข์ขาวสุทธิรักษ์ และบรรจง เจริญสุข (2564) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมาก

3.3 ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่าแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้หลายแนวทาง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกระดับชั้น เพื่อนำผลการวิเคราะห์มาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน และงานวัดผลและประเมินผลของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดทำรายงานผลการเรียนของผู้เรียนที่จบหลักสูตร ต่อหน่วยงานต้นสังกัดให้ถูกต้อง และผู้บริหารสถานศึกษามีการสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในแต่ละภาคเรียน เพื่อสามารถตรวจสอบความสามารถผู้เรียนเป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ คมกริช นุราช (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 พบว่า แนวทางมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรีดา บัวยก สถาพร สังข์ขาวสุทธิรักษ์ และบรรจง เจริญสุข (2564) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมาก

3.4 ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่าแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้หลายแนวทาง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษามีการศึกษา สำรวจ วิเคราะห์สภาพ

ปัญหา การจัดหา การเลือก การใช้ และการประเมิน คุณภาพสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อใช้จัดการเรียนการสอนและการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการผลิต พัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งประเมินคุณภาพสื่อฯ เพื่อเลือกใช้ประกอบการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในสถานศึกษาเป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ คมกริช นุราช (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 พบว่า แนวทางมีความ เหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรีดา บัวยก สถาพร สังข์ขาวสุทธิรักษ์ และบรรจง เจริญสุข (2564) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

3.5 ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่าแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการนิเทศการศึกษา มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้หลายแนวทาง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษามีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้และประสบการณ์การจัดการนิเทศภายในกับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศภายในเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้กิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษามีการศึกษาระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาเป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ คมกริช นุราช (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 พบว่า แนวทางมีความ เหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรีดา บัวยก สถาพร สังข์ขาวสุทธิรักษ์ และบรรจง เจริญสุข (2564) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 องค์ประกอบ 38 แนวทางที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ซึ่งสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผนการบริหารงาน

วิชาการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้ รวมทั้งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้และมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลงานวิจัยไปใช้ จากผลการวิจัยพบว่าแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 5 องค์ประกอบ 38 แนวทาง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ดำเนินการใช้หลักสูตรควรให้ความสำคัญกับการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ มีการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรต่างๆให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์มาตรฐานและตัวชี้วัดการเรียนรู้และคุณภาพผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ โดยมีการบูรณาการทั้งภายในและภายนอกกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม และมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและประเมินสถานภาพสถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นต้น เนื่องจากแนวทางดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา สัมฤทธิ์ผล

1.2 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาระบบการเรียนรู้ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินการวางแผนและดำเนินการส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาครูด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามและตรวจสอบ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของครู และพัฒนาครูด้านการผลิตสื่อการจัดการเรียนรู้เป็นต้น เนื่องจากแนวทางดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาระบบการเรียนรู้สัมฤทธิ์ผล

1.3 ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ดำเนินการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนควรให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกระดับชั้น เพื่อนำผลการวิเคราะห์มาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน และงานวัดผลและประเมินผลของโรงเรียน มีการจัดทำรายงานผลการเรียนของผู้เรียนที่จบหลักสูตร ต่อหน่วยงานต้นสังกัดให้ถูกต้อง และมีการสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในแต่ละภาคเรียน เพื่อสามารถตรวจสอบความสามารถผู้เรียนเป็นต้น เนื่องจากแนวทางดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน สัมฤทธิ์ผล

1.4 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาควรให้ความสำคัญกับการศึกษา สรรวจ วิเคราะห์สภาพปัญหา การจัดหา การเลือก การใช้ และการประเมิน คุณภาพสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อใช้จัดการเรียนการสอนและการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการส่งเสริมการผลิต พัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งประเมินคุณภาพสื่อฯ เพื่อเลือกใช้ประกอบการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในสถานศึกษาเป็นต้นเนื่องจากแนวทางดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาสัมฤทธิ์ผล

1.5 ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารสถานซึ่งเป็นผู้นำในการนิเทศการศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้และประสบการณ์การจัดการนิเทศภายในกับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศภายในเขตพื้นที่การศึกษา มีการวางแผนนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้กิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา และมีการศึกษาระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาเป็นต้น เนื่องจากแนวทางดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การนิเทศการศึกษาสัมฤทธิ์ผล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2
- 2.2 ควรศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2
- 2.3 ควรศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). แนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: ที.เอส.บี. โปรดักส์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษารักษากฎหมายในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ.
- กันตวุฒิ การดี และวัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง. (2563). แนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น. 7(3.): 185.
- คมกริช นุราช. (2563). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33. วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ชนมพรรษ เทียมดวงแข. (2566). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นุชเรศ คำดีบุญ. (2564). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประเวศ วะสี. (2544). ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท เล่มที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์ปริ้นติ้งกรุ๊ป.
- ปรีดา บ้วยก สถาพร สังข์ขาวสุทธิรักษ์ และบรรจง เจริญสุข. (2564, มกราคม-มิถุนายน). รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารบัณฑิตวิจัย JOURNAL OF GRADUATE RESEARCH, 12(1): 15-29.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น .
- รุจิร ภูสาระและจันทราณี สงวนนาม. (2545). การพัฒนาหลักสูตร:ตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์.
- สันติ บุญภิรมย์. (2557). การวิจัยทางการศึกษาและการวิจัยทางการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิล เอ็ดดูเคชั่น กรุ๊ป.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. (2564). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2566. สืบค้นเมื่อ 7 สิงหาคม 2567.
<https://www.drive.google.com/file/d/1eagkCNDW4Ynn>
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3): 607-610.

รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครสวรรค์เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร *

A MANAGEMENT MODEL TO DEVELOP THE INTERNAL QUALITY
ASSURANCE SYSTEM FOR SCHOOLS UNDER NAKHONSAWANPRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1 ON DUTTIAPÂPANIK SUTTA

วรินทร์ธรา ปักอัมพาพันธ์¹, ธาณี เกสทอง² และ วรกฤต เกื่อนช้าง³

Warinthara Pukumpapun¹, Thanee Gesthong² and Worrakrit Thuenchang³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์, ประเทศไทย

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhonsawan campus, Thailand.

Corresponding Author's E-mail: warinthara2524@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 2) สร้างรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร 3) ประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ ครูผู้รับผิดชอบการประกันคุณภาพระดับประถมศึกษา และครูผู้รับผิดชอบการประกันคุณภาพระดับปฐมวัย จำนวน 113 แห่งๆ ละ 4 คน รวม 452 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบประเมินและรับรองรูปแบบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ได้ 7 องค์ประกอบ 82 ตัวแปร

* Received 30 January 2025; Revised 6 February 2025; Accepted 12 February 2025

2. รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ตามหลักทศตียปาปณิกสูตร ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ (1) ส่วนนำ (2) เนื้อหาและแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 2 ทศตียปาปณิกสูตร องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 4 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ องค์ประกอบที่ 5 การนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา องค์ประกอบที่ 6 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา และองค์ประกอบที่ 7 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และ (3) เงื่อนไขความสำเร็จ

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ตามหลักทศตียปาปณิกสูตร พบว่า มีความถูกต้อง มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสมและมีประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ผู้บริหาร, รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา, หลักทศตียปาปณิกสูตร

Abstract

The objectives of this research were 1) to analyze the management components for developing an internal quality assurance system in schools under the Office of the Primary Educational Service Area 1 Nakhon Sawan, 2) to create a management model for developing an internal quality assurance system in schools under the Office of the Primary Educational Service Area 1 Nakhon Sawan based on the Dutiyapapanika Sutta, and 3) to evaluate the management model for developing an internal quality assurance system in schools under the Office of the Primary Educational Service Area 1 Nakhon Sawan based on the Dutiyapapanika Sutta. The samples consisted of school administrators, academic teachers, teachers responsible for primary school quality assurance, and teachers responsible for early childhood quality assurance, totaling 452 people in 113 schools. The tools used for data collection were interviews, questionnaires, and model evaluation and approval forms. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. Exploratory Factor Analysis (EFA)

The research results found that

1 . The analysis of the components of management to develop the internal quality assurance system of schools under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Sawan, resulted in 7 components and 82 variables.

2. The management model to develop the internal quality assurance system of schools under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Sawan, according to the principles of the Dutiyapapanika Sutta, consists of 3 parts: (1) Introduction; (2) Content and guidelines for operations, including Component 1 : Leadership of school administrators; Component 2 : School administration resources; Component 3 : School management; Component 4 : Student-centered teaching and learning; Component 5: Monitoring, monitoring and evaluation of education management; Component 6 : Creating a collaborative network for education management; and Component 7: Student quality development; and (3) Conditions for success.

3.The results of the evaluation of the management model to develop the internal quality assurance system of schools under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Sawan, according to the principles of the Dutiyapapanika Sutta found that it was correct, feasible, appropriate and useful at the highest level.

Keywords: Administrator, Internal Quality Assurance Model, Dutiyapapanikasutta

บทนำ

การจัดการศึกษาตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมุ่งจัดการศึกษาตามหลักสำคัญ 3 ประการ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้แก่ 1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักแห่งความมีเอกภาพด้านนโยบาย แต่หลากหลายในทางปฏิบัติ และ 3) หลักแห่งการมีส่วนร่วมของประชาชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 9(3) ได้กำหนดให้การจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักที่สำคัญข้อหนึ่ง คือมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา โดยมาตรา 31 ให้กระทรวงมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผนและมาตรฐานการศึกษาการจัดการศึกษาของ

ชาติจะต้องทำให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนอันเป็นผลที่เกิดจากการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา จนถึงการศึกษา อุดมศึกษา ทั้งนี้ สถานศึกษามีอิสระในการกำหนดแนวคิด ปรัชญา และวิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษาให้เป็นอัตลักษณ์และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและตามความถนัดของผู้เรียนหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการสนับสนุน กำกับ ติดตาม ประเมิน และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ มีระบบการบริหารจัดการทั้งด้านผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากร หลักสูตรการเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยีดิจิทัล ทรัพยากร สิ่งสนับสนุนการศึกษาและการประเมิน ตลอดจนระบบและกลไกการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ถึงประสงค์ ที่เหมาะสมตามแต่ละระดับ และประเภทการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561 ได้กำหนดระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีกลไกในการควบคุมตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อเป็นหลักในการเทียบเคียงในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษาหน่วยงานต้นสังกัด และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในการพัฒนาส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแล ติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2561)

ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ และดำเนินการอย่างยั่งยืนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในสถานศึกษาต้องมีการทำงานที่มุ่งประโยชน์ที่จะเกิด แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีความตระหนัก รับรู้และเห็นคุณค่าของการทำงานเป็นระบบมีคุณภาพ ผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมายและดำเนินกิจกรรม/โครงการ ที่ใช้ผลการประเมินตนเองผลการประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอกหรือผลการวิจัยที่สถานศึกษา จัดทำขึ้นเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาเองตลอดจนใช้ผลการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นฐานในการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียน การติดตามตรวจสอบและปรับปรุงงานเป็นระยะ จะช่วยให้งานบรรลุผลได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนก็จะเป็นที่พึงพอใจกับผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรหรือสถานประกอบการที่รับช่วงต่อจากสถานศึกษาด้วยการดำเนินงานที่ทุกคน มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบร่วมกัน เช่นนี้ ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

จะเป็น ส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่แท้จริงและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีชีวิตในการทำงาน ของทุกคนเป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่ยึดคุณภาพผู้เรียนฝังแน่นอยู่ในจิตใจ ระบบประกันคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นงานที่สถานศึกษาปฏิบัติอยู่และนำมา จัดให้เป็นระบบที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่ได้มาตรฐาน เชื่อถือได้ สม่าเสมอและ พัฒนาต่อเนื่อง สร้างความมั่นใจต่อ สังคมได้ว่า สถานศึกษามีศักยภาพในการจัดการศึกษา รายงานสาธารณชนได้ว่าผู้เรียนทุกคนของ สถานศึกษาได้รับการเรียนรู้หรือไม่ เพียงใด ใช้ วิธีการใดในการพัฒนาผู้เรียน และทราบได้อย่างไรว่า ผู้เรียนทุกคนเกิดการเรียนรู้ ตลอดจน ต้องมีการเปลี่ยนแปลงอะไรอีกบ้าง เพื่อให้ผู้เรียนทุกคน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สามารถบรรลุผลตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด ดังนั้นระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้สถานศึกษา พัฒนาไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง ภายใต้หลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนา ภาวะความรับผิดชอบ การจัดการ ศึกษาที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง อัน นำไปสู่การเสริมสร้างศักยภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้สังคมมั่นใจว่าผู้เรียนทุกคน มีความรู้ความสามารถ บุคลิกภาพ ลักษณะ และคุณสมบัติตามหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐานอย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าในระยะเวลาที่ผ่านมามีผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้พยายาม ในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาไทยมาโดยตลอด แต่ผลที่ได้รับยังไม่อยู่ในขั้นพอใจและมั่นใจ ได้ว่ามีคุณภาพเพียงพอ ทัดเทียมกับนานาชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิสูตร ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารสถานศึกษาและเป็น แนวทางในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้เข้มแข็ง มี คุณภาพ ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา และเป็นการสร้างความ เชื่อมั่นต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิสูตร

3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ ครูผู้รับผิดชอบการประกันคุณภาพระดับประถมศึกษา และครูผู้รับผิดชอบการประกันคุณภาพระดับปฐมวัย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 จำนวน 156 โรงเรียนๆ ละ 4 คน จำนวนรวมทั้งสิ้น 624 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ ครูผู้รับผิดชอบการประกันคุณภาพระดับประถมศึกษาและครูผู้รับผิดชอบการประกันคุณภาพระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 จำนวน 113 โรงเรียน จากการเปิดตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (Krejcie, R. & Morgan, 1970) โรงเรียนๆ ละ 4 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 452 คน ซึ่งในการวิเคราะห์พหุตัวแปรใช้เกณฑ์ของ Hair คือ กลุ่มตัวอย่างต้องไม่น้อยกว่า 400 หน่วย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured informal interview) ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์นี้ โดยนำผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 1 มาเป็นแนวทางประกอบการจัดทำแบบสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 18 คน โดยแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Random Sampling)

2.2 แบบสอบถามความคิดเห็น (opinionnaire) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ซึ่งแบบสอบถามความคิดเห็นนี้ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปประกอบด้วยสถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน ประสบการณ์ในตำแหน่ง โดยกำหนดให้เป็นการตอบแบบเลือกตอบ (check list) ตอนที่ 2 การถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) ของลิเคิร์ต (Likert, 1987: 27-35)

2.3 แบบประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรสูตร เพื่อประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) ของลิเคิร์ท (Likert, 1987: 27-35)

3. การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ

เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ความสอดคล้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หากค่าดัชนี IOC ที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.67 ข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา หากข้อคำถามใดมีค่าดัชนีต่ำกว่า 0.6 ข้อคำถามนั้นก็ถูกตัดออกไป หรือต้องนำมาแก้ไขใหม่

3.2 การทดลองใช้ (try out) เครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับโรงเรียน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างทุกประการ จำนวน 10 โรงเรียน โรงเรียนละ 3 คน รวมผู้ให้ข้อมูล 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของเครื่องมือวิจัย โดยการรวบรวมแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาทั้งหมด นำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ (α -coefficient) ตามวิธีของครอนบาค 0.95 แล้วนำมาปรับปรุงเครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์นำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3.3 แบบประเมินคู่มือและรับรองรูปแบบ เพื่อประเมินคู่มือและรับรองรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 รูป/คน

3.4 แบบประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร เพื่อประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตศึกษาเพื่อแจ้งผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ สถานศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในทุกขั้นตอน

4.2 การเก็บข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็น ผู้วิจัยจัดส่งและรับคืนแบบสอบถาม ทั้งด้วยตนเอง และเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากระบบ Google Form แล้วนำข้อมูลที่แบบสอบถาม (Opinionnaire) จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ

4.3 ประเมินและรับรองรูปแบบเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ โดยวิธี ประเมินและรับรองรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยผู้วิจัย ดำเนินการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

4.4 การเก็บข้อมูลแบบประเมินรูปแบบ ผู้วิจัยจัดส่งและรับคืนแบบสอบถาม ทั้งด้วย ตนเอง และเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากระบบ Google Form แล้วนำข้อมูลที่ แบบสอบถาม (Opinionnaire) จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5.2 นำข้อมูลจากแบบสอบถามในส่วนของความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหาร จัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 รูปมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มา ตรวจสอบนับคะแนนแต่ละข้อ หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อ และในภาพรวม วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

5.3 วิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ใช้การสกัด องค์ประกอบ (Factor Exploratory) ด้วยวิธีองค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis : PCA) โดยใช้วิธีการหมุนแกนองค์ประกอบ ด้วยวิธีแวนิแม็กซ์ (Varimax Rotation) โดยเกณฑ์การเลือก องค์ประกอบที่มีน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ของตัวแปรนั้นมี ค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งเป็นค่าน้ำหนักที่มีนัยสำคัญในทางปฏิบัติ ค่าไอเกน (Eigen Value) ที่ มากกว่าหนึ่งตามเกณฑ์ของไคเซอร์ ซึ่งเป็นที่นิยมใช้อย่างกว้างขวาง และมีตัวแปรในแต่ละ องค์ประกอบมีจำนวน ตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) ua: Bartlett's Test of Sphericity ใช้วัดความเหมาะสมของข้อมูลว่าเหมาะสมที่จะใช้การ วิเคราะห์ องค์ประกอบหรือไม่ 2) ค่าไอเกน (Eigenvalue) ค่าร้อยละของความแปรปรวน (% Of Variance) ค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม (Cumulative %) และค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ (Factor Loading)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวม ตัวแปรที่ศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.19 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 1 พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (Eigen Values) มากกว่า 1 มีจำนวน 14 องค์ประกอบ ซึ่งองค์ประกอบ ที่ 1 – 14 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ทั้งหมดร้อยละ 70.812 แต่เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์การคัดเลือกองค์ประกอบที่มีค่าไอเกนมากกว่า 1 ตัวแปร ที่บรรยายแต่ละองค์ประกอบตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป และมีค่าน้ำหนักปัจจัยตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป พบว่ามี 7 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่ 1 มีค่าไอเกน (Eigen Values) สูงสุดเท่ากับ 13.511 สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 13.246 องค์ประกอบที่ 2 มีค่าไอเกน (Eigen Values) เท่ากับ 11.039 สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 10.822 องค์ประกอบที่ 3 มีค่าไอเกน (Eigen Values) เท่ากับ 10.350 สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 10.148 องค์ประกอบที่ 4 มีค่าไอเกน (Eigen Values) เท่ากับ 9.045 สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 8.868 องค์ประกอบที่ 5 มีค่าไอเกน (Eigen Values) เท่ากับ 6.207 สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 6.086 องค์ประกอบที่ 6 มีค่าไอเกน (Eigen Values) เท่ากับ 4.474 สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 4.386 องค์ประกอบที่ 7 มีค่าไอเกน (Eigen Values) เท่ากับ 4.464 สามารถอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดได้ร้อยละ 4.377 ซึ่งองค์ประกอบที่ 1 - 7 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ทั้งหมดร้อยละ 57.933 ซึ่งเป็นไปตามที่ Habing (Online) กล่าวว่า องค์ประกอบที่ดีควรอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรได้อย่างน้อยที่สุดร้อยละ 50 จึงจะถือว่าใช้ได้ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ตั้งชื่อองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบ 82 ตัวแปร ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 20 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 ทรัพยากรทางการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 15 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการสถานศึกษา ประกอบด้วย 14 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 4 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 13 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 5 การนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 8 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 6 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 6 ตัวแปร และองค์ประกอบที่ 7 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 6 ตัวแปร

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร แบ่งออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 คือ ส่วนนำ ประกอบด้วย แนวคิดและหลักการของการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ส่วนที่ 2 เนื้อหาและแนวทางการดำเนินงาน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 2 ทฤษฎีการทางการบริหารสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 4 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ องค์ประกอบที่ 5 การนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา องค์ประกอบที่ 6 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา องค์ประกอบที่ 7 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ส่วนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย 1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องให้ความสำคัญการในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา และครู เกี่ยวกับการพัฒนางานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดเป็นนโยบายและสนับสนุนงบประมาณและการให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้เสียในการร่วมพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา 2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องจัดทำบันทึกข้อตกลง (Memorandum of Agreement) เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา กับทุกโรงเรียนที่สังกัดมีการตรวจสอบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงและรายงานผลการปรับปรุงให้ผู้บริหารได้รับทราบและร่วมมือกันในการพัฒนาที่ยั่งยืน 3. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการในช่องทางที่หลากหลายเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา 4. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมและกระตุ้นให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน 5. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างแรงจูงใจและบูรณาการหลักธรรมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยพัฒนาทั้ง ด้านคุณภาพของผู้เรียน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร พบว่า มีความเหมาะสม ผลการประเมินคู่มือรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.10

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.34 มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35 และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า 1. การวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 1 ผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 1 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 82 ตัวแปร ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 2 ทรัพยากรทางการบริหารสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 4 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ องค์ประกอบที่ 5 การนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา องค์ประกอบที่ 6 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา องค์ประกอบที่ 7 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการ บริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้ทรัพยากรทางการบริหารที่มีอย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างกัลยาณมิตร ทั้งด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการศึกษา และด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยอาศัยความร่วมมือจากเครือข่ายทางวิชาการและวิชาชีพ มาร่วมพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา คุณภาพผู้เรียน และคุณภาพครู สอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาชาติ และข้อกำหนดในกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561 สอดคล้องกับงานวิจัยของ โจเซฟและจูเซฟ (Joseph and Juseph, 1997) ได้ทำ การวิจัยเรื่องปัจจัยที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการจัดการศึกษาโดยมีการตรวจสอบการรับรู้ของนักเรียนนิวซีแลนด์ ที่เกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการด้านการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ มี 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านวิชาการ มี 3 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านโอกาสทางอาชีพ มี 2 ตัวบ่งชี้ 3)

ด้านโปรแกรมการศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้ 4) ด้านค่าใช้จ่ายและเวลา มี 3 ตัวบ่งชี้ 5) ด้านลักษณะทางกายภาพ มี 3 ตัวบ่งชี้ 6) ด้านที่ตั้ง ของสถานศึกษา มี 2 ตัวบ่งชี้และ 7) ด้านอื่นๆ ได้แก่ อิทธิพลของครอบครัว กลุ่มเพื่อน และบุคคลทั่วไป นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐตะวัน ลิมประสงค์(2556) ได้ทำการวิจัย การบริหารจัดการการประกันคุณภาพสถานศึกษา สำหรับอนาคต พบว่า องค์ประกอบ การบริหารจัดการการประกันคุณภาพ สถานศึกษาสำหรับอนาคต ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารจัดการ 2) การวางแผน 3) การประเมินผลการปฏิบัติงาน 4) การนำผลการประเมินไปใช้และ 5) ภาวะผู้นำสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมรัฐ แก้วสังข์(2557) ได้ทำการวิจัย องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐานในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) บริหารทรัพยากรบุคคล 2) บริหารงานวิชาการ 3) บริหารแบบมีอาชีพ 4) บริหารควบคุมคุณภาพ 5) การบริหารเทคโนโลยีและนวัตกรรม 6) การบริหารขวัญและกำลังใจ และ 7) การบริหารการสื่อสาร

2. การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร แบ่งออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 คือ ส่วนนำ ส่วนที่ 2 เนื้อหา และแนวทางการดำเนินงาน ส่วนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในขั้นตอนการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เนื้อหาสาระของรูปแบบจากเอกสาร งานวิจัยเกี่ยวข้องและนำตัวแปรการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรที่วิเคราะห์ได้จำนวน 82 ตัวแปร มาประมวลสรุปเข้าด้วยกันได้รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร สอดคล้องกับแนวคิดของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรมล รอดไพ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร พบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้น มี 3 ด้าน 9 รูปแบบ 78 กิจกรรม ใช้การบริหารงานอย่างมีคุณภาพ (PDCA) ร่วมกับการบริหารแบบร่วมมือ ร่วมกับการบริหารแบบกระจายอำนาจ และบูรณาการหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร โดยยึดการกำหนดมาตรฐานตาม

กฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 2) ผลการประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรทั้ง 3 ด้าน ทั้ง 9 รูปแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดม อรุณราช (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 53 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร มี 7 ตัวบ่งชี้ 2) ทฤษฎีการบริหาร มี 7 ตัวบ่งชี้ 3) การบริหารจัดการ มี 6 ตัวบ่งชี้ 4) การจัดการเรียนการสอน มี 11 ตัวบ่งชี้ 5) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล มี 6 ตัวบ่งชี้ 6) เครือข่ายความร่วมมือ มี 5 ตัวบ่งชี้ และ 7) คุณภาพผู้เรียน มี 11 ตัวบ่งชี้ 2) ผลการยืนยันองค์ประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร พบว่า โดยรวมผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นประโยชน์ ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งในเชิงนโยบายและแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับประกาศกฎกระทรวง ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่องแนวปฏิบัติการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 และ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ และในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methodology) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิลเลอร์ ดี (Willer, D., 1986) กล่าวว่าในการพัฒนารูปแบบอาจมีขั้นตอนในการดำเนินงานแตกต่างกันไปแต่โดยทั่วไปแล้วอาจจะแบ่งออกเป็นสองขั้นตอนใหญ่ๆ คือ 1) การสร้างรูปแบบ (Construct) 2) การหาความตรง (Validity) ของรูปแบบส่วนรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนว่ามีการดำเนินการอย่างไรขึ้นอยู่กับลักษณะและกรอบแนวคิดซึ่ง

เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนั้นๆ หากเป็นการพัฒนารูปแบบที่เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ อาจมีขั้นตอนในการดำเนินการ 2 ขั้นตอนหลัก คือ 1) การพัฒนารูปแบบ 2) การทดสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบหากจะทำการสร้างรูปแบบที่ดีเพื่อการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะในรูปแบบที่สร้างต้องระบุให้เห็นเด่นชัดว่ามีตัวแปรหรือองค์ประกอบที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม บ่งชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ว่าแต่ละตัวแปรจะเป็นผลกันอย่างไร ความสัมพันธ์เหล่านั้น ตอบสนองวัตถุประสงค์ของการสร้างรูปแบบหรือไม่ในขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นที่จะช่วยสนับสนุนการพิสูจน์รูปแบบข้อมูลจะต้องเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ พิสูจน์ได้ มีเหตุผลของความเชื่อถือได้เพียงพอข้อเท็จจริงตลอดจนข้อมูลต่างๆ ที่ใช้ประกอบจะต้องเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป และผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมประสงค์ ยมนา (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบรูปแบบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) แนวคิดและหลักการของรูปแบบ 3) กลไกการดำเนินงานของรูปแบบ 4) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ 5) คำอธิบายรูปแบบ และ 6) แนวการประเมินรูปแบบ โดยมีกลไกดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ได้แก่ 6.1) การเตรียมการ ประกอบด้วย การตกลงร่วมกัน 6.2) การดำเนินการ ประกอบด้วย การออกแบบกิจกรรม การลงมือปฏิบัติ การประเมินผล และ 6.3) การรายงาน ประกอบด้วย การนำเสนอ การทบทวนผลการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนขับเคลื่อนด้วยหลักการมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม ความรับผิดชอบ การกระจายอำนาจและมีเงื่อนไขปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จ ได้แก่ ภาวะผู้นำ ความตระหนักรู้ การมีส่วนร่วม คณะกรรมการดำเนินงาน ความเป็นกัลยาณมิตร และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ผลการประเมิน การพัฒนารูปแบบ การบริหารจัดการการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านประโยชน์ของรูปแบบ โดยมีผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพบว่า โดยภาพรวมด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้และด้านประโยชน์ มีระดับมากที่สุดทุกด้าน

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร มี 7 องค์ประกอบ 82 ตัวแปร ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 20 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 ทฤษฎีการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 15 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการสถานศึกษา

ประกอบด้วย 14 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 4 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 13 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 5 การนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 8 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 6 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 6 ตัวแปร และองค์ประกอบที่ 7 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 6 ตัวแปร ดังแผนภูมิภาพ

แผนภูมิภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษและสุรินทร์ เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร พบว่า ได้องค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ 82 ตัวแปร ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 20 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 ทรัพยากรทางการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 15 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการสถานศึกษา ประกอบด้วย 14 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 4 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 13 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 5 การนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 8 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 6 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 6 ตัวแปร และองค์ประกอบที่ 7 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย 6 ตัวแปร

แปร การประเมินและรับรองรูปแบบทั้ง 7 องค์ประกอบ ใน 4 ด้าน คือ ด้านความถูกต้อง (Accuracy) 2) ด้านความเหมาะสม (Propriety) 3) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) และ 4) ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) ผ่านการประเมินคิดเป็นร้อยละ 100 ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้ประโยชน์ในพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย จากการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ควรนำรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไปพัฒนา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 โดยพัฒนาทั้ง ด้านคุณภาพของผู้เรียน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา และครู เกี่ยวกับการพัฒนาประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดเป็นนโยบายและสนับสนุนงบประมาณ และการให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้เสียในการร่วมพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา 3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ต้องจัดทำบันทึกข้อตกลง (บันทึกข้อตกลง) เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในกับทุกโรงเรียนที่สังกัดมีการตรวจสอบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงและรายงานผลการปรับปรุงให้ผู้บริหารได้รับทราบและร่วมมือกันในการพัฒนาที่ยั่งยืน 4) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ควรส่งเสริมให้มีโรงเรียนต้นแบบเพื่อเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนางานประกันคุณภาพภายในของแต่ละโรงเรียน โดยแบ่งเป็นกลุ่มเครือข่าย หรือกลุ่มอำเภอ เพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งเสริมและพัฒนางานประกันคุณภาพภายในร่วมกัน 5) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมและพัฒนาให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 6) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างแรงจูงใจและบูรณาการหลักธรรมในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยพัฒนาทั้ง ด้านคุณภาพของผู้เรียน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 7) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องจัดทำหลักสูตรการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติโดยนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับ ดูแลการดำเนินงานของสถานศึกษาทุกสังกัด ควรร่วมมือกับสถานศึกษาในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสำเร็จของระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่มีขนาดและบริบทที่แตกต่างกัน 2) ควรมีการวิจัยโดยนำรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไปพัฒนา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงเพื่อให้มีการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบที่เหมาะสม และเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น 3) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนา รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอื่น 4) ควรทำการวิจัยเปรียบเทียบการพัฒนา รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรมอื่น และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. เอกสารชุดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ณัฐตะวัน ลิ่มประสงค์. (2556). การบริหารจัดการการประกันคุณภาพสถานศึกษาสำหรับอนาคต. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิรมล รอดโพ. (2564). การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักพุทธปาปณิกสูตร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมรัฐ แก้วสังข์. (2557). องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2566-พ.ศ.2570), สืบค้นเมื่อ 5 สิงหาคม 2566. จาก : <https://www.nsw1.go.th>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2561). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัยระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สมประสงค์ ยมนา. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อุดม อรุณราช. (2563). องค์ประกอบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Joseph, Mathew and Beatriz Joseph. (1997). Service quality in education: a student perspective. Quality Assurance in Education 5.
- Krejcie, R. & Morgan. (1970). Determining sample sizes for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30, 607-610.
- Likert, R. (1967). The human organization: Its management and value. New York: McGraw-Hill.
- Willer, D.(1986). Scientific sociology: Theory and method. Englewood Cliff. N.J.:Prentice-Hall.

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศ
ของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี*
THE ROLE OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING TEACHERS'
INFORMATION TECHNOLOGY COMPETENCY IN PRIVATE SCHOOLS UNDER
THE NONGTHABURI PROVINCIAL EDUCATION OFFICE

สำนวน คุณพล¹ และ เสาวภาคย์ แผลมเพ็ชร²

Sumnuan Kunpol¹ and Saowaphark Lampetch²

^{1,2}มหาวิทยาลัยเกริก

^{1,2}Kirk University, Thailand

Corresponding Author's Email: Sumnuan.k@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครู 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครู และ 4) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี จำนวน 346 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจีซีและมอร์แกน และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ตามสัดส่วนกระจายตามอำเภอที่ตั้งของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) สมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูในโรงเรียนเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา 4 ตัวแปร ได้แก่ บทบาทการส่งเสริมพัฒนาครู บทบาทการจัดสรรทรัพยากร บทบาทการสร้างขวัญกำลังใจ และบทบาทการประเมิน สามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูได้ร้อยละ 76.10 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ 0.224 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา, สมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศ, ครูโรงเรียนเอกชน

* Received 30 January 2025; Revised 6 February 2025; Accepted 12 February 2025

Abstract

The objectives of this research were to: (1) study the level of school administrators' roles, (2) study the level of teachers' information technology Competency, (3) investigate the relationship between school administrators' roles and teachers' information technology Competency, and (4) identify specific roles of administrators that affect teachers' Information Technology Competency.

The sample for this study consists of 346 teachers from private schools under the Nonthaburi Provincial Education Office. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table, and a stratified random sampling method was employed based on the proportion of schools distributed across different districts. The data collection tool was a questionnaire, and the statistical methods applied included frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The results of this research were as follows: (1) the overall roles of school administrators were rated at a high level, (2) teachers' information technology competency were at the highest level, (3) the role of school administrators had a positive correlation with teachers' information technology competencies in private schools, statistically significant at the .01 level, and (4) The roles of school administrators, including teacher development, resource allocation, morale building, and evaluation, could jointly predict teachers' information technology competency by 76.1%, with a prediction standard error of 0.224, statistically significant at the .01 level.

Keywords: Role of School Administrators, Teachers' Information Technology Competency, Private Schools

บทนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและการศึกษา โดยเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน ไทยจึงมียุทธศาสตร์ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการใช้เทคโนโลยี อย่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ที่มุ่งพัฒนาคนและส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านสื่อและเทคโนโลยี แม้กระทรวงศึกษาธิการจะจัดหาโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาสื่อออนไลน์ต่าง ๆ แต่ปัญหาสำคัญคือ ครูขาดความรู้และ

ความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ จากผลสำรวจพบว่า มีเพียงร้อยละ 26.9 ของครูที่ใช้เทคโนโลยี และส่วนใหญ่นำมาใช้เพียงประกอบเนื้อหา ไม่ได้บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์หรือการสื่อสารของผู้เรียน (นัทธิรัตน์ พิระพันธ์, 2567)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครู เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในศตวรรษที่ 21 โดยควรวางแผนสนับสนุน จัดหาและกระจายทรัพยากรเทคโนโลยีที่เพียงพอ จัดอบรมพัฒนาครู และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยี ทั้งนี้ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเน้นการพัฒนาทักษะดิจิทัลครู เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567) สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรัตน์ จันทโซ (2566) พบว่าบทบาทผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่งานของศุภกฤต ดิษฐสุวรรณ (2566) ระบุว่าการพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของครูช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ผู้เรียน ผู้บริหารจึงต้องสร้างแรงจูงใจ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกกฎหมาย และเป็นตัวอย่างในการใช้อย่างมีความรับผิดชอบ (เพชรรัตน์ วงศ์คำ, 2562)

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรีเป็นหน่วยงานที่ดูแลการจัดการศึกษาในพื้นที่ซึ่งต้องการให้สถานศึกษาภายใต้การกำกับดูแลมีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดหนึ่งในเป้าหมายสำคัญคือการยกระดับสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีของครู เนื่องจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนนทบุรีจำเป็นต้องมีบทบาทเชิงรุกในการพัฒนาครูให้สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานสอนอย่างเต็มที่ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี, 2565) และเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566 – 2570) ที่ได้กำหนดหมุดหมายที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต โดยมีเป้าหมายหลักในการพัฒนาคนไทยให้มีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ทั้งด้านความรู้ ทักษะทางพฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความสามารถในการสร้างและใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมฉับพลันของโลกสามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนเอกชน ซึ่งมีความสำคัญทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ การวิจัยนี้จะช่วยให้เห็นภาพรวมของสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีของครูโรงเรียนเอกชน รวมถึงบทบาทและความรับผิดชอบของผู้บริหารในการนำพาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการ

เปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในกระบวนการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี
4. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี

สมมติฐานการวิจัย

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี
2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่ส่งผลต่อสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทสามัญศึกษา ที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี จำนวน 3,423 คน ข้อมูลวันที่ 23 กันยายน 2567 จากระบบสารสนเทศ สำนักตรวจราชการและติดตามประเมินผล

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทสามัญศึกษา ที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี จำนวน 346 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนกระจายตามอำเภอที่ตั้งของโรงเรียน

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี 4 ด้าน และสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี 4 ด้าน โดยมีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา และสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครู เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับตามแบบของลิเคริท์

3. นำข้อมูลจากข้อ 1 และข้อ 2 มาสร้างเป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ใน 4 ด้าน คือ บทบาทเป็นผู้การส่งเสริมพัฒนาครู บทบาทเป็นผู้จัดสรรทรัพยากร บทบาทเป็นผู้สร้างขวัญและกำลังใจ และบทบาทเป็นผู้ประเมินบทบาทละ 5 ข้อ รวม 20 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ใน 4 ด้าน คือ ด้านความรู้พื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศถูกต้องตามกฎหมาย คุณธรรม จริยธรรม และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ด้านละ 5 ข้อ รวม 20 ข้อ

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content Validity) และพิจารณาความเหมาะสมของสำนวนภาษาที่ใช้สื่อความหมายชัดเจนและให้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence) พบว่าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .80-1.00 แสดงว่า แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าดัชนีสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหาอยู่ในระดับดี

6. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้

7. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะของกลุ่มประชากรที่คล้ายกับครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach (1970) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ดังนี้

แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.962

แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.955

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.973

8. นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้ง

9. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้ว นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก ถึงศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปยังศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลตอบแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และแบบออนไลน์ด้วยการใช้ Google form โดยได้แบบสอบถามกลับคืนมา 346 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูป ตามขั้นตอน ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติพื้นฐานการแจกแจงความถี่ และร้อยละ

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 ศึกษาสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลตัวแปรสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนเอกชน เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา และตัวแปรสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครู เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 และเป็นการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

5. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแต่ละขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 และเป็นการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี และส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่สอนในระดับมัธยมศึกษา โดยสอนวิชาคณิตศาสตร์เป็นหลัก อีกทั้งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์สอนในช่วง 1-5 ปี และปฏิบัติหน้าที่สอนอยู่ในพื้นที่อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษารoles of school administrators สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวม

(n = 346)

รายการ	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับ	อันดับ
1. บทบาทเป็นผู้ส่งเสริมพัฒนาครู	4.42	.55	มาก	2
2. บทบาทเป็นผู้จัดสรรทรัพยากร	4.39	.58	มาก	3
3. บทบาทเป็นผู้สร้างขวัญและกำลังใจ	4.45	.59	มาก	1
4. บทบาทเป็นผู้ประเมิน	4.28	.71	มาก	4
รวม	4.38	.56	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.38$, $SD = .56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.28 – 4.45 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือบทบาทเป็นผู้สร้างขวัญและกำลังใจ

($M = 4.45$, $SD = .59$) รองลงมาคือ บทบาทเป็นผู้การส่งเสริมพัฒนาครู ($M = 4.42$, $SD = .55$) บทบาทเป็นผู้จัดสรรทรัพยากร ($M = 4.39$, $SD = .58$) และบทบาทเป็นผู้ประเมิน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($M = 4.28$, $SD = .71$)

2. ผลการศึกษาสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ของสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูในภาพรวม

($n = 346$)

รายการ	M	SD	ระดับ	อันดับ
1. ด้านความรู้พื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.67	.44	มากที่สุด	1
2. ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้	4.59	.51	มากที่สุด	3
3. ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศถูกต้องตามกฎหมาย คุณธรรม จริยธรรม	4.60	.42	มากที่สุด	2
4. ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ	4.30	.66	มาก	4
รวม	4.53	.46	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า สมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.53$, $SD = .46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.30 – 4.67 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านความรู้พื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ ($M = 4.67$, $SD = .44$) รองลงมาคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศถูกต้องตามกฎหมาย คุณธรรม จริยธรรม ($M = 4.60$, $SD = .42$) ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ ($M = 4.59$, $SD = .51$) และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($M = 4.30$, $SD = .66$)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา กับสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครู

ตัวแปร	Y	X	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄
Y	1	.832**	.811**	.724**	.722**	.792**
Y ₁	.869**	.748**	.772**	.672**	.635**	.674**
Y ₂	.901**	.764**	.761**	.641**	.685**	.717**
Y ₃	.889**	.728**	.677**	.677**	.629**	.687**
Y ₄	.928**	.751**	.712**	.633**	.647**	.753**
X		1	.901**	.885**	.952**	.929**
X ₁			1	.724**	.840**	.766**
X ₂				1	.794**	.744**
X ₃					1	.862**
X ₄						1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับสูงมาก ($r = .832$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คู่ที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุด 3 ลำดับแรก คือ บทบาทเป็นผู้การส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากร บทบาทเป็นผู้ประเมิน และบทบาทเป็นผู้จัดสรรทรัพยากร

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการถดถอยพหุคูณแต่ละขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression analysis) ของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอำนาจในการพยากรณ์สมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครู โดยรวม

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา	B	SE	Beta	t
1. บทบาทเป็นผู้ส่งเสริมพัฒนาครู (X ₁)	.472	.041	.574	11.529**
2. บทบาทเป็นผู้จัดสรรทรัพยากร (X ₂)	.186	.035	.238	5.306**
3. บทบาทเป็นผู้สร้างขวัญและกำลังใจ (X ₃)	-.300	.051	-.390	-5.892**
4. บทบาทเป็นผู้ประเมิน (X ₄)	.327	.034	.511	9.528**
A = 1.580 R = .873 R ² = .761 SEE = .224 F = 271.985**				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ตัวแปร สามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ได้ร้อยละ 76.10 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ 0.224 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถเขียนสมการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$Y' = 1.580 + 0.472X_1 + 0.186X_2 - 0.300X_3 + 0.327X_4$$

และสามารถเขียนสมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z' = 0.574X_1 + 0.238X_2 - 0.390X_3 + 0.511X_4$$

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือบทบาทเป็นผู้สร้างขวัญและกำลังใจ รองลงมาคือ บทบาทเป็นผู้การส่งเสริมพัฒนาครู บทบาทเป็นผู้จัดสรรทรัพยากร และบทบาทเป็นผู้ประเมิน ตามลำดับ ผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตรและสร้างแรงจูงใจให้แก่ครู โดยการชมเชยหรือให้การยอมรับเมื่อครูปฏิบัติงานได้ดี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความพึงพอใจและความตั้งใจในการทำงานของครู การสร้างขวัญกำลังใจนี้ยังเชื่อมโยงกับผลการศึกษาของ ปาณิสรา โชคคณะศรี (2563) ที่ระบุว่า การสนับสนุนเชิงบวกจากผู้บริหาร เป็นแรงจูงใจสำคัญที่ช่วยส่งเสริมสมรรถนะและความสุขในการทำงาน ส่วนด้านการส่งเสริมพัฒนาครู ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมให้ครูมีโอกาสร่วมกิจกรรมอบรม สัมมนา รวมถึงสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครู นอกจากนี้ ผู้บริหารยังแสดงบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ครู ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ นรินทร์ รักโสดงค์ และคณะ (2564) ที่ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาบุคลากร มีส่วนสำคัญในการเพิ่มพูนทักษะของครู และส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ สำหรับด้านการจัดสรรทรัพยากร ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียน เช่น การจัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัย และการจัดสรรทรัพยากรในรูปแบบที่เพียงพอต่อการใช้งานของครูและนักเรียน นอกจากนี้ ผู้บริหารยังมีบทบาทในการวางแผนการจัดสรรบุคลากรให้เหมาะสมกับลักษณะงานในโรงเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ผลวิจัยนี้

สอดคล้องกับงานของ สุรัตน์ จันทโซ (2566) ที่เน้นว่าการสนับสนุนทรัพยากรอย่างครบถ้วน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างเหมาะสม มีผลโดยตรงต่อการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ส่วนในด้านการประเมิน พบว่าผู้บริหารสื่อสารมาตรฐานการประเมินให้ครูทราบอย่างชัดเจน ใช้เกณฑ์และเครื่องมือที่เหมาะสม รวมถึงให้ข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์แก่ครูเพื่อการพัฒนาการทำงานอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กุลภัสสร ป้องคำ และธดา สิทธิธาดา (2566) ที่ชี้ว่าการประเมินผลที่โปร่งใสและมีมาตรฐาน ช่วยส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจในเป้าหมายของการพัฒนา และสร้างความเชื่อมั่นในระบบการประเมิน

2. สมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านความรู้พื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ รองลงมาคือ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศถูกต้องตามกฎหมาย คุณธรรม จริยธรรม ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนถึงการพัฒนาความสามารถของครูในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพและมีความรับผิดชอบ ในด้านความรู้พื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ครูสามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อค้นคว้าข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้โปรแกรมประมวลผลคำเพื่อเตรียมเอกสาร และใช้งานคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบลรัตน์ หิรัญวรรณ (2563) ที่พบว่า การเสริมสมรรถนะของครูผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนช่วยเพิ่มความรู้และทักษะของครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างถูกต้องตามกฎหมายและคุณธรรม ผลการศึกษาพบว่า ครูให้ความสำคัญกับการรักษาความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวของข้อมูล หลีกเลี่ยงการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาดิจิทัล และใช้งานสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีความรับผิดชอบ ซึ่งสะท้อนถึงการพัฒนาคุณธรรมในการใช้เทคโนโลยีของครู ในด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูสามารถเลือกใช้สื่อและเครื่องมือเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและวิธีการเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงการส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนผ่านเทคโนโลยี ส่วนในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ นั้น ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ครูมีการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาความรู้และทักษะตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรภาดา โพธิ์บุบผา (2564) ที่เน้นการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะในบริบทเฉพาะ ซึ่งช่วยให้ครูสามารถนำเทคโนโลยีไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการสอน และสร้างนวัตกรรมในการเรียนการสอน

3. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับสูงมาก

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งหมายความว่าเมื่อผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริม การพัฒนาครู รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม จะส่งผลให้ครูสามารถพัฒนาและใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อวิเคราะห์เชิงลึกในแต่ละ ด้าน พบว่า ในด้านความรู้พื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์สูง โดยบทบาทใน การส่งเสริมพัฒนาครูมีความสัมพันธ์สูงสุด ซึ่งสะท้อนว่า การเสริมสร้างความรู้พื้นฐาน เทคโนโลยีสารสนเทศสามารถทำได้ดีที่สุดเมื่อผู้บริหารให้การสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการ เรียนรู้ก็มีความสัมพันธ์สูงเช่นกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของ Ekantining Sih & Sukirman (2023) ที่กล่าวถึงการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนที่ได้รับการ สนับสนุนจากผู้บริหารในการสร้างโอกาสให้ครูใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ส่วนใน ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ผู้บริหารที่มีบทบาทในการ ประเมินและส่งเสริมการพัฒนาครูช่วยเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการพัฒนาตนเองผ่านการ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yuting, Adams & Lee (2022) ที่แสดง ให้เห็นว่า บทบาทของผู้นำด้านเทคโนโลยีในโรงเรียนสามารถช่วยเสริมสร้างสมรรถนะในการ พัฒนาตนเองของครูผ่านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

4. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ตัวแปร สามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะ เทคโนโลยีสารสนเทศของครู สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ได้ร้อยละ 76.10 และ มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ 0.224 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บทบาทของผู้บริหาร มีผลอย่างมากในการพัฒนาสมรรถนะเทคโนโลยี สารสนเทศของครู เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า บทบาทในการส่งเสริมพัฒนาครู มีผลสูง ที่สุด ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการพัฒนาและสนับสนุนครูให้มีความรู้และทักษะในการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง การอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการศึกษาดูงานที่ ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ล้วนช่วยเพิ่มทักษะและความรู้ของครูในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนของบทบาทในการจัดสรร ทรัพยากร การจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม ช่วยให้ครูสามารถเข้าถึงเครื่องมือและการ ฝึกอบรมที่จำเป็นในการพัฒนาการเรียนการสอนผ่านเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ บทบาทในการสร้างขวัญและกำลังใจ แม้ว่าจะมีผลกระทบต่ำที่สุด แต่ยังมี ความสำคัญในแง่ของการเสริมแรงจูงใจให้ครูในการพัฒนาและใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ การสนับสนุนทางจิตใจและการส่งเสริมในด้านบวก ในส่วนของบทบาทในการประเมิน พบว่า การประเมินผลและการติดตามผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจากผู้บริหารเป็นปัจจัยที่สำคัญ ในการพัฒนาสมรรถนะของครู โดยการประเมินผลไม่เพียงแต่ช่วยให้ครูได้รับข้อมูลย้อนกลับที่ เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง แต่ยังช่วยให้ผู้บริหารทราบถึงจุดแข็งและจุดที่ควรปรับปรุง ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทของผู้บริหารในการเสริมสร้างสมรรถนะ

เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างถูกต้องและมีจริยธรรม ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nurlatifah, Dewi & Kurniawan (2023) ที่กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารในการกระตุ้นและส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการใช้งานเทคโนโลยีในการพัฒนาวิชาชีพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ตัวแปร คือบทบาทเป็นผู้การส่งเสริมพัฒนาครู บทบาทเป็นผู้จัดสรรทรัพยากร บทบาทเป็นผู้สร้างขวัญและกำลังใจ และบทบาทเป็นผู้ประเมิน สามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยประกอบด้วย 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 1.1 บทบาทเป็นผู้ประเมินของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับต่ำสุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสื่อสารมาตรฐานการประเมินให้ครูทราบอย่างชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษาอาจให้ข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการทำงานของครู 1.2 สมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครูในด้านการพัฒนาตนเอง และวิชาชีพอยู่ในระดับต่ำที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมอบรมออนไลน์ และเข้าถึงแหล่งข้อมูลทางวิชาการเพื่อปรับปรุงการสอน และ 1.3 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีผลต่อสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครู จึงควรส่งเสริมให้ผู้บริหารมีบทบาทในการสร้างขวัญและกำลังใจอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนาครู การจัดสรรทรัพยากร และการประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อยกระดับสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูให้สูงขึ้นอย่างยั่งยืน 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยกับครูในภูมิภาคอื่น ๆ เช่น ในโรงเรียนรัฐบาล หรือโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลเพื่อให้เห็นภาพรวมที่ชัดเจน และหลากหลายในการศึกษาผลกระทบของบทบาทผู้บริหารต่อสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศของครู และ 2.2 ควรศึกษาผลของการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระยะยาว โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นในด้านการพัฒนาการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน เพื่อให้เห็นผลกระทบที่ชัดเจนและยั่งยืนในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระบบการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ.2567. เรียกใช้เมื่อ 7 ตุลาคม 2567, จาก<https://moe360.blog/2023/01/04/policy-and-focus-moe-fiscal-year-2024/>
- กุลภัสสร ป้องคำ และธดา สิทธิธาดา. (2566). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1. วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 24(2), 422-436.

- ธีระพงษ์ แก้วฝ่าย. (2563). การพัฒนาศักยภาพครูในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านนาฮี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นรินทร์ รักโสมงค์ สุภชฌาน ศรีเอี่ยม และชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์, 7(3), 82-97.
- นัทธิรัตน์ พิระพันธุ์. (2567). รูปแบบการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครูเพื่อสร้างการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. เรียกใช้เมื่อ 14 กันยายน 2567, จาก <https://researchcafe.tsri.or.th/communications-technology-competencies-for-thai-teachers-in-the-21st-century/>
- นิรภาดา โพธิ์บุบผา. (2564). โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปานิสร่า โชคคณะศรี. (2563). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พิชิต สนั่นเอื้อ. (2563). รูปแบบการพัฒนาครูผู้สอนในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอุดรธานี. ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอุดรธานี. อุดรธานี.
- เพชรรัตน์ วงศ์คำ. (2562). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ศุภกฤต ดิษฐสุวรรณ. (2566). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการสุวรรณภูมิ. Journal of Roi Kaensarn Academi, 8(3), 194-214.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดนนทบุรี (พ.ศ. 2566-2567). สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี. นนทบุรี.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 – 2570. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

- สำนักตรวจราชการและติดตามประเมินผล. ข้อมูลระบบสารสนเทศ. เรียกใช้เมื่อ 23 กันยายน 2567, จาก https://sp.moe.go.th/sp_information/
- สุรัตน์ จันทโซ. (2566). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตราด. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อุบลรัตน์ หิรินวรรณ. (2563). การเสริมสร้างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาโดยใช้การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้. ใน วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. New York: Harper & Row.
- Ekantiningih, P. D., & Sukirman, D. (2023). Trends of education and training teacher competency in information and communication technology. *Jurnal Inovasi Teknologi Pendidikan*, 10(1), 87-105.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.
- Nurlatifah, L., Dewi, L., & Kurniawan, D. (2023). Analysis of information and communication technologies (ICT) competencies of primary school teachers. *Proceedings of the 3rd International Conference of Humanities and Social Science*, 3, 127-137.
- Yuting, Z., Adams, D. & Lee, K.C.S. (2022). The relationship between technology leadership and teacher ICT competency in higher education. *Education and Information Technologies*, 27(7), 10285-10307.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 2*
FACTORS AFFECTING LEARNING ORGANIZATION IN SCHOOLS,
UNDER THE JURISDICTION OF THE LAMPANG PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

พิชญพันธุ์ จันทรน้อย¹ สติพร เชาวนชัย² และ ชนัดดา ภูหงษ์ทอง³

Pichayapan Junnoy¹, Sathiraporn Chaowachai² and Chanadda Poohongthong³

¹⁻³คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹⁻³Education Naresuan University, Thailand.

Corresponding Author's Email: Pichayapanj66@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา และ 4) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ทางการศึกษาของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 จำนวน 265 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตามตารางเครซีและมอร์แกนจากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามสัดส่วนของผู้บริหารและครูแต่ละโรงเรียน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และค่าถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า

1) ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.51) 2) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.47) 3) ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ มีความสัมพันธ์ในทางบวกระดับปานกลางถึงสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.551 – 0.818 4) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอย

* Received 25 January 2025; Revised 11 February 2025; Accepted 12 February 2025

พหุคูณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ปัจจัยด้านโครงสร้างขององค์กร ($\beta=.262$) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ($\beta=.254$) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ ($\beta=.0.284$) และปัจจัยด้านบรรยากาศการทำงาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.879 มีอำนาจพยากรณ์ (R^2) ร้อยละ 77.30 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน .251

คำสำคัญ: องค์การแห่งการเรียนรู้, ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

Abstract

examine the level of being a learning organization of educational institutions; 2) investigate the factors influencing the development of a learning organization in educational institutions; 3) explore the relationship between factors influencing the development of a learning organization and the level of being a learning organization in educational institutions; and 4) create a prediction model for the factors affecting the development of a learning organization in educational institutions. The sample group consists of 265 school administrators and teachers from the Lamphang Primary Educational Service Area Office 2, selected using a sample size table from Krejcie and Morgan, followed by stratified random sampling based on the proportion of administrators and teachers in each school. The data collection tool was a 5-point Likert scale questionnaire. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The findings were as follows:

1) The overall level of the learning organization in educational institutions was at the highest level ($\bar{x}=4.51$). 2)The overall level of factors influencing the learning organization of educational institutions was at a high level ($\bar{x}=4.47$). 3)The correlation analysis of the predictor variables showed a moderate to strong positive correlation with statistical significance at the .01 level, with correlation coefficients ranging from 0.551 to 0.818. 4) The multiple regression analysis revealed significant factors at the .05 level, including

organizational structure (X1) ($\beta=0.262$), leadership of administrators (X2) ($\beta=0.254$), organizational culture (X3) ($\beta=0.284$), and work environment (X4). The multiple correlation coefficient (R) was 0.879, and the predictive power (R^2) was 77.30%, with a standard error of .251.

Keywords : Learning Organization, Factors Influencing Learning Organization.

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกปัจจุบัน ส่งผลให้ทุกองค์กรต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ทั้งนี้ การศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งที่หลายองค์กรให้ความสำคัญ เพราะสามารถพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมและจริยธรรม สามารถนำพาองค์กรให้ก้าวข้ามวิกฤต และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีภูมิคุ้มกัน ท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลง โดยแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า "คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และยุทธศาสตร์ที่ 3 กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมายในการกำหนดแนวทางการพัฒนา คือ ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียนและสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพมาตรฐาน ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ สร้างเสริมค่านิยมของคนไทยให้มีวินัย จิตสาธารณะ มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สามารถพัฒนาระบบและกลไกการติดตาม การวัดและประเมินผลผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การปฏิรูปประเทศไทยและก้าวไปสู่ Thailand 4.0 ชี้ให้เห็นประเด็นปัญหาของการดำเนินงานและการบริหารจัดการของภาครัฐที่ยังขาดความต่อเนื่อง และขาดการบูรณาการ ประสิทธิภาพต่ำ ขาดความโปร่งใส โดยมีเงื่อนไขสำคัญ คือ จำเป็นต้องแก้ปัญหาความอ่อนแอของระบบบริหารราชการ ส่งผลให้จำเป็นต้องเร่งปฏิรูประบบราชการ และการเมืองเพื่อให้เกิดการบริหารราชการที่ดียิ่งขึ้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, (2560) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้ที่ต้องดำเนินการบริหารองค์การให้บุคลากรสามารถเรียนรู้ร่วมกับคนอื่นอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ความรู้เป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพัฒนา กระบวนการคิด การทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีการประสานสัมพันธ์ในการเรียนรู้ ทำงานเป็นทีม และแลกเปลี่ยนความรู้ สร้างบรรยากาศที่เอื้อและกระตุ้นการเรียนรู้ เพื่อประโยชน์ขององค์กร ทำให้ก้าวเดินไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน โดยการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้นั้น ผู้บริหารต้องสร้างลักษณะการเรียนรู้ ได้แก่

ด้านภาวะผู้นำ ด้านการจูงใจ ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านวัฒนธรรมองค์การ และด้านบรรยากาศที่ส่งเสริมสนับสนุน (กฤติญา ศรีซังส้ม, 2564)

การเกิดขึ้นของยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้ทุกองค์กรนำการทำงานเป็นทีมมาประยุกต์ใช้ ซึ่งทุกองค์กรล้วนมีวัฒนธรรมการทำงานที่แตกต่างกัน แต่ต้องมีการประสานงานในการทำงานร่วมกัน หรือร่วมกันทำงานเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ และจากปัจจุบันที่สังคมและสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา องค์กร หรือพนักงานก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งทางด้านการทำงานร่วมกัน ความรู้ความสามารถ ความคิดต่าง ๆ ซึ่งการที่มีทีมการทำงานที่ดี ททำให้งานที่ออกมามีประสิทธิภาพและส่งผลดีต่อองค์กรในที่สุด (อิงครัต จันทรวงศ์, 2566) เพราะการทำงานเป็นทีม มีความสำคัญอย่างยิ่งกับการพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ย่อมเกิดจากทีมที่มีประสิทธิภาพทีมที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถอย่าง สูง และสามารถบริหารจัดการองค์ความรู้ของบุคคลที่อยู่ในทีมประสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดขององค์กร (สิทธิศักดิ์ เพ็ชรยิ้ม, 2563)

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 มีความมุ่งมั่น ที่จะเป็นองค์กรที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความพร้อม และสามารถเป็นผู้นำในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพ ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้ โดยมาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการองค์การสู่ความเป็นเลิศ ตัวบ่งชี้ที่ 2 การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2, 2567) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 เพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ นำไปสู่การทำงานเป็น ทีมของครู ในโรงเรียน อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 75 คน และครูจำนวน 758 คน รวม 833 คน จาก 96 โรงเรียน (แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 265 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 75 คน ครูผู้สอน จำนวน 190 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึง สิริพร เชาว์ชัย, 2561) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ประกอบด้วย 6 ด้าน รวมทั้งสิ้นจำนวน 26 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ประกอบด้วย จำนวน 5 ปัจจัย รวมทั้งสิ้น 22 ข้อ

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

3.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เกี่ยวกับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ 6 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการมีบุคลากรชั้นเลิศ 2. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม 4. ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ 5. ด้านการจัดการองค์ความรู้ 6. ด้านเทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ 5 ปัจจัย ได้แก่ 1. ด้านการจัดโครงสร้างขององค์กร 2. ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร 3. ด้านวัฒนธรรมองค์กร 4. ด้านบรรยากาศในการทำงาน 5. ด้านการเสริมแรงและจูงใจในการทำงาน

3.3 กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.4 สร้างแบบสอบถามฉบับร่างตามนิยามศัพท์เฉพาะแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.5 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อคำถามและหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence : IOC) และความเหมาะสมของภาษาของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.6 ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความเหมาะสมตามค่า IOC และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.7 นำแบบสอบถามไปทดลอง (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบัก (Cronbach, 1990) โดยตอนที่ 2 การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.98 และตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษามีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.96 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

3.8 นำข้อมูลจากการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ แล้วนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง เพื่อจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้บริหารและครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทำความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมกับหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล ถึงผู้บริหารและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการเก็บรวบรวม

4.3 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เมื่อได้รับแบบสอบถาม มาแล้ว เป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 265 ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 265 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

5.2 วิเคราะห์ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลความหมายค่าเฉลี่ยช่วงคะแนน 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

ระดับคะแนน	ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา
4.51 - 5.00	มากที่สุด
3.51 - 4.50	มาก
2.51 - 3.50	ปานกลาง
1.51 - 2.50	น้อย
1.00 - 1.50	น้อยที่สุด

5.3 วิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลความหมายค่าเฉลี่ย ช่วงคะแนน 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ระดับคะแนน	ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของสถานศึกษา
4.51 - 5.00	มากที่สุด
3.51 - 4.50	มาก
2.51 - 3.50	ปานกลาง
1.51 - 2.50	น้อย
1.00 - 1.50	น้อยที่สุด

5.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร ด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ตามเกณฑ์ของ (Bartz, 1999, อ้างถึงใน รัตน์ะ บัวสนธ์, 2560) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ระดับความสัมพันธ์
0.81 – 1.00	สูงมาก
0.61- 0.80	สูง
0.41- 0.60	ปานกลาง
0.21- 0.40	ต่ำ
0.20 หรือต่ำกว่า	ต่ำมาก

5. วิเคราะห์ความเป็นอิสระของตัวแปรพยากรณ์ ค่าสถิติ Tolerance และ Variance Inflation Factor : VIF ด้วยเกณฑ์ค่า Tolerance (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2556)

6. วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) เพื่อใช้ในการสร้างสมการพยากรณ์ ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณปกติ (Enter multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

1) ผลการศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ในภาพรวม

ด้านที่	รายการ	n = 265		ระดับ	อันดับที่
		$\bar{x}$	S.D.		
1	ด้านการมีบุคลากรชั้นเลิศ	4.57	0.51	มากที่สุด	1
2	ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4.52	0.54	มากที่สุด	4
3	ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	4.46	0.64	มาก	5
4	ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ	4.41	0.64	มาก	6
5	ด้านการจัดการองค์ความรู้	4.53	0.58	มากที่สุด	2
6	ด้านเทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้	4.53	0.56	มากที่สุด	2
รวม		4.51	0.52	มากที่สุด	-

จากตาราง 1 พบว่า ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.51$, S.d.=0.52) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีบุคลากรชั้นเลิศ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.57$, S.D.=0.51) รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดการองค์ความรู้ และด้านเทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.53$, S.D.=0.56) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.41$, S.D.=0.64)

2) ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ในภาพรวม

ด้านที่	รายการ	n = 265		ระดับ	อันดับที่
		$\bar{x}$	S.D.		
1	ปัจจัยด้านโครงสร้างขององค์กร	4.52	0.62	มากที่สุด	2
2	ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร	4.47	0.69	มาก	4
3	ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร	4.55	0.49	มากที่สุด	1
4	ปัจจัยด้านบรรยากาศการทำงาน	4.31	0.63	มาก	5
5	ปัจจัยการเสริมแรงและจูงใจ	4.52	0.43	มากที่สุด	2
รวม		4.47	0.50	มาก	-

จากตาราง 2 พบว่า ระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.47$, $S.D.=0.50$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.55$, $S.D.=0.49$) รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านโครงสร้างขององค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.52$, $S.D.=0.62$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านบรรยากาศการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.31$, $S.D.=0.63$)

3) ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

ตาราง 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปร	X1	X2	X3	X4	X5	Y
X ₁	1.000					
X ₂	.803**	1.000				
X ₃	.779**	.765**	1.000			
X ₄	.737**	.821**	.705**	1.000		
X ₅	.487**	.617**	.550**	.562**	1.000	
Y	.808**	.818**	.800**	.763**	.551**	1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงและสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.551–0.818 และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร (X2) มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก ($r_{xy}=0.818$) รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านโครงสร้างขององค์กร (X1) มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก ($r_{xy}=0.808$) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร (X3) มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r_{xy}=0.800$) ปัจจัยด้านบรรยากาศการทำงาน (X4) มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r_{xy}=0.763$) และต่ำที่สุด ได้แก่ ปัจจัยการเสริมแรงและจิตใจ (X5) ความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r_{xy}=0.551$)

4) ผลการสร้างสมการพยากรณ์การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณแบบปกติของปัจจัย ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE _b	β	t	Sig
ปัจจัยด้านโครงสร้างขององค์กร (X1)	.222	.047	.262	4.681*	.002
ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร (X2)	.194	.049	.254	3.930*	.000
ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร (X3)	.303	.055	.284	5.463*	.000
ปัจจัยด้านบรรยากาศการทำงาน (X4)	.121	.045	.146	2.704*	.007
ปัจจัยการเสริมแรงและจูงใจ (X5)	0.34	.046	.028	.733	.464
R	=	0.879			
R ²	=	0.773			
R ² adj	=	0.769			
SE _{est}	=	0.25133			
F	=	176.872			
a	=	0.581			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 ตัว ได้แก่ ปัจจัยด้านโครงสร้างขององค์กร (X1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร (X2) ปัจจัยด้าน วัฒนธรรมองค์กร (X3) และปัจจัยด้านบรรยากาศการทำงาน (X4) ส่งผลต่อการเป็นองค์การ แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.879 มีอำนาจพยากรณ์ (R²) ได้ร้อยละ 77.30 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน เท่ากับ 0.251

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 0.581 + 0.222(X_1) + 0.194(X_2) + 0.303(X_3) + 0.121(X_4)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_y = 0.262(X_1) + 0.254(X_2) + 0.284(X_3) + 0.146(X_4)$$

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 บุคลากรภายในองค์กรมีการพัฒนาความสามารถ ร่วมกันวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ ขั้นตอน ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ มีการปรับตัวจัดการองค์ความรู้ให้มีประสิทธิภาพ เน้นการทำงานเป็นทีม สร้างโอกาสโดยการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนและใช้พัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม นำไปสู่การพัฒนาองค์กรให้ก้าวเข้าสู่องค์กรคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ วิรัช สงวนวงษ์วาน (2559) ที่ได้กล่าวว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ (LO) เป็นองค์กรที่มีการพัฒนาความสามารถของบุคลากร เพื่อให้สามารถปรับตัวได้อย่างต่อเนื่องในทุกสถานการณ์ โดยเน้นให้บุคลากรได้รับความรู้ใหม่ ๆ มีข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย นำมาประยุกต์การทำงานให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบองค์กรเน้นการทำงานเป็นทีม มีความคล่องตัว ได้รับมอบอำนาจในการทำงานด้วยดุลพินิจของผู้ปฏิบัติ มีผู้นำองค์กรที่ดีและมีวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมความสามัคคีร่วมมือของคนในองค์กร สอดคล้องกับ กนกเนตร คำไพ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยภาพรวมของระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 พบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้เกิดความผูกพัน ค่านิยม ความเชื่อ ทศนคติ อุดมการณ์ร่วมกันในองค์กร มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความเอื้ออาทร ความเชื่อใจ ไว้วางใจกัน ยอมรับฟังความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับ สายฝน พิทักษ์ (2558) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมองค์กรเป็นสิ่งที่ทำให้องค์กรเกิดการเรียนรู้ โดยที่สมาชิกในองค์กรมีค่านิยม ความเชื่อ ทศนคติ อุดมการณ์ และความเข้าใจร่วมกันจนพัฒนาเป็นแนวทางในการยึดถือปฏิบัติร่วมกันอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและเป็นแนวทางที่ปฏิบัติมาช้านาน และสอดคล้องกับ กาญจนา ดาวเด่น (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขนาดเล็ก

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ในภาพรวมของระดับปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 มีความสัมพันธ์ในทางบวกระดับสูงและสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.551 – 0.818 และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะของผู้บริหารที่แสดงออกให้เห็นถึงความมุ่งมั่น อุทิศตน ในการปฏิบัติงาน มีคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในการทำงาน มีความสามารถในการสอนงานครู มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หาแนวทางแก้ปัญหาร่วมกันกับครู รวมทั้งสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาตนเองตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ ญัตติกิตติมา วงศ์สุขสิน (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยปัจจัยด้านภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์กันทางบวกต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านโครงสร้างขององค์กร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร และปัจจัยด้านบรรยากาศการทำงาน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ มีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 77.30 ซึ่งสอดคล้องกับ นุชนาด จันทร์บัว (2564, น. 90) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านโครงสร้างสถานศึกษา ปัจจัยด้านค่านิยมร่วมกันของครู ปัจจัยด้านกลยุทธ์ของสถานศึกษา ปัจจัยด้านทักษะ ความรู้ ความสามารถ ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านระบบในการดำเนินงานของสถานศึกษา ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .918 มีอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 84.30 และสามารถสร้างสมการการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ของสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษาที่มีโครงสร้างเป็นระบบ แบ่งงานชัดเจนจะทำให้ การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ มีการควบคุม การรวมอำนาจ และการกระจายอำนาจ ของผู้บริหาร ส่งผลให้ระบบงานในสถานศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านโครงสร้างขององค์กรเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานให้เป็นระบบแบบแผน จัดทำคำสั่งแต่งตั้งครูให้เหมาะสมกับความสามารถ กระจายงานอย่างทั่วถึง เพื่อให้ครู เกิดปฏิสัมพันธ์อันดี และมีเป้าหมายร่วมกัน

2. จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงออกให้เห็นถึงความมุ่งมั่น อุทิศตน มีคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในการทำงาน รวมทั้งสนับสนุนให้ครูได้พัฒนา ตนเองตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

3. จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดค่านิยม บรรทัดฐาน ที่ดี ยอมรับและสนับสนุนการทำงาน เพื่อให้ครูมีความไว้วางใจกัน เกิดเป็นวัฒนธรรม ในการเรียนรู้ที่ดีของสถานศึกษา

4. จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านบรรยากาศการทำงาน เป็นปัจจัยที่ส่งผล ต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศที่สร้าง ความรู้สึกดี น่าประทับใจ มีความผ่อนคลาย เหมาะสมต่อการเรียนรู้ มีวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างเพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้ของครู

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของสถานศึกษา

2. ควรศึกษารูปแบบการบริหารที่ส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กนกเนตร คำไพ. (2566). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กฤติญา ศรีซังส้ม. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- กาญจนา ดาวเด่น. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. ใน การค้นคว้าอิสระ ปริญญามหาบัณฑิต. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัฐกิตติมา วงศ์สุชลิน. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. ชัยภูมิ: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2556). การประยุกต์ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 6.) มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- นุชนาถ จันทรบัว. (2564). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2. ใน การค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10), กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2560). ปรัชญาวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรัช สงวนวงศ์วาน.(2559). การจัดการและพฤติกรรมองค์กร. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพมหานคร: เพียร์สันเอดดูเคชั่น อินโดไชน่า.
- สธิพร ชาวนชัย. (2561). เอกสารประกอบการสอน การวิจัยทางการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สายฝน พิทักษ์. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถาบันอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 2. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567 ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 เรียกใช้เมื่อ 10 มิถุนายน 2567

- จาก <https://www.lpg2.go.th/wp-content/uploads/2024/06/แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ-พ.ศ.-2567-ฉบับทบท.pdf>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: พรินทวาทกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน แลงข่าว "ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี". เรียกใช้เมื่อ 28 พฤศจิกายน 2567, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=7118&filename=index.
- สิทธิศักดิ์ เพ็ชรยิ้ม. (2563). การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. ใน ปริญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อิงครัต จันทรวงศ์. (2566). ปัจจัยการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมศุลกากร จังหวัดสงขลา. ใน สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์.มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York : Harper Collins Publishers,(pp.202-204).
- Krejcie, Robert V., & Morgan, Daryle W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement,30(3), (pp. 607-610).

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วน
ตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี*

QUALITY OF LIFE OF ELDERLY PEOPLE RECEIVING WELFARE
PAYMENTS IN THE AREA OF THE TAMBON DONG YEN
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, BAN DUNG DISTRICT, UDON
THANI PROVINCE

พลอยพรรณ คำสีลา¹ และ บุญเหลือ บุษปามาลา²

Ploypun Kamseela¹, And Boonluae Boobphamala²

¹⁻²วิทยาลัยพิน္ชุนบัณฑิต วิทยาลัยพิน္ชุนบัณฑิต

¹⁻²Pitchayabundit College.Thailand.

Corresponding Author's Email: Pronpankhamssila@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น ที่จำแนกเพศ อายุ อาชีพ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น คำนวณตามสูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม ประกอบไปด้วยเนื้อหา 3 ส่วน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือสถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ T - test และ F - test ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.886

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D.= 0.35) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านร่างกาย ($\bar{X} = 3.94$, S.D.= 0.56) รองลงมาคือด้านจิตใจ ($\bar{X} = 3.88$, S.D.= 0.49) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.65$, S.D.= 0.72)

* Received 22 January 2025; Revised 11 February 2025; Accepted 13 February 2025

2. ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น ที่จำแนกเพศ อายุ อาชีพ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว โดยภาพรวมผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น ที่มีเพศ อายุ อาชีพ และจำนวนสมาชิกในต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น ได้แก่ ควรมีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุอย่างทั่วถึงและเพียงพอในสถานที่ราชการ สวนสาธารณะ

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิต, สูงอายุ, องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the quality of life of the elderly who received welfare payments in Dong Yen Subdistrict Administrative Organization, 2) compare the quality of life of the elderly who received welfare payments in Dong Yen Subdistrict Administrative Organization classified by gender, age, occupation, and number of family members, and 3) propose guidelines for improving the quality of life of the elderly. The sample group used in the research was the elderly aged 60 years and over in Dong Yen Subdistrict Administrative Organization, 300 people, calculated using Taro Yamane's calculation formula. The instrument used for data collection was a questionnaire consisting of 3 parts. The statistics used for data analysis were descriptive statistics, including numbers, percentages, means, and standard deviations, and inferential statistics, including T-test and F-test. The reliability of the questionnaire was 0.886.

The research results found that:

The quality of life of the elderly who received welfare payments in Dong Yen Subdistrict Administrative Organization, Ban Dung District, Udon Thani Province was at a high level overall ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.35). When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest mean value was the physical aspect ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.56), followed by the mental aspect ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.49), and the aspect with the lowest mean value was the environment aspect ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.72).

2. The results of the comparison of the quality of life of the elderly who received welfare payments in the Dong Yen Subdistrict Administrative Organization, classified by gender, age, occupation, and number of family members. Overall, the quality of life of the elderly who received welfare payments in the Dong Yen Subdistrict Administrative Organization, with different genders, ages, occupations, and numbers of family members, was not different.

3. The results of the study suggest guidelines for developing the quality of life of the elderly who received welfare payments in the Dong Yen Subdistrict Administrative Organization include the creation of facilities for the elderly in a comprehensive and sufficient manner in government offices and public parks.

Keywords: Quality of life, Elderly, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

องค์การอนามัยโลก (WHO) (The WHOQOL Group, 1995) ได้กล่าวถึง คุณภาพชีวิตของมนุษย์นั้น มักเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมในสังคม และวิถีของประชา ในห้วงเวลานั้น ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย มาตรฐานและความมุ่งหวัง ที่มนุษย์เป็นผู้กำหนดขึ้น โดยสามารถจำแนกองค์ประกอบได้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสภาพร่างกาย 2) ด้านสภาพจิตใจ 3) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม 4) ด้านสภาวะแวดล้อม ในปัจจุบันการก้าวไปสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศอาเซียน มีปัจจัยสืบเนื่องมาจากการเจริญพันธ์ลดลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลให้จำนวนเด็กเกิดใหม่มีจำนวนลดลง จึงทำให้จำนวนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นมากในแต่ละประเทศ นอกจากนี้การมีอายุนั้นก็เป็นข้อบ่งชี้อีกประการที่ทำให้จำนวนประชากรของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ทั้งนี้สามารถตรวจสอบได้จากอายุเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด โดยจะพบว่าทุกประเทศมีอายุค่าเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดเพิ่มมากขึ้นโดยเพศหญิงจะมีอายุเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดสูงกว่าเพศชาย (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2559)

ในขณะที่แนวโน้มผู้สูงอายุอยู่คนเดียวหรืออยู่ตามลำพังกับคู่สมรสเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีผลต่อการดูแลผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจ อายุยิ่งสูงยิ่งเจ็บป่วย โดยเฉพาะเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน และไขมันในเลือดสูง ซึ่งโรคเหล่านี้มีแนวโน้มสูงขึ้นและเป็นโรคที่รักษาไม่หาย ทำให้มีภาวะการพึ่งพิงต้องการการดูแลอย่างต่อเนื่อง และระยะยาว

ผู้สูงอายุ และระยะยาวผู้สูงอายุจำนวนมากมีปัญหาข้อเข่าเสื่อม และครั้งหนึ่งของผู้สูงอายุมีพื้นที่เคลื่อนไหวน้อยกว่า 20 ซี ทำให้ไม่สามารถเคี้ยวอาหารได้ ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ สภาพครอบครัวไทยที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต จากที่มีคนหลายรุ่นอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน กลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุต้องอยู่กันตามลำพังขาดผู้ดูแล และอาจเกิดความรู้สึกว่าชีวิตไร้ความหมาย สถานการณ์ของผู้สูงอายุไทยจึงน่าวิตก การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจึงควรดำเนินการควบคู่กับมาตรการอื่นๆ ของรัฐเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงซึ่งผู้มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ สมาชิกในครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการกิจโดยตรงต่อการดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนและแสวงหาความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีพื้นที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถ่ายทอดภูมิปัญญา หรือการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นการยกระดับการจัดสวัสดิการ สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของตนเอง และชุมชนประจักษ์ในศักยภาพและพลังของผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีและมีความสุข (ปนัดดา วิชาการ, 2566)

เพื่อให้ผู้สูงอายุที่มีสัญชาติไทย และมีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ได้รับสิทธิประโยชน์และสวัสดิการ ความคุ้มครอง ต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากประเทศไทยกำลังก้าวไปสู่สังคมผู้สูงอายุ ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา :ออนไลน์.2562) ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัตินี้มีเจตนารมณ์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับสิทธิโดยได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนในเรื่องการรับบริการทางการแพทย์ การศึกษา ศาสนาและข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ และท้องถิ่นต่าง ๆ มีหน้าที่จัดบริการให้ผู้สูงอายุได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายฉบับนี้ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565)

ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลลงเย็น มีหมู่บ้านอยู่ในเขตการปกครอง 8 หมู่บ้าน จำนวน ประชากรในเขต อบต. 6,874 คน และจำนวนหลังคาเรือน 1,871 หลังคาเรือน มีผู้สูงอายุที่ได้รับสวัสดิการ เบี้ยยังชีพ จำนวน 1,197 คน จากผลการดำเนินการที่ผ่านมา องค์การบริหารส่วนตำบลลงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ได้ประสบปัญหาในการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ทั้งนี้ อาจเป็น เพราะว่าการดำเนินงานและการให้ความสำคัญด้านสวัสดิการผู้สูงอายุของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น รายได้ จำนวนบุคลากร และความรู้ความเข้าใจของบุคลากร ทำให้มีปัญหาการให้บริการด้านต่าง ๆ เช่น ความล่าช้าในการจ่ายเงิน การคัดเลือกผู้สูงอายุของหมู่บ้านที่มีคุณสมบัติตามระเบียบ การพิจารณา ผู้ที่สมควรได้รับเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ งบประมาณขององค์การบริหารส่วน

ตำบล และการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่ผ่านมา มีปัญหาในเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไม่ทั่วถึงและไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุได้อย่างแท้จริง

ดังนั้น ผู้ศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบงานการจ่ายเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ในด้าน 1) ด้านร่างกาย (Physical domain) 2) ด้านจิตใจ (Psychological domain) 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) 4) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) ตามแนวคิดของ องค์การอนามัยโลก (WHO, 1993) โดยภาพรวมและในแต่ละด้านเป็นอย่างไรบ้าง เพื่อนำข้อมูลเสนอแนะ และข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาจะได้นำไปใช้ในการพัฒนาปัจจัยต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น สามารถดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพ ให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น อาจเป็นแนวทางที่ดี ในการบริหารจัดการด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ รวมทั้งนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุในท้องถิ่น และก่อให้เกิดความพึงพอใจ รวมทั้งได้ทราบปัญหา และ ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นข้อพื้นฐานในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกเพศ อายุ อาชีพ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ที่มีเพศต่างกัน มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน
2. ผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ที่มีอายุต่างกัน มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน

3. ผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ที่มีอาชีพกัน มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน

4. ผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ที่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวต่างกัน มีคุณภาพชีวิตแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ คือประชาชน กลุ่มผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ชื่อในทะเบียนผู้สูงอายุมีสิทธิรับเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น จำนวน 1,197 คน (ข้อมูลพื้นฐานองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี, 2567)

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 300 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้สูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว มีลักษณะเป็นคำถามแบบสอบถามรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น ทั้ง 4 ด้าน 1) ด้านร่างกาย (Physical domain) 2) ด้านจิตใจ (Psychological domain) 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) 4) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องแสดงความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ผู้มีความจำเป็นที่ต้องกำหนดระดับมาตราส่วนที่เป็นข้อความให้เป็นค่าน้ำหนักตัวเลข เพื่อประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ซึ่งโดยทั่วไปจะกำหนดค่าน้ำหนักตามแบบของไลเคิร์ต (Likert's scale) มีทั้งหมด 5

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพต่อคุณภาพชีวิตในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น (Open ended Question)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม

แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการหาคุณภาพเครื่องมือนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้
2. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบ และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามรายนามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาความสอดคล้องของเนื้อหา และนำแบบสอบถามหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม และจุดประสงค์ (Index to item objective congruence : IOC) โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถาม และจุดประสงค์ (Item-objective of congruence : IOC) เกณฑ์การแปลความหมายค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม และจุดประสงค์ ที่ ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป
3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาแก้ไขและเสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่ง
4. นำแบบสอบถามไปทดลองจัดเก็บข้อมูล (Try out) กับผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์สูง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbac, L., 1977) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.886
5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาขอความเห็นชอบและ จัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 4.1 ผู้ศึกษาวิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลลงเย็นส่งและรับแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้
- 4.2 ผู้ศึกษาวิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 5.1 สถิติพื้นฐานได้แก่ค่าเฉลี่ย/การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน Standard Deviation (S.D.)
- 5.2 สถิติเชิงอนุมาน ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้
 - 5.2.1 การค่าเปรียบเทียบเฉลี่ยตัวแปรที่มี 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ ใช้การทดสอบที (Independent t – test)
 - 5.2.2 ตัวแปรที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ อายุ อาชีพ และจำนวนสมาชิกในครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถามผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน แบบทางเดียว One-

Way Analysis of Variance) ถ้าพบว่ามีความแตกต่างกัน จะใช้การทดสอบรายคู่โดยเชฟเฟ (Scheffe's method)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 61.33 อายุอยู่ระหว่าง 60 – 69 ปี จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 58.67 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวในปัจจุบัน 4 - 6 คน จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 57.33

ตารางที่ 1 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านร่างกาย	3.94	0.56	มาก
2. ด้านจิตใจ	3.88	0.49	มาก
3. ด้านสัมพันธภาพทางสังคม	3.67	0.70	มาก
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	3.65	0.72	มาก
รวม	3.78	0.35	มาก

2. จากตารางที่ 1 พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D.= 0.35) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านร่างกาย ($\bar{X} = 3.94$, S.D.= 0.56) รองลงมาคือด้านจิตใจ ($\bar{X} = 3.88$, S.D.= 0.49) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.65$, S.D.= 0.72) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านร่างกาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D.= 0.56) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1. ท่านได้รับการตรวจสุขภาพทั่วไปประจำปี ($\bar{X} = 4.24$, S.D.= 0.77) รองลงมาคือ ข้อ 4. ท่านพอใจกับการนอนหลับของท่าน

มากนักน้อยเพียงใด ($\bar{X} = 4.15$, S.D.= 0.72) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 8. ท่านรู้สึกพึงพอใจกับความสามารถดูแลตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น ($\bar{X} = 3.41$, S.D.= 1.16)

2.2 ด้านจิตใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D.= 0.49) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 17. ท่านรู้สึกว่าชีวิตของท่านมีความสุขสงบ (ความสงบสุขในจิตใจ) ($\bar{X} = 4.29$, S.D.= 0.84) รองลงมาคือ ข้อ 18. ท่านพอใจต่อการผูกมิตรหรือเข้ากับบุคคลอื่น ($\bar{X} = 4.08$, S.D.= 0.84) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 14. ท่านยอมรับรูปร่างหน้าตาของตนเองมากนักน้อยเพียงใด ($\bar{X} = 3.45$, S.D.= 1.13)

2.3 ด้านสัมพันธภาพทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D.= 0.70) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 27. ท่านปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือจากครอบครัวเสมอเมื่อท่านมีปัญหา ($\bar{X} = 4.02$, S.D.= 0.83) รองลงมาคือ ข้อ 29. ท่านมั่นใจว่าชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่มีความปลอดภัยต่อท่าน ($\bar{X} = 3.99$, S.D.= 0.82) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 21. ท่านพอใจต่อการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่น ($\bar{X} = 3.33$, S.D.= 1.04)

2.4 ด้านสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D.= 0.72) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 40. ท่านทราบและเข้าใจถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.95$, S.D.= 0.89) รองลงมาคือ ข้อ 31. ท่านรู้สึกว่าชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัยดีในแต่ละวัน ($\bar{X} = 3.78$, S.D.= 1.15) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 39. เมื่อท่านเดือดร้อนจะมีหน่วยงานในชุมชนมาช่วยเหลือดูแลท่าน ($\bar{X} = 3.49$, S.D.= 1.18)

3. ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกเพศ อายุ อาชีพ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว โดยภาพรวมผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ที่มีเพศ อายุ อาชีพ และจำนวนสมาชิกในต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านก็ไม่แตกต่างกัน

4. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ควรมีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุอย่างทั่วถึงและเพียงพอในสถานที่ราชการ สวนสาธารณะ ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมภายในชุมชนมากยิ่งขึ้น

เพราะจะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณค่า ไม่โดดเดี่ยว และช่วยให้สภาพจิตใจของผู้สูงอายุดีขึ้นด้วย จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุโดยมีเครือข่ายของชมรมอยู่ตามหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และควรมีการดำเนินงานหรือให้คำแนะนำในการจัดสภาวะแวดล้อมที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุให้ถูกต้องตามสุขลักษณะ และมีความเหมาะสม

อภิปรายผล

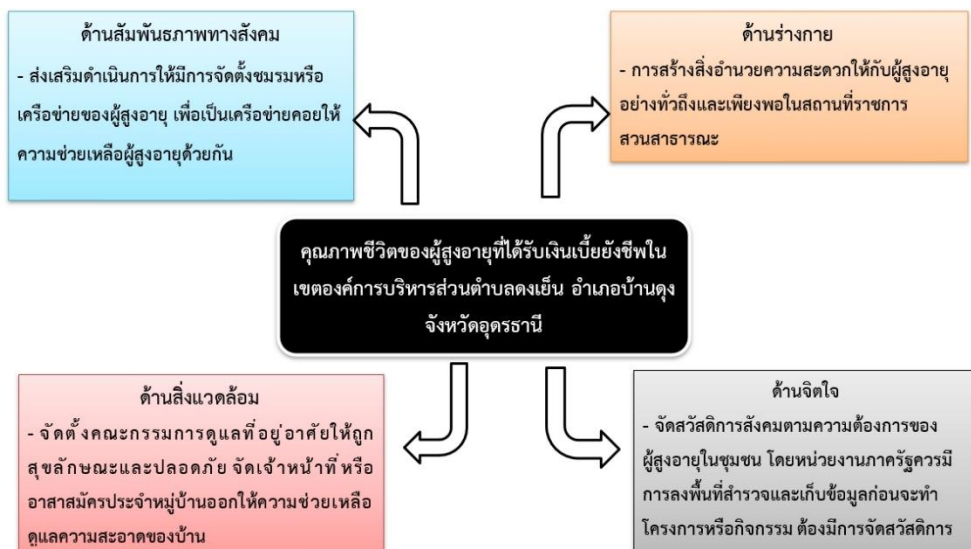
1. คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านร่างกาย รองลงมาคือด้านจิตใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านสิ่งแวดล้อม ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ทางองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็นได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่ในทุก ๆ ด้านเช่น ด้านร่างกาย มีการเยี่ยมบ้านเป็นการเฉพาะราย กรณีนี้เป็นเป็นการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ ด้านจิตใจ มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเพิ่มมากขึ้น อันจะช่วยให้จิตใจของผู้สูงอายุสงบลงไม่เครียด ไม่หดหู่ และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนหรือท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเป็นวิทยากรถ่ายทอดประสบการณ์ โดนเน้นการจัดกิจกรรมแบบกลุ่ม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภรณ์แพรว ตุ่มทอง และ เกวลิณ ศิลพิพัฒน์ (2566) วิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมของผู้สูงอายุจังหวัดนนทบุรีมีคุณภาพชีวิตทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับสูงโดยด้านลักษณะทางอารมณ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการตัดสินใจด้วยตนเองด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสภาพร่างกายที่ดี ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม และด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพนิตดา วิชาการ และสุปัน สมสาร (2566) วิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเทศบาลตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเทศบาลตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$, S.D.= 0.42) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านสัมพันธภาพทางสังคม ($\bar{X} = 3.22$, S.D.= 0.67) รองลงมาคือด้านจิตใจ ($\bar{X} = 3.20$, S.D.= 0.68) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.04$, S.D.= 0.79) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า เนื่องจากถึงแม้ว่าผู้สูงอายุจะได้อาศัยอยู่กับครอบครัว แต่ในเรื่องของการดูแลในการทำกิจวัตรประจำวันแล้ว ผู้สูงอายุยังไม่ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง และในบางครั้งในทางกลับกัน ผู้สูงอายุอาจจำเป็นต้องกลายเป็นผู้ดูแลคนในครอบครัวเสียเอง ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภักชัย คำสีใหม่ และคณะ (2565) วิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่าการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตในด้านร่างกาย สิ่งสำคัญที่ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีของ ผู้สูงอายุ และทำให้ผู้สูงอายุมี ความพึงพอใจด้านความเป็นอยู่ทาง

กายภาพ คือ ความปลอดภัย การมีสุขภาพดี การมีเวลาพักผ่อนหย่อนใจ กิจกรรมในชีวิตประจำวัน กิจกรรมสันทนาการต่าง ๆ รวมถึงอาหารและโภชนาการ ประกอบกับการมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรง และมีผลกำลังที่สามารถทำกิจการงานได้ดีสามารถคิดไตร่ตรอง หาเหตุผลต่าง ๆ รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ความสามารถที่จะจัดหา สิ่งจำเป็นต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ชีวิตดำรงอยู่ได้อย่างดีตามฐานะของตนเอง ตลอดจนสภาพของสังคม เศรษฐกิจและยุคสมัย ที่สอดคล้องกับปัจจัยจำเป็นหรือปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค สิ่งอำนวยความสะดวกสบายต่าง ๆ การพักผ่อน บุคคลจะต้องจัดหาให้มีความจำเป็นในสภาพสังคม และ สิ่งแวดล้อมของตน มีปัจจัยจำเป็นในการดำรงชีวิตที่พอเพียง ย่อมช่วยให้บุคคลมีความสะดวกสบายไม่ลำบาก และย่อมนำไปสู่ความสุขและความพอใจในชีวิต (อนรรฆอิสเสาะ, 2562) เพื่อการส่งเสริมคุณภาพ ชีวิตและการพัฒนาคนในทุก ๆ ด้าน รวมถึงความพร้อมในการดำรงชีวิตในสังคม ความสามารถในการประกอบอาชีพ และการพัฒนาในทุกขั้นตอนของชีวิต (พระเอกพล กิตติปัญญา (กันทะยวง), 2560) และที่สำคัญของการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีจะต้องดูแลเรื่องปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิตที่พอเพียง มีร่างกายที่แข็งแรง มีอาหารการกินที่เหมาะสมกับวัย มีการพักผ่อนที่เพียงพอและมีสุขภาพจิตที่ดีที่สุดในขณะที่การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตในด้านจิตใจ ต้องดูแลเอาใจใส่ด้วยการยอมรับนับถือ การเข้าใจการเห็นอกเห็นใจและการให้อภัย พุดคุยอย่างสม่ำเสมอ ให้ความรักความเคารพยกย่องสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวและสังคมที่เหมาะสมตามกำลังความสามารถที่จะทำได้ ความสัมพันธ์ที่อบอุ่นในครอบครัวและในชุมชน (จักรพงษ์ เกย็น, 2554) ส่งเสริม คุณธรรมส่วนตัวและสังคม เช่น กตัญญูตเวที และการละเว้นจากอบายมุข มีประสบการณ์ที่ของการดำเนินชีวิตและตัดสินใจอย่างฉลาด รู้จักแก้ปัญหา ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา จิตใจปลอดโปร่ง เบิกบาน เป็นสุขมองโลกและชีวิตตามความเป็นจริง

2. ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกเพศ อายุ อาชีพ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว โดยภาพรวมผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ที่มีเพศ อายุ อาชีพ และจำนวนสมาชิกในต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านก็ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าทางองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในแต่ละด้านอย่างเท่าเทียมกัน เช่น ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม จึงทำให้ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นหรือทัศนคติไม่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปนัดดา วิชาราช และสุป็น สมสาร (2566) วิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเทศบาลตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ กลุ่มอายุ ระดับ

การศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมพบว่าผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลนาจัวที่มีเพศ กลุ่มอายุ ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอรอุมา รัชวงศ์ และชาญยุทธ หาญชนะ (2566) วิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลโนนม่วง อำเภอสรีบุญเรืองจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนม่วง อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่มีอายุต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งนภา ศรีวิชัยรัตน์ (2559) วิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครแหลมฉบังอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จำแนกตามภาระหนี้สิน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีภาระหนี้สินต่างกัน มีคุณภาพชีวิต ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้สูงอายุที่มีภาระเกี่ยวกับหนี้สินไม่ว่าจะมากหรือน้อยมีผลต่อค่าใช้จ่ายและความรู้สึกกังวลกับภาระหนี้สินนั้น ๆ ทำให้ผู้สูงอายุที่มีภาระหนี้สินต่างกัน มีคุณภาพชีวิต ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านร่างกาย รองลงมาคือด้านจิตใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านสิ่งแวดล้อม ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น ที่มีเพศ อายุ อาชีพ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว โดยภาพรวมผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น ที่มีเพศ อายุ อาชีพ และจำนวนสมาชิกในครอบครัวต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านก็ไม่แตกต่างกัน

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

สรุปจากผลการวิจัยคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็น อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลดงเย็นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ควรมีการดำเนินการดังนี้

1. ปรับปรุงที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุในครัวเรือน หรืออาสาสมัครประจำหมู่บ้านออกให้ความช่วยเหลือดูแลความสะดวกของบ้าน บริเวณบ้าน หรือห้องน้ำห้องส้วม ให้ถูกสุขลักษณะและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ

2. จัดให้มีบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่มีความสะดวกในการเดินทางไปพบแพทย์ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาเรื่องความไม่สะดวกในการเดินทาง

3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดระบบดูแลสุขภาพ มีการถ่ายทอดความรู้ทางด้านสุขภาพ พร้อมทั้งจัดกิจกรรมตรวจสุขภาพผู้สูงอายุเบื้องต้นเป็นประจำทุกเดือนหรือรายไตรมาส

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น ความเครียด ความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองเบื้องต้น เป็นต้น เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนางานด้านการส่งเสริมสุขภาพต่อไป

- 2.2 ควรศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในการวิจัยรูปแบบเชิงคุณภาพ เพื่อจะได้ข้อมูลในเชิงลึก และนำผลมาเป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2559). สถานการณ์ทางสังคม 10 เรื่องเด่น 10 เรื่องที่รุนแรง ประจำปี 2559 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2565). กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของประเทศไทยตามแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ. กรมกิจการผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร.
- กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2560). คู่มือการประเมินตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานชมรมคลังปัญญาผู้สูงอายุ จังหวัดนครปฐม. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จักรพงษ์ เกยเงิน. (2554). คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอาศัยในชุมชนของการเคหะแห่งชาติในเขตกรุงเทพมหานคร: ศึกษากรณี โครงการเคหะชุมชนทุ่งสองห้อง อาคารแฟลต เช่า. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปนัดดา วิจารณ์. (2566). คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลหนองแวง อำเภอนวนนิวาส จังหวัดสกลนคร. คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุบัณฑิต.
- ภรณ์แพร ตุ่มทอง และ เกวลิณ ศิลพิพัฒน์. (2566). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจังหวัดนนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รุ่งนภา ศรีวิชัยรัตน์. (2558). คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กรณีศึกษา เขตเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์การบริหารรัฐกิจ, สาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะรัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยพายัพ.
- สุภัคชัย คำสีใหม่ และคณะ. (2565). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช.
- อนรรฆ อีสเฮาะ. (2562). คุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา. ใน สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา.
- อรอุมา รัชชวงศ์ และชาญยุทธ หาญชนะ. (2566). คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลโนนม่วง อำเภอศรีบุญเรืองจังหวัดหนองบัวลำภู. คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุบัณฑิต.
- Cronbach, L.J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. Psychometrika, 16, 297 – 334.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: New York: Harper. & Row.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัว
อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี*

PUBLIC PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF NONG WA SUBDISTRICT
MUNICIPALITY, KUMPHAWAPI DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

ณัฐดนัย ชัยจิตร¹ และ โกศล สอดส่อง²
Nattadanine Chaichit¹ and Koson Sodsong²
¹⁻²วิทยาลัยพินทุบัณฑิต วิทยาลัยพินทุบัณฑิต
¹⁻²Pitchayabundit College.Thailand.
¹Corresponding Author's Email: Tongossoneton@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัว 2) เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัว ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ และ 3) เป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือประชาชนที่อยู่ในรายชื่อตามทะเบียนบ้าน อายุ ตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหนองหัว จำนวน 382 คน ด้วยการใช้สูตรของ Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) และการทดสอบเอฟ (f-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัว ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมพบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาล

* Received 22 January 2025; Revised 12 February 2025; Accepted 13 February 2025

ตำบลหนองหว้า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหว้า ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหว้า ได้แก่ เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานโครงการ เพื่อเป็นการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การพัฒนา, เทศบาลตำบล

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the public participation in the development of Nong Wa Subdistrict Municipality, 2) compare the level of public participation in the development of Nong Wa Subdistrict Municipality classified by gender, age, education level, and occupation, and 3) serve as a guideline for developing public participation in the development of Nong Wa Subdistrict Municipality. The sample group used in this research was 382 people whose names were on the household registration list, aged 18 years and over, living in Nong Wa Subdistrict Municipality. The questionnaire was used as the data collection tool. The statistics used for analysis were number, percentage, mean, standard deviation, t-test, and f-test.

The results of the research found that:

1. The participation of the people in the development of Nong Wa Subdistrict Municipality, Kumphawapi District, Udon Thani Province, is at a high level overall. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was participation in evaluation, followed by participation in decision-making, and the aspect with the lowest average value was participation in receiving benefits.

2. The results of the comparison of public participation in the development of Nong Wa Subdistrict Municipality classified by gender, age, education level, and occupation. Overall, it was found that people with different

ages, education levels, and occupations had significantly different public participation in the development of Nong Wa Subdistrict Municipality at a statistical level of 0.05. People with different genders had no different public participation in the development of Nong Wa Subdistrict Municipality.

3. Guidelines for developing public participation in the development of Nong Wa Subdistrict Municipality include providing opportunities for participation in determining project plans in order to set work goals.

Keywords: Participation, Development, Subdistrict Municipality

บทนำ

การแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญของการปกครองท้องถิ่น คือเป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีสภาองค์กรฯ สมาชิกสภาและผู้บริหารระดับท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชนและมีอิสระในการปกครองตนเองมีขอบเขตของการปกครองที่ชัดเจน มีงบประมาณรายได้เป็นของตนเองอย่างเพียงพอและมีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเองรวมถึงการ มีอำนาจออกข้อบังคับ ระเบียบ กฎหมายท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตของกฎหมายแม่บทและมีการควบคุมดูแลของรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของประเทศและประชาชนโดยส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดหมายในการพัฒนา การกำหนดภารกิจ และแนวทางการดำเนินการเพื่อนำไปสู่จุดหมายอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้การกำหนดแผนงานและโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทิศทางที่สอดคล้องและประสานสนับสนุนในจุดมุ่งหมายร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะทำให้ปัญหาและความต้องการได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสมแล้วยังเป็นการบริหารทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2566)

เทศบาลตำบล เป็นองค์การปกครองท้องถิ่นที่ส่วนกลางกระจายอำนาจให้ปกครองตนเอง โดยมีพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารงานราชการแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 กำหนดให้มีการบริหารราชการ 3 ส่วน คือ ราชการบริหารส่วนกลาง บริหารส่วนภูมิภาค และราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นถูกเรียกว่า เทศบาล ตาม

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเทศบาลแต่ละประเภทไว้ใน มาตรา 50 ,53 และ 56 ได้กำหนดหน้าที่ของเทศบาลตำบล ดังนี้ รักษาความสงบเรียบร้อยของ ประชาชน ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ ต้องจัดรักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล ป้องกันและระงับโรคติดต่อ จัดให้มี เครื่องใช้ในการดับเพลิง ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรมและปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ซึ่งมีคำสั่ง กระทรวงมหาดไทย หรือกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล จากอำนาจหน้าที่ของ เทศบาลตำบล ทำให้เห็นว่าเทศบาลตำบลต้องปฏิบัติหน้าที่ในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข และ จัดการปัญหาให้แก่ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ (ตามพระราชบัญญัติเทศบาล, 2496)

เทศบาลตำบลหนองหว้า อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เป็น อปท. โดยแบ่งการ แบ่งเขตการปกครอง ออกเป็นออกเป็น 11 หมู่บ้าน ซึ่งเทศบาลตำบลหนองหว้า เป็นหน่วยงาน ราชการหน่วยงานหนึ่งที่ปฏิบัติตามหน้าที่ของเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติเทศบาล และ มีส่วนผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากทางเทศบาลตำบลเห็นว่า การมีส่วน ร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนา อันจะนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยที่ เข้มแข็ง ภายใต้แนวความคิดที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เขียนไว้ในหมวดที่ 14 การปกครองส่วนท้องถิ่นในมาตราที่ 187 การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารต่าง ๆ มาตรา 249 ภายใต้บังคับมาตรา1 ให้มี การจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน ในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามวิธีการและรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กฎหมายบัญญัติการจัดตั้ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดให้คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นและ ความสามารถในการปกครองตนเองในด้านรายได้ จำนวนและความหนาแน่นของประชากร และพื้นที่ ที่ต้องรับผิดชอบ ประกอบกัน มาตรา 250 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และ อำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนใน ท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ เพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบบประชาธิปไตย แบบมีส่วนร่วม ตามหลักธรรมาภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง ทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และเป็นที่ยอมรับการบริหารงานต่าง ๆ ของเทศบาล ตำบล (เทศบาลตำบลหนองหว้าอำเภอกุมภวาปี, 2566)

ปัจจุบันปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานการปกครองส่วนท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลหนองหว้าอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จากรายงานผลการติดตามและ

ประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ 2566 พบข้อเสนอแนะว่า ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ทั้งก่อนการดำเนินโครงการ ระหว่างการดำเนินโครงการ และเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ ให้มากกว่าปัจจุบัน เพราะประชาชนโดยทั่วไปยังมีส่วนร่วมน้อย โดยหาแนวทางวิธีการให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของการดำเนินโครงการ รวมถึงเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ และตรวจสอบการดำเนินโครงการให้มากขึ้น (เทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี, 2566)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้ศึกษาในฐานะผู้ที่อาศัยในท้องถิ่นจึงมีความสนใจในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่าง ๆ เพราะหากสามารถสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนได้นั้น ก็จะมีการพัฒนาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านที่ดีขึ้น และจะนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริงเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานีแตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร การวิจัยครั้งนี้มีประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อยู่ในรายชื่อตามทะเบียนบ้าน อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำนวน 8,214 คน (เทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือประชาชนที่อยู่ในรายชื่อตามทะเบียนบ้าน อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำนวน 382 คน ได้มาจากสูตร ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 : 125) ที่ความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 0.05

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งได้ รวบรวมจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นทำให้ได้ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมและนำมาเป็นกรอบในการ สร้างแบบสอบถาม โดยปรับปรุงข้อคำถามให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม 4 ข้อ โดยสอบถาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยเป็นแบบปลายปิด ให้เลือกตอบในช่องที่กำหนด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เป็นตัววัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะ แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยเป็นแบบคำถามปลายเปิด

การสร้างและการคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จากเอกสารวิชาการงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมาปรับปรุงจัดทำร่างแบบสอบถาม

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามากำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างข้อคำถามจัดทำร่าง แบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามที่ต้องการเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ครบถ้วนและ ครบคลุม นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญประเมินสอดคล้องของข้อคำถาม IOC (Index of item- Objective Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญ มีจำนวน 3 ท่าน นำเครื่องมือที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Content Validity) โดยคำนวณหาค่า IOC โดยคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 เป็นต้นไปเป็นข้อที่นำไปทดลองใช้

4. นำแบบสอบถามที่ได้จากการปรับปรุงแก้ไขของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) กับ ประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรในเขตเทศบาลตำบลพันดอน อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน

5. นำผลจากการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (ทองใบ สุดขารี, 2549:131) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.842

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วแล้วไปเก็บรวบรวมกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ไปเก็บข้อมูลในพื้นที่วิจัยด้วยตนเองโดยทำหนังสือถึงผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลหนองหว้า อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เพื่อขอความร่วมมือนักกลุ่มตัวอย่างตามเวลาที่กำหนดระยะเวลาในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2567

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติหาคุณภาพเครื่องมือ

1.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหา α – coefficient ตามวิธีการของ Cronbach's (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538)

4.2 สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้

4.2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยการแจกแจงความถี่ (Frequencies) คำนวณค่าร้อยละ (Percentage)

4.2.2 วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหว้าอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 สถิติทดสอบสมมติฐาน

4.3.1 Independent t-test

4.3.2 F-test (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยรวมและรายด้าน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบล หนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.11	0.54	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.86	0.61	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.82	0.72	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.13	0.51	มาก
รวม	3.98	0.45	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D.= 0.45) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 4.13$, S.D.= 0.51) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.11$, S.D.= 0.54) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.82$, S.D.= 0.72) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D.= 0.54) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 4.25$, S.D.= 0.75) รองลงมาคือ ข้อ 4. ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาของชุมชน ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= 0.71) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 2. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 4.00$, S.D.= 0.70)

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D.= 0.61) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 10. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มจิตอาสาพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 4.03$, S.D.= 0.80) รองลงมาคือ ข้อ 9.ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 4.02$, S.D.= 0.76) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ 2. ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.57$, S.D.= 1.12)

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D.= 0.72) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 15. ท่านได้รับผลประโยชน์จากสวัสดิการในชุมชน ($\bar{X} = 4.04$, S.D.= 0.86) รองลงมาคือ ข้อ 11. ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกิจกรรมโครงการพัฒนาชุมชนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ($\bar{X} = 3.94$, S.D.= 0.84) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 14. ท่านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.62$, S.D.= 1.11)

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D.= 0.51) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 17. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 4.39$, S.D.= 0.79) รองลงมาคือ ข้อ 19. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 4.15$, S.D.= 0.81) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 16. ท่านมีส่วนร่วมสังเกตการณ์ การทำงานของผู้รับจ้างภายนอกที่มาทำงานพัฒนาในชุมชน ($\bar{X} = 3.87$, S.D.= 0.98)

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมพบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานโครงการ เพื่อเป็นการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน และแนวทางการทำงานร่วมกัน สร้างการรับรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมกับสื่อการประชาสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการสื่อสารสองทาง ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบถึงผลประโยชน์จากการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้จัดขึ้น เช่น ติดป้ายประกาศ หรือจัดประชุมร่วมกัน และส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานต่าง ๆ อีกทั้งยังได้เข้ามาตรวจสอบ กำกับดูแลการบริหารงานได้

อภิปรายผล

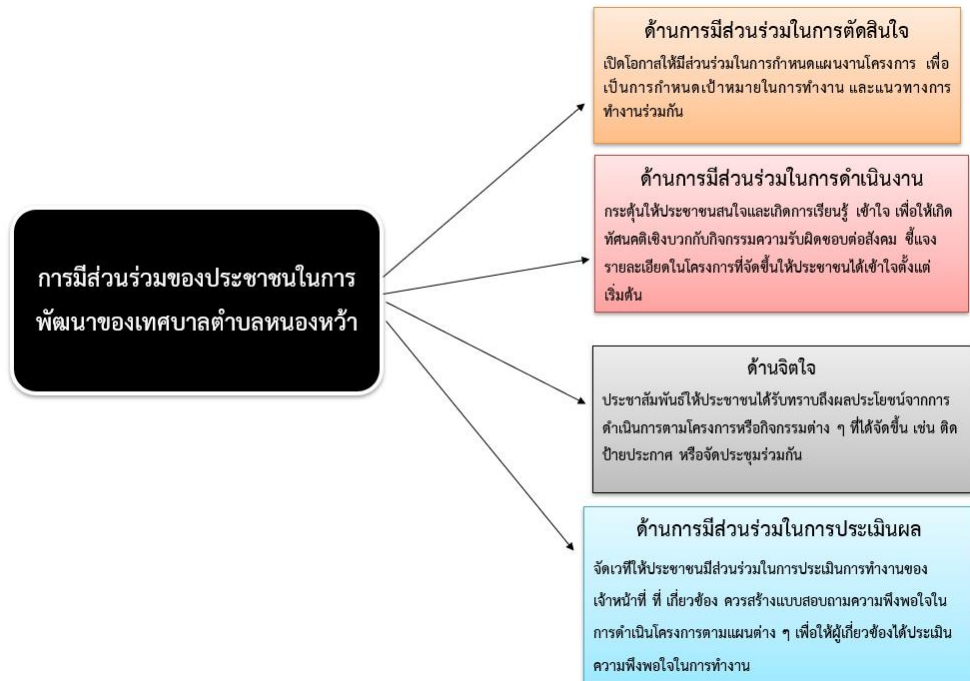
1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าทางเทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา เช่น มีการกำหนดกฎ ระเบียบการกำหนดคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีประชาชนเข้าร่วมด้วย มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบถึงผลประโยชน์จากการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้จัดขึ้น เช่น ติดป้ายประกาศ หรือจัดประชุมร่วมกัน และส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ในทุก ๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของภานุพงษ์ มาประเสริฐ (2566) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเก่า อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเก่า อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมและรายด้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์ทิพย์ ทองโชติ และชาญยุทธหาญชนะ (2566) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลนาเยีย อำเภอนาเยีย จังหวัดอุดรธานี พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลนาเยีย อำเภอนาเยีย จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D.= 0.51) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.01$, S.D.= 0.67) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.93$, S.D.= 0.63) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.89$, S.D.= 0.67) อาจเป็นเพราะประชาชนบางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลนาเยีย อำเภอนาเยีย จังหวัดอุดรธานี ดังนั้นควรส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมพบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชน

ในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน ส่งผลต่อระดับความรู้หรือทัศนคติของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของโสภา จิตระยนต์ (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหน้าพระธาตุอำเภอน้ำโสม จังหวัดชลบุรีพบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหน้าพระธาตุอำเภอน้ำโสม จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนที่มีอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหน้าพระธาตุ อำเภอน้ำโสม จังหวัดชลบุรี มีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหัวอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองหัว อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานีที่มีเพศต่างกัน จะมีทัศนคติ ความเข้าใจต่อการดำเนินงานของทางเทศบาลตำบลหนองหัวเหมือนกันทั้งชายและหญิง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเฉลิมชาติ สาธิตอนันท์ และอรนันท์ กลั่นทปฺระ (2566) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลลาดหญ้า พบว่า ประชาชนในตำบลลาดหญ้า ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน ผลทดสอบสมมติฐานพบว่าเพศไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหว้า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหว้า ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมพบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหว้า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหว้า ไม่แตกต่างกัน และแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหว้า ได้แก่ เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานโครงการ เพื่อเป็นการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหว้าอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

คือด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ดังนั้นเทศบาลตำบลหนองหว้าอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ควรมีการดำเนินการดังนี้

1.1 แนวทางในการเพิ่มการมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์ ควรมีการอธิบายแผนงานและเนื้อหาของกิจกรรมให้กับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองหว้า ได้เข้าใจและได้ทราบถึงว่าถ้ามีส่วนร่วมให้การดำเนินงานกิจกรรมนี้ จะสามารถได้รับประโยชน์อะไรบ้าง และสามารถนำไปประยุกต์กับชีวิตความเป็นอยู่ได้อย่างไร

1.2 ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบถึงผลประโยชน์จากการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้จัดขึ้น เช่น ติดป้ายประกาศ หรือจัดประชุมร่วมกัน และประชาสัมพันธ์ทางสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

1.3 ส่งเสริมหรือหาแนวทางให้คนในชุมชนให้มีรายได้ ให้มีงานทำ ให้มีอาชีพเสริม สร้างความรักความสามัคคีกันในชุมชน เช่น โครงการส่งเสริมการสร้างอาชีพในแต่ละกลุ่ม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองหว้า อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลหนองหว้า อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

เอกสารอ้างอิง

จันทร์ทิพย์ ทองโชติ และชาญยุทธหาญชนะ. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลนาบุญ อำเภอนาบุญ จังหวัดอุดรธานี. วารสารพุทธมัตถ์ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวสุวิสิฐาราม, 8(1), 244 -255.

เฉลิมชาติ สาธิตอนันท์ และอรนันท์ กลันทปุระ. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลลาดหญ้า. วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น, 5(8), 771 -779.

เทศบาลตำบลหนองหว้าอำเภอกุมภวาปี. (2566). รายงานผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ 2566. เทศบาลตำบลหนองหว้าอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2546). พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496. กรุงเทพมหานคร: ประสานมิตร. กระทรวงสาธารณสุข.

- ภาณุพงษ์ มาประเสริฐ. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเก่า อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์.วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 5(6),268 -285.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นลิขิต อีร.
- โอภาส จิตระยนต์. (2565). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหน้าพระธาตุอำเภอนันทบุรี จังหวัดชลบุรี. คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น. (2566). แผนปฏิบัติราชการ 5 ปี (พ.ศ. 2566–2570). กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครอง. ท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- Cronbach, L.J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. Psychometrika, 16, 297 – 334.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: New York: Harper. & Row.

การพัฒนารูปแบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัล โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6*

DEVELOPMENT OF A MODEL FOR CARING FOR AND CREATING SAFETY FOR
STUDENTS IN THE DIGITAL AGE USING COMMUNITIES AS A BASE FOR
SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA, NAKHON RATCHASIMA AREA 6

พระมหาฐิติวัธ ฐิติวาทโน (หมั่นกิจ)¹, อุไรรัตน์ ทิพยเนตร², รัศมี อุกประโคน³,
นิพล อินนอก⁴ และ วาญญู ภูครองนา⁵

Phramaha Thitiwat Thitiwattano (Mankit)¹, Urairat Tiphayanet², Rassamee Ukprakon³,
Niphon Innok⁴ and Watanyu Phukrongna⁵

¹โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์ และ ²⁻⁵วิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมา

¹Phra Thepbandit Wittayanusorn School and ²⁻⁵Nakhonratchasima Buddhist College, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: thitiwattano@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สืบเคราะห์องค์ประกอบและความต้องการจำเป็นในการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 2) พัฒนารูปแบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 124 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็น แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI Modified)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นในการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การเสริมสร้างทักษะดิจิทัลอย่างปลอดภัยมี (2) การปลูกฝังจริยธรรมและความรับผิดชอบในสังคมดิจิทัล (3) การ

* Received 10 February 2025; Revised 14 February 2025; Accepted 17 February 2025

เสริมสร้างความร่วมมือของชุมชนเพื่อความปลอดภัยดิจิทัล (4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อความปลอดภัยในยุคดิจิทัล (5) การบริหารจัดการและตอบสนองต่อภัยคุกคามทางไซเบอร์ (6) การดูแลสุขภาพจิตและอารมณ์ของนักเรียนในโลกดิจิทัล 2) รูปแบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ สำคัญ วิธีการดำเนินงาน เงื่อนไขของความสำเร็จ รูปแบบมีความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียน, ชุมชนเป็นฐาน, ยุคดิจิทัล

Abstract

This research aims to 1) synthesize the components and needs for taking care of and creating safety for students in the digital age using the community as a base for schools under the Office of the Primary Educational Service Area 6, Nakhon Ratchasima, and 2) develop a model for taking care of and creating safety for students in the digital age using the community as a base for schools under the Office of the Primary Educational Service Area 6, Nakhon Ratchasima. By stratified random sampling, the sample group consisted of 124 school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 6, Nakhon Ratchasima, in the academic year 2024. The informants included 9 experts and 5 specialists. The research instruments included in-depth interviews, a questionnaire on actual and expected conditions, and an assessment of appropriateness, feasibility, and usefulness. Data were analyzed by finding the mean and standard deviation and analyzing necessary needs. (PNI_{Modified})

The research results found that 1) The need for care and safety for students in the digital age using the community as a base has 6 components: (1) Strengthening digital skills for safety (2) Instilling ethics and responsibility in the digital society (3) Strengthening community cooperation for digital safety (4) Developing infrastructure for safety in the digital age (5) Managing and responding to cyber threats (6) Caring for students' mental and emotional health in the digital world. 2) The model of care and safety for students in the digital age using the community as a base for schools under the Office of the

Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 6 has 5 components: principles, objectives, essence, methods of operation, conditions for success, the model is appropriate, feasible, and most beneficial.

Keywords: Student Safety, Community-based, Digital Age

บทนำ

ประเทศไทยในยุคดิจิทัลกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่เกิดจากเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง หรือเทคโนโลยีเอง โดยเฉพาะในโครงการ "ไทยแลนด์ 4.0" ที่มุ่งเน้นการปฏิรูปประเทศเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับโลก การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลและเศรษฐกิจดิจิทัลจึงกลายเป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนประเทศในศตวรรษที่ 21 ภาคการศึกษาเองไม่อาจหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงนี้ การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัดและเพิ่มโอกาสการเข้าถึงความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา กลายเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลย่อมมาพร้อมกับความท้าทาย โดยเฉพาะด้านความปลอดภัยในโลกออนไลน์ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความปลอดภัยและพัฒนาการของนักเรียน ปัญหานี้อาจไม่เพียงกระทบทางกายภาพและจิตใจ แต่ยังอาจก่อให้เกิดผลกระทบที่ซับซ้อนในระยะยาวหากไม่ได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม ด้วยเหตุนี้การบริหารจัดการสถานศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความปลอดภัยในโลกดิจิทัลและเสริมสร้างความรู้ด้านความปลอดภัยออนไลน์ให้แก่นักเรียน เพื่อให้พวกเขาสามารถปรับตัวในยุคดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562 : 3-14)

แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มุ่งพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี โดยเน้นการเข้าถึงการศึกษาที่เท่าเทียมและมีคุณภาพ หนึ่งในเป้าหมายหลักคือการส่งเสริมความปลอดภัยทางกายภาพและจิตใจของนักเรียนในยุคดิจิทัล ปัญหาต่าง ๆ เช่น การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ การเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมและการละเมิดความเป็นส่วนตัว ได้สร้างความท้าทายต่อการพัฒนานักเรียน หากไม่ได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม ปัญหาเหล่านี้อาจนำไปสู่ผลกระทบระยะยาว เช่น ความเครียดและความวิตกกังวล ในแผนดังกล่าว ยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือการพัฒนาทักษะเทคโนโลยีและความเข้าใจด้าน Digital Literacy ให้แก่ผู้บริหารและครู รวมถึงการเสริมสร้างสมรรถนะด้านความปลอดภัยในโลกออนไลน์ นอกจากนี้ การใช้แนวทางแบบ "Community-based Approach" ซึ่งเน้นความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน ถือเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ในการสร้างระบบดูแลที่มี

ประสิทธิภาพ ครอบคลุมทั้งการป้องกันภัยคุกคามในโลกออนไลน์และการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566 : 31-41)

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 เผชิญความท้าทายในการดูแลความปลอดภัยของนักเรียนในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการเรียนรู้การสื่อสารและการเข้าถึงข้อมูล แต่ก็ยังเป็นแหล่งของภัยคุกคาม เช่น การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ การเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และการละเมิดความเป็นส่วนตัว ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตและการพัฒนาการของนักเรียนหากไม่ได้รับการจัดการอย่างทันท่วงที จากรายงานคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษาพบว่า สถานศึกษาในพื้นที่ยังขาดระบบการดูแลที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ แม้มีความตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันภัยออนไลน์ แต่กลยุทธ์ที่ใช้ยังไม่เป็นรูปธรรมและขาดความต่อเนื่อง หนึ่งในแนวทางที่มีประสิทธิภาพคือการใช้ "ชุมชนเป็นฐาน" โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน เพื่อสร้างระบบการดูแลที่ครอบคลุมและยั่งยืน วิธีการนี้ไม่เพียงช่วยป้องกันภัยออนไลน์ แต่ยังเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในเรื่องความปลอดภัยดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยสร้างความไว้วางใจและการสนับสนุนจากทุกฝ่าย ซึ่งสำคัญในการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย คณะกรรมการติดตามและประเมินผลได้สรุปถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีให้แก่ครูและผู้บริหาร เพื่อให้สามารถดูแลนักเรียนในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเสริมสร้าง Digital Literacy และการอบรมเกี่ยวกับภัยคุกคามออนไลน์ จะช่วยให้ครูและผู้บริหารออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความปลอดภัยในโลกดิจิทัล การใช้ชุมชนเป็นฐานช่วยแก้ปัญหาในสถานศึกษาและส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียนในการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ การประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและยั่งยืนในยุคดิจิทัล (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6, 2566 : 22-25)

ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ด้านการบริหารการศึกษาและคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษา มีความตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 เนื่องจากสถานศึกษายังขาดรูปแบบการดูแลที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน การใช้ชุมชนเป็นฐานจะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและตอบสนองต่อความต้องการในยุคดิจิทัล การพัฒนารูปแบบนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนเพื่อป้องกันภัยคุกคามออนไลน์ เสริมความรู้ด้านความปลอดภัย และสร้างความมั่นคงให้แก่นักเรียนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบและความต้องการจำเป็นในการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัล การดำเนินการแบ่งออกเป็น 3 แนวทางหลัก ดังนี้ 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัล เพื่อสร้างพื้นฐานทางวิชาการและความเข้าใจที่ชัดเจน 2) การศึกษาตัวอย่างแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) โดยการรวบรวมข้อมูลจากกรณีศึกษาหรือรูปแบบการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จเกี่ยวกับการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบที่เหมาะสม และ 3) การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัล เพื่อนำข้อมูลเชิงลึกและคำแนะนำมาสนับสนุนการกำหนดองค์ประกอบและตัวชี้วัด

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัล ขั้นตอนนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index: PNI) เพื่อพัฒนารูปแบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ดำเนินการดังนี้ 1) การสอบถามสภาพที่เป็นจริงสภาพที่ควรจะเป็นการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุค

ดิจิทัล จากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 144 คน และ 2) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามทั้งสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นมาวิเคราะห์ความแตกต่าง เพื่อระบุลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ซึ่งจะช่วยให้เห็นจุดที่ต้องพัฒนาและปรับปรุง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 180 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 124 คน (กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของ โรงเรียน ดังนี้ 1) โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 59 คน 2) โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 61 คน และ 3) โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็น แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 6 ด้าน รวม 44 ข้อ มีค่าอำนาจตั้งแต่ 0.34-0.73 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำผลการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบและรายการในการ ดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

2. สอบถามสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นกับผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 124 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified})

2. ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัล โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้ **ขั้นตอนที่ 1** การยกร่างรูปแบบการดูแลและ เสริมสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัล โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ซึ่งกระบวนการนี้นำผลจากการ วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดสาระสำคัญของ รูปแบบ **ขั้นตอนที่ 2** การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อบรรวบรวมข้อมูลเชิงลึกในการพัฒนารูปแบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยที่มี ประสิทธิภาพ **ขั้นตอนที่ 3** การประเมินรูปแบบการดูแลและเสริมสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัล โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และ **ขั้นตอนที่ 4** การพัฒนารูปแบบ การดูแลและเสริมสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัล โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสังเคราะห์ผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และ 2) แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นมาจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อสรุปและพัฒนารูปแบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 จากนั้นจึงปรับปรุงรูปแบบตามข้อเสนอแนะจากการประชุม และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 พบว่า

1.1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและความต้องการจำเป็นในการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 มี 6 องค์ประกอบ 44 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การเสริมสร้างทักษะดิจิทัลอย่างปลอดภัยมี 8 ตัวชี้วัด 2) การปลูกฝังจริยธรรมและความรับผิดชอบในสังคมดิจิทัล มี 7 ตัวชี้วัด 3) การเสริมสร้างความร่วมมือของชุมชนเพื่อความปลอดภัยดิจิทัล มี 7 ตัวชี้วัด 4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อความปลอดภัยในยุคดิจิทัล มี 7 ตัวชี้วัด 5) การบริหารจัดการและตอบสนองต่อภัยคุกคามทางไซเบอร์ มี 8 ตัวชี้วัด 6) การดูแลสุขภาพจิตและอารมณ์ของนักเรียนในโลกดิจิทัล มี 7 ตัวชี้วัด

1.2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6

องค์ประกอบการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่ควรจะเป็น			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. การเสริมสร้างทักษะดิจิทัลอย่างปลอดภัย	3.38	0.72	ปานกลาง	4.81	0.34	มากที่สุด	0.42	4
2. การปลูกฝังจริยธรรมและความรับผิดชอบในสังคมดิจิทัล	3.47	0.51	ปานกลาง	4.62	0.48	มากที่สุด	0.33	6
3. การสร้างความร่วมมือของชุมชนเพื่อความปลอดภัยดิจิทัล	3.11	0.48	ปานกลาง	4.81	0.33	มากที่สุด	0.55	3
4. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อความปลอดภัยในยุคดิจิทัล	2.65	0.53	ปานกลาง	4.82	0.56	มากที่สุด	0.82	1
5. การบริหารจัดการและตอบสนองภัยคุกคามทางไซเบอร์	2.84	0.46	ปานกลาง	4.79	0.39	มากที่สุด	0.69	2
6. การดูแลสุขภาพจิตและอารมณ์ของนักเรียนในยุคดิจิทัล	3.26	0.55	ปานกลาง	4.56	0.47	มากที่สุด	0.40	5

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 พบว่า ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อความปลอดภัยในยุคดิจิทัลมีความต้องการจำเป็นสูงสุด (PNI_{Modified} = 0.82) รองลงมาคือ การบริหารจัดการและตอบสนองภัยคุกคามทางไซเบอร์ (PNI_{Modified} = 0.69) การสร้างความร่วมมือของชุมชนเพื่อความปลอดภัยดิจิทัล (PNI_{Modified} = 0.55) การเสริมสร้างทักษะดิจิทัลอย่างปลอดภัย (PNI_{Modified} = 0.42) การดูแลสุขภาพจิตและอารมณ์ของนักเรียนในยุคดิจิทัล (PNI_{Modified} = 0.40) และการปลูกฝังจริยธรรมและความรับผิดชอบในสังคมดิจิทัล (PNI_{Modified} = 0.33) ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 เป็นดังนี้

2.1 ผลการร่างรูปแบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 พบว่า ร่างของของรูปแบบประกอบด้วย 1) หลักการ 2 ข้อ 2) วัตถุประสงค์ 1 ข้อ 3) สาระสำคัญ 6 ด้าน 43 ตัวชี้วัด 4) วิธีดำเนินการ 5 ขั้นตอน 5) เงื่อนไขของความสำเร็จ 4 ข้อ

2.2 ผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ร่างรูปแบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยให้นักเรียนในยุคดิจิทัล ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบองค์ประกอบรูปแบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยให้นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ ชุมชนเป็นฐานระหว่างก่อนกับหลังการพัฒนา

ที่	รูปแบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยให้นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (ก่อนการพัฒนา)	รูปแบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยให้นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (หลังการพัฒนา)	ผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
1	หลักการ จำนวน 2 ข้อ	หลักการ จำนวน 2 ข้อ	ปรับข้อความ จำนวน 2 ข้อ
2	วัตถุประสงค์ จำนวน 1 ข้อ	วัตถุประสงค์ จำนวน 2 ข้อ	ปรับข้อความและเพิ่มวัตถุประสงค์ จำนวน 2 ข้อ
3	สาระสำคัญ 6 ด้าน 43 ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ 6 ด้าน 39 ตัวชี้วัด	ปรับปรุงข้อความตัวชี้วัด 12 ตัวชี้วัด ตัดออก 4 ตัวชี้วัด
4	วิธีดำเนินงาน 5 ขั้นตอน	วิธีดำเนินงาน 5 ขั้นตอน	คงเดิม
5	เงื่อนไขความสำเร็จ 3 ข้อ	เงื่อนไขความสำเร็จ 3 ข้อ	คงเดิม

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบองค์ประกอบรูปแบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยให้นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จากการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ เสนอแนะให้มีการปรับข้อความของหลักการทั้ง 2 ข้อ เพิ่มวัตถุประสงค์ จำนวน 2 ข้อ ปรับปรุงข้อความตัวชี้วัด จำนวน 12 ตัวชี้วัด และตัดออก 4 ตัวชี้วัด

2.3 ผลการประเมินรูปแบบการดูแลและเสริมสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัล โดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการประเมินรูปแบบการดูแลและเสริมสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐานสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

องค์ประกอบของรูปแบบการดูแลและเสริมสร้างฯ	ระดับความเหมาะสม			ระดับความเป็นไปได้			ระดับความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการ (2 ข้อ)	4.79	0.46	มากที่สุด	4.82	0.35	มากที่สุด	4.81	0.49	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ (2 ข้อ)	4.82	0.29	มากที่สุด	4.77	0.71	มากที่สุด	4.79	0.44	มากที่สุด
3. สำคัญ									
3.1 การเสริมสร้างทักษะดิจิทัลอย่างปลอดภัย (7 ข้อ)	4.82	0.42	มากที่สุด	4.63	0.52	มากที่สุด	4.81	0.37	มากที่สุด
3.2 การปลูกฝังจริยธรรมและความรับผิดชอบในสังคมฯ (7 ข้อ)	4.88	0.29	มากที่สุด	4.79	0.47	มากที่สุด	4.88	0.41	มากที่สุด
3.3 การสร้างความร่วมมือของชุมชนเพื่อความปลอดภัยฯ (7 ข้อ)	4.81	0.62	มากที่สุด	4.63	0.48	มากที่สุด	4.86	0.44	มากที่สุด
3.4 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อความปลอดภัยในยุคฯ (6 ข้อ)	4.73	0.57	มากที่สุด	4.61	0.81	มากที่สุด	4.79	0.29	มากที่สุด
3.5 การบริหารจัดการและตอบสนองภัยคุกคามทางไซเบอร์ (7 ข้อ)	4.72	0.46	มากที่สุด	4.82	0.47	มากที่สุด	4.82	0.41	มากที่สุด
3.6 การดูแลสุขภาพจิตและอารมณ์ของนักเรียนในยุคดิจิทัล (5 ข้อ)	4.79	0.57	มากที่สุด	4.67	0.83	มากที่สุด	4.71	0.38	มากที่สุด
4. วิธีดำเนินการ (5 ขั้นตอน)	4.82	0.32	มากที่สุด	4.81	0.47	มากที่สุด	4.89	0.72	มากที่สุด
5. เงื่อนไขความสำเร็จ (3 ข้อ)	4.79	0.44	มากที่สุด	4.83	0.49	มากที่สุด	4.83	0.56	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.80	0.45	มากที่สุด	4.73	0.56	มากที่สุด	4.81	0.39	มากที่สุด

ตาราง 3 ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ารูปแบบการดูแลและเสริมสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.80, S.D. = 0.45) มีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.73, S.D. = 0.56) และมีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.81, S.D. = 0.39)

2.4 ผลการพัฒนารูปแบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6

รูปแบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ ประกอบด้วย 1) การสร้างความตระหนักรู้และการศึกษาเกี่ยวกับความปลอดภัยทางดิจิทัล เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องความปลอดภัยทางดิจิทัล การเสริมสร้างทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย และ 2) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการสนับสนุนจากชุมชน เป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครองและองค์กรในชุมชนในการพัฒนาและจัดตั้งกลไกการช่วยเหลือและการเฝ้าระวังเพื่อป้องกันและตอบสนองต่อปัญหาความปลอดภัยทางดิจิทัล

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) เพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยทางดิจิทัลให้นักเรียนและ 2) เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการดูแลและสร้างความปลอดภัยให้นักเรียน

องค์ประกอบที่ 3 สารสำคัญ ประกอบด้วย 1) การเสริมสร้างทักษะดิจิทัลอย่างปลอดภัย 1.1) นักเรียนมีความรู้พื้นฐานและใช้งานเทคโนโลยีอย่างปลอดภัยได้จริง 1.2) มีหลักสูตรหรือกิจกรรมเสริมทักษะดิจิทัลครอบคลุมนักเรียนทุกระดับ 1.3) นักเรียนสามารถประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลออนไลน์ได้ 1.4) ชุมชนสนับสนุนและจัดหาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลที่ปลอดภัย 1.5) มีสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับภัยออนไลน์ที่เข้าใจง่ายและเข้าถึงได้ 1.6) ครูและผู้บริหารได้รับการอบรมทักษะดิจิทัลเพื่อสนับสนุนนักเรียน 1.7) มีการเสริมสร้างทักษะการป้องกันและระมัดระวังภัยคุกคามออนไลน์ และ 2) การปลูกฝังจริยธรรมและความรับผิดชอบในสังคมดิจิทัล ประกอบด้วย 2.1) มีหลักสูตรจริยธรรมดิจิทัลในโรงเรียน 2.2) นักเรียนแยกแยะการใช้งานเทคโนโลยีที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมได้ 2.3) มีโครงการส่งเสริมการใช้โซเชียลมีเดียอย่างสร้างสรรค์ 2.4) โรงเรียนรณรงค์ลดการใช้ความรุนแรงทางคำพูดในโลกออนไลน์ 2.5) โรงเรียน ชุมชน และครอบครัวร่วมกำกับดูแลพฤติกรรมออนไลน์ 2.6) ผู้ปกครองได้รับข้อมูลเพื่อสนับสนุนจริยธรรมดิจิทัลของบุตรหลาน 2.7) โรงเรียนมีระบบให้คำปรึกษาด้านจริยธรรมดิจิทัล 3) การเสริมสร้างความร่วมมือของชุมชนเพื่อความปลอดภัยดิจิทัล ประกอบด้วย 3.1) มีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรภายนอก 3.2) ชุมชนมีระบบรายงานและแก้ไขปัญหาภัยออนไลน์ 3.3) มีการจัดกิจกรรมเสริมความรู้ด้านความปลอดภัยดิจิทัล 3.4) โรงเรียนและชุมชนร่วมรณรงค์ให้ความรู้เรื่องภัยดิจิทัล 3.5) องค์กรท้องถิ่นสนับสนุนความปลอดภัยดิจิทัล 3.6) ครอบครัวในชุมชนได้รับการอบรมเทคโนโลยีเพื่อดูแลนักเรียน 3.7) มีคณะกรรมการหรือกลุ่มดูแลความปลอดภัยดิจิทัลในชุมชน 4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อความปลอดภัยในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 4.1) โรงเรียนมีระบบป้องกันภัยออนไลน์ 4.2) ใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ผ่านมาตรฐานความปลอดภัย 4.3) จัดเก็บข้อมูลนักเรียนอย่างปลอดภัยตามกฎหมาย 4.4) ใช้แอป

พลีเคชันการเรียนรู้ที่เน้นความปลอดภัย 4.5) มีคู่มือการใช้งานอุปกรณ์และซอฟต์แวร์อย่างปลอดภัย 4.6) ครูและนักเรียนได้รับการอบรมการใช้โครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม 5) การบริหารจัดการและตอบสนองภัยคุกคามทางไซเบอร์ ประกอบด้วย 5.1) มีแผนจัดการเหตุฉุกเฉินเมื่อเกิดภัยคุกคามออนไลน์ 5.2) โรงเรียนมีกลไกรายงานปัญหาความปลอดภัยดิจิทัล 5.3) ครูและเจ้าหน้าที่ได้รับการอบรมการจัดการภัยออนไลน์ 5.4) มีศูนย์ประสานงานหรือช่องทางช่วยเหลือนักเรียนเมื่อเกิดภัย 5.5) นักเรียนรู้วิธีรายงานภัยออนไลน์และขอความช่วยเหลือ 5.6) โรงเรียนร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญภายนอกในการป้องกันและแก้ปัญหา 5.7) มีการติดตามพฤติกรรมนักเรียนที่เสี่ยงต่อภัยออนไลน์ 6) การดูแลสุขภาพจิตและอารมณ์ของนักเรียนในยุคดิจิทัล ได้แก่ 6.1) นักเรียนได้รับคำปรึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากโลกดิจิทัล 6.2) จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตสำหรับนักเรียนในยุคดิจิทัล 6.3) มีระบบติดตามพฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพจิตของนักเรียน 6.4) ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตของบุตรหลาน 6.5) โรงเรียนมีช่องทางขอความช่วยเหลือด้านสุขภาพจิตที่เข้าถึงง่าย

องค์ประกอบที่ 4 วิธีดำเนินการ ประกอบด้วย **ขั้นที่ 1** การศึกษาสภาพแวดล้อมเพื่อกำหนดแผนการดำเนินงาน (Swot) ประกอบด้วย 1) การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น 2) วิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths) 3) วิเคราะห์โอกาส (Opportunities) 4) วิเคราะห์จุดอ่อน (Weaknesses) 5) วิเคราะห์อุปสรรค (Threats) **ขั้นที่ 2** การวางแผนการดำเนินงาน (Plan) **ขั้นที่ 3** การดำเนินงานตามแผนที่กำหนด (Operation) **ขั้นที่ 4** การนิเทศเพื่อสะท้อนผลการดำเนินงาน (Reflection) **ขั้นที่ 5** การปรับปรุงให้ดีขึ้น (Enhancement)

องค์ประกอบที่ 5 เงื่อนไขของความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) มีการทำความเข้าใจและปฏิบัติตามหลักการสาระสำคัญในการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2) มีการสนับสนุนและส่งเสริม ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐานอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดประสิทธิผล 3) มีการปฏิบัติตามรายการของสาระสำคัญ ผู้เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามรายการและสาระสำคัญที่กำหนด และ 4) มีการดำเนินงานตามขั้นตอนของวิธีการ ผู้เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามวิธีการและแนวทางที่กำหนดในการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อผลักดันประสิทธิผลในการดำเนินงาน

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเสริมสร้างทักษะดิจิทัลอย่างปลอดภัย 2) การปลูกฝังจริยธรรมและความรับผิดชอบในสังคมดิจิทัล 3) การเสริมสร้างความ

ร่วมมือของชุมชนเพื่อความปลอดภัยดิจิทัล 4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อความปลอดภัยในยุคดิจิทัล 5) การบริหารจัดการและตอบสนองต่อภัยคุกคามทางไซเบอร์ 6) การดูแลสุขภาพจิตและอารมณ์ของนักเรียนในโลกดิจิทัล ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องการให้นักเรียนมีทักษะดิจิทัลที่ปลอดภัยสอดคล้องกับแนวคิดทักษะดิจิทัลแห่งอนาคตที่เน้นการใช้งานเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพและรับผิดชอบ ขณะเดียวกันการปลูกฝังจริยธรรมและความรับผิดชอบในสังคมดิจิทัลก็เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำตนในโลกออนไลน์ นอกจากนี้ผลวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์ ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยให้ระบบการดูแลนักเรียนครอบคลุมมากขึ้น ส่วนองค์ประกอบการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล โดยเฉพาะเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่ปลอดภัย การบริหารจัดการภัยคุกคามไซเบอร์ก็มีความสำคัญ โรงเรียนและชุมชนต้องมีมาตรการรับมือกับปัญหาต่างๆ เช่น การกลั่นแกล้งทางออนไลน์หรือการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียน สุดท้ายการดูแลสุขภาพจิตและอารมณ์ของนักเรียนในยุคดิจิทัล เป็นประเด็นที่ไม่ควรมองข้าม เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องอาจส่งผลกระทบต่อภาวะเครียดหรือการเสพติดสื่อออนไลน์ โรงเรียนและชุมชนจึงควรมีแนวทางสนับสนุนให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับผลการวิจัยของอัษฎา พงษ์พัฒน์และคณะ (2565) ที่วิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นและแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนวิถีใหม่ของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนมได้แก่ การป้องกันและการแก้ปัญหานักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนและสอดคล้องกับผลการวิจัยของรัตนผล กรรณิกาและคณะ (2567) ที่วิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้แก่ การกำหนดทิศทางการบริหารงาน การจัดอบรมให้ครูใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยี การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน การส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้แก่นักเรียน

2. ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ สาระสำคัญ วิธีการดำเนินงาน เงื่อนไขของความสำเร็จ รูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ารูปแบบดังกล่าวมีการออกแบบที่ตอบโจทย์ปัญหาของโรงเรียนในยุคดิจิทัล โดยมีแนวทางที่ชัดเจน ครอบคลุมทั้งด้านการให้ความรู้ การป้องกัน และการจัดการภัยออนไลน์ ปัจจัยที่ทำให้รูปแบบมีความเหมาะสมสูง อาจเกิดจากการออกแบบที่ครอบคลุมทุกมิติของความปลอดภัยดิจิทัล ไม่ใช่แค่การป้องกันแต่รวมถึงการส่งเสริมทักษะและจริยธรรม การใช้ชุมชนเป็นฐานทำให้โรงเรียนไม่ได้เป็นเพียงหน่วยงานเดียวที่รับผิดชอบแต่มีการทำงานร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และองค์กรภายนอก มีแนวทางการ

ปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และสามารถปรับใช้กับบริบทของโรงเรียนต่างๆ ได้ง่าย ผลการประเมินที่พบว่ารูปแบบนี้มีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด บ่งชี้ว่าโรงเรียนสามารถรูปแบบไปใช้ได้จริงโดยไม่ติดข้อจำกัดมากนัก ที่เป็นเช่นนี้เพราะรายการของรูปแบบมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน โรงเรียนสามารถปรับใช้รูปแบบได้โดยไม่ต้องใช้งบประมาณสูงเกินไป รูปแบบมีโครงสร้างที่ชัดเจน รวมถึงการที่รูปแบบได้รับการประเมินว่ามีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ารูปแบบนี้สามารถช่วยปกป้องนักเรียนจากภัยออนไลน์ได้จริง และยังส่งเสริมพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนได้อย่างปลอดภัยและมีจริยธรรมสอดคล้องกับผลการวิจัยของปีทมา พุทธสน (2565) ที่วิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์ที่พัฒนาขึ้นมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แนวคิดและหลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีการดำเนินงาน 4) การประเมินผล และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ รูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นในการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การเสริมสร้างทักษะดิจิทัลอย่างปลอดภัย (2) การปลูกฝังจริยธรรมและความรับผิดชอบในสังคมดิจิทัล (3) การเสริมสร้างความร่วมมือของชุมชนเพื่อความปลอดภัยดิจิทัล (4) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อความปลอดภัยในยุคดิจิทัล (5) การบริหารจัดการและตอบสนองต่อภัยคุกคามทางไซเบอร์ (6) การดูแลสุขภาพจิตและอารมณ์ของนักเรียนในโลกดิจิทัล 2) รูปแบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยแก่นักเรียนในยุคดิจิทัลโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ สาระสำคัญ วิธีการดำเนินงาน เงื่อนไขของความสำเร็จ รูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด และมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ 1) การนำแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในสถานศึกษา ควรคำนึงถึงปัจจัยที่ส่งผลการดำเนินงาน คือ ความพร้อมของผู้ปกครองนักเรียนในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ การใช้อุปกรณ์สื่อสาร และสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ไม่เสถียรควรมีการปรับใช้ให้สอดคล้องตามกำลังของแต่ละสถานศึกษา เพราะอาจจะส่งผลกระทบต่อการศึกษา การติดต่อประสานงาน การจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพได้ 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาแต่ละแห่งมีการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้

เทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ในสถานศึกษา โดยมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการหรือสัมมนาเพื่อให้เกิดประสิทธิผลของงานได้จริง 3) แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษา ที่ได้พัฒนาขึ้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 แนวทางที่ได้จึงมุ่งเน้นที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาภายใต้บริบทของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นที่จะนำแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ไปใช้ควรมีการปรับใช้ให้สอดคล้องตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการองค์กรตนเองและควรสร้างความตระหนักในการขับเคลื่อนดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ 1) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการดูแลและสร้างความปลอดภัยนักเรียนในแต่ละด้าน เพื่อปรับปรุงการบริหารงานดูแลและสร้างความปลอดภัยนักเรียนให้เป็นระบบและมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่เกิดขึ้นหลังจากนำแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 และ 3) ควรมีการวิจัยติดตามผลการนำ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลและสร้างความปลอดภัยนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อติดตามผลการนำความรู้ความเข้าใจ และทักษะปฏิบัติการไปใช้อย่างคงทนและพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) ของสำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 .
- (2567). แผนปฏิบัติการประจำปี งบประมาณ 2567. นครราชสีมา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานสภาพปัญหาและความท้าทายของระบบการศึกษา ยุคดิจิทัลในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ปัทมา พุทธแสน (2565) การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม, 41(6),91-108.

- รัตนพล กรรณิกาและคณะ .(2567). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตกลุ่มดอยอินทนนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เชียงใหม่. วารสาร มจร.ทริภูมัยปริทรรศน์, 8(4),422-437.
- อัษฎา พงษ์พัฒน์, สุมาลี ศรีพุทธรินทร์และจารุวรรณ เขียวข้าชุม .(2565). สภาพ ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุควิถีใหม่ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพนธ์,17(1), 169-178.

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ สำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*

THE DEVELOPMENT OF BLENDED LEARNING MANAGEMENT USING E-LEARNING LESSONS WITH PRACTICAL SKILLS TEACHING FOR TEACHER STUDENTS OF LOEI RAJABHAT UNIVERSITY

วิเชษฐ์ นันทะศรี¹ และ อัจฉรา นันทะศรี²

Wiches Nuntasri¹ and Achara Nuntasri²

¹⁻² มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

¹⁻² Loei Rajabhat University, Thailand.

Corresponding Author's Email: wiches.nun@lru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติกับเกณฑ์ร้อยละ 80 และ 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำนวน 34 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินคุณภาพบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง แบบประเมินทักษะการปฏิบัติ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ มีค่าเท่ากับ 84.83/83.82 2) ผลเปรียบเทียบทักษะการฝึกปฏิบัติโดยรวมมีค่าร้อยละ 89.22 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และ 3) ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบผสมผสาน, บทเรียนอีเลิร์นนิ่ง, การสอนทักษะปฏิบัติ

* Received 10 February 2025; Revised 15 February 2025; Accepted 17 February 2025

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the efficiency of blended learning management using e-learning lessons with practical skills teaching, 2) to compare practical skills of students who learned through blended learning management using e-learning lessons with practical skills teaching against the 80 % criterion, and 3) to compare learning achievement of students who learned through blended learning management using e-learning lessons with practical skills teaching. The sample group consisted of 34 second-year students in the Faculty of Education at Loei Rajabhat University, selected through cluster random sampling. The research instruments were learning management plan quality assessment forms, e-learning lesson quality assessment forms, practical skills assessment forms, and learning achievement tests. The statistics used in this research included mean, standard deviation, and t-test.

The research findings revealed that: 1) the efficiency of blended learning management using e-learning lessons with practical skills teaching was 84.83/83.82, 2) the comparison results of overall practical skills performance showed 89.22 percent, passing the established criteria, and 3) the comparison of students' learning achievement between pre-test and post-test scores showed a statistically significant difference at the .05 level.

Keywords: Blended Learning, E-Learning, Practical Skills Teaching

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 โลกเผชิญการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลต่อวิถีชีวิตและความต้องการแรงงานที่มีประสิทธิภาพ ระบบการศึกษาแบบเดิมอาจไม่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ สถาบันอุดมศึกษาควรสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคอุตสาหกรรม เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนแบบบูรณาการกับการทำงาน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง และพัฒนาความรู้ ทักษะ สมรรถนะ ให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบัณฑิตครู จำเป็นต้องปรับบทบาทผู้สอนจากการ “สอน” ไปเป็นการจุดประกายให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ (learning by doing) (วิจารณ์ พานิช, 2556) และพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพ สามารถใช้เทคโนโลยีใน

การแสวงหาความรู้ และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาโปรแกรมประยุกต์เพื่อการศึกษา จากประสบการณ์ที่ผ่านมาผู้วิจัย พบว่า 1) ผู้เรียนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านความสามารถในการเรียนรู้เนื้อหา ความสนใจ และรูปแบบการเรียนรู้ 2) ข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ ผู้เรียนไม่สามารถศึกษาทบทวนเนื้อหาได้นอกจากในชั้นเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการฝึกปฏิบัติต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ใหม่โดยอาศัยเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้เทคโนโลยี พบว่า วิธีการเรียนการสอนที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน คือ การเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบดั้งเดิมและการเรียนออนไลน์ผ่านระบบเครือข่าย โดยใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งรูปแบบนี้ช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นด้านเวลา สถานที่ในการเรียน และยังส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนผ่านบทเรียนออนไลน์ อีกทั้งยังคงรักษาข้อดีของการเรียนแบบเผชิญหน้า เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพสูงสุด (จุฬามาศ ใจสบาย, 2565) โดยปกติแล้วการเรียนแบบผสมผสานจะต้องใช้ระบบจัดการเรียนรู้ (LMS) เป็นองค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอน บทเรียนอีเลิร์นนิง (e-Learning) เป็นนวัตกรรมที่สถานศึกษา องค์กรต่าง ๆ สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและเป็นแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงเนื้อหาบทเรียนมัลติมีเดียข้อมูลต่าง ๆ ได้ทุกที่ทุกเวลา ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (สุภาวดี ลากเจริญ, 2563) ช่วยพัฒนาการเรียนการสอนให้ทันสมัย เป็นสิ่งสนับสนุนส่งเสริมที่ดี และช่วยเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (วารุณี นาคุณ และอุบล ปัดทา, 2565)

ทั้งนี้การเรียนรู้ของผู้เรียนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะปฏิบัติ โดยคำนึงถึงความสามารถในการเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัติที่แตกต่างกันของผู้เรียนแต่ละบุคคล รูปแบบของการสอนทักษะปฏิบัติควรมีความยืดหยุ่น รองรับลักษณะที่หลากหลายของผู้เรียนและมีขั้นตอนของการประยุกต์ใช้ความรู้ (อภิชัย สุขโนนจารย์ และเหมมิณซ์ ธนปัทมมิมณี, 2567) ดัง ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว และคณะ (2563) ได้สังเคราะห์รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติวิชาคอมพิวเตอร์จากแนวคิดของเดวีส์ (Dave, 1970), แฮร์โรว์ (Harrow, 1972) และซิมป์สัน (Simpson, 1985) มีทักษะพิสัย 6 ลำดับ ได้แก่ 1) การปฏิบัติขั้นพื้นฐาน 2) การรับรู้ 3) ขั้นเตรียมความพร้อมก่อนลงมือปฏิบัติ 4) การทดลองปฏิบัติ 5) การฝึกซ้อมจนชำนาญ และ 6) การปรับประยุกต์ ซึ่งวิธีการเหล่านี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนทักษะปฏิบัติด้านคอมพิวเตอร์ให้แก่ผู้เรียน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ สำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เพราะจะสามารถช่วยลดความแตกต่างระหว่างบุคคล และข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ ผู้เรียนสามารถศึกษาทบทวนเนื้อหาได้ทุกที่และทุกเวลา มีเวลาในการฝึกปฏิบัติมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนและทักษะการฝึกปฏิบัติเพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติกับเกณฑ์ร้อยละ 80
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลทักษะปฏิบัติของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ มีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งดำเนินการวิจัยตามแผนการทดลองแบบ one group pretest posttest design โดยการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำนวน 622 คน (มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาโปรแกรมประยุกต์เพื่อการศึกษา ในภาคเรียนที่ 1 ประจำปี

การศึกษา 2567 จำนวน 1 หมู่เรียน รวม 34 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินคุณภาพบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ แบบประเมินทักษะการปฏิบัติ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ

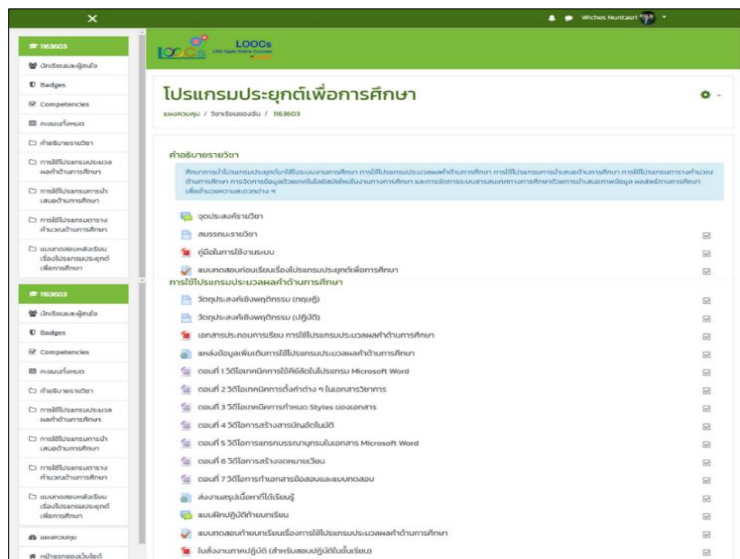
การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ โดยใช้วิธีการพัฒนาตามรูปแบบ ADDIE model (Muruganantham, G., 2015) โดยมีขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้

3.1 ขั้นที่ 1 ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis) ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ 1) การวิเคราะห์เนื้อหาตามแผนการเรียนรู้ ในรายวิชาโปรแกรมประยุกต์เพื่อการศึกษา ซึ่งเนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ (1) หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การใช้โปรแกรมประมวลผลคำด้านการศึกษา (2) หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การใช้โปรแกรมการนำเสนอด้านการศึกษา และ 3) หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การใช้โปรแกรมตารางคำนวณด้านการศึกษา 2) วิเคราะห์แบบทดสอบที่ใช้ เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย 4 ตัวเลือก และแบบประเมินทักษะการปฏิบัติร่วมกับเกณฑ์การประเมินแบบรูบริก (Scoring rubrics) มีลักษณะระดับการประเมินค่า 5 ระดับ เพื่อประเมินทักษะการปฏิบัติการทำงาน 3) วิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ และ 4) วิเคราะห์เทคโนโลยีที่ใช้ในการพัฒนา ได้แก่ Moodle, YouTube, Padlet, Photoshop, oCam, Vegas Pro, Google Docs, Google Drive

3.2 ขั้นที่ 2 ขั้นการออกแบบ (Design) ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ตามการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ รูปแบบการประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีองค์ประกอบของแผนในด้านต่าง ๆ คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และการวัดประเมินผล ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาวิชาโปรแกรมประยุกต์เพื่อการศึกษา ซึ่งเนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 หน่วยการเรียนรู้ 2) ออกแบบบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีขั้นตอน คือ การออกแบบโครงสร้างเว็บ ซึ่งประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ คือ หน้าแรก เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบ/การส่งงาน 3) ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ 4) ออกแบบใบประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ตามการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติมีลักษณะเป็น มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 6 ส่วน คือ (1) ด้านองค์ประกอบของแผนการสอน (2) ด้านวัตถุประสงค์ (3) ด้านเนื้อหาการ

เรียนรู้ 4) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ (5) สื่อการเรียนรู้ (6) ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ จำนวน 15 ข้อ และ 5) ออกแบบใบประเมินคุณภาพบทเรียนอีเลิร์นนิ่งด้านเนื้อหาและด้านเทคนิคและวิธีการ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (1) ด้านเนื้อหา มี 4 ส่วน คือ (1) ด้านเนื้อหาการเรียนรู้ (2) ด้านภาษาและภาพประกอบ (3) ด้านเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ (4) ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ จำนวน 12 ข้อ 2) ด้านเทคนิคและวิธีการ มี 4 ส่วน คือ (1) ด้านการจัดการข้อมูลผู้เรียน (2) ด้านการจัดการผู้สอน (3) ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ (4) ด้านการออกแบบระบบการเรียนรู้ จำนวน 13 ข้อ

3.3 ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการพัฒนา (Development) ผู้วิจัยได้ ดำเนินการดังนี้ 1) นำเสนอแผนการเรียนรู้ต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินคุณภาพของแผนการเรียนรู้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ โดยผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 4.56, S.D. = 0.41$) 2) นำแบบประเมินทักษะการปฏิบัติเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านซึ่งผลการประเมินพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.85 สูงกว่าเกณฑ์ ที่ตั้งไว้ โดยได้ข้อคำถามในการประเมิน จำนวน 24 ข้อ และ 3) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ซึ่งผลประเมินพบว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 45 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.67-1.00 ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.34-0.76 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.25-0.85 ผู้วิจัยจึงพิจารณาเลือกข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบทดสอบ 4) ผู้วิจัยได้พัฒนาบทเรียนอีเลิร์นนิ่งที่ได้ออกแบบไว้ โดยดำเนินการพัฒนาบนระบบ Moodle ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ตัวอย่างบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง

3.4 ขั้นตอนที่ 4 การนำไปทดลองใช้ (Implementation) ดำเนินการดังนี้ 1) การทดลองใช้ในขั้นแอลฟา (Alpha stage) ผู้วิจัยทำการทดสอบการทำงานในโมดูลต่าง ๆ ของบทเรียนอีเลิร์นนิ่งสามารถทำงานได้ตรงตามที่ได้ออกแบบไว้หรือไม่ โดยทำการทดสอบซ้ำหลาย ๆ ครั้ง เพื่อหาข้อผิดพลาด และปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดสอบในขั้นตอนถัดไป 2) ทดสอบใช้ขั้นเบต้า (Beta stage) ดำเนินการนำบทเรียนอีเลิร์นนิ่งไปใช้กับผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจำนวน 9 คน เพื่อปรับปรุงระบบให้ดียิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้จริง

3.5 ขั้นตอนที่ 5 ขั้นการประเมินผล (Evaluation) ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอบทเรียนอีเลิร์นนิ่งต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเพื่อประเมินด้านเนื้อหาและด้านเทคนิคและวิธีการ ด้านละ 3 ท่าน พบว่าด้านเนื้อหา ($\bar{x} = 4.53, S.D. = 0.39$) และด้านเทคนิค ($\bar{x} = 4.57, S.D. = 0.43$) จัดอยู่ในระดับมากที่สุด

4. การดำเนินการทดลองด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ ประกอบด้วย

4.1 การปฐมนิเทศผู้เรียนและการลงทะเบียน เป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนด้านวิธีการเรียนการสอน การทำกิจกรรม และการฝึกใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการใช้งานได้อย่างไม่ติดขัด

4.2 ผู้สอนมอบหมายงานให้ผู้เรียนไปศึกษาบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง

4.3 กำหนดให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนผ่านบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

4.4 กำหนดให้ผู้เรียนศึกษาจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจขอบเขตเนื้อหาการเรียนการสอน

4.5 ผู้เรียนศึกษาบทเรียนอีเลิร์นนิ่งทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติตามที่ได้ออกแบบไว้

4.6 ผู้เรียนเขียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้แล้วส่งผ่านระบบอีเลิร์นนิ่ง

4.7 ผู้เรียนทำแบบฝึกปฏิบัติท้ายบทเรียน

4.8 ผู้เรียนทำแบบทดสอบท้ายบทเรียนเมื่อเรียนจบเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

4.9 ผู้เรียนทดสอบทักษะการปฏิบัติตามใบสั่งงานจนกว่างานจะสำเร็จ

4.10 กำหนดให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนผ่านบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความเที่ยงตรง (Index of Item Objectives

Congruence : IOC) ค่าความยาก (Difficulty index) การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การหาประสิทธิภาพ E1/E2 การทดสอบสมมติฐานใช้สถิติทดสอบที่ t-test (Dependent Samples)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่ง ร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ สำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ

คะแนนสอบ	n	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	ประสิทธิภาพ
คะแนนระหว่างเรียน (E ₁)	34	45	37.88	84.18	84.83/83.82
คะแนนหลัง (E ₂)	34	30	25.15	83.97	

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนประสิทธิภาพของกระบวนการ (E₁) เท่ากับ 84.18 และคะแนนประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E₂) เท่ากับ 83.82 ดังนั้นประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการฝึกทักษะปฏิบัติ (n=34)

รายการประเมิน	ระดับเกณฑ์การประเมิน					ร้อยละ
	5	4	3	2	1	
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	95	48	9			89.41
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2	105	44	6			91.18
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3	85	48	15			87.06
รวมเฉลี่ย						89.22

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์นึ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ มีผลการฝึกทักษะปฏิบัติโดยรวมมีค่าร้อยละ 89.22 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์นึ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์นึ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	34	30	11.71	3.46	31.97	<.005
หลังเรียน	34	30	25.15	2.87		

*p<.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์นึ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์นึ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์นึ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 84.83/83.82 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 แสดงว่า การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์นึ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดี เนื่องจากผู้วิจัยได้ออกแบบบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์นึ่งตามรูปแบบ ADDIE Model (Muruganatham, G., 2015) โดยมีการวิเคราะห์เนื้อหาแบบทดสอบ บริบทการเรียนการสอน และเทคโนโลยีที่ใช้ มีการออกแบบส่วนต่าง ๆ ตามหลักการและทฤษฎีอย่างเป็นขั้นตอน มีการพัฒนาบทเรียนตามทีออกแบบไว้ในแต่ละขั้นตอนอย่างเป็นระบบ มีการทดลองใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์นึ่งกับกลุ่มใกล้เคียงตัวอย่างเพื่อหาข้อบกพร่อง มีการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จึงทำให้บทเรียนที่พัฒนาขึ้นสามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และค้นหาคำตอบด้วยตนเองอย่างเป็นระบบส่งผลต่อประสิทธิภาพของบทเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาย พาชอบ (2564) ที่ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในรายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิจญ์บัณฑิต พบว่า การสร้างบทเรียนออนไลน์ตามขั้นตอนและดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา

และการประเมินคุณภาพด้านสื่อ จะส่งผลให้คุณภาพบทเรียนออนไลน์มีคุณภาพอยู่ในระดับดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร พรประไพ และฐาปนี สีเฉลียว (2567) ที่ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่ส่งเสริมทักษะการทำงานกลุ่มและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การจัดทำแผนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีการวิเคราะห์ผู้เรียนเนื้อหา แบบทดสอบ มีการออกแบบเรียนอย่างเป็นขั้นตอน และมีการหาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง ส่งผลต่อประสิทธิภาพบทเรียนมีค่าเท่ากับ 83.80/85.80 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

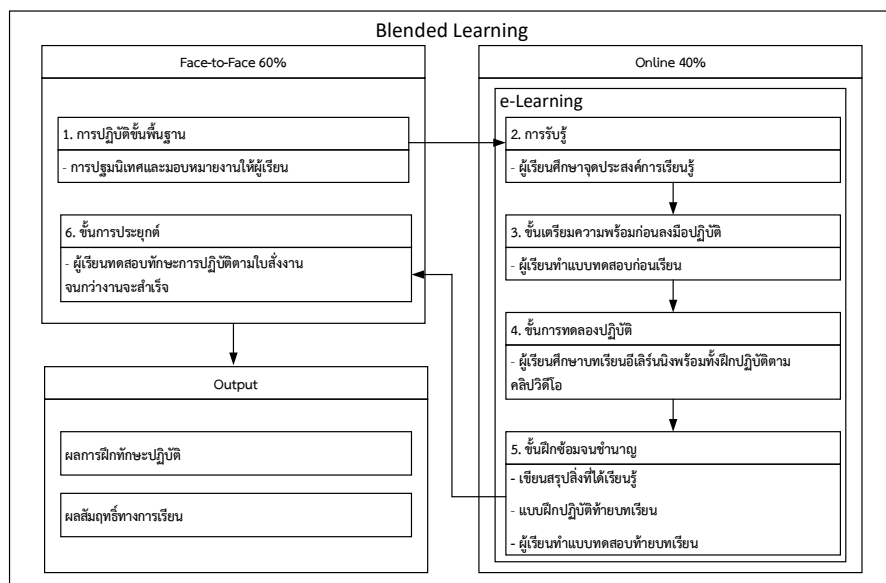
2. ทักษะปฏิบัติของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ มีผลการฝึกทักษะปฏิบัติโดยรวมมีค่าร้อยละ 89.22 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานในงานวิจัยนี้ได้ใช้แนวคิดการฝึกปฏิบัติตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติวิชาคอมพิวเตอร์ของ ธนารักษ์ สารเลื่อนแก้ว และคณะ (2563) ซึ่งมีขั้นตอนการฝึกปฏิบัติอย่างเป็นระบบ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำจริง และมีการวัดประเมินผลที่ชัดเจน ส่งผลให้ผลการฝึกปฏิบัติของผู้เรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปุญญิตา เมืองจันทิก และเหมมิญช์ ธนปัทมมิมณี (2565) ที่ศึกษาการพัฒนาการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน มุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ระหว่างนักเรียนและครูผู้สอน ช่วยทำให้คะแนนวัดทักษะการปฏิบัติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชัย สุขโนนจารย์ และเหมมิญช์ ธนปัทมมิมณี (2567) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติโดยใช้บทเรียนออนไลน์ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี พบว่า การเรียนรู้จากนอกชั้นเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา ก่อนเข้าชั้นเรียน ทำให้ผู้เรียนมีเวลาในการทบทวนบทเรียนและสามารถฝึกปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ส่งผลให้ผลการฝึกปฏิบัติสูงขึ้น

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอีเลิร์นนิ่งร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ โดยเปรียบเทียบผลการเรียนก่อนและหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียน 11.71 และหลังเรียน 25.15 ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานจะเป็นการเรียนระหว่างเรียนในชั้นเรียนปกติและการเรียนรู้ออนไลน์ ซึ่งในขั้นตอนการเรียนรู้ออนไลน์ผู้เรียนสามารถศึกษาเนื้อหาบทเรียนและฝึกปฏิบัติตามคลิปวิดีโอที่ผู้สอนจัดทำขึ้นได้ซ้ำ ๆ กันจนกว่าผู้เรียนจะเข้าใจอย่างแท้จริง ส่วนในชั้นเรียนปกติผู้เรียนก็จะมีเวลาในการฝึกปฏิบัติมากขึ้นทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดิลก อุตราช และนฤมล ภูสิงห์ (2566) ได้ศึกษาการส่งเสริมทักษะการปฏิบัติดนตรี

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับชุดกิจกรรมรายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ พบว่า การเรียนการสอนที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเว็บไซต์ที่ครูผู้สอนได้จัดขึ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่น จะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย ยอดจันทร์ และลักษมี นิมวงษ์ (2566) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาเชรบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า การเรียนรู้แบบออนไลน์กับการเรียนรู้ปกติ โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูผู้สอนคอยให้คำปรึกษา ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าหาคำตอบได้ด้วยตนเองผ่านสื่อออนไลน์ และมีความยืดหยุ่นในช่วงเวลาการเรียนรู้สามารถฝึกฝนซ้ำและเรียนได้เต็มศักยภาพของตนเอง จะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้ได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ประกอบด้วย การเรียนในชั้นเรียนและการเรียนออนไลน์ผ่านบทเรียนอีเลิร์นนิ่ง ร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ 6 ขั้นตอน ซึ่งมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้ 1) การปฏิบัติขั้นพื้นฐาน 2) การรับรู้ 3) การเตรียมความพร้อมก่อนลงมือปฏิบัติ 4) การทดลองปฏิบัติ 5) การฝึกซ้อมจนชำนาญ 6) การประยุกต์ใช้ การจัดการเรียนการสอนตามที่ได้ออกแบบไว้จะทำให้ผู้เรียนมีทักษะปฏิบัติผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้น ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถศึกษาเนื้อหาได้อย่างยืดหยุ่น ฝึกปฏิบัติจนเกิดความชำนาญ ทำให้มีผลการปฏิบัติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ผลการวิจัยนี้จึงสามารถเป็นแนวทางสำหรับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ เพื่อพัฒนาผลการฝึกปฏิบัติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้สอนควรมีการตรวจสอบความพร้อมด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของผู้เรียนก่อนการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้สอนควรศึกษาเทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อประยุกต์ใช้ร่วมกับการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) อันจะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จุฑามาศ ใจสบาย. (2565). การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยธาตุพนม มหาวิทยาลัยนครพนม. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 5(14), 164-175.
- ดิลก อุตราช และนฤมล ภูสิงห์. (2566). การส่งเสริมทักษะการปฏิบัติดนตรี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานร่วมกับชุดกิจกรรมรายวิชา ดนตรี-นาฏศิลป์. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 17(3), 55-69.
- ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว, สุกัญญา สมมณิตวง และรัตนา บุญเลิศพรพิสุทธิ์. (2563). การสังเคราะห์รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติวิชาคอมพิวเตอร์ ตามแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของ เดวิส แฮร์โรว์ และซิมป์สัน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 10(1), 40-50.
- ธวัชชัย ยอดจันทร์ และลักษมี ฉิมวงษ์. (2566). ผลการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาแอร์บอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารราชพฤกษ์, 21(3), 77-92.
- บุญฤดีศา เมืองจันทิก และเหมมิญช์ ธนปัทมมีมณี. (2565). การพัฒนาการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 5(15), 7-22.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. (2567). ระบบบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. เรียกใช้เมื่อ

- 20 มกราคม 2568 จาก https://reg.lru.ac.th/registrar/class_info_2.asp
- วารุณี นาคุณ และอุบล ปัดทา. (2565). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนด้วย E-Learning ต่อความรู้และทักษะการรักษาพยาบาลขั้นต้นในนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 4. วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์, 6(2), 16-29.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- สมชาย พาชอบ. (2564). การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานในรายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุพนธ์. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 10(1), 316-326.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุภาพร พรประไพ และฐาปณี สีเฉลียว. (2567). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่ส่งเสริมทักษะการทำงานกลุ่มและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 7(23), 75-89.
- สุภาวดี ลาภเจริญ. (2563). การศึกษาระบบ E-Learning เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในเขตกรุงเทพมหานคร สู่มาตรฐานระดับสากล. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 8(1), 295-307.
- อภิชัย สุขโนนจารย์ และเหมมิณซ์ ธนปัทมมิมณี. (2567). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการสอนทักษะปฏิบัติโดยใช้บทเรียนออนไลน์ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 7(21), 90-103.
- Dave, R. H. (1970). Developing and writing behavioural objectives. Educational Innovators Press.
- Harrow, A. J. (1972). A taxonomy of the psychomotor domain: A guide for developing behavioral objectives. David McKay.
- Muruganantham, G. (2015). Developing of E-content package by using ADDIE model. International Journal of Applied Research, 1(3), 52-54.
- Simpson, E. (1985). Educational objectives in the psychomotor domain. Gryphon House.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ
แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3*
TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS
AFFECTING WORK MOTIVATION OF GOVERNMENT TEACHERS
UNDER SONGKHLA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

กนกพร แทนบุญ¹ นวรัตน์ ไชยมภู² ชณัฐ พรหมศรี³
Kanokporn Taenboon¹ Navarat Waichompu² Chanat Promsri³
¹⁻³มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
¹⁻³Hatyai University, Thailand.
Corresponding Author's Email: kanokporn.tae099@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 2) เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 และ 4) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 กลุ่มตัวอย่างคือข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power Analysis ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 129 คน และสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของสถานศึกษา และทำการสุ่มโดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ได้ค่าความตรงเชิงเนื้อหา 1.00 ทุกข้อ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ .967 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู เท่ากับ .959 สถิติที่ใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณ

* Received 6 February 2025; Revised 14 February 2025; Accepted 18 February 2025

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง 4) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์และด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ซึ่งเขียนเป็นสมการพยากรณ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ได้ดังนี้

$$\begin{aligned}\hat{Y} &= 1.135 + 0.385^{***} X_1 - 0.233 X_2 + 0.585^{***} X_3 + 0.029 X_4 \\ \hat{Z} &= 0.433^{***} X_1 - 0.269 X_2 + 0.681^{***} X_3 + 0.041 X_4\end{aligned}$$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the level of transformational leadership of school administrators under Songkhla Primary Educational Service Area Office 3, 2) to study the level of work motivation of government teachers under Songkhla Primary Educational Service Area Office 3, 3) to study the relationship between transformational leadership of school administrators and work motivation of government teachers under Songkhla Primary Educational Service Area Office 3, and 4) to create a prediction equation for work motivation of government teachers under Songkhla Primary Educational Service Area Office 3. The sample consisted of 129 government teachers in schools under Songkhla Primary Educational Service Area Office 3, determined using G*Power Analysis and stratified random sampling based on school size, with random selection using Microsoft Excel. The research instrument was a questionnaire with an IOC of 1.00 for all items. The reliability coefficient was .967 for the transformational leadership questionnaire and .959 for the work motivation questionnaire. Statistics used included percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression.

The research findings were as follows:

1) The overall level of transformational leadership of school administrators under Songkhla Primary Educational Service Area Office 3 was at the highest level. 2) The overall level of work motivation of government teachers under Songkhla Primary Educational Service Area Office 3 was at the highest level. 3) There was a high positive correlation between transformational leadership of school administrators and work motivation of government teachers under Songkhla Primary Educational Service Area Office 3. 4) The transformational leadership aspects of idealized influence and intellectual stimulation significantly affected work motivation of government teachers under Songkhla Primary Educational Service Area Office 3. The prediction equations for work motivation of government teachers under Songkhla Primary Educational Service Area Office 3 were:

$$\begin{aligned}\hat{Y} &= 1.135 + 0.385^{***} X_1 - 0.233 X_2 + 0.585^{***} X_3 + 0.029 X_4 \\ \hat{Z} &= 0.433^{***} X_1 - 0.269 X_2 + 0.681^{***} X_3 + 0.041 X_4\end{aligned}$$

Keywords: transformational leadership, work motivation

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, น. 1) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบันส่งผลต่อความอยู่รอดหรือความก้าวหน้าขององค์กร ที่ต้องอาศัยการทำงานแบบบูรณาการของปัจจัยต่างๆ ภายในองค์กรเพื่อรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น โดยบุคคลที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงปัจจัยต่างๆ เข้าด้วยกัน คือ ผู้นำหรือผู้บริหารขององค์กร (ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2561, น. 42)

การจูงใจเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน ตามปกติคนเรามีความสามารถในการทำสิ่งต่าง ๆ ได้หลายอย่างหรือมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน หากแต่ว่าพฤติกรรมเหล่านี้จะแสดงออกมาเพียงบางโอกาสเท่านั้น สิ่งที่จะผลักดันความสามารถของคนออกมาได้ คือ แรงจูงใจ (ฐานะรัตน์ จินรัตน์, 2561, น. 38-39) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สายัน ปิตติวร (2562, น. 23) กล่าวว่า แรงจูงใจเปรียบเหมือนพลังที่พร้อมที่จะออกมาเป็นพฤติกรรมเชิงบวกในการทำงานสามารถสร้างประโยชน์ให้กับองค์กร แต่ต้องได้รับการเสริมแรงภายใน ฉะนั้นการเพิ่มแรงจูงใจให้บุคคลในองค์กรหรือผู้ใต้บังคับบัญชา นอกจากจะทำ

ให้งานสำเร็จตามเป้าหมายแล้วนั้น จะทำให้ผู้บริหารหรือผู้นำสามารถสร้างขวัญและกำลังใจ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานได้ ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญหรือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ซึ่งผู้บริหารที่สามารถสร้างและส่งเสริมให้ครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน จะสามารถสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี เหมาะสม ทำให้ครูมีความสุข มีความผูกพันกับองค์กร มีความมุ่งมั่นในการทำงาน โดยจะส่งผลให้ครูเกิดความรับผิดชอบต่องานที่มากขึ้น มีความพึงพอใจในงานและมีความมั่นคง ก้าวหน้าในอาชีพ

จากการศึกษารายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2565 ระดับเขตพื้นที่การศึกษาต่ำกว่ากับระดับสังกัดและต่ำกว่าระดับประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3, 2566, น. 15) ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การบริหารงานของผู้บริหารไม่บรรลุผลตามที่คาดหวัง และในด้านครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนยังไม่ปรับวิธีการจัดการเรียนรู้ของตนเองให้สอดคล้องกับการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 มีกลยุทธ์ด้านยกระดับคุณภาพของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเป็นการยกย่องเชิดชู เกียรติและสร้างขวัญกำลังใจในการบริหารจัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3, 2567) จากสภาพปัญหาที่พบและการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจดังกล่าว อาจไม่ครอบคลุมในการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเกิดการจูงใจที่ดี ผู้บริหารจึงจะต้องตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการบริหารงานมากยิ่งขึ้น ซึ่งการสร้างแรงจูงใจจะทำให้ครูปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ อันจะส่งผลดีต่อตนเอง ผู้บริหาร และสถานศึกษาต่อไป

ดังนั้นจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ และต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลให้ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตน รวมถึงการปฏิบัติงาน การวางตัว สร้างความเชื่อมั่น สร้างความศรัทธา ขวัญกำลังใจและที่สำคัญ คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา จึงจะทำให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของครู

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3
2. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

สมมติฐานของการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง

2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2,237 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ปีการศึกษา 2567 ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G* Power Analysis ได้กลุ่มตัวอย่าง 129 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามเกณฑ์สัดส่วนขนาดของสถานศึกษา จากนั้นนำมาเทียบสัดส่วน และทำการสุ่มโดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของข้าราชการครู

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ประกอบด้วย 4 ด้าน 33 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ประกอบด้วย 28 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาการสร้างเครื่องมือจากเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างแบบสอบถามฉบับร่างตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert's Five Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 น. 99-100)

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข ให้เหมาะสม

4. ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

5. คัดเลือกข้อคำถามที่มีผลคะแนนของผู้เชี่ยวชาญที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมืออยู่ระหว่าง 0.50–1.00

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับข้าราชการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

7. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุง แก้ไขให้สมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตร คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ และนำหนังสือจากผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามทาง Google form จำนวน 129 ชุด และได้รับการตอบกลับมาจำนวน 129 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 โดยหาความถี่และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน ตามเกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) ซึ่งอ้างอิงแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 42-43)

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ซึ่งอ้างอิงแนวคิด Polit & Hungler (Polit & Hungler, 1999)

5. วิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยวิธี Enter Methods

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

ที่	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1	ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.80	0.34	มากที่สุด
2	ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.78	0.35	มากที่สุด
3	ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา	4.76	0.35	มากที่สุด
5	ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.75	0.43	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.77	0.34	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ($\bar{x} = 4.77$, $SD = 0.34$) พิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{x} = 4.80$, $SD = 0.34$) รองลงมา คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{x} = 4.78$, $SD = 0.35$) ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ($\bar{x} = 4.76$, $SD = 0.35$) และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{x} = 4.75$, $SD = 0.34$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

ที่	แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของข้าราชการครู	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1	ด้านความสำเร็จของงาน	4.81	0.32	มากที่สุด
2	ด้านการได้รับความยอมรับนับถือ	4.83	0.31	มากที่สุด
3	ด้านลักษณะของงาน	4.81	0.33	มากที่สุด
4	ด้านความรับผิดชอบ	4.82	0.32	มากที่สุด

ที่	แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของข้าราชการครู	$\bar{x}$	SD	ระดับ
5	ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน	4.65	0.37	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.79	0.30	

จากตารางที่ 2 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ($\bar{x} = 4.79$, $SD = 0.30$) พิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการได้รับความยอมรับนับถือ ($\bar{x} = 4.83$, $SD = 0.31$) รองลงมา คือ ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{x} = 4.82$, $SD = 0.32$) ด้านความสำเร็จของงาน ($\bar{x} = 4.81$, $SD = 0.32$) และด้านลักษณะของงาน ($\bar{x} = 4.81$, $SD = 0.33$) มีค่าเฉลี่ยเท่ากันในลำดับที่ 3 ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน ($\bar{x} = 4.65$, $SD = 0.37$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

ตารางที่ 3 แสดงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษา	แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู					
	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_T
X_1	.709**	.640**	.653**	.693**	.550**	.712**
X_2	.739**	.673**	.646**	.705**	.565**	.732**
X_3	.818**	.778**	.719**	.739**	.578**	.801**
X_4	.786**	.701**	.647**	.709**	.526**	.801**
X_T	.818**	.747**	.712**	.761**	.593**	.800**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า การวิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับ .800**

4. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยการนำเข้าตัวแปรทั้งหมด (Enter Regression)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู

ตัวแปรพยากรณ์	B	S.E	Beta	t	p-value
ค่าคงที่	1.135	.239		4.755	.001
ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	.385	.108	.433	3.559	.001***
ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	-.233	.135	-.269	-1.730	.086
ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา	.585	.102	.681	5.761	.001***
ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	.029	.082	.041	.350	.727
R = .829 ^a , R ² = .687, Adj. R ² = .677, df = 4, S.E. _{est} = .17238					

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 4 พบว่า การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 เพื่อทดสอบสมมติฐาน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ดังนี้

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Beta = .433, $p < .001$) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน H_{1a}

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจไม่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Beta = -.269, $p > .05$) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน H_{1b}

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Beta = .681, $p < .001$) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐาน H_{1c}

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลไม่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{Beta} = .041, p > .05$) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐาน H_{1d}

ทั้งนี้ตัวแปรพยากรณ์ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X_1) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (X_2) ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา (X_3) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X_4) มีประสิทธิภาพร่วมกันกับตัวแปรเกณฑ์ และอธิบายตัวแปรเกณฑ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 เท่ากับ 68.70 ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.135 + 0.385^{***} X_1 - 0.233 X_2 + 0.585^{***} X_3 + 0.029 X_4$$

$$\hat{Z} = 0.433^{***} X_1 - 0.269 X_2 + 0.681^{***} X_3 + 0.041 X_4$$

อภิปรายผล

2.1 ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ผู้บริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพในการสร้างการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำที่โดดเด่น โดยมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน มีความสามารถในการสื่อสารและทำงานเป็นทีม และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกคน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ สอดคล้องแนวคิดของ Bass (1985) ที่ให้ความเห็นว่า การมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์เป็นการที่ผู้นำประพฤติตนเป็นแบบอย่าง น่าเคารพนับถือ และสอดคล้องกับการวิจัยของ กาญจนา พรัดขำ (2565, น. 125) ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับการวิจัยของ วุฒินันท์ โพหะดา (2564, น. 118) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายลุ่มน้ำสายบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 เป็นผู้

ปฏิบัติงานอย่างตั้งใจและตระหนักถึงความสำคัญของงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ทำให้ได้รับการยอมรับนับถือจากผู้บริหารสถานศึกษาและเพื่อนร่วมงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้ข้าราชการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ส่วนใหญ่มีความสุขและภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จของงาน ทั้งยังรู้สึกพึงพอใจในความก้าวหน้าในตำแหน่ง เนื่องจากได้รับการโอกาสและการสนับสนุนในการพัฒนาในวิชาชีพครู เช่น การเลื่อนวิทยฐานะเงินเดือนที่สูงขึ้นรวมถึงการพิจารณาความดีความชอบที่เป็นธรรม สอดคล้องกับการวิจัยของวุฒินันท์ โพหะดา (2564, น. 120) ที่พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ศูนย์เครือข่ายลุ่มน้ำสายบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับการศึกษาของสอดคล้องกับการศึกษาของวันทนี ยอดยิ่ง (2561, น. บทคัดย่อ) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับการวิจัยของสุดาร์ตน์ บุชบา (2560, น. 88) ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสฤติเดช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ทั้งปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับการวิจัยของรัชพล สอนใหม่ (2563, น. 86) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในกลุ่มบางละมุง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.4 การวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยรวมและรายด้าน พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์และด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญาส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 มีรายละเอียด ดังนี้

2.4.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครู

และบุคลากรทางการศึกษาตลอดจนผู้ร่วมงาน ทั้งยังมีคุณธรรม จริยธรรมที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจในการประพฤติปฏิบัติในทางที่ดี และเป็นที่เคารพศรัทธาของผู้ร่วมงาน ซึ่งการที่ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีคุณสมบัติดังกล่าว จะส่งผลดีต่อสถานศึกษาในหลายด้านและยังเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาและพัฒนาประเทศชาติต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมัทธนา ชุมปัญญา (2563, น. 149) ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านการเป็นต้นแบบนำทาง ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูวิศ สิงสิดา (2564, น. 116) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการกระตุ้นทางปัญญาส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถร่วมกันทำนายแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูได้ร้อยละ 99.30

2.4.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญาส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จะส่งเสริมและกระตุ้นให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดความคิดวิเคราะห์และใช้เหตุผลในการตัดสินใจ ทั้งยังสนับสนุนการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เช่น สนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมส่งเสริมให้บุคลากรทำงานร่วมกันเป็นทีม และสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ และเสนอความคิดเห็นที่แตกต่าง ตั้งคำถามที่ท้าทายชวนให้คิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพนารัตน์ ชื่นอารมณ (2562, น.120) ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกระตุ้นทางปัญญาส่งผลต่อการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 และสอดคล้องกับบงกชรัตน์ เจริญทวี (2560, น. 33) ได้ให้ความเห็นว่า การกระตุ้นปัญญา คือ การกระตุ้น ให้ผู้ตามใช้ปัญญา ความคิด โดยผู้นำกระตุ้นผู้ตามให้สงสัยวิธีการทำงานแบบเก่า ผู้ตามจะได้รับการสนับสนุนให้ประเมินค่านิยม ความเชื่อและความคาดหวังของตนเองของผู้นำและขององค์กร นอกจากนั้นผู้ตามจะได้รับการสนับสนุนให้คิดเองพัฒนาตนเองในการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู โดยมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง

4. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์และด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญาส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์แรงจูงใจ ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.135 + 0.385^{***} X_1 - 0.233 X_2 + 0.585^{***} X_3 + 0.029 X_4$$

$$\hat{Z} = 0.433^{***} X_1 - 0.269 X_2 + 0.681^{***} X_3 + 0.041 X_4$$

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่กล่าวมา ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของตนเอง โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ และนำไปปฏิบัติได้ถูกต้องในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์และด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญาส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ดังนั้นจึงควรนำภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวเป็นตัวแปรพยากรณ์ เพื่อส่งเสริมและหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทั้ง 2 ด้าน

3. ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการบริหารงานในสถานศึกษาร่วมกัน

4. ควรนำสมการพยากรณ์ไปใช้ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ในการคาดการณ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3
2. ควรศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3
3. ควรศึกษาภาวะผู้นำและแรงจูงใจกับด้านอื่นๆ เพื่อนำข้อมูลไปเป็นแนวทางประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารจัดการสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา พรัดขำ. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้. ใน วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2561). ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารองค์การ : แนวคิด ทฤษฎีและกรณีศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ปัญญาชน.
- ฐานะรัตน์ จินรัตน์. (2561). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาใน สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- บงกชรัตน์ เจริญทวี. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในเขตพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- _____. (2560). การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- พนารัตน์ ชื่นอารมณ. (2562). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งต่อการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ภูวิศ สิงสิดา. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจ

- ในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- มัทนา ชุมปัญญา. (2563). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รัชพล สอนใหม่. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในกลุ่มบางละมุง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วันที ยอดยิ่ง. (2561). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร. วารสารบริหารศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ. 15(29) : 146.
- วุฒินันท์ โพหะดา. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ศูนย์เครือข่ายลุ่มนาสายบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1. ใน การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สายัน ปิตีควร. (2562). ภาวะผู้นำและแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิต บริษัท วาลิโอ คอมพอร์ตแอนด์ไทรฟวิง แอสซิสแทนซ์ ซิสเต็มส์ (ประเทศไทย) จำกัด. ใน การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์บุรี.
- สุภารัตน์ บุชบา. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสฤติเดช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3. (2566). รายงานการวิเคราะห์และสรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2565. สงขลา: กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. สงขลา: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579.

กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.

Bass, B.M. (1985). *Leadership and Performance Beyond Expectations*. New York: The Free Press.

Polit, D. F., & Hungler, B. P. (1999). *Nursing research: Principles and methods* (6th ed.). Lippincott Williams & Wilkins.

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชลบุรี เขต3*

THE DIGITAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND ITS
IMPACT ON ACADEMIC MANAGEMENT IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS
UNDER THE CHONBURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

รดา บุณนา¹, ชัยฤทธิ์ แสงสว่าง² และ สนัน ประจงจิต³
RADA BUNNAG¹, Chairit Saengsawang², and Sanan Prachongchit³

¹⁻³มหาวิทยาลัยเกริก

¹⁻³kirk University Thailand¹

¹Corresponding Author's Email: noyaki@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา 4) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่สามารถทำนายการบริหาร และ 5) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 320 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่-มอร์แกนและใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 3 อยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 3 อยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำดิจิทัลของบริหาร โดยรวม กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง $=0.795$ และมีความนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 4) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา พบว่าด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา และประสิทธิผลการทำนายร้อยละ 66.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถเขียน

* Received 4 February 2025; Revised 14 February 2025; Accepted 20 February 2025

เป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ ดังนี้ สมการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ $Y' = 0.999 + 0.482(XC) + 0.298(XD)$

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z' = 0.512(XC) + 0.355(XD)$

5) แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 มีจำนวน 3 ด้าน ที่ต้องได้รับการพัฒนา ประกอบด้วย ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ด้านการเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำดิจิทัล, การบริหารงานวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aimed 1) study the digital leadership of administrators under the Chonburi Primary Educational Service Area Office 3; 2) study the effectiveness of academic administration of educational institutions; 3) study the digital leadership of administrators that affects the academic administration of educational institutions; 4) create a predictive equation for the digital leadership of administrators that can predict administration; and 5) study guidelines for developing digital leadership of school administrators. The research sample consisted of 320 people using simple random sampling. The instruments used were questionnaires and interviews. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's simple correlation coefficient analysis, and multiple regression analysis.

The research results revealed that 1) The digital leadership of administrators under the Chonburi Primary Educational Service Area Office 3 was at a high level. 2) The effectiveness of academic administration of educational institutions under the Chonburi Primary Educational Service Area Office 3 was at a high level. 3) The overall digital leadership of administrators and the effectiveness of academic administration of educational institutions were found to have a positive relationship at a high level = 0.795 with statistical significance at the .01 level. 4) The digital leadership of administrators that affects the academic administration of educational institutions found that the aspect of creating a digital learning culture affects the academic administration of educational institutions, and the prediction efficiency was

66.9% with statistical significance at the .01 level, which can be written as a multiple regression analysis equation in raw score form as follows: Multiple regression analysis equation in raw scores $Y' = 0.999 + 0.482(XC) + 0.298(XD)$ Regression analysis equation in standard scores $Z' = 0.512(XC) + 0.355(XD)$

5) The guidelines for developing digital leadership of school administrators under the Chonburi Primary Educational Service Area Office 3 include 3 aspects that need to be developed: creating a digital learning culture, being a digital professional, and creating a digital network for learning.

Keywords: Digital leadership, Academic administration, School administrators.

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ได้กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลา 12 ปี อย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งมุ่งเน้นให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาที่มีความเสมอภาคและทั่วถึง รวมถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ ความรู้ สมรรถนะ และทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560) การจัดการศึกษาในปัจจุบันยังคงประสบปัญหาและความท้าทายหลายประการ ยิ่งไปกว่านั้นการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถเท่าทันการเปลี่ยนแปลง และนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในทุกด้าน ทั้งงานวิชาการ งานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป (Ehlers U, 2020)

จากรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2566 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการทดสอบ NT และ O-NET ที่ต่ำกว่าระดับประเทศ นอกจากนี้ รายงานการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ยังพบว่า การบริหารงานด้านวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับ "พอใช้" และจากรายงานการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่าในตัวบ่งชี้ที่ 1 การบริหารงานด้านวิชาการมีประสิทธิภาพเฉลี่ยได้ระดับคุณภาพ "พอใช้" ตามคำอธิบายระดับคุณภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3, 2566)

ดังนั้นจากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 และเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารให้สามารถปรับเปลี่ยนการบริหารให้ก้าวทันดิจิทัล และทำให้โรงเรียนมีการพัฒนางานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่สามารถทำนายการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3
5. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 3

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ตามความคิดเห็นของครูมีความสัมพันธ์กันทางบวก
2. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 1,947 คน จากทั้งหมด 81 โรงเรียน แบ่งเป็น 4 ขนาด ได้แก่ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3, 2566.)

ใช้กลุ่มตัวอย่าง 320 คน จากทุกสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ตามอัตราส่วนโดยการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ 16.43 ของจำนวนประชากรในแต่ละอำเภอ ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ตามขนาดโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaires) ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ตอน

ตอนที่ 1 จำนวน 3 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย 1) สถานภาพการดำรงตำแหน่ง 2) ขนาดโรงเรียน 3) ประสบการณ์การปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 จำนวน 25 ข้อ สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านการสื่อสารดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ด้านการเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล และด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้

ตอนที่ 3 จำนวน 25 ข้อ สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการจัดการหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน

ในการหาค่าคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่า มีค่า IOC มีค่าตั้งแต่ 0.67-1.00 และ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.982

2.2 แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ โดยสร้างแบบสัมภาษณ์ด้วยการใช้สถิติการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product – moment correlation) โดยภาพรวมและรายด้าน 3 ด้านที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามากที่สุดตามลำดับ จำนวน 3 ใน 5 ด้าน คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ด้านการเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ และหาอำนาจพยากรณ์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) มาสร้างเป็นกรอบประเด็นคำถามเพื่อสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2568 โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment

Correlation Coefficient)และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 3 ตามความคิดเห็นของครู อยู่ในระดับ มาก เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล และด้านการสื่อสารดิจิทัล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต (n=320)

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับ
1. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.41	0.56	มาก	2
2. การสื่อสารดิจิทัล	4.39	0.57	มาก	3
3. การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล	4.46	0.53	มาก	1
4. การเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล	4.38	0.60	มาก	5
5. การสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้	4.39	0.59	มาก	4
รวม	4.41	0.52	มาก	

2. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 3 ตามความคิดเห็นของครู โดยรวม อยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน และด้านการจัดการหลักสูตร ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 3 (n=320)

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา	$\bar{X}$	SD	การแปลความหมาย	ลำดับ
ด้านการวางแผนงานวิชาการ	4.51	0.52	มากที่สุด	1
ด้านการจัดการหลักสูตร	4.46	0.52	มาก	3
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.41	0.56	มาก	4
ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ	4.39	0.59	มาก	5
ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน	4.50	0.51	มาก	2
รวม	4.45	0.50	มาก	

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง = 0.795 โดยภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารด้านที่มีค่าความสัมพันธ์สูง 3 ลำดับแรก คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง = 0.787 ด้านการเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง = 0.751 และด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง = 0.727 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร	ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวม	
	Pearson Correlation	ระดับความสัมพันธ์
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	.627**	สูง
2. ด้านการสื่อสารดิจิทัล	.724**	สูง
3. ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล	.787**	สูง
4. ด้านการเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล	.751**	สูง
5. ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้	.727**	สูง
ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโดยรวม	.795**	สูง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร ที่นำมาวิเคราะห์ พบว่า ทุกด้านสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวม ได้แก่ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล และด้านการเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การหาค่าพยากรณ์ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวม

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร	ค่าสถิติ			
	B	SE	Beta	t
1. ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล	.482	.048	.512	10.017**
2. ด้านการเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล	.298	.043	.355	6.937**
$\alpha = .999$ $R = .818$ $R^2 = .669$ $SEE = .293$ $F = 48.122^{**}$				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ดีที่สุด ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของการพยากรณ์ เท่ากับ .512 รองลงมาคือ ด้านการเป็นมีอาชีพด้านดิจิทัล โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของการพยากรณ์ เท่ากับ .355 ซึ่งตัวแปรทั้ง 2 ด้านนี้สามารถร่วมกันพยากรณ์ ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ได้ร้อยละ 66.90 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ 0.293 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถเขียนสมการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้ $Y' = 0.999 + 0.482 + 0.298$ และสามารถเขียนสมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้ $Z' = 0.512 + 0.355$

5. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 3 มีจำนวน 3 ด้าน ที่ต้องได้รับการพัฒนา ประกอบด้วย ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ด้านการเป็นมีอาชีพด้านดิจิทัล ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ สรุปแนวทางพัฒนาจากคำสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

5.1 ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล

ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทดลองใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยี ส่งเสริมให้บุคลากรแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีกัน

5.2 ด้านการเป็นมีอาชีพด้านดิจิทัล

ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถเลือกใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงานที่มอบหมายได้ สามารถใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลต่างๆ ได้อย่างคล่องแคล่วและมีประสิทธิภาพ นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการทำงานและการเรียนการสอนได้อย่างสร้างสรรค์

5.3 ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้

ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างเครือข่ายกับสถานศึกษาอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการเชื่อมโยงผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเข้าด้วยกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญอภิปราย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จากผลการวิจัยพบว่าโดยรวมแล้วภาวะผู้นำดิจิทัลอยู่ในระดับ "มาก" ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการและการส่งเสริมการเรียนการสอนในสถานศึกษาได้ดีในภาพรวม เมื่อพิจารณาในรายด้านต่างๆ พบว่า ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล อยู่ในอันดับสูงที่สุด ซึ่งบ่งชี้ว่าผู้บริหารให้

ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้ทั้งครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ดิจิทัล ส่วนด้านการเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล ซึ่งเป็นอันดับต่ำที่สุดแต่ยังคงอยู่ในระดับ "มาก" สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารมีทักษะและความรู้ในด้านดิจิทัลที่ดี แต่อาจมีความจำเป็นในการพัฒนาให้มากขึ้นเพื่อยกระดับการเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัลที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยการศึกษาภาวะผู้นำทางดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางดิจิทัลของ ผู้บริหาร สถานศึกษาตามทัศนะของข้าราชการครูโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (วาสนา พลชาย, 2563) และสอดคล้องกับงานวิจัยการศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า มีภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ณัฐธิดา สงค์แก้ว, 2565)

2. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จากผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่าโดยรวมการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับ "มาก" ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารจัดการด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในระดับที่ดีและมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาในรายด้านต่างๆ พบว่า ด้านการวางแผนงานวิชาการ อยู่ในอันดับสูงสุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับการวางแผนงานวิชาการอย่างชัดเจนและมีการดำเนินงานที่เป็นระบบ โดยการวางแผนเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกำหนดทิศทางการเรียนการสอนและการพัฒนาการศึกษาภายในโรงเรียน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ ซึ่งอยู่ในอันดับต่ำที่สุดแต่ยังคงอยู่ในระดับ "มาก" ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนยังคงให้ความสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมวิชาการ โดยอาจจะต้องมีการพัฒนาและสร้างโอกาสในการเสริมสร้างความสามารถทางด้านวิชาการให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของ ผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ โรงเรียน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก (พรวิชัย อุ่นวิเศษ, 2564)

3. ภาวะผู้นำดิจิทัลของบริหารโดยรวม กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง และมีความนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำดิจิทัล มีผลต่อการบริหารงานวิชาการอย่างมีนัยสำคัญในระดับสูง โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการบริหารการศึกษามีความสัมพันธ์โดยตรงกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการ

พัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำดิจิทัลที่แข็งแกร่งสามารถพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนี้บ่งชี้ว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการพัฒนากิจการหรือกลยุทธ์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับสูง สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของ ผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร กับประสิทธิผลของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในระดับ สูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (กันตชาติ กุดนอก, 2565)

4. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารอย่างน้อย 1 ตัวแปร ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลมีบทบาทต่อการบริหารงานวิชาการในทุกด้าน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีความพร้อมในการใช้เทคโนโลยี นำไปสู่การจัดกระบวนการเรียนการสอนให้ทันสมัย และผลงานวิจัยยังพบอีกว่าด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล มีอิทธิพลสูงสุดในหลายด้าน เช่น ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 อาจเป็นเพราะการสร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีทำให้บุคลากรกล้าลองผิดลองถูกและเปิดรับนวัตกรรมใหม่ และโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ดิจิทัลมักจะมีระบบสนับสนุนที่ดี ครูและนักเรียนในโรงเรียนมีโอกาสเข้าถึงสื่อดิจิทัลที่หลากหลาย

5. จากข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ด้านการเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล และด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทดลองใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลต้องสามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้และนวัตกรรมทางเทคโนโลยี การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยี และการส่งเสริมให้บุคลากรแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีกัน ก็เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลในสถานศึกษา (พรวิภา เขยกลิ่น, 2563)

5.2 ด้านการเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความสามารถในการเลือกใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงานที่มอบหมาย สามารถใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่วและมีประสิทธิภาพ และสามารถนำเทคโนโลยี

ดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการทำงานและการเรียนการสอนได้อย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล การที่ผู้บริหารมีความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุนิสา ศรีสมภาร, 2563)

5.3 ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายกับสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ และใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการเชื่อมโยงผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเข้าด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลต้องสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการศึกษา การสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และข้อมูลที่หลากหลาย และได้รับการสนับสนุนจากชุมชนในการพัฒนาการศึกษา (พิมพ์ิลา อำนาจ, 2566)

สรุป

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ที่ส่งผลกระทบที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารและการบริหารงานวิชาการ **ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** คือ 1) พัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง 2) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนการสอน 3) พัฒนาระบบการวางแผนงานวิชาการด้วยเทคโนโลยี **ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป** คือ 1) ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่กว้างขึ้น 2) ศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพด้านดิจิทัลของผู้บริหาร 3) ศึกษาผลกระทบของภาวะผู้นำดิจิทัลต่อผลการเรียนของนักเรียน 4) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลที่เน้นทักษะขั้นสูง เช่น AI

เอกสารอ้างอิง

- กันตชาติ กุดนอก. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. สกลนคร.
- ณัฐธิดา สงค์แก้ว. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร

- มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น
- พรวิชัย อุ่นวิเศษ. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิมพ์ลา อำนาจ. (2566). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วาสนา พลชาย และ ดร.ละดา ดอนหงษา. (2563). ภาวะผู้นำทางดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1. มหาวิทยาลัยพิษณุบัณฑิต.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. (2566). แผนพัฒนาการศึกษา ปี 2566-2570. สืบค้นวันที่ 16 พฤษภาคม 2567, จาก <https://chonburiarea3.go.th/edu-plan/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. (2563). แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2563 – 2565). สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุนิสา ศรีสมภาร (2563). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน อำเภอเมืองนครราชสีมา. e-Journal of Education Studies, Burapha University, 5(3), 14-26.
- Ehlers U. (2020). Digital Leadership in Higher Education. johepal. 1(3), 6-14. Retrieved from <https://johepal.com/article-1-66-en.html>

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว
อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู*

PUBLIC PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF NONG BUA
SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, MUEANG
DISTRICT, NONG BUA LAMPHU PROVINCE

ภคภณ สุธรรมมา¹ และ สุปัน สมสาร²

Pakhapon Suthamma ¹ and Supan Somsa ²

¹⁻²วิทยาลัยพินธุบัณฑิต วิทยาลัยพินธุบัณฑิต

¹⁻²Pitchayabundit College. Thailand.

¹Corresponding Author's Email: pakhaphon01@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว 2) เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะ แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว จำนวน 377 คน ด้วยการใช้สูตรของ Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติค่า (T-Test) และใช้สถิติเอฟ (F-Test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
2. ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ

* Received 27 January 2025; Revised 13 February 2025; Accepted 20 February 2025

ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวมประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะ แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ควรจัดประชุมหรือเปิดเวทีให้ประชาชนมีส่วนร่วมในด้าน ต่าง ๆ เป็นประจำทุก ๆ เดือน

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การพัฒนาชุมชน, ประชาชน

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the level of public participation in the development of Nong Bua Subdistrict Administrative Organization, 2) compare the level of public participation in the development of Nong Bua Subdistrict Administrative Organization classified by gender, age, education level, occupation and average monthly income, and 3) study recommendations and guidelines for developing public participation in the development of Nong Bua Subdistrict Administrative Organization. The sample group used in this research was 377 people aged 18 years and over in Nong Bua Subdistrict Administrative Organization using Yamane's formula. The instrument used for data collection was a questionnaire. The statistics used for analysis were number, percentage, mean, standard deviation, and data analysis. Hypothesis testing was done using the T-Test and F-Test.

The research results showed that

1. The participation of the people in the development of Nong Bua Subdistrict Administrative Organization, Mueang District, Nong Bua Lamphu Province was at a high level overall. When considering each aspect, it was found that the

aspect with the highest average value was participation in evaluation, followed by participation in decision-making, and the aspect with the lowest average value was participation in operations.

2. The results of the comparison of the level of participation of the people in the development of Nong Bua Subdistrict Administrative Organization, Mueang District, Nong Bua Lamphu Province, classified by gender, age, education level, occupation, and average monthly income. Overall, people with different occupations participated in the development of Nong Bua Subdistrict Administrative Organization, Mueang District, Nong Bua Lamphu Province significantly differently at the 0.05 level. People with different genders, ages, education levels and different average monthly incomes, participation in the development of Nong Bua Subdistrict Administrative Organization, Mueang District, Nong Bua Lamphu Province is not different.

3. Suggestions, guidelines for developing public participation in the development of Nong Bua Subdistrict Administrative Organization, Mueang District, Nong Bua Lamphu Province, include: 1) Nong Bua Subdistrict Administrative Organization should organize meetings or open forums for public participation in various aspects regularly every month.

Keywords : Participation, community development, people

บทนำ

การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญ และเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจเพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักการธรรมาภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาค ส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกๆ ฝ่าย ในส่วนภาคราชการ การส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมถือได้ว่าเป็นเงื่อนไข และเป็นกุญแจดอกสำคัญของความสำเร็จของการพัฒนาระบบราชการให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและต่อประโยชน์สุขของประชาชน เพราะกระบวนการ มีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุน และ

ส่งเสริมให้ระบบราชการมีพลังในการพัฒนาประเทศ อย่างสร้างสรรค์ อันเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาราชการยุคใหม่ที่เป็นราชการระบบเปิด การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาคราชการที่มาจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนท้องถิ่นจะช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีความใกล้ชิดกับประชาชนได้รับทราบความต้องการและปัญหาที่แท้จริง และลดความขัดแย้งต่อต้าน ทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ เสริมสร้างให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ ซึ่งเป็นบทบาทที่หน่วยงานภาคราชการจะต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2562)

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์การปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง โดยมีพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบบริหารงานราชการแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2537 กำหนดให้มีการบริหารราชการ 3 ส่วน คือ ราชการบริหารส่วนกลาง บริหารส่วนภูมิภาค และราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นถูกเรียกว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2537 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละประเภทไว้ในมาตรา 50 53 และ 56 ได้กำหนดหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลดังนี้ รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ ต้องจัดรักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล ป้องกันและระงับโรคติดต่อ จัดให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรมและปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ซึ่งมีคำสั่งกระทรวงมหาดไทย หรือกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล จากอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลต้องปฏิบัติหน้าที่ในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข และจัดการปัญหาให้แก่ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2548)

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู เป็น อปท. โดยแบ่งการแบ่งเขตการปกครอง ออกเป็น 8 หมู่บ้าน เป็นหน่วยงานราชการหน่วยงานหนึ่งที่ปฏิบัติตามหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล และมีส่วนผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากทางองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนา อันจะนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง ภายใต้แนวความคิดที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เขียนไว้ในหมวดที่ 14 การปกครองส่วนท้องถิ่นในมาตราที่ 187 การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ตามหลักธรรมาภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และเป็นที่ยอมรับการบริหารงานต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน ในปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

หนองบัว อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ยังไม่ได้รับความร่วมมือมากนัก สังเกตได้จากการจัดประชุมประจำเดือนในแต่ละเดือน ซึ่งเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในหมู่บ้านได้นำเสนอปัญหา หรือข้อมูลในทุก ๆ ด้านของหมู่บ้านยังพบว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยมากเมื่อเทียบกับประชากรทั้งหมด (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว, 2567)

ข้าพเจ้าเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวนี้เกิดข้อปัญหาสงสัยว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวให้โอกาสประชาชนในท้องถิ่นนี้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ มากน้อยเพียงไรและประชาชนที่อาศัยอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวอยากมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาต่อท้องถิ่นดังกล่าวมากน้อยเพียงไร จึงเกิดคำถามและข้อสงสัยขึ้น จึงเป็นที่มาของการศึกษาการวิจัยเรื่องนี้ ในการศึกษาวิจัย ค้นคว้าเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อหาคำตอบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวให้โอกาสประชาชนในท้องถิ่นนี้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อาทิเช่น การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากน้อยเพียงไร และประชาชนที่อาศัยอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวอยากมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาท้องถิ่นดังกล่าวมากน้อยอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

สมมติฐานของการวิจัย

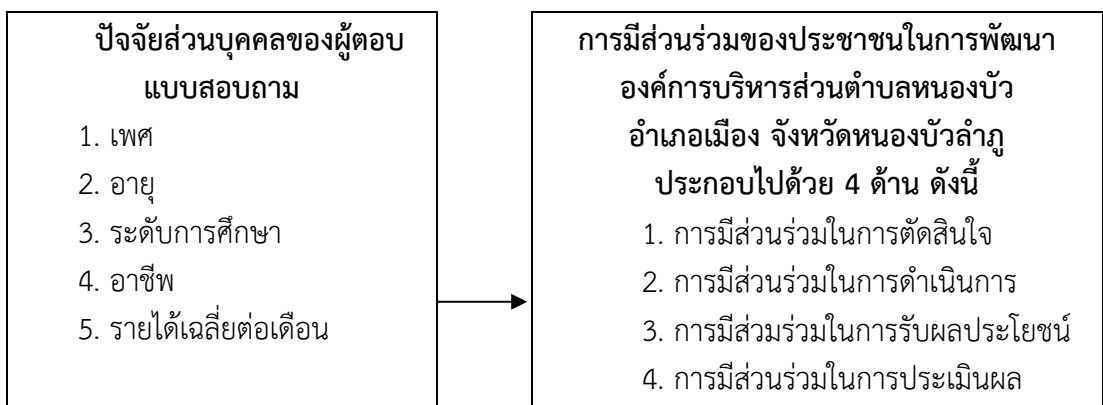
1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน

4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน

5. ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยผู้วิจัยได้ศึกษามาจากแนวคิดและทฤษฎีของ Cohen and Uphoff (1980) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน มากำหนดในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 6,567 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว , 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 377 คน และใช้การสุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ด้าน โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีลักษณะคำถามเชิงบวก เป็นคำถามที่มีระดับคะแนนตามลำดับ

ตอนที่ 3 เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะ แนวทางเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งสามารถตอบได้อย่างอิสระ เป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended)

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารวิชาการ ตำรางานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง โดยสร้างข้อคำถามตามกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น

3. นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขในด้านความเที่ยงตรง (Validity) ทั้งด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้านรูปแบบ (Format) และภาษา (Wording) ที่ใช้

4. นำแบบสอบถามกลับไปปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสวรรค์ อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient of Alpha) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.862

6. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากวิทยาลัยพณิชยบัณฑิต ถึงผู้นำในแต่ละชุมชน เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามซึ่งได้จัดเตรียมไว้แล้วนำไปส่งให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองตามที่ได้นัดหมายไว้แล้ว เพื่อแนะนำตัวพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัย ขออนุญาตเก็บข้อมูล แจกแบบสอบถามการวิจัยและขอรับกลับในวันเดียวกันด้วยตนเอง โดยใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูล 7 วัน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูล ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้าและทดสอบสมมติฐานดังต่อไปนี้

1. สถิติพรรณนา ได้แก่

- 1.1 จำนวน (N)
- 1.2 ค่าร้อยละ (Percentage)
- 1.3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
- 1.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่

- 2.1 สถิติ t-test สำหรับเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วม ที่จำแนกตามเพศ
- 2.2 สถิติ F-test สำหรับการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วม ที่จำแนกตาม

อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.59	0.66	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.56	0.69	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.57	0.69	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.94	0.57	มาก
รวม	3.73	0.40	มาก

1. จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D.= 0.40) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.94$, S.D.= 0.57) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.59$, S.D.= 0.66) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.56$, S.D.= 0.69) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D.= 0.66) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 7. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลและแผนประจำปี ($\bar{X} = 4.04$, S.D.= 0.84) รองลงมาคือ ข้อ 9. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนโครงการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน ($\bar{X} = 3.97$, S.D.= 0.81) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 5. ท่านเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อร่วมตัดสินใจปัญหาที่สำคัญของชุมชน ($\bar{X} = 3.28$, S.D.= 0.99)

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D.= 0.69) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 20. ท่านมีส่วนร่วมในโครงการก่อสร้างที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวได้ดำเนินการ ($\bar{X} = 3.92$, S.D.= 0.87) รองลงมาคือ ข้อ 11. ท่านมีส่วนร่วมออกแรงในการทำกิจกรรม หรือโครงการเพื่อพัฒนา

ชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ($\bar{X} = 3.65$, S.D.= 0.85) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 14. ท่านเข้าร่วมนำปัญหา หรือความต้องการของเพื่อนบ้านเสนอเข้าที่ประชุม ($\bar{X} = 3.41$, S.D.= 1.17)

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D.= 0.69) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 28. ท่านได้ประโยชน์จากการดำเนินโครงการเกี่ยวกับการสร้างถนน ระบบไฟฟ้า ศาลาอเนกประสงค์ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.22$, S.D.= 0.80) รองลงมาคือ ข้อ 27. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ได้ร่วมกับประชาชนจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับงานด้านการศึกษา ศาสนา กีฬา และกิจกรรมเยาวชนให้กับประชาชนในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.21$, S.D.= 0.79) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 25. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ได้ร่วมกับประชาชนจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องอุปโภคบริโภคเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 3.25$, S.D.= 1.00)

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D.= 0.57) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 35. ประชาชนมีส่วนร่วมในการสำรวจความพึงพอใจของการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ($\bar{X} = 4.17$, S.D.= 0.76) รองลงมาคือ ข้อ 32. ท่านร่วมตรวจสอบการใช้งบประมาณในการดำเนินโครงการ/ กิจกรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ($\bar{X} = 4.09$, S.D.= 0.76) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 38. ท่านได้ติดตามหรือรับทราบข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ผ่านทางสื่อต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ เฟสบุ๊ก ไลน์ป้ายประชาสัมพันธ์ หรือเสียงตามสาย เป็นต้น ($\bar{X} = 3.65$, S.D.= 0.99)

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวมประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะ แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ 1) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ควรจัดประชุมหรือเปิดเวทีให้ประชาชนมีส่วนร่วมในด้าน ต่าง ๆ เป็นประจำทุก ๆ เดือน 2) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ควรจัดให้ประชาชนได้เสนอปัญหา ความ

ต้องการ แสดงความคิดเห็นเสนอแนะ ระหว่างดำเนินการกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว 3) ควรมีการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคจากการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปาที่สะอาด หรืออื่นๆ เพื่อประโยชน์ในชุมชนสูงสุด ตามความต้องการของประชาชน 4) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการประเมินโครงการ ควบคุมตรวจสอบการใช้ทรัพยากร

อภิปรายผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนางานในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว มีการดำเนินการสำรวจปัญหาความเดือดร้อน และความต้องการของประชาชนเพื่อการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว จัดให้ประชาชนได้เสนอปัญหา ความต้องการ แสดงความคิดเห็นเสนอแนะ ระหว่างดำเนินการกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมควร จันท์เทศ และโกศล สอดส่อง (2567) ได้วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพัน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพัน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของวิลาวัลย์ รุยงค์ (2564) ได้วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลโคกม่วง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในตำบลโคกม่วง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง พบว่าโดยภาพรวมและรายด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและด้าน ที่มี

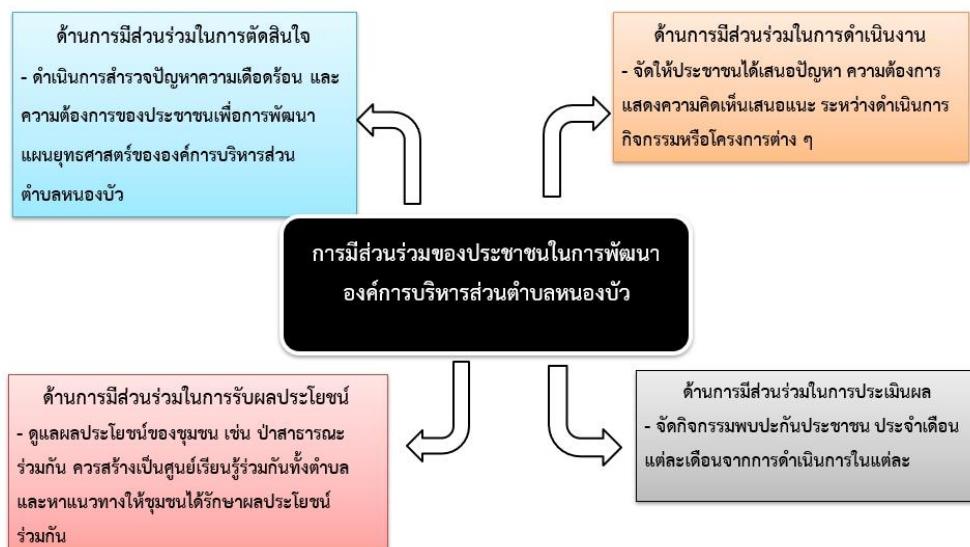
ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปณิตทัต บนขุนทด และคณะ (2562) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสานอำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีส่วนร่วมในระดับมากเป็นอันดับแรก รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ มีส่วนร่วมในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีส่วนร่วมในระดับมากและด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ข้อเสนอแนะคือ ควรกำหนดนโยบายด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล กระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนติดตามผลการดำเนินงานของการพัฒนาในชุมชน และกำหนดนโยบายด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในการพัฒนาชุมชนเพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสออกมามีส่วนร่วม

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวมประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าเนื่องจากประชาชนแต่ละกลุ่มอาชีพมีมุมมองความคิดเห็นต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ต่างกันออกไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปณิตทัต บนขุนทด และคณะ (2562) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริวิทย์ สิทธินิสัยสุข (2566) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลห้วยกะปิ อำเภอมืองจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบล ห้วยกะปิ อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนแตกต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรสรายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ แตกต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยการเข้ามาเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล และควรมีการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนคณะกรรมการ

องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวมประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ไม่แตกต่างกัน และข้อเสนอแนะ แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ได้แก่

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ควรจัดประชุมหรือเปิดเวทีให้ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ เป็นประจำทุก ๆ เดือน

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ดังนั้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ควรมีการดำเนินการดังนี้

1.1 ควรกำหนดนโยบายด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อกระตุ้นให้ประชาชน มีส่วนในการติดตามประเมินผลปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการที่เกี่ยวกับการ พัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน

1.2 ทางองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ควรมีการจัดกิจกรรมโดยให้ผู้นำ ชุมชน ประชาชนทั่วไป และรวมถึงเยาวชนในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการสำนึกถึงบทบาทของการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและสร้างจิตสำนึกรักชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัญหา อุปสรรค ทศนคติและแรงจูงใจในเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

2.2 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้รายละเอียดข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาต่อยอด

2.3 ควรศึกษาในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมด้านการเมือง ด้านวัฒนธรรมและประเพณี เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ให้มีความเหมาะสมกับบริบทของประชาชนในพื้นที่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.

พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์.

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2562). สถิติสาธารณสุข

พ.ศ.2562. กรุงเทพมหานคร.

ปณณทัต บณขุนทด, ธีรวิทย์ พิมมานุรักษ์, ธนัชพร หาได้ และสันติ คู่กระสังข์. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์.

- วารสาร บัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 6(1), 209-222.
- วิลาวัลย์ รุยงค์. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลโคกม่วง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง. วารสารศิลปศาสตร์ (วังนางเลิ้ง) มทร.พระนคร, 1(2), 11 - 29.
- สิริวิทย์ สิทธินิสัยสุข. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมควร จันทร์เทศ และโกศล สอดส่อง. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพัน อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี. คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุบัณฑิต.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2562). วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมองค์กร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สงเคราะห์องค์การทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2548). สรุปคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่น่าสนใจ พ.ศ.2541-2548. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว. (2567). ข้อมูลทั่วไปของ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว : องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู.
- Cronbach, L.J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. Psychometrika, 16, 297 – 334.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: New York: Harper. & Row.

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย
อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู*

GOOD GOVERNANCE MANAGEMENT OF NON SUNG PLUEAII
SUBDISTRICT MUNICIPALITY, SRI BUN RUEANG DISTRICT,
NONG BUA LAMPHU PROVINCE

ชลลดา ตาเมือง¹ และ ชานยุท หาญชนะ²

Chonlada Tamuang¹ and Chanyut Hanchana ²

¹⁻²วิทยาลัยพินทุบัณฑิต วิทยาลัยพินทุบัณฑิต

¹⁻²Pitchayabundit College,Thailand.

¹Corresponding Author's Email: chonladaau1215@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย จำนวน 362 คน จากสูตรของทาโรยามาเน่ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ สถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ สถิติตค่าที (T-Test) และใช้สถิติเอฟ (F-Test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.73, S.D = 3.73) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{x}$ = 4.22, S.D = 0.39) รองลงมา คือ ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ ($\bar{x}$ = 4.11, S.D = 0.51) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{x}$ = 3.10, S.D = 0.38)

* Received 22 January 2025; Revised 15 February 2025; Accepted 21 February 2025

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือยอำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือยอำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ ควรมีวิธีการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณให้มีความคุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ที่ใช้งานง่ายและรวดเร็ว

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, หลักธรรมาภิบาล, เทศบาลตำบล

Abstract

This research aimed to 1) study the governance management of Non Sung Pluea Subdistrict Municipality, 2) compare the governance management level of Non Sung Pluea Subdistrict Municipality classified by gender, age, education level and occupation, and 3) propose guidelines for the development of governance management of Non Sung Pluea Subdistrict Municipality. The sample group used in this research was 362 eligible voters living in Non Sung Pluea Subdistrict Municipality using Taroyamane's formula. After that, the researcher used simple random sampling. The tool used for data collection was a questionnaire. The statistics used for analysis were descriptive statistics, including numbers, percentages, means, and standard deviations, and inferential statistics, including t-tests and F-tests.

The research results found that :

1. The management according to the principles of good governance of Non Sung Plue Subdistrict Municipality, Si Bun Rueang District, Nong Bua Lamphu Province, was at a high level overall ($\bar{x}$ = 3.73, S.D = 3.73). When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was the rule of law aspect ($\bar{x}$ = 4.22, S.D = 0.39), followed by the principle of consensus ($\bar{x}$ = 4.11,

S.D = 0.51), and the aspect with the lowest average value was the principle of transparency ($\bar{x}$ = 3.10, S.D = 0.38).

2. The results of the comparison of the governance management of Non Sung Plue Subdistrict Municipality, Sri Bun Rueang District, Nong Bua Lamphu Province classified by gender, age, education level, and occupation. Overall, people with different genders, ages, education levels, and occupations have no different opinions on the governance management of Non Sung Plue Subdistrict Municipality, Sri Bun Rueang District, Nong Bua Lamphu Province.

3. The proposal for the development of the governance management of Non Sung Plue Subdistrict Municipality, Sri Bun Rueang District, Nong Bua Lamphu Province includes the following: There should be a method for checking budget spending to ensure value for money and create efficiency in management that is easy to use and fast.

Keywords: Management, Good Governance, Subdistrict Municipality

บทนำ

ประเทศไทยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ หลังวิกฤตทางเศรษฐกิจในปี 2540 เป็นต้นมา หลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แล้วเพื่อให้กระบวนการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เกิดผลอย่างจริงจัง ดังนั้นการพัฒนากระบวนการไทย ให้สอดคล้องกับบริบทดังกล่าวโดยการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือธรรมาภิบาล (Good Governance) และการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) มาใช้จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อวัตถุประสงค์ในอันที่จะทำให้ระบบราชการขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นองค์การที่มีขีดสมรรถนะสูง สามารถเรียนรู้ปรับตัวและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว และยึดมั่นในหลักจริยธรรมและธรรมาภิบาล เพื่ออำนวยความสะดวกและให้บริการประชาชนโดยมีจุดมุ่งหมายปลายทางเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและรักษาผลประโยชน์ของชาติ (จิรวัดน์ อัครบวร และ รัตนศักดิ์ เจริญทรัพย์, 2552) การปฏิรูประบบราชการครั้งใหญ่จึงเริ่มต้นขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2545 โดยเริ่มจากการปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารงานภาครัฐและการปรับปรุงโครงสร้างส่วนราชการ ทำให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม ขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมือง

ที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good Governance) และการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public -Management) เข้ามาประยุกต์ใช้ในระบบราชการของไทย (แผนพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ. 2551 - พ.ศ.2555) ดังเจตนารมณ์ปรากฏในมาตรา 3/1 ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 กล่าวคือ “การบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจ แห่งรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจ และทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจตัดสินใจ การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน...” ซึ่งถ้าผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารก็จะทำให้องค์การประสบความสำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายที่องค์การวางไว้ การดำเนินงานตามภารกิจของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย ในฐานะเป็นหน่วยงานในกำกับดูแลของรัฐ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินงานให้เป็นไปในลักษณะที่สอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูประบบราชการของประเทศไทยที่ให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ ให้บรรลุสัมฤทธิ์ผล มุ่งตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน โดยนำหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) มาปรับใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสำคัญดังกล่าวคือ ก่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็นลง มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวก ได้รับการตอบสนองความต้องการและมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ อันเป็นแนวทางที่หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานยึดถือปฏิบัติ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 249 ภายใต้บังคับมาตรา 1 ให้มีการจัดการปกครองท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น มาตรา 250 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ กิจกรรมสาธารณะ เพื่อตอบสนองเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตาม หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น (เทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย, 2567)

สำนักงานเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งอยู่เลขที่ 555 หมู่ 13 ถนนสอนร่วมมิตร ตำบลเมืองใหม่ อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ก่อตั้งเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 เทศบาลตำบลโนนสูงเปลือยคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในหลายๆด้าน จึงได้กำหนดไว้ใน

วิสัยทัศน์และพันธกิจของเทศบาลและมุ่งมั่นนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเพื่อหาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย ผู้วิจัยเชื่อว่า ผลการวิจัยที่ได้จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อความเจริญก้าวหน้าของเทศบาลและจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ในการนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 3,788 คน (เทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภูมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 3,788 คน ใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane) ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มเป้าหมาย (ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และให้ความความคาดเคลื่อน ร้อยละ 5 หรือ .05) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 362 คน (Taro Yamane, 1973) หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม เรื่อง การบริหารจัดการตามหลักหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งประกอบด้วย เพศ

อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ จำนวน 4 ข้อ ส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 50 ข้อ ลักษณะการให้คะแนนในแต่ละข้อถือตามเกณฑ์ และ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 10 ด้าน

3. การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและทดสอบแบบสอบถาม ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู จากเอกสารวิชาการงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมาปรับปรุงจัดทำร่างแบบสอบถาม

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามากำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างข้อคำถามจัดทำร่างแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามที่ต้องการเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ครบถ้วนและครอบคลุม เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญประเมินสอดคล้องของข้อคำถาม IOC (Index of item- Objective Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญ มีจำนวน 3 ท่าน นำเครื่องมือที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Content Validity) โดยคำนวณหาค่า IOC โดยคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 เป็นต้นไปเป็นข้อที่นำไปทดลองใช้

4. นำแบบสอบถามที่ได้จากการปรับปรุงแก้ไขของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรในเขตเทศบาลตำบลโนนสะอาด อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 30 คน

6. นำผลจากการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbac's Alpha Coefficient) (ทองใบ สุดชาติ, 2549:131) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.821

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วแล้วไปเก็บรวบรวมกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ไปเก็บข้อมูลในพื้นที่วิจัยด้วยตนเอง โดยทำหนังสือ เพื่อขอความร่วมมือนั้ดกลุ่มตัวอย่างตามเวลาที่กำหนดระยะเวลาในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 กันยายน - วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2567 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 3 เดือน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติหาคุณภาพเครื่องมือ

1.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหา α – coefficient ตามวิธีการของ Cronbach's (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538)

2. สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยการแจกแจงความถี่ (Frequencies) คำนวณร้อยละ (Percentage)

2.2 วิเคราะห์การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. สถิติทดสอบสมมติฐาน

3.1 Independent t-test

3.2 F-test (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 54.42 อายุระหว่าง 30 – 39 ปี จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 40.88 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 32.32 และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 34.53

ตารางที่ 1 การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภูโดยภาพรวม

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านหลักประสิทธิภาพ	3.42	0.81	ปานกลาง
2. ด้านหลักประสิทธิภาพ	3.35	0.87	ปานกลาง
3. ด้านหลักการตอบสนอง	3.57	0.73	มาก
4. ด้านหลักการรับผิดชอบ	3.63	0.33	มาก
5. ด้านหลักความโปร่งใส	3.10	0.38	ปานกลาง
6. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	3.89	0.63	มาก
7. ด้านหลักการกระจายอำนาจ	3.89	0.63	มาก
8. ด้านหลักนิติธรรม	4.22	0.39	มาก
9. ด้านหลักความเสมอภาค	4.07	0.46	มาก
10. ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ	4.11	0.51	มาก
รวม	3.73	0.32	มาก

2. จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.73, S.D = 3.73) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{x}$ = 4.22, S.D = 0.39) รองลงมา คือ ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ ($\bar{x}$ = 4.11, S.D = 0.51) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{x}$ = 3.10, S.D = 0.38) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านหลักประสิทธิผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.42, S.D = 0.81) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 4. เทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด ($\bar{x}$ = 3.50, S.D = 0.98) รองลงมา คือ ข้อ 5. เทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย มีการทบทวน ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ($\bar{x}$ = 3.44, S.D = 0.98) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 2. เทศบาลตำบลโนนสูงเปลือยมีการกำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าหมายการพัฒนาไว้ชัดเจน ($\bar{x}$ = 3.36, S.D = 1.09)

2.2 ด้านหลักประสิทธิภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.35, S.D = 0.87) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 6. การบริหารงานของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือยก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและตอบสนองความต้องการแก่ประชาชน ($\bar{x}$ = 3.46, S.D = 1.12) รองลงมา คือ ข้อ 10. ผลการปฏิบัติงานสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชน ($\bar{x}$ = 3.41, S.D = 1.04) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 9. การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ($\bar{x}$ = 3.27, S.D = 1.08)

2.3 ด้านหลักการตอบสนอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.57, S.D = 0.73) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 15. เทศบาลตำบลโนนสูงเปลือยสามารถตอบสนองต่อตามความคาดหวัง/ความต้องการของประชาชนที่มีความแตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม ($\bar{x}$ = 4.29, S.D = 0.77) รองลงมา คือ ข้อ 13. เมื่อมีการร้องเรียนเรื่องต่าง ๆ เทศบาลตำบลโนนสูงเปลือยมีการแก้ไขเรื่องร้องเรียนเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม ($\bar{x}$ = 3.44, S.D = 0.97) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 11. การจัดโครงการต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย เน้นให้เกิดประโยชน์กับประชาชน ($\bar{x}$ = 3.36, S.D = 1.11)

2.4 ด้านหลักการรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.63, S.D = 0.33) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 17. ผู้บริหารของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย มีการพูดคุยและพบปะประชาชนในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x}$ = 4.09, S.D = 0.89) รองลงมา คือ ข้อ 16. เทศบาลตำบลโนนสูงเปลือยให้ความสำคัญกับปัญหาของชุมชนอย่าง

สม่ำเสมอ ($\bar{x} = 4.05$, $S.D = 0.68$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 21. ผู้บริหารเทศบาลตำบลโนนสูงเปลี่ยมีการติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 2.86$, $S.D = 0.87$)

2.5 ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.10$, $S.D = 0.38$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 22. เทศบาลตำบลโนนสูงเปลี่ยเปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางเทศบาล ($\bar{x} = 3.35$, $S.D = 0.74$) รองลงมา คือ ข้อ 25. เทศบาลตำบลโนนสูงเปลี่ยเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง ($\bar{x} = 3.29$, $S.D = 0.79$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 23. เทศบาลตำบลโนนสูงเปลี่ยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเทศบาล ($\bar{x} = 2.79$, $S.D = 0.60$)

2.6 ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.89$, $S.D = 0.63$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 26. เทศบาลตำบลโนนสูงเปลี่ยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.08$, $S.D = 0.94$) รองลงมา คือ ข้อ 27. เทศบาลตำบลโนนสูงเปลี่ย เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ($\bar{x} = 3.90$, $S.D = 0.80$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 30. เทศบาลตำบลโนนสูงเปลี่ยสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรชุมชนหรือสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ($\bar{x} = 3.76$, $S.D = 0.76$)

2.7 ด้านหลักการกระจายอำนาจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.89$, $S.D = 0.63$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 35. เทศบาลตำบลโนนสูงเปลี่ยเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของเทศบาล ($\bar{x} = 4.51$, $S.D = 0.60$) รองลงมา คือ ข้อ 34. เทศบาลตำบลโนนสูงเปลี่ยเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ที่เกิดจากความสำเร็จของการพัฒนาเทศบาล ($\bar{x} = 3.69$, $S.D = 1.02$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 32. เทศบาลตำบลโนนสูงเปลี่ยเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 3.53$, $S.D = 1.09$)

2.8 ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.22$, $S.D = 0.39$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 37. ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ออกโดยเทศบาลตำบลโนนสูงเปลี่ยมีความเป็นธรรมแก่ประชาชน ($\bar{x} = 4.41$, $S.D = 0.73$) รองลงมา คือ ข้อ

36. เทศบาลตำบลโนนสูงเปลือยมีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับของการปฏิบัติงานไว้ชัดเจน ($\bar{x}$ = 4.31, S.D = 0.57) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 40. เทศบาลมีการบริหารงานและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้กรอบของกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิของประชาชน ($\bar{x}$ = 4.08, S.D = 0.71)

2.9 ด้านหลักความเสมอภาค โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.07, S.D = 0.46) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 41. เทศบาลตำบลโนนสูงเปลือยให้บริการประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ ($\bar{x}$ = 4.13, S.D = 0.64) รองลงมา คือ ข้อ 42. เทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย คำนึงถึงโอกาสความเท่าเทียมกันของการเข้าถึงบริการสาธารณะของกลุ่มบุคคลผู้ด้อยโอกาสในสังคม ($\bar{x}$ = 4.09, S.D = 0.72) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 43. เทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย มีการบังคับใช้กฎ ระเบียบ และข้อบังคับอย่างเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติ ($\bar{x}$ = 4.01, S.D = 0.80)

2.10 ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.11, S.D = 0.51) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 48. เทศบาลตำบลโนนสูงเปลือยมีการหาข้อตกลงทั่วไปภายในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการทำโครงการพัฒนาชุมชน ($\bar{x}$ = 4.20, S.D = 0.78) รองลงมา คือ ข้อ 47. เทศบาลตำบลโนนสูงเปลือยมีการบริหารงานของหน่วยงานโดยยึดหลักฉันทามติ ในการหาข้อตกลงร่วมกัน ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นและบรรลุข้อตกลงที่ยอมรับร่วมกันได้ ($\bar{x}$ = 4.15, S.D = 0.77) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 46. เทศบาลตำบลโนนสูงเปลือยมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้มารับบริการของหน่วยงาน ($\bar{x}$ = 4.03, S.D = 0.94)

3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือยอำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือยอำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ 1) ควรมีวิธีการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณให้มีความคุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ที่ใช้งานง่ายและรวดเร็ว 2) การใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดสรรงบประมาณ การดูแลโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานให้เพียงพอต่อการใช้ชีวิตของ

ประชาชนในพื้นที่ 3) ส่งเสริมให้ประชาชนได้รู้สึกว่าได้ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมทำแผนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเพื่อแก้ปัญหาของชุมชนมากขึ้น ส่งผลให้คนในชุมชนได้รับการแก้ไขปัญหาที่มีการตอบสนองรับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างทั่วถึง และ 4) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงาน และควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้กับประชาชนได้เข้าถึงง่ายที่สุด

อภิปรายผล

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม รองลงมา คือ ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านหลักความโปร่งใส ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า เทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้ให้ความสำคัญกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาบริหารจัดการภายในหน่วยงาน เช่น มีการให้ความสำคัญในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและสามารถรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น โดยมีการจัดทำแผนงานและกิจกรรมที่ชัดเจน มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจผ่านการประชุม, การสำรวจความคิดเห็น, หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เห็นถึงความต้องการและความคาดหวังของประชาชน รวมถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการบริหารจัดการ เช่น ระบบออนไลน์สำหรับการรับข้อร้องเรียนหรือการให้บริการประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรายุ ทินจง และชาญยุทธ หาญชนะ (2567) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการศึกษาพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.16, S.D.=0.84$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักประสิทธิผล ($\bar{x}= 3.22, S.D.= 0.85$) และ ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ ($\bar{x}= 3.22, S.D.= 0.85$) รองลงมาคือ ด้านหลักความเสมอภาค ($\bar{x} = 3.19, S.D. = 0.86$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{x} = 3.09, S.D.= 0.84$) ซึ่งอาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลทรายทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ยังไม่สื่อสารและชี้แจงการปฏิบัติงานยังไม่ครอบคลุมหลักธรรมาภิบาลได้ครบถ้วนทุกด้าน ประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบยังมองไม่เห็นผลลัพธ์การพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทราวดี ศีลาคม และโกศล สอดส่อง (2567) วิจัยเรื่องการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลอ่อนนาลับ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่าการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลอ่อนนาลับ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.94$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านหลักคุณธรรม ($\bar{x} = 4.26$) รองลงมาคือด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{x} = 4.08$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{x} = 3.74$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าทางองค์การบริหารส่วนตำบลอ่อนนาลับ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลโดยมีการยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นสำคัญ เช่น มีการกำหนดนโยบายจัดสรรงบประมาณพัฒนาให้ครอบคลุมทุกด้าน มากขึ้น โดยเฉพาะโครงการที่มีการจัดซื้อจัดจ้าง ควรมีการต่อรองราคาที่ต่ำกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ได้ให้ลดได้น้อยที่สุด ซึ่งจะทำให้มีงบประมาณเหลือ และสามารถนำไปดำเนินโครงการอื่น ๆ เพิ่มขึ้นได้อีก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน นโยบายที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการต่อประชาชนให้ดียิ่งขึ้น โดยนำการบริการในด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความสะดวกให้กับประชาชนที่มาติดต่อรวมทั้งให้เกิดความโปร่งใสในบรรยากาศใหม่ที่ค่อนข้างเป็นกันเองมากยิ่งขึ้น และให้ชื่อว่า “บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ” (One Stop Service) ให้ประชาชนได้รับการได้อย่างครบถ้วน สะดวก สบาย เสมอภาค และเป็นธรรม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวันทนา เล่ห์มนตรี (2564) วิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหนองแวงอำเภอมโนรมย์ จังหวัดสกลนคร พบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหนองแวง อำเภอมโนรมย์ จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.29$, $\sigma = 0.22$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านหลักความคุ้มค่า ($\mu = 4.37$, $\sigma = 0.22$) รองลงมาคือด้านหลักคุณธรรม ($\mu = 4.34$, $\sigma = 0.44$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือหลักความรับผิดชอบ ($\mu = 4.10$, $\sigma = 0.37$)

ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูง เปลือยอำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือยอำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าทางเทศบาลตำบลโนนสูง

เปลี่ยอำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีการดำเนินงานในเรื่องการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลในรูปแบบเดียวกัน จึงทำให้ประชาชนมีความคิดเห็นในการดำเนินงานที่เหมือนกันทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันทนา เล่ห์มนตรี (2564) วิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหนองแวงอำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหนองแวง อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร ที่จำแนกตามสถานภาพและประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวม พบว่า สถานภาพและประสบการณ์ทำงาน ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของบังอร เบ็ญจาธิกุล (2564) วิจัยเรื่องการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

จากผลการวิจัยการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านหลักความโปร่งใส ดังนั้นเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย ควรมีการดำเนินการดังนี้

1.1 เปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น งบประมาณ, รายงานการใช้จ่าย, รายงานการประชุม, และแผนพัฒนาต่าง ๆ ผ่านช่องทางออนไลน์หรือการจัดตั้งพื้นที่ให้ประชาชนสามารถตรวจสอบข้อมูลได้อย่างง่าย

1.2 สร้างระบบตรวจสอบภายในที่มีความชัดเจนและโปร่งใส เช่น การมีคณะกรรมการตรวจสอบภายใน หรือการใช้เครื่องมือในการตรวจสอบทางการเงิน เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินการของเทศบาลเป็นไปตามกฎระเบียบและไม่มีทุจริต

1.3 เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเสนอความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของเทศบาล เช่น การจัดทำแบบสำรวจความคิดเห็น การประชุมสาธารณะ หรือการใช้สื่อออนไลน์เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะจากประชาชน

1.4 ใช้ระบบและกระบวนการที่มุ่งเน้นการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น การตรวจสอบและติดตามโครงการต่าง ๆ โดยใช้ข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้

1.5 รายงานผลการดำเนินงานให้กับประชาชนรับทราบ เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามผลการทำงานของเทศบาลได้ และสามารถประเมินได้ว่าการใช้ทรัพยากรของเทศบาลเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยอื่นที่ส่งผลสำเร็จต่อการบริหารงานบุคคลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู กับอำเภออื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

จิรายุ ทินจง และชาญยุทธ หาญชนะ. (2567). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู. คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุพนธ์.

จิรวัดน์ อัครบวร และรัตนศักดิ์ เจริญทรัพย์. (2552). แผนที่ยุทธศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 3).

(ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

- บังอร เบ็ญจาธิกุล. (2564). การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองในพื้นที่จังหวัดนครปฐม. มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- เทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย. (2567). ข้อมูลพื้นฐาน. เทศบาลตำบลโนนสูงเปลือย อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู.
- ภัทราวุฒิ ศิลาคม และโกศล สอดส่อง. (2567).การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การ บริหารส่วนตำบลถ่อนนาฉับ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุพนธ์.
- วันทนา เล่ห์มนตรี. (2564). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหนองแวง อำเภอวนรนิวาส จังหวัดสกลนคร. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์วิทยาลัยพิษณุพนธ์.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- Cronbach, L.J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. *Psychometrika*, 16, 297 – 334.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: New York: Harper. & Row.

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ
อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น*

GOOD GOVERNANCE MANAGEMENT OF KUTTHAT SUBDISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, NONG NA KHAM DISTRICT,
KHON KAEN PROVINCE

วิภาพรรณ โคตร์สุข¹ และ ชาญยุทธ หาญชนะ²

Wipapan Kodhury¹ and Chanyut Hanchana²

¹⁻²วิทยาลัยพิชญบัณฑิต วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

¹⁻²Pitchayabundit College.Thailand.

¹Corresponding Author's Email: wipapan.oh55@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ 2) เปรียบเทียบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ สถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ สถิติตค่า (T-Test) และใช้สถิติเอฟ (F-Test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักการกระจายอำนาจ รองลงมา คือ ด้านหลักความเสมอภาค และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านหลักความโปร่งใส

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

* Received 22 January 2025; Revised 15 February 2025; Accepted 21 February 2025

ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล กุดธาตุ อำเภอนongนาคำ จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล กุดธาตุ อำเภอนongนาคำ จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ควรส่งเสริมให้บุคลากรขององค์การบริหาร ส่วนตำบลกุดธาตุ ได้รับข่าวสาร กฎระเบียบข้อบังคับที่ทันสมัยในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อให้เกิดมาตรฐานและลดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, หลักธรรมาภิบาล, องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

This research aimed to study 1) the governance management of Kutthat Subdistrict Administrative Organization, 2) compare the governance management of Kutthat Subdistrict Administrative Organization classified by gender, age, education level and occupation, and 3) propose guidelines for the development of governance management of Kutthat Subdistrict Administrative Organization. The sample group used in this research was 384 eligible voters living in the area of Kutthat Subdistrict Administrative Organization. The instrument used for data collection was a questionnaire. The statistics used for analysis were descriptive statistics, including numbers, percentages, means, and standard deviations, and inferential statistics, including the T-Test and F-Test.

The research results found that :

1. The governance management of Kutthat Subdistrict Administrative Organization, Nong Na Kham District, Khon Kaen Province was at a high level overall. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was the decentralization principle, followed by the equality principle. And the aspect with the lowest average value is the transparency aspect.

2. The results of the comparison of the level of management according to the principles of good governance of Kutthat Subdistrict Administrative Organization, Nong Na Kham District, Khon Kaen Province, classified by gender, age, education level, and occupation, found that overall, people with different genders, ages, education levels, and occupations have no different opinions on

the management according to the principles of good governance of Kutthat Subdistrict Administrative Organization, Nong Na Kham District, Khon Kaen Province.

3. The guidelines for developing management according to the principles of good governance of Kutthat Subdistrict Administrative Organization, Nong Na Kham District, Khon Kaen Province are as follows: The personnel of Kutthat Subdistrict Administrative Organization should be promoted to receive up-to-date information, rules, and regulations in various operations to gain thorough understanding in order to create standards and reduce errors in operations.

Keywords : Management, Good Governance, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการปกครองส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขถึงฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 มาตรา 67 ได้กำหนดหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ต้องทำหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะ ดังนี้ (1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางบกและทางน้ำ (2) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (3) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (4) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และ ผู้พิการ (7) คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (8) บำรุงศิลป ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และ (9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร นอกจากนี้ได้ให้อำนาจขององค์การบริหารส่วนตำบลอาจทำกิจกรรมหรือบริการสาธารณะได้ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ (กระทรวงมหาดไทย, 2546)

สถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในขณะนี้ในยุคของกระแสแห่งโลกาภิวัตน์ทำให้เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมไทยมีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วตามอิทธิพลของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นผลรวม ไปถึงการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วสู่ประชาชน แต่ระบบการบริหารงานทั้งภาครัฐและเอกชนเกิดความไม่สอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จึงทำให้สังคมโลกหันกลับมาองถึงสาเหตุปัญหาที่แท้จริงในการบริหารของแต่ละประเทศที่มีผลกระทบต่อด้านการเมืองเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อองค์การอื่น

ๆ อย่างมากมาย การบริหารเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กรเพราะเป็นเครื่องมือ ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จและความล้มเหลวความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพขององค์กร ในปัจจุบันการบริหารจัดการมีความสลับซับซ้อนมากกว่าในอดีตแต่การบริหารจัดการของหน่วยงานของรัฐยังคงอยู่ในช่วงปรับตัวและยังคุ้นเคยอยู่กับการใช้รูปแบบการบริหารจัดการที่เป็นการบริหารจัดการแบบแยกส่วน (Fragment Administration) ผลลัพธ์ก็คือหน่วยงานแต่ละหน่วยและบุคคลแต่ละบุคคลต่างก็มุ่งทำงานเฉพาะส่วนของตน ไม่ได้มุ่งเน้นให้มีการประสานงานและบูรณาการร่วมกับหน่วยงานหรือบุคคลอื่น ๆ ทำให้การบริหารไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร (ภมร วงษ์ศรีจันทร์, 2559)

การบริหารราชการแผ่นดินในปัจจุบันของรัฐบาลมีนโยบายที่จะพัฒนาการเมืองการปกครองของประเทศไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถปกครองตนเองและพิทักษ์สิทธิของตนได้มากขึ้นมุ่งเพิ่มประสิทธิภาพเสริมสร้างหลักนิติรัฐ นิติธรรม สร้างความโปร่งใสและซื่อสัตย์สุจริตในการบริหารราชการแผ่นดินและให้บริการประชาชน การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลาง (Decentralize) ลงเหลือภารกิจหลักเท่าที่จำเป็นและให้ประชาชนได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่นส่งเสริมให้ทุกหน่วยงานทุกองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งจัดให้มีการตรวจสอบ และประเมินผลการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เริ่มตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจการกำหนดนโยบาย การจัดซื้อจัดจ้างและการแต่งตั้งถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่ง เพื่อความโปร่งใส ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าและตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนเร่งส่งเสริมความสนใจในบทบาทและการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประสานให้การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น มีประสิทธิผลเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนมากขึ้น ซึ่งเหตุผลการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญก็เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดขั้นตอนการดำเนินการอันเนื่องจากการล่าช้าในการตัดสินใจจากส่วนกลาง โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมดำเนินการ ตลอดจนร่วมตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง เพื่อให้การพัฒนาส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งการเมือง เศรษฐกิจและสังคม (ภมร วงษ์ศรีจันทร์, 2559)

องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ตั้งอยู่เลขที่ 25 หมู่ 15 ตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ก่อตั้งเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 เป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนและเป็นหน่วยดำเนินการ ซึ่งทำหน้าที่แทนรัฐในการจัดบริการสาธารณะ การบริหารจัดการภารกิจต่าง ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบแก่ประชาชนและส่วนรวม ผู้บริหารท้องถิ่นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความสงบสุขมี

การอยู่ดีกินดี เน้นการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจุบันพบว่าช่องทางการเข้าถึงข้อมูลไม่สะดวกประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ยาก และบุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่ไม่เพียงพอ จึงทำให้ผู้ปฏิบัติงานรับภาระงานมากมีการปรับเปลี่ยนบุคลากรอยู่ตลอดเวลาในลักษณะของการ โอนย้าย ส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน การรับผิดชอบงานขาดบุคลากรที่มีประสบการณ์ ความรู้ความสามารถในด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ จึงส่งผลกระทบต่อภาคประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะสภาพการณ์ปัจจุบันในการบริหารงานมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นมีแนวทางการบริหารจัดการที่หลากหลาย และต้องสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการทำงานได้อย่างยืดหยุ่นตลอดเวลา และด้วยความยุ่งยาก หรือขั้นตอนในการปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกธาตุ จึงมีความซับซ้อนจนกลายเป็นความล่าช้า ก่อให้เกิดประสิทธิภาพที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายเท่าที่ควร เพื่อแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนและตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้บริหารท้องถิ่น จึงต้องนำหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งเป็นหลักของการบริการสาธารณะที่ให้ความสำคัญกับหลักการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับประชาชน เพื่อมุ่งให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีมาเป็นหลักในการบริหารท้องถิ่นอย่างจริงจังและเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552) แก้ไขปรับปรุงหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็น 10 ประการ ทำให้ส่วนราชการในท้องถิ่นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการคิดให้มุ่งเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นแนวทาง ในการปรับปรุงแก้ไขและนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหาร ส่วนตำบลทุกธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 9,416 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง (Actual population) โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบทราบค่าประชากรจากสูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1967) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 หรือระดับค่าความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (n) เท่ากับ 384 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ด้าน ได้แก่ 1) หลักประสิทธิผล (Effectiveness) 2) หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) 3) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) 4) หลักการรับผิดชอบ (Accountability) 5) หลักความโปร่งใส (Transparency) 6) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) 7) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) 8) หลักนิติธรรม (Rule of Law) 9) หลักความเสมอภาค (Equity) และ 10) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะ แนวทางเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองนาคำ

จังหวัดขอนแก่น ซึ่งสามารถตอบได้อย่างอิสระ เป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ไปเก็บข้อมูลในพื้นที่วิจัยด้วยตนเอง โดยทำหนังสือ เพื่อขอความร่วมมือ นักกลุ่มตัวอย่างตามเวลาที่กำหนด ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ใช้เวลาในการเก็บรวบรวม ข้อมูลระหว่าง วันที่ 1 กันยายน - วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2567 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 3 เดือน

2. แจกแบบสอบถามให้กับประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 ชุด และชี้แจง ทำความเข้าใจให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบลักษณะของแบบสอบถาม แล้วเก็บรวบรวมกลับมา

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และลงรหัส สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน (n) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับ การศึกษา และอาชีพ

2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่

2.1 สถิติ t-test ใช้ทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปร 2 ตัวแปร สำหรับการเปรียบเทียบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลภูซำ อำเภอนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ที่จำแนกตามเพศ

2.2 สถิติ F-test โดยการใช้ทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป และหากพบว่ามีความแตกต่างรายคู่เกิดขึ้น ผู้ศึกษาต้องทำการทดสอบต่อไปว่าค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน และแตกต่างกันอย่างไร ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method) สำหรับการเปรียบเทียบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลภูซำ อำเภอนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ที่จำแนกตามอายุ ระดับ การศึกษา และอาชีพ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 57.55 อายุระหว่าง 31- 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.59 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 40.63 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 45.31

ตารางที่ 1 การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ
อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านหลักประสิทธิผล	3.42	0.82	ปานกลาง
2. ด้านหลักประสิทธิภาพ	3.34	0.88	ปานกลาง
3. ด้านหลักการตอบสนอง	3.58	0.73	มาก
4. ด้านหลักการระับผิดชอบ	4.02	0.55	มาก
5. ด้านหลักความโปร่งใส	3.02	0.38	ปานกลาง
6. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	3.81	0.68	มาก
7. ด้านหลักการกระจายอำนาจ	4.17	0.48	มาก
8. ด้านหลักนิติธรรม	4.02	0.54	มาก
9. ด้านหลักความเสมอภาค	4.09	0.55	มาก
10. ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ	3.66	0.7	มาก
รวม	3.69	0.38	มาก

2. จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักการกระจายอำนาจ ($\bar{X} = 4.17$) รองลงมา คือ ด้านหลักความเสมอภาค ($\bar{X} = 4.09$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 3.02$) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านหลักประสิทธิผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 4. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ มีการทบทวนนโยบายการพัฒนา เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของต้นสังกัดและความต้องการของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป ($\bar{X} = 3.51$) รองลงมา คือ ข้อ 5. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.44$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 2. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายการพัฒนาไว้ชัดเจน ($\bar{X} = 3.36$)

2.2 ด้านหลักประสิทธิภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 6. การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ($\bar{X} = 3.45$) รองลงมา คือ ข้อ 10. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ ($\bar{X} = 3.41$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 8. มีการบริหารและจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและชุมชน ($\bar{X} = 3.27$)

2.3 ด้านหลักการตอบสนอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 15. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ สามารถตอบสนองตามความคาดหวัง/ความต้องการของประชาชนที่แตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมา คือ ข้อ 13. เมื่อมีการร้องเรียนเรื่องต่าง ๆ องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ มีการแก้ไขเรื่องร้องเรียนเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.45$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 11. การจัดโครงการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ เน้นให้เกิดประโยชน์กับประชาชน ($\bar{X} = 3.36$)

2.4 ด้านหลักการรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 17. ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ พบปะประชาชนในพื้นที่สม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมา คือ ข้อ 16. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ ให้ความสำคัญกับปัญหาของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.06$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 19. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ จัดตั้งหรือดำเนินการในเรื่องศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์จากทุกชุมชน ($\bar{X} = 3.89$)

2.5 ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 22. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ เปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารของทางเทศบาล ($\bar{X} = 3.35$) รองลงมา คือ ข้อ 24. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 2.98$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 23. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามการปฏิบัติงานของเทศบาล ($\bar{X} = 2.78$)

2.6 ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 30. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ สนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรชุมชนหรือสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.46$) รองลงมา คือ ข้อ 29. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วน

ร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.73$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 27. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ($\bar{X} = 3.54$)

2.7 ด้านหลักการกระจายอำนาจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 32. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมา คือ ข้อ 31. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ มุ่งเน้นการกระจายอำนาจที่ทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการพัฒนา ($\bar{X} = 4.23$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 34. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ที่เกิดจากความสำเร็จของการพัฒนา ($\bar{X} = 4.04$)

2.8 ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 36. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ มีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับของการปฏิบัติงานไว้ชัดเจน ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมา คือ ข้อ 37. ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ออกโดยองค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ มีความเป็นธรรมแก่ประชาชน ($\bar{X} = 4.03$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 39. ระเบียบ ข้อบังคับ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ กำหนดขึ้นเป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือของประชาชน ($\bar{X} = 3.96$)

2.9 ด้านหลักความเสมอภาค โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 42. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ คำนึงถึงโอกาสความเท่าเทียมกันของการเข้าถึงบริการสาธารณะของกลุ่มบุคคลผู้ด้อยโอกาสในสังคม ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมา คือ ข้อ 45. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่บัญญัติไว้ ($\bar{X} = 4.10$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 44. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ จัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาแต่ละพื้นที่อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ($\bar{X} = 3.99$)

2.10 ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 46. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนผู้มารับบริการของหน่วยงาน ($\bar{X} = 3.96$) รองลงมา คือ ข้อ 50. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ มีความพยายามในการแสวงหาฉันทามติหรือข้อตกลงร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้มี ส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการทำโครงการ ($\bar{X} = 3.76$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 48. องค์การบริหารส่วน

ตำบลกุดธาตุ มีการหาข้อตกลงทั่วไปภายในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการทำโครงการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.52$)

3. ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน

4. แนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ 1) ควรส่งเสริมให้บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ ได้รับข่าวสาร กฎระเบียบข้อบังคับที่ทันสมัยในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อให้เกิดมาตรฐานและลดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงาน 2) รับฟังความคิดเห็นของประชาชนและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน 3) ติดตามการดำเนินงานเป็นส่วนสำคัญในการตอบสนองความต้องการของประชาชน เพื่อที่จะปรับปรุงการทำงานและบริการให้ดียิ่งขึ้น และ 4) ข้อมูลควรมีความถูกต้องและสามารถตรวจสอบได้ เช่น ข้อมูลทางการเงิน รายงานการใช้งบประมาณ และผลการดำเนินงานต่างๆ

อภิปรายผล

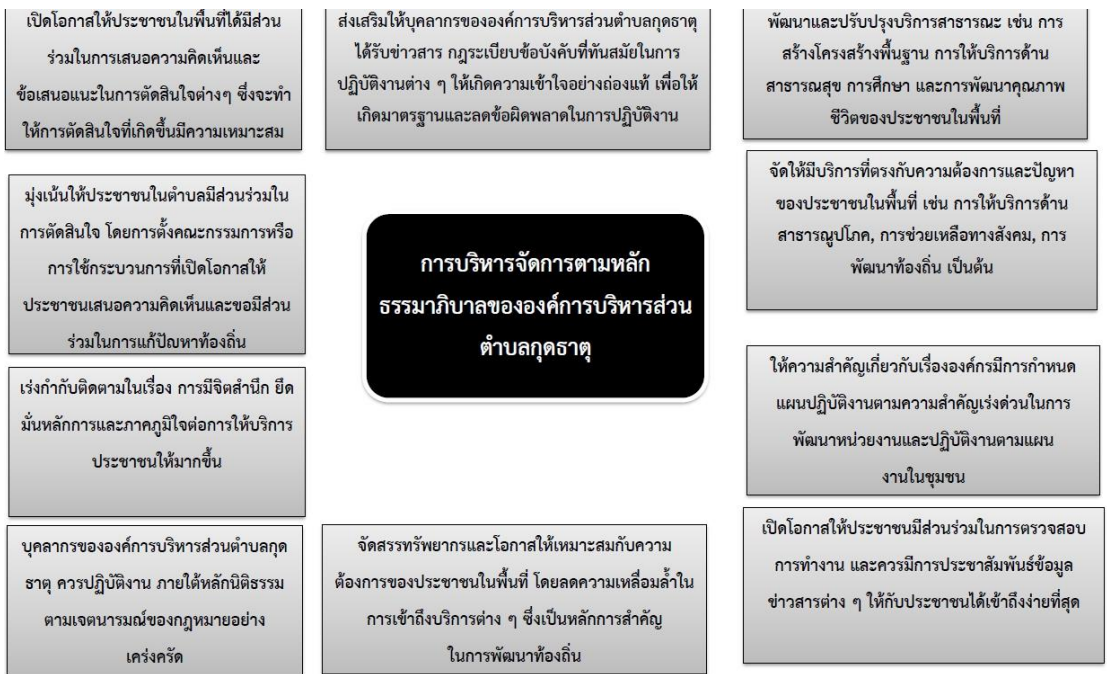
1. การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักการกระจายอำนาจ ($\bar{X} = 4.17$) รองลงมา คือ ด้านหลักความเสมอภาค ($\bar{X} = 4.09$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 3.02$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ทางองค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ได้ให้ความสำคัญกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาบริหารงานในหน่วยงาน เช่น มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผน และการตัดสินใจ เช่น การจัดทำแผนพัฒนาตำบลและโครงการต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อชุมชน มีความรับผิดชอบในการดำเนินการตามที่ได้วางแผนไว้ และตามที่ได้มีการประกาศให้ประชาชนรับรู้ มีการติดตามผลการดำเนินงานและการตรวจสอบการใช้ทรัพยากร เช่น การตรวจสอบงบประมาณและโครงการที่ดำเนินการ ต้องทำอย่างโปร่งใสและมีการรายงานผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ มีการส่งเสริมการศึกษาของประชาชน

ในตำบล กุดธาตุ โดยการจัดโครงการฝึกอบรมหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ รวมทั้งการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ มีการดำเนินงานที่โปร่งใส มีความรับผิดชอบ และมีการมีส่วนร่วมจากประชาชนในระดับที่ดี โดยใช้หลักธรรมาภิบาลในการตัดสินใจและบริหารทรัพยากรต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุมีการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใสและมีการดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาลเหล่านี้อย่างเต็มที่ จะทำให้การพัฒนาในท้องถิ่นเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและสร้างความเชื่อมั่นให้กับชุมชนในระยะยาว จึงทำให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความคิดเห็นในระดับที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของชนิดาภา สวนโต และพิชัยรัฐ หมั่นด้วง (2567) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หลักการตอบสนอง ($\bar{X} = 4.24$) รองลงมาคือ ด้านหลักประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.16$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านหลักความเสมอภาค ($\bar{X} = 3.53$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าทางเทศบาลตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสม เช่น มีการรณรงค์เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีงามให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือสมาชิกของสังคมถือปฏิบัติ ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละความอดทนขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา และสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้โดยการปรับปรุงระบบและกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส และตระหนักว่ามีทรัพยากรค่อนข้างจำกัด ดังนั้น ในการบริหารจัดการจำเป็นจะต้องยึดหลักความประหยัดและความคุ้มค่า และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพีระ พันธุ์งาม (2561) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลวังซ้าย อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลวังซ้าย มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในภาพรวมอยู่ในระดับมากพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยพบว่า อันดับที่ 1 ด้านหลักความคุ้มค่า อันดับที่ 2 ด้านหลักการมีส่วนร่วม อันดับที่ 3 ด้านหลักนิติธรรมอันดับที่ 4 ด้านหลักคุณธรรม อันดับที่ 5 ด้านหลักความโปร่งใส และอันดับที่ 1 ด้านหลักความรับผิดชอบ อาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลวังซ้ายมีผู้บริหารที่มีความสามารถบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลได้ครบถ้วนทุกด้าน ประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบมองเห็นภาพของการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมย่อมส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นและประชาชนทำให้ชุมชนอยู่ดีมีสุขและเป็นที่ยอมรับ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิสักดิ์ เพียรจิตร (2564) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

ของเทศบาลตำบลหมอนนาง ในภาพรวมแล้วทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในลำดับที่ 1 รองลงมาคือ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความร่วมมือ ด้านหลักคุณธรรม และสุดท้ายคือด้านหลักนิติธรรม ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอนongนาคำ จังหวัดขอนแก่น ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอนongนาคำ จังหวัดขอนแก่น ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าทางองค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอนongนาคำ จังหวัดขอนแก่น มีรูปแบบของการใช้หลักธรรมาภิบาลในงานให้บริการประชาชนทุกหมู่บ้านเหมือน ๆ กันจึงทำให้ประชาชนมีความคิดเห็นเหมือนๆ กันสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิสักดิ์ เพียรจิตร (2564) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอนสนิม จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหมอนนาง พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุระดับการศึกษา อาชีพ และจำนวนครั้งที่เคยใช้บริการ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหมอนนาง ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรายุ ทินจง และชาญยุทธ หาญชนะ (2567) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายทอง อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายทอง อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวม ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายทอง อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

จากผลการวิจัยการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านหลักความโปร่งใส ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น ควรมีการดำเนินการดังนี้

1.1 ควรจัดระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริต ประพฤติมิชอบ รวมทั้งเพื่อให้การดำเนินงานมีความโปร่งใสมีหลักฐานสามารถตรวจสอบได้

1.2 ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของหน่วยงาน เช่น งบประมาณ รายงานผลการดำเนินงาน กฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง การจัดซื้อจัดจ้าง ฯลฯ ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ หรือสื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ

1.3 ควรจัดการประชุมประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน เช่น การวางแผนโครงการ การจัดสรรงบประมาณ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

1.4 สร้างช่องทางที่ง่ายสำหรับประชาชนในการแสดงความคิดเห็นและการร้องเรียน เช่น การจัดตั้งช่องทางออนไลน์ หรือการมีห้องรับฟังข้อเสนอแนะจากประชาชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใส เพื่อจะได้ทราบว่าปัจจัยใดที่มีผลต่อการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดธาตุ อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น

2.2 ควรทำการศึกษาต่อกับกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้นในระดับอำเภอหรือจังหวัดที่แตกต่างกันเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพในเรื่องความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2546). คู่มือการบริการประชาชนยุคใหม่, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อสาารักชาติดินแดนกรมการปกครอง.
- ชนิตาภา สอนโต และพิชัยรัฐ หมั่นด้วง. (2567). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู. คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต.
- จิรายุ ทินจง และชาญยุทธ หาญชนะ. (2567). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู. คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต.
- พีระ พันธุ์งาม. (2561). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลวังซ้าย อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง. สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก.
- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546. (9 ตุลาคม 2546) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก , หน้า 1-16.
- ภมร วงษ์ศรีจันทร์. (2559). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลตาคลี อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.

วุฒิศักดิ์ เพียรจิตต์. (2564). ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอน้ำสนิคม จังหวัดชลบุรี. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

Cronbach, L.J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. *Psychometrika*, 16, 297 – 334.

Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: New York: Harper. & Row.

นวัตกรรมการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายโดย
การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืน
สู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย*

THE INNOVATION WATER RESOURCES AND ENVIRONMENTAL
MANAGEMENT OF AREA THE NAMSUAY RIVER BASIN BY
INTEGRATING LOCAL KNOWLEDGE TO PROMOTE SUSTAINABLE
AGRICULTURE TO LOCAL ECONOMY SYSTEM NONG KHAI PROVINCE

พระครูโสภณธรรมโชติ (สัมพันธ์ สิริโรจน์บริรักษ์)

Phrakhrusophonthammachot (Sampan Siriroteboriruk)

นักวิชาการอิสระ

Independent academic

Corresponding Author's Email: pioy.desu@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการ ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย 2) เพื่อ วิเคราะห์ผลการดำเนินการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายของจังหวัด หนองคาย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่มใหญ่/สัมภาษณ์กลุ่มกับ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านและประชาชน ทั้ง 6 ตำบล จำนวน 900 คน การสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน การประชุมผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน และการสนทนา กลุ่มเฉพาะ จำนวน 17 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลโดยใช้เทคนิคสามเส้า แล้วนำเสนอเชิงพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการ ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการทรัพยากรน้ำ และสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตร แบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย (1) โดยทั่วไปชาวบ้านจะใช้วิธีการแบบ เรียบง่ายโดยอาศัยสิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ โดยอาศัยแนวคิด วิธีการ ที่ สอดคล้องกับพื้นที่ รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในชุมชน อันเกิดจากความสามารถและ ประสบการณ์สืบทอดกันมาที่สอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของ ชาวบ้าน เพื่อการจัดสรรน้ำและการใช้ประโยชน์จากลุ่มน้ำสวายในการหล่อเลี้ยงชีวิต ซึ่งในพื้นที่

* Received 12 February 2025; Revised 15 February 2025; Accepted 18 February 2025

ลุ่มน้ำสวยเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ สิ่งมีชีวิตที่หล่อเลี้ยงชาวบ้านมาอย่างยาวนาน (2) การใช้น้ำเพื่อการเกษตร ปัญหาภัยแล้ง ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาการใช้เทคโนโลยีในการจับสัตว์น้ำ เป็นต้น ปัญหาต่างๆ เหล่านี้หน่วยงานภาครัฐพยายามเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหา

คำสำคัญ : นวัตกรรม, การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, การเกษตรแบบยั่งยืน, เศรษฐกิจฐานราก

Abstract

This research objectives were to 1) to study management conditions Barriers in water resources and environment management in the Namsuay river basin by integrating local knowledge to promote sustainable agriculture to local economy system Nong Khai Province 2) to analyze the results of water and environmental resource management in the Namsuay river basin of Nong Khai Province. This research is a qualitative research, by large group discussions / group interviews with community leaders there were 900 scholars, villagers and people in 6 sub-districts, in-depth interviews with 20 key informants, expert meetings 20 expert and focus group discussion 17 expert. Data was analyzed using contextual content analysis techniques. And check the data integrity using triangular techniques and presenting descriptive details. Data were analyzed for contents, check the data integrity using triangular techniques and were presented descriptively.

The research results were as follows 1) management conditions Barriers in water resources and environment management in the Namsuay river basin by integrating local knowledge to promote sustainable agriculture to local economy system Nong Khai Province (1) in general, villagers use simple methods based on what is inherited from their ancestors, by relying on the concept of the method that is consistent with the area including materials that are available in the community caused by the ability and experience that is consistent with the tradition, culture and way of life of the villagers for water

allocation and use of Namsuay river basins to nourish life In the Namsuay river area, the area is rich with water resources and the environment, ecology, and life that have long nourished the villagers (2) The use of water for agriculture, drought, flooding, technology for catching fish, etc. These problems, government agencies are trying to accelerate the resolution.

Keywords: Innovation, Water Resources and Environmental Management, Local Knowledge, Sustainable Agriculture, Local Economy System

บทนำ

ในปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติได้เพิ่มความรุนแรงมากขึ้นทุกขณะ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากการเร่งการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้ไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบในภาพรวมอย่างแท้จริง และเป็นไปโดยขาดการวางแผนจัดการด้านต่างๆ อย่างพอเหมาะพอดีเป็นผลให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดในปริมาณมาก และเกินความสามารถที่ทรัพยากรจะฟื้นฟูตัวเองได้ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติจึงเกิดขึ้นตามมา ดังจะเห็นได้จากสถานการณ์น้ำในรอบ 30 ปี ที่ผ่านมา ประเทศไทยต้องเผชิญกับภัยธรรมชาติ เนื่องจากความไม่สมดุลของน้ำ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงขึ้นทุกปี หลายพื้นที่ประสบอุทกภัยจากการไหลบ่าของน้ำ สร้างความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน และสร้างความเสื่อมโทรมให้กับพื้นที่ต้นน้ำจนไม่อาจจะประเมินความเสียหายได้ ขณะที่ในบางพื้นที่กลับเผชิญกับปัญหาความแห้งแล้งซ้ำซาก น้ำมีปริมาณไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค ปัญหาในการจัดสรรทรัพยากรน้ำซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ จึงเป็นปัญหาใหญ่ที่มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันหาทางแก้ไขอย่างเป็นระบบ โดยการบริหารจัดการแบบบูรณาการ ปัญหาการขาดแคลนน้ำและภัยแล้งส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากฝนไม่ตกตามฤดูกาลและเกิดสภาวะฝนทิ้งช่วงที่ติดต่อกันยาวนาน ประกอบกับความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้เกิดความไม่สมดุลของปริมาณน้ำจนส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต เกิดความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศและสภาพแวดล้อม ผลมาจากการขยายตัวของชุมชน กิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ รวมทั้งการขยายพื้นที่การเกษตรทำให้มีความต้องการน้ำเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ขณะที่ศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำมีจำกัด อ่างเก็บน้ำ ฝาย หนองบึง และสระเก็บน้ำที่มีอยู่ไม่สามารถเก็บ กักน้ำไว้ใช้ได้เพียงพอต่อความต้องการ แหล่งเก็บกักน้ำ และแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่ เกิดการตื้นเขิน ไม่สามารถเก็บกักน้ำได้เต็มประสิทธิภาพ ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และการดำรงชีพ (วีณา วาระกุล และ ดวงใจ พุทธวงศ์, 2558 : 92-93)

การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคายจึงเป็นการพัฒนาภูมิปัญญาอีกวิธีหนึ่ง ด้วยการกำหนดการกักเก็บน้ำในระดับที่เหมาะสม โดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านก่อสร้างด้วยธรรมชาติที่มีอยู่ ผสมผสานกับวัสดุสังเคราะห์ เพื่อฟื้นฟูพื้นที่น้ำท่วม การเพิ่มประสิทธิภาพในการกักเก็บน้ำของดินทั้งสองฝั่งลำห้วย เพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้กับผืนป่า ไกล่เคียงและขยายช่วงเวลาในการทดแทนของลูกไม้และกล้าไม้ให้ยาวนานขึ้น วิธีการดังกล่าวนี้มาจากการรื้อฟื้นแนวพระราชดำริและทฤษฎีการพัฒนาและฟื้นฟูป่าไม้ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อพัฒนา ระบบนิเวศป่าไม้และลำธาร ดังพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับทฤษฎีการพัฒนาและฟื้นฟูป่าไม้ โดยใช้ทรัพยากรที่เอื้ออำนวยสัมพันธ์ซึ่งกันและกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในที่นี้คือฝายต้นน้ำ เพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟู ซึ่งพระราชดำรัสเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2521 ณ อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตอนหนึ่งมีใจความว่า “ให้พิจารณาดำเนินการสร้างฝายราคาประหยัด โดยใช้วัสดุราคาถูกและหาง่ายในท้องถิ่น เช่น ฝายแบบหินทิ้งคลุมด้วยตาข่ายปิดกั้นร่องน้ำกับลำธารขนาดเล็กเป็นระยะ เพื่อใช้เก็บกักน้ำและตะกอนดินไว้บางส่วน โดยน้ำที่กักเก็บไว้จะซึมเข้าไปในดินทำให้ความชุ่มชื้นแผ่ขยายออกไปทั้งสองข้าง ต่อไปจะสามารถปลูกพันธุ์ไม้ป้องกันไฟ พันธุ์ไม้โตเร็วและพันธุ์ไม้ทิ้งใบ เพื่อฟื้นฟูพื้นที่ต้นน้ำลำธารให้มีสภาพเขียวชุ่มชื้นเป็นลำดับ ” “น้ำ” จัดเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดหมุนเวียนได้เรื่อยๆ ไม่มีวันหมดสิ้นและมี ความสำคัญอย่างยิ่งกับชีวิตของพืชและสัตว์บนโลก รวมทั้งมนุษย์เราด้วย แต่ด้วยปริมาณความต้องการใช้น้ำเพื่อกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นการใช้เพื่อการอุปโภค บริโภค เพื่อการเพาะปลูก พืชและเลี้ยงสัตว์ หรือการใช้น้ำเพื่อการผลิตและบริการ ทำให้ปริมาณน้ำที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดต้องดำเนินการแก้ไข ปัญหาเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชนในพื้นที่ให้มากที่สุด (สำนักข่าวไทย, 2561)

ทั้งนี้ ลุ่มน้ำสวายเป็นลำน้ำเล็กๆ ยาวประมาณ 80 กิโลเมตร ต้นน้ำกำเนิดจากแนวสันปันน้ำต่อระหว่างอำเภอบ้านผือ และอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ไหลไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ผ่านที่ราบบริเวณอำเภอเพ็ญ และอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย แล้วไหลสู่แม่น้ำโขงที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีพื้นที่ลุ่มน้ำรวมทั้งสิ้น 1,737.67 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ห้วยน้ำสวายเป็นที่ราบระดับความสูง ตั้งแต่ 160 – 220 ม. สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่เกษตรกรรมและมีพื้นที่ป่าไม้ประปราย เศรษฐกิจส่วนใหญ่ของเกษตรกรที่ใช้ประโยชน์จากลุ่มน้ำสวาย ขึ้นอยู่กับสาขาเกษตรกรรม รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร เท่ากับ 40,484 บาท สภาพปัญหาในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำสวายมีมาอย่างยาวนานอันเกิดจาก 1) การขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค และเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง โดยมีสาเหตุมาจากแหล่งกักเก็บน้ำไม่เพียงพอ มีแหล่ง/อ่างเก็บน้ำแต่ไม่มีระบบส่งน้ำ แหล่งน้ำตื้นเขิน ทำให้ไม่สามารถเก็บกักน้ำได้เต็มที่ บางพื้นที่ไม่มีน้ำไหลผ่าน ส่วนใหญ่ในช่วงฤดูน้ำหลากจะเกิดน้ำท่วมพื้นที่การเกษตร

ในพื้นที่ลุ่ม ส่วนพื้นที่ที่อยู่ใกล้ลำน้ำสายหลัก/ลำห้วยต่างๆ จะเกิดน้ำท่วมฉับพลัน เนื่องจากลำน้ำ/ลำห้วยนั้นขึ้นต้นเขินและการบุกรุกที่ดินสาธารณะ เช่น ตามริมตลิ่งริมน้ำ เพื่อทำการเกษตรทำให้ลำน้ำ ธรรมชาติแคบลง จึงระบายน้ำไม่ทัน 2) การเกิดน้ำท่วมในช่วงฤดูน้ำหลาก พื้นที่ที่อยู่ริมห้วย/แม่น้ำ จะมีน้ำท่วม สร้างความเสียหายแก่เกษตรกรที่มีการทำเกษตรกรรม ในพื้นที่โดยรอบ 3) การใช้บริการลุ่มน้ำสวยที่ผิดวิธีก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนทำให้เกิดความเสื่อมโทรมทางระบบนิเวศวิทยา 4) การมีลำน้ำที่ยาวเหมาะสมสำหรับการเกษตรที่หลากหลายและยังทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำเชิงอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรเป็นแลนด์มาร์คสำคัญโดยอาศัยภูมิปัญญาของท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่แม่น้ำไหลผ่าน ที่จะก่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้นแก่ประชาชนในพื้นที่เมื่อสภาพปัญหาและโอกาสดังกล่าวที่เกิดขึ้น หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนพยายามเร่งรัดส่งเสริมการพัฒนาการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำสวยเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่การเพิ่มรายได้และกระจายรายได้ที่หลากหลาย ลดความเหลื่อมล้ำในทางสังคม แต่ยังขาดเครื่องมือและนวัตกรรม/รูปแบบที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำสวยเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากได้

ดังนั้น โครงการวิจัย “นวัตกรรมจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย” จึงเป็นกลยุทธ์/ยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาลุ่มน้ำ โดยอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนบูรณาการเข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่นมาหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานราก ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ต่อประชาชนที่หลากหลาย สร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ให้แก่คนในชาติสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการ ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย
2. เพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยของจังหวัดหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

การวิจัยระยะนี้ใช้แหล่งข้อมูล ดังนี้

1.2 แหล่งข้อมูลที่เป็นคน ได้แก่ การสนทนากลุ่มใหญ่/สัมภาษณ์กลุ่ม (Large Group Discussions/ Group Interviews) ระดมสมอง (Brain Storming) เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการ ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย ตลอดจนพฤติกรรมของประชาชนในการใช้บริการลุ่มน้ำสวยที่เป็นไปในเชิงบวกหรือเชิงลบ ร่วมกับผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านและประชาชน ในแต่ละพื้นที่แม่น้ำไหลผ่าน ในเขต 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองหนองคาย อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ซึ่งมี 6 ตำบล ซึ่งในแต่ละตำบลจะมีหมู่บ้านทั้งหมด 14-15 หมู่บ้าน คัดเลือกประชาชนมาร่วมสนทนากลุ่มและประชุมกลุ่มย่อย หมู่บ้านละ 5-10 คน ดำเนินการสนทนากลุ่มทั้งหมด 6 ครั้ง ตำบลละ 1 ครั้ง โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) และเข้าร่วมตามวันและเวลาที่กำหนด

1.3 กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการวิจัยระยะนี้ คือ การสนทนากลุ่มใหญ่/สัมภาษณ์กลุ่ม (Large Group Discussions/ Group Interviews) ระดมสมอง (Brain Storming) ร่วมกับผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้านและประชาชน ทั้ง 6 ตำบล ในเขต 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองหนองคาย อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ที่แม่น้ำไหลผ่าน โดยจัดสนทนากลุ่ม ระดมสมอง ตำบลละ 1 ครั้ง รวมจำนวน 6 ครั้ง ตามพื้นที่แม่น้ำไหลผ่าน ซึ่งในแต่ละพื้นที่แม่น้ำไหลผ่านจะมีสภาพการจัดการ ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ได้ทำหนังสือขอความร่วมมือผู้นำชุมชนได้คัดเลือกปราชญ์ชาวบ้านและประชาชนที่มีวิถีชีวิตทางการเกษตรและการใช้ประโยชน์จากลุ่มน้ำสวยเป็นหลัก ซึ่งในแต่ละตำบลจะมีหมู่บ้านทั้งหมด 14-15 หมู่บ้าน คัดเลือกประชาชนมาร่วมสนทนากลุ่มและประชุมกลุ่มย่อย หมู่บ้านละ 5-10 คน รวมทั้ง 6 ตำบล ในเขตอำเภอเมืองหนองคาย อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย จำนวน 900 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) และเข้าร่วมตามวันและเวลาที่กำหนด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ร่างสภาพการจัดการ ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบ

ยังยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย ที่ครอบคลุมลักษณะของพื้นที่ ตลอดจนพฤติกรรมการใช้บริการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมมาออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบท

2.2 ประเด็นการสนทนากลุ่มใหญ่/สัมภาษณ์กลุ่ม (Large Group Discussions/ Group Interviews) โดยมีประเด็นจากร่างสภาพการจัดการ ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย ที่ครอบคลุมลักษณะของพื้นที่ ตลอดจนพฤติกรรมการใช้บริการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มใหญ่/สัมภาษณ์กลุ่ม จากตัวแทนแต่ละพื้นที่ 6 ตำบล ในเขตอำเภอเมืองหนองคาย อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ที่แม่น้ำไหลผ่าน จัดสนทนากลุ่มจำนวน 6 ครั้ง/ตำบล ครั้ง/ตำบล ละ 150 คน ที่ได้รับการคัดเลือก มีลักษณะการระดมสมอง การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือเพื่อค้นหาร่างสภาพการจัดการ ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย ที่เหมาะสม ครอบคลุมลักษณะของพื้นที่ ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนดังนี้ 1) ยกร่างสภาพการจัดการ ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย ที่ครอบคลุมลักษณะของพื้นที่ ตลอดจนพฤติกรรมการใช้บริการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมมาออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบท 2) นำร่างประเด็นคำถามประเด็นหลักสำหรับการสนทนากลุ่มใหญ่/สัมภาษณ์กลุ่ม 3) การสร้างเครื่องมือที่เป็นข้อคำถามประเด็นหลักสำหรับการสนทนากลุ่มใหญ่/สัมภาษณ์กลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และร่างสภาพการจัดการ ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย ที่เหมาะสม เพื่อใช้เป็นประเด็นหลักในการสนทนากลุ่ม จากนั้นร่างข้อคำถามที่จะใช้ในการสนทนากลุ่มเสนออาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัย เพื่อพิจารณาชี้แนะปรับปรุงหรือแก้ไข หลังจากนั้นนำไปเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลวิจัยต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มใหญ่/สัมภาษณ์กลุ่ม โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้ 1) ผู้วิจัยกำหนดวัน เวลา และสถานที่สำหรับการสนทนากลุ่มใหญ่/สัมภาษณ์กลุ่ม 2) ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากโครงการ เพื่อเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มใหญ่/สัมภาษณ์กลุ่ม 3) ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

โครงการวิจัย ไปยังผู้นำชุมชนในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการสนทนากลุ่มใหญ่/สัมภาษณ์กลุ่ม พร้อมทั้งประสานทางโทรศัพท์มือถือเพื่อนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ ให้ชัดเจน และ 4) ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน และประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ตามวัน เวลา และสถานที่ โดยการเลือกวัน เวลา และสถานที่ที่เหมาะสมและนัดหมาย โดยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายผู้ร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อให้เอื้อต่อข้อมูลที่ลึกและสมบูรณ์ ตามข้อคำถามประเด็นหลักสำหรับการสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย ผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และถอดเทปจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย 2) นำข้อมูลมาจัดกลุ่มตามประเด็นหลักของการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) หากมีประเด็นที่ไม่ชัดเจนผู้วิจัยใช้วิธีการจัดกลุ่มประเด็นข้อความ (Word Grouping) แล้วทำการอธิบายขยายความ (Explanation) โดยเรียบเรียงถ้อยคำขึ้นใหม่จากข้อมูลให้ผู้ให้ข้อมูลมา ทำการตีความ (Interpretation) บางประโยคหรือบางถ้อยคำที่ผู้ให้ข้อมูลให้มาจำเป็นต้องตีความหรือแปลความหมายแฝง ผู้วิจัยจะทำการตีความถ้อยคำ ดังกล่าวโดยอาศัยบริบทของการสนทนากลุ่มมาสนับสนุนการตีความ และทำการพรรณนาความ (Description) เป็นการเรียบเรียงถ้อยคำ โดยการจัดระบบการเกิดขึ้นก่อน-หลังของเนื้อหาสาระจากการวิเคราะห์ พร้อมกับการพรรณนาเชื่อมโยงแต่ละเนื้อหาหรือเหตุการณ์ให้มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน และตรงตามประเด็นที่ดำเนินการสนทนากลุ่ม แล้วนำมาสรุปสร้างนวัตกรรม/รูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย ที่เป็นรูปธรรมนำไปสู่การนำไปปฏิบัติต่อไป

ผลการวิจัย

ผลตามขั้นที่ 1 เป็นการแก้ปัญหาขั้นพื้นฐาน จากการวิจัยได้ข้อค้นพบถึงจุดด้อยหรือจุดอ่อนในการได้รับผลกระทบจากลุ่มน้ำสวทั้งภัยน้ำท่วมและภัยแล้งอันเกิดจากขาดแนวทางและเครื่องมือที่เหมาะสมกับการพัฒนาลุ่มน้ำสว จึงเกิดเป็น นวัตกรรม/รูปแบบโครงสร้างเชิงบูรณาการ ในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมโครงสร้างเชิงบูรณาการด้วยการขุดลอก 2) การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมโครงสร้างเชิงบูรณาการด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3) การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมโครงสร้างเชิงบูรณาการ

ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมโครงสร้างเชิงบูรณาการด้วยระบบโครงสร้างชลประทาน

ผลตามขั้นที่ 2 เป็นการพัฒนาอันสืบเนื่องมาจากการแก้ปัญหาในขั้นที่หนึ่งได้สำเร็จ นำมาสู่การเกิดเป็น นวัตกรรม/รูปแบบการบริหารจัดการ ในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย เพื่อสร้างข้อตกลงร่วมกันในการใช้ทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวย ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมแบบภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วม 2) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมด้านความมั่นคงของระบบนิเวศ 3) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมเพื่อการอุปโภค – บริโภค 4) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ 5) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมด้านการอนุรักษ์ 6) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมจากภัยพิบัติ 7) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมเพื่อการกำกับ ควบคุม ติดตาม และประเมินผล

อภิปรายผล

1. สภาพการจัดการ ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย สภาพทั่วไปของกลุ่มน้ำสวยจากบริบท จะเริ่มจากบ้านผือ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ลงมาบ้านคอกช้าง อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย หลังจากนั้นไหลสู่ทางหลวงหมายเลข 2 ตรงอำเภอสระใคร ตรงที่มีป้ายพญานาคเขียนเข้าสู่หนองคาย หลังจากนั้นจะไหลเข้ามาฝั่งซ้ายไปที่โพนสว่าง ไปที่ค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ต่อไปด้วยตำบลวัดธาตุ ตำบลหาดคำ ตำบลหินโงม ตำบลสีกายและบ้านเตื่อ เหล่านี้คือบริบทฝั่งซ้ายของลำน้ำสวย ที่นี้มาในฝั่งขวาเข้าสู่บ้านธาตุอำเภอเพ็ญ ตำบลจอมศรี อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี ลงสู่เหล่าต่างคำ ตำบลทุ่งหลวงและตำบลวัดหลวง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ออกปากน้ำโขงที่บ้านปากสวย อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ซึ่งจะเป็นท้องที่ของตำบลวัดหลวง ในส่วนของท้องที่ที่เกี่ยวข้องหลักมีอยู่ 10 ท้องที่ ในส่วนของอำเภอประกอบไปด้วยอำเภอบ้านผือ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี อำเภอสระใคร อำเภอเมือง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย อันนี้คือบริบทของลำน้ำสวย จากต้นของลุ่มน้ำจนถึงประตูเปิด-ปิด ระบายน้ำ บ้านปากสวย มีประมาณ 150 กิโลเมตร แต่พื้นที่ทำการศึกษาวิจัย ลุ่มน้ำสวยจะไหลผ่านอยู่หกตำบล คาบเกี่ยวระหว่าง 2 อำเภอในจังหวัดหนองคาย คือ อำเภอเมือง กับอำเภอโพนพิสัย เริ่มต้นที่ ตำบลเหล่าต่างคำ ตำบลหาดคำ ตำบลหินโงม ตำบลทุ่งหลวง ตำบลสีกาย ตำบลบ้านเตื่อ ส่วนประวัติของเป็นมาของลุ่มน้ำสวย ไม่สามารถอธิบายได้ว่ากำเนิดมาตั้งแต่ยุคใด แต่ชาวบ้านในพื้นที่เรียกกลุ่มน้ำสวยว่า “น้ำสวย” มาตลอด

ในส่วนของการแก้ปัญหา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีการทำ MOU เมื่อก่อนมี 6 ตำบลปัจจุบัน เหลือ 4 ตำบล เข้ามาแก้ไขปัญหาได้บางส่วน ทำให้สามารถกักเก็บน้ำได้ดีขึ้นแต่เมื่อน้ำหลากมาในแต่ละปีพื้นที่ตรงนี้ก็ขาดเหมือนเดิม เพราะน้ำตรงนี้ใช้ร่วมกัน 6 ตำบล หรืออาจเป็นเพราะว่าตรงนี้ทำไม่ได้มาตรฐานซึ่งอาจเกิดจากงบประมาณไม่เพียงพอในการที่จะทำให้พื้นที่ตรงนี้ได้มาตรฐาน ซึ่งถ้าสามารถกักเก็บน้ำได้ส่วนนี้ได้พื้นที่นองเกษตรกรรมจะมีน้ำเพียงพอในการทำนาปรังและการทำไร่นาสวน สร้างมูลค่าเพิ่มทางการเกษตรได้มหาศาล สภาพปัญหาลุ่มน้ำสวายดังกล่าว ได้มีการลงข่าวการเกิดอุทกภัยในลุ่มน้ำสวายซึ่งก่อเกิดผลกระทบทางการเกษตรในพื้นที่อย่างกว้างขวาง สำนักข่าวไทย (2561) ได้รายงานข่าวสถานการณ์น้ำท่วม โดยกล่าวถึงลุ่มน้ำสวายซึ่งได้รับผลกระทบหลายช่องทาง น้ำโขงที่หนองคายหนุนลำนํ้าสาขาระบายไม่ทัน น้ำโขงที่หนองคาย กลับมาเพิ่มสูงทะเล 10 เมตร หลังมีฝนตกในพื้นที่และทางตอนเหนือ ทำให้การระบายน้ำจากลำนํ้าสาขาที่ไม่มีประตูระบายน้ำเป็นไปได้อย่างมากขึ้น เนื่องจากน้ำทางตอนเหนือคือที่สถานีเชียงคาน จังหวัดเลย มีระดับเพิ่มขึ้น 28 เซนติเมตร ทั้งนี้จากระดับน้ำโขงที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้การระบายน้ำลำนํ้าสาขาที่ไม่มีประตูระบายน้ำและเป็นที่ลุ่มต่ำถูกน้ำในแม่น้ำโขงหนุน จนน้ำในลำห้วยระบายลงน้ำในแม่น้ำโขงได้น้อย และเอ่อล้นเข้าท่วมพื้นที่การเกษตรในเขตบ้านเชียงอาด ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอโพนพิสัย และเขตบ้านดอนซุด ตำบลหาดคำ อำเภอเมือง หนองคายเป็นวงกว้าง ซึ่งสอดคล้องกับ ชูศักดิ์ วิทยาภัก (2547) ได้อธิบายถึงอุปสรรคหรือปมปัญหาในการจัดการลุ่มน้ำในประเทศไทยด้วยมุมมองทางสังคมวิทยา ซึ่งมีหลายด้านด้วยกัน โดยได้ตั้งประเด็นว่าระบบการจัดการลุ่มน้ำที่รัฐใช้หน่วยเชิงกายภาพขนาดใหญ่ และจัดตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำ เป็นการผนวกกลุ่มคนชายขอบในพื้นที่ต้นน้ำหรือลุ่มน้ำตอนบน เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยที่รัฐสามารถควบคุมกำกับได้มากขึ้น และจะโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพยากรไปเป็นของรัฐ อันจะทำให้เกิดภาวะแปลกแยกกับชุมชนท้องถิ่น และเกิดปัญหาความสัมพันธ์แบบไม่เสมอภาคระหว่างศูนย์กลางกับชายขอบ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เห็นได้ว่าปัญหาการจัดการลุ่มน้ำของรัฐจึงเป็นปัญหาของความสัมพันธ์เชิงอำนาจในหลายด้าน ทั้งด้านชนชั้น ชาติพันธุ์ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้วางแผนกับผู้ได้รับผลกระทบ และการขาดความรู้ความเข้าใจลุ่มน้ำในมิติเชิงนิเวศสังคม และวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง

2. ผลการดำเนินการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายของจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมยังไม่ประสบผลสำเร็จเพราะแก้ปัญหาไม่ตรงจุดของพี่น้องประชาชนในพื้นที่ จะเกี่ยวเนื่องกับการขาดการมีส่วนร่วม ขาดการบูรณาการร่วมกัน และต่างคนต่างทำ เพราะฉะนั้น ตัวของกฎหมายที่มีอยู่ของแต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้กฎหมายคนละอย่าง เพราะฉะนั้นเวลาลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่ พอลงไปทำงาน ปัญหาในเรื่องของการใช้ตัวบทกฎหมาย ตัวบทกฎหมาย ระเบียบต่างๆ ต่างหน่วยงานจะถือกัน อย่างเช่นหน่วยงานกรมชลประทานจะมีกฎระเบียบที่ถืออยู่ในมือ ส่วนกรมทรัพยากรน้ำจะมีกฎระเบียบที่ถืออยู่ในมือเหมือนกัน จะลงไปพัฒนาพื้นที่หากว่าพี่น้องประชาชนไม่เข้าใจจะเกิดประเด็นปัญหา

ยกตัวอย่างเช่น หากมีการเวียนคือที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำสวย ค่าชดเชยหรือค่าเวียนคืน กรมทรัพยากรน้ำจะไม่มีการเปลี่ยนคืนค่าของที่ดิน การชดเชยไม่มีค่าใช้จ่ายเนื่องจากไปพัฒนาให้ แต่ชลประทานเป็นหน่วยงานขนาดใหญ่ทำโครงการขนาดใหญ่จะมีการชดเชยให้ในกรณีไป กระทั่งพื้นที่ของชุมชน หมู่บ้านต่างๆ เวลาจะทำอ่างขนาดใหญ่ ถ้าติดพื้นที่ที่ดินชาวบ้านจะมีการเวียนคืน เพราะฉะนั้นในการแก้ไขปัญหาในเรื่องการลงในพื้นที่ไปศึกษาไปสำรวจ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของพี่น้องประชาชนในพื้นที่ กิจกรรมต่างๆ ได้รับการตอบสนองและการแก้ไขปัญหาไม่ตรงจุดเท่าไร ทั้งนี้ การบริหารจัดการน้ำจะต้องทำแบบผสมผสาน (Integrated Water Resources Management: IWRM) คือ กระบวนการในการส่งเสริมการประสานการพัฒนาและจัดการน้ำ ดิน และทรัพยากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาซึ่งประโยชน์สูงสุดทางเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมอย่างทัดเทียมกัน โดยไม่ส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของระบบนิเวศที่สำคัญ (อภิชาติ อนุกุลอาไพ, 2546) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพิไล เลิศวิชา และคณะ (2546) ในเรื่องพลวัตชุมชนลุ่มน้ำขาน ได้ชี้ให้เห็นถึงพลังทางสังคมที่เกิดจากรูปแบบการบริหารจัดการน้ำแบบเหมืองฝาย ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการน้ำที่ชุมชนได้รู้พื้นผลิตซ้ำ และปรับประยุกต์ในสถานการณ์ใหม่ๆ ดังเช่น กรณีฝายบ่อเย็นที่ตกต่ามาหลายปีแต่แก่ฝายคนใหม่ได้รู้พื้นพลังเหมืองฝายกลับมา ในหมู่บ้านก็ยังมีความเข้าใจในชะตากรรมร่วมกัน และหลายกรณีที่มีการพิพาทแก่ฝาย และกฎระเบียบของเหมืองฝายก็ยังใช้ได้จัดการได้อยู่ แต่การครอบงำโดยรัฐเป็นเงื่อนไขที่ทำทลายว่าพลังของเหมืองฝายจะมีศักยภาพความยืดหยุ่นในการเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้เพียงใด และยิ่งพบอีกว่าถึงแม้องค์กรเหมืองฝายจะเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก แต่อุดมการณ์ของชาวนาต่อการจัดการทรัพยากรที่เป็นของส่วนรวมของชุมชน ได้รับการผลิตซ้ำกับทรัพยากรอื่นๆ เช่น การจัดการป่าชุมชน การจัดการที่ดินชุมชน ฯลฯ ซึ่งล้วนดำเนินตามอุดมการณ์ที่ปรากฏในระบบเหมืองฝายนอกจากนี้ยังมีงานศึกษาที่พยายามอธิบายถึงข้อจำกัดของรูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำแบบเดิม และพยายามนำเสนอรูปแบบการจัดการที่เหมาะสมภายใต้เงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 4.10 ผลจากการสร้างนวัตกรรมการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย

ผลจากการสร้างนวัตกรรมการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย สามารถอธิบายได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 เป็นการแก้ปัญหาขั้นพื้นฐาน จากการวิจัยได้ข้อค้นพบถึงจุดด้อยหรือจุดอ่อนในการได้รับผลกระทบจากกลุ่มน้ำสวยทั้งภัยน้ำท่วมและภัยแล้งอันเกิดจากขาดแนวทางและเครื่องมือที่เหมาะสมกับการพัฒนากลุ่มน้ำสวย จึงเกิดเป็น นวัตกรรม ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมโครงสร้างเชิงบูรณาการด้วยการขุดลอก 2) การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมโครงสร้างเชิงบูรณาการด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3) การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมโครงสร้างเชิงบูรณาการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมโครงสร้างเชิงบูรณาการด้วยระบบโครงสร้างชลประทาน

ขั้นที่ 2 เป็นการพัฒนามันสืบเนื่องมาจากการแก้ปัญหาในขั้นที่หนึ่งได้สำเร็จนำมาสู่การเกิดเป็น นวัตกรรม เพื่อสร้างข้อตกลงร่วมกันในการใช้ทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำสวย ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมแบบภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วม 2) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมด้านความมั่นคงของระบบนิเวศ 3) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมเพื่อการอุปโภค – บริโภค 4) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ 5) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมด้านการอนุรักษ์ 6) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและ

สิ่งแวดล้อมจากภัยพิบัติ 7) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมเพื่อการกำกับควบคุม ติดตาม และประเมินผล

ขั้นที่ 3 เป็นนวัตกรรม/รูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่ม ในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย เมื่อสามารถแก้ปัญหาในลุ่มน้ำสวยเบื้องต้นได้ มีการบริหารจัดการที่เป็นรูปธรรม ถือเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่มาสร้างเป็นมูลค่าเพิ่มสร้างรายได้ที่หลากหลายให้กับชุมชน ประกอบด้วย 1) แผนแม่บทเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แม่น้ำไหลผ่าน 6 ตำบล โดยการตั้งสถานีพักเรือเป็นจุดทั้ง 6 ตำบล โดยสถานีต้นน้ำที่สะพานบ้านเชียงอาด-ดอนซุด สถานีปลายทางที่ประตูเปิดปิดระบายน้ำที่บ้านปากสวย และตั้งสถานีพักเรือเป็นจุดตามตำบลที่เรือล่องไป 2) การท่องเที่ยวธรรมชาติวิถีเกษตร เป็นการเที่ยวชมการประกอบอาชีพของชุมชนท้องถิ่น เช่น การทำนาของชาวบ้านสมัยก่อน การประมงโดยวิถีชาวบ้าน เป็นต้น ด้วยสภาพทั่วไปลุ่มน้ำสวยอุดมด้วยทรัพยากรทางน้ำ ดินชุ่มชื้น ป่าไม้เขียวขจี มีแปลงเกษตรชาวบ้านอยู่ริมฝั่งลุ่มน้ำ จึงทำให้เป็นเป็นจุดเด่นในการสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการสรุป เรื่อง “นวัตกรรมการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย” สามารถสรุปได้ดังนี้ 1) พัฒนาแหล่งน้ำเชิงบูรณาการ เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการและการผลิตโดยการส่งเสริมดังกล่าวหน่วยงานภาครัฐจะต้องให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ 2) แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โดยการสนับสนุนและดำเนินการจัดการธุรกิจการเกษตรแบบครบวงจร วางแผนร่วมกับเกษตรกร และส่งเสริมให้บริษัทเอกชนเข้ามาดำเนินการธุรกิจการเกษตรเพื่อการส่งออก การรับซื้อและการตลาด รวมถึงการประกันราคาพืชผล

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ได้แก่ 1) นวัตกรรม/รูปแบบโครงสร้างเชิงบูรณาการ ในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัดหนองคาย ซึ่งประกอบไปด้วย (1) การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมโครงสร้างเชิงบูรณาการด้วยการขุดลอก (2) การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมโครงสร้างเชิงบูรณาการด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (3) การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมโครงสร้างเชิงบูรณาการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น (4) การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมโครงสร้างเชิงบูรณาการ

ด้วยระบบโครงสร้างชลประทาน และสิ่งแวดล้อมเพื่อการกำกับ ควบคุม ติดตาม และ ประเมินผล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปได้แก่ 1) ควรมีการดำเนินการวิจัยและพัฒนาในพื้นที่ลุ่มน้ำสายอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน 2) ควรบูรณาการสาขาอาชีพในระดับจังหวัดเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัด 3) ควรนำกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากที่ได้ในครั้งต่อไปดำเนินการวิจัยในพื้นที่อื่นๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

เอกสารอ้างอิง

- ชูศักดิ์ วิทยาภัก. (2538). หมู่บ้านกับศักยภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ กรณีศึกษาการจัดการลุ่มน้ำชุมชนภายใต้ระบบกรรมสิทธิ์ร่วมในภาคเหนือ. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการ เรื่อง องค์ความรู้เกี่ยวกับหมู่บ้าน. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรพิไล เลิศวิชา และ อรุณรัตน์วิเชียรเขียว. (2546). ชุมชนหมู่บ้านลุ่มน้ำขาน : โครงการวิจัยพลวัตเศรษฐกิจชุมชน 3 ลุ่มน้ำในประเทศไทย พ.ศ. 2543-2545. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วีณา วาระกุล และ ดวงใจ พุทธวงศ์. (2558). การประเมินโครงการสร้างฝายชะลอน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยฝายอำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 4 (2), : 92-93.
- สมบัติ เสาร์แก้ว. (2536). บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการบริหารและจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็ก : ศึกษากรณีจังหวัดมหาสารคาม. ใน วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักข่าวไทย. (2561). น้ำโขงที่หนองคายหนุนลำนํ้าสาขาระบายไม่ทัน. ระบบ. สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2562 จาก <https://tna.mcot.net/view/5b6bd7cce3f8e40ad1f4bc40>.
- อภิชาติ อนุกุลอำไพ. (2546). คู่มือการชลประทานระดับไร่นา. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาวิศวกรรมเกษตรและอาหาร สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
กับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1*

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL
ADMINISTRATORS AND TEACHERS' COMPETENCIES IN ACTIVE LEARNING
PHICHIT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ปิ่นมนัส ไบนิล¹ และ ทศนะ ศรีปัตตา²

Pinmanus Bainin¹ and Tussana Siputta²

¹⁻² มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹⁻² Naresuan University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: Pinmanusb66@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 2) ศึกษาการเป็นสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอมะนังพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 214 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 87 คน จาก 87 โรงเรียน โดยการเลือกแบบเจาะจง และครูผู้สอน จำนวน 127 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ เกรจซีและมอร์แกน และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ตามสัดส่วนของครูแต่ละโรงเรียน จำนวน 87 โรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.64$)
2. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$)

* Received 12 February 2025; Revised 16 February 2025; Accepted 20 February 2025

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = 0.790^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู, ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were as follows 1) To examine the creative leadership of school administrators of Phichit Primary Educational Service Area Office 1 2) To investigate the proactive learning management competencies of teachers under the same jurisdiction and 3) To analyze the relationship between the creative leadership of school administrators and the proactive learning management competencies of teachers. The sample consisted of school administrators and teachers from small schools in Mueang Phichit District, under Phichit Primary Educational Service Area Office 1, during the 2567 academic year, totaling 214 participants. This included 87 school administrators from 87 schools, selected through purposive sampling, and 127 teachers. The sample size was determined based on Krejcie and Morgan's table and the teachers were selected using stratified random sampling based on the proportion of teachers in each of the 87 schools. The research instrument was a 5-level estimation scale. Data analysis involves calculating the mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient.

The research results found that:

1. The overall level of creative leadership among school administrators was found to be at the highest level with a mean of ($\bar{x} = 4.64$)

2. The overall level of proactive learning management competencies among teachers was also at the highest level with a mean of ($\bar{x} = 4.71$)

3. A high positive correlation was observed between the creative leadership of school administrators and the proactive learning management competencies of teachers ($r = 0.790^{**}$) with statistical significance at the 0.01 level.

Keyword: The Creative Leadership, Teachers' Competencies in Active Learning, School Administrators

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคม การศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยการส่งเสริมความรู้ ความคิด ทักษะเจตคติให้รู้จักตนเอง รู้จักชีวิต และเข้าใจสังคม มีความสามารถในการปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เสมือนเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ดังนั้นการศึกษาของประเทศชาติจะประสบผลสำเร็จเพียงใดขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ไว้ 5 นโยบาย โดยนโยบายที่ 2 การยกระดับคุณภาพการศึกษา เน้นให้ผู้สอนจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพหุปัญญาให้กับผู้เรียนโดยเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในรูปแบบ Active Learning และนโยบายที่ 5 คือ การส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพครู บุคลากรทางการศึกษา โดยเน้นการพัฒนาขีดความสามารถของครูและบุคลากรให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2567) เพื่อนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนั้นบุคลากรจำเป็นต้องมีสมรรถนะที่เป็นคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคลที่สัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพหรือเป็นไปตามเกณฑ์สมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา (Teachers and Personnel's Competency) อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้พัฒนาสมรรถนะเป็น 2 ประเภท คือ สมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนในสภาพปัจจุบัน ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เป็นการสอนที่สร้างสรรค์และสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง กระบวนการจัดการศึกษาต้องเป็นไปในลักษณะเชิงรุกหรือ Active Learning (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และนักรบ หมี่แสน, 2561)

การจัดการเรียนการสอนของครูที่ไม่ได้รับการกระตุ้นจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ส่งผลให้ขาดสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่ดี ขาดความตระหนักในการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ไม่สามารถให้บริการที่ดีต่อผู้รับบริการ ขาดการส่งเสริมสนับสนุนให้การพัฒนาตนเอง บุคคลในองค์กรต่างคนต่างทำงานอย่างโดดเดี่ยว ขาดความตระหนักในจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ (ฉัตรชัย หวังมีจมี และองอาจ นัยพัฒน์, 2560) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องกระตุ้นโดยใช้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูให้สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ให้เกิดสัมฤทธิ์ผล บุคลากรต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองตามมาตรฐานของสมรรถนะที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับงาน ให้มีความสอดคล้อง

เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อขับเคลื่อนและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของงาน นับเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้บังคับบัญชาในการกระตุ้นและพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเชี่ยวชาญและความก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเอง (ไพโรบูรณ์ จาริต, 2553) สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557) ที่ประมวลคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา ด้านสติปัญญาที่เอื้อต่อการจัดการบริหารสถานศึกษา ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งหนึ่งในคุณลักษณะสำคัญ คือ การเป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ การแสดงออกของผู้นำที่ตอบสนองความต้องการของบุคลากรในด้านความสามารถในการสร้างสรรค์และกระตุ้นให้เกิดความสร้างสรรค์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ประจำปีงบประมาณ 2565-2566 ให้ความสำคัญของกระบวนการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยกระบวนการที่หลากหลาย ทว่าปีการศึกษา 2565 ที่ผ่านมา ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ในภาพรวม คะแนนเฉลี่ย 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2565 ลดลงจากปีการศึกษา 2564 ร้อยละ 1.31 เมื่อเปรียบเทียบผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 กับระดับต้นสังกัด (สพฐ.) พบว่า ภาพรวม 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีคะแนนรวมเฉลี่ยต่ำกว่าระดับต้นสังกัด (สพฐ.) ร้อยละ 1.70 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1, 2566) ประกอบกับผลการวิเคราะห์ สภาวะแวดล้อมภายนอก ภายใน (SWOT) โดยหลักการ STEP ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ปรากฏว่า ด้านบุคลากร จุดอ่อน (Weaknesses) คือ การปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนยังขาดความเข้าใจในเชิงลึก ไม่ได้ตามมาตรฐาน เนื่องจากบุคลากรบางส่วนไม่เข้าใจทิศทางของแผนงานขององค์กรการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรดำเนินการได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากมีงานประจำมาก เกิดความซ้ำซ้อน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1, 2566)

จากปัญหาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ นำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษา อันเป็นประโยชน์ต่อคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

2. เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ปีการศึกษา 2567 แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 87 คน ครู จำนวน 389 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 476 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอเมืองพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 214 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 87 คน จาก 87 โรงเรียน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และครูผู้สอน จำนวน 127 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ เครจซีและมอร์แกน (อ้างถึงในสถิรพร เขาวนชัย, 2561, หน้า 62) และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามสัดส่วนของครูแต่ละโรงเรียน จำนวน 87 โรงเรียน

2. การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ข้อคำถาม จำนวน 20 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ข้อคำถาม จำนวน 20 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับนี้ไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และได้เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 – 1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้ (try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 จำนวน 30 คนเพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบัค ผลปรากฏว่า ค่าความเชื่อมั่นของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เท่ากับ 0.853 และความเชื่อมั่นของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู เท่ากับ 0.843

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนซึ่งวิธีการดังนี้

3.1 ผู้วิจัยยื่นขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบสอบถามในรูปแบบลิงก์ Google Form ซึ่งมีการระบุวันรับแบบสอบถามคืน ทั้งหมดจำนวน 214 ชุด ถึงผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

3.3 ผู้วิจัยตรวจสอบจำนวนและความถูกต้องของการตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้ส่งลิงก์ Google Form ให้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 214 ชุด ได้รับการตอบข้อคำถามสมบูรณ์จำนวน 214 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่และร้อยละ 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 3) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลความหมายค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 และค่าเฉลี่ยสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 กำหนดเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีพฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงออก อยู่ในระดับ มากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีพฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงออก อยู่ในระดับ มาก
 ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีพฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงออก อยู่ในระดับ ปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีพฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงออก อยู่ในระดับ น้อย
 ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีพฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงออก อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) โดยมีเกณฑ์แปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2560) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	0.91 – 1.00	แสดงว่า มีความสัมพันธ์กันระดับสูงมาก
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	0.71 – 0.90	แสดงว่า มีความสัมพันธ์กันระดับสูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	0.31 – 0.70	แสดงว่า มีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	0.01 – 0.30	แสดงว่า มีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	0.00	แสดงว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ผลการวิจัย

ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัย โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ที่	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา	ผู้บริหารสถานศึกษาและครู (n = 214)		ระดับ พฤติกรรม	อันดับ
			S.D.		
1	ด้านวิสัยทัศน์	4.66	0.46	มากที่สุด	2
2	ด้านความยืดหยุ่น	4.59	0.51	มากที่สุด	5
3	ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา	4.61	0.48	มากที่สุด	4
4	ด้านการทำงานเป็นทีม	4.68	0.46	มากที่สุด	1
5	ด้านการมีจินตนาการ	4.64	0.51	มากที่สุด	3
	รวม	4.64	0.44	มากที่สุด	-

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.64) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.68) รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.66) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความยืดหยุ่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.59)

2. ผลการศึกษาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ในภาพรวม

ที่	สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ผู้บริหาร สถานศึกษาและครู (n = 214)		ระดับ พฤติกรรม	อันดับ
		$\bar{x}$	S.D.		
1	ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก	4.70	0.44	มากที่สุด	3
2	ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.71	0.43	มากที่สุด	2
3	การใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้	4.70	0.42	มากที่สุด	4
4	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.75	0.40	มากที่สุด	1
	รวม	4.71	0.38	มากที่สุด	-

จากตาราง 2 พบว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.71) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.75) รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.71) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.70)

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

ตาราง 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา (X)	สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Y)				
	ด้านการออกแบบการเรียนรู้ เชิงรุก (Y ₁)	ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Y ₂)	ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ การเรียนรู้ (Y ₃)	ด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ (Y ₄)	สมรรถนะด้านการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก (Y _{รวม})
ด้านวิสัยทัศน์ (X ₁)	0.705**	0.672**	0.634**	0.629**	0.717**
ด้านความยืดหยุ่น (X ₂)	0.653**	0.638**	0.626**	0.590**	0.681**
ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา (X ₃)	0.697**	0.642**	0.671**	0.642**	0.720**
ด้านการทำงานเป็นทีม (X ₄)	0.686**	0.670**	0.659**	0.641**	0.721**
ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา (X ₅)	0.688**	0.689**	0.696**	0.671**	0.745**
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษา (X _{รวม})	0.756**	0.730**	0.725**	0.699**	0.790**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 อยู่ในระดับความสัมพันธ์กันระดับสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = 0.790^{**}$) เมื่อพิจารณารายคู่พบคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ (X₁) กับ ด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Y₁) อยู่ในระดับความสัมพันธ์กันระดับสูง ($r = 0.705^{**}$) และคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด ได้แก่ ด้านความยืดหยุ่น (X₂) กับ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (Y₄) อยู่ในระดับความสัมพันธ์กัน ระดับปานกลาง ($r = 0.590^{**}$)

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก พฤติกรรมที่ผู้บริหารแสดงออกมาเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลในองค์กร สามารถจูงใจและนำบุคคลในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีจินตนาการ และมีความยืดหยุ่น เพื่อให้บุคคลในองค์กรมีความเชื่อมั่น สามารถสร้างสรรค์ความคิดแปลกใหม่ นำไปสู่ปฏิบัติงานได้ตรงตามเป้าหมายขององค์กรได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ บงกช วิจบ (2560) ที่กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์คือความสามารถในการโน้มน้าวใจ ของผู้นำในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ มีจินตนาการ และมีความยืดหยุ่น เพื่อตอบสนองบุคคลในองค์กร ทั้งความคิด ความสนใจ ความต้องการของบุคคลเพื่อให้มีทิศทางเดียวกัน ด้วยลีลาวาทีศิลป์ ประกอบการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี การทำงานที่เป็นทีม การเจรจาต่อรอง การบริหารเวลา การสร้างมนุษยสัมพันธ์ การสื่อสาร โดยใช้กระบวนการที่แตกต่างนำไปสู่การสร้างสรรค์งาน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐานะมาศ หาดยาว (2564) เรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ภาพรวมของสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก ภาพรวมของสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐกิตติ์ บุญเก่ง (2565) เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยใช้กระบวนการทางความคิดในการแก้ไขปัญหา รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยครูผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มที่เพื่อสร้างทักษะที่หลากหลาย ส่งผลให้ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ จิราภรณ์ ยกอินทร์ (2560) ที่กล่าวไว้ว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกคือวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้เรียนเป็นผู้ทำความเข้าใจ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง สรุปรวบยอดความคิดสู่การอภิปรายร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียนได้ สามารถนำเสนอข้อมูลได้ดีกว่าการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ผู้สอนออกแบบการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบแลกเปลี่ยนความคิด การเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐกิตติ์ บุญเก่ง

(2565) เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 พบว่า ระดับสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ผู้บริหารแสดงออกมาเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล สามารถเป็นผู้นำในการจูงใจบุคคลในองค์กรได้ตรงตามเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ มีจินตนาการ และมีความยืดหยุ่น เพื่อให้บุคคลในองค์กรมีความเชื่อมั่นสร้างสรรค์ได้ตรงตามเป้าหมายขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัญญกิตต์ บุญเก่ง (2565) เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสมรรถนะครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สูงจะสามารถสร้างความตระหนักให้ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความยืดหยุ่น แก้ปัญหาได้ เพื่อเป็นแสงสว่างชี้ทางให้ครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน สร้างความเชื่อมั่นได้ว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ทั้งนี้ในกระบวนการการคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรยึดหลักการคัดเลือกผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ดีเพื่อเป็นรากฐานที่ในระบบการศึกษาต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู การที่ผู้บริหารมีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่สูง จะส่งผลให้ครูมีความกระตือรือร้นในการออกแบบการเรียนรู้ พัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ นำไปสู่ผลที่บังเกิดแก่ตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จากผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์กับด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ควรจัดโครงการ ส่งเสริม พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยเน้นที่การมีวิสัยทัศน์ที่ดีต่อองค์กรส่งผลให้ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง รวมถึงในกระบวนการการคัดเลือก สรรหา บุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการคัดเลือกผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่ดี กว้างขวาง เพื่อประโยชน์ต่อสถานศึกษาในระยะยาว

1.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จากผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์กับด้านการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ควรตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างวิสัยทัศน์ที่ดีสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นรากฐานที่ดีต่อยอดให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ ยกอินทร์. (2560). การจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- ฉัตรชัย หวังมีจิมมี และองอาจ นัยพัฒน์. (2560). สมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 : ปรับการ
เรียน เปลี่ยนสมรรถนะ. วารสารสถาบันเสริมศึกษาและทรัพยากรมนุษย์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 12 (2), 47-63.
- ชูศรี วงศ์รัตน. (2560). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐานะมาศ หาดยาว. (2564). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิง
สร้างสรรค์ของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ณัฐกิตติ์ บุญเก่ง. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะครูใน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- บงกช วิจิตร. (2560). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัด
ปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7. ใน วิทยานิพนธ์ ปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และนักรบ หมั่นแสน. (2561). ความเป็นผู้นำทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพโรจน์ จาริต. (2553). สมรรถนะของข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร เขตยานนาวา.
ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สกริพร เขวนิชย์. (2561). เอกสารประกอบการสอน การวิจัยทางการบริหารการศึกษา.
มหาวิทยาลัยนเรศวร
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1. (2566). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570). กลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพิจิตร เขต 1.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2567). แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ 2567
ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). การศึกษาไทยในโลกศตวรรษที่ 21. ใน การ
ประชุมวิชาการระหว่างประเทศ, การศึกษาไทยในโลกศตวรรษที่ 21. สำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา, กรุงเทพมหานคร.

การศึกษาปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2*
THE STUDY OF PROBLEMS INFORMATION SYSTEM MANAGEMENT IN
SCHOOLS NAKHON SAWAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

พงศธร แร่งเขตวิทย์¹, นันธวัช นุนารัต² และ ฐิตินันท์ ด้วงสุวรรณ³
Phongsatron Raengkhitwit¹, Nutawat Nunart² and Thitinan Doungsuwan³
¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
¹⁻³Nakhon Sawan Rajabhat University, Thailand.
Corresponding Author's Email: phongsatron.ra@nsru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาระดับปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งปัจจุบัน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางเครชี และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 297 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 21 คน และครู จำนวน 276 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา 0.67-1.00 มีค่าความเที่ยง 0.98 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและค่าเอฟ ผลการศึกษพบว่า

1. ระดับปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีปัญหาสูงที่สุด คือ ด้านการจัดเก็บข้อมูล มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.76) รองลงมาคือ ด้านการประมวลผลข้อมูล มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.76) และด้านที่มีปัญหาลดต่ำที่สุด คือ ด้านการนำข้อมูลไปใช้ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.70)

* Received 16 February 2025; Revised 17 February 2025; Accepted 22 February 2025

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งปัจจุบัน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ปัญหาการบริหารงาน, ระบบข้อมูลสารสนเทศ, การบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศ

Abstract

This research aimed to 1) study the problems information system management in schools Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 2, and 2) compare the problems information system management in schools Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 2 divided by position, educational level and work experience. The sample size was determined using Krejcie & Morgan tables. The sample size was 297 people of 21 administrators and 276 teachers. The data collecting instrument was a questionnaire on the problems information system management. It has a content validity value of 0.67-1.00 and a reliability value of 0.98 level. The statistics used were mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The study findings were as follows:

1 . The level of problems information system management in schools Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 2 overall were at a high level ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.71). When considering each aspect found that the aspect with the most problem was in terms of data storage at a high level ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.76), Second was data processing at a high level ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.76) and the aspect with the least problem was in terms of data use at a moderate level ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.70).

2. The comparison result of the problems information system management in schools Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 2 divided by position, educational level and work experience found that there wasn't difference.

Keyword : Problems Management, Information System, Management Information System

บทนำ

โลกในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอันมาก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดเก็บข้อมูล การประมวลผลข้อมูล และการสืบค้นสารสนเทศด้านสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ได้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและเข้ามามีบทบาทในหน่วยงานทุกหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการศึกษา สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยให้ความสำคัญในการประยุกต์ใช้และการพัฒนาเทคโนโลยีโดยเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในภาคการผลิตและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาตามศักยภาพของคนไทย โดยสร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงเทคโนโลยี เน้นการใช้เทคโนโลยีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และยกระดับคุณภาพสินค้ากระตุ้นการพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีของตนเองเพื่อต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และลดการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ การพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยปฏิรูปการศึกษาที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ตามหลักวิทยาศาสตร์ การรู้เท่าโลกและการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทั้งปริมาณและคุณภาพเพื่อให้สามารถเลือกที่จะประยุกต์ใช้และพัฒนาเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ การยกระดับ การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญในการเผยแพร่องค์ความรู้และข่าวสาร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

การพัฒนาประเทศไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว จะต้องมีการพัฒนาพลเมืองให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพ เพราะการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมากขึ้น ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สะดวกสบายขึ้น ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา รวมถึงการพัฒนาฐานข้อมูลด้านการศึกษามีมาตรฐาน เชื่อมโยงและเข้าถึงได้ เช่น การพัฒนาระบบช่วยเหลือ การพัฒนาลังข้อมูล สื่อและนวัตกรรม การเรียนรู้ รวมถึงการบูรณาการด้านระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการศึกษา คือ การบูรณาการฐานข้อมูลเด็กตกหล่น การบูรณาการข้อมูลการศึกษากับบัตรประจำตัวประชาชน การพัฒนาฐานข้อมูลจัดเก็บทะเบียนประวัติผู้เรียนและบุคลากร การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการบริหารและการจัดการศึกษา และการใช้ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาคือครอบคลุมส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐที่จัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อทางราชการ ซึ่งทำให้สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการศึกษาเพื่อความสะดวก มีประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานในสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

นโยบายด้านการปรับสมดุลและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการศึกษาเป็นนโยบายจุดเน้นที่สำคัญ เนื่องจากเป็นนโยบายที่กระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้สถานศึกษา หรือ

กลุ่มสถานศึกษา มีความเป็นอิสระในการบริหารและจัดการศึกษา ครอบคลุมทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป และปรับบทบาทภารกิจของหน่วยงานทั้งระดับสำนักงานทั้งส่วนกลาง และระดับภูมิภาค โดยปรับโครงสร้างของหน่วยงานทุกระดับตั้งแต่สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและสำนักงานส่วนกลาง ให้มีความทันสมัย พร้อมทั้งจะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา หน่วยงานสำนักงานเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่สนับสนุน ส่งเสริม ตรวจสอบ ติดตาม เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำเทคโนโลยีดิจิทัล Digital Technology เช่น Cloud Technology Big Data Technology และ Communication Technology เป็นต้น มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานทั้งระบบ มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ พร้อมทั้งปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมัธยัสถ์ และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

กระทรวงศึกษาธิการได้ระบุถึงปัญหาเชิงโครงสร้างและระบบการจัดการที่ต้องได้รับการปรับปรุงเกี่ยวกับการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาที่เชื่อมโยงกันเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ในความก้าวหน้าของนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างก้าวกระโดด ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างฉับพลัน (Disruptive technology) ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกที่ต้องเผชิญกับเทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวันมากมาย ทั้งด้านการเรียนการสอนในสถานศึกษา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเดินทาง การใช้สารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการการทำงาน สารสนเทศจึงเกี่ยวข้องกับทุกเรื่องในชีวิตประจำวัน ดังนั้น เยาวชนรุ่นใหม่จึงควรเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้รู้เท่าทันและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป ซึ่งเป็นบทบาทของการศึกษาที่ต้องพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีทักษะและความรู้ในเรื่องดังกล่าว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่สามารถจัดระบบสารสนเทศให้ครอบคลุมหน่วยงานในสังกัดทุกระดับ และยังไม่มีความพร้อมที่จะนำสารสนเทศไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ยังต้องปรับปรุงผู้เรียนให้มีทักษะทางด้านสารสนเทศโดยการมุ่งเน้นให้ผู้เรียน และบุคลากรในสังกัดมีความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศและสื่อต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม สามารถเชื่อมโยงประเมินและสร้างสารสนเทศ รวมถึงการประยุกต์ใช้เรื่องจริยธรรมและกฎหมายเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ ปัญหาที่สำคัญยิ่งไม่ได้อยู่ที่งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร หรือประสิทธิภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แต่ประเด็นสำคัญเกิดจากการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน รองรับภารกิจและเป้าหมายทางด้านสารสนเทศที่สำนั

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ทั้งนี้สาเหตุเนื่องมาจากผู้บริหารระดับสูงมองไม่เห็นความสำคัญและขาดการส่งเสริมสนับสนุนในด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 มีปัญหาระบบข้อมูลไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริหาร ข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษาในสังกัดขาดความสมบูรณ์ในเรื่องของข้อมูลถูกต้อง ครบถ้วน ความทันสมัย ความสะดวกต่อการนำไปใช้ และขาดการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการวางแผน การตัดสินใจและสภาพความเป็นจริงขณะนี้ การจัดเก็บข้อมูล และระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ยังจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นระบบ ไม่สะดวกต่อการนำไปใช้ และไม่ทันต่อเหตุการณ์ สถานศึกษามีข้อมูลมากมาย กระจายอยู่ในส่วนต่าง ๆ ตามภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของครู บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น หากไม่มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบระเบียบแล้ว จะเกิดความไม่สะดวกหรือเกิดความยุ่งยากในการนำไปใช้หรือมีข้อมูลสารสนเทศไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งไม่เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2, 2567)

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้การบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามระบบสารสนเทศของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในด้านบุคลากร ที่ได้รับการจัดสรรอัตรากำลังซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสถานศึกษา และการจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศในสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบัน เป็นผลมาจากความรู้ด้านระบบสารสนเทศของเจ้าหน้าที่ การรายงานข้อมูลสารสนเทศในสถานศึกษา รวมไปถึงการให้ความสำคัญต่อระบบสารสนเทศของผู้บริหารอยู่ในค่อนข้างน้อย ส่งผลให้การติดตามประเมินผลและสนับสนุนงบประมาณในสถานศึกษาเป็นไปด้วยความล่าช้า ทำให้การบริหารงานระบบสารสนเทศไม่เป็นปัจจุบัน

ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบงานระบบข้อมูลสารสนเทศ มีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลกับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ 2 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งปัจจุบัน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีตำแหน่งปัจจุบัน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำนวน 137 โรงเรียน 4 สาขา รวมทั้งสิ้น 1,319 คน ในปีการศึกษา 2567 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ในปีการศึกษา 2567 โดยมีวิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ดังนี้

1. กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 297 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 21 คน และครูผู้สอน จำนวน 276 คน

2. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ในปีการศึกษา 2567 ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ 5 อำเภอ คือ อำเภอลาดยาว 9 โรงเรียน อำเภอบรรพตพิสัย 45 โรงเรียน อำเภอแม่เปิน 6 โรงเรียน อำเภอแม่วงก์ 28 โรงเรียน และอำเภอลาดยาว 48 โรงเรียน ผู้วิจัยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) คือ สุ่มเลือกโรงเรียนในเขตอำเภอลาดยาว 2 โรงเรียน อำเภอบรรพตพิสัย 5 โรงเรียน อำเภอแม่เปิน 1 โรงเรียน อำเภอแม่วงก์ 4 โรงเรียน และอำเภอลาดยาว 9 โรงเรียน

3. ดำเนินการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 21 คน และครูผู้สอน จำนวน 276 คน จำแนกตามจำนวนโรงเรียนในแต่ละอำเภอ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูตามตำแหน่งปัจจุบัน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 การศึกษาปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 6 ด้าน ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูล 2) การตรวจสอบข้อมูล 3) การประมวลผลข้อมูล 4) การจัดเก็บข้อมูล 5) การนำข้อมูลไปใช้ 6) การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับของ Likert มีความหมายดังนี้

5 หมายถึง ปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษามากที่สุด

4 หมายถึง ปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษามาก

3 หมายถึง ปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาปานกลาง

2 หมายถึง ปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาน้อย

1 หมายถึง ปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาน้อยที่สุด

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จำนวน 6 ด้าน ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูล 2) การตรวจสอบข้อมูล 3) การประมวลผลข้อมูล 4) การจัดเก็บข้อมูล 5) การนำข้อมูลไปใช้ 6) การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ

2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามและเทคนิคการตั้งข้อคำถามและแบบสอบถาม

3. ร่างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์และให้ครอบคลุมเนื้อหาการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบ พิจารณาเนื้อหาเพื่อให้มีความถูกต้องและความชัดเจน โดยนำผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน

6. หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของคำถามแต่ละข้อนำโดยให้ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นว่าย่คำถามแต่ละข้อได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ ถัดดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า .50 ข้อคำถามนั้นจะต้องนำไปปรับปรุงแก้ไขตามผลการประเมิน หรือข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยนำข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไปมาใช้ ซึ่งใช้เกณฑ์การพิจารณาของ (Riviovelli and Hambleton, 1997)

โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ผลการประเมินพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิให้ปรับแก้ไขเนื้อหาข้อความในแบบสอบถามออกบางส่วน ผู้วิจัยปรับแก้ไขแบบสอบถามจำนวนทั้งหมด 57 ข้อ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 แสดงว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์

7. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

8. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa - coefficient) ตามวิธีของ Cronbach (Cronbach, L. J., 1990) แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.98

9. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อขอรับความเห็นชอบและนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือจากคณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู

2. ผู้ศึกษาพบผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู พร้อมส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง ทาง Google from

3. ผู้ศึกษาตรวจสอบจำนวนความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม ที่ได้รับทาง Google form คิดเป็นร้อยละ 100

4. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ไปวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์จัดระเบียบข้อมูล ลงรหัสและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จากแบบสอบถามส่วนที่ 2 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของข้อมูลแต่ละด้าน แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย โดยแปลผลความหมายของคะแนนของ (สายทิพย์ ยะฟู, 2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบมีปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน โดยการทดสอบสถิติที (t-test) และ (F-test) แบบ One-Way ANOVA

ผลการวิจัย

จากการศึกษา ปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ในครั้งนี้ สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ทั้ง 6 ด้าน คือ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูล 2) การตรวจสอบข้อมูล 3) การประมวลผลข้อมูล 4) การจัดเก็บข้อมูล 5) การนำข้อมูลไปใช้ 6) การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงระดับปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวม

ด้านที่	ปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูล สารสนเทศของสถานศึกษา	ระดับปัญหา			อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
1	การเก็บรวบรวมข้อมูล	3.84	0.76	มาก	3
2	การตรวจสอบข้อมูล	3.76	0.68	มาก	4
3	การประมวลผลข้อมูล	3.93	0.76	มาก	2
4	การจัดเก็บข้อมูล	3.96	0.76	มาก	1
5	การนำข้อมูลไปใช้	3.42	0.70	ปานกลาง	6
6	การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ	3.45	0.61	ปานกลาง	5
	รวมเฉลี่ย	3.73	0.71	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีปัญหาสูงที่สุด คือ ด้านการจัดเก็บข้อมูล มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.76) รองลงมาคือ ด้านการประมวลผลข้อมูล มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.76) และด้านที่มีปัญหาค่ำที่สุด คือ ด้านการนำข้อมูลไปใช้ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.70)

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งปัจจุบัน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งปัจจุบัน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ได้ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 2 - 4

ตารางที่ 2 ปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งปัจจุบัน

ปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูล สารสนเทศของสถานศึกษา	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครู		t	sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
การเก็บรวบรวมข้อมูล	3.90	0.46	3.83	0.53	0.55	0.58
การตรวจสอบข้อมูล	3.70	0.29	3.77	0.39	-0.86	0.39
การประมวลผลข้อมูล	3.87	0.40	3.94	0.44	-0.71	0.48
การจัดเก็บข้อมูล	3.86	0.32	3.96	0.46	-1.04	0.30
การนำข้อมูลไปใช้	3.50	0.24	3.42	0.41	1.39	0.17
การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ	3.32	0.26	3.46	0.34	-1.87	0.06
รวมเฉลี่ย	3.69	0.23	3.73	0.25	-0.73	0.47

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งปัจจุบัน ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 3 ปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา

ปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูล สารสนเทศของสถานศึกษา	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		t	sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
การเก็บรวบรวมข้อมูล	3.81	0.52	3.88	0.52	-1.08	0.28
การตรวจสอบข้อมูล	3.76	0.38	3.77	0.38	-0.08	0.94
การประมวลผลข้อมูล	3.95	0.44	3.90	0.42	0.83	0.41
การจัดเก็บข้อมูล	3.96	0.45	3.95	0.44	0.05	0.96
การนำข้อมูลไปใช้	3.40	0.41	3.48	0.36	-1.71	0.09
การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ	3.47	0.34	3.41	0.33	1.43	0.16
รวมเฉลี่ย	3.72	0.24	3.73	0.26	-0.27	0.79

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 4 ปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

ปัญหาการบริหารงานระบบ ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
การเก็บรวบรวมข้อมูล	ระหว่างกลุ่ม	0.46	2	0.23	0.84	0.43
	ภายในกลุ่ม	79.82	294	0.27		
	รวม	80.28	296			
การตรวจสอบข้อมูล	ระหว่างกลุ่ม	0.82	2	0.41	2.86	0.06
	ภายในกลุ่ม	42.34	294	0.14		
	รวม	43.17	296			
การประมวลผลข้อมูล	ระหว่างกลุ่ม	0.02	2	0.01	0.04	0.96
	ภายในกลุ่ม	55.67	294	0.19		
	รวม	55.68	296			
การจัดเก็บข้อมูล	ระหว่างกลุ่ม	0.33	2	0.17	0.82	0.44
	ภายในกลุ่ม	59.42	294	0.20		
	รวม	59.75	296			
การนำข้อมูลไปใช้	ระหว่างกลุ่ม	0.70	2	0.35	2.24	0.11
	ภายในกลุ่ม	46.08	294	0.16		
	รวม	46.78	296			
การนำเสนอข้อมูลและ สารสนเทศ	ระหว่างกลุ่ม	0.66	2	0.33	2.95	0.06
	ภายในกลุ่ม	32.82	294	0.11		
	รวม	33.47	296			
รวมเฉลี่ย	ระหว่างกลุ่ม	0.28	2	0.14	2.23	0.11
	ภายในกลุ่ม	18.29	294	0.06		
	รวม	18.57	296			

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูล
สารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2
จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

อภิปรายผล

จากการศึกษา ปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากว่าการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 นั้นมักพบกับปัญหาในการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศด้วยสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพยังคงเกิดข้อผิดพลาดบ่อยครั้ง ขาดการสำรองข้อมูลและสารสนเทศอยู่เป็นประจำ การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศโดยใช้แฟ้มเอกสารมักเกิดการสูญหาย ไม่เป็นปัจจุบัน การนำข้อมูลสารสนเทศที่ผ่านการประมวลผลมานำเสนอในรูปแบบที่ยากต่อการนำไปใช้งาน การวางแผนและการออกแบบระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทั้งระบบยังไม่เป็นตามวัตถุประสงค์และการนำไปใช้ การจัดเก็บข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการและพัฒนาครูบุคลากรทุกระดับที่เกี่ยวข้องให้มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลยังคงมีความซับซ้อนหลากหลายขั้นตอน จึงส่งผลให้ประสบกับปัญหาการจัดเก็บข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และการตรวจสอบข้อมูล อยู่มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนพล สีสุข (2559) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการระบบสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง มีสภาพปัญหาและการจัดการระบบสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ปัจจุบัน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน พบว่า ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งปัจจุบัน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครู ที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่าระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่าหรือน้อยกว่า มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ยังคงมีปัญหที่ต้องได้รับการแก้ไขปัญหาเดียวกัน ทั้งการจัดเก็บที่ไม่เป็นระบบ มีขั้นตอนการนำไปใช้ที่เกิดความยุ่งยากซับซ้อน การนำ ICT มาเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของตนเองและของผู้เรียนมักประสบปัญหาระบบที่ล่าช้า การจัดเก็บไฟล์ที่มีขนาดใหญ่ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน

ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครุภัณฑ์ประสบกับปัญหาไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญานี กาหลง (2562) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมไม่แตกต่างกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งปัจจุบัน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำนวน 6 ด้าน ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูล 2) การตรวจสอบข้อมูล 3) การประมวลผลข้อมูล 4) การจัดเก็บข้อมูล 5) การนำข้อมูลไปใช้ 6) การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

จากผลการศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า สถานศึกษามีการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการและพัฒนาครูบุคลากรทุกระดับที่เกี่ยวข้องให้มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลอย่างง่าย รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ พบปัญหามากที่สุด ในระดับมาก ดังนั้น สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ควรมีการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการและพัฒนาครูบุคลากรทุกระดับที่เกี่ยวข้องให้มีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลอย่างง่าย รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ โดยลดขั้นตอนการทำงานที่ไม่เกี่ยวข้องออกเพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น

1.2 ด้านการตรวจสอบข้อมูล พบว่า สถานศึกษามีการบริหารจัดการเครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ช่วย และซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบข้อมูลนักเรียนที่รวบรวมมาได้ พบปัญหามากที่สุด ในระดับมาก ดังนั้น สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ควรการบริหารจัดการเครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ช่วย และซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบข้อมูลนักเรียนที่รวบรวมมาได้ อย่างครบถ้วน

1.3 ด้านการประมวลผลข้อมูล พบว่า สถานศึกษานำข้อมูลสารสนเทศที่ผ่านการประมวลผลมานำเสนอในรูปแบบที่ง่ายต่อการนำไปใช้งาน พบปัญหามากที่สุด ในระดับมาก

ดังนั้น สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ควรนำข้อมูลสารสนเทศที่ผ่านการประมวลผลที่ถูกต้อง ชัดเจนมานำเสนอในรูปแบบที่ง่ายต่อการนำไปใช้งาน

1.4 ด้านการจัดเก็บข้อมูล พบว่า สถานศึกษามีการจัดเก็บด้วยข้อมูลและสารสนเทศด้วยสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ พบปัญหามากที่สุด ในระดับมาก ดังนั้น สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ควรมีการจัดเก็บด้วยข้อมูลและสารสนเทศด้วยสื่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยแต่ละสถานศึกษาควรมอบหมายหรือกำหนดบทบาทหน้าที่ให้กับครูหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศภายในโรงเรียนไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้เกิดเป็นระบบ ระเบียบที่ดีในการนำไปใช้งานได้ต่อไป

1.5 ด้านการนำข้อมูลไปใช้ พบว่า สถานศึกษามีระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาหลักสูตรให้เอื้อต่อการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน พบปัญหามากที่สุด ในระดับมาก ดังนั้น สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ควรมีการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาหลักสูตรให้เอื้อต่อการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนที่สามารถนำไปใช้ได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.6 ด้านการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูใช้เทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการค้นคว้าและพัฒนาความรู้ของตนและของนักเรียนไปพร้อมกัน พบปัญหามากที่สุด ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการค้นคว้าและพัฒนาความรู้ของตนและของนักเรียนไปพร้อมกัน

2. ข้อเสนอเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

2.2 ควรมีการศึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารงานระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร:

พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). ศูนย์กลางข้อมูลด้านการศึกษาสำหรับประชาชน

กระทรวงศึกษาธิการ. เรียกใช้เมื่อ 1 กรกฎาคม 2564. จาก

<https://edc.moe.go.th/information/>.

ธนพล สีสุข. (2559). การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการระบบสารสนเทศของผู้บริหาร

- สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง. ใน วิทยานิพนธ์
 ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
 บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (ฉบับปรับปรุง). (พิมพ์ครั้งที่ 10).
 กรุงเทพมหานคร: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- พิชญานี กาหลง. (2562). แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. ใน
 วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สายทิพย์ ยะฟู. (2560). การวิจัยทางการศึกษา. เอกสารประกอบการสอน วิทยาการวิจัย
 ทางการศึกษา. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 2. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปี
 งบประมาณ พ.ศ. 2567. นครสวรรค์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุม
 สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุม
 สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
 สังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564. เรียกใช้เมื่อ 1 กรกฎาคม 2564. จาก
<https://www.nesdb.go.th>.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample sizes for research
 activities. Educational and Psychological Measurement. 30, 607-610.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York:
 Harper Colline.
- Rovinelli, R.J. and Hambleton, R.K. (1977). On the Use of Content Specialists in
 the Assessment of Criterion-Referenced Test Item Validity. Tijdschrift
 Voor Onderwijs Research, 2: 49-60.

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall เพื่อส่งเสริมการจำ
คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม)*

USING WORDWALL GAME IN LEARNING ACTIVITIES TO ENHANCE ENGLISH
VOCABULARY RETENTION IN ELEMENTARY 2 STUDENTS OF
THE DEMONSTRATION SCHOOL OF RAMKHAMHAENG UNIVERSITY
(ELEMENTARY DEPARTMENT)

สิรินทรทิพย์ ชุมทอง¹ และ เปรมพล วิบูลย์เจริญสุข²

Sirintip Chomtong¹ and Prempol Wibooncharoensuk²

¹โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม)

¹Ramkhamhaeng University Demonstration School (Elementary Level)

¹⁻²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹⁻²Faculty of Education Phetburi Rajabhat University, Thailand.

Corresponding author E-mail: prempol.w@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) ปีการศึกษา 2567 จำนวน 103 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยคือ แผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ และแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติค่าที่ t-test for Dependent

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall มีผลสัมฤทธิ์การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ที่ 4.63

คำสำคัญ: Wordwall; การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ; การจัดกิจกรรมการเรียนรู้; ประถมศึกษา

* Received 11 February 2025; Revised 17 February 2025; Accepted 18 February 2025

Abstracts

The objectives of this research were 1) to compare the achievement in English vocabulary retention before and after learning among students who received instruction through games created on Wordwall and 2) to examine students' satisfaction with learning management using games created on Wordwall. The sample group consisted of 103 second-grade students from Ramkhamhaeng University Demonstration School (Primary Section) in the academic year 2024, selected through purposive sampling. The research instruments included a lesson plan, an English vocabulary retention test, and a satisfaction questionnaire. Data were analyzed using mean, standard deviation, and a t-test for dependent samples.

The research findings revealed that:

1. students who received instruction through games created on Wordwall demonstrated significantly higher English vocabulary retention after learning than before, at a significance level of .05
2. students' satisfaction with the learning management using games created on Wordwall was at the highest level, with an average satisfaction score of 4.63.

Keywords: Wordwall; English Vocabulary Retention; Learning Activity; Elementary Education

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีบทบาทสำคัญในระดับสากล โดยประชากรร้อยละ 5 ของโลก หรือประมาณ 360 ล้านคน ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ ในขณะที่อีกกว่า 1.5 พันล้านคนใช้งานภาษาอังกฤษในฐานะภาษาที่สอง (Lyons, 2017) ทั้งนี้ แนวโน้มของภาษาอังกฤษยังคงเติบโตในความสำคัญอย่างต่อเนื่องในอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ซึ่งทำให้ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของประชากรเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

การจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นหนึ่งในพื้นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาทักษะทางภาษา เนื่องจากคำศัพท์เป็นกุญแจที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจและใช้ภาษาได้อย่างคล่องแคล่ว (Nation, 2001) นอกจากนี้ การมีคลังคำศัพท์ที่เพียงพอยังช่วยส่งเสริมการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการเรียนรู้ในบริบทต่างๆ (Schmitt, 2008) ดังนั้น การสร้างนิสัยในการจดจำและฝึกใช้คำศัพท์จึงมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จทางภาษา (Thornbury, 2002)

แม้ว่าการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษภาษาอังกฤษจะมีความสำคัญยิ่ง แต่ผลการประเมินกลับชี้ให้เห็นว่านักเรียนในประเทศไทยยังมีคะแนนภาษาอังกฤษที่ต่ำ โดย Education First (2019) ได้รายงานไว้ว่า ประเทศไทยมีคะแนนความสามารถภาษาอังกฤษเฉลี่ยอยู่ที่ 48.54 จากคะแนนเต็ม 100 ในปี 2562 ซึ่งจัดให้อยู่ในอันดับที่ 64 จาก 88 ประเทศทั่วโลก และผลการประเมินนี้ยังชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยอยู่ในเกณฑ์ต่ำต่อเนื่องมานานกว่า 8 ปี สะท้อนถึงความล้มเหลวของระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ยังไม่สามารถสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนในการพัฒนาทักษะได้อย่างเต็มที่

การออกแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นั้น ผู้สอนได้มีกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เด็กนักเรียนเข้าใจและสามารถจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ แต่เมื่อผู้สอนได้ตรวจงานคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน พบว่ามีนักเรียนบางคนไม่สามารถจดจำคำศัพท์ได้ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในการเรียน เพราะการเรียนรู้วิชาใด ๆ ก็ตาม จำเป็นต้องใช้ภาษาในการจดจำคำศัพท์อยู่เสมอ เช่น ในการเรียนวิชาสังคมศึกษาก็มีความจำเป็นต้องจดจำคำศัพท์ประเพณีต่าง ๆ รวมไปถึงองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันทางสังคม รวมไปถึงวิชาวิทยาศาสตร์ก็จำเป็นต้องจดจำคำศัพท์วิทยาศาสตร์ต่าง ๆ หรือ เป็นต้น ดังนั้นแล้วในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ นักเรียนก็จำเป็นต้องจดจำคำศัพท์และพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ให้มีความก้าวหน้าต่อไป เห็นได้ชัดว่าพื้นฐานในการเรียนรู้วิชาใด ๆ ก็ตาม ภาษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เด็กนักเรียนเข้าใจในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้ การพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้เด็กนักเรียนประสบความสำเร็จนั้น จึงเป็นภารกิจสำคัญของผู้สอน โดยเฉพาะครูภาษาอังกฤษที่จะต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษให้จำได้ด้วยวิธีการที่มีความน่าสนใจ และสามารถต่อยอดเป็นกิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้ ประกอบกับสามารถต่อยอดเป็นกิจกรรมที่ทำในโรงเรียนได้ด้วยความสะดวก อันจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูท่านอื่น

จากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2562) ได้ระบุถึงความสำคัญของการจัดสรรทรัพยากรเพื่อยกระดับความสามารถด้านภาษาอังกฤษในกลุ่มนักเรียน อย่างไรก็ตาม Darasawang (2007) ได้ศึกษาและพบว่า การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในประเทศไทยยังคงอาศัยวิธีการสอนแบบเดิมที่เน้นการใช้แบบเรียนเป็นหลัก โดยขาดการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนขาดแรงกระตุ้นในการศึกษา ซึ่งปัญหานี้จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังเพื่อผลักดันให้นักเรียนมีความพร้อมสำหรับอนาคตจากปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษที่นำเสนอมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงนำการใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall อันเป็นสื่อการสอนแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ผู้สอนสามารถประยุกต์เนื้อหาในการจัดกิจกรรมการสอนเข้าไปใน Wordwall ได้ ซึ่งภายใน Wordwall มีกิจกรรมให้เลือกมากถึง 18 รูปแบบ เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนได้อย่างครอบคลุม โดยผู้เรียนแต่ละคนสามารถเข้าสู่กิจกรรมผ่านลิงก์ URL และทำ

กิจกรรมได้อย่างอิสระ รวมถึงสามารถประยุกต์ใช้ Wordwall สำหรับจัดกิจกรรมในชั้นเรียนได้ ซึ่ง Wordwall นั้นเป็นสื่อที่มีความสะดวกในการใช้งาน เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ได้ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมาร์ทบอร์ดมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

โดย Wordwall นั้นเป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้กิจกรรมแบบโต้ตอบที่ช่วยให้ผู้เรียนจดจำคำศัพท์ได้ง่ายขึ้น เช่น Matching Pairs, Word Search และ Anagram ซึ่งทำให้การเรียนรู้ไม่น่าเบื่อ นอกจากนี้ การใช้ภาพและเสียงนั้นช่วยเสริมความเข้าใจและกระตุ้นความจำได้ดีขึ้น อีกจุดเด่นหนึ่งคือ Wordwall สามารถ ทบทวนคำศัพท์ซ้ำๆ ได้ในหลายรูปแบบ เช่น การเปลี่ยนรูปแบบเกมแต่ใช้ชุดคำศัพท์เดิม ทำให้ผู้เรียนได้เห็นคำศัพท์ในบริบทที่แตกต่างกันซึ่งช่วยเสริมสร้างความจำระยะยาวนอกจากนี้ Wordwall ยังมีระบบติดตามผลที่ช่วยให้ครูและผู้เรียนเห็นพัฒนาการของตนเอง พร้อมปรับปรุงการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน ซึ่งทำให้การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษมีประสิทธิภาพและน่าสนใจมากขึ้น

อีกทั้งนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นั้นเป็นเด็กที่อยู่ในวัยประถมศึกษา ซึ่งเป็นวัยที่มีพัฒนาการอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ ดังนั้นแล้วนักเรียนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาที่ส่งเสริมการเคลื่อนไหว การปฏิบัติจริง และกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อ เช่น การเขียน การอ่านออกเสียง การสะกดคำ และการเล่นเกม ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่นักเรียนในวัยนี้นั้นต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของเด็ก รวมไปถึงการเรียนรู้ผ่านการเล่นโดยเน้นการจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมที่สนุกสนาน เช่น เกม บทบาทสมมติ และกิจกรรมที่ช่วยสร้างแรงจูงใจ ทำให้นักเรียนรู้สึกอยากเรียนรู้ตลอดเวลา ดังนั้นแล้วครูจึงจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีและสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ Wordwall จึงเป็นแพลตฟอร์มหนึ่งที่ครูผู้สอนเล็งเห็นว่าสามารถส่งเสริมและพัฒนาความสามารถการจำคำศัพท์ของนักเรียนในระดับประถมศึกษาได้

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นจึงสนใจที่จะใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall เพื่อส่งเสริมการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) เพื่อเป็นสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาอื่นนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall สูงกว่าก่อนเรียน

2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall อยู่ในระดับมาก

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall เพื่อส่งเสริมการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experiment Designs) โดยใช้แบบแผนการทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Design) โดยวัดก่อนและหลัง (One Group Pretest-Posttest Design) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ (อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล, 2562)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1, 4/2, 4/3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 103 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall ซึ่งมีขั้นตอนพัฒนาดังต่อไปนี้

(1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการเรียนรู้ด้วยการใช้ Wordwall

(2) ศึกษาเนื้อหาที่คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ใช้ในการสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) โดยเนื้อหาคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนนั้นนำมาจากหนังสือ Family and Friends 1 Class Book, Workbook และ Grammar Friend 1

(3) ศึกษากิจกรรมเกม Wordwall ที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

(4) กำหนดเนื้อหาสำหรับใช้ในการสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall เรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษ จำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ จำนวน 16 แผนการจัดการเรียนรู้

(5) ดำเนินการวางแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall เรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

(6) สร้างเกมจาก Wordwall เรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

(7) นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall เรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีประสบการณ์สอนทางด้านวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่าง จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงภาษาที่ใช้ จากนั้นพิจารณารายการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้ทรงคุณวุฒิ (Index of Item-Objective Congruence: IOC)

ผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่กลุ่มทดลองได้ตามวัตถุประสงค์พบว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall มีค่าเฉลี่ย 0.95

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 แบบทดสอบการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งมีจำนวน 2 ชุด ได้แก่ แบบทดสอบการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษฉบับก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

โดยมีขั้นตอนในการพัฒนา ดังต่อไปนี้

(1) ศึกษาแนวทางการสร้างข้อสอบจากตำราทางวิชาการและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(2) สร้างตารางกำหนดขอบเขตเนื้อหาให้ครอบคลุมครบถ้วนตามเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

(3) สร้างแบบทดสอบการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เนื้อหาการอ่านจากหนังสือ Family and Friends 1 : Class book, Family and Friend 1 : Workbook และ Grammar Friend 1 เป็นเนื้อหาในการออกแบบทดสอบ โดยเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 2 ชุดประกอบไปด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน

(4) นำแบบทดสอบการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ นำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยเน้นถึงความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ข้อคำถาม คำผิด และความถูกต้อง

ต้องของเนื้อหาในแบบทดสอบ จากนั้นจึงได้ปรับปรุงแบบทดสอบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งแบบทดสอบการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.97

(5) นำแบบทดสอบการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจำนวน 20 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบรายข้อ โดยผู้วิจัยได้หาค่าด้านค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555) พบว่า แบบทดสอบทุกข้อมีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20 – 1.00 และมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20 – 0.80

(6) จากนั้นวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบ โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder-Richardson (มาเรียม นิลพันธุ์, 2555) จากผลการวิเคราะห์ข้อสอบพบว่า ข้อสอบมีความเชื่อมั่นที่ 0.80

(7) นำแบบทดสอบการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

2.2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจ ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจดังนี้

(1) ศึกษาเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับการวัดความพึงพอใจ

(2) สร้างประเด็นวัดความพึงพอใจ โดยกำหนดประเด็นคำถามความพึงพอใจประกอบไปด้วย 2 ประเด็น คือประเด็นด้านคำศัพท์และด้านการจัดการเรียนรู้

(3) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจเป็นคำถามลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 6 ข้อ โดยก่อนนำมาใช้ในการทดลองผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามเชิงปฏิบัติการองค์ประกอบและตัวชี้วัดของความพึงพอใจ รวมทั้งความถูกต้องพบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 แล้วนำไปใช้โดยแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนมีเกณฑ์การแปลผลดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 มีความพึงพอใจมากที่สุดคะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 มีความพึงพอใจมากคะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 มีความพึงพอใจปานกลางคะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 มีความพึงพอใจน้อยคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 มีความพึงพอใจน้อยที่สุด จากนั้นนำแบบสอบถามความพึงพอใจมาดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 การเตรียมนักเรียนและเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนดำเนินการทดลอง

(1) เตรียมความพร้อมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยแนะนำเรื่องที่เรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ และวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

(2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยทดสอบด้วยแบบทดสอบการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษฉบับก่อนเรียน เป็นเวลา 50 นาที

3.2 การเตรียมนักเรียนและเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างดำเนินการทดลอง

ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall ด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 16 แผน เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที

3.3 การเตรียมนักเรียนและเก็บรวบรวมข้อมูลหลังดำเนินการทดลอง

(1) เมื่อดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall ครบแล้ว จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยทดสอบด้วยแบบทดสอบการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษฉบับหลังเรียน เป็นเวลา 50 นาที

(2) จากนั้นให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall และนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test Dependent Sample)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ตารางแสดงคะแนนการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

คะแนนการจำคำศัพท์ ภาษาอังกฤษ	จำนวน นักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	103	12.68	5.87	-13.924	0.000*
หลังเรียน	103	22.74	4.72		

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

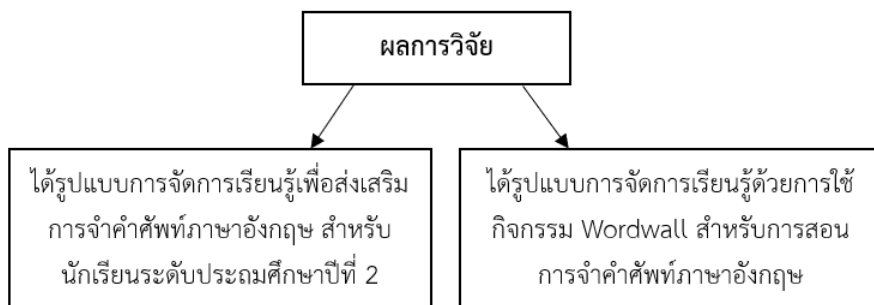
จากตารางที่ 1 พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p=.000$, $t=-13.924$) โดยนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall เท่ากับ 12.68 (S.D. = 5.87) และ 22.74 (S.D. = 4.72) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ตารางผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านคำศัพท์			
1. คำศัพท์มีความยากง่ายที่เหมาะสม	4.72	0.36	มากที่สุด
2. คำศัพท์สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน	4.77	0.37	มากที่สุด
3. สอนคำศัพท์ได้ทันเวลาในคาบเรียน	4.24	0.74	มาก
4. เข้าใจความหมายของคำศัพท์	4.56	0.71	มาก
5. คำศัพท์มีประโยชน์กับการเรียน	4.58	0.54	มากที่สุด
ด้านการจัดการเรียนรู้			
6. การสอนสอดคล้องกับศัพท์ที่เตรียมมา	4.69	0.45	มากที่สุด
7. การสอนมีความสนุกสนาน	4.71	0.35	มากที่สุด
8. มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.78	0.57	มากที่สุด
9. ส่งเสริมให้เกิดความตั้งใจเรียน	4.74	0.50	มากที่สุด
10. อยากเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น	4.50	0.55	มากที่สุด
รวม	4.63	0.56	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.56)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall ทำให้นักเรียนมีการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นได้ ซึ่งอาจเป็นไปด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ยคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall กระตุ้นแรงจูงใจในการเรียนรู้ พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall ส่งผลให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนจะมีการให้ความสนใจเป็นพิเศษในช่วงที่ตอบคำถามเกี่ยวกับคำศัพท์ โดยนักเรียนทั้งห้องจะมีพฤติกรรมยกมือตอบคำถามเมื่อครูเปิดเกม Wordwall ให้นักเรียน จากนั้นให้นักเรียนออกมาหน้าชั้นเรียนเพื่อเลือกคำตอบ ส่งเสริมให้เกิดการกระตุ้นให้นักเรียนกระตือรือร้นในการยกมือเพื่อมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ทำให้นักเรียนมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการพิจารณาหาคำตอบ ตั้งใจเรียนมากขึ้นเพื่อให้ตนเองนั้นสามารถตอบคำถามได้ รวมถึงเพื่อให้ได้รับเลือกออกไปทำกิจกรรมในชั้นเรียนบ่อยครั้งมากขึ้น โดยการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall นั้นมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ถูกออกแบบอย่างมีระบบ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการสอนโดยใช้เกม เทคนิคและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เป็นไปตามที่ ทิตนา แคมมณี (2552) ได้ให้ความเห็นว่าวิธีการสอนโดยใช้เกม ควรให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ อย่างสนุกสนาน และท้าทายความสามารถ โดยนักเรียนเป็นผู้เล่นเอง สามารถทำให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นกว่าก่อนเรียน และสอดคล้องกับเนตรทิพย์ วิเชียร และกรรวิการ์ หงษ์งาม (2562) ให้ความเห็นว่า การเรียนรู้ผ่านเกมที่นักเรียนชื่นชอบเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมทักษะทางภาษา เนื่องจากนักเรียนเกิดความสุขขณะเรียนรู้ ทำให้ไม่เบื่อหน่ายและต้องการการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น รวมถึงพฤติกรรมของนักเรียนที่พยายามแข่งขันชิงชัยกับนักเรียนคนอื่น ทำให้เกิดความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในด้านการให้ความร่วมมือ เช่น ตั้งใจฟังด้วยความกระตือรือร้นที่ครูกำลังบรรยาย วิธีการปฏิบัติกิจกรรม การพูดคำศัพท์ โดยที่ครูไม่ต้องตักเตือน สอดคล้องกับการวิจัยของชญัญชนพร ชำนาญป่า (2563) ที่พบว่าการใช้เกมการศึกษาในการสอนช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากขึ้น ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ขณะเดียวกันนักเรียนส่วนใหญ่สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ดำเนินไปอย่างราบรื่นด้วยการช่วยกำกับพฤติกรรมของเพื่อนในชั้นเรียน เช่น การห้ามปราม การพูดเพื่อตักเตือน รวมไปถึงการแสดงสัญญาณเพื่อให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนไม่รบกวนการสอนของครู ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จิตรลดา วายุบุตร (2566) ที่ใช้กระบวนการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-Based Learning: GBL) ในการสอนวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพแก่นักศึกษาระดับ

ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 พบว่าการใช้ GBL ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งนักศึกษาแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน โดยมีความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น การใช้เกมในกระบวนการเรียนรู้ทำให้นักศึกษารู้สึกสนุกสนานและท้าทาย ส่งผลให้มีความสนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น ส่งผลให้บรรยากาศการเรียนรู้ดำเนินไปอย่างราบรื่น ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษมากขึ้น

2. จากการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall เพื่อส่งเสริมการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ พบว่านักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) มีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall เพื่อส่งเสริมการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) อาจเป็นเพราะเนื่องจากนักเรียนมีความสนุกสนานในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เกิดความมุ่งมั่นตั้งใจเรียน อีกทั้งกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำศัพท์และทำให้นักเรียนตระหนักได้ว่าการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษนั้นมีประโยชน์ต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนอยากเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภาพิชญ์ สิงห์ลอ (2565) พบว่าการใช้เกมคำศัพท์ช่วยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ นักเรียนยังแสดงความพึงพอใจในระดับมากที่สุดต่อการเรียนรู้ผ่านเกม สอดคล้องกับ ชฎาพร ยางเงิน (2562) ที่ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์หลังการใช้เกมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมา รวมไปถึงการวิจัยโดยสุชาดา อินทะผิว (2562) ที่ใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทักษะคำศัพท์ภาษาอังกฤษสูงกว่าร้อยละ 70 หลังการเรียนรู้ และนักเรียนแสดงความชื่นชอบเกมคำศัพท์ในระดับชอบมาก เป็นเหตุมาจากการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษผ่านเกมออนไลน์มีความทันสมัย หลากหลาย อีกทั้งยังมีความเหมาะสมกับวัยและความสนใจของนักเรียน ทำให้การเรียนในแต่ละครั้งนั้น มีความตื่นเต้นและมีความน่าสนใจอยู่เสมอ เช่น การเล่นเกมออนไลน์ที่มีการให้คะแนน มีการจัดลำดับทำให้นักเรียนรู้สึกสนุกสนาน และท้าทายในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมออนไลน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา เรื่อง การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall เพื่อส่งเสริมการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall มีผลสัมฤทธิ์การจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ที่ 4.63 ข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. การใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการศึกษาหาคำศัพท์เพิ่มเติม ครูควรจัดกิจกรรมส่งเสริมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านคำศัพท์นอกเวลาเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้เรื่องคำศัพท์ได้มากยิ่งขึ้น
2. การใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall นั้นควรที่จะเพิ่มการใช้เกมพีเคชั่นและกระบวนการกลุ่มร่วมด้วย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall ในการจัดการการเรียนการสอน ทำให้การจัดการชั้นเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ครูอาจจะให้นักเรียนได้ลองส่งเสริมบทบาทนักเรียนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ด้วยการเป็นผู้ตั้งคำถาม เพื่อให้นักเรียนรู้สึกมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ร่วมกันกับครู ทำให้บทบาทของนักเรียนมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall ในวิชาอื่นที่สามารถบูรณาการกับการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ เช่น วิทยาศาสตร์ พลศึกษา สังคมศึกษา เป็นต้น
2. ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall ในทักษะอื่นที่เกี่ยวข้องกับวิชาภาษาอังกฤษ เช่น คำศัพท์ ไวยากรณ์ โครงสร้างประโยค การอ่านออกเสียง การฟัง และการพูด
3. ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ
4. ศึกษาความสุขจากการที่นักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall
5. ศึกษาแรงจูงใจของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมที่สร้างจาก Wordwall

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553).หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน..พุทธศักราช 2551. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะ 20 ปี. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชญาพร ยางเงิน. (2562). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. เรียกใช้เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2566 จาก <https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2562/M126773/Yang-ngoen%20Chadaphon.pdf?utm>.
- ชัยญ์ชนพร ชำนาญป่า. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้เกมการศึกษา. วารสารวิจัยทางการศึกษา. เรียกใช้เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2566 จาก <https://pubhtml5.com/ttxy/yfik/>.
- จิตรลดา วายุบุตร. (2566). การใช้กระบวนการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-Based Learning) ในการสอนภาษาไทยเพื่ออาชีพของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. เรียกใช้เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2566 จาก <https://shorturl.asia/PFWUC>.
- ทิตินา แคมมณี. (2552). ศิลปะการสอน: การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2555). การวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รมณียา สุธรรมจรยา. (2559). การใช้แอปพลิเคชันเกมเพื่อการสอนคำศัพท์ ภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา. วารสารเทคโนโลยีการศึกษา, 11(2), 45-58.
- เนตรทิพย์ วิเชียร และกรรวิการ์ หงษ์งาม. (2562). การพัฒนาการเรียนรู้ผ่านเกมออนไลน์ ในวิชาภาษาอังกฤษ. วารสารการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพมนุษย์, 7(3), 112-125.
- ศุภาพิชญ์ สิงห์ล่อ. (2565). การพัฒนาเกมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. มหาวิทยาลัยนเรศวร. เรียกใช้เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2566 จาก <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/5505>.
- สุชาดา อินทะผิว. (2562). การใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านน้ำแคม โรงเรียนบ้าน

- ปากยางและโรงเรียนบ้านห้วยด้าย ตำบลน้ำแคม อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย .วารสารศรี
ล้านช้างปริทรรศน์. 5(2),49-60.
- อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล. (2562). การใช้แบบแผนการทดลองเบื้องต้นในงานวิจัย.
วารสารวิจัยทางการศึกษา, 8(4), 141-143.
- Andreani, W., & Ying, Y. (2019). Teaching vocabulary using online games. *Journal
of Educational Technology Research*, 5(3), 123-134.
- Best, J. W. (1981). *Research in education* (4th ed.). Prentice-Hall.
- Darasawang, P. (2007). English language teaching and education in Thailand: A
decade of change. *Asian EFL Journal*, 9(4), 10-29.
- Education First Standard English Test (EF SET). (2018). The CEFR and EF SET.
Retrieved on January 14, 2020, from [https://www.efset.org/english-
score/cefr/](https://www.efset.org/english-score/cefr/).
- Lyons, J. (2017). *English: A global language*. Cambridge University Press.
- Nation, P. (2001). *Learning vocabulary in another language*. Cambridge University
Press.
- Schmitt, N. (2008). *Vocabulary learning and teaching*. Cambridge University
Press.
- Thornbury, S. (2002). *How to teach vocabulary*. Pearson Education.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหาร
ส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย*

PUBLIC PARTICIPATION IN COMMUNITY DEVELOPMENT IN
WAT LUANG SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION,
PHON PHISAI DISTRICT, NONG KHAI PROVINCE

รัฐกร จงรักษ์¹ และ บุญเหลือ บุปผามาลา²

Rattakorn Chongrak¹ and Boonluae Boobphamala²

¹⁻²วิทยาลัยพินยอบัณฑิต

¹⁻²Pitchayabundit College, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: Ratcho2102@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง ที่จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ 3) เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือประชากรที่อาศัยในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 380 คน ด้วยการใช้สูตรของทาโรยามาเน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติค่า และใช้สถิติเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง ที่จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวม พบว่าประชาชนที่มีอายุและอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการ

* Received 22 January 2025; Revised 18 February 2025; Accepted 22 February 2025

พัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ได้แก่ 1) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของโครงการเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากการกำหนดนโยบายสาธารณะ 2) ควรมีการจัดประชุมเพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ให้ข้อมูลที่จำเป็นในการวางแผนขั้นตอนในการจัดการกำหนดนโยบายสาธารณะ 3) ควรสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในการดำเนินโครงการตามแผนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ประเมินความพึงพอใจในการทำงาน และ 4) ควรหาแนวทางให้คนในชุมชนให้มีรายได้ ให้มีงานทำ ให้มีอาชีพเสริม สร้างความรักความสามัคคีกันในชุมชน

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การพัฒนาชุมชน, ประชาชน

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the participation of people in community development in Wat Luang Subdistrict Administrative Organization, 2) compare the participation of people in community development in Wat Luang Subdistrict Administrative Organization classified by gender, age, status, education level, occupation and average monthly income, and 3) obtain recommendations for the participation of people in community development in Wat Luang Subdistrict Administrative Organization. The sample group used in this research was the population living in Wat Luang Subdistrict Administrative Organization, aged 18 years and over, totaling 380 people, using Taroyamane's formula. The instrument used for data collection was a questionnaire. The statistics used for analysis were percentage, mean, standard deviation, and data analysis for hypothesis testing using the T-Test and F-Test.

The research results found that:

1. Public participation in community development in Wat Luang Subdistrict Administrative Organization, Phon Phisai District, Nong Khai Province, is at a high level overall. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was participation in evaluation, followed by participation in

decision-making, and the aspect with the lowest average value was participation in receiving benefits.

2. Results of the comparison of public participation in community development in Wat Luang Subdistrict Administrative Organization Classified by gender, age, status, education level, occupation, and average monthly income, overall, it was found that people with different ages and occupations participated in community development in Wat Luang Subdistrict Administrative Organization at a statistically significant level of 0.05. People with different genders, status, education level, and average monthly income participated in community development in Wat Luang Subdistrict Administrative Organization at no different levels.

3. Recommendations for public participation in community development in Wat Luang Subdistrict Administrative Organization, Phon Phisai District, Nong Khai Province include: 1) People should participate in prioritizing projects to solve problems resulting from public policy determination. 2) Meetings should be held to provide people with information necessary for planning the steps in managing public policy determination. 3) A questionnaire on project satisfaction with various plans should be created so that those involved can assess their satisfaction with their work. 4) Ways should be found for people in the community to earn income, have jobs, and have additional careers, and create love and unity in the community.

Keywords : Participation, community development, people

บทนำ

การแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญของการปกครองท้องถิ่น คือเป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีสภาองค์กรฯ สมาชิกสภาและผู้บริหารระดับท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชนและมีอิสระในการปกครองตนเองมีขอบเขตของการปกครองที่ชัดเจน มีงบประมาณรายได้เป็นของตนเองอย่างเพียงพอและมีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเองรวมถึงการ มีอำนาจออกข้อบังคับ ระเบียบ กฎหมายท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตของกฎหมายแม่บทและมีการควบคุมดูแลของรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของประเทศและประชาชนโดยส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของ

ท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดหมายในการพัฒนา การกำหนดภารกิจ และแนวทางการดำเนินการเพื่อนำไปสู่จุดหมายอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้การกำหนดแผนงานและโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทิศทางที่สอดคล้องและประสานสนับสนุนในจุดมุ่งหมายร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะทำให้ปัญหาและความต้องการได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสมแล้วยังเป็นการบริหารทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2566)

องค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวงเป็นหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งการเมืองการปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นรากฐานสำคัญในการปกครองประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญใกล้ชิดกับประชาชนเป็นอย่างมาก ในการบริหารงานหน่วยงานให้ประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องกำหนดทิศทาง วัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ชัดเจน โดยมีข้อคำนึงถึง คือ ศักยภาพและความพร้อมในการปฏิบัติงานของบุคคลในหน่วยงานนั้นๆ ต้องร่วมใจกันดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงานเพื่อสร้างการยอมรับในการที่นำองค์กรให้บรรลุสำเร็จตามทิศทาง และเป้าหมายที่กำหนดต่อองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง ตั้งอยู่ บ้านสวยเสด็จ หมู่ที่ 14 ตำบลวัดหลวง อำเภอ โพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ปกครอง โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีพื้นที่ที่ได้รับผิชอบ 64.39 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 24,780 ไร่ ครอบคลุมและเกี่ยวเนื่องกัน จำนวน 16 หมู่บ้าน คือ ประชาชนในเขตตำบล ตำบลวัดหลวง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย จำนวน 9,367 คน ในปี 2566 จากอดีตจนถึงปัจจุบันกาลเวลาได้สะสมประสบการณ์ จนกลายเป็นความพร้อมในการพัฒนาชุมชนบ้านเมือง เพื่อเดินหน้าบริการประชาชนให้ได้รับความพึงพอใจอย่างสุดกำลัง ความสามารถเพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาชุมชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง มีการวัดประเมิน 6 ด้าน คือ 1) ด้านการลดรายจ่าย 2) ด้านการเพิ่มรายได้ 3) ด้านการประหยัด 4) ด้านการเรียนรู้ 5) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และ 6) ด้านการเอื้ออารีต่อกัน องค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวงมีชุมชนที่เป็นหมู่บ้าน จำนวน 16 หมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอันส่งผลกระทบในด้านต่าง ๆ แก่ชุมชนทั้งด้าน เศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัย วัฒนธรรมประเพณี การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ การศึกษา ที่เปลี่ยนแปลงไป ประชาชนบางส่วนเลิกทำการเกษตร หันมาเป็นลูกจ้างโรงงาน เกิดการเปลี่ยนแปลงย่อมมีปัญหาเกิดขึ้นตามมาไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาขยะ และปัญหาอื่นๆ อีกมากมายซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนแต่มีผลกระทบในการดำรงชีวิตของคนในชุมชน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมและความร่วมมือของทุกภาคส่วนในชุมชน พร้อมทั้งส่งเสริมให้นำไปใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนตามบริบทของชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนรู้จักใช้ รู้จักคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่ อันจะ

เกิดเป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิตของชุมชนให้อยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน (องค์การบริหารส่วนตำบลวัด, 2567)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง ในด้านดังนี้ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision) 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementaion) 3)การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaloation) โดยภาพรวมและในแต่ละด้านเป็นอย่างไรบ้าง ผู้นำชุมชนใน เขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวงเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวงในด้านใดบ้าง มีปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะใด เพื่อปรับปรุงแก้ไขหรือเพิ่มประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวงให้มีความก้าวหน้า อยู่เย็น เป็นสุข ของประชาชนในการพัฒนาในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวงอย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวงที่จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน
3. เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง

สมมติฐานของการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย แตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย แตกต่างกัน
4. ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย แตกต่างกัน

5. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย แตกต่างกัน

6. ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย อายุ ตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 7,568 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลวัด, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง ที่มีอายุ ตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปมีจำนวน 380 คน โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1973)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

2.1 ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีลักษณะเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

2.2 ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง ทั้ง 4 ด้าน คือ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงาน 3.ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องแสดงความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) ผู้วิจัยมีความจำเป็นที่ต้องกำหนดระดับมาตราส่วนที่เป็นข้อความให้เป็นค่าน้ำหนักตัวเลข เพื่อประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ซึ่งโดยจะกำหนดค่าน้ำหนักตามแบบของไลเคิร์ท (Likert's scale) มีทั้งหมด 5 ระดับ

2.3 ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของประชาชน ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบได้แบบอิสระ (Open ended Question) โดยจะทำการวิเคราะห์เป็นความเรียง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้ศึกษาวิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวงส่งและรับแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

3.2 ผู้ศึกษาวิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติพื้นฐานได้แก่ความถี่/ค่าร้อยละ/การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน Standard Deviation (S.D.)

4.2 สถิติเชิงอนุมาน ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.2.1 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่มี 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ ใช้การทดสอบที (Independent t – test)

4.2.2 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ของผู้ตอบแบบสอบถามผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน แบบทางเดียว One-Way Analysis of Variance) ถ้าพบว่ามีความแตกต่างกัน จะใช้การทดสอบรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 54.74 อายุอยู่ระหว่าง 20 - 30 ปี จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 36.32 มีสถานภาพสมรส จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 69.74 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 58.95 ประกอบอาชีพเกษตรกร/ ทำสวน/ ทำไร่/ ทำนา จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 53.42 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 37.89

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.59	0.66	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.56	0.69	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.41	0.69	ปานกลาง
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.60	0.45	มาก
รวม	3.54	0.42	มาก

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.60$) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.59$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.41$) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 7. ท่านมีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของประชาชนเพื่อจัดทำโครงการหรือนโยบายสาธารณะ ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมาคือ ข้อ 9. ท่านมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมหลักการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ($\bar{X} = 3.98$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 1. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.18$)

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 20. ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มงานต่าง ๆ ในชุมชน ($\bar{X} = 3.92$) รองลงมาคือ ข้อ 13. ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.65$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 19. ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวชี้วัดในการดำเนินโครงการตามแผนพัฒนาของชุมชน ($\bar{X} = 3.36$)

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 24. ท่านได้รับประโยชน์จัตสรรายได้จากเงินช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.51$) รองลงมาคือ ข้อ 25. ท่านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จากการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.50$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 28. ท่านสามารถนำกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของการพัฒนาชุมชนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = 3.33$)

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D.= 0.45) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 35. ท่านมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปปรับปรุงการพัฒนาชุมชนครั้งต่อไป ($\bar{X} = 4.09$) รองลงมาคือ ข้อ 37. ท่านได้เข้าร่วมในการจัดประชุมคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.89$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 40. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลความคุ้มค่าของโครงการ/กิจกรรมพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.06$)

3. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ที่จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวม พบว่าประชาชนที่มีอายุและอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ไม่แตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ได้แก่ 1) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของโครงการเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากการกำหนดนโยบายสาธารณะ 2) ควรมีการจัดประชุมเพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวางแผนขั้นตอนในการจัดการกำหนดนโยบายสาธารณะ 3) ควรสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในการดำเนินโครงการตามแผนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ประเมินความพึงพอใจในการทำงาน และ 4) ควรหาแนวทางให้คนในชุมชนให้มีรายได้ ให้มีงานทำ ให้มีอาชีพเสริม สร้างความรักความสามัคคีกันในชุมชน

อภิปรายผล

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอน้ำโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ทางองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอน้ำโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน เช่น มีการจัดเวทีให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินการทำงาน เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยการเข้ามาเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล รวมถึงสนับสนุนการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายให้แก่ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของภุชชัญญา สิงห์นิล และบุญเหลือ บุปผามาลา (2564) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.99$) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล ($\bar{X} = 3.68$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.39$) และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องการผลการศึกษาวิจัยของของศักดิ์ดา เอี่ยมชัย (2566) ที่ได้วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอฟาร์มไพรมจังหวัดพิษณุโลก พบว่าการศึกษา ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านการตัดสินใจในการเลือกตั้ง ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง และด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เป็นกรรมการดำเนินการจัดการเลือกตั้งในการดำเนินการเลือกตั้งท้องถิ่น เป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งในการดำเนินการเลือกตั้งท้องถิ่น เป็นกรรมการนับคะแนนในการดำเนินการเลือกตั้งท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สัญญา วรรณศรี และโกศล สอดส่อง (2567) ที่ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหม่ม อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหม่ม อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ใน

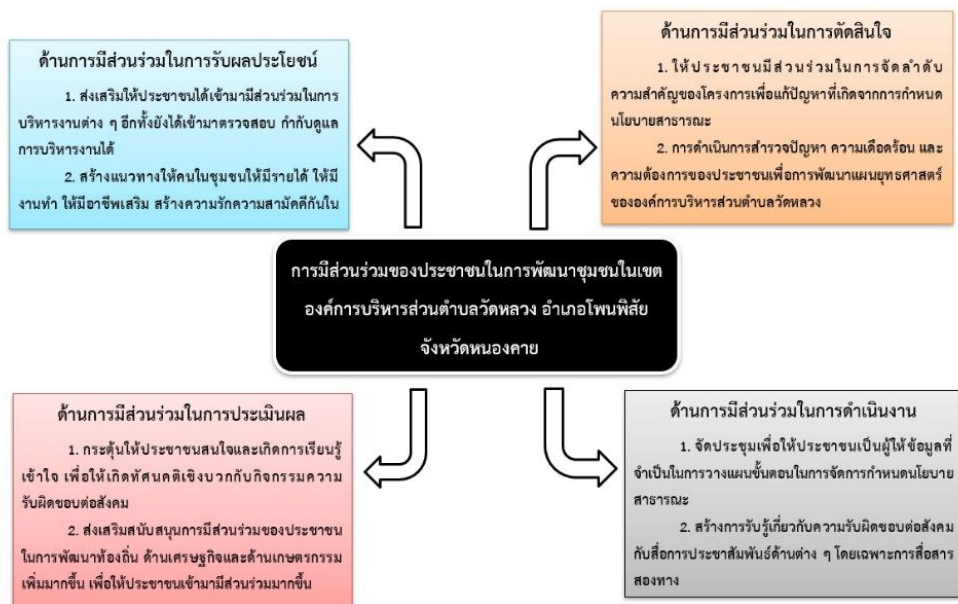
ระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ในการจัดทำโครงการกิจกรรม ($\bar{X} = 4.19$) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี ($\bar{X} = 4.0$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ในการบริหารงาน ($\bar{X} = 3.97$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าทางองค์การบริหารส่วนตำบลหม่ม อำเภอมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานีได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น เช่น มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบถึงผลประโยชน์จากการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้จัดขึ้น เช่น ติดป้ายประกาศ หรือจัดประชุมร่วมกัน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการประเมินโครงการ ควบคุมตรวจสอบการใช้ทรัพยากร ร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะรวมทั้งมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและร่วมในการรับรู้ รับทราบรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะ จึงทำให้ผลการวิจัยโดยภาพรวมออกมาอยู่ในระดับที่ดี

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ที่จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวม พบว่าประชาชนที่มีอายุและอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภโพนพิสัย ที่มีอายุและอาชีพต่างกัน มีผลต่อความรู้หรือทัศนคติต่อการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวงที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปิ่นนิต บณขุนทด และคณะ (2562) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลอิสาน อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุ และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลอิสาน อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

3. ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ที่มีเพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าทางองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย มีการดำเนินงานในรูปแบบเดียวกันจึงไม่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสิริวิทย์ สิทธินิสัยสุข (2566) วิจัยเรื่องวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลห้วยกะปิ อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบล ห้วยกะปิ อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนแตกต่างกัน การมีส่วนร่วม

ในการพัฒนาชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศระดับการศึกษา สถานภาพสมรสรายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ แตกต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ได้แก่ การดำเนินการสำรวจปัญหา ความเดือดร้อน และความต้องการของประชาชนเพื่อการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง การจัดประชุมเพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ให้ข้อมูลที่จำเป็นในการวางแผนขั้นตอนในการจัดการกำหนดนโยบายสาธารณะ และการสืบเปลี่ยนหมุนเวียนคณะกรรมการในการตรวจสอบการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยโดยภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ดังนั้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการดำเนินการดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

1.1 สร้างนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ และด้านเกษตรกรรมเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น รวมถึงกระตุ้นให้ประชาชนสนใจและเกิดการเรียนรู้ เข้าใจ เพื่อให้เกิดทัศนคติเชิงบวกกับกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม

1.2 จัดเวทีให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินการทำงานของเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในพื้นที่ และมอบหมายให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมสังเกตการณ์ และตรวจสอบการทำงานของผู้รับจ้างภายนอกที่มาทำงานพัฒนาในชุมชน เพื่อควบคุมและติดตามการทำงานพัฒนาให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุด

1.3 สนับสนุนการประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายให้แก่ประชาชน รวมถึงสนับสนุนอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการประกอบอาชีพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง กับตำบลอื่น ๆ ในพื้นที่ ของอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย เพื่อหาข้อแตกต่างและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2566). แผนปฏิบัติการราชการรายปี (พ.ศ. 2566) ของกรมการปกครอง. เรียกใช้เมื่อ 19 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.dopa.go.th>.
- ปิ่นนัตถ์ บณฺฑิต, ธีรวิทย์ พิมมานุรักษ์, ธนัชพร หาได้ และสันติ คูกระสังข์. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 6(1), 209-222.
- ภูริชาญ สิงห์นิล และบุญเหลือ บุบผามาลา. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี, วารสารวิจัยธรรมศึกษา, 4(2), 27-28.
- ศักดิ์ดา เอี่ยมชัย. (2566). การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอพรหมพิรามจังหวัดพิษณุโลก. วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(5), 192-202.
- สัญญา วรรณศรี และโกศล สอดส่อง. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหมื่น อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี. วารสารปารมิตา ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา. 6(1), 631 – 639.

- ศิริวิทย์ สิทินิสังข์. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลห้วยกะปิอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- องค์การบริหารส่วนตำบลวัดหลวง. (2561). ข้อมูลทั่วไปด้านจำนวนจำนวนประชากร. เรียกใช้เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2567 จาก <http://www.watluanglocal.go.th>.
- Cronbach, L.J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. *Psychometrika*, 16, 297 – 334.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: New York: Harper. & Row.

ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหาร
สถานศึกษากับองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในอำเภอนาด้าง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1*

RELATIONSHIP BETWEEN COMPLIANCE WITH PROFESSIONAL ETHICS
OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS WITH THE
SCHOOL HAPPINESS ORGANIZATION IN NA DUANG DISTRICT UNDER
THE JURISDICTION OF THE LOEI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE, AREA 1

จักรภพ สังคีตศิลป์¹, จรูญ บุญธรรม², และ สุเทพ ตระหง่าน³
Jakkrapop Sangkheetsilp¹, Charoon Boontham², and Suthep Tra-ngarn³

¹⁻³มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻⁴Pathumthani University, Thailand.

Corresponding Author's Email: nongpot10@gmail.com charoon.b@ptu.ac.th suthep.t@ptu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอนาด้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 2) การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในอำเภอนาด้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในอำเภอนาด้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 กลุ่มตัวอย่างคือครูในโรงเรียน อำเภอนาด้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 148 คน ซึ่งมาจากการเทียบตารางของเครจซี่และมอร์แกน แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม โดยใช้ชุดโปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูปทางสถิติ ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอนาด้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

* Received 12 February 2025; Revised 18 February 2025; Accepted 20 February 2025

2. ระดับการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในอำเภอนาด้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอนาด้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 และการเป็นองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, จรรยาบรรณวิชาชีพ, ผู้บริหารสถานศึกษา, องค์กรแห่งความสุข

Abstract

This research aimed to study 1) the compliance with the professional ethics of school administrators in Naduang District, under the Office of the Primary Educational Service Area 1 , Loei Province, 2) the organization of happiness of schools in Naduang District, under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Loei Province, and 3) the relationship between the compliance with the professional ethics of school administrators and the organization of happiness of schools in Naduang District, under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Loei Province. The sample group was 148 teachers in schools in Naduang District, under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Loei Province, in the academic year 2023, which was derived from the comparison of tables by Krejcie and Morgan and then simple random sampling. The tool used for data collection was a questionnaire using a ready-made program to analyze the ready-made statistical data. The statistical values used for the analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient.

The research results found that:

1. Compliance with the professional ethics of school administrators in Naduang District

2 . The level of being a happy organization of schools in Na Duang District, under the Office of the Primary Education Area, Loei Area 1, is at a high level overall.

3. The compliance with the professional ethics of school administrators in Na Duang District, under the Office of the Primary Education Area, Loei Area

1, and being a happy organization in schools are statistically significantly related at the .01 level.

Keywords: Relationships, Professional Ethics, School Administrators, Happiness Organization

บทนำ

ผู้บริหารในโรงเรียนเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบสูงสุดในแต่ละโรงเรียน และจะต้องประพฤติปฏิบัติตนตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ซึ่งประกอบด้วย จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม รวมถึงต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาในโรงเรียนด้วย ดังนั้นผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเอง บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอยู่เสมอ ต้องมีความรัก มีความศรัทธา มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ ต้องรักเมตตาเอาใจใส่ช่วยเหลือและส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ ครูและผู้รับบริการอื่น ๆ ตามบทบาทหน้าที่ ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ดีงาม ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา อารมณ์ และจิตใจของนักเรียนครูและผู้รับบริการอื่น ๆ ต้องให้บริการด้วยความจริงใจ เสมอภาค โดยไม่เรียกรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ ผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาต้องยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำพัฒนาสังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญา รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2552 : 8)

ทั้งนี้เพื่อต้องการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2545 ฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2562 ที่กำหนดจุดมุ่งหมายในมาตรา 6 ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียน จึงต้องเป็นผู้ที่มีศักยภาพและสมรรถภาพของการเป็นผู้บริหารมืออาชีพโดยในยุคการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี คนเก่ง มีจิตสำนึกในความเป็นไทยมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสังคม สร้างความรู้ สร้างคุณธรรม สร้างสมานฉันท์และเอื้ออาทรบนพื้นฐาน ภูมิปัญญาไทยสู่สากล การบริหารการศึกษาจึงนับได้ว่าผู้บริหารเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างแท้จริง แม้จะมีเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการบริหารแต่ไม่สามารถทดแทนผู้บริหารที่มีคุณภาพได้ ผู้บริหารไม่เพียงแต่บริหารสถานศึกษาเท่านั้น แต่

จำเป็นต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารอย่างเคร่งครัด ในปัจจุบันเมื่อพิจารณาถึงการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหาร พบว่า มีการประพฤติตนผิดระเบียบวินัย ซึ่งเป็นการกระทำตนที่ผิดต่อจรรยาบรรณวิชาชีพของตนเอง รวมทั้งการบริหารที่ไม่โปร่งใส เป็นการผิดจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ชั่วสาวอนาจาร เป็นการกระทำผิดจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ที่กระทำตนไม่เป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งปัญหาหนี้สินต่าง ๆ ของผู้บริหารโรงเรียนบางคน ส่งผลต่อตัวผู้บริหารโรงเรียนและมีผลกระทบต่อการทำงานในโรงเรียนซึ่งถือเป็นองค์กรหนึ่ง ที่มีความสำคัญในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าให้กับเยาวชนของชาติ

นอกจากนี้ผู้บริหารจะต้องบริหารโรงเรียนให้เป็นสถานที่ที่มีความสุข และสร้างองค์กรแห่งความสุข ซึ่งมีแนวคิดจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ประกอบด้วย 8 ประการ ดังนี้ 1) สุขภาพดี (Happy body) 2) น้ำใจงาม (Happy heart) 3) การผ่อนคลาย (Happy relax) 4) หาความรู้ (Happy brain) 5) การมีคุณธรรม หิริ โอตตัปปะ (Happy soul) 6) ใช้เงินเป็น (Happy money) 7) มีครอบครัวที่ดี (Happy family) 8) สังคมดี (Happy society) (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2552 : 3) โดยมุ่งสร้างคนในองค์กรให้เป็นคนที่มีความสุขในการทำงาน ลดช่องว่างระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชา พัฒนาระบบการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบุคคลในองค์กร เพราะทุก ๆ องค์กรล้วนมีความสำคัญอย่างยิ่ง โรงเรียนก็จะต้องเป็นองค์กรหนึ่งที่จะต้องมีการพัฒนาและสร้างองค์กรแห่งความสุข เมื่อบุคคลในองค์กรทำงานอย่างมีความสุขก็ย่อมสามารถทำงานได้อย่างมีคุณภาพเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติในอนาคต

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแล้วแต่ส่งผลกระทบกับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในองค์กรที่ทำให้งานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยในฐานะเป็นข้าราชการครู จึงมีความสนใจจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน ในอำเภอนาด้าง สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ รวมทั้งพัฒนาการทำงานในโรงเรียนรูปแบบองค์กรแห่งความสุข การที่ผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากรในสถานศึกษามีความสุขในด้านต่าง ๆ ย่อมส่งผลต่อการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอนาด้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1
2. เพื่อศึกษาการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในอำเภอนาด้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในอำเภอนาด่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

1. การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอนาด่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 อยู่ในระดับมากขึ้นไป
2. การเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในอำเภอนาด่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 อยู่ในระดับมากขึ้นไป
3. การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในอำเภอนาด่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางสถิติ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนอำเภอนาด่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 240 คน
- 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนอำเภอนาด่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 148 คน ซึ่งมาจากการเทียบตารางของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 608) แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามซึ่งศึกษาจากทฤษฎีและวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้เครื่องมือ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

2.1 ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน โดยลักษณะคำถามจะเป็นลักษณะให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

2.2 ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 5 ด้านได้แก่ 1) จรรยาบรรณต่อตนเอง 2) จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ 3) จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ 4) จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และ 5) จรรยาบรรณต่อสังคม

2.3 ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียน ตามกรอบแนวคิดของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) จำนวน 8 ด้าน ได้แก่ 1) สุขภาพ 2) น้ำใจงาม 3) การผ่อนคลาย 4) การหาความรู้ 5) การมีคุณธรรม 6) ใช้เงินเป็น 7) ครอบครัวดี และ 8) สังคมดี ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert's rating scales)

การสร้างและทดสอบเครื่องมือ

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามบรรณวิชาวชิพของบริหารสถานศึกษาและองค์กรแห่งความสุข เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ยกร่างแบบสอบถามให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้วัตถุประสงค์ของการวิจัยและนิยามศัพท์เฉพาะโดยการพัฒนาพัฒนามาจากแบบสอบถามของ (ศิรินันท์ ขวัญอ่อน, 2563)

3. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของแบบสอบถาม

4. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะด้านความถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อหาสาระ นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาทั้งในเนื้อหาสาระ รูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เพื่อให้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of item objective congruence) ดังนี้

+1 แสดงว่า แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้สอดคล้องกับเนื้อหา

0 แสดงว่า ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้สอดคล้องกับเนื้อหา

-1 แสดงว่า แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

สำหรับการพิจารณาว่า ข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงตรงหรือไม่ จะพิจารณาจากค่าดัชนี IOC ที่มีมากกว่า .50 ขึ้นไป (ประสพชัย พสุนนท์, 2555) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรับปรุงแก้ไขให้เรียบร้อยแล้ว ไปเก็บตัวอย่างครูในโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 (Try Out) จำนวน 30 คน แล้วนำมาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่าของสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ได้เท่ากับ 0.96

6. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 30 ฉบับ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลในการศึกษาต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยดำเนินการขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอนาด่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

3.2 ผู้วิจัย ขอความอนุเคราะห์จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี ทำหนังสือไปยังโรงเรียนในอำเภอนาด่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

3.3 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม พร้อมแบบสอบถามไปยังแต่ละโรงเรียนโดยส่งทางไปรษณีย์และด้วยตนเองเพื่อขอความอนุเคราะห์ส่งแบบสอบถามถึงโรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.4 เก็บแบบสอบถามกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์โดยส่งแบบสอบถามไปจำนวนทั้งสิ้น 148 ฉบับ ได้แบบสอบถามกลับมาจำนวน 148 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง นำมาวิเคราะห์ประมวลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป คำนวณค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้กำหนดไว้ที่นัยสำคัญ .05 เมื่อวิเคราะห์แล้วผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษา โดยเสนอเชิงพรรณนาประกอบตารางการอธิบายข้อมูล โดยแสดงค่าของข้อมูล ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของครูผู้ตอบแบบสอบถาม ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจง ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

4.3 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมาย ค่าเฉลี่ยของคะแนนตามแนวความคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2545: 103)

4.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียน โดยใช้ค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอนาด่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอนาดัวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1.จรรยาบรรณต่อตนเอง	4.26	.681	มาก	3
2.จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ	4.20	.630	มาก	4
3.จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ	4.30	.700	มาก	2
4.จรรยาบรรณผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ	4.31	.654	มาก	1
5. จรรยาบรรณต่อสังคม	4.11	.713	มาก	5
รวม	4.24	0.642	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอนาดัวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 มีระดับการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ระดับองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในอำเภอนาดัวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในอำเภอนาดัวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 8 ด้าน

องค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา	($\bar{x}$)	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. สุขภาพดี (Happy body)	4.34	.587	มาก	7
2. น้ำใจงาม (Happy heart)	4.45	.460	มาก	2
3. การผ่อนคลาย (Happy relax)	4.29	.539	มาก	8
4. การหาความรู้ (Happy brain)	4.37	.548	มาก	5
5.คุณธรรม หิริ โอตตัปปะ (Happy soul)	4.38	.540	มาก	4
6. ใช้เงินเป็น (Happy money)	4.36	.436	มาก	6
7. ครอบครัวดี (Happy family)	4.39	.473	มาก	3
8. สังคมดี (Happy Society)	4.47	.465	มาก	1
รวม	4.38	.396	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในอำเภอนาดัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในอำเภอนาดัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน ในอำเภอนาดัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

ตัวแปร	Hw1	Hw2	Hw3	Hw4	Hw5	Hw6	Hw7	Hw8	TOTAL Hw
Et1	.315**	.453**	.683**	.649**	.721**	.375**	.512**	.269**	.694**
Et2	.352**	.455**	.717**	.664**	.750**	.383**	.568**	.584**	.720**
Et3	.343**	.545**	.752**	.708**	.777**	.448**	.548**	.575**	.754**
Et4	.361**	.508**	.722**	.702**	.752**	.460**	.558**	.544**	.740**
Et5	.340**	.359**	.693**	.634**	.712**	.321**	.611**	.559**	.682**
TOTAL Et	.358**	.487**	.750**	.706**	.781**	.417**	.589**	.608**	.755**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอนาดัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 และการเป็นองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในอำเภอนาดัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ผู้ศึกษาขออภิปรายผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในอำเภอนาดัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากการอบรมและพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ค่านิยมและวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติตาม

จรรยาบรรณวิชาชีพ และความรับผิดชอบต่อการทำงานของผู้บริหารเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษา พรหมรินทร์ (2561) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูในสถานศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูในสถานศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับสุวิมล บุญลี และสุวิมล โพธิ์กลิ่น (2557: 98) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ระดับการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในอำเภอนาดัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก การสร้างบรรยากาศที่ดี การสนับสนุนด้านจิตใจ การส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดี และการมีส่วนร่วมของทุกคนในองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นภัส จิตต์ธีรภาพ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนบุคคล ความสุขในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์การพนักงาน: กรณีศึกษา โรงงานอุตสาหกรรมผลิตอาหารแห่งหนึ่ง พบว่า ด้านการหาความรู้ในระดับสูง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในอำเภอนาดัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารโรงเรียนกับการเป็นองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียน พบว่า การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเป็นองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับสูงที่ระดับ $r = 0.755$ และเป็นไปตามสมมติฐาน โดยการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียนมากที่สุด รองลงมาเป็นด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารโรงเรียนกับการเป็นองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียนต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาในทุกๆ ด้านเพื่อให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งความสุข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์ทร ปานกล้า (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญ .01 อยู่ในระดับปานกลาง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในอำเภอนาดัวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ระดับการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนในอำเภอนาดัวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
3. ผลการหาค่าวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอนาดัวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 และการเป็นองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการจัดการอบรมหรือกิจกรรมพัฒนาทักษะผู้บริหารอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจที่ลึกซึ้งในการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างคุณภาพการบริหารที่มีความโปร่งใส มีความยุติธรรม และทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในโรงเรียน
2. ควรส่งเสริมให้มีสภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้ทุกคนในองค์กรรู้สึกมีความสุขและได้รับการสนับสนุนทั้งในด้านการทำงานและด้านจิตใจ เช่น การจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพ และการทำงานเป็นทีม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอนาดัวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1
2. ควรจะศึกษาเกี่ยวกับองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา ด้านการผ่อนคลาย (Happy relax) ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของครูและบุคลากรในโรงเรียนในอำเภอนาดัวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์ทร ปานคล้า. (2557). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา. วารสารการศึกษาและสังคม, 19(3), 106-119.
- นภัส จิตต์ธีรภาพ. (2554). ปัจจัยส่วนบุคคล ความสุขในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์การพนักงาน: กรณีศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมผลิตอาหาร. วารสารวิจัยธุรกิจ, 12(4), 64-80.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การบริหารและการพัฒนาบุคลากรในองค์กรการศึกษา.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์การศึกษา.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2555). การพัฒนาผู้นำในสถานศึกษาเพื่อความสำเร็จของการบริหาร.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์การศึกษา.
- ศิรินันท์ ขวัญอ่อน. (2563). การศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีสมรรถนะ
สูง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2552). แนวทางการสร้างองค์กรแห่ง
ความสุข. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2552). ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556.
สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สุวิมล บุญดีและสุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2557). การศึกษาการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของ
ผู้บริหารสถานศึกษาในเขตการศึกษาประถมศึกษาของประเทศไทย. วารสารการศึกษาไทย,
36(1), 98-112.
- อุษา พรหมรินทร์. (2561). การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในสถานศึกษาของรัฐ. วารสาร
วิจัยการศึกษา, 45(2), 135-150.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research
activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการ
ปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 1*
THE LEADERSHIP BEHAVIOR OF SCHOOL ADMINISTRATORS
AFFECTING TEACHERS' WORK MOTIVATION UNDER CHANTHABURI
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ธารารัตน์ สามภักดิ์¹, ชัยฤทธิ์ แสงสว่าง² และ สนั่น ประจงจิตร³
Tararat Samipak¹, Chairit Saengsawang², and Sanan Prachongchit³
¹⁻³มหาวิทยาลัยเกริก

¹⁻³krirk University. Thailand¹

¹Corresponding Author's Email: tararat3312@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 2) เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรีเขต 1 3) เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู และ 4) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยสุ่มจากครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 โดยใช้ตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน จำนวน 302 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1. พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3. พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู และ 4. สมการพยากรณ์พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู เรียงตามลำดับประกอบด้วย พฤติกรรมแบบมุ่งสัมพันธ์ พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต และ พฤติกรรมผู้นำพ่อแม่ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .293 สามารถร่วมกันพยากรณ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ได้ร้อยละ .086 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถสร้างสมการในการพยากรณ์หรือสมการถดถอย ได้ดังนี้

* Received 17 February 2025; Revised 18 February 2025; Accepted 20 February 2025

สมการพยากรณ์ ในรูปคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y} = 3.066 + .259X_2 - .210X_1 + .104X_6$$

ABSTRACT

This research aimed to : 1) Study the leadership behavior of school administrators under the Chanthaburi Educational Service Area Office 1; 2) Study the work motivation of teachers under the Chanthaburi Educational Service Area Office 1; 3) Study the leadership behavior of school administrators that influences teachers' work motivation; and 4) Develop a predictive equation for school administrators' leadership behavior that influences teachers' work motivation. The sample group was randomly selected from teachers in schools under the Chanthaburi Educational Service Area Office 1 in the academic year 2024, using Krejcie and Morgan's sample size determination table, with a total of 302 participants. The research instrument used was a questionnaire. The statistical methods used for data analysis included mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The research findings revealed that: 1) The overall leadership behavior of school administrators was at a high level. 2) The overall work motivation of teachers was at a high level. 3) The leadership behavior of school administrators influenced teachers' work motivation and 4) The predictive equation for school administrators' leadership behavior that affects teachers' work motivation consists of, in order: relationship-oriented behavior, task-oriented leadership behavior, and paternalistic leadership behavior. The multiple correlation coefficient was 0.293, and these factors collectively predicted teachers' work motivation by 8.6%, with statistical significance at the 0.01 level. Additionally, a predictive equation or regression equation could be developed. **As follows:**

The predictive equation in raw score form is:

$$\hat{Y} = 3.066 + .259X_2 - .210X_1 + .104X_6$$

Keywords: Leadership, Leadership behavior, Administrators

บทนำ

ในการปฏิรูปการศึกษาของชาติที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นสอดคล้องกับประเทศไทยที่ต้องเผชิญกับระบบความท้าทายรูปแบบใหม่ในกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้ในปัจจุบันสิ่งที่องค์กรต่างๆต้องการ นั่นคือ “ผู้นำที่มีภาวะผู้นำ” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, 2560) สังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อย และไม่มีความรู้เรื่องบริหาร มักใช้สามัญสำนึก การกระทำ การปฏิบัติต่างๆเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ ทำให้ประโยชน์ที่ได้รับมีจำกัด (จันทร์ธานี สงวนนาม, 2553) ซึ่งผู้นำเป็นผู้กระตุ้นบุคคลให้แสดงความสามารถสูงสุด เพื่อสร้างผลงานได้เต็มที่ ซึ่งปัจจุบันจำเป็นต้องใช้คนที่มีความรู้ ความสามารถ สติปัญญาและมีประสบการณ์ในการทำงานพอสมควร ที่จะบริหารงานขององค์กรให้สำเร็จ ผู้นำที่ดีต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้การทำงานเป็นไปด้วยความราบรื่น เรียบร้อย ถูกต้อง (กรี วงศ์พุม, 2550)

จากการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า การทำงานมีปัญหาการและอุปสรรคในด้านข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดขวัญและกำลังใจในการพัฒนาตนเองและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1, 2566) ภาวะผู้นำหรือพฤติกรรมของผู้บริหารและการสร้างแรงจูงใจสิ่งเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญทั้งสิ้น บุคคลที่ขาดแรงจูงใจในการทำงาน จะเกิดความเบื่อหน่าย ท้อแท้ สิ้นหวัง ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และไม่มีความอดทน ส่งผลให้งานในหน้าที่ขาดการพัฒนาและไม่มีประสิทธิภาพ (กาญจนา คล่องแคล่ว, 2555) ทั้งนี้การบริหารและการจัดการของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน ครู และสถานศึกษา ให้ผ่านเกณฑ์ จึงขึ้นอยู่กับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สู่คุณภาพตามเป้าหมายที่วางไว้

ดังนั้นจากข้อมูลที่ผ่านมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้นำของผู้บริหาร เสริมสร้างและรักษาระดับแรงจูงใจของครู อันส่งผลให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

2. พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 78 แห่ง จำนวนครู 1,437 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1. 2566: 9)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 302 คน มีขั้นตอนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังนี้ 1) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน จำนวน 302 คน และ 2) ใช้กลุ่มตัวอย่างจากทุกสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ตามอัตราส่วนของจำนวนประชากรในแต่ละสถานศึกษา ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู จำนวน 2 ตอน ดังนี้

2.1 ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert 1976: 247)

2.2 ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท (Liker. 1976: 247)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยเกริกถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

3.2 ผู้วิจัยกำหนดวันในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม และดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืน

3.3 ได้รับแบบสอบถามคืนและมีความสมบูรณ์ครบ 302 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

4.1 สถิติพื้นฐาน

ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

4.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence : IOC) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r_{xy}) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม , ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

4.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

สถิติที่ใช้ในการทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การถดถอยโดยใช้ 1-test , สถิติที่ใช้ในการทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณโดยใช้ F-test , การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) , การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และระดับการปฏิบัติของพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวม

รายการ		M	SD	อันดับที่	ระดับ
1	พฤติกรรมแบบมุ่งผลผลิต	4.11	.64	1	มาก
2	พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งสัมพันธ์	4.00	.69	4	มาก
3	พฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง	4.01	.66	3	มาก
4	พฤติกรรมผู้นำแบบทึม	3.63	.57	6	มาก
5	พฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย	4.03	.64	2	มาก
6	พฤติกรรมผู้นำแบบพ่อแม่	3.96	.79	5	มาก
รวม		3.96	.39		มาก

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ พฤติกรรมแบบมุ่งผลผลิต พฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย พฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งสัมพันธ์ พฤติกรรมผู้นำแบบพ่อแม่ และพฤติกรรมผู้นำแบบทีม ตามลำดับ

2.ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และระดับแรงงใจในการปฏิบัติงานของครูโดยรวมและรายด้าน

แรงงใจในการปฏิบัติงานของครู		ระดับการปฏิบัติ (n=302)			
		$\bar{X}$	S.D.	อันดับที่	ระดับ
1	ความต้องการการอยู่รอด	3.50	.82	1	มาก
2	ความต้องการความสัมพันธ์	3.52	.83	2	มาก
3	ความต้องการความก้าวหน้า	3.63	.87	3	มาก
	รวม	3.55	.72		มาก

ผลการวิเคราะห์แรงงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความต้องการการอยู่รอด ความต้องการความสัมพันธ์ และความต้องการความก้าวหน้า ตามลำดับ

3.ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยแยกเป็นรายด้าน

ตัวแปรที่ศึกษา	Y	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆
Y	1.000						
X ₁	-.018	1.000					
X ₂	.163**	.600**	1.000				
X ₃	.026	.074	.473**	1.000			
X ₄	.104	-.029	.017	.299**	1.000		
X ₅	.102	.049	-.016	.052	.440**	1.000	
X ₆	.120*	.178**	.120*	.043	.304**	.578**	1.000

**P < .01 *P < .05

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงงใจในการปฏิบัติงานของครู พบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกกับแรงงใจในการปฏิบัติงานของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ

เมื่อพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเพิ่มขึ้นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูก็มากขึ้นด้วย โดยมีความสัมพันธ์กันเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ พฤติกรรมแบบมุ่งสัมพันธ์ (X_2) ($R_{xy} = 0.163$) พฤติกรรมผู้นำพ่อแม่ (X_6) ($R_{xy} = 0.120$) พฤติกรรมผู้นำแบบทีม (X_4) ($R_{xy} = 0.104$) พฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย (X_5) ($R_{xy} = 0.102$) พฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง (X_3) ($R_{xy} = 0.026$)

4.การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ของภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโดยแยกเป็นรายด้าน

รายการ	b	SE_b	β	t	Sig
พฤติกรรมแบบมุ่งสัมพันธ์ X_2	259.	067.	270.	3.843	.000
พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต X_1	-.210	.074	-.202	-2.854	.005
พฤติกรรมผู้นำพ่อแม่ X_6	.104	.048	.123	2.164	.031
R = .25 $R^2 = .62$ $SE_{est} = .65$ a = 3.06 Adjusted $R^2 = .53$ F = 6.61					

**P < .01

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ด้วยสมการพยากรณ์เพื่อหาตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด พบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู เรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการพยากรณ์ ได้แก่ พฤติกรรมแบบมุ่งสัมพันธ์ (X_2) พฤติกรรมผู้นำพ่อแม่ (X_6) และพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต (X_1) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .25 สามารถร่วมกันพยากรณ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ได้ร้อยละ .62 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ คือ พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 1 แบบ ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู และได้สมการในการพยากรณ์หรือสมการถดถอย ดังนี้

สมการพยากรณ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในรูปคะแนนดิบ มีดังนี้

$$\begin{aligned}\hat{Y} &= a + b_2X_2 - b_1X_1 + b_6X_6 \\ &= 3.066 + .259X_2 - .210X_1 + .104X_6\end{aligned}$$

สมการพยากรณ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในรูปคะแนนมาตรฐาน มีดังนี้

$$\begin{aligned}\hat{Z} &= \beta_2 Z_{x2} - \beta_1 Z_{x1} + \beta_6 Z_{x6} \\ &= .270Z_{x2} - .202Z_{x1} + .123Z_{x6}\end{aligned}$$

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สามารถอภิปรายผลที่เกิดขึ้นได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ พฤติกรรมแบบมุ่งผลผลิต พฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย พฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งสัมพันธ์ พฤติกรรมผู้นำแบบพ่อแม่และพฤติกรรมผู้นำแบบทีม ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การบริหารงานในสถานศึกษาจะสำเร็จตามวัตถุประสงค์ จะต้องอาศัยความร่วมมือ โดยเฉพาะและบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้นำที่ต้องสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากร โดยมุ่งเน้นการบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา เช่น การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพการมีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมช่วยให้ผู้บริหารสามารถตอบสนองความต้องการทางจิตวิทยาของครู การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การให้กำลังใจ และการสนับสนุนการพัฒนาตนเอง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่น่าสนใจที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิเชก วรรณไชย (2559) ได้ศึกษาพฤติกรรมผู้บริหารตามจรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 พบว่า พฤติกรรมผู้บริหารตามจรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 7 โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้บริหารตามจรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 7 จำแนกตามเพศประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่ง และตามขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของสาธิต มณฑานี (2559) ได้ศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีในทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีในทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ทุกแบบอยู่ในระดับมาก ยกเว้นแบบสั่งการอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ แบบขยายความคิดหรือเสนอแนะ แบบมอบอำนาจ แบบมีส่วนร่วม และแบบสั่งการ ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีในทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จำแนกตามเพศพบว่า แต่ละแบบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแต่ละแบบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีในทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและตำแหน่งทางวิชาการ พบว่าทัศนคติของครูต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีแต่ละแบบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย สุวรรณมณี (2562) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงงูใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสตูล ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสตูล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 ด้าน 2) แรงงูใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสตูลในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับแรงงูใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสตูล อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r_{xy} = .897^{**}$) สอดคล้องกับงานวิจัยของศักดิ์อนันต์ จันทร์ทอง (2564) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4 ด้านในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณารายได้ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง คือ ด้านการกระตุ้นทางสติปัญญา รองลงมาคือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แรงงูใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความต้องการความอยู่รอด ความต้องการความสัมพันธ์ และความต้องการความก้าวหน้า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การร่วมมือร่วมใจกันในการทำงาน สร้าง บรรยากาศที่ดีในการทำงาน ตลอดจนช่วยเหลือดูแลสม่ำเสมอ ทำให้ครูมีกำลังใจในการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น การสร้างความสัมพันธ์ในการทำงานก่อให้เกิดพลังของผู้ร่วมงาน เกิดความรู้สึกที่ดีต่อการ ทำงาน เป็นการงูใจในบุคลากรเกิดการทุ่มเทความพยายามในการปฏิบัติงานให้มากที่สุด เป็นไป ตามแนวคิดของสุเมธ เดียววิศเรศ (2553) ได้กล่าวว่า แรงงูใจเป็นการกระตุ้นที่ทำให้มนุษย์ กระทำกิจกรรมหรือพฤติกรรมออกมาและเป็นพฤติกรรมที่ดำเนินไปสู่เป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง แรงงูใจเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการที่มีอยู่และความ ต้องการที่มีความเข้มมากที่สุดจะเป็นแรงงูใจให้มนุษย์เราแสดงพฤติกรรมออกมา สอดคล้องกับ สัมมา ธนนิษฐ์ (2553) ได้กล่าวว่า การงูใจเป็นการรวมพลังเพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญต่อการกระทำ หรือ พฤติกรรมของผู้ร่วมงานในการทำงาน ถ้าบุคคลมีแรงงูใจในการทำงาน สูง ย่อมทำให้ขยันขันแข็ง กระตือรือร้น กระทำกิจการงานให้ประสบความสำเร็จ การงูใจทำให้ ผู้ร่วมงานเกิดความพยายาม มีความมานะ อุตุน บากบั่น คิดหาวิธีการนำความรู้ความสามารถ และ

ประสบการณ์ของตนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่องานให้มากที่สุด ไม่ท้อถอยหรือลดละความพยายาม ง่าย ๆ แม้งานจะมีอุปสรรคขัดขวาง การตั้งใจสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบหรือวิธีการ ทำงาน การค้นพบช่องทางการดำเนินงานที่ดีกว่า หรือประสบผลสำเร็จมากกว่าเดิม และบุคคลที่มีแรงจูงใจในการทำงาน จะเป็นบุคคลที่มุ่งมั่นและรับผิดชอบต่อการงานให้เกิดความเจริญก้าวหน้า จะเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ มั่นคงในหน้าที่ มีวินัยในการทำงาน

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู พบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ พฤติกรรมแบบมุ่งสัมพันธ์ พฤติกรรมผู้นำพ่อแม่ พฤติกรรมผู้นำแบบทีม พฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย พฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์ที่สุด 3 ลำดับแรก คือ พฤติกรรมแบบมุ่งสัมพันธ์ พฤติกรรมผู้นำพ่อแม่ และพฤติกรรมผู้นำแบบทีม ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ วิโรจน์ สารวัตตะ (2555) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีผลต่อความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติและมีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติว่าดีหรือไม่ดีด้วย ในส่วนของผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมแบบมุ่งสัมพันธ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามแนวคิดของ สมคิด บางโม (2555) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความเข้าใจ ความร่วมมือ และการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ พฤติกรรมดังกล่าวมักสะท้อนถึงความเห็นอกเห็นใจ การสื่อสารที่เปิดกว้าง การสนับสนุนซึ่งกันและกัน และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่ดีเพื่อให้เกิดความสามัคคีในกลุ่มหรือทีมงาน ในส่วนของผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมผู้นำแบบพ่อแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับมาก เพราะพฤติกรรมผู้นำแบบพ่อแม่เป็นการที่แสดงถึงการที่ผู้บริหารพยายามที่จะให้ผู้ร่วมงานได้รับความพึงพอใจมากกว่าที่จะเกิดแรงจูงใจขึ้นเอง ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ พรสวรรค์ ศิริศาสนันท์ (2555) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมผู้นำที่เหมือนพ่อแม่จะให้รางวัลหรือแสดงการยอมรับเมื่อลูกเชื่อฟังหรืออยู่ในโอวาทในทางกลับกันถ้าพฤติกรรมผิดไม่เชื่อฟังก็จะถูกลงโทษ แต่เป็นการกระทำที่อยู่บนพื้นฐานของความรัก ความเมตตา ความปรารถนา เพื่อหวังให้ลูกเป็นคนดี ผู้นำแบบนี้มีแนวคิดเช่นเดียวกับพ่อแม่ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นเผด็จการแบบมีเมตตา (Benevolent Dictator) คือ จะมีพฤติกรรมที่แฝงด้วยความเมตตาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา แต่ที่ทำเช่นนั้นก็เพื่อวัตถุประสงค์ให้งานสำเร็จและมีวิธีการปฏิบัติต่อผู้อื่นเหมือนเป็นพฤติกรรมไม่เกี่ยวกับงาน ในส่วนของผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมผู้นำแบบทีมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับมาก สอดคล้อง สมคิด บางโม (2555) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีมหรือการตั้งทีมงานเป็นที่ยอมรับ เพราะเชื่อว่า

ช่วยกันทำงานดีกว่าทำงานคนเดียว แม้การบริหารองค์การยังนิยมบริหารเป็นทีม คือมีคณะบริหาร หัวใจสำคัญของทีมงานคือการยอมรับความสามารถ และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

4. ผลการวิเคราะห์ พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ด้วยสมการพหุคูณ พบว่า มี 3 แบบที่ร่วมกันส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูได้เป็นอย่างดี คือ พฤติกรรมมุ่งสัมพันธ์ พฤติกรรมมุ่งผลผลิต และพฤติกรรมผู้นำแบบพ่อแม่ อาจจะเป็นเพราะ พฤติกรรมผู้นำทั้ง 3 แบบมีวัตถุประสงค์ที่เหมือนกัน คือ ทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นไปตามแนวคิดของ สมุทร ชำนาญ (2555) กล่าวว่า พฤติกรรมของผู้นำสามารถโน้มน้าว จูงใจหรือมีอิทธิพลต่อผู้ตาม ทำให้ผู้ตามยอมรับปฏิบัติตามที่ผู้นำต้องการ พฤติกรรมผู้นำมุ่งสัมพันธ์ เป็นพฤติกรรมที่เน้นและให้ความสำคัญกับคนมาก เน้นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลในองค์การ เป็นไปตามแนวคิดของ สัมมา รณดิษฐ์ (2553) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องรู้วิธีและกระบวนการทำงานอย่างลึกซึ้ง มีความสามารถในการงานเข้ากับคนได้อย่างดี ทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงานกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นทำให้เกิดความไว้วางใจในการทำงาน ส่งผลต่อการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ควรนำผลการศึกษาไปใช้และศึกษาค้นคว้าวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติสำหรับสถานศึกษา

จากผลการวิจัย แนะนำว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาแนวทางการบริหารที่มุ่งเน้นการสร้างแรงจูงใจของครู โดยใช้กลยุทธ์ต่อไปนี้

1. เพิ่มช่องทางการสื่อสาร ระหว่างผู้บริหารและครูเพื่อสร้างความไว้วางใจ
2. สนับสนุนพัฒนาการทางวิชาชีพ ผ่านการอบรมและการให้โอกาสในการเติบโตในสายงาน
3. ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นมิตร และสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี
4. ให้คำชมเชยและการยอมรับ เพื่อสร้างแรงจูงใจทางบวก

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579. เรียกใช้เมื่อ 15

พฤศจิกายน 2565. จาก <http://www.moe.go.th/แผนการศึกษาชาติ-พ-ศ-2560>.

กวี วงษ์พุ่ม. (2550). ภาวะผู้นำ. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ปิเศร อินเทอร์เน็ต.

- กาญจนา คล่องแคล่ว. (2555). การพัฒนากลยุทธ์การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางในจังหวัดกำแพงเพชร. ใน วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จันทรานี สงวนนาม. (2553). ทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี : บิ๊ค พอยท์.
- พรสวัสดิ์ ศิริศานันท์. (2555). ภาวะผู้นำทางการศึกษา. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2555). แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: ทิพยวิสุตย์.
- ศักดิ์อนันท์ จันทร์ทอง. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. ใน การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สมคิด บางโม. (2555). องค์การและการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์.
- สมุทร ชำนาญ. (2556). ภาวะผู้นำทางการศึกษา ทฤษฎี และปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 2). ระยอง: พี.เอส.การพิมพ์.
- สัมมนา รณิธย์. (2553). ภาวะผู้นำของผู้บริหาร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง
- สาธิต มณฑานี. (2559). พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีในทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4. ใน วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยบูรพาชลบุรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. (2566). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566. จันทบุรี : กลุ่มบริหารบุคคล.
- สุเมธ เดียววิศเรศ. (2553). พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. มหาลัยสารคาม: มหาวิทยาลัยสารคาม.
- อภิเชก วรรณไชย. (2559). การศึกษาพฤติกรรมผู้บริหารตามจรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 7. ใน วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นครราชสีมา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- อรรถัย สุวรรณมณี. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสตูล. ใน การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 11. สงขลา: มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องพลเมืองดิจิทัล
โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับการเรียนรู้แบบ
ร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 *

THE DEVELOPMENT OF ACADEMIC ACHIEVEMENT IN DIGITAL
CITIZENSHIP USING MICRO-LEARNING MANAGEMENT COMBINED
WITH STAD COOPERATIVE LEARNING TECHNIQUES FOR
MATTAYOM SUKSA 6 STUDENTS.

ภราดร รัชชพิชิตกุล¹ และ วิลาวลัย อุธคำ²

Pharadorn Reechaipichitkul¹ and Wilawan Authakam²

¹⁻² มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

¹⁻² Loei Rajabhat University, Thailand.

Corresponding Author's Email: Pharadorn.r@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) หาคุณภาพการจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่ง
ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่ง ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ
เทคนิค STAD การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง และกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยคือ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเลยพิทยาคม อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย จำนวน 30
คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมิน
คุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินคุณภาพ การจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่ง
ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิจัย
ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที

ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณภาพของการจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับการ
การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD พบว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และ 2) ผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับการ
เรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบร่วมมือ, ไมโครเลิร์นนิ่ง, เทคนิค STAD

* Received 16 February 2025; Revised 18 February 2025; Accepted 21 February 2025

Abstract

This research aims to 1) assess the quality of micro-learning management combined with the STAD (Student Teams-Achievement Divisions) cooperative learning technique, and 2) compare the academic achievement of learners who studied using micro-learning management combined with the STAD cooperative learning technique. This study is experimental research, and the sample group consisted of 30 Mathayom Suksa 6 (Grade 12) students from Loei Pittayakom School, Mueang Loei District, Loei Province, selected through purposive sampling. The research tools included a learning management plan quality assessment form, a quality assessment form for micro-learning combined with cooperative learning, and an academic achievement test. The statistical methods used in the research were mean, standard deviation, and t-test. The findings revealed that: 1) The quality of micro-learning management combined with the STAD cooperative learning technique was at a very good level. 2) The post-learning academic achievement of students who studied using micro-learning management combined with the STAD cooperative learning technique was significantly higher than their pre-learning achievement at the .01 level of statistical significance.

Keywords: Cooperative learning, Micro-learning, STAD

บทนำ

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการจัดทำตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 โดยมีเป้าหมายพัฒนาผู้เรียนให้ใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณ สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา อย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ สามารถค้นหาข้อมูลหรือสารสนเทศประเมิน จัดการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำสารสนเทศไปใช้ในการแก้ปัญหาประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงและทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างปลอดภัย รู้เท่าทัน มีความรับผิดชอบ มีจริยธรรม (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561)

รายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่อง พลเมืองดิจิทัล รายวิชาวิทยาการคำนวณ 3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีเนื้อหาเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ 2560 แม้หลักสูตรจะเน้นการเรียนรู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการ

นำเสนอและแบ่งปันข้อมูลอย่างปลอดภัย มีจริยธรรม และวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต อาชีพ สังคม และวัฒนธรรม รวมไปถึงการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีและทักษะพลเมืองดิจิทัล แต่พบว่าผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลายคนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องพลเมืองดิจิทัล ทั้งในแง่ของการปฏิบัติตัวในโลกออนไลน์ การรับมือกับโลกออนไลน์ และการใช้สื่อดิจิทัลอย่างมีจริยธรรม ซึ่งการเรียนรู้ในรูปแบบเดิม เช่น การบรรยายหรือการอ่านเอกสาร อาจไม่ตอบโจทย์ผู้เรียนในปัจจุบันที่คุ้นเคยกับการเรียนรู้ผ่านสื่อที่มีความน่าสนใจและเข้าถึงง่าย ส่งผลให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจและความสนใจในการเรียนเรื่องดังกล่าว

การเรียนรู้แบบไมโคร เป็นการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการ ด้วยลักษณะของการเรียนรู้แบบไมโคร ได้แก่ ผู้เรียนใช้เวลาสั้น ๆ ในการเรียนรู้ (ไม่เกิน 15 นาที) เนื้อหามีขนาดเล็กโดยมีหัวข้อการเรียนรู้ที่เป็นหัวข้อย่อยหรือเป็นตอน ๆ โดยแต่ละตอนมีขนาดที่จำกัด สามารถเรียนรู้ได้ตรงประเด็นตามที่ผู้เรียนต้องการ รูปแบบในการเรียนรู้มีความหลากหลาย ได้แก่ เกม หรือวิดีโอโดยการเรียนรู้แบบไมโคร สามารถเข้าถึงได้ง่ายผ่านทางอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา (ธารีย์ธิดา สิริวิฑิต กว้าน สีตะธนี และ วิเชียร ชูติมาสกุล, 2560)

จากการเล็งเห็นปัญหาการขาดทักษะการอยู่ร่วมกันบนโลกออนไลน์ของผู้เรียน การใช้สื่อโซเชียลมีเดียเวลาว่างจากการเรียน รวมถึงปัญหาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผู้วิจัยจึงได้เห็นถึงความเป็นไปได้ของ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่ง ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ สมาชิกภายในกลุ่มประกอบไปด้วย นักเรียนที่มีความสามารถในระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อน สมาชิกแต่ละคนจะได้รับมอบหมายหน้าที่ในแต่ละคน ก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนภายในกลุ่ม เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน (ทิตินา แคมมณี, 2564) โดยสามารถเรียนรู้ผ่านสื่อวิดีโอ ผ่านแอปพลิเคชัน Tiktok ในเรื่อง พลเมืองดิจิทัล ในรายวิชาวิทยาการคำนวณ 3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. หาคุณภาพการจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่ง ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งดำเนินการวิจัยตามแผนการทดลองแบบ one group pretest posttest design โดยการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเลยพิทยาคม อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย จำนวน 547 คน (โรงเรียนเลยพิทยาคม, 2024)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเลยพิทยาคม อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ เจาะจงเฉพาะนักเรียนที่เรียนรายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่อง พลเมืองดิจิทัล ในรายวิชา วิทยาการคำนวณ 3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษาที่ 2/2567

3. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. การพัฒนาระบบจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

จัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD โดยใช้วิธีการพัฒนาตามรูปแบบ ADDIE model (Muruganantham, G., 2015) โดยมีขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้

4.1 ขั้นที่ 1 ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis) ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหาตามแผนการเรียนรู้ ในรายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่อง พลเมืองดิจิทัล ในรายวิชาวิทยาการคำนวณ 3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
2. วิเคราะห์แบบทดสอบที่ใช้ เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย 4 ตัวเลือก

3. วิเคราะห์เทคโนโลยีที่ใช้ในการพัฒนาระบบการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับสื่อการเรียนรู้แบบ Micro Learning ได้แก่ TikTok, Google Forms, Canva, Botnoi Voice

4.2 ขั้นที่ 2 ขั้นการออกแบบ (Design) ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ออกแบบจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง พลเมืองดิจิทัล ในรายวิชาการคำนวณ 3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 รูปแบบการประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีองค์ประกอบของแผนในด้านต่าง ๆ คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้และการวัดประเมินผล ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) เรื่องพลเมืองดิจิทัลในรายวิชาการคำนวณ 3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

2. ออกแบบสื่อวิดีโอ จัดทำต้นฉบับของสื่อประกอบการสอน โดยแบ่งเนื้อหาทั้งหมดออกเป็น 9 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย ความหมายของทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ทักษะการรักษาอัตลักษณ์ทางดิจิทัล ทักษะการจัดการข้อมูลส่วนตัว ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการจัดสรรเวลาหน้าจอ ทักษะการรับมือการระรานออนไลน์ ทักษะการบริหารร่องรอยดิจิทัล ทักษะการจัดการ ความมั่นคงปลอดภัยในโลกออนไลน์ และทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม

3. ออกแบบใบประเมินคุณภาพจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ด้านเนื้อหาและการนำเสนอ ด้านการดำเนินเรื่อง และด้านมัลติมีเดีย

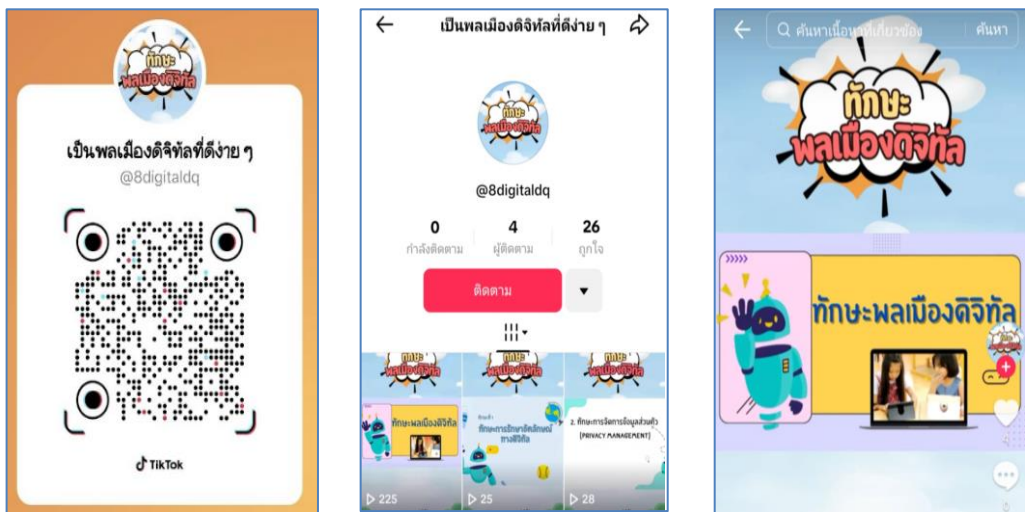
5. ออกแบบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

4.3 ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการพัฒนา (Development) ผู้วิจัยได้ ดำเนินการดังนี้

1. นำเสนอแผนการเรียนรู้ต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินคุณภาพของแผนการเรียนรู้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ โดยผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($M=4.78$, $SD=0.16$)

2. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ซึ่งผลประเมินพบว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.67-1.00 ผู้วิจัยจึงพิจารณาเลือกข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบทดสอบ

3. ผู้วิจัยพัฒนาสื่อการเรียนรู้ตามที่ได้ออกแบบไว้ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 สื่อการเรียนรู้ คลิปวิดีโอ บนแอปพลิเคชัน TikTok

4.4 ขั้นตอนที่ 4 การนำไปทดลองใช้ (Implementation) ดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยนำสื่อต้นแบบที่พัฒนาแล้ว ไปลองให้ผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายใช้งานจริง โดยขั้นตอนนี้ จะเริ่มตั้งแต่การสอนใช้งานเบื้องต้น การให้ลองใช้งานจริง และสุดท้ายจะมีการประเมินสื่อ เพื่อพัฒนาชิ้นงานให้ดียิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้จริง

4.5 ขั้นตอนที่ 5 ขั้นการประเมินผล (Evaluation) ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยได้นำระบบจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง พลเมืองดิจิทัล ในรายวิชาวิทยาการคำนวณ 3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ประเมิน ด้านเนื้อหาและการนำเสนอ ด้านการดำเนินเรื่อง และด้านมัลติมีเดีย ด้านละ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบประเมินคุณภาพของระบบจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง พลเมืองดิจิทัล ในรายวิชาวิทยาการคำนวณ 3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

5. การดำเนินการทดลองด้วยระบบจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

5.1 ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัยให้ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างให้เข้าใจ

5.2 ทดสอบความรู้ก่อนเรียนของผู้เรียน แบบทดสอบ จำนวน 20 ข้อ

5.3 ผู้สอนกำหนดประเด็นปัญหา และแบบฝึกหัด ให้ผู้เรียนแต่ละคนได้คิดหา

คำตอบด้วยตนเองผ่าน Google Docs

5.4 แบ่งกลุ่มผู้เรียน โดยมีสมาชิกในกลุ่ม 3-5 คน ซึ่งสมาชิกในกลุ่มทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ ศึกษาค้นคว้า และหาคำตอบ จากสื่อไมโครเลิร์นนิ่ง เรื่อง พลเมืองดิจิทัลในแพลตฟอร์ม TikTok แล้วอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่ม

5.5 สรุปและอภิปรายผลการค้นพบจากการศึกษาร่วมกันทั้งชั้นเรียน

5.6 ทดสอบความรู้หลังเรียนด้วยแบบทดสอบ จำนวน 20 ข้อ

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง และทดสอบก่อนเรียน 30 นาที การทดสอบหลังเรียน 30 นาที รวมทั้งสิ้น 5 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 วิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพของระบบจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่ง ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ด้านเนื้อหาและการนำเสนอ ด้านการดำเนินเรื่อง และด้านมัลติมีเดียโดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลตามระดับคุณภาพกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามแบบประเมินมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ

7.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่ใช้ระบบจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่ง ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (t-test) แบบไม่เป็นอิสระ (t-test dependent)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องพลเมืองดิจิทัล โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่ง ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. 1) หากคุณภาพการจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่ง ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลประเมินคุณภาพของของระบบการจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่ง ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		การแปลผล
	X	SD	
ด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ			
1. เนื้อหา มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	ดีมาก
2. ความถูกต้องของเนื้อหา	5.00	0.00	ดีมาก
3. การใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม	5.00	0.00	ดีมาก
ภาพรวม	5.00	0.00	ดีมาก
ด้านการดำเนินเรื่อง			
1. ความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนการนำเสนอเนื้อหา	4.67	0.67	ดีมาก
2. ความต่อเนื่องของการนำเสนอเนื้อหา	4.33	0.47	ดี
3. การนำเสนอ มีความกระชับและเข้าใจง่าย	5.00	0.00	ดีมาก
ภาพรวม	4.67	0.38	ดีมาก
ด้านมัลติมีเดีย			
1. ภาพนิ่ง และวิดีโอ มีความสอดคล้องกับเนื้อหา	5.00	0.00	ดีมาก
2. ความเหมาะสมของเสียงในการบรรยาย	5.00	0.00	ดีมาก
3. ความเหมาะสมของแบบอักษรและขนาดของตัวอักษรที่เลือกใช้	4.33	0.47	ดี
ภาพรวม	4.78	0.16	ดีมาก
คุณภาพของระบบโดยรวม	4.81	0.37	ดีมาก

หมายเหตุ : X แทนค่าเฉลี่ย และ SD แทนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากตารางที่ 1 โดยรวมคุณภาพของระบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ร่วมกับการสื่อการเรียนรู้แบบ Micro Learning เรื่อง พลเมืองดิจิทัล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับดีมาก ($X=4.81$, $SD=0.37$) หากพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่าภาพรวมด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนออยู่ในระดับดีมาก ($X=5.00$, $SD=0.00$) ด้านการดำเนินเรื่องอยู่ในระดับดีมาก ($X=4.67$, $SD=0.38$) และด้านมัลติมีเดียอยู่ในระดับดีมาก ($X=4.78$, $SD=0.16$)

2. 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่ง ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	X	SD	t	p
ก่อนเรียน	30	20	7.17	4.24	12.60	<.001
หลังเรียน	30	20	17.93	1.84		

* $p < .01$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่ง ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยสื่อการเรียนรู้แบบ Micro Learning ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง พลเมืองดิจิทัล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

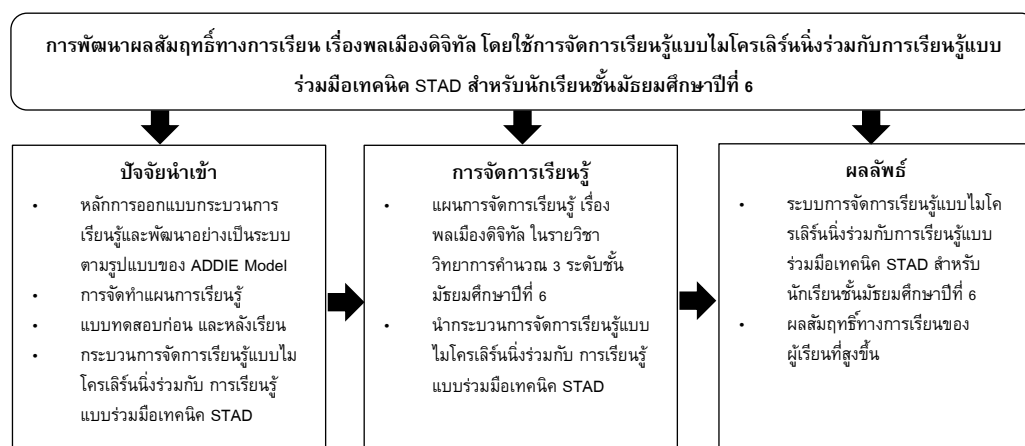
1. คุณภาพการจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD พบว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ($M=4.81$, $SD=0.37$) ทั้งนี้เนื่องมาจากการพัฒนาระบบมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถศึกษาเรียนรู้ และหาคำตอบด้วยตนเอง อีกทั้งยังสนับสนุนการทำงานเป็นกลุ่มร่วมกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ยึดหลักการออกแบบกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาอย่างเป็นระบบตามรูปแบบของ ADDIE Model โดยมีการวิเคราะห์เนื้อหาตามแผนการเรียนรู้ วิเคราะห์แบบทดสอบ วิเคราะห์เทคโนโลยีที่ใช้ในการพัฒนาระบบ มีการพัฒนาระบบตามการออกแบบอย่างถูกต้อง มีการทดลองใช้ระบบเพื่อตรวจสอบความผิดพลาด มีการตรวจประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ ด้านการดำเนินเรื่อง และด้านมิติเดียวเพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขระบบให้มีความถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ ก่อนนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง จึงทำให้คุณภาพโดยรวมของคุณภาพการจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD อยู่ในระดับดีมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญฐนันท์ ภัทรวินเดโชพัฒน์ และสุติเทพ ศิริพิพัฒกุล (2567) ได้เปรียบเทียบความรู้ในเรื่อง การรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี หลังได้เรียนโดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Mobile Micro-learning ด้วย TikTok พบว่าคะแนนสอบหลังเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่า สื่อการเรียนรู้แบบ Micro Learning ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นช่วยให้นักเรียนมีความรู้ เพิ่มมากขึ้น ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ พลวัฒน์ เกตุขานา วิมาน ใจดี และมนัสสินี ใจดี (2563) ที่ได้ศึกษาผลการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์สำหรับการจัดการเรียนรู้ด้วยโมบายเลิร์นนิ่ง ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องพลเมืองดิจิทัล โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับ การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากหลักการออกแบบกระบวนการเรียนรู้และพัฒนายอย่างเป็นระบบตามรูปแบบของ ADDIE Model การจัดทำแผนการเรียนรู้ แบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน มีการประเมินการจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับ การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่มีคุณภาพ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนสำหรับพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนให้สูงขึ้นกว่าก่อนเรียน ดังแผนภาพที่ 3

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ที่ได้รับ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องพลเมืองดิจิทัล โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่งร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ และมีความกระตือรือร้นในการทำงานกลุ่มมากขึ้น เพราะสื่อการเรียนรู้ในระยะเวลาสั้น ๆ เน้นเนื้อหาที่กระชับและตรงประเด็น ได้ช่วยพัฒนาความรู้และทักษะในเรื่องหนึ่ง ๆ โดยเฉพาะ ทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตหรือการทำงานจริงได้ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนดีขึ้น

ดังนั้น ผลจากการวิจัยนี้จึงเหมาะที่จะเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในรายวิชา อื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้สอนต้องสำรวจ และเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ แทปเล็ต หรือโทรศัพท์มือถือ เนื่องจากผู้เรียนจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ในการเรียนรู้ร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเทคนิคและวิธีการสอนอื่น ๆ ที่จะนำมาใช้ร่วมกับสื่อ Micro Learning ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

2.2 ควรพัฒนา สื่อ Micro Learning ในแพลตฟอร์มอื่น ๆ ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ง่าย

เอกสารอ้างอิง

ณัฐนันท์ ภัทรวินเดโชพัฒน์ และสุติเทพ ศิริพิพัฒน์กุล. (2567) . การพัฒนา Mobile Micro-learning ด้วย TikTok เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์. 11(3), 187–198.

ทิตินา แหมมณี. (2564). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 25). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธารีย์ณิชา ลีพิริวติกว้าน, สีตะธนี, และวิเชียร ชูติมาสกุล. (2560). การเพิ่มประสิทธิผลการเรียนรู้ของเจนเนอเรชันแซดผ่านการเรียนรู้แบบไมโคร. ใน การประชุมทางวิชาการระดับชาติด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ครั้งที่ 13. (น. 57). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

พลวัฒน์ เกตุชานา วิมาน ใจดี และมนัสสินี ใจดี. (2563). ผลการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์สำหรับการจัดการเรียนรู้ด้วยโมบายเลิร์นนิ่ง ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD. วารสารสรีนธรปริทรรศน์, 21(1), 197-205.

โรงเรียนเลยพิทยาคม. (2024). สถิติจำนวนนักเรียน 2567. เรียกใช้เมื่อ 6 มกราคม 2568. จาก <http://www.dograde.online/loeipit/dooinformation.aspx>

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). คู่มือการใช้หลักสูตรรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์สาระเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ). กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

Muruganantham, G. (2015). Developing of E-content package by using ADDIE model. International Journal of Applied Research, 1(3), 52-54.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม
อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู*

PUBLIC PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF NA NONG THUM
SUBDISTRICT MUNICIPALITY, NAKLANG DISTRICT,
NONG BUA LAMPHU PROVINCE

อัฐนิยา พุทธจันทร์¹ และ พิชัยรัฐ หมั่นด้วง²

Adtaniya Puttajan ¹, and Pichairat Muenduang ²

¹⁻²วิทยาลัยพินธุบัณฑิต วิทยาลัยพินธุบัณฑิต

¹⁻²Pitchayabundit College, Thailand.

Corresponding Author's Email: adtaniya.jeab@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ และ 3) เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม จำนวน 381 คน ด้วยการใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูล ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติค่าที และใช้สถิติเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม แตกต่างกันอย่างมี

* Received 31 January 2025; Revised 18 February 2025; Accepted 20 February 2025

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม ได้แก่ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การพัฒนาชุมชน, เทศบาลตำบล

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the public participation in the development of Na Nong Thum Subdistrict Municipality, 2) compare the public participation in the development of Na Nong Thum Subdistrict Municipality classified by gender, age, education level, and occupation, and 3) propose guidelines for developing public participation in the development of Na Nong Thum Subdistrict Municipality. The sample group used in this research was 381 people aged 18 years and over living in Na Nong Thum Subdistrict Municipality using Yamane's formula. The instrument used for data collection was a questionnaire. The statistics used for analysis were number, percentage, mean, standard deviation, and data analysis. Hypothesis testing was done using t-test and f-test.

The research results found that

1. Public participation in the development of Na Nong Thum Subdistrict Municipality, Naklang District, Nong Bua Lamphu Province, was at a high level overall. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was participation in decision-making, followed by participation in evaluation, and the aspect with the lowest average value was participation in receiving benefits.

2. Comparing public participation in the development of Na Nong Thum Subdistrict Municipality classified by gender, age, education level, and occupation, it was found that overall, people with different levels of education participated in the development of Na Nong Thum Subdistrict Municipality. There is a statistically significant difference at the .05 level. People with different genders, ages, and occupations have no difference in their participation in the development of Na

Nong Thum Subdistrict Municipality. 3. Guidelines for developing public participation in the development of Na Nong Thum Subdistrict Municipality include supporting public participation in political decision-making, economic and social development planning, and the provision of public services.

3. Suggestions, guidelines for developing public participation in the development of Nong Bua Subdistrict Administrative Organization, Mueang District, Nong Bua Lamphu Province, include: 1) Nong Bua Subdistrict Administrative Organization should organize meetings or open forums for public participation in various aspects regularly every month.

Keywords : Participation, community development, subdistrict municipality

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพุทธศักราช 2550 มาตรา 78 (3) กล่าวว่า รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นของตนเอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานด้านสารสนเทศในท้องถิ่นขนาดใหญ่โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น นั้นรัฐจึงได้เพิ่มบทบาทอำนาจหน้าที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการบริหารจัดการ แทนเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องรวดเร็วและทั่วถึง แต่เงื่อนไขที่สำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานกระจายอำนาจดังกล่าวประสบผลสำเร็จคือการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะเข้ามาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการกิจและร่วมตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้การปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างโปร่งใสเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน โดยมีคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ก.ก.ถ.) ทำหน้าที่กำหนดอำนาจและหน้าที่การจัดสรรภาษีอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้กับท้องถิ่นเป็นสำคัญ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550)

การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดหมายในการพัฒนาการกำหนดภารกิจ และแนวทางการดำเนินการเพื่อนำไปสู่จุดหมายอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้การกำหนดแผนงานและโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทิศทางที่สอดคล้องและประสานสนับสนุนในจุดมุ่งหมายร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะทำให้ปัญหาและความต้องการได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสมแล้ว ยังเป็นการบริหารทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด องค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน ได้ทำการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งโครงสร้างพื้นฐานทั่วไป เช่น การก่อสร้าง และซ่อมแซม ถนน สะพาน และแหล่งน้ำ

ต่าง ๆ ทางด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การสนับสนุนและส่งเสริมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ การส่งเสริมให้ผู้ด้อยโอกาส การช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยต่าง ๆ ให้แก่ราษฎร โดยการเน้นการบริการให้เกิดความพอใจแก่ราษฎรอย่างสูงสุด (เลิศชาย หอมหวล, 2564)

ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานการปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู จากรายงานผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ 2566 พบข้อเสนอแนะว่า ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของเทศบาลตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ทั้งก่อนการดำเนินโครงการ ระหว่างการดำเนินโครงการ และเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ โดยหาแนวทาง วิธีการให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู รวมถึงเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ และตรวจสอบการดำเนินโครงการให้มากขึ้น รวมถึงประชาชนโดยทั่วไปยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในการเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการในด้านต่าง ๆ (เทศบาลตำบลนาหนองพุ่ม, 2567)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาทำงานอยู่ในเทศบาลตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู จึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัยในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่าง ๆ เพราะหากสามารถสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านได้นั้น ก็จะมีการพัฒนาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านที่ดีขึ้น และเพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ ใช้เป็นข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน

2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน
4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู 15 หมู่บ้าน จำนวน 8,212 คน (เทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน Taro Yamane (1973 : 125) (อ้างอิงใน บุญชม ศรีสะอาด 2538 : 40) และการกำหนดความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 381 คน และเลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

2.1 ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม 4 ข้อ โดยสอบถาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยเป็นแบบปลายปิด (Close ended question) ให้เลือกตอบในช่องที่กำหนด

2.2 ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จำนวน 20 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถาม จะมีคำตอบให้เลือกโดยใช้มาตรฐานวัดแบบ 5 ระดับ

2.3 ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยเป็นแบบคำถามปลายเปิด

การสร้างและการตรวจตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ แบบสอบถามฉบับนี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู จากนั้น มากำหนดกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย กำหนดนิยามและเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู และตรวจสอบเนื้อหาแบบสอบถามว่าครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่ จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมา ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) เพื่อหาค่า IOC (Index of item Objective Congruence) และให้ข้อเสนอแนะ

4. การทดลองใช้เครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลกุดดินจี่ อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวนซึ่งเป็นตำบลใกล้เคียง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าความเที่ยงตรงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) แบบ Cronbach's alpha ซึ่งต้องได้ค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.75

5. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปเก็บรวบรวมกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยพณิชยบัณฑิต ถึงผู้นำชุมชนในแต่ละชุมชน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู 15 หมู่บ้าน

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งชี้แจงเกี่ยวกับการวิจัยประโยชน์ต่างๆ ประชาชนตอบแบบสอบถามแล้วเก็บรวบรวมกลับคืนมาในวันเดียวกัน

3.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยใช้วิธีการประมวลผลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูล และตอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา สถิติที่ใช้คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน และค่าร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู สถิติที่ใช้คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเชิงอนุมานทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ กับตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ t-test สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ 2 กลุ่ม สำหรับการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ และใช้สถิติ One-way ANOVA สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป สำหรับการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ หากพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จะทำการทดสอบ ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของ ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's method)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.18	0.57	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.13	0.45	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.08	0.60	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.17	0.50	มาก
รวม	4.14	0.36	มาก

1. จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D = 0.36) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.18$, S.D = 0.57) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} =$

4.17, S.D = 0.50) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X}$ = 4.08, S.D = 0.60) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.18, S.D = 0.57) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1. ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดพัฒนาชุมชน ($\bar{X}$ = 4.34, S.D = 0.81) รองลงมา คือ ข้อ 3. ท่านมีส่วนร่วมกำหนดการใช้ทรัพยากรที่จะใช้ในกิจกรรมโครงการพัฒนาชุมชน ($\bar{X}$ = 4.28, S.D = 0.64) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 5. ท่านมีส่วนร่วมในการแสวงหางบประมาณในการพัฒนาชุมชน ($\bar{X}$ = 4.01, S.D = 0.79)

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.13, S.D = 0.45) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 10. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มจิตอาสาพัฒนาชุมชน ($\bar{X}$ = 4.24, S.D = 0.69) รองลงมา คือ ข้อ 9. ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชน ($\bar{X}$ = 4.20, S.D = 0.70) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 6. ท่านมีส่วนร่วมออกแรงในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน ($\bar{X}$ = 4.04, S.D = 0.77)

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.08, S.D = 0.60) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 11. ท่านมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมโครงการ พัฒนาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ($\bar{X}$ = 4.24, S.D = 0.71) รองลงมา คือ ข้อ 15. ท่านได้รับผลประโยชน์จากสวัสดิการในชุมชน ($\bar{X}$ = 4.23, S.D = 0.84) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 14. ท่านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จากการพัฒนาชุมชน ($\bar{X}$ = 3.93, S.D = 0.99)

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.17, S.D = 0.50) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 17. ท่านมีส่วนติดตามผลการดำเนินงานของโครงการพัฒนาชุมชน ($\bar{X}$ = 4.39, S.D = 0.80) รองลงมา คือ ข้อ 19. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ($\bar{X}$ = 4.16, S.D = 0.82) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 16. ท่านมีส่วนร่วมสังเกตการณ์ การทำงานของผู้รับจ้าง ภายนอกที่มาทำงานพัฒนาในชุมชน ($\bar{X}$ = 4.05, S.D = 0.97)

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภูไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ 1) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู 2) กระตุ้นให้ประชาชนสนใจและเกิดการเรียนรู้ เข้าใจ เพื่อให้เกิดทัศนคติเชิงบวกกับ กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม 3) สนับสนุนความเป็นอยู่ของประชาชน เช่น การช่วยเหลือผู้สูงอายุ ผู้พิการ หรือผู้ด้อยโอกาสในสังคม รวมถึงการสนับสนุนทางการศึกษาและสุขภาพ และ 4) ส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานต่าง ๆ อีกทั้งยังได้เข้ามาตรวจสอบ กำกับดูแลการบริหารงานได้

อภิปรายผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ทางเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ให้สำคัญในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น มีการสร้างช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชน เช่น การประชุมชุมชน การจัดประชุมชี้แจง หรือการจัดกิจกรรมสาธารณะ ซึ่งช่วยให้ประชาชนมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการและปัญหาที่ชุมชนต้องการให้แก้ไข รวมทั้งประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเทศบาล เช่น การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลที่สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาของชุมชน โดยมีการเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาและการวางแผนร่วมกันระหว่างประชาชนกับหน่วยงานเทศบาล อีกทั้งเทศบาลมีการจัดกิจกรรมอบรมหรือการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาและการจัดการทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยให้ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจในการพัฒนาชุมชนของตนเอง จึงทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชชานนท์ ลือนาม และบุญเหลือ บุปผามาลา (2567) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวคู อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวคู อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของฟางสวย แก้วเกิดเคน และบุญเหลือ บุปผามาลา (2567) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ

พัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ประชาชนมีความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการพัฒนาชุมชน และเข้าใจว่าการมีส่วนร่วมของตนเองมีผลต่อการพัฒนาสังคมโดยรวมจึงทำให้ผลการมีส่วนร่วมออกมาในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวนิดา รุ่งโยธิน (2561) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านประเมินผล รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจ ด้านรับผลประโยชน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการปฏิบัติการ

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันของประชาชนส่งผลต่อมุมมองที่ต่างกันออกไปในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้มในด้านต่าง ๆ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่สูงจะมีมุมมองต่อการทำงานของเทศบาลตำบลนาหนองหุ้มที่แตกต่างออกไปซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฟางสวຍ แก้วเกิดเคน และบุญเหลือ บุปผามาลา (2567) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลหนองเม็ก อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาเทศบาลตำบลหนองเม็กแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจเป็นเพราะคนรุ่นใหม่หรือผู้มีการศึกษาสูงมักมีความตระหนักรู้และความสนใจในเรื่องการพัฒนาชุมชนมากกว่า นอกจากนี้ผู้ที่มีการศึกษาสูงอาจมีความรู้และทักษะในการเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรที่ทำให้พวกเขาสามารถมีส่วนร่วมได้มากกว่า ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภูไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของโสภา แสงนิล และพิชัยรัฐ หมีนดัวง (2564) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานของโรงพยาบาลหนองบัวลำภู อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วม

ของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานของโรงพยาบาลหนองบัวลำภู อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยภาพรวมพบว่า เพศและตำแหน่ง ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ นงนุช คำเหล็ก (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลป่าไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ดังนั้นทางเทศบาลตำบลนาหนองทุ่มควรมีการดำเนินการดังนี้

1. กำหนดนโยบายด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ กระตุ้นให้ประชาชน มีส่วนติดตามผลการดำเนินงานของการพัฒนาในชุมชน และรับผลประโยชน์ร่วมกัน กับเทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู

2. กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการเปิดช่องทางให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงาน การใช้งบประมาณ การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาเทศบาล

3. จัดตั้งกลุ่มตัวแทนจากชุมชน เช่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นหรือกลุ่มตัวแทนในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดูแลการดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ ในพื้นที่นั้น ๆ โดยมีการแบ่งหน้าที่ให้ชัดเจน

4. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา และการรับผลประโยชน์จากโครงการต่าง ๆ จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือจากประชาชน รวมถึงสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม ให้สามารถตอบสนองความต้องการและพัฒนาชุมชนให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองหุ้มอำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อให้ได้คำตอบเพิ่มเติมในประเด็นที่การศึกษาเชิงปริมาณไม่สามารถทำได้

2. ควรดำเนินการจัดทำวิจัยศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในด้านอื่น ๆ เพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองร่วมกับหน่วยงาน

เอกสารอ้างอิง

เทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม.(2567). รายงานผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น.

เทศบาลตำบลนาหนองหุ้ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู.

บุญชม ศรีสะอาด. (2538). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

ฟางสวย แก้วเกิดเคน และบุญเหลือ บุปผามาลา. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลหนองเม็ก อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี. คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุพนธ์ิต.

นงนุช คำแหล้. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลป่าไม้งาม อำเภอมืองจังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารเสฏฐริทย์ปริทัศน์, 4(2), 132-143.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช. (2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. เรียกใช้เมื่อ วันที่ 19 ตุลาคม 2567 จาก <https://library.parliament.go.th/th/raththrrmnuyuahngrachxanacakri thy>

รัชชานนท์ ลือนาม และบุญเหลือ บุปผามาลา. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวคู อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี. คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุพนิต.

เลิศชาย หอมหวล. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาอาน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย. คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุพนิต

วนิดา รุ่งโยธิน. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี. คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

โสภา แสงนิล และพิชัยรัฐ หมั่นด้วง. (2564). การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานของโรงพยาบาลหนองบัวลำภู อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุพนิต.

Taro Yamane. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: New York: Harper. & Row.

คุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู*

SERVICE QUALITY OF NONG BUA LAMPHU

PROVINCIAL LAND OFFICE

ธนภัทร คีรี¹ และ พิชัยรัฐ หมั่นดวง²

Thanaphat Keeree¹ and Pichairat Muenduang²

¹⁻²วิทยาลัยพินทุบัณฑิต วิทยาลัยพินทุบัณฑิต

¹⁻²Pitchayabundit College, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: thanaphatkeeree@kkumail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู 2) ระดับเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ และ 3) แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือประชาชนทั่วไปที่มาใช้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 400 คน ด้วยการใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูล ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติค่าทีและใช้สถิติเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D = 0.38) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ($\bar{X} = 4.16$, S.D = 0.36) รองลงมา คือ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ($\bar{X} = 4.15$, S.D = 0.36) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ ($\bar{X} = 3.66$, S.D = 0.69)

2. การเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน

* Received 31 January 2025; Revised 18 February 2025; Accepted 20 February 2025

3. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ เปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการให้บริการและค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนเข้าใจในกระบวนการและไม่มีข้อสงสัย

คำสำคัญ : คุณภาพการให้บริการ, สำนักงานที่ดิน, ผู้รับบริการ

ABSTRACT

This research aimed to study 1) the level of service quality of the Nong Bua Lamphu Provincial Land Office, 2) the comparative level of service quality of the Nong Bua Lamphu Provincial Land Office classified by gender, age, education level, and occupation, and 3) the guidelines for developing the service quality of the Nong Bua Lamphu Provincial Land Office. The sample group used in this research was 400 general public who used the services of the Nong Bua Lamphu Provincial Land Office by using Yamane's formula and random sampling. The instrument used for data collection was a questionnaire. The statistics used for analysis were numbers, percentages, means, and standard deviations. The data analysis was done by testing hypotheses using t-test and f-test.

The research results found that

1. The overall quality of service of the Nong Bua Lamphu Provincial Land Office was at a high level ($\bar{X} = 3.94$, S.D = 0.38). When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest mean was the tangibility of the service ($\bar{X} = 4.16$, S.D = 0.36), followed by the reliability ($\bar{X} = 4.15$, S.D = 0.36), and the aspect with the lowest mean was the aspect of knowing and understanding service recipients ($\bar{X} = 3.66$, S.D = 0.69).

2. Comparison of the quality of the service of the Nong Bua Lamphu Provincial Land Office classified by gender, age, education level, and occupation. Overall, people with different occupations have different opinions on the quality of the service of the Nong Bua Lamphu Provincial Land Office at a statistically significant level of 0.05. People with different genders, ages, and education levels have no different opinions on the quality of the service of the Nong Bua Lamphu Provincial Land Office.

3. Guidelines for developing the quality of the service of the Nong Bua Lamphu Provincial Land Office include disclosing various information about the

service and related fees so that people understand the process and have no doubts.

Keywords: Service quality, Land Office, Service recipients

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพของการบริการภาครัฐให้มีความทันสมัยก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและสามารถแก้ไขปัญหาที่มีอยู่อย่างเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพของภาครัฐให้เกิดความเชื่อมโยงและบูรณาการผ่านการกำหนดความสัมพันธ์ในเชิงภารกิจทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้การทำงานร่วมกันในระดับพื้นที่เกิดความเข้มแข็ง ไม่ซ้ำซ้อน มีความชัดเจนภายใต้ขนาดของรัฐที่เหมาะสม ทุกฝ่ายถือเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพ มีการติดตามประเมินผลให้ครอบคลุม ตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ระหว่างการดำเนินการ และหลังการดำเนินการ ซึ่งจำเป็นต้องส่งเสริมและขับเคลื่อนการดำเนินการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้งในมิติภารกิจพื้นฐาน ภารกิจยุทธศาสตร์ และภารกิจพื้นที่โดยบุคลากรภาครัฐต้องมีความมุ่งมั่น มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นมืออาชีพ มีสมรรถนะสูง มีระบบมีค่านิยมและวัฒนธรรมในการทำงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เพื่อให้บริการประชาชนที่มีความคาดหวังเมื่อมาใช้บริการว่าจะได้รับความสะดวก รวดเร็ว ทันใจ ถูกต้อง สมบูรณ์ ได้รับประโยชน์สูงสุดได้รับการต้อนรับที่อบอุ่น ผู้ให้บริการให้ความสนใจ เอาใจใส่อย่างเท่าเทียมกัน ตอบสนองความต้องการอย่างถูกต้องและถูกใจ สร้างความประทับใจและพึงพอใจ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

กรมที่ดินเป็นหน่วยงานภาครัฐที่สังกัดในกระทรวงมหาดไทย เป็นองค์การที่มีความเป็นเลิศในการบริหารจัดการและคุ้มครองสิทธิการถือครองที่ดินของรัฐและประชาชน มุ่งเน้นการให้บริการโดยการบริหารจัดการที่ดิน ออกหนังสือแสดงสิทธิ และให้บริการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ เพื่อให้บุคคลมีความมั่นคงในการถือครองที่ดินและได้รับบริการที่มีคุณภาพตลอดจนการบริหารจัดการที่ดินของรัฐให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดมีเจตนารมณ์ในการปฏิบัติราชการให้มีความโปร่งใส มีความเป็นธรรม ยึดมั่นในหน้าที่

ซึ่งในปัจจุบันการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ในสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู ต้องพบปะกับประชาชนที่มารับบริการโดยตรงซึ่งในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของภาครัฐในยุคปัจจุบันนั้น จำเป็นจะต้องมีความเสมอภาคและต่อเนื่อง ด้วยวันนี้จึงมีความจำเป็นในการที่จะต้องติดตามประเมินผลของการให้บริการต่อประชาชน เพื่อวัดถึงระดับ

ประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ของงานบริการ ดังนั้นความคิดเห็นของผู้มารับบริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู จึงเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่จะสามารถแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร และการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มารับบริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู ในปัจจุบันยังพบว่า กระบวนการให้บริการเกิดความล่าช้าในบางส่วนงาน มีขั้นตอนหลายขั้นตอนทำให้เสียเวลานานและประชาชนบางคนยังขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการให้บริการ ทำให้ไม่สามารถใช้บริการได้เท่าที่ควร (สำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู, 2567)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู ว่ามีความคิดเห็นอย่างไรต่อคุณภาพการบริการ อย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อที่จะได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาปรับปรุงหรือเป็นแนวทางในการแก้ไขในการดำเนินงาน โดยมีจุดมุ่งหวังเพื่อที่จะสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการให้ได้รับความพอใจมากที่สุด อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้ทราบและหาวิธีการขยายผลในการดำเนินการแก้ไขปรับปรุงไปสู่ประสิทธิภาพของหน่วยงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือประชาชนทั่วไปที่มาใช้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู อ้างอิงจากสถิติที่ผ่านมา 3 เดือน พบว่ามีประชาชนมาใช้บริการ จำนวน 4,200 คน ใน 3 เดือน (สำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนทั่วไปที่มาใช้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู โดยใช้แนวคิดการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ (Taro Yamane ,1973) (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด 2538) และการกำหนดความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

2.1 **ตอนที่ 1** เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ของผู้มารับบริการต่าง ๆ ในสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check list) คำถามทั้งหมด 4 ข้อ

2.2 **ตอนที่ 2** แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภูจำนวน 29 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1	ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	จำนวน 6 ข้อ
ด้านที่ 2	ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้	จำนวน 7 ข้อ
ด้านที่ 3	ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ	จำนวน 5 ข้อ
ด้านที่ 4	ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ	จำนวน 5 ข้อ
ด้านที่ 5	ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ	จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ การวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามเชิงสำรวจ (survey) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินดังนี้ 1) ศึกษาหลักการและวิธีสร้างแบบสอบถามจากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดขอบข่ายของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3) ร่างแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู 4) นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ให้ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of objective congruence : IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 5) นำแบบสอบถามไปลองใช้ (Try out) กับประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการที่สำนักงานที่ดินจังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.800 และ 6) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขอนหนังสือจากวิทยาลัยพินธุบัณฑิต ถึงคณะผู้บริหารสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่มาใช้บริการภายในสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและชี้แจงการตอบแบบสอบถามอย่างละเอียด แล้วให้กลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามที่ตอบแล้ว กลับคืนมายังผู้วิจัยโดยตรง

3.3 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อ ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม บันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภูครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยทำการวิเคราะห์ตามขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล โดยจำแนกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยหาค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) นำเสนอในรูปตาราง

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกเป็นรายด้านและสรุปรวมทุกด้าน โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, (2545)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

1.1 หาค่าความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of objective congruence : IOC)

1.2 หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.4 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 การทดสอบค่าที่ t – test (Independent samples) ใช้ทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปร 2 ตัวแปร

3.2 การทดสอบค่าเอฟ F – test (One way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่าง ก็หาความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) ใช้ทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่มีมากกว่า 2 ตัวแปร

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 55.75 อายุระหว่าง 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.00 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 35.50 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร/ทำสวน/ทำไร่/ทำนา คิดเป็นร้อยละ 33.75

ตารางที่ 1 คุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวม

คุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	4.16	0.36	มาก
2. ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้	4.15	0.36	มาก
3. ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ	4.06	0.53	มาก
4. ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ	3.95	0.48	มาก
5. ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ	3.66	0.69	มาก
รวม	3.94	0.38	มาก

2. จากตารางที่ 1 พบว่า คุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D = 0.38) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ($\bar{X} = 4.16$, S.D = 0.36) รองลงมา คือ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ($\bar{X} = 4.15$, S.D = 0.36) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ ($\bar{X} = 3.66$, S.D = 0.69) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D = 0.36) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 5. สำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู จัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ที่นั่ง ห้องน้ำ สถานที่จอดรถ ($\bar{X} = 4.49$, S.D = 0.60) รองลงมา คือ ข้อ 6. สำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู จัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อคนพิการ และผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 4.31$, S.D = 0.57) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 2. สำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องใช้ พร้อมให้บริการตลอดเวลา ($\bar{X} = 3.56$, S.D = 1.08)

2.2 ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D = 0.36) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 7. สำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู มีเอกสารและแบบฟอร์มต่าง ๆ ไว้บริการประชาชน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหายุ่งยากในขั้นตอนการรับบริการ ($\bar{X} = 4.40$, S.D = 0.73) รองลงมา คือข้อ 8. ข้าราชการหรือพนักงานของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู ให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.23$, S.D = 0.64) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 13. สำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู มีรูปแบบการให้บริการที่ทันสมัย ($\bar{X} = 4.00$, S.D = 0.79)

2.3 ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D = 0.53) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 15. พนักงานของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู บริการประชาชนด้วยความรวดเร็ว และฉับไว ไม่ต้องรอนาน ($\bar{X} = 4.13$, S.D = 0.78) รองลงมา คือข้อ 18. สำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู มีการแจ้งให้ผู้รับบริการทราบอย่างชัดเจนว่าจะได้รับบริการนั้นเมื่อใด เช่น จะต้องใช้เวลาทำบัตรประชาชนกี่นาที ($\bar{X} = 4.12$, S.D = 0.77) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 17. สำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู ดูแลเอาใจใส่และตอบสนองความต้องการของประชาชนเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.01$, S.D = 0.93)

2.4 ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D = 0.48) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 19. สำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภูมีเบอร์โทรศัพท์ สำหรับรับเรื่องร้องเรียน แจ้งปัญหาต่าง ๆ หรือขอความช่วยเหลือได้ตลอดเวลา ($\bar{X} = 4.16$, S.D = 0.79) รองลงมา คือข้อ 21. สำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู มีสื่อประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ หลายช่องทาง ($\bar{X} = 4.11$, S.D = 0.75) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 23. สำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู มีความเอาใจใส่ต่อผู้รับบริการในแต่ละรายอย่างเท่าเทียมกัน ($\bar{X} = 3.53$, S.D = 1.04)

2.5 ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D = 0.69) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 29. พนักงานของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ ($\bar{X} = 4.11$, S.D = 0.75) รองลงมา คือข้อ 26. พนักงานของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู ยอมรับคำติชม

พร้อมรับคำติชมไปปรับปรุงแก้ไข ด้วยท่าทีที่เต็มใจ ($\bar{X} = 3.64$, $S.D = 0.97$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 24. สำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน ($\bar{X} = 3.51$, $S.D = 1.06$)

3. ผลการเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภูที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน

4. แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ 1) ควรมีการให้บริการที่สะดวกและรวดเร็ว 2) เปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการให้บริการและค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนเข้าใจในกระบวนการและไม่มีข้อสงสัย 3) ลดระยะเวลาในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการที่ดิน เช่น การโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน การออกเอกสารสำคัญ และการแก้ไขข้อมูลต่าง ๆ และ 4) สร้างทีมงานที่สามารถให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการทำธุรกรรมที่ดินอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

อภิปรายผลการวิจัย

1. คุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ รองลงมา คือ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าทางสำนักงานที่ดินได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู อยู่เสมอ มีการพัฒนาระบบให้บริการผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น การจองคิวบริการออนไลน์, การตรวจสอบข้อมูลที่ดิน และการชำระค่าธรรมเนียมผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้สะดวกขึ้น มีการจัดทำเว็บไซต์ที่ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริการด้านที่ดินอย่างครบถ้วน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน, รายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการให้บริการ และข้อกำหนดต่าง ๆ รวมถึงมีการจัดอบรมให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อเพิ่มทักษะการให้บริการ, ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน และการใช้เทคโนโลยีในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนิสา วรรณภักดี และบุญเหลือ บุปผามาลา (2566) วิจัยเรื่องคุณภาพการให้บริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการให้บริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ ($\bar{X} = 4.20$) รองลงมาคือด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ ($\bar{X} =$

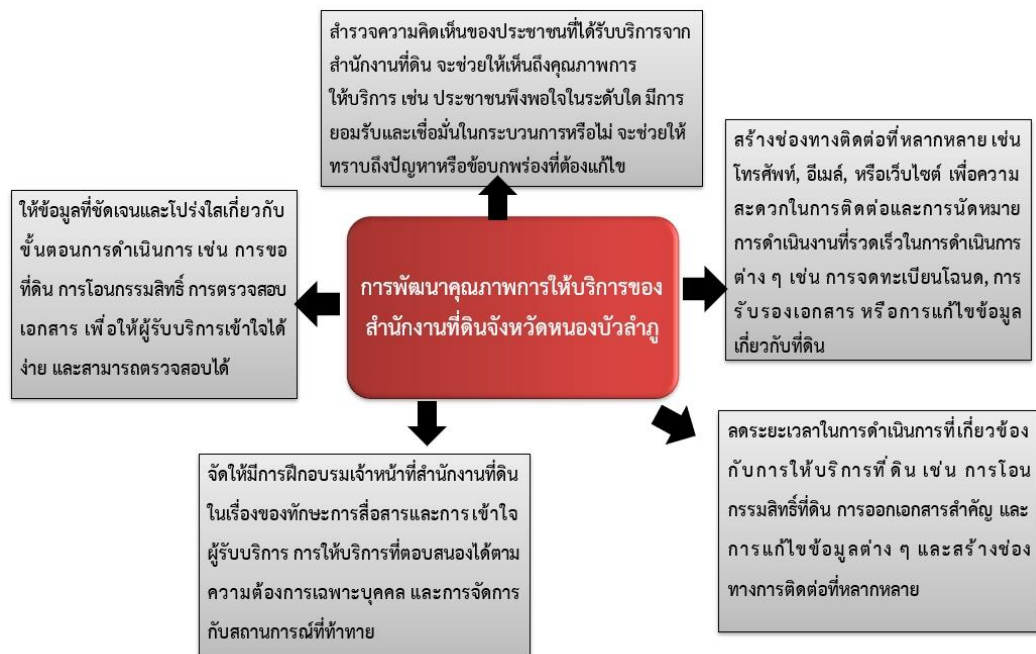
4.13) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ($\bar{X} = 3.39$) ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 15. ให้บริการประชาชนด้วยความซื่อสัตย์ ซื่อตรง ไม่มีการเรียกสินบน ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมาคือข้อ 17. เจ้าหน้าที่มีความจริงใจและตั้งใจในการแก้ปัญหาให้ท่าน ($\bar{X} = 4.08$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 20. เจ้าหน้าที่มีความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ไม่ขอสิ่งตอบแทน ไม่รับสินบน ไม่หาประโยชน์ในทางมิชอบ เป็นต้น ($\bar{X} = 2.85$) ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 26. มีการแจ้งให้ผู้รับบริการทราบอย่างชัดเจนว่าจะได้รับบริการนั้นเมื่อใด ($\bar{X} = 4.08$) รองลงมาคือข้อ 27. การให้บริการแก่ประชาชนมีหลากหลายช่องทาง ($\bar{X} = 3.91$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 23. เจ้าหน้าที่บริการประชาชนด้วยความรวดเร็ว และฉับไว ไม่ต้องรอนาน ($\bar{X} = 2.78$) และด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 31. มีเบอร์โทรศัพท์สำหรับรับเรื่องร้องเรียน แจ้งปัญหาต่าง ๆ หรือขอความช่วยเหลือได้ตลอดเวลา ($\bar{X} = 4.50$) รองลงมาคือข้อ 33. แจ้งข้อมูลจำเป็นที่ประชาชนต้องรับรู้อย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 4.35$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 36. เจ้าหน้าที่มีความเอาใจใส่ต่อผู้รับบริการในแต่ละรายอย่างเท่าเทียมกัน ($\bar{X} = 4.02$) และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวิณารัตน์ หนูแก้ว (2559) วิจัยเรื่องคุณภาพการให้บริการของสำนักงานอัยการจังหวัดจันทบุรี ผลการวิเคราะห์คุณภาพบริการของสำนักงานอัยการจังหวัดจันทบุรี พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการบริการ อยู่ในระดับดีมาก โดยประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการในด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ มีความเห็นว่าคุณภาพการบริการอยู่ในระดับดีมาก เป็นอันดับแรกรองลงมาด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ มีความเห็นว่าคุณภาพการบริการอยู่ในระดับดีมากด้านความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจในผู้รับบริการ มีความเห็นว่าคุณภาพการบริการอยู่ในระดับดีมากด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ มีความเห็นว่าคุณภาพการบริการอยู่ในระดับดีมาก และสุดท้ายด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ มีความเห็นว่าคุณภาพการบริการอยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวดี ไร่สกุล และ จุฑาภรณ์ คงรักษักวิน (2560) วิจัยเรื่องคุณภาพการให้บริการความช่วยเหลือทางกฎหมายของสำนักคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายของสำนักคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ อยู่ในระดับดีมากเป็นอันดับหนึ่ง และรองลงมาคือ ด้านการเอาใจใส่ต่อผู้รับบริการ ด้านการให้ความเชื่อมั่นและไว้วางใจแก่ผู้รับบริการ และด้านกายภาพของการบริการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของมยุรี ชะพินิจ และชาญยุทธ หาญชนะ (2565) วิจัยเรื่องคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัด

หนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04$, $\sigma = 0.41$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ ($\mu = 4.32$, $\sigma = 0.37$) รองลงมาคือด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ ($\mu = 4.12$, $\sigma = 0.31$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการตอบสนองต่อผู้มารับบริการ ($\mu = 3.90$, $\sigma = 0.78$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าทางศาลจังหวัดหนองบัวลำภู มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมไปถึงห้องสุขา ที่อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน จำนวนเพียงพอ และมีความสะอาด ควรพัฒนาให้เกิดความปลอดภัยในการใช้งานให้ดียิ่งขึ้น ประกอบกับการดูแลสิ่งแวดล้อมบริเวณ ห้องสุขา จัดภูมิทัศน์บริเวณ ม้านั่งเพื่อให้ประชาชนที่มาใช้บริการเกิดความประทับใจต่อประชาชนที่มาติดต่องานราชการต่าง ๆ

2. ผลการเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าอาชีพแต่ละอาชีพมีมุมมองความคิดเห็นที่ต่างกัน สำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู มีแนวทางการปฏิบัติต่อผู้มารับบริการในแนวทางเดียวกัน จึงทำให้ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมยุรี ชะพินิจ และชาญยุทธ หาญชนะ (2565) วิจัยเรื่องคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่าประชาชนที่มีอาชีพ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู มีแนวทางการปฏิบัติต่อผู้มารับบริการในแนวทางเดียวกัน จึงทำให้ประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีมุมมองเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมยุรี ชะพินิจ และชาญยุทธ หาญชนะ (2565) วิจัยเรื่องคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับของธัมมาภรณ์ ศรีเคลือบ และพัฒนสิน สำเร็จรัมย์ (2559) วิจัยเรื่องการบริการสาธารณะของเทศบาล ศึกษากรณีเทศบาลตำบลเมืองบัวอำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าประชาชนเพศหญิงและเพศชาย มีความคิดเห็นต่อการบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลเมืองบัว อำเภอกะษัตริย์ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ และอาชีพของประชาชน ไม่ส่งผลใด ๆ ต่อความคิดเห็นของประชาชนแต่อย่างใด

องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ ดังนั้นทางสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู ควรมีการดำเนินการดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

1.1 สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการ ความคาดหวัง และปัญหาของผู้รับบริการ สามารถทำได้โดยการสอบถามผ่านการสัมภาษณ์หรือแบบสอบถาม เพื่อให้เข้าใจถึงความต้องการที่แท้จริง เช่น ความสะดวกในการเข้าถึงบริการ หรือการรับรู้ถึงขั้นตอนการให้บริการ เป็นต้น

1.2 ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการฟังและตอบสนองต่อข้อสงสัยของผู้รับบริการ จะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถเข้าใจและแก้ไขปัญหาของผู้รับบริการได้อย่างตรงจุด นอกจากนี้ ควรเน้นการสื่อสารที่เป็นมิตรและโปร่งใส รวมถึงการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย

1.3 เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถติดต่อได้สะดวกและรวดเร็ว ควรมีช่องทางการติดต่อหลากหลาย เช่น โทรศัพท์ อีเมล หรือช่องทางออนไลน์ เช่น Line หรือ Facebook Messenger เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถเลือกช่องทางที่เหมาะสมกับตัวเองได้

1.4 ประเมินผลการให้บริการเป็นระยะ เพื่อรับข้อเสนอแนะจากผู้รับบริการและปรับปรุงการบริการให้ดีขึ้นเป็นสิ่งสำคัญ ควรมีการจัดทำแบบประเมินความพึงพอใจหลังการใช้บริการ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการบริการต่อไป

1.5 พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถเข้าถึงข้อมูลของผู้รับบริการได้ง่ายและรวดเร็ว จะช่วยให้การให้บริการมีความรวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู กับสำนักงานที่ดินในจังหวัดอื่น ๆ

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการของสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู

2.3 การวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นการเจาะข้อมูลเชิงลึก

เอกสารอ้างอิง

- ธัมมาภรณ์ ศรีเคลือบ และพัฒน์ศิณ สำเร็จรัมย์. (2559). การบริการสาธารณะของเทศบาลศึกษากรณีเทศบาลตำบลเมืองบัวอำเภอกะเปอร์วิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนครราชสีมา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2538). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- มยุรี ชะพินิจ และชาญยุทธ หาญชนะ. (2565). คุณภาพการให้บริการของศาลจังหวัดหนองบัวลำภู. คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุบัณฑิต.
- วีณารัตน์ หนูแก้ว. (2559). คุณภาพการให้บริการของสำนักงานอัยการจังหวัดจันทบุรี. ในวิทยานิพนธ์ นศ.ม. (บริหารรัฐกิจ) ชลบุรี. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔). เรียกใช้เมื่อ 2 มกราคม 2567 จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=6420&filename=de
- สุวตัตถ์ ไกรสกุล และจุฑาภรณ์ คงรักษ์กวิน. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี. วารสารร่วมพฤษ มหวิทยาลัยเอกรก, 35(2), 119-140.

สุนิสา วรรณภักดี และบุญเหลือ บุษปมาลา. (2566). คุณภาพการให้บริการของสำนักงาน
อัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดหนองบัวลำภู.
วารสารพุทธมอญ คุณยวิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม, 8(2), 216-
227.

สำนักงานที่ดินสำนักงานที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู. (2567). ข้อมูลพื้นฐานสำนักงานที่ดิน.
จังหวัดหนองบัวลำภู.เรียกใช้เมื่อ 15 ธันวาคม 2567 จาก
<https://www.nesdc.go>.

Cronbach, L.J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests.
Psychometrika, 16, 297 – 334.

Taro Yamane. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: New York:
Harper. & Row.

การพัฒนาความสามารถในการถอดความจากงานเขียนเชิงวิชาการ
โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด สำหรับนักศึกษา
สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล*

DEVELOPMENT OF WRITTEN PARAPHOSING'S COMPETENCY
BY THINK-PAIR-SHARE MODEL FOR THAI LANGUAGE STUDENTS FACULTY
OF EDUCATIONAL SANTAPOL COLLEGE

มาลินี ผลประเสริฐ¹, ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์², ทิพย์วรรณ แพงบุปผา³, สารัต วิเศษหลง⁴
มิลินท์ ศิรินทร์กัญญา⁵, เดือนฉาย ผ่องใส⁶ และ เบนจาสิริ เจริญสวัสดิ์⁷

Malinee Pholprasert¹, Titimon Chadcharunrat², Thipyawan Phaengbuppha³, Sarat Wiselong⁴,
Milint Sirinkanya⁵, Duanchai Phongsai⁶, and Benchasiri Charoensawad⁷

¹⁻⁷วิทยาลัยสันตพล

¹⁻⁷SantapolCollege,Thailand.

Corresponding Author's Email: Benchasiri@stu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียน 2.ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องการถอดความจากงานเขียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อความเหมาะสมต่อการวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า

1) นักศึกษาที่เรียนเรื่องการถอดความจากงานเขียนเชิงวิชาการโดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิดมีความก้าวหน้าทางการเรียนอยู่ในระดับสูง จำนวน 3 คน อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 8 คน และอยู่ในระดับต่ำจำนวน 3 คน

2) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องการถอดความจากงานเขียนเชิงวิชาการโดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิดโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน อยู่ในระดับสูงสุด

* Received 9 February 2025; Revised 19 February 2025; Accepted 20 February 2025

รองลงมา เนื้อหาที่มีความเหมาะสมต่อระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน และข้อที่อยู่ระดับต่ำสุด คือ กิจกรรมเพื่อนคู่คิดช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะการคิดได้

คำสำคัญ: การถอดความ, การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด, นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย

Abstract

This research aimed to 1.Study students' academic progress. 2.Examine the satisfaction of Thai language major students with the learning management approach for paraphrasing written texts using the peer-assisted learning model in the Faculty of Education at Santapol College.

The sample group consisted of 14 first-year Thai language major students from the second semester of the 2023 academic year, selected through purposive sampling to ensure appropriateness for the research. The research instruments included a pre-test and post-test, a learning management plan, and a satisfaction questionnaire. The statistical methods used for data analysis included mean and standard deviation.

The research findings revealed that Among the students who learned paraphrasing academic writing using the peer-assisted learning model, 3 students showed a high level of academic progress, 8 students were at a moderate level, and 3 students were at a low level.

Students' overall satisfaction with the learning management approach for paraphrasing academic writing using the peer-assisted learning model was at a high level. When analyzing individual aspects, the highest-rated aspect was the usefulness of the content in enhancing students' learning. The next highest was the suitability of the content in relation to the duration of the lessons. The lowest-rated aspect was the effectiveness of the peer-assisted learning activities in developing students' critical thinking skills.

Keywords: Paraphrasing, Think-pair-share Learning Management Model , Thai language students.

บทนำ

งานเขียนเชิงวิชาการ ถือเป็นองค์ความรู้เชิงวิชาการที่ได้จากการตกผลึกทางความคิดของผู้เขียนที่ต้องการถ่ายทอดหรือสื่อสารให้ผู้อื่นได้รับรู้ผ่านกระบวนการเรียบเรียงอย่างเป็นระบบ ดังนั้น การเขียนเชิงวิชาการจึงเป็นทักษะสำคัญที่จะต้องได้รับองค์ความรู้และการฝึกฝนที่ถูกต้อง เพื่อนำไปปรับใช้ในการพัฒนาผลงานทางวิชาการต่าง ๆ (พิเชษฐ์ พินิจ, 2555 : 2)

จากการศึกษาผลการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้หลายสถานศึกษา พบว่ายังมีปัญหาล้ำกันอยู่ อาทิเช่น ทศนีย์ ทานตวนิช (2558) ศึกษาเรื่อง ข้อผิดพลาดในการเขียนเชิงวิชาการของนิสิตสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยบูรพา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อผิดพลาดด้านเนื้อหาการใช้ภาษาและรูปแบบในการเขียนเชิงวิชาการของนิสิตสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยบูรพาและวิเคราะห์สาเหตุความผิดพลาด พบว่า ข้อผิดพลาดในการเขียนเชิงวิชาการประกอบไปด้วย 1) ด้านเนื้อหา และ 2) ด้านการใช้ภาษา โดยควรมีแนวทางแก้ไข ได้แก่ การเสริมความรู้การพัฒนาทักษะ และการปลูกฝังเจตคติ ทั้งนี้ นิสิตสาขาภาษาไทยมีความรู้และความเข้าใจกระบวนการการเขียนเชิงวิชาการ แต่ยังขาดความรอบคอบ องค์ความรู้ รวมถึงทักษะด้านการอ่านและเขียนเชิงวิชาการ

ทั้งนี้ สภาพบริบทในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูในปัจจุบันได้มีการเพิ่มบทบาทของการวิจัยในชั้นเรียน รวมถึงการเขียนข้อความทางวิชาการต่าง ๆ อาทิเช่น รายวิชา ET104 การเขียนภาษาไทยเชิงปฏิบัติการ (Thai Practical Writing) คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล โดยพิจารณาจากการทดสอบก่อนเรียน เรื่องการถอดความในงานเขียนเชิงวิชาการ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 24 คน พบว่า นักศึกษาจำนวน 14 คน ได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 58.33 โดยนักศึกษาไม่สามารถถอดความในงานเขียนเชิงวิชาการได้ แนวทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องนี้ ผู้วิจัยจะใช้เทคนิคการสอนในรูปแบบ “Think-pair-share” หรือ เทคนิคเพื่อนคู่คิด เพราะเป็นเทคนิคการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างทั่วถึง

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิดทำให้ความสามารถในการถอดความในงานเขียนเชิงวิชาการของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทยเพิ่มขึ้นมาน้อยเพียงใด เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาทักษะการเขียนงานเชิงวิชาการของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนของนักศึกษา รายวิชา ET104 การเขียนภาษาไทยเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การถอดความในงานเขียนเชิงวิชาการ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-pair-share)
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาในการถอดความจากงานเขียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-pair-share) รายวิชา ET104 การเขียนภาษาไทยเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การถอดความในงานเขียนเชิงวิชาการ

สมมติฐานการวิจัย

หลังการจัดการเรียนรู้เรื่อง การถอดความจากงานเขียนเชิงวิชาการของนักศึกษาวิชาภาษาไทย โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-pair-shared) นักศึกษามีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นทุกคน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองที่มีการควบคุมน้อย (Design with minimal control) โดยผู้วิจัยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดผลสองครั้ง (One-Group Pretest – posttest Desing) ซึ่งมีแบบแผนการวิจัย ดังนี้ (Fitz - Gibbon & Carol, T. 1987) มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ คือ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา TH 104 การเขียนเชิงปฏิบัติการ ปีการศึกษา 2566 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 2 กลุ่มเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 135 คน และกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่มีคะแนนทดสอบก่อนเรียน เรื่องการถอดความในงานเขียนเชิงวิชาการต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 14 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน ผู้วิจัยจัดทำแบบทดสอบก่อน-หลังเรียน เรื่องการถอดความในงานเขียนเชิงวิชาการ จำนวน 10 ข้อ และไปตรวจสอบความเที่ยงเชิงเนื้อหา หรือค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน จากนั้น นำทดลองใช้กับนักศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความยาก (p) ได้เท่ากับ 0.54 ค่าอำนาจจำแนก (r) ได้เท่ากับ 0.23 และค่าความเชื่อมั่น (KR20) ได้เท่ากับ 0.76

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เวลา 4 สัปดาห์ รวม 12 ชั่วโมง โดยใช้เวลาเฉลี่ย วันละ 3 ชั่วโมงต่อการเรียน 1 ครั้ง แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนประเมินความเหมาะสมพบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามตามแนวคิดการวัดเจตคติของลิเคิร์ต (Likert) ใช้รูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) พบว่า แบบสอบถามทั้ง 15 ข้อ มีค่า (IOC) เท่ากับ 0.67-1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการปฐมนิเทศนักศึกษาเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ในวิชา TH 104 การเขียนเชิงปฏิบัติการ ในการถอดความจากงานเขียนแต่ละประเภท โดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-pair-share) เพื่อให้นักศึกษาทราบและทำแบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน 10 ข้อ

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ เรื่องการถอดความในงานเขียนเชิงวิชาการโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-pair-share) เป็นเวลา 4 สัปดาห์ รวม 12 ชั่วโมง โดยเฉลี่ย วันละ 3 ชั่วโมงต่อการเรียน 1 ครั้ง ตนเอง แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.2.1 การคิด (Think) เพื่อให้นักศึกษาแต่ละคนลองวิเคราะห์เนื้อหาจากสถานการณ์ที่ครูเป็นผู้ตั้งขึ้น แล้วเขียนคำตอบของตนเองไว้

3.2.2 การจับคู่ (Pair) เพื่อให้นักศึกษาได้ร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลของตนเอง และร่วมกันสรุปหาแนวทางการตอบที่เหมาะสมและถูกต้อง

3.2.3 การแบ่งปัน (Share) เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสในการแบ่งปันคำตอบของตนเองกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน โดยมีครูเป็นผู้คอยชี้แนะแนวทางของคำตอบที่ถูกต้อง

3.3 ผู้วิจัยให้นักศึกษาทำแบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน 10 ข้อและตอบแบบสอบถามความพึงพอใจจำนวน 15 ข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น (Learning gain) ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้วิธีการประเมินแบบ Normalized gain ของ Richard R. Hack (1998) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์และแปลความหมายค่า g ดังนี้

ความก้าวหน้าระดับสูง	มีค่า $g \geq 0.70$
ความก้าวหน้าระดับกลาง	มีค่า $0.70 > g \geq 0.30$
ความก้าวหน้าระดับต่ำ	มีค่า $g < 0.30$

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-pair-share) ใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 124) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 126) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยดังนี้: ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 , 3.51- 4.50, 2.51 - 3.50, 1.51 -2.5 0, 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, และน้อยที่สุดตามลำดับ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย การพัฒนาความสามารถในการถอดความจากงานเขียนเชิงวิชาการโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-pair-share) สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนของนักศึกษา รายวิชา ET104 การเขียนภาษาไทยเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การถอดความในงานเขียนเชิงวิชาการ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-pair-share) ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ความก้าวหน้าจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการถอดความจากงานเขียนเชิงวิชาการโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-pair-share)

ระหว่างก่อนและหลังเรียน ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัย
สันตพลเป็นรายบุคคล

คนที่	คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน				คะแนน ความก้าวหน้า (g)	ระดับ ผลการเรียนรู้ ที่เพิ่มขึ้น
	ก่อนเรียน (10)	ร้อยละ	หลังเรียน (10)	ร้อยละ		
1	4	40	7	70	0.50	กลาง
2	2	20	5	50	0.38	กลาง
3	3	30	8	80	0.71	สูง
4	2	20	5	50	0.38	กลาง
5	2	20	4	40	0.25	ต่ำ
6	0	0	5	50	0.50	กลาง
7	2	20	8	80	0.75	สูง
8	3	30	8	80	0.71	สูง
9	3	30	6	60	0.43	กลาง
10	4	40	7	70	0.50	กลาง
11	3	30	6	60	0.43	กลาง
12	4	40	7	70	0.50	กลาง
13	3	30	5	50	0.29	ต่ำ
14	3	30	5	50	0.29	ต่ำ

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนเรื่องการถอดความจากงานเขียนเชิงวิชาการโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-pair-share) จำนวน 14 คน พบว่า นักศึกษาที่เรียนเรื่องการถอดความจากงานเขียนเชิงวิชาการโดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด มีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 8 คน เรียงอันดับจากค่า g มากไปหาน้อย ได้แก่ คนที่ 1, คนที่ 6, คนที่ 10 และคนที่ 12 ($g=0.5$) คนที่ 9 และคนที่ 11, ($g=0.43$) คนที่ 2 และคนที่ 4 ($g=0.38$) และมีความก้าวหน้าทางการเรียนระดับสูงจำนวน 3 คน เรียงอันดับจากค่า g มากไปหาน้อย ได้ดังนี้ คนที่ 7 ($g=0.75$) คนที่ 3 และคนที่ 8 ($g=0.71$) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล ต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องการถอดความจากงานเขียนเชิงวิชาการโดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-pair-share)

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล ต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องการถอดความจากงานเขียนเชิงวิชาการ โดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-pair-share)

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. เนื้อหาสาระมีความน่าสนใจ	4.21	0.70	มาก
2. เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อการศึกษาของผู้เรียน	4.64	0.50	มากที่สุด
3. มีการเรียงลำดับเนื้อหาสาระจากง่ายไปยาก	4.36	0.63	มาก
4. เนื้อหาสาระสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา	4.57	0.51	มากที่สุด
5. เนื้อหามีความเหมาะสมต่อระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน	4.64	0.50	มากที่สุด
6. ผู้สอนแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน	4.57	0.51	มากที่สุด
7. ผู้สอนนำเสนอเนื้อหาได้อย่างชัดเจนและเป็นลำดับขั้น	4.50	0.52	มาก
8. กิจกรรมเพื่อนคู่คิดช่วยให้ได้คิดค้นหาคำตอบด้วยตนเองได้ง่าย	4.43	0.51	มาก
9. กิจกรรมเพื่อนคู่คิดเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันกับคู่	4.64	0.50	มากที่สุด
10. กิจกรรมเพื่อนคู่คิดส่งเสริมให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนและอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน	4.50	0.52	มาก
11. กิจกรรมเพื่อนคู่คิดทำให้นักศึกษาลดความกังวล ความเครียดในการค้นหาคำตอบ	4.43	0.76	มาก
12. กิจกรรมเพื่อนคู่คิดช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะการคิดได้	4.14	0.53	มาก
13. กิจกรรมเพื่อนคู่คิดในชั้นเรียนสนุก และน่าสนใจ	4.43	0.76	มาก
14. นักศึกษามีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และได้รับการยอมรับ	4.50	0.52	มาก
15. ผู้สอนกระตุ้นให้เสนอคำตอบและแสดงความคิดเห็นอย่างถั่วถึง	4.21	0.80	มาก
รวมเฉลี่ย	4.45	0.60	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล ต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องการถอดความจากงานเขียนเชิงวิชาการโดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-pair-share) พบว่า โดยรวมอยู่ใน

ระดับมาก ($\bar{x} = 4.45$, $SD=0.60$) เมื่อพิจารณารายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ข้อ และอยู่ในระดับมาก จำนวน 10 ข้อเรียงอันดับสูงสุดไปต่ำสุด ดังนี้ เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อการศึกษาของผู้เรียน ($\bar{x} = 4.64$, $SD=0.50$) เนื้อหามีความเหมาะสมต่อระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.64$, $SD=0.50$) และ กิจกรรมเพื่อนคู่คิดเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันกับคู่ ($\bar{x} = 4.64$, $SD=0.50$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กิจกรรมเพื่อนคู่คิดช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะการคิดได้ ($\bar{x} = 4.14$, $SD=0.53$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัย การพัฒนาความสามารถในการถอดความจากงานเขียนเชิงวิชาการโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-pair-share) สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย

คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล ผู้วิจัยได้เสนอ อภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนของนักศึกษา รายวิชา ET104 การเขียนภาษาไทยเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การถอดความในงานเขียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-pair-share) พบว่า พบว่า นักศึกษามีความก้าวหน้าทางการเรียนเรื่องการถอดความเชิงวิชาการโดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิดเพิ่มขึ้นทั้ง 14 คนโดยอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 8 คน อยู่ในระดับสูงจำนวน 3 คนและอยู่ในระดับต่ำจำนวน 3 คน สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ได้กล่าวว่า หลังการจัดการเรียนรู้เรื่อง การถอดความจากงานเขียนเชิงวิชาการของนักศึกษาวิชาภาษาไทย โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-pair-share) นักศึกษามีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นทุกคน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษาได้รับความรู้เกี่ยวกับการถอดความ และวิธีการถอดความเป็นลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนตามหลักการ ดังปรากฏตามแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการฝึกถอดความที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะการถอดความตามลำดับขั้นของหลักการถอดความที่ผู้วิจัยได้วางแผนจัดการเรียนรู้ สอดคล้องแนวคิดของ Smodin (2022) ที่เสนอแนวคิดวิธีการถอดความไว้ว่า การถอดความต้องสืบค้นข้อมูลที่ต้องการอย่างหลากหลายและเพียงพอเพื่อให้ผู้ถอดความมีข้อมูลมากพอ และอ่านข้อมูลที่ต้องการซ้ำหลาย ๆ ครั้ง ให้มั่นใจว่าสามารถเข้าใจเรื่องได้อย่างถูกต้อง เพื่อตรวจทานความถูกต้อง และเก็บข้อมูลสำคัญได้ครบถ้วน สอดคล้องสอดคล้องกับงานวิจัยของ Latifah Maiyoritsa and Delvi Wahyuni (2021) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์เทคนิคการถอดความของนักศึกษา ภาควิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยไนจีเรียปาดังกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือ นักศึกษาจำนวน 126 คน ปีการศึกษา 2562 ที่เรียนการเขียนเชิงวิชาการ พบว่านักศึกษาจำนวน 86 คนสามารถใช้เทคนิคการเลือกใช้คำที่มีความหมายเหมือนกัน นักศึกษาจำนวน 12 คน ใช้วิธีการเปลี่ยนความคิดเชิงรูปธรรมให้เป็นเชิงนามธรรม นักศึกษาจำนวน 20 คน ใช้วิธีเขียนโดยใช้ประโยคยาว ๆ ได้ และนักศึกษาอีก 8 คน สามารถรู้จักตัดคำที่ไม่จำเป็นในประโยคออก ผลของการทดสอบการถอดความพบว่า 38.95% อยู่ในระดับปานกลาง 39% อยู่ในระดับดี 67% อยู่ในระดับดีเยี่ยม และ 5% อยู่ในระดับไม่ผ่านเกณฑ์

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล ต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องการถอดความจากงานเขียนเชิงวิชาการ โดยการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-pair-share) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามีคะแนนสูงขึ้นทุกคน เมื่อพิจารณารายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ข้อ และอยู่ในระดับมาก จำนวน 10 ข้อ เรียงอันดับสูงสุดไปต่ำสุด ดังนี้ เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อการศึกษาของผู้เรียน ($x = 4.64$, $SD=0.50$) เนื้อหามีความเหมาะสมต่อระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน ($x = 4.64$, $SD=0.50$) และ กิจกรรมเพื่อนคู่คิดเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันกับคู่ ($x = 4.64$, $SD=0.50$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กิจกรรมเพื่อนคู่คิดช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะการคิดได้ ($x = 4.14$, $SD=0.53$) ตามลำดับทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ครูจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดพิจารณา ด้วยการใช้คำถามปลายเปิด โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้นการคิดและสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างร่วมกิจกรรม จึงทำให้ผู้เรียนรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกขั้นตอน สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ มนต์ชัย เทียนทอง (2551) กล่าวถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยเทคนิคเพื่อนคู่คิด (Think-Pair-Share) ว่า ครูจัดให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมเป็นคู่โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เหตุผลระหว่างกันภายใต้ปัญหาเดียวกัน จนสามารถสรุปคำตอบหรือคำถามร่วมกันได้ สามารถสังเกตได้จาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยมีคะแนนหลังเรียนสูงขึ้นทุกคน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนของนักศึกษา รายวิชา ET104 การเขียนภาษาไทยเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การถอดความจากงานเขียนเชิงวิชาการโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-pair-share) พบว่า นักศึกษาที่เรียนเรื่องการถอดความจากงานเขียนเชิงวิชาการโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-pair-share) จำนวน 14 คน มีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับ ปานกลาง จำนวน 8 คน เรียงอันดับจากค่า g มากไปหาน้อย ได้ดังนี้ คนที่ 1, คนที่ 6, คนที่ 10 และคนที่ 12 ($g=0.5$) คนที่ 9 และคนที่ 11, ($g=0.43$) คนที่ 2 และคนที่ 4 ($g=0.38$) และมีความก้าวหน้าทางการเรียนระดับสูง จำนวน 3 คน เรียงอันดับจากค่า g มากไปหาน้อย ได้ดังนี้ คนที่ 7 ($g=0.75$) คนที่ 3 และคนที่ 8 ($g=0.71$) ตามลำดับ

2. การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพลต่อการจัดการเรียนรู้เรื่องการถอดความจากงานเขียนเชิงวิชาการโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-pair-share) พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ข้อ และอยู่ในระดับมาก จำนวน 10 ข้อ เรียงอันดับสูงสุดไปต่ำสุด ดังนี้ เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อการศึกษาของผู้เรียน เนื้อหามีความเหมาะสมต่อระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนและ กิจกรรมเพื่อนคู่คิดเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ร่วมกันกับคู่ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กิจกรรมเพื่อนคู่คิดช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะการคิดได้ ดังนี้ เนื้อหาสาระเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อการศึกษาของผู้เรียน ($\bar{x} = 4.64$, $SD=0.50$) เนื้อหามีความเหมาะสมต่อระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.64$, $SD=0.50$) และ กิจกรรมเพื่อนคู่คิดเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันกับคู่ ($\bar{x} = 4.64$, $SD=0.50$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กิจกรรมเพื่อนคู่คิดช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะการคิดได้ ($\bar{x} = 4.14$, $SD=0.53$) ตามลำดับ

อย่างไรก็ดี การวิจัย การพัฒนาความสามารถในการถอดความจากงานเขียนเชิงวิชาการโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Think-pair-share) สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล ผู้วิจัยได้เสนอข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ อาทิ ควรจัดเวลากิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิดให้มีเวลายืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นความรู้แต่ละเรื่องได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิดในสาขาวิชาอื่นเพื่อเป็นทางเลือกที่ดีในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการถอดความจากงานเขียนสาขาวิชาภาษาไทยในระดับอุดมศึกษา โดยจะทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติมมากยิ่งขึ้นในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ทัศนีย์ ทานตวนิช. (2558). การเขียนเชิงวิชาการของนิสิตสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 23 (43), 1-29. สืบค้นจาก <https://so06.tcithaijo.org/index.php/husojournal/article/view/55994/46760>.
- Smodin. (2022). การถอดความและการสรุปความ: ความแตกต่างและตัวอย่าง. สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://smodin.io/th/blog/paraphrasing-vs-summarizing>.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุงใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: บริษัทสุวิริยาสันจำกัด.
- พรทิพย์ ดิษฐปัญญา. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิดเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์และความมั่นใจในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารวิชาการอุตสาหกรรมศึกษา, 14 (2), 24-41. สืบค้นจาก <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/jindedu/issue/view/1168>
- พิเชษฐ พินิจ. (2555). การเขียนงานเขียนเชิงวิชาการ. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2566, จาก http://pichet-pinit.in.th/wp-content/uploads/2012/06/part_1_1_ContextOfWriting.pdf.

- มนต์ชัย เทียนทอง. (2551). เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ Mentor Coached Think-Pair-Share เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการเรียนรู้ออนไลน์. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 18(1), 99-105. สืบค้นจาก <https://www.thaiscience.info/journals/Article/TJKM/10680815.pdf>.
- Fitz-Gibbon, C. T. (1987). How to Design a Program Evaluation. Newbury Park : Sage.
- Latifah Maiyoritsa and Delvi Wahyuni. (2021). An Analysis of Students Techniques in Paraphrasing at English Department Universitas Negeri Padang. *Journal of English Language Teaching*, 10 (2). 264-271. Retrieved from <https://ejournal.unp.ac.id/index.php/jelt/article/view/112479/105202>.
- Richard R. Hack. (1998) “Interactive-engagement vs traditional methods: A six-thousand-studentsurvey of mechanics test data for introductory physics courses” *AmericanJournal of Physics*. 61 (1) : 64-74.

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครอง
อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู*
GOOD GOVERNANCE MANAGEMENT OF NON SANG
DISTRICT OFFICE, NONG BUA LAMPHU PROVINCE

อภิณพ ปัญญวัฒน์¹ และ โกศล สอดส่อง²

Apinop Panyawat ¹ and Koson Sodsong²

¹⁻²วิทยาลัยพยุหะสุนทร วิทยาลัยพยุหะสุนทร

¹⁻²Pitchayabundit College, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: apinoppanyawat@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง 2) เปรียบเทียบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ และ 3) เพื่อเสนอแนวทางเสริมสร้างการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอโนนสัง จำนวน 397 คน ได้มาจากการสุตรของทาโร ยามาเน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการทดสอบเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D = 0.26) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักประสิทธิผล ($\bar{X} = 4.62$, S.D = 0.34) รองลงมา คือ ด้านหลักการตอบสนอง ($\bar{X} = 4.61$, S.D = 0.35) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักสำนึกรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.91$, S.D = 0.39)

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสังจังหวัดหนองบัวลำภูที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่าโดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภูไม่แตกต่างกัน

* Received 27 January 2025; Revised 19 February 2025; Accepted 21 February 2025

3. แนวทางพัฒนาการเสริมสร้างการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสังจังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือข้อเสนอแนะจากประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและตรงประเด็น

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, หลักธรรมาภิบาล, ที่ทำการปกครองอำเภอ

ABSTRACT

This research aimed to study 1) the administration based on the principles of good governance of Non Sang District Office, 2) compare the administration based on the principles of good governance of Non Sang District Office classified by gender, age, education level and occupation, and 3) propose guidelines to enhance the administration based on the principles of good governance of Non Sang District Office. The sample group used in this research was the eligible voters aged 18 years and over who resided in Non Sang District, totaling 397 people, obtained from Yamane's formula. The instrument used for data collection was a questionnaire. The statistics used for analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and f-test.

The research results found that:

1. The governance management of Non Sang District Office, Nong Bua Lamphu Province, was at a high level overall. When considering each aspect, the aspect with the highest mean was the efficiency aspect, followed by the responsiveness aspect. And the aspect with the lowest average value is the aspect of sense of responsibility.

2. The overall management according to the principles of good governance of Non Sang District Office, Nong Bua Lamphu Province, was at a high level ($\bar{X} = 4.23$, S.D = 0.26). When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest mean was the principle of effectiveness ($\bar{X} = 4.62$, S.D = 0.34), followed by the principle of responsiveness ($\bar{X} = 4.61$, S.D = 0.35), and the aspect with the lowest mean was the principle of responsibility ($\bar{X} = 3.91$, S.D = 0.39).

3. Guidelines for developing and strengthening the management according to the principles of good governance of the Non Sang District Office, Nong Bua Lamphu Province include listening to opinions, complaints, or suggestions from the public and stakeholders by providing correct and relevant information.

Keywords : Management, Good Governance, District Office

บทนำ

การบริหารราชการแผ่นดินในปัจจุบันของรัฐบาลมีนโยบายที่จะพัฒนาการเมืองการปกครองของประเทศไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถปกครองตนเองและพิทักษ์สิทธิของตนได้มากขึ้นมุ่งเพิ่มประสิทธิภาพเสริมสร้างหลักนิติรัฐ นิติธรรม สร้างความโปร่งใสและจัดการทุจริตในการบริหารราชการแผ่นดินและให้บริการประชาชนการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลาง (Decentralize) ลงเหลือภารกิจหลักเท่าที่จำเป็นและให้ประชาชนได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่นส่งเสริมให้ทุกหน่วยงานทุกองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งจัดให้มีการตรวจสอบ และประเมินผลการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเริ่มตั้งแต่กระบวนการตัดสินใจการกำหนดนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการแต่งตั้งถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่ง เพื่อความโปร่งใส ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าและตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นตลอดจนเร่งส่งเสริมความสนใจในบทบาทและการ ดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประสานให้การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนมากขึ้น ซึ่งเหตุการณ์การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญก็เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐมีประสิทธิภาพมากขึ้นลดขั้นตอนการดำเนินการอันเนื่องจากการล่าช้าในการตัดสินใจจาก ส่วนกลาง โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมดำเนินการตลอดจน ร่วมตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง เพื่อให้การพัฒนา ส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งการเมือง เศรษฐกิจและสังคม (ภมร วงษ์ศรีจันทร์, 2559)

ปัญหาเบื้องต้นที่ส่งต่อประสิทธิผลในการบริหารงาน คือ ปัญหาด้านบุคลากรที่ไม่เพียงพอ จึงทำให้ผู้ปฏิบัติงานรับภาระงานมากมีการปรับเปลี่ยนบุคลากรอยู่ตลอดเวลาในลักษณะของการ โอนย้าย ส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน การรับผิดชอบงาน โดยเฉพาะบุคลากรที่เคยผ่านการอบรม สถานที่ในการจัดเก็บเครื่องมืออุปกรณ์ไม่เพียงพอ ไม่เป็นกิจจะลักษณะ ขาดการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารที่เป็นระบบ และขาดความเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารระหว่างส่วนราชการและขาดบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ ความรู้ความสามารถในด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ จึงส่งผลกระทบต่อภาคประชาชนในพื้นที่สภาพการณ์ปัจจุบันในการบริหารงาน มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นกว่าในอดีตอย่างมาก โดยเฉพาะในสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบทที่ต้องมีแนวทางการบริหารจัดการที่หลากหลาย และต้องสามารถ ปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการทำงานได้อย่างยืดหยุ่นตลอดเวลา อันเนื่องมาจากปัจจัยทั้งภายในและ ภายนอกองค์กร เช่น แรงกดดันเรื่องการจัดการต้นทุน ข้อจำกัดในเรื่อง

คุณภาพการบริการ กระบวนการทำงาน และการบริหารงานที่ล่าช้า ปัญหาความไม่โปร่งใสในการทำงาน ความหลากหลาย ของความต้องการของผู้ใช้บริการ (ซิษณุพงศ์ อ่อนศิริ, 2565)

ที่ว่าการอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค สังกัดกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่หลักในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้กับประชาชนในพื้นที่เขตตำบลที่รับผิดชอบ รวมทั้งมีภารกิจในการดำเนินงานเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงภายใน การบริหารการปกครองท้องที่ในระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน การดำเนินงานและพัฒนาระบบงานทะเบียนราษฎร การอนุญาตต่าง ๆ ตามกฎหมายด้วยบริบทหน้าที่ดังกล่าว จะต้องถือโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางปฏิบัติด้วย เพื่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล หลักกฎหมาย โปร่งใส ตรวจสอบได้จึงจะบังเกิดความผาสุกแก่พี่น้องประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งตามยุทธศาสตร์กรมการปกครอง พุทธศักราช 2566-2570 มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ซึ่งถูกระบุไว้ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนา การบริหารองค์กรและบุคลากรตามหลักธรรมาภิบาลให้มีขีดสมรรถนะสูง ทันสมัยรองรับต่อความเปลี่ยนแปลง (องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสัง, 2567)

จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เคยปฏิบัติหน้าที่ ภายในหน่วยงาน ที่ว่าการอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู จึงมีความสนใจที่จะศึกษา ในหัวข้อวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อช่วยให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล สร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งการจัดให้มีการบริการประชาชนให้ดียิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสังจังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสังจังหวัดหนองบัวลำภูที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
3. เพื่อเสนอแนวทางเสริมสร้างการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้มีอายุตั้งแต่ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอโนนสัง จำนวน 50,315 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสัง, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้มีอายุตั้งแต่ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง (Actual population) โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบทราบค่าประชากรจากสูตรของทาโร ยามาเน Taro Yamane (Yamane, 1967) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 หรือระดับค่าความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (n) เท่ากับ 397 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ทำการปกครอง โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

2.1 ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบ แบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

2.2 ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ตามการรับรู้ของประชาชน ประกอบด้วยข้อคำถาม 10 ด้าน

2.3 ตอนที่ 3 เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งสามารถตอบได้อย่างอิสระ เป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือจากวิทยาลัยพณิชยบัณฑิต ถึงผู้นำในแต่ละตำบลเพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้มีอายุตั้งแต่ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

3.2 ผู้วิจัยประสานงานกับผู้นำหมู่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อขอความร่วมมือให้ช่วยทำหน้าที่แจกแบบสอบถามพร้อม ทั้งชี้แจงรายละเอียดในการตอบแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้าและทดสอบสมมติฐานดังต่อไปนี้

4.1 สถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

4.2 สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่

4.2.1 สถิติ t-test ใช้ทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปร 2 ตัวแปร สำหรับการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำกรปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ

4.2.2 สถิติ F-test โดยทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป และหากพบว่ามีความแตกต่างรายคู่เกิดขึ้น ผู้ศึกษาต้องทำการทดสอบต่อไปว่าค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน และแตกต่างกันอย่างไร ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method) สำหรับการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำกรปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 73.80 อายุระหว่าง 51 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.06 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 49.87 และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพคือรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 51.64

ตารางที่ 1 การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำกรปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวม

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำกรปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านหลักการตอบสนอง	4.61	0.35	มากที่สุด
2. ด้านหลักประสิทธิภาพ	4.62	0.34	มากที่สุด
3. ด้านหลักความคุ้มค่า	3.97	0.33	มาก
4. ด้านหลักความเสมอภาค	4.46	0.5	มาก
5. ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ	4.50	0.78	มาก
6. ด้านหลักสำนึกรับผิดชอบ	3.91	0.39	มาก
7. ด้านหลักความโปร่งใส	4.23	0.49	มาก
8. ด้านหลักกระจายอำนาจ	3.96	0.52	มาก
9. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.07	0.61	มาก
10. ด้านหลักนิติธรรม	3.98	0.55	มาก
รวม	4.23	0.26	มาก

2. จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักประสิทธิผล ($\bar{X} = 4.62$) รองลงมา คือ ด้านหลักการตอบสนอง ($\bar{X} = 4.61$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักสำนึกรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.91$) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านหลักการตอบสนอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 2. ที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง ออกพื้นที่แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ทันทีที่ได้รับแจ้งโดยไม่ประวิงเวลา ($\bar{X} = 4.77$) รองลงมา คือ ข้อ 1. ที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง มีกิจกรรมให้บริการประชาชนนอกสถานที่หรือจัดที่ทำการปกครองอำเภอเคลื่อนที่เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ($\bar{X} = 4.66$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 4. ที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง มีความคล่องตัวและรวดเร็วในการให้บริการ/ดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.42$)

2.2 ด้านหลักประสิทธิผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 6. ที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง การกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ชัดเจน ($\bar{X} = 4.76$) รองลงมา คือ ข้อ 8. ที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง มีผลการจัดทำกิจกรรมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้ตามเป้าหมายที่เคยแจ้งแก่ประชาชนไว้ ($\bar{X} = 4.66$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 10. ที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ($\bar{X} = 4.48$)

2.3 ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 14. มีการจัดทำทะเบียนคุมครุภัณฑ์ต่าง ๆ อย่างชัดเจน เป็นปัจจุบันและควบคุมการใช้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และประโยชน์ต่อส่วนรวม ($\bar{X} = 4.62$) รองลงมา คือ ข้อ 12. มีการรณรงค์ให้ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนในพื้นที่ให้ความประหยัดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งมีกิจกรรมบำรุงรักษาสภาพธรรมชาติให้ใช้ได้นาน ($\bar{X} = 4.59$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 13. ที่ทำการปกครองอำเภอโนนสังมีการ จัดตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณไม่ให้รั่วไหลสูญเปล่า ($\bar{X} = 4.49$)

2.4 ด้านหลักความเสมอภาค โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 17. ที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง มีการบังคับใช้กฎ ระเบียบ และข้อบังคับอย่างเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.61$) รองลงมา คือ ข้อ 18. การขออนุญาตทางปกครอง ต่าง ๆ เช่น การขออนุญาตจัดงาน/ขออนุญาตใช้เสียง ที่ทำการปกครองอำเภอโนนสังอนุมัติ/อนุญาต ทุกคน ทุกกรณี หากมีความถูกต้อง ตามข้อเท็จจริง ($\bar{X} = 4.46$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 16. ที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง

ให้บริการประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งแยกด้านชายหญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สถานภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา และการศึกษาอบรม ($\bar{X} = 4.37$)

2.5 ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 23. ที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง มีการลงพื้นที่ตำบล/หมู่บ้าน ในการรับฟังความคิดเห็นในการพัฒนาปรับปรุงอำเภอ ($\bar{X} = 4.52$) รองลงมา คือ ข้อ 21. ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ชุมชน ที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง ได้มีการออกประชาคมรับฟังความคิดเห็นของราษฎรก่อนทุกครั้ง ($\bar{X} = 4.51$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 22. ที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง ลงพื้นที่ไกลเกลี่ยข้อพิพาทของราษฎรได้ข้อยุติเป็นที่ยอมรับของแต่ละฝ่าย ($\bar{X} = 4.46$)

2.6 ด้านหลักสำนักบริหารผดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 26. ที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง จัดให้มีเจ้าหน้าที่เพื่อตอบคำถามชี้แจงข้อสงสัยและให้คำแนะนำ ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แก่ประชาชน ($\bar{X} = 4.65$) รองลงมา คือ ข้อ 25. เจ้าหน้าที่ ที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง มาปฏิบัติหน้าที่ตามเวลาราชการ (08.30 – 16.30 น.) ($\bar{X} = 4.59$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 27. ที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง จัดตั้งศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์จากทุกชุมชน ($\bar{X} = 4.37$)

2.7 ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 29. มีการติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.59$) รองลงมา คือ ข้อ 30. มีการปรับกลไกและวิธีการทำงานให้มีความโปร่งใสและให้ประชาชนตรวจสอบได้ มีมาตรการและขับเคลื่อนเกี่ยวกับการร้องเรียนด้านการต่อต้านการทุจริต คอร์รัปชัน ($\bar{X} = 4.33$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 32. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.03$)

2.8 ด้านหลักกระจายอำนาจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 34. เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.05$) รองลงมา คือ ข้อ 36. การไปติดต่อขอรับการบริการจากที่ทำการปกครองอำเภอ บุคลากรที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง สามารถอธิบายได้ชัดเจน ว่าติดต่อเรื่องใด ต้องเข้าไปรับบริการที่ใด ($\bar{X} = 4.02$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 35. เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ มีส่วนร่วมในการผลักดันการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลให้บรรลุเป้าหมาย ($\bar{X} = 3.88$)

2.9 ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 39. ที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง

เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ($\bar{X} = 4.17$) รองลงมา คือ 40. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง ($\bar{X} = 4.11$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 38. ที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง เปิดให้ประชาชนประเมินความพึงพอใจการบริการด้านงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชนเพื่อพัฒนางานบริการ ($\bar{X} = 3.95$)

2.10 ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 41. ที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง มีการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับของการปฏิบัติงานไว้ชัดเจน ($\bar{X} = 4.06$) รองลงมา คือ 42.เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในการออกกฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ($\bar{X} = 3.94$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 44. ที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ระเบียบให้ประชาชนรับทราบ ($\bar{X} = 3.85$)

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสังจังหวัดหนองบัวลำภูที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่าโดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภูไม่แตกต่างกัน

4. แนวทางพัฒนาการเสริมสร้างการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสังจังหวัดหนองบัวลำภู ได้แก่ 1) รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือข้อเสนอแนะจากประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและตรงประเด็น 2) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) เช่น ระบบสารสนเทศการจัดการภาครัฐ (e-Government) เพื่อเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการทำงาน ลดความผิดพลาด และทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็ว 3) การจัดสรรงบประมาณอย่างรอบคอบและโปร่งใส เพื่อให้สามารถใช้จ่ายได้ตรงตามวัตถุประสงค์และไม่เกิดการทุจริตในที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู และ 4) ที่ทำการปกครองอำเภอโนนสังต้องให้บริการแก่ประชาชนในทุกกลุ่ม โดยไม่เลือกปฏิบัติ หรือแบ่งแยกตามเชื้อชาติ ศาสนา หรือความแตกต่างอื่น ๆ ทุกคนสามารถเข้าถึงบริการและข้อมูลได้อย่างเท่าเทียมกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักประสิทธิภาพ รองลงมา คือ ด้านหลักการตอบสนอง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักสำนึกรับผิดชอบ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าทางที่ทำการปกครองอำเภอโนนสังจังหวัดหนองบัวลำภู ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิ

บาลโดยมีการยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นสำคัญ เช่น มีการเปิดเผยข้อมูลและการทำงานให้กับประชาชนทราบอย่างชัดเจน เช่น การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการงบประมาณหรือการตัดสินใจต่าง ๆ ของหน่วยงานปกครอง เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและชัดเจน ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจหรือเสนอความคิดเห็นในกระบวนการบริหารจัดการ เช่น การรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนในการจัดทำแผนงานต่าง ๆ มีการกำหนดนโยบายจัดสรรงบประมาณพัฒนาให้ครอบคลุมทุกด้านมากขึ้น โดยเฉพาะโครงการที่มีการจัดซื้อจัดจ้าง มีการต่อรองราคาที่ดีกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ได้ให้ลดได้น้อยที่สุด ซึ่งจะทำให้มีงบประมาณเหลือและสามารถนำไปดำเนินโครงการอื่น ๆ เพิ่มขึ้นได้อีก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน นโยบายที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการต่อประชาชนให้ดียิ่งขึ้น โดยนำการบริการในด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความสะดวกให้กับประชาชนที่มาติดต่อรวมทั้งให้เกิดความโปร่งใสในบรรยากาศใหม่ที่ดีขึ้นเป็นกันเองมากยิ่งขึ้น และให้ชื่อว่า “บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ” (One Stop Service) ให้ประชาชนได้รับบริการได้อย่างครบถ้วน สะดวก สบาย เสมอภาค และเป็นธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพิชัยรัฐ หมั่นด้วง (2561) ที่พบว่าระดับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารงานท้องถิ่น เทศบาลเมืองหนองบัวลำภู อ.เมือง จ.หนองบัวลำภู โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = 4.18 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า หลักนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย = 4.47 รองลงมาคือ หลักความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย = 4.39 หลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = 4.16 หลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = 4.14, หลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = 4.05 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักคุณธรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = 3.97 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของจิรายุ ทินจอง และชาญยุทธ หาญชนะ (2567) วิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของ องค์การบริหารส่วนตำบลทรายทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.16, S.D.=0.84$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มี 2 ด้าน ได้แก่ คือ ด้านหลักประสิทธิผล ($\bar{X}=3.22, S.D.=0.85$) และ ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ ($\bar{X}=3.22, S.D.=0.85$) รองลงมาคือ ด้านหลักความเสมอภาค ($\bar{X}=3.19, S.D.=0.86$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X}=3.09, S.D.=0.84$) ซึ่งอาจเป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลทรายทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ยังไม่สื่อสารและชี้แจงการปฏิบัติงานยังไม่ครอบคลุมหลักธรรมาภิบาลได้ครบถ้วนทุกด้าน ประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบยังไม่เห็นผลลัพธ์การพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวรานุช เทพจันทร์ และโกศล สอดส่อง (2566) วิจัยเรื่องการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหนองแวง

แก้มหอมอำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหนองแวงแก้มหอม อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.26, S.D.=0.58$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X}= 4.30, S.D.= 0.54$) รองลงมาคือด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.29, S.D. = 0.54$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.23, S.D.= 0.63$) อาจเป็นเพราะเทศบาลตำบลหนองแวงแก้มหอม อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี ความสามารถในการบริหารงานยึดหลักธรรมาภิบาลได้ครบถ้วนทุกด้าน ประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบมองเห็นผลลัพธ์การพัฒนายอย่างเป็นรูปธรรม ผลงานการบริหารมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลมีผลงานเป็นตัวชี้วัดที่ดียอมส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นและประชาชน ทำให้ชุมชนอยู่ดีมีสุขและเป็นที่ยอมรับ

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสังจังหวัดหนองบัวลำภูที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่าโดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าทางที่ทำการปกครองอำเภอโนนสังจังหวัดหนองบัวลำภู มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลไปในทางเดียวกันหมดจึงทำให้ประชาชนมีความคิดเห็นที่เหมือน ๆ กันไม่ว่าจะจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของจิรายุ ทินจง และชาญยุทธ หาญชนะ (2567) วิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวมพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชูชาติ วโรตมอดมกุล (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชน ในการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลผ่านศึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ รายได้ ต่อเดือน วุฒิการศึกษา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นในการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลผ่านศึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านหลักสำนึก รับผิดชอบ ดังนั้นทางที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ควรมีการดำเนินการดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

1.1 ที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ต้องตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติภารกิจที่มีผลกระทบต่อสังคมและชุมชน การบริหารจัดการจะต้องพิจารณาถึงผลประโยชน์และความเป็นธรรมของประชาชนเป็นหลัก โดยเฉพาะการจัดสรรทรัพยากรและบริการต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับอย่างทั่วถึงและยุติธรรม

1.2 การทำงานของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ต้องมีการเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้ประชาชนสามารถรับรู้ถึงการทำงานของหน่วยงาน รวมถึงการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม

1.3 การตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการของที่ทำการปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการแสดงความ

คิดเห็นหรือเสนอแนวทางการพัฒนา การมีส่วนร่วมช่วยให้การตัดสินใจมีความหลากหลายและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำกรปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

2.2 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำกรปกครองอำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู

เอกสารอ้างอิง

- จิรายุ ทินจง และชาญยุทธ หาญชนะ. (2567). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู. คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุบัณทิต.
- ชิษณุพงศ์ อ่อนศิริ. (2565). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี. คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุบัณทิต.
- ชูชาติ วัชรอดมอดมกุล. (2558). ความคิดเห็นของประชาชน ในการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลผ่านศึก อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว. คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิชัยรัฐ หมั่นด้วง และ นัสพงษ์ กลิ่นจำปา. (2564). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. Journal of Roi Kaensarn Academi, 6(9), 425–438.
- องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสัง. (2567). ข้อมูลพื้นฐาน อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู. เรียกใช้เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.nonsang.go.th/>.
- ภมร วงษ์ศรีจันทร์. (2559). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลตาคลี อำเภอตาคลีจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณทิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- วรานุษ เทพจันทร์ และโกศล สอดส่อง. (2566). การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหนองแวงแก้มหอมอำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี. วิทยาลัยพิษณุบัณทิต.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. 3rd Ed. New York. Harper and Row Publications.

องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1*
ACADEMIC LEADERSHIP COMPONENTS OF EDUCATIONAL
INSTITUTION UNDER CHOMPORN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE ARE OFFICE 1

ธีระศักดิ์ เกตุอำไพ¹ นาวิน นิลแสงรัตน์² และ นรเศรษฐ์ ชุมวงษ์³

Teerasak Ket-Umpai¹ Nawin Ninseangrat² and Norased Choomwong³

¹⁻³มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻³Pathumthani University. Thailand.

Corresponding Author's Email: Teerasak@ptu.ac.th Navin.n@ptu.ac.th orased@ptu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) เพื่อตรวจสอบองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 เป็นงานวิจัยเชิงผสมวิธี กรอบแนวความคิดศึกษามาจากเวเบอร์ ประชากรคือ ครู 1,200 คน จาก 107 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 291 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซ์และมอร์แกน วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ การจัดการด้านหลักสูตร การจัดการกระบวนการเรียนรู้การจัดการบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี

* Received 20 February 2025; Revised 20 February 2025; Accepted 21 February 2025

และ วัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ 2) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า องค์ประกอบมี 6 ด้านและ 38 องค์ประกอบย่อย และ 3)โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพร เขต 1

Abstract

This research aimed to 1) study the components of academic leadership of school administrators, 2) analyze the components of academic leadership of school administrators, and 3) examine the components of academic leadership of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Chumphon. The research was mixed-methods research. The conceptual framework was derived from Weber. The population consisted of 1,200 teachers from 107 schools under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Chumphon. The sample consisted of 291 people, which were obtained by using the Krejci and Morgan table to determine the sample size. The research method was divided into 3 steps: Step 1: study the components of academic leadership of school administrators by analyzing related research documents and interviewing experts; Step 2 : analyze the components of academic leadership of school administrators; and Step 3 : examine the consistency of the developed model with empirical data. The instruments used in the study were a 5-level rating questionnaire and an open-ended interview. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and confirmatory factor analysis.

The research results found that: 1) The academic leadership components of educational administrators consisted of 6 components: vision, curriculum management, learning process organization, creating an atmosphere conducive to learning, innovation and technology development, and learning culture. 2) The results of the analysis of the academic leadership components of educational administrators found that there were 6 dimensions and 38 subcomponents. And 3) The linear structural relationship model of the

academic leadership components of educational administrators developed with empirical data was consistent.

Keywords: Academic leadership, school administrators, Chumphon Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์โลกอย่างรวดเร็ว ซึ่งได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต เพื่อให้การพัฒนานั้นมีความยั่งยืนและสมดุล การพึ่งพาตนเองในทุกด้าน รวมทั้งการเสริมสร้างความมั่นคงในทุนทางสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องมีการใช้การวิจัยและพัฒนาเพื่อพัฒนาความรู้และสร้างนวัตกรรมที่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาความรู้และบุคลากรที่มีความสามารถในการปรับตัวเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) ประเทศไทยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการสร้างสังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนา โดยเฉพาะในด้านการศึกษา การให้โอกาสทุกคนได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกกระดับให้สามารถปรับตัวและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) การพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคตถือเป็นเป้าหมายสำคัญในยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ซึ่งมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์เพื่อยกระดับการพัฒนาในทุกด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มุ่งสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถทางวิชาการและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

การปฏิรูปการศึกษานั้นจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีความเข้าใจและสามารถบริหารจัดการการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้แก่ครูและนักเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ (Hallinger, 2009) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจและโน้มน้าวให้บุคลากรในสถานศึกษามีความมุ่งมั่นในการพัฒนางานวิชาการอย่างต่อเนื่อง (McEwan's, 1998) ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 พบว่า โรงเรียนยังมีปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาที่ไม่ตรงตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยเฉพาะในด้านการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการในการ

ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพร เขต 1, 2566) ดังนั้นการพัฒนาและยกระดับภาวะผู้นำทางวิชาการใน โรงเรียนจึงเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาองค์กรการศึกษาให้มีคุณภาพและสามารถแข่งขันได้ ในระดับโลก โดยการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับ เป้าหมายการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 เพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 นำไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ให้กับผู้บริหารโรงเรียนครู บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนเพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1
3. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิง ประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยจะได้นำเสนอรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. **ขั้นตอนที่ 1** การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลขั้น พื้นฐานเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ซึ่งแบ่งการดำเนินการดังนี้

1.1 แหล่งข้อมูล

1.1.1 ศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ รวบรวมข้อมูลมาประกอบการพิจารณาการกำหนดองค์ประกอบที่เหมาะสมสำหรับภาวะผู้นำทาง วิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยเริ่มจากการอ่านวิเคราะห์เอกสาร จากนั้นได้นำไป สังเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปโดยนำ

ข้อมูลจากแบบวิเคราะห์เอกสารจัดหมวดหมู่เนื้อหาสาระ แยกแยะ แล้วทำการสังเคราะห์สาระ เอกสารและเขียนสรุป

1.1.2 สัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 5 คนโดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้ 1) นักวิชาการ ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านหลักการบริหาร ไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ วุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก 2) ผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 มีประสบการณ์ด้านการบริหารไม่น้อยกว่า 10 ปี มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ หรือหัวหน้าฝ่ายการศึกษา และ 3) ผู้บริหารโรงเรียนได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนมีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษและมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่า ระดับปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ซึ่งมีประเด็นในการสัมภาษณ์ดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2) ด้านการจัดการด้านหลักสูตร 3) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4) ด้านการจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) ด้านการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี และ 6) ด้านการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้

1.2.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 และจัดทำข้อสรุป และ 2) นำข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิดเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาฯ ศึกษานิพนธ์พิจารณาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นลำดับต่อไป

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น โดยการบันทึกการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยขออนุญาตหมายผู้ทรงคุณวุฒิล่วงหน้าประมาณ 1-2 สัปดาห์ และสัมภาษณ์ด้วยตัวเอง แล้วนำบทสัมภาษณ์มารวบรวมอย่างเป็นระบบเพื่อสะดวกต่อการวิเคราะห์ต่อไป

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำผลที่ได้มาใช้ในการประกอบการร่างองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ต่อไปจากนั้นผู้วิจัยนำผลที่ได้เสนอต่อที่ปรึกษาฯ ศึกษานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามแนวคิด ทฤษฎี

2. ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จากโรงเรียนทั้งหมด 107 โรงเรียน รวมจำนวน 1,200 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1, 2566)

2.1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 รวมจำนวน 1,200 คน และได้กลุ่มตัวอย่าง 291 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 608)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ทั้ง 6 องค์ประกอบ แบ่งออกเป็นแบบสอบถาม 2 ตอน ดังนี้

2.2.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ระดับการศึกษา สถานที่ปฏิบัติงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

2.2.2 ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ต่อองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ทั้ง 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2) ด้านการจัดการด้านหลักสูตร 3) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4) ด้านการจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) ด้านการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี และ 6) ด้านการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.3.1 การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยนำองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 มาจัดทำเป็นแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 7 คน โดยมีคุณสมบัติเป็นบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการศึกษา/การบริหารการศึกษา หรือดำรงตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป มีความรู้ทางทฤษฎีมีผลงานทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ ปฏิบัติหน้าที่เป็นอาจารย์ประจำหรืออาจารย์พิเศษในสถาบันอุดมศึกษา

2.3.2 เกณฑ์การคัดเลือกคำถามรายข้อไม่ควรต่ำกว่า 0.76 ซึ่งเป็นที่ยอมรับได้ ผลจากการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาพบว่ามีความเหมาะสม 0.86-1.00 โดยจำนวนข้อที่ผ่านเกณฑ์ 47 ข้อ จากจำนวนทั้งหมด 50 ข้อ

2.3.3 การหาค่าความเชื่อมั่น นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับครู สาระการเรียนรู้ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาชุมพร เขต 1 จำนวน 30 คนเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ที่มีความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป (Fraenkel Wallen & Hyun, 2012) ผลจากการหาค่าความเชื่อมั่นพบว่ามีความเหมาะสมเท่ากับ 0.93 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถาม เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.1 ขออนุญาตจาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามถึงผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูที่สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาชุมพร เขต 1 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามจำนวน 291 ฉบับ

3.3 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้รับคืนเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยเก็บรวบรวมได้จำนวน 291 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

2.4.1 ทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น

2.4.2 ตรวจสอบความสัมพันธ์กันของตัวแปร โดยการคำนวณค่าสหสัมพันธ์บางส่วน คือ การหาความสัมพันธ์ของตัวแปรเมื่อควบคุมตัวแปรอื่น ซึ่งควรจะมีค่าต่ำ สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ค่าสถิติทดสอบเพื่อพิจารณาว่าข้อมูลชุดนี้เหมาะสมที่จะนำมาเป็นองค์ประกอบหรือไม่ ได้แก่ ค่า KMO และ ค่า Bartlett's Test (Hair & Others, 2010)

2.4.3 สถิติค่า Kaiser-Meyer Olkin Measure of Sampling Adequacy (MSA) มีค่าจาก 0 ถึง 1 ถ้าได้ค่าเป็น 1 แสดงว่าความสัมพันธ์เท่ากับ 100% หรือมีความเหมาะสมที่จะเป็นองค์ประกอบ 100% ส่วนค่าอื่น ๆ เป็นดังนี้ (Hair & Others, 2010)

0.80 ขึ้นไป	เหมาะสมที่จะเป็นองค์ประกอบดีมาก
0.70- 0.79	เหมาะสมที่จะเป็นองค์ประกอบมาก
0.60- 0.69	เหมาะสมที่จะเป็นองค์ประกอบปานกลาง

0.50- 0.59 เหมาะสมที่จะเป็นองค์ประกอบน้อย
น้อยกว่า 0.50 ไม่เหมาะสมที่จะเป็นองค์ประกอบ

2.4.4 สถิติค่า Bartlett's Test of Sphericity ใช้ทดสอบว่าตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ โดยพิจารณาค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่เท่ากับหรือน้อยกว่า 0.05 ซึ่งแสดงว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของประชากรไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์และค่าสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของตัวแปรทั้งหมดมีความเพียงพอที่จะใช้เป็นองค์ประกอบต่อไป (Hair & Others, 2010)

4.1.5 การสกัดตัวประกอบ (Factor Extraction) เป็นการกำหนดหรือหาว่าควรมีตัวประกอบกี่ตัวประกอบที่สำคัญโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาตัวประกอบหลัก เนื่องจากวิธีนี้เหมาะสำหรับการวิเคราะห์ที่ต้องการองค์ประกอบจำนวนน้อย ๆ ที่จะอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้มากที่สุด

4.4.6 การหมุนแกน (Factor Rotation) เพื่อให้ตัวประกอบแต่ละตัวมีความชัดเจนและแตกต่างกัน ในการอธิบายตัวแปรเดิมโดยหมุนแกนแบบมุมฉากด้วย วิธีแวนแมกซ์พิจารณาตัวประกอบตามเกณฑ์ที่เรียกว่า Rule of Thumb โดยพิจารณาค่าไอเกน เท่ากับหรือมากกว่า 1.0 และมีตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบนั้น ๆ ตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไปโดยในแต่ละตัวแปรมีค่าน้ำหนักตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไปซึ่งอธิบายความหมายได้ดี

3. ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จากโรงเรียนทั้งหมด 107 โรงเรียน รวมจำนวน 1,200 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 รวมจำนวน 1,200 คน และได้กลุ่มตัวอย่าง 291 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทั้ง 6 องค์ประกอบ แบ่งออกเป็นแบบสอบถาม 2 ตอนดังนี้

3.2.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ตำแหน่ง สถานที่ปฏิบัติงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

3.2.2 ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ต่อองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ทั้ง 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2) ด้านการจัดการด้านหลักสูตร 3) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4) ด้านการจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) ด้านการพัฒนาวัฒนธรรมและเทคโนโลยี และ 6) ด้านการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.3.1 ขออนุญาตจาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามถึงผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูที่สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามจำนวน 291 ฉบับ

3.3.3 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้รับคืนเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป โดยเก็บรวบรวมได้จำนวน 291 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของรูปแบบกับข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแฮริงตัน (Harrington, 2009:115-118)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ การจัดการด้านหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาวัฒนธรรมและเทคโนโลยี และวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 พบว่า องค์ประกอบมี 6 ด้านและ 38

องค์ประกอบย่อย ด้านที่ 1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ มี 7 องค์ประกอบย่อย ด้านที่ 2 ด้านการพัฒนา
นวัตกรรมและเทคโนโลยี มี 7 องค์ประกอบย่อย ด้านที่ 3 ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ มี 7
องค์ประกอบย่อย ด้านที่ 4 ด้านการจัดการด้านหลักสูตรมี 5 องค์ประกอบย่อย ด้านที่ 5 ด้านการ
จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มี 7 องค์ประกอบย่อย และด้านที่ 6 ด้านการสร้างวัฒนธรรม
แห่งการเรียนรู้มี 5 องค์ประกอบย่อย

3. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นองค์ประกอบ
ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ชุมพร เขต 1 ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น
องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์มี
ความสอดคล้องกัน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่ององค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ผู้วิจัยอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชุมพร เขต 1 มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านการมีวิสัยทัศน์
องค์ประกอบด้านการจัดการด้านหลักสูตรองค์ประกอบด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้
องค์ประกอบด้านการจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ องค์ประกอบด้านการพัฒนา
นวัตกรรมและเทคโนโลยี และองค์ประกอบด้านวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น
เพราะภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นภาวะผู้นำยุคใหม่ซึ่งจะต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการที่
เข้มแข็งเพื่อปฏิบัติการบริหารโรงเรียนไปสู่ความมีประสิทธิภาพโดยสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง
ผู้บริหารกับครูและนักเรียนให้เข้มแข็ง ส่งเสริมให้ การบริหารสถานศึกษาและการบริหารงาน
วิชาการประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะภาวะผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลโดยตรงต่อครูและ
บุคลากร เพื่อส่งเสริมดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพตาม
จุดมุ่งหมาย ขณะเดียวกันสามารถแก้ปัญหาทางานอย่างเป็นระบบ ให้การแนะนำหรือการสอนแก่
ครู และใช้การเสริมแรงแก่ครูและนักเรียน ที่สำคัญอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนให้
เกิดประสิทธิภาพสามารถในการปรับปรุงโรงเรียนจากวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมสู่วัฒนธรรมสากล
และตอบสนองต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ใช้การตัดสินใจโดยการนำเทคโนโลยีมาขับเคลื่อน
ผลผลิต เพื่อตอบสนองขีดความสามารถของบุคลากรโดยใช้สารสนเทศเป็นหลักในการจัดการ
เรียนการสอน สอดคล้องกับแนวคิดของเบลสและเบลส Blase and Blasé (2000) ได้สรุป
องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ การบริหารจัดการ
หลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อสนับสนุน
ให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ อีกทั้งแสดงให้เห็นถึงการนิเทศ การแนะนำ และการพัฒนา

ความเป็นมืออาชีพเพื่อนำไปสู่การสอนที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับ แนวคิดของ เชพเพิร์ด Sheppard (1996) ได้สรุปองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการประกอบด้วย การจัดการกระบวนการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ การพัฒนาหลักสูตร การจัดบรรยากาศทางวิชาการและบริหารทรัพยากรแหล่งการเรียนรู้ สื่ออุปกรณ์ อาคารสถานที่และเทคโนโลยีและการอำนวยความสะดวก การจัดการเทคโนโลยีให้บุคลากรทำงานด้วยความสะดวก รวดเร็ว การกำหนดเป้าหมายและแปลวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ และการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ โดยเน้นให้ครูและนักเรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของกลิกแมนและคนอื่นๆ Glickman & Others (2001) กล่าวถึงองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้การจัดสภาพแวดล้อมทางบวก การใช้แรงจูงใจให้บุคลากรทำงานด้วยความเต็มใจ และการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเป็นพื้นฐานในการทำงาน สอดคล้องกับผลวิจัยของ ดวงกมล เปียทอง (2557) ได้ศึกษารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออก ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารประกอบด้วย การบริหารหลักสูตรและการสอน การพัฒนาครู การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ การสร้างสัมพันธภาพของผู้นำและการพัฒนานักเรียน

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาชุมพร เขต 1 พบว่า องค์ประกอบย่อย จำนวน 38 องค์ประกอบมีค่าน้ำหนักผ่านเกณฑ์ทุกองค์ประกอบ โดยมีค่าน้ำหนัก ตั้งแต่ .762 - .524 ซึ่งหมายความว่าองค์ประกอบต่างๆ ที่ถูกวิเคราะห์มีความสำคัญและมีบทบาทในภาวะผู้นำทางวิชาการที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกได้ดีในระดับที่เหมาะสม ค่าน้ำหนักที่แตกต่างกันในแต่ละองค์ประกอบสามารถสะท้อนถึงระดับความสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสนใจในแต่ละด้าน อย่างไรก็ตาม ค่าน้ำหนักที่สูงกว่าจะเป็นการชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบที่มีบทบาทสำคัญมากขึ้นในการส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการ เช่น การวางแผนและการประสานงานระหว่างบุคลากร การสร้างแรงจูงใจและการพัฒนาบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยของ ธัญญา ทรัพย์สมบัติ (2561) ที่สำรวจถึงการพัฒนาผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่างๆ พบว่าผู้นำที่มีการวางแผนอย่างรอบคอบและการประสานงานระหว่างบุคลากรที่มีประสิทธิภาพส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและการสร้างแรงจูงใจในองค์กรการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ ภัคติ (2562) ที่มุ่งศึกษาเรื่องการส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียน พบว่าองค์ประกอบด้านการพัฒนาบุคลากรและการสร้างแรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานด้านการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

1. ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการไปใช้พัฒนาตนเอง
2. ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำองค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการของโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพของโรงเรียน
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 สามารถนำผลการวิจัยไปกำหนดเป็นนโยบายและแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปได้ องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 พบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ การจัดการด้านหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี และ วัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ 2) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า องค์ประกอบมี 6 ด้านและ 38 องค์ประกอบย่อย 3) โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสอดคล้องกัน และมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาให้ชัดเจน เปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ และหลอมรวมวิสัยทัศน์ลงสู่เป้าหมาย พันธกิจ แผนงานของโรงเรียน รวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมการบริหารและการพัฒนาเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เพื่อคุณภาพ

1.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และมีการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรวิเคราะห์ความต้องการและแรงจูงใจของบุคลากร ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร พร้อมทั้งสนับสนุนการฝึกอบรมและการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการให้กับผู้บริหารและบุคลากรในสังกัดเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในหน่วยงานอื่น อาทิ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น

2.2 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำทางวิชาการในหน่วยงานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาชุมพร เขต 1 ที่ รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ อาทิ คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษาระดับผู้นำทางวิชาการในรูปแบบงานวิจัยอื่นๆ อาทิ การหาปัจจัยเชิงสาเหตุหรือการศึกษาเป็นรายกรณี เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ดวงกมล เปียทอง. (2557). รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออก. ใน วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ธัญญา ทรัพย์สมบัติ. (2561). การพัฒนาผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ. ใน วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏชุมพร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). กระแสโลกาภิวัตน์และผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561- 2580: การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุชาติ ภาคิต. (2562). การส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียน: การพัฒนาบุคลากรและการสร้างแรงจูงใจ. ใน วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1. (2566). ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 1. ชุมพร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1.
- Blase, J., & Blasé, J. (2000). Effective instructional leadership: Teachers' perspectives on how principals promote teaching and learning in schools. *Journal of Educational Administration*, 38(3), 31–48.
- Glickman, C.D., & Others. (2001). *Supervision and instructional leadership: A developmental approach*. Boston: Allyn & Bacon.
- Fraenkel, J.R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research In education* (8th ed.). New York: Mc Graw Hill.
- Hair, J.F., & Others. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.

- Hallinger, P. (2009). Leadership for learning: How leadership can enhance teaching and learning. *School Leadership & Management*, 29(4), 370–397.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 608.
- McEwans, M. (1998). Leading school change: The case of academic leadership. *Journal of Educational Administration*, 36(3), 209–220.
- Sheppard, B. (1996). School leadership and its impact on student learning: An integrated model. *Journal of Educational Administration*, 34(2), 110–127.

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผล
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง*

STRATEGY LEADERSHIP MODEL OF SCHOOL ADMINISTRATORS
UNDER THE JURISDICTION OF SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 15

สุภัชชา ศรีชะอุ่ม¹, พรรัชต์ ลังกะสูตร² และ คณิต สุขรัตน์³

Supatcha Srichaum¹, Pornrat Langkasuth², and Kanit Sukrat³

¹⁻²มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻²Pathumthani University, Thailand.

Corresponding Author's Email: kobour.nmc@gmail.com Pornrat@ptu.ac.th Kanit@ptu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับประสิทธิผลของโรงเรียน 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับประสิทธิผลของโรงเรียน และ 3) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างองค์ประกอบ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง จำนวน 51 โรงเรียน ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2,656 คน และกลุ่มตัวอย่างจำนวน 348 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของ ผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์, ผู้บริหารสถานศึกษา

* Received 20 February 2025; Revised 20 February 2025; Accepted 21 February 2025

Abstract

This study aimed to 1) study the level of strategic leadership of school administrators and the level of school effectiveness, 2) compare the level of strategic leadership of school administrators and the level of school effectiveness, and 3) examine the consistency of the structural equation model of strategic leadership of school administrators that affect the effectiveness of schools under the Office of the Secondary Education Area, Chonburi Rayong. The population used in this research was school administrators and teachers in 51 schools under the Office of the Secondary Education Area, Chonburi Rayong, in the academic year 2022, totaling 2,656 people, and a sample of 348 people. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire. Data analysis was performed using a ready-made statistical program. The statistics used for data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and one-way variance.

The research results are as follows: 1) The overall level of strategic leadership of school administrators has a high mean. 2) The results of the comparison of the level of strategic leadership of school administrators show that the overall level of strategic leadership of school administrators is significantly different at the .01 level. และ 3) The results of the examination of the consistency of the structural equation model Strategic leadership components of school administrators that affect school effectiveness are consistent with empirical data.

Keywords: Leadership, Strategic Leadership, School Administrators

บทนำ

ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว การบริหารงานแบบดั้งเดิมต้องปรับตัวไปสู่การบริหารจัดการสมัยใหม่ ซึ่งเน้นการให้บริการประชาชนเป็นศูนย์กลาง และมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ที่มีประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน พร้อมตอบสนองนโยบายของประเทศ และกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยต้องรักษาความคล่องตัวในการดำเนินงาน พร้อมมีกลไกการตรวจสอบคุณภาพ การลดต้นทุน และยังคงรักษามาตรฐานการบริการ (พิรุณ รัตนวณิช, 2555) ในกระบวนการพัฒนาองค์กร ผู้นำมีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงมาตรฐานและกำหนดกลยุทธ์การบริหารให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยการส่งเสริม

ความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และกระตุ้นให้ทุกฝ่ายในองค์กรร่วมมือกันพัฒนา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามความคาดหวัง (นันทกร อาจวิชัย และมาริสสา ไกรฤกษ์, 2554)

ในด้านการศึกษาของไทย ความคาดหวังจากสังคมไทยคือการสร้างสถานศึกษาที่มีคุณภาพทั่วประเทศ ที่สามารถให้บริการการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและความสามารถในการแข่งขันในระดับประเทศ และระดับโลก (อรุณ จันทวานิช, 2557) การปฏิรูปการศึกษาภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มุ่งเน้นการปรับโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาที่ตอบสนองกับสถานการณ์ปัจจุบันและรองรับการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังระดับท้องถิ่น เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (สำนักงานโครงการนำร่องปฏิรูปการศึกษา, 2554)

การบริหารในภาคการศึกษาจึงต้องมีผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ซึ่งสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิผล (เนตรพัฒนา ยาวีราช, 2559) ผู้นำในสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องใช้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในการปรับเปลี่ยนวิธีการคิดและการบริหาร เพื่อให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และสามารถพัฒนาองค์กรให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยการบริหารเชิงกลยุทธ์จะประกอบด้วยขั้นตอนการวางกลยุทธ์ การนำไปปฏิบัติ และการควบคุมและประเมินผล (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2558) ผู้นำระดับสูงขององค์กรการศึกษาต้องมีคุณสมบัติที่สามารถพัฒนาและดำเนินการตามกลยุทธ์เพื่อให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในทิศทางที่ตั้งไว้ (ทิตินา แคมมณี, 2557)

จากสถานะที่เป็นอยู่นี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับประสิทธิผลของโรงเรียน เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับประสิทธิผลของโรงเรียนในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผล ต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ว่ามีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ รวบรวมองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา โดยจะส่งผลให้สถานศึกษามีการบริหารจัดการที่ดีขึ้น และเป็นการส่งเสริมกระบวนการบริหาร องค์กรให้มีประสิทธิผล เป็นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ได้มาตรฐาน บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

2.เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

3.เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างองค์ประกอบ ผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่กับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ประจำปี การศึกษา 2565 จำแนก เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น 2,656 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 51 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง, 2565)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลชลบุรี ระยอง ประจำปีการศึกษา 2565 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 348 คน จากโรงเรียนจำนวน 51 โรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 เป็นแบบบันทึกรายการ ใช้ในการเก็บคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2566 ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย 2) คณิตศาสตร์ 3) วิทยาศาสตร์ 4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และ5)ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โดยเก็บ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลชลบุรี ระยอง

ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง มีลักษณะเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ (checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุราชการ ระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียน และ ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 สอบถามระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา แสดงออกถึงการใช้อิทธิพล อำนาจ ศิลปะ กระตุ้น จูงใจ สมาชิกในองค์กรให้มี พฤติกรรมไปใน ทิศทางที่ต้องการ เกิดการตระหนักในภารกิจ เกิดพลังร่วมในการพัฒนา โรงเรียนให้ดีขึ้นใน 3 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร 2) ด้านการนำ กลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ 3) ด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์

ตอนที่ 3 สอบถามระดับประสิทธิผลของโรงเรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับความสำเร็จที่โรงเรียนสามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ใน 3 ด้าน คือ 1) ความพึงพอใจในการทำงานของครู 2) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน และ 3) การมีสภาพแวดล้อมที่ดี

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา และประสิทธิผลของโรงเรียน

2 สร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรมที่วัดได้ โดยการนำนิยามศัพท์ เชิงปฏิบัติการที่นิยามไว้ มากำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด จำนวนข้อคำถาม และเขียนข้อคำถามที่จะพัฒนาเป็นแบบสอบถาม

3 นำตารางวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรมที่วัดได้ และข้อคำถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยองเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง หลังจากทีนั้น 7 วันจึงตามเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 348 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.3 สำหรับการเก็บคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นปีการศึกษา 2565 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยขอความร่วมมือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยองในการให้ข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยจึงทำการสุ่มนักเรียน ใช้การสุ่มอย่างง่าย โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนที่ ถูกสุ่มจะต้องอยู่ในโรงเรียนเดียวกันกับผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ จำนวนเท่ากับกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติบรรยาย

1. แจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ สำหรับวิเคราะห์สถานภาพของ ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยโปรแกรมสำเร็จรูป

2. หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง สำหรับการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สถานศึกษา และระดับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยโปรแกรมสำเร็จรูป

4.2 สถิติอ้างอิง

1. ตรวจสอบการแจกแจง (distribution) ของตัวแปร เพื่อตรวจสอบ ว่าตัวแปรแต่ละตัวมีการแจกแจงแบบใดใช้ Kolmogorov-Smirnov โดยโปรแกรมสำเร็จรูป

2. วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับประสิทธิผลของโรงเรียน ระหว่างกลุ่มตัวอย่างสามกลุ่ม คือ โรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way-ANOVA) ในกรณีพบความแตกต่างกันแล้วทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe method) โดยโปรแกรมสำเร็จรูป

3. ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) ของ เครื่องมือวิจัย ใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) โดย โปรแกรม Lisrel 8.80 (Student Edition)

4. วิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) โมเดลการวัดองค์ประกอบ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และโมเดลการวัดประสิทธิผลของโรงเรียน เพื่อ ยืนยันความถูกต้องขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และ องค์ประกอบประสิทธิผลของโรงเรียน ใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) โดยโปรแกรม Lisrel 8.80 (Student Edition)

5. วิเคราะห์ความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้าง องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน เพื่อตรวจสอบว่าโมเดลที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ ใช้ วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) โดยโปรแกรม Lisrel 8.80 (Student Edition)

4.3 การแปลผลข้อมูล

การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ของระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของ ผู้บริหารสถานศึกษา และระดับประสิทธิผลของโรงเรียน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554; จตุภูมิ เขตจัตุรัส, 2555)

4.51 – 5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	ระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	ระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	ระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

การแปลผลความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เป็นข้อมูลได้เก็บได้ในรูปของค่าเฉลี่ยที่ เป็นร้อยละ ดังนั้นผู้วิจัยจึงแปลงข้อมูลให้อยู่ในมาตรการวัดเดียวกันกับองค์ประกอบด้านอื่น ๆ โดยนำ

ข้อมูลมาเทียบอัตราส่วนให้ได้ 5 มาตราส่วนเพื่อจัดให้อยู่ในมาตรการวัดแบบลิเคิร์ตสเกล 1-5 (likert scale) ใช้การเทียบอัตราส่วน

ส่วนเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผลระดับประสิทธิผลของโรงเรียน ด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาเกณฑ์ของการคำนวณช่วงคะแนนทดสอบ ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานแล้ว นำพิจารณาพร้อมกับเกณฑ์ที่ใช้วัดระดับประสิทธิผลด้านอื่น ๆ ดังแสดงในตารางที่ 19

ผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของ ผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้าง องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับประสิทธิผลของโรงเรียน ผลการศึกษาระดับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยองพบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ทั้ง 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ของนักเรียนมีค่าคะแนนที่ต่ำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจึงมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับน้อย จึงส่งผลให้ประสิทธิผลของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัย ดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิทย์ ศรีกระโทก (2564) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ โครงสร้างเชิงเส้นของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อผลลัพธ์ทางการศึกษา ขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า ระดับผลลัพธ์ทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2561) ที่ได้ศึกษาปัจจัย ทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน: การพัฒนาและตรวจสอบความตรงของ ตัวแบบ พบว่าระดับประสิทธิผลค่าเฉลี่ยโดยรวมของโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในระดับปานกลาง
2. ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับประสิทธิผลของโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน

2.1 ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยองจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน โดยภาพรวมระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การกำหนดทิศทางขององค์กร โรงเรียนขนาดเล็กมีบุคลากรจำนวนน้อย ส่วนใหญ่มีครูไม่ครบชั้นเรียน ครูมีภาระหน้าที่หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับนักเรียนให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องวางแผนการดำเนินงาน วางแผนพัฒนา โรงเรียน รวมทั้งกำกับ ติดตามผลงานด้วยตนเอง จึงทำให้บุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะหนโยบาย ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ ร่วมกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน ร่วมประชุมชี้แจงการปฏิบัติงาน และร่วมทบทวนตรวจสอบผลการดำเนินงานน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ซึ่งมีจำนวนบุคลากรมาก ผู้บริหารสถานศึกษาจึงสามารถบริหารจัดการโดยการกระจาย อำนาจให้แก่แต่ละกลุ่ม แต่ละกลุ่มงาน หรือแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ดำเนินการได้เอง ส่วนโรงเรียน ขนาดกลางจะมีบุคลากรมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กแต่น้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ทำให้บุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะหนโยบาย ร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ ร่วมกำหนด แนวทางในการดำเนินงาน ร่วมประชุมชี้แจงการปฏิบัติงาน และร่วมทบทวนตรวจสอบผลการ ดำเนินงานมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กแต่น้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นฤมล สุภาพทอง (2560) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่อยู่ในโรงเรียนที่มีลักษณะการเปิดสอนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารแบบต่างๆ แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ปันดดา วรกานต์ทิวิธต์ (2555) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียน อาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู พบว่า ผลการเปรียบเทียบ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ผู้บริหารและครู ที่ ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน รับรู้สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง โดยภาพรวมและ รายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากข้อค้นพบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ย่อมมีงบประมาณ ทรัพยากรและบุคลากรที่แตกต่างกัน ทำให้ ผู้บริหารสถานศึกษามีรูปแบบการบริหารงานที่แตกต่างกันไปด้วย

2.2 ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิผลของโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนที่มีขนาด แตกต่างกัน โดยภาพรวมระดับประสิทธิผลของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจาก ความพึงพอใจ ในการทำงานของครู โรงเรียนขนาดเล็กจะมีจำนวนครูน้อย

บุคลากรในโรงเรียนและผู้บังคับบัญชา จะเป็นกันเอง ทำงานแบบพึ่งพาอาศัยกัน ทำให้บุคลากรมีความพึงพอใจในรูปแบบการบริหาร จัดการ พึ่งพอใจในตำแหน่งที่ได้รับมอบหมาย พึ่งพอใจต่อบรรยากาศในการทำงาน มีความ ไว้วางใจระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา รู้สึกผูกพันต่อโรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ซึ่งมี บุคลากรจำนวนมาก ผู้บริหารสถานศึกษาจึงสามารถบริหารจัดการโรงเรียนโดยการกระจายอำนาจ ให้แต่ละกลุ่มงานดำเนินการ ควบคุม กำกับ ติดตามกันเองได้ ทำให้บุคลากรมีความพึงพอใจใน รูปแบบการบริหารจัดการ พึ่งพอใจในตำแหน่งที่ได้รับมอบหมาย พึ่งพอใจต่อบรรยากาศในการ ทำงาน มีความไว้วางใจระหว่างเพื่อนร่วมงานกลุ่มเดียวกัน สำหรับโรงเรียนขนาดกลางอาจเป็นไปได้ว่าในบางเรื่องผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการโรงเรียนโดยการกระจายอำนาจให้แต่ละกลุ่ม งานดำเนินการ ควบคุม กำกับ ติดตามกันเองคล้ายกับโรงเรียนขนาดใหญ่ แต่บางเรื่องผู้บริหารสถานศึกษาต้อง ควบคุม กำกับ ติดตามงานด้วยตนเองคล้ายกับโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อให้เกิด ประโยชน์ต่อนักเรียนหรือโรงเรียนมากที่สุด จึงอาจทำให้ครูมีความพึงพอใจในรูปแบบการบริหาร จัดการ พึ่งพอใจในตำแหน่งที่ได้รับมอบหมาย พึ่งพอใจต่อบรรยากาศในการทำงาน น้อยกว่า โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เจริญชัย บรรลธรรมย์ (2550) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจในการบริหารงานของ ผู้บริหารโรงเรียน กับ ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ บริหารงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน เห็นว่า ประสิทธิภาพของ โรงเรียนแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2561) ที่ได้ศึกษา ปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของ โรงเรียน: การพัฒนาและตรวจสอบความตรง ของตัวแบบ ผลการวิจัย พบว่า ระดับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากข้อค้นพบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าขนาดของ โรงเรียนที่ต่างกัน ย่อมส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของโรงเรียนด้วย

3. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างองค์ประกอบ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน ผลการ ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้าง องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยองพบว่า โมเดลสมการโครงสร้าง องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า มีค่า เป็นบวกทั้งหมด มีขนาดตั้งแต่ 0.03 ถึง 0.64 และมีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบ ระหว่าง 0.01 ถึง 1.15 โดยตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบมากที่สุด คือ การนำ ปัจจัย นำเข้ามากำหนดกลยุทธ์ รองลงมา คือ ความพึงพอใจในการทำงานของครู ส่วนตัวแปรที่

มีค่า สัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้งนี้ อาจเป็น เพราะว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อประสิทธิผลของงานใน โรงเรียนทุกด้าน เพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่วินิจฉัยสั่งการหรือตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ในโรงเรียนให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับ รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2561) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาองค์การไปสู่ความสำเร็จ เนื่องจากความสำเร็จหรือ ประสิทธิภาพของงานทุกด้านขึ้นอยู่กับผู้นำหรือผู้บริหารเป็นสำคัญ ในการที่จะวินิจฉัยสั่งการหรือ ตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าภาวะผู้นำมีบทบาทสำคัญต่อ ประสิทธิภาพขององค์การเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเป็นรูปแบบของผู้นำที่นำ ความเจริญก้าวหน้ามาสู่องค์การ และผู้วิจัยได้วิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อยืนยันความ ถูกต้องขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของ ผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

1. ประโยชน์ต่อองค์การทางการศึกษาในระดับนโยบาย สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายและขั้นตอนการดำเนินงานในการบริหารสถานศึกษาให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ประโยชน์ต่อองค์การทางการศึกษาในระดับปฏิบัติ สามารถนำองค์ประกอบของ รูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารสถานศึกษาไปประยุกต์เพื่อยกระดับ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาขององค์การให้บรรลุเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง
3. ประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำรูปแบบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มี ประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนานตนเองให้เหมาะสมกับ สภาพแวดล้อมและบริบทของสถานศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดย ภาพรวมระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของ ผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01
3. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้าง องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า ระดับประสิทธิผลของโรงเรียน ด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน วัดมาจากคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาควรหาวิธีการส่งเสริมและกำหนดนโยบายเร่งด่วนในการ ยกระดับคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนให้สูงขึ้น

2. เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่แตกต่างกัน ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15 ควรมีนโยบายในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กให้ใกล้เคียงกับโรงเรียนขนาดใหญ่

3. เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า โมเดลสมการโครงสร้างองค์ประกอบภาวะ ผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ชี้ให้เห็นว่าการที่จะพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียนนั้น จะต้องมีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกองค์ประกอบ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องหาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาทุกองค์ประกอบ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีระดับภาวะ ผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับประสิทธิผลของโรงเรียนแตกต่างกัน จึงควรมี การวิจัยเปรียบเทียบเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และประสิทธิผลของโรงเรียนแต่ละขนาดแตกต่างกัน

2. เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของ ผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของ โรงเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผล ของโรงเรียน นอกเหนือจากกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้

3. ควรมีการวิจัยในลักษณะพหุระดับเพื่อพิจารณาโมเดลในระดับบุคคล ระดับโรงเรียน หรือระดับหน่วยงาน หรือมีการตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล

เอกสารอ้างอิง

- เจริญชัย บรรเลงมรณย์. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน. วารสารการศึกษาพื้นฐาน, 8(1), 22-35.
- ทิตินา แคมมณี. (2557). การพัฒนาและดำเนินการตามกลยุทธ์ในการบริหารการศึกษา. วารสารการศึกษาระดับชาติ, 23(1), 55-72.
- นนทกร อาภวิชัย & มาริสา ไกรฤกษ์. (2554). บทบาทของผู้นำในการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ. วารสารการศึกษาทางการบริหาร, 15(3), 12-24.
- นฤมล สุภาพทอง. (2560). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน. วารสารการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 13(1), 30-42.
- เนตรพัฒน์ ยาวีราช. (2559). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษา. วารสารการศึกษาทางการบริหาร, 22(4), 50-62.
- ปนัดดา วรกันต์ทิวิธ. (2555). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร. วารสารการศึกษาอาชีวศึกษา, 17(2), 60-75.
- พิรุณ รัตนวณิช. (2555). การบริหารงานในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ. วารสารการบริหารการศึกษา, 20(2), 45-58.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2561). ภาวะผู้นำและการพัฒนาองค์กร. วารสารการบริหารองค์การ, 14(3), 44-56.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2561). ปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน. วารสารการศึกษาการบริหาร, 10(2), 79-89.
- สำนักงานโครงการนำร่องปฏิรูปการศึกษา. (2554). การปฏิรูปการศึกษาภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2558). การบริหารเชิงกลยุทธ์ในองค์กรการศึกษา. วารสารการศึกษาทางการบริหาร, 18(2), 80-92.
- สุวิทย์ ศรีกระโทก. (2564). ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อผลลัพธ์ทางการศึกษา. วารสารการศึกษา, 30(4), 105-118.
- อรุณ จันทวานิช. (2557). การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยในการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน. วารสารการศึกษาไทย, 12(1), 1-10.
- Du Brin, A. (1998). Leadership: Research findings, practice, and skills (2nd ed.). Houghton Mifflin.

การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท*
DEVELOPMENT OF PARTICIPATORY MANAGEMENT MODEL OF
PRIMARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE PRIMARY
EDUCATION AREA, CHAI NAT

จํานงค์ ศรีโมรา¹, นาวัน นิลแสงรัตน์², และ อธิพงษ์ เพชรสุทธิ³

Jumnong Srimora¹, Nawin Ninseangrat², and Atipong Phetsute³

¹⁻³มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻³Pathumthani University, Thailand.

Corresponding Author's Email: jumnong@ptu.ac.th Navin.n@ptu.ac.th atipong@ptu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท และ 3) เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงผสมวิธี ขั้นตอนดำเนินการวิจัยมีดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน สร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา โดยสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มี 5 องค์ประกอบ 2) รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มีความเหมาะสมทุกด้าน 3) ระดับความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหาร

* Received 20 February 2025; Revised 20 February 2025; Accepted 21 February 2025

แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยนาท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม, ผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

Abstract

This research aimed to 1) study the components of participatory management in primary schools, 2) develop a participatory management model in primary schools under the Office of the Primary Education Area, Chai Nat, and 3) assess the feasibility of the participatory management model in primary schools under the Office of the Primary Education Area, Chai Nat, using a mixed-method research process. The research procedures were as follows: Step 1: Study the components of participatory management in primary schools, interview 5 experts, create a participatory management model in primary schools, and check the content validity with 5 experts. Step 2: Develop a participatory management model in primary schools, conduct group discussions with 10 experts. Step 3: Assess the feasibility of the participatory management model, and collect data from a sample group of 30 school administrators, who were selected by purposive sampling.

The research results are as follows: 1) The components of participatory management in primary schools under the Office of the Primary Education Area, Chai Nat, consist of 5 components. 2) The participatory management model in primary schools under the Office of the Primary Education Area, Chai Nat, is appropriate in all aspects. And 3) The level of feasibility of the participatory management model in primary schools under the Office of the Primary Education Area, Chai Nat Overall, it is at the highest level.

Keywords: Participatory management model, school administrators, Chai Nat Primary Educational Service Area Office

บทนำ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่

เป้าหมายดังกล่าวได้กำหนดให้การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุ เป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ และกฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วน ยุทธศาสตร์ชาติจะกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ของชาติ และ แผนยุทธศาสตร์ (Strategic Plan) ที่ประชาชนทุกภาคส่วนและรัฐเห็นพ้องร่วมกัน และร่วมมือกัน เพื่อเป็นพลังในการช่วยกันทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืนของชาติในระยะยาว โดยมีตัวชี้วัดผลความคืบหน้าใน การดำเนินการและความสำเร็จที่ชัดเจนและเป็นสากล (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562)

แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560 – 2579 เน้นการให้ความสำคัญ กับการมีส่วนร่วมและการยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลให้การขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ ไปสู่การปฏิบัติประสบความสำเร็จ เป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษา ให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบ การบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้อง กับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 6 : การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา มีเป้าหมายที่ 3 คือทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการ ของประชาชนและพื้นที่ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น จำนวนองค์กร สมาคม มูลนิธิหรือหน่วยงานอื่นที่เข้ามาจัดการศึกษาหรือร่วมมือกับสถานศึกษา ทั้งของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพิ่มขึ้น และสัดส่วนการมีส่วนร่วมสนับสนุนการศึกษาของภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคี เครือข่ายเมื่อเทียบกับรัฐ จำแนกตามระดับการศึกษาสูงขึ้น เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2562 หมวด 1 ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 8 การจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้ (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 ให้ยึดหลักดังนี้ (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น และหมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษามาตรา มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยัง คณะกรรมการ และสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง มีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และผู้เรียนโดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัด

ให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพและการจัดการศึกษาดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วม เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

การบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพได้นั้นอาจมีสาเหตุมาจากหลายประการ และที่สำคัญประการหนึ่งคือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งฮอยและมิสเกล (Hoy and Miskel) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลต่อขวัญ กำลังใจของครู อาจารย์ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีความสัมพันธ์กัน ในทางบวกกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านการสอนของครู อาจารย์ ซึ่งครูอาจารย์นิยมชมชอบผู้บริหารที่เปิดโอกาสให้พวกเขา ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากกว่าผู้บริหารที่ไม่ค่อยเปิดโอกาสให้พวกเขาได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Hoy and Miskel, 2013) โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff) ให้ความหมายการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การมุ่งใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ความรับผิดชอบ และร่วมมือในองค์กร พัฒนาปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วม ช่วยให้เกิด การตัดสินใจที่ดีกว่า การตัดสินใจที่ดีจะทำให้ ประสิทธิภาพ การทำงานสูงขึ้น เนื่องจาก ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ พวกเขาจะมีความผูกพันต่อผลของการตัดสินใจที่ต้องการให้บรรลุเป้าหมาย ความผูกพันจึงนำไปสู่ ประสิทธิภาพ ในการทำงานที่สูงขึ้น ในส่วนของกำลังใจและความพอใจในงานที่ทำ เป็นสิ่งที่เกิดจากการที่พวกเขา มีความรู้สึก ว่า พวกเขาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ฉะนั้นความรู้สึกทางเหิน คับอกคับใจ และ ความไม่พอใจที่จะนำไปสู่ ความเฉื่อยชา การออกจางาน และการขาดงานน้อยมาก ความไม่พอใจ ด้วยการ ใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถแก้ปัญหานี้ได้ (Cohen, J.M., & Uphoff, N.T., 1981)

สถานศึกษานับว่าเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ เพราะเป็นหน่วยงานทางสังคมซึ่งมีหน้าที่ในการขัดเกลา อบรม สั่งสอนเยาวชนไทยให้เจริญงอกงามเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย ผลของการดำเนินงานจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจแนวคิด หลักการ และกระบวนการในการนำทรัพยากรต่าง ๆ ไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งครู ซึ่งเป็นบุคลากรที่สำคัญที่สุดในการบริหารงาน เพราะครูเป็นผู้ใช้ปัจจัยในการบริหารงาน ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนทุกคนที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการบริหารสถานศึกษานับตั้งแต่การวางแผน การติดตาม ประเมินผล การประชาสัมพันธ์ การกระจายอำนาจ การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารสถานศึกษา นอกจากนี้การบริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องใช้ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยเพียงพอ และถูกต้อง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการให้ครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สถานศึกษาจะมีมาตรฐานก็ต่อเมื่อได้รับความร่วมมือจากผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่าย หากบุคคลกรร่วมมือกันทำงานไปสู่วิสัยทัศน์เดียวกัน สถานศึกษาก็จะมีเสถียรภาพได้เช่นกัน โดยผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นหลักในการปฏิบัติงาน (จันทราณี สงวนนาม, 2553)

การจัดการศึกษาของประเทศไทยในระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษาในปัจจุบันพบว่า จำนวนประชากรในวัยเด็กมีแนวโน้มจะลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของจำนวน โรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน กระจายตามหมู่บ้านจำนวนมาก โรงเรียน ขนาดเล็กส่วนใหญ่ประสบปัญหาคล้ายคลึงกันใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการเกิดจากจำนวนนักเรียนลดลง ทำให้มีอัตราส่วนครูต่อนักเรียนลดลง นักเรียนต่อห้องเรียนต่ำกว่า มาตรฐานค่าใช้จ่ายต่อหัวสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ นอกจากนี้ยังมี โรงเรียนขนาดเล็กอีกจำนวนหนึ่งที่อยู่ในพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษ เช่น พื้นที่ห่างไกล พื้นที่บนภูเขาสูง บนเกาะ ชายขอบของประเทศ จึงทำให้การบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพยากลำบากส่งผลให้ คุณภาพการจัดการศึกษายังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนโรงเรียน ขนาดเล็กมีครูไม่ครบชั้น ครูส่วนใหญ่ขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสภาพ ที่ครูไม่ครบชั้นและนักเรียนมีจำนวนน้อยในแต่ละชั้น หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ ไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สื่อการเรียนการสอน และแหล่งการเรียนรู้มีจำนวนจำกัด ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ 3) ด้านความพร้อมทางปัจจัยของโรงเรียนและ ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ในการจัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียนที่ผ่านมา ได้ใช้เกณฑ์จำนวนนักเรียนในการจัดสรรงบประมาณ จึงทำให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับจัดสรร งบประมาณและบุคลากรไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการศึกษาภายในโรงเรียน 4) ปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประสิทธิภาพของการศึกษาในรูปของคณะกรรมการ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ยังมีบทบาทไม่มากนัก และมีโรงเรียนเพียงส่วนน้อยที่มีความร่วมมือ ทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่นในการสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยนาท, 2563)

จากปัญหาดังกล่าวสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ได้กำหนดทิศทางการจัดการศึกษา โดยจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท พ.ศ. 2566 – 2570 (ฉบับทบทวนปี 2567) เพื่อใช้เป็นกรอบทิศทางการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการกำหนดพันธกิจ ที่ 3 เสริมสร้างโอกาส และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา พัฒนา และเสริมสร้างความเข้มแข็งของโรงเรียน โดยความร่วมมือของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความสุข และมีความปลอดภัย นโยบายที่ 2 กระตุ้นสมรรถนะครูคุณภาพ จุดเน้นที่ 6 เพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และพัฒนาพหุปัญญาของนักเรียน ที่เน้นการมีส่วนร่วม ของผู้เรียน และสนับสนุนการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท, 2567)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นว่า มีการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท และประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ใน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม อันก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
3. เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังนี้

1. **ขั้นตอนที่ 1** การศึกษาองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้
 - 1.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบ และการพัฒนารูปแบบ เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยศึกษาเอกสารงานวิจัยและรายงานที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ศึกษารายงานกรณีตัวอย่าง (ศึกษาสภาพจริง) จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอก
 - 1.2 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ผู้ทรงคุณวุฒิมีความรู้และประสบการณ์ในเรื่ององค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยพิจารณาจากผู้มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) มีวุฒิขั้นต่ำปริญญาเอก 2) เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่อง องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) เป็นนักวิชาการและเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแก่บุคคลโดยทั่วไปผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด เพื่อเจาะลึกข้อมูลในรายละเอียดขององค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในแต่ละด้านมีการสังเกตการบันทึกเสียง และการจดบันทึก
 - 1.3 ผู้วิจัยนำข้อมูลองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มาทำการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

1.4 สร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยนำแนวทางของการสร้างรูปแบบมาร่างเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (CVI: Content Validity Index) โดยกำหนดเกณฑ์ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความแต่ละข้อโดยใช้ ไม่ต่ำกว่า 0.80 เกณฑ์ การพิจารณาโดยใช้ของ (Waltz & Bausell, 1981) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน 4 ระดับ ดังนี้ ให้คะแนน 1 หมายถึง ข้อคำถามไม่เกี่ยวข้องกับตัวแปรรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ให้คะแนน 2 หมายถึง ข้อคำถามประเมินไม่ได้ว่า เกี่ยวข้องกับตัวแปรรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาต้องปรับปรุงอีกมาก ให้คะแนน 3 หมายถึง ข้อคำถามเกี่ยวข้องกับตัวแปรรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาแต่ต้องปรับปรุงเล็กน้อย และ ให้คะแนน 4 หมายถึง ข้อคำถามเกี่ยวข้องอย่างชัดเจนกับตัวแปรรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา

ผู้วิจัยนำกลับมาวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (CVI: Content Validity Index) พบว่ามีค่า CVI ตั้งแต่ 0.80-1.00 ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อที่มีค่า CVI ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไปเพื่อนำไปสร้างประเด็นการสนทนากลุ่มในขั้นตอนต่อไป

2. ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (CVI : Content Validity Index) ของแบบสอบถามมาปรับปรุงคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะข้อที่มีค่า CVI ตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป และนำมาสรุปเป็นประเด็นสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน เพื่อหาความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกผู้เชี่ยวชาญโดยพิจารณา ผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) มีวุฒิการศึกษาขั้นต่ำปริญญาเอก 2) เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา 3) เป็นนักวิชาการ ผู้อำนวยการหรือเคยปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด และ 4) เป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาการบริหารการศึกษา

ผู้วิจัยกำหนดวันเวลาและสถานที่อย่างชัดเจนและในการดำเนินการสนทนากลุ่มได้มีการบันทึกเสียง และจดบันทึกประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะอย่างครบถ้วน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปเป็นความเรียงเชิงพรรณนา

3. **ขั้นตอนที่ 3** การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้เป็นการจัดประชุมผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาชัยนาท จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งได้กำหนดค่าไว้ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเป็นไปได้ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเป็นไปได้ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง มีความเป็นไปได้ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเป็นไปได้ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง มีความเป็นไปได้ในระดับ น้อยที่สุด

ผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมผู้เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทโดยให้ผู้เกี่ยวข้องเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท นอกจากนี้ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เข้าร่วมประชุมตอบ และผู้วิจัยเก็บรวบรวมด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามไปจำนวน 30 ฉบับ สามารถเก็บได้ 30 ฉบับ คิดเป็นร้อยละร้อย การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับมาก
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับน้อย
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.49 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มี 5 องค์ประกอบ
2. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มีความเหมาะสมทุกด้าน

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ โรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความเป็นไปได้ ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยรวมแต่ละด้าน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านองค์กร	4.82	0.40	มากที่สุด	5
2. ด้านการเรียนรู้	4.85	0.48	มากที่สุด	2
3. ด้านผู้บริหาร	4.84	0.45	มากที่สุด	4
4. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.82	0.74	มากที่สุด	3
5. ด้านการจัดการความรู้	4.82	0.49	มากที่สุด	1
รวม	4.83	0.40	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านองค์กร 2) ด้านการเรียนรู้ 3) ด้านผู้บริหาร 4) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 5) ด้านการจัดการความรู้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม เน้นให้ความสำคัญที่บุคลากรและกลุ่มงานให้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารที่มีประสิทธิภาพในบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตยซึ่งผู้บริหารยินยอมมอบ และกระจายอำนาจของตนสู่ผู้ปฏิบัติด้วย ความเต็มใจ โดยให้บุคลากรขององค์กรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมชัย จรรยาไพบุลย์ (2563: 16) สรุปว่า องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่คล้ายกันไว้ว่าควรมีองค์ประกอบหลัก คือ 1) องค์กร 2) การเรียนรู้ 3) ผู้บริหาร 4) เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 5) การจัดการความรู้ โดยมีคำอธิบายศัพท์เฉพาะประกอบรูปแบบ พร้อมมีเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ การจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบโดยนำสาระขององค์ประกอบบรรจุไว้อย่างสมบูรณ์เอื้อประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษา และนำรูปแบบไปใช้ อีกทั้งผลวิจัยยังสอดคล้องกับ คณะกรรมการบริหารงานวิจัย (2564: 8)

สรุปว่า องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่าควรมีองค์ประกอบหลัก คือ 1) ด้านองค์กร 2) ด้านการเรียนรู้ 3) ด้านผู้บริหาร 4) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 5) และด้านการจัดการความรู้ โดยการมุ่งเน้นและจูงใจให้บุคลากรในองค์กรให้มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท พบว่า มีความเหมาะสมทั้ง 5 ด้าน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา มีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่ององค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนมีการสังเคราะห์เรียบเรียงในการจัดทำร่างรูปแบบองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ประภัศสร บุญบำรุงและคณะ (2560:54) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหาร โรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหาร โรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้เชี่ยวชาญมีเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมและถูกต้อง อีกทั้งผลการวิจัยยังสอดคล้องกับ ราม เรือนทองดี (2564:51) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้เชี่ยวชาญมีเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมและถูกต้อง

3.ระดับความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าระดับความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท สูงสุดในด้านการจัดการความรู้ รองลงมาได้แก่ด้านการเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านผู้บริหาร และต่ำสุดได้แก่ด้านองค์กร ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ได้ดำเนินการสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยนำแนวทางของการสร้างรูปแบบ มาร่างเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านองค์กร ด้านการเรียนรู้ ด้านผู้บริหาร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการจัดการความรู้ หลังจากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และนำข้อมูลที่ได้มา วิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของหนึ่งฤทัย เพ็งบุญและคณะ (2563:34) ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 2 พบว่าการประเมินความเป็นไปได้ของ

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน อีกทั้งผลการวิจัยยังสอดคล้องกับคณะกรรมการบริหารงานวิจัย (2564: 8) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนคุณภาพชุมชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่าการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

องค์ความรู้ใหม่

1. ผู้บริหารโรงเรียนทราบถึงรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ประถมศึกษาสามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นข้อมูล เพื่อพัฒนาการบริหารงานโรงเรียนสามารถ บริหารจัดการในโรงเรียนให้เกิดคุณภาพต่อไป

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท สามารถนำรูปแบบการบริหาร แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ไปใช้ในการฝึกอบรมผู้บริหารในระดับต่าง ๆ เพื่อ สามารถบริหารจัดการในหน่วยงานให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3. การวิจัยในครั้งนี้ทำให้หน่วยงานอื่น ๆ ทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารวมถึง โรงเรียน ทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถนำผลวิจัย ไปประยุกต์ใช้ในการฝึกอบรม หรือเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้เกิด ประสิทธิภาพต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท พบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มี 5 องค์ประกอบ 2) รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ โรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท มีความ เหมาะสมทุกด้าน และ 3) ระดับความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ โรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ได้แก่ 1) ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ควรสร้างความพร้อมของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรให้ร่วมกันบริหารอย่างมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาควรศึกษาแต่ละองค์ประกอบ ของรูปแบบ และทำความเข้าใจกับเงื่อนไขก่อนการนำรูปแบบไปใช้ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของ บุคลากรในการดำเนินการทุกขั้นตอน และ 3) ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาควรประเมินผล

การการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ และต้องดำเนินการรักษาองค์ความรู้ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ 1) ควรทดลองนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนประถมศึกษาไปปรับใช้ เพื่อสรุปเป็นองค์ประกอบและ กิจกรรมทางการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน 2) ควรศึกษาประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพของการนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนประถมศึกษาไปใช้ กับโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอื่น ๆ 3) ควรมีการ พัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนศึกษากับหน่วยงานทางการ ศึกษาสังกัดอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการบริหารงานวิจัย. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมใน โรงเรียนคุณภาพชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3. นครศรีธรรมราช: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3.
- จันทรานี สงวนนาม. (2553). การบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ: แนวทางการพัฒนา บุคลากรโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์การศึกษา.
- ประภัสสร บุญบำรุง และคณะ. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการบริหารโรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ราม เรือนทองดี. (2564). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของ สถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์การศึกษา.
- วิศาลาภรณ์, ศ. (2552). การบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา: แนวทางการ พัฒนาองค์ประกอบการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์การศึกษา.
- สมชัย จรรยาไพบูลย์. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียน ประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. (2567). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท พ.ศ. 2566 – 2570. ชัยนาท: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 และยุทธศาสตร์ชาติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยนาท. (2563). การจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กใน จังหวัดชัยนาท. ชัยนาท: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยนาท.
- หนึ่งฤทัย เฟื่องบุญ และคณะ. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2. ชุมพร: สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1981). Participatory Management: An Approach to Organizational Development. New York: Longman.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2013). Educational Administration: Theory, Research, and Practice. New York: McGraw-Hill Education.

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7*

PARTICIPATORY MANAGEMENT MODEL TO DEVELOP VACATIONL SKILLS
OF STUDENTS WITH INTELLECTUAL DISABILITIES UNDER THE OFFICE OF
SPECIAL EDUCATION ADMINISTRATION ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF
KALYÄNAMITTADHAMMA 7

อภิญา บุญเกียรติ¹ และ วรกฤต เกื่อนช้าง²

Apinya Boonyakiat¹ and Worakrit Thuanchang²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

¹⁻²Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhonsawan campus, Thailand.

Corresponding author Email: apinya_bo@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) สร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม และ 3) ประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 การวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 ระยะ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหาร รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ และครูผู้สอนกลุ่มทักษะอาชีพ โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 120 คน และสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 แห่ง ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 แห่ง ระยะที่ 2 การสนทนากลุ่ม สร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยผู้ข้อมูลสำคัญ คือผู้บริหารโรงเรียนเฉพาะความพิการที่บกพร่องทางสติปัญญาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 15 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินที่สอบถามความเหมาะสมของรูปแบบ สถิติที่ใช้ ได้แก่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า

* Received 14 February 2025; Revised 20 February 2025; Accepted 21 February 2025

(Input) ประกอบด้วย 5 2) องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย 4 และ 3) องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Outputs) ประกอบด้วย 4

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย 5 ประเด็นย่อย องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย 4 ประเด็นย่อย องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Outputs) ประกอบด้วย 4 ประเด็นย่อย และ องค์ประกอบที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 องค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ ซึ่งมีความถูกต้องของรูปแบบ ความเหมาะสมของรูปแบบ ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งผลของการประเมินรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ : การบริหารแบบมีส่วนร่วม, ทักษะอาชีพ, นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

Abstract

This research aimed to 1) study the status and development guidelines of the participatory management model, 2) create a participatory management model, and 3) evaluate the participatory management model for developing vocational skills of students with intellectual disabilities under the Office of Special Education Administration based on the 7 Kalinamai principles. This research was divided into 3 phases. The informants were administrators, deputy directors of academic affairs, and teachers in the vocational skills group. A total of 120 informants were selected and interviewed, consisting of 5 school administrators with good practices using purposive selection. Phase 2 was a group discussion to develop a participatory management model with nine experts. The tools used were group discussion records and content analysis. Phase 3 was an evaluation of the participatory management model. The key informants were 15 school administrators with intellectual disabilities under the Office of Special Education Administration using purposive selection. The tools used were a model appropriateness assessment form. The statistics used were percentage, mean, and standard deviation.

The research results found that:

1. Results of the study of the conditions and guidelines for developing a participatory management model to develop vocational skills for students with intellectual disabilities under the Office of Special Education Administration consist of 3 components: 1) Component 1: Input, consisting of 5 2) Component 2: Process, consisting of 4 and 3) Component 3: Output, consisting of 4

2. Results of creating a participatory management model to develop vocational skills for students with intellectual disabilities under the Office of Special Education Administration according to the principles of Kalyanamitra Dhamma 7 consist of 4 components: Component 1: Input, composed of 5 sub-issues, Component 2: Process, consisting of 4 sub-issues, Component 3: Output, consisting of 4 sub-issues and Component 4: Conditions for Success, composed of 2 sub-issues

3. Results of the evaluation of the participatory management model to develop vocational skills for students with intellectual disabilities under the Office of Special Education Administration according to the principles of Kalyanamitra Dhamma 7, 4 important components, which are the correctness of the model, the appropriateness of the model, the feasibility of implementation and the ability to be utilized the results of the evaluation are at the highest level in all aspects.

Keywords: Participatory Management, Vocational Skills, Students With Intellectual Disabilities

บทนำ

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 6 ได้ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในมาตรา 10 ได้ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลดังกล่าว มีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย วรรคสองระบุว่า การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาสต้องจัดให้

บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการ ในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าว มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง และในวรรคสามระบุว่า การจัดการศึกษา สำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึง ความสามารถของบุคคลนั้น มาตรา 22 ที่ให้ยึดหลักว่านักเรียนทุกคนมีความสามารถในการ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้อง ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ มาตรา 29 ให้สถานศึกษา ร่วมกับบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กร เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความ เข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน มาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษา ระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทาง การศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพคน และให้ ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและการยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงได้นำแนวคิดใน การดำเนินงานโดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมถึงหน่วยงานทางการศึกษาซึ่งเป็นแนวคิดความร่วมมือในรูปแบบประชารัฐ โดยให้ ภาคเอกชนเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะและเชื่อมโยงการตลาด ในขณะที่ภาครัฐเป็นหน่วยงาน สนับสนุน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศที่สอดคล้อง กับแนวโน้มความต้องการและขีดความสามารถในการแข่งขันของพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ว่า “คนไทยทุกคน ได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สอดคล้องกับ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” ได้วางกรอบ เป้าหมายและทิศทางของการจัดการศึกษาของประเทศในการพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะ การทำงานสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ และการที่จะ พัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้เกิดขึ้นในอนาคตนั้นจะต้องมีการ พัฒนาคนให้เตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 มีคุณภาพชีวิตที่ดี มี อาชีพ มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนในการดำรงชีวิต เป็นการเตรียมนักเรียนให้สามารถดำรงชีวิต

อยู่ได้ในสังคม นอกจากนั้น ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยแจกแจงออกเป็น 3Rs + 8Cs + 2Ls (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2560)

นอกจากนี้ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้จัดการศึกษาสำหรับคนพิการไว้หลายรูปแบบเพื่อให้คนพิการได้มีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมและเหมาะสมกับประเภทความพิการ ซึ่งการจัดการศึกษาแบบโรงเรียนเฉพาะความพิการ ตั้งแต่ระดับเตรียมความพร้อมก่อนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา มีทั้งการศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ มีการจัดโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล การมีบุคลากรที่เชี่ยวชาญ รวมทั้งมีสื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่เพียงพอและมีคุณภาพ ซึ่งจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนพิการให้สามารถพึ่งตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถประกอบอาชีพ ดำรงชีวิตอย่างอิสระ สร้างประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชนสังคมและประเทศชาติ มุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนพิการให้เป็นคนมีคุณธรรม คุณภาพมีความสมบูรณ์รอบด้านทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มุ่งขยายโอกาสทางการศึกษาแก่คนพิการทุกระดับ และจัดรูปแบบการศึกษาให้คนพิการทุกคนสามารถเข้าเรียนได้โดยสอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของคนพิการแต่ละคน มีการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพให้นักเรียนทุกระดับการศึกษาตามความสนใจ ความถนัด เพื่อจะได้มองเห็นการทำงานของตนเองในอนาคต สามารถวางแผนในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นหรือเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งเด็กพิการที่เข้าเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ ควรได้รับการดูแลเพิ่มเติมด้วยวิธีการพิเศษ ซึ่งต่างไปจากวิธีการตามปกติ เพื่อช่วยให้สามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ได้ เพื่อให้มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี มีโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียม และได้รับการยอมรับในสังคม (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2560)

จากความสำคัญดังกล่าวสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาผู้เรียนที่เป็นทรัพยากรของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันการแข่งขันของประเทศขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของคน ไม่ว่าจะเป็นคนทั่วไปหรือคนพิการ โดยเรียนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการทำงานให้เหมาะสม รวมทั้งมุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้มากขึ้น โรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ยังคงประสบปัญหาอยู่มากในด้านต่างๆ ทั้งในด้านครู และบุคลากรที่มีจำนวนไม่เพียงพอ อีกทั้งยังขาดทักษะและประสบการณ์ทั้งในการจัดทำหลักสูตรอาชีพ ด้านงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ซึ่งมีไม่เพียงพอและด้านตัวนักเรียนที่มีข้อจำกัดด้านความพิการ รวมถึงขาดทักษะ และความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉพาะในกลุ่มของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่ามีความพร้อมน้อยที่สุด ไม่สามารถเข้าสู่การประกอบอาชีพได้อีกด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะว่านักเรียนขาดโอกาสในการปฏิสัมพันธ์กับคนทั่วไป ทั้งด้านผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตัวนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสถานประกอบการ รวมถึงความ

พร้อมด้านทรัพยากรที่ต้องใช้ในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้บรรลุเป้าหมาย (กุลยา ก่อสุวรรณ, 2553)

จากปัญหาและความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น โรงเรียนจะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบของการสอนวิชาชีพเพื่อการทำงานให้กับนักเรียนด้วยการมีส่วนร่วมจากหลายฝ่ายในการร่วมมือกันจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทั้งภาครัฐ คือ โรงเรียน ผู้อำนวยการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชน คือ สถานประกอบการต่างๆ ยิ่งไปกว่านั้นได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ปี 2559 เป็นปีแห่งความร่วมมือด้านการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อให้การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นไปตามเป้าหมาย ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา บุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ทุกคนเข้าถึงบริการที่ครบถ้วน ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการ หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดแนวทางการดำเนินงานด้วยการจัดการศึกษาเพื่อการทำงาน (Transition from School to Work) เพื่อให้บุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการสถานศึกษาให้ผิชอบการบริหารงานด้านอาชีพของผู้เรียน จึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) มีขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการสอบถามเรื่องสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย ผู้บริหาร รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ครูผู้สอนกลุ่มทักษะอาชีพ วิธีการได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 120 คน จากโรงเรียน 10 แห่ง ละคร 12 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 รูป/คน รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ 1/คน ครูกลุ่มทักษะงานอาชีพ 10 รูป/คน

2. เครื่องมือที่การวิจัย

2.1 แบบสอบถาม เรื่อง สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 2) ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence : IOC) 3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับร่างที่ผ่านเกณฑ์การแก้ไขแล้วไปตรวจสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างได้แก่ โรงเรียนระยองปัญญานุกูล จังหวัดระยอง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.908

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น ๒ ตอน ดังนี้ ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ และ ตอนที่ ๒ เป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้ 1) การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) เพื่อพัฒนาทักษะ งานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ 3) จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความถูกต้อง เหมาะสมของประเด็นสัมภาษณ์ ปรับปรุง แก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้ 1) ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ และ 2) ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยไปยังกลุ่มตัวอย่าง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Google Form) โดยกำหนดเป้าหมายในการเก็บจำนวน 120 ฉบับ และกำหนดระยะเวลาในการตอบกลับภายใน 1 สัปดาห์ ถ้าไม่ได้รับข้อมูลจะดำเนินการติดต่อประสานงานทางโทรศัพท์เพื่อขอรับข้อมูลอีกครั้ง ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามตอบกลับคืนมาจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และ 3) นำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน พร้อมทั้งแนบบแบบประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการ ดังนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ๗ ใน ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นประโยชน์ วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standards Deviation : SD)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการ ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย 5 คือ 1) การบริหารจัดการด้านวิชาการ 2) การบริหารจัดการด้านงานบุคคล 3) การบริหารจัดการด้านงานงบประมาณ 4) การบริหารจัดการด้านงานทั่วไป และ 5) การบริหารแบบมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย 4 ประเด็นย่อย คือ 1) การวางแผน (Plan) 2) การลงมือปฏิบัติ (Do) 3) การตรวจสอบ (Check) และ 4) การปรับปรุง (Act) องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Outputs) ประกอบด้วย 4 ประเด็นย่อย คือ 1) ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะและเจตคติในการประกอบอาชีพ 2) ทักษะชีวิตและการทำงาน

3) สถานศึกษาเป็นสถานที่ฝึกงานหรือส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับผู้เรียน และ 4) สถานศึกษาเป็นแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพในชุมชน

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามหลักกลายามิตรธรรม 7 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย 5 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) การบริหารจัดการด้านวิชาการ ประกอบด้วย 4 ประเด็นย่อย 2) การบริหารจัดการด้านงานบุคคล ประกอบด้วย 5 ประเด็นย่อย 3) การบริหารจัดการด้านงานงบประมาณ ประกอบด้วย 3 ประเด็นย่อย 4) การบริหารจัดการงานทั่วไป ประกอบด้วย 2 ประเด็น 5) การบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 6 ประเด็นย่อย องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย 4 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) การวางแผน (Plan) 2) การลงมือปฏิบัติ (Do) 3) การตรวจสอบ (Check) และ 4) การปรับปรุง (Act) องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Outputs) ประกอบด้วย 4 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) ผู้เรียนมีความรู้มีทักษะอาชีพและเจตคติที่ดีในการประกอบอาชีพ 2) ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและการทำงานตามหลักสูตร 3) สถานศึกษาเป็นสถานที่ฝึกงานหรือส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับผู้เรียน 4) สถานศึกษาเป็นแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพในชุมชน องค์ประกอบที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ 1) เครือข่ายองค์กรภายนอก 2) การประสานงาน

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามหลักกลายามิตรธรรม 7 องค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ ซึ่งมีความถูกต้องของรูปแบบความเหมาะสมของรูปแบบ ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งผลของการประเมินรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่ารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้แนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย 5 ประเด็นย่อย คือ 1) การบริหารจัดการด้านวิชาการ 2) การบริหารจัดการด้านงานบุคคล 3) การบริหารจัดการด้านงานงบประมาณ 4) การบริหารจัดการด้านงานทั่วไป และ 5) การบริหารแบบมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ

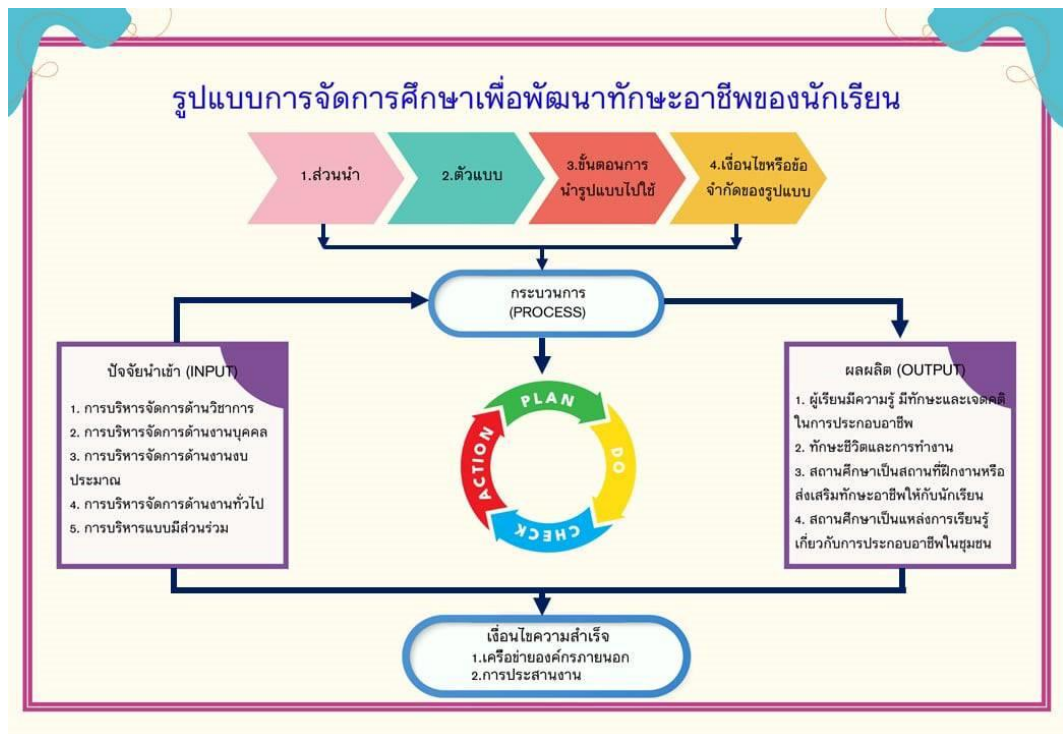
(Process) ประกอบด้วย 4 ประเด็นย่อย คือ 1) การวางแผน (Plan) 2) การลงมือปฏิบัติ (Do) 3) การตรวจสอบ (Check) และ 4) การปรับปรุง (Act) องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Outputs) ประกอบด้วย 4 ประเด็นย่อย คือ 1) ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะและเจตคติในการประกอบอาชีพ 2) ทักษะชีวิตและการทำงาน 3) สถานศึกษาเป็นสถานที่ฝึกงานหรือส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับผู้เรียน และ 4) สถานศึกษาเป็นแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพในชุมชน องค์ประกอบที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย 2 ประเด็นย่อย คือ 1) เครือข่ายองค์กรภายนอก และ 2) การประสานงานด้วยสถานศึกษามีการบริหารจัดการตามโครงสร้างการบริหารงานที่เป็นไปตามขอบข่ายและภารกิจการบริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ภาวนิดา ธาราศรีสุทธิ และ วิบูลย์ ไตรณะบุตร (2542) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้าน นับแต่บุคลิกลักษณะ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสมเพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 พบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย 5 ประเด็นย่อย คือ 1) การบริหารจัดการด้านวิชาการ 2) การบริหารจัดการด้านงานบุคคล 3) การบริหารจัดการด้านงานงบประมาณ 4) การบริหารจัดการด้านงานทั่วไป และ 5) การบริหารแบบมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย 4 ประเด็นย่อย คือ 1) การวางแผน (Plan) 2) การลงมือปฏิบัติ (Do) 3) การตรวจสอบ (Check) และ 4) การปรับปรุง (Act) องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Outputs) ประกอบด้วย 4 ประเด็นย่อย คือ 1) ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะและเจตคติในการประกอบอาชีพ 2) ทักษะชีวิตและการทำงาน 3) สถานศึกษาเป็นสถานที่ฝึกงานหรือส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับผู้เรียน และ 4) สถานศึกษาเป็นแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพในชุมชน องค์ประกอบที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย 1 ประเด็นย่อย คือ 1) เครือข่ายองค์กรภายนอก และ 2) การประสานงาน ทั้งนี้อาจเนื่องจากการมีการศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รูปแบบการพัฒนา รูปแบบที่มีโครงสร้างและเนื้อหาที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนจนได้รูปแบบการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่มีองค์ประกอบที่ชัดเจน และมีการตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้วยแบบประเมินตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ และสามารถ

นำไปใช้ประโยชน์ได้ ส่งผลให้ได้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่เหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งด้านผู้เรียน ครูผู้สอน และสถานศึกษา มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับองค์ประกอบของรูปแบบของบาร์โด และฮาร์ทแมน (Bardo and Hartman, 1982) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่าการที่จะระบุรูปแบบหนึ่ง จะต้องประกอบด้วยรายละเอียดมากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสม และรูปแบบนั้นควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อจำกัดที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์นั้นๆ

3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 พบว่า ความถูกต้องของรูปแบบ ความเหมาะสมของรูปแบบ ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งผลของการประเมินรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 สามารถเป็นแนวทางเพื่อนำไปใช้ในสถานศึกษาอื่นๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกันสอดคล้องกับงานวิจัยของศฤงคาร ใจปันหา (2563) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษพบว่าสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการกระจายอำนาจ และด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ สำหรับแนวทางของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการทำงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพร พินะสา (2561) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้ท้องถิ่นเป็นฐานของสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า 1) รูปแบบมี 5 องค์ประกอบ คือ การกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา การจัดการศึกษา การจัดสถานศึกษา การมีส่วนร่วม และการกำกับ ติดตาม ประเมินผล 2) ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3) การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบ ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้องครอบคลุมมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับตามเกณฑ์ในระดับมาก และด้านความเป็นไปได้โดยภาพรวมของความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย 5 ประเด็นย่อย คือ 1) การบริหารจัดการด้านวิชาการ 2) การบริหารจัดการด้านงานบุคคล 3) การบริหารจัดการด้านงานงบประมาณ 4) การบริหารจัดการด้านงานทั่วไป และ 5) การบริหารแบบมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย 4 ประเด็นย่อย คือ 1) การวางแผน (Plan) 2) การลงมือปฏิบัติ (Do) 3) การตรวจสอบ (Check) และ 4) การปรับปรุง (Act) องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Outputs) ประกอบด้วย 4 ประเด็นย่อย คือ 1) ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะและเจตคติในการประกอบอาชีพ 2) ทักษะชีวิตและการทำงาน 3) สถานศึกษาเป็นสถานที่ฝึกงานหรือส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับผู้เรียน และ 4) สถานศึกษาเป็นแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพในชุมชน มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ได้แก่ 1) สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และทดสอบผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง 2) สถานศึกษาควรนำรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา ไปใช้ในการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นรูปธรรม 3) สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปกำหนดยุทธศาสตร์ แผนงานหรือวิธีการบริหารเพื่อให้ทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนมีความชัดเจนยิ่งขึ้น 4) ควรมีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพในโรงเรียนให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และชุมชนบนพื้นฐานของท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ 1) ควรมีการวิจัยรูปแบบการบริหารงานกลุ่มบริหารงานวิชาการ กลุ่มบริหารงานทั่วไป กลุ่มบริหารงานบุคคล หรือกลุ่มบริหารงานงบประมาณ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนให้มีความชัดเจนมากขึ้น และ 3) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรทักษะอาชีพของนักเรียนให้สอดคล้องกับพื้นที่นั้นๆ เพื่อเป็นการปูพื้นฐานทางด้านทักษะอาชีพให้นักเรียนไปต่อยอดการประกอบอาชีพในท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กุลยา ก่อสุวรรณ. (2553). การสอนเด็กที่มีความบกพร่องระดับเล็กน้อย.
 กรุงเทพมหานคร: สหมิตรพรินติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, และวิบูลย์ ไตรณะบุตร. (2542). หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.
 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร :
 มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ศฤงคาร ใจปันหา. (2563). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ สำหรับ
 นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. ใน
 วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก:
 มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2560). พลเมืองที่ตื่นรู้: ฐานรากที่แท้จริงของระบอบประชาธิปไตย. เรียกใช้
 เมื่อ 15 มกราคม 2563 จาก <https://www.facebook.com/drsuvitpage/posts>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น
 พื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ครุสภาลาดพร้าว.

- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2551). การช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิการโดยผู้ปกครอง
Early Intervention for Children with Disability by Parents and
Communities. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- อัมพร พินะสา. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้ท้องถิ่นเป็นฐานของสถานศึกษา
ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน ปริญา
นิพนธ์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- Bardo, J. W. & Hartman, J. J. (1982). Urban society : A systemic introduction. New
York: peacock.

การศึกษาแนวคิดทางสุนทรียศาสตร์ และสัญลักษณ์ของไอคอน
พระนางมารีย์พรหมจารีในโบสถ์คริสต์ศาสนา นิกายโรมันคาทอลิก*

THE STUDY OF AESTHETICS AND SEMIOTICS
OF BLESSED VIRGIN MARY ICON IN THE CATHOLIC CHURCH

สิริมิตร สิริโสฬส¹ และ พระครูปลัดสุวัฒนวิสุทธิสารคุณ²

Sirimit Sirisoroj¹ and Phrakhrupaladsuwatthanawisutthisarakun²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻²Mahamakut Buddhist University, Thailand.

¹Corresponding Author's E-mail: sirimit888@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทางสุนทรียศาสตร์ และสัญลักษณ์ 2) เพื่อศึกษาประวัติและไอคอนของพระนางมารีย์พรหมจารีในโบสถ์คริสต์ศาสนา นิกายโรมันคาทอลิก 3) เพื่อวิเคราะห์แนวคิดสุนทรียศาสตร์และสัญลักษณ์ ของไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารี ในโบสถ์คริสต์ศาสนา นิกายโรมันคาทอลิก 4) เพื่อวิจารณ์แนวคิดทางสุนทรียศาสตร์ และสัญลักษณ์ ของไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารี ในโบสถ์คริสต์ศาสนา นิกายโรมันคาทอลิก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยเอกสาร

ผลการศึกษาพบว่า 1) สุนทรียศาสตร์เป็นแนวคิดที่ศึกษาความงามกระบวนการรับรู้เกี่ยวกับความรู้สึก และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความงาม ทั้งความงามจากธรรมชาติและ ความงามจากผลงานศิลปะ ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ต้องการวิเคราะห์ไอคอนของพระนางมารีย์พรหมจารี ซึ่งเป็นผลงานศิลปะของศิลปิน จึงต้องใช้ทฤษฎีในการอธิบายความงาม 2) พระนางมารีย์พรหมจารีเป็นมารดาของพระเยซู และเป็นแม่พระของคริสต์ชน มีบทบาทสำคัญต่อคริสต์ศาสนาโดยมีความเชื่อว่าพระนางจะพาผู้ศรัทธาไปหาพระเจ้าความศรัทธาที่มีต่อพระนางมารีย์พรหมจารีได้แผ่ไปอย่างกว้างขวาง 3) ไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารี เป็นผลงานศิลปะที่ศิลปินสร้างขึ้นเป็นภาพแทนพระนางมารีย์ผู้เป็นมารดาของพระเยซูคริสต์มีลักษณะทางสุนทรียะและสัญลักษณ์ที่สัมพันธ์กับความเชื่อตามหลักคริสต์ศาสนาและบริบทของสังคมและวัฒนธรรม เป็นผลงานศิลปะที่มีคุณค่าทางสุนทรียะที่สามารถสร้างประสบการณ์สุนทรียะให้กับผู้ชมทางสังคมได้ 4) ข้อวิจารณ์ในส่วนของทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ก็คือเรื่องของเกณฑ์ในการพิจารณา และความไม่เป็นสากลของความงามเนื่องจากขึ้นอยู่กับภาวะอัตวิสัยของผู้ชมทางสังคม

* Received 15 February 2025; Revised 21 February 2025; Accepted 22 February 2025

คำสำคัญ: แนวคิดทางสุนทรียศาสตร์, สัญลักษณ์, ไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารี, โบสถ์คริสต์
นิกายโรมันคาทอลิก

Abstract

This research aims to 1) study the concept of aesthetics and semiotics, 2) study the history and icons of the Virgin Mary in the Roman Catholic Church, 3) analyze the aesthetics and semiotics of the icons of the Virgin Mary in the Roman Catholic Church, and 4) critique the aesthetics and semiotics of the icons of the Virgin Mary in the Roman Catholic Church. This is qualitative research using document research. The results of the study found that 1) Aesthetics is a concept that studies beauty, the process of perception of feelings, and experiences related to beauty, both beauty from nature and beauty from works of art. This study aims to analyze the icons of the Virgin Mary, which are works of art by artists. Therefore, theories must be used to explain beauty. 2) The Virgin Mary is the mother of Jesus and the mother of Christians. She plays an important role in Christianity because it is believed that she will lead the faithful to God. The faith in the Virgin Mary has spread widely. 3) The icons of the Virgin Mary It is an artwork created by the artist as a representation of Mary, the mother of Jesus Christ. It has aesthetic and symbolic characteristics related to Christian beliefs and the context of society and culture. It is an artwork with aesthetic value that can create an aesthetic experience for the audience in society. 4) Criticism in the part of aesthetic theory is the criteria for consideration and the non-universality of beauty because it depends on the subjective state of the audience in society.

Keyword: Aesthetic concept, Semiotics, Icon of the Virgin Mary, Roman Catholic Church

บทนำ

สุนทรียศาสตร์ เกี่ยวข้องกับความงาม และเป็นการประเมินค่า โดยผ่านประสบการณ์ทางสุนทรียะและกฎเกณฑ์ทางศิลปะที่มาจากความรู้สึกรับรู้ ของมนุษย์ในเรื่องความงาม สำหรับสิ่งที่สามารถประเมินคุณค่าในเชิงสุนทรียศาสตร์นั้นอาจหมายถึง ศิลปกรรม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมถึงความประณีตงดงามของจิตใจ ความประณีตงดงาม

ของการใช้ชีวิตส่วนตัวและชีวิตส่วนรวม ฯลฯ ในทางสุนทรียศาสตร์ ถือว่าความงามเป็นลักษณะอย่างหนึ่งซึ่งสามารถให้คำอธิบายที่เป็นสากลได้และอาจมีในทุกสิ่ง ทั้งที่เป็นสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติและสิ่งที่สร้างขึ้นโดยมนุษย์ ดังนั้น คำตอบเกี่ยวกับความงามทางสุนทรียศาสตร์ จึงถือเป็นมาตรฐานในการตอบปัญหาของความงามทั้งหมด (จี ศรีนิวาสน์, 2534) ส่วนการศึกษาสัญลักษณ์ศาสตร์ เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องในเรื่องสิ่งแทนความหมายที่ศิลปินใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดความคิด เพราะศิลปินนิยมใช้สิ่งแทนความหมายในการถ่ายทอดประสบการณ์ สัจธรรม หรือนามธรรมซึ่งยากต่อความเข้าใจ ความรู้และความเข้าใจในเรื่องสัญลักษณ์ ยังถูกนำไปใช้ตีความ ทำความเข้าใจแนวความคิดด้านปรัชญา วรรณคดี ฯลฯ ของโลกตะวันตกด้วย (โรลิ่งค์ บาร์ตส์, 2544) รวมทั้ง ไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีในโบสถ์คริสต์ศาสนา นิกายโรมันคาทอลิก ซึ่งเป็นประเด็นในการศึกษาครั้งนี้ด้วย คริสต์ศาสนา เป็นศาสนาประเภทเอกเทวนิยม คือนับถือพระเจ้า พระองค์เดียว คริสต์ศาสนาเป็นศาสนาที่เน้นการมอบความรักที่บริสุทธิ์ให้พระเจ้า และให้มนุษย์ด้วยกัน เพราะหลักการของคริสต์ศาสนาถือว่ามนุษย์ทุกคนเป็นบุตรของพระเจ้า คริสต์ศาสนาเป็นศาสนาที่สืบเนื่องมาจากศาสนายูดาห์ ซึ่งเป็นศาสนาของชาวยิว ตั้งถิ่นฐานอยู่ ณ ดินแดนเมโสโปเตเมีย และทำการอพยพไปอยู่ในดินแดนที่เรียกว่าแผ่นดินคานาอัน (บริเวณประเทศอิสราเอลในปัจจุบัน) หลังจากที่ชาวยิวได้ตั้งอาณาจักรคานาอัน ภายหลังอาณาจักรดังกล่าวได้ตกเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรบาบิโลน และเป็นเมืองขึ้นของจักรวรรดิโรมัน ตามลำดับ ความเชื่อเรื่อง “พระเมสสิยาห์” (Messiah) ทำให้ชาวยิวมีความหวังในชีวิตหลังจากที่ถูกกดขี่มาเป็นเวลานาน เมื่อพระเยซูถือกำเนิดขึ้น ได้สั่งสอนศาสนาใหม่แก่ชาวยิวทำให้มีความเชื่อว่า พระเยซู คือพระเมสสิยาห์ ศาสนาใหม่ที่เรียกขานในนามคริสต์ศาสนา ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ได้สร้างความหวาดเกรงต่อศาสนายิวเป็นอย่างยิ่ง เหล่าผู้นำทางศาสนายูดาห์ ที่ดูเลวร้ายเสียผลประโยชน์และกลัวว่าพระเยซูจะแย่งบรรดาสาวกของตนไป เพราะคำสอนของศาสนาคริสต์เน้นเรื่องจริยธรรมศีลธรรมมากกว่าพิธีกรรม (จอร์จ เฟอร์กูสัน, 2562) ในที่สุดผู้ปกครองชาวโรมันก็ทำการตรึงพระเยซูที่กางเขนจนสิ้นชีวิต เพราะเกรงว่าชาวยิวที่คัดค้านคำสอนพระเยซูจะไม่พอใจ คริสต์ศาสนิกชน ถือว่าเหตุการณ์ครั้งนี้เป็นการแสดงความรักจากพระเยซู เพราะพระเจ้าทรงรักโลก จึงประทานพระบุตรมาไถ่บาปของมนุษย์ด้วยการสละชีวิตพระบุตรของพระองค์เอง พระเยซูเสียชีวิตเมื่อมีอายุเพียง 33 ปี ใช้เวลาในการประกาศศาสนาทั้งสิ้น 3 ปี หลังจากการเสียชีวิตของพระเยซูแล้ว คริสต์ศาสนาได้กลายเป็นศาสนาประจำชาติของจักรวรรดิโรมันใน ค.ศ. 380 และจากนั้นอัครสาวกของพระเยซูได้เผยแพร่ คริสต์ศาสนา และคริสต์ศาสนาได้แพร่กระจายเป็นศาสนาประจำชาติของหลายทวีป ศาสนจักรโรมันคาทอลิก (Roman Catholic Church) ยกย่อง “พระนางมารีย์พรหมจารี” (The Blessed Virgin Mary) เป็นพระมารดาของพระเจ้า และถือว่่าก่อนที่จะพระเยซูจะเสด็จขึ้นสวรรค์ได้ทรงสถาปนาพระนางมารีย์พรหมจารี ให้เป็นพระมารดาของคริสต์ศาสนิกชนทุกคน พระนางมารีย์พรหมจารีได้ถูกยกขึ้นสวรรค์ทั้งกาย และจิตวิญญาณเพื่อ

ไปรับมงกุฎสถาปนาเป็นพระราชินีแห่งเทพเทวา และนักบุญทั้งหลายในสวรรค์ ทรงเป็นคนกลางระหว่างพระเจ้ายกมนุษย์ พระศาสนจักรโรมันคาทอลิก เชื่อว่าการสวดขอพรต่อ “พระนางมารีย์พรหมจารี” และให้พระนางช่วยเสนอขอพระพรจากพระเป็นเจ้าจะได้รับผล ศาสนจักรโรมันคาทอลิก มีความเชื่อว่า “พระนางมารีย์พรหมจารี” เป็นบุคคลที่พระเจ้าทรงเลือกสรรให้มีส่วนร่วมในแผนการแห่งความรอดพ้นตามพระสัญญาของพระเจ้า เพราะเหตุที่พระนางมารีย์พรหมจารี ได้ตอบรับการเรียกของพระเจ้า พระนางน้อมรับภารกิจพิเศษที่พระเจ้าประทานให้ ในฐานะเป็นมารดาของ “พระเมสสิยาห์” บุคคลแห่ง “พระสัญญาของพระเจ้า” ที่พระเจ้าส่งมาเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า จนมนุษย์สามารถบรรลุถึงชีวิตที่สมบูรณ์ในพระเจ้าได้ (Saints Joachim and Anne, Parents of the Virgin Mary, 100 ปีก่อน ค.ศ.) ศาสนจักรโรมันคาทอลิก มีความศรัทธาภักดีต่อพระนางมารีย์พรหมจารี มาตั้งแต่สมัยคริสตศตวรรษแรก ๆ บรรดาคริสต์ศาสนิกชนถึงกับถวายพระนามว่า “พระมารดาพระเจ้า” (Mater Dei) นักเทววิทยาได้อธิบาย และอ้างข้อความในพระคัมภีร์สนับสนุนข้อความเชื่อนี้ และข้อความเชื่ออื่น ๆ อีกหลายประการเกี่ยวกับพระนาง มารีย์พรหมจารี เช่น พระนางมารีย์พรหมจารี บังเกิดมาในโลกโดยปราศจากบาปกำเนิด ได้รับการยกเว้นจากพระเป็นเจ้า ไม่ให้ต้องแปดเปื้อนด้วยบาปความผิดพลาด ที่ตกทอดมาจาก อาดัมและเอวา “พระนางมารีย์พรหมจารีรับเกียรติยกขึ้นสวรรค์ทั้งกายและวิญญาณ” เป็นความเชื่อว่าเมื่อพระนางมารีย์พรหมจารีเมื่อสิ้นใจ ได้รับเกียรติจากพระเป็นเจ้าให้ออกจากโลกนี้พร้อมทั้งร่างกายและวิญญาณไปสู่สวรรค์ ซึ่งคริสต์ศาสนิกชน ยุคแรก ๆ เชื่อกันมาดังนี้เป็นเวลายาวนานตามพระคัมภีร์ แต่พระศาสนจักรโรมันคาทอลิก มีความศรัทธาภักดีต่อ “พระนางมารีย์พรหมจารี” ก็เนื่องจากชีวิตและฤทธิ์กุศลความดีงามต่าง ๆ ในชีวิตของพระนางมารีย์พรหมจารี เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตของคริสต์ศาสนิกชน (สมาคมคาทอลิกแห่งประเทศไทย, 2555)

อย่างไรก็ตามคริสต์ศาสนิกชน ไม่ได้นมัสการพระนางมารีย์พรหมจารี แทนพระเป็นเจ้า แต่ใช้คำว่า "ศรัทธาภักดี" ด้วยความเชื่อเก่าแก่ที่สืบทอดมาทาง คริสต์ธรรมประเพณี ว่า พระนางมารีย์พรหมจารีเป็นผู้นำคำภาวนาไปทูลขอต่อพระเป็นเจ้าเพื่อคริสต์ศาสนิกชน และด้วยว่าคริสต์ศาสนิกชน รำลึกถึงความต่ำต้อย และไม่สมควรต่อพระเจ้า การอาศัยคำภาวนาผ่านทางพระนางมารีย์พรหมจารีย่อมสมควรกว่า ความศรัทธาภักดีต่อพระนางมารีย์พรหมจารีที่ถูกต้องก็คือ พระนางมารีย์พรหมจารีจะพาคริสต์ศาสนิกชนซึ่งเปรียบเสมือนเป็นลูกของพระนางไปหาพระเป็นเจ้าดังคำที่ว่า “เข้าหาพระเยซูเจ้าผ่านทางแม่พระ” เป็นคำพูดเตือนใจคริสต์ศาสนิกชนอยู่เสมอ (พงค์ ประมวล, 2539) ด้วยบทบาทและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้ศรัทธาพระนางมารีย์พรหมจารีตามความเชื่อที่ได้กล่าวมาข้างต้น ได้สร้าง “ไอคอน” (Icon) ของพระนางขึ้น ซึ่งไอคอนดังกล่าว เป็นสิ่งที่ศิลปิน ผู้ศรัทธา สร้างขึ้นอย่างตั้งใจผ่านผลงานทางศิลปะที่แสดงออกถึงแรงบันดาลใจ จินตนาการ ความเชื่อ และความรู้สึกที่มีต่อพระนางมารีย์พรหมจารี

ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความรู้สึกเชิงสุนทรียศาสตร์ และสัจศาสตร์ของผู้ชม โดยที่ผู้ชมแต่ละคนสามารถรับรู้ได้ผ่านผัสสะ แต่การรับรู้อาจแตกต่างกันออกไปตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล แม้ว่าคริสต์ศาสนิกชนจะมีความศรัทธาพระนางมารีย์พรหมจารี เป็นจำนวนมาก แต่ที่ผ่านมาโดยเฉพาะในประเทศไทยยังไม่มีการศึกษาไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีในโบสถ์คริสต์ศาสนา นิกายโรมันคาทอลิก ทางด้านสุนทรียศาสตร์ และสัจศาสตร์ อย่างเป็นระบบ มีเพียงการรวบรวมในรูปของคัมภีร์หรือวรรณกรรมที่เป็นลักษณะของเรื่องเล่าเท่านั้น

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการศึกษาแนวคิดทางสุนทรียศาสตร์ และสัจศาสตร์ของไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีในโบสถ์คริสต์ศาสนา นิกายโรมันคาทอลิก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทางสุนทรียศาสตร์ และสัจศาสตร์
2. เพื่อศึกษาประวัติ และบทบาทของพระนางมารีย์พรหมจารีในโบสถ์คริสต์ศาสนา นิกายโรมันคาทอลิก
3. เพื่อวิเคราะห์แนวคิดทางสุนทรียศาสตร์ และสัจศาสตร์ ที่นำมาอธิบายไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีในโบสถ์คริสต์ศาสนา นิกายโรมันคาทอลิก
4. เพื่อวิจารณ์แนวคิดทางสุนทรียศาสตร์ และสัจศาสตร์ ที่นำมาอธิบายไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีในโบสถ์คริสต์ศาสนา นิกายโรมันคาทอลิก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แหล่งข้อมูล

ข้อมูลจาก พระคัมภีร์คาทอลิกฉบับสมบูรณ์, กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตธรรม แผนกพระคัมภีร์ อัครสังฆมณฑลกรุงเทพ, 2014.

2. เครื่องมือในการวิจัย

แบบบันทึกข้อมูลเชิงคุณภาพ ตามหัวข้อการในการวิเคราะห์ผล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้

รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ ตำราทางคริสต์ศาสนาที่รวบรวมและเรียบเรียงโดยนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ วรรณกรรม วิทยานิพนธ์ เอกสาร วารสาร บทความ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการ ดังนี้

นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาศึกษาวิเคราะห์ อธิบาย ตีความ แยกแยะ วิเคราะห์ ให้ความหมายตามความเหมาะสมกับเนื้อหาที่วิจัย เพื่อเรียบเรียงลำดับเป็นหมวดหมู่ นำเสนอผลการวิจัย

ผลการศึกษา

1.การวิเคราะห์ไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีด้วยแนวคิดสุนทรียศาสตร์และสัญลักษณ์

1.1 การใช้แนวคิดสุนทรียศาสตร์ในการอธิบายไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารี
ไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารี และการทำความเข้าใจงานดังกล่าวต้องอาศัยทฤษฎีหลักในการอธิบาย ได้แก่

ทฤษฎีการเลียนแบบ เชื่อว่าศิลปะคือการลอกเลียนแบบธรรมชาติ ซึ่งนักปรัชญาในกลุ่มนี้ก็มีแนวคิดเรื่องการเลียนแบบที่แตกต่างกัน ทั้งที่มองศิลปะว่าเป็นเพียงจินตภาพ ที่เลียนแบบมาจากปรากฏการณ์ของสรรพสิ่งในโลกเชิงประจักษ์ หรือมองว่า ศิลปะเป็นการเลียนแบบจากต้นแบบหรือแก่นสารของสิ่งต่าง ๆ โดยตรง หรือมองว่าศิลปะเป็นสัญลักษณ์ประเภทหนึ่งที่ศิลปินใช้แทนค่าหรือบ่งบอกถึงบางสิ่งจากภายนอกโลก สำหรับการพิจารณาการศึกษาไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารี พบว่าสอดคล้องกับแนวคิดที่อธิบายว่าศิลปะเป็นการเลียนแบบจากต้นแบบหรือแก่นสารของสิ่งต่าง ๆ เนื่องจากต้องมียุติธรรมสำหรับอ้างอิงก่อนที่ศิลปินจะสร้างงานศิลปะนั่นเอง ทฤษฎีการแสดงออก เชื่อว่า ศิลปะ เป็นการระบายอารมณ์ความรู้สึกของศิลปินออกมา เป็นอวัชวัตถุที่ติดอยู่ในของศิลปิน หรือ ศิลปะเป็นการกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกของผู้ชม รวมถึง เชื่อว่า ศิลปะเป็นการสื่อสารระหว่างศิลปินกับผู้ชมผลงาน โดยมีศิลปะเป็นสื่อกลาง(Communication) สำหรับการพิจารณาการศึกษาไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารี พบว่า สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากผลงานศิลปะ เป็นการแสดงออกของศิลปินทั้งสิ่งที่อยู่ภายในใจของศิลปิน รวมถึงความหมายหรือสิ่งที่ศิลปินอย่างจะสื่อสารไปยังผู้ชม และทำให้เกิดความรู้สึกแก่ผู้ชมเมื่อพบเห็นกับศิลปะดังกล่าว

ไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารี มีข้อถกเถียงสำคัญถึงการมีอยู่ของความงาม และเกณฑ์ในการตัดสินความงามอยู่ 4 ทฤษฎี ซึ่งมีจุดยืนที่แตกต่างกัน ดังนี้ 1.ทฤษฎีอัตนัยนิยม (Subjective Theory) เชื่อว่า คุณค่าทางสุนทรียะเป็นคุณสมบัติของจิตที่ตอบสนองต่อวัตถุทางสุนทรียะโดยไม่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติใด ๆ ของวัตถุทั้งสิ้น ความงามเป็นความรู้สึกชอบหรือเกลียดเกล็น ฟังพอใจที่เกิดจากการที่จิตเข้าไปรับรู้วัตถุทางสุนทรียะ ดังนั้น การตัดสินคุณค่าความงามจึงไม่ตายตัว เพราะขึ้นอยู่กับความรู้สึกหรือรสนิยมซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย และการให้คุณค่าของสังคมนั้นๆ 2.ทฤษฎีสัมพัทธนิยม (Relative Theory)เชื่อว่า คุณค่าทางสุนทรียะเป็นภาวะสัมพันธ์ระหว่างความสมบูรณ์ของจิตบุคคล กับคุณสมบัติของวัตถุทางสุนทรียะในสถานการณ์แวดล้อมแล้วเกิดกาประเมินค่าขึ้น การประเมินค่านี้นี้มีความสัมพันธ์กับชีวิต จึงมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เกณฑ์ในการตัดสินคุณค่าความงามจึงใช้ความ

นำเชื่อถือมาเป็นเครื่องชีวิต ทั้งทฤษฎีอัตนัยนิยม และ ทฤษฎีสัมพัทธนิยม สามารถนำไปทำความเข้าใจไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีได้เนื่องจากการประเมินโดยให้ความสำคัญของผู้ชมเป็นสำคัญ ว่ารู้สึกอย่างไรกับไอคอนดังกล่าว โดยแต่ละบุคคลจะรู้สึกทั้งเหมือนหรือแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในขณะนั้น ๆ เป็นตัวกำกับ ซึ่งแตกต่างจาก 3.ทฤษฎีปรนัยนิยม (Objective Theory) ที่เชื่อว่าคุณค่าทางสุนทรียะเป็นคุณสมบัติของวัตถุ และ 4.ทฤษฎีอุบัติการณ์ใหม่ (Emergent Theory of Value) ที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างวัตถุทางสุนทรียะและบุคคลที่มีความสามารถในการประเมินคุณค่าโดยมีหลักเกณฑ์มาตรฐานในการประเมิน ซึ่งทำให้เกิดความจำกัดในการรับรู้ความงามอยู่แค่คนเฉพาะกลุ่ม หากแต่ศิลปะควรจะต้องส่งผลต่อความรู้สึก รับรู้ของผู้คนในสังคมในวงกว้างมากกว่ากลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะศิลปะที่เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาอย่างไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารี

1.2 การใช้แนวคิดสัญลักษณ์ในการอธิบายไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารี

ไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารี ในโบสถ์คริสต์ศาสนา นิกายโรมันคาทอลิก เป็นวัตถุที่มีความหมาย ถูกสร้างขึ้นจากกระบวนการทางสังคม ในการสร้าง ให้ความหมาย ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นทำให้เกิดความเข้าใจที่สอดคล้องต้องกัน นั้นย่อมหมายความว่า ความหมายที่ปรากฏนั้นไม่ได้สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือเป็นความจริงแท้ของวัตถุ แต่เกิดจากกระบวนการสร้างสรรค์ทางสังคม ซึ่งแนวคิดสัญลักษณ์ได้อธิบายเพื่อชี้ให้เห็นถึงกระบวนการที่อยู่เบื้องหลังดังกล่าว แนวคิดสัญลักษณ์ เป็นการอธิบายระบบความหมายที่แฝงอยู่เบื้องหลังวัตถุหรือสิ่งศึกษา ซึ่งในที่นี้ได้แก่ ไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารี โดยคุณสมบัติของสัญลักษณ์จะต้องมีลักษณะทางกายภาพที่สามารถสัมผัสได้ด้วยผัสสะทั้ง 5 เช่น ไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีที่ถูกสร้างขึ้น เป็นต้น ต้องเกิดจากความตั้งใจของผู้ส่งสาร หรือผู้ผลิต ซึ่งในที่นี้อาจเป็นศิลปิน หรือกลุ่มผู้ศรัทธาในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกที่สร้างไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีขึ้นมา และมีความหมายที่มากไปกว่าตัวของมันเองนั้นย่อมหมายความว่าไอคอนดังกล่าวไม่ได้หมายถึงผู้หญิงธรรมดาคนหนึ่ง แต่ความหมายของไอคอนนั้นเป็นสิ่งแสดงถึงความเมตตา กรุณา หรือความศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น สำหรับสัญลักษณ์ ไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีที่สร้างขึ้น ความหมายที่สร้างขึ้น ได้กลายมาเป็นมายาคติ ที่สืบทอดกันมา ซึ่งบาร์ธ ได้กล่าวถึงมายาคติไว้ว่า เป็นกระบวนการสรุปรวบยอดความคิดของคนในแต่ละสังคมต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งรวมถึงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับความหมายเหล่านั้น โดยความหมายโดยนัย จะเป็นชุดของความหมายที่ถูกผลิตซ้ำจนสังคมเข้าใจว่าเป็นความจริง หรือไม่ตั้งคำถามเกี่ยวกับที่มาของความหมายของสัญลักษณ์นั้น ๆ อย่าง ไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารี ความหมายที่สังคมเข้าใจตรงกัน คือ ความเมตตา ความรัก ความบริสุทธิ์ ฯลฯ กระบวนการทางสังคมดังกล่าวทำให้ความหมายเหล่านี้ดูราวเป็นความจริงในที่สุด

2. การวิจารณ์แนวคิดสุนทรียศาสตร์และศาสตร์

ปัญหาในการพิจารณาความงาม สุนทรียศาสตร์ คือศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับความงาม ทั้งความงามโดยธรรมชาติ และความงามที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยมนุษย์ ประเด็นที่น่าสนใจที่จะต้องพิจารณาคือ ความงามนี้เป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ในธรรมชาติและเป็นสากล หรือเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและมีความจำเพาะวัฒนธรรม ไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารี เป็นสิ่งที่ศิลปินเป็นผู้สร้างขึ้น ใช้แทนพระนางมารีย์ ซึ่งจะมีตัวตนจริงหรือไม่ หรือมีรูปร่างหน้าตาอย่างไร อาจไม่ใช่ประเด็นที่จะต้องถกเถียงกันในที่นี้ แต่สิ่งที่ผู้วิจัยสนใจก็คือ ไอคอนถูกถ่ายทอดออกมาอย่างไร แน่นอนว่าศิลปินย่อมต้องสร้างไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีออกมาให้สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมในขณะนั้น ซึ่งเราสามารถพบได้ว่ารูปแบบของไอคอนที่สร้างขึ้นมีความแตกต่างตามรูปแบบศิลปะและยุคสมัยอย่างชัดเจน ซึ่งสิ่งนี้ก็แสดงให้เห็นแล้วว่าค่านิยม หรือระบบการให้คุณค่าของสังคมในการพิจารณา “ความงาม” มีผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของศิลปิน อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะใช้แนวคิดใดในการพิจารณาความงาม ปัญหาหนึ่งที่จะต้องจัดการก็คือ จะใช้เกณฑ์ใดในการพิจารณา เกณฑ์ที่ว่านี้มีความจำเพาะ หรือมีความเป็นสากล นอกเหนือจากการสร้างเกณฑ์ขึ้นมาแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นปัญหาคือ มนุษย์ ผู้ใช้เกณฑ์ดังกล่าวในการพิจารณาว่าจะสามารถใช้เครื่องมือได้อย่างเหมาะสม หรือ “ความไว” ต่อการรับรู้ของมนุษย์แต่ละคนก็มีความแตกต่างกัน อย่างเช่น ไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีบางไอคอน อาจจะทำให้เกิดความรู้สึกสงบสำหรับคนส่วนใหญ่ แต่สำหรับคนส่วนน้อยอาจไม่เกิดความรู้สึกใดๆ ก็ได้

ไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีในฐานะงานศิลปะ

ไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีเป็นสิ่งที่ศิลปินสร้างสรรค์ขึ้น นับว่าเป็นผลงานศิลปะประเภทหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับคริสต์ศาสนา และอารมณ์ของศิลปินที่ใส่ลงไปในงาน เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกเมื่อผู้ชมได้เสพงานศิลปะ เมื่อเป็นผลงานศิลปะ เราก็สามารถประเมินหรือให้คุณค่าผลงานได้ว่ามีความงามหรือไม่ อย่างไร โดยความงามของศิลปินนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาสุนทรียศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับผลงานของมนุษย์แต่ไม่ได้ครอบคลุมไปถึงสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ผู้วิจัยเห็นด้วยกับทฤษฎีการเลียนแบบและทฤษฎีการแสดงออกซึ่งอารมณ์เนื่องจากผลงานศิลปะ ซึ่งในที่นี้คือ ไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารี เป็นสิ่งที่เลียนแบบความเป็นจริง ตามอารมณ์ของศิลปินในการสร้างสรรค์ผลงานออกมาให้กลายเป็นผลงานศิลปะที่มีความเฉพาะ และกลายเป็นเอกลักษณ์ของศิลปินในยุคหนึ่ง ๆ ส่วนทฤษฎีรูปทรงนิยมนั้น แม้ว่าจะมีความพยายามในการสร้างเกณฑ์ที่มีลักษณะเหมือนโครงสร้างที่อยู่เบื้องหลังของผลงานศิลปะ แต่การพิจารณาตามองค์ประกอบนั้นของผู้ชมทางสังคมที่ไม่มีความรู้ทางศิลปะเป็นพื้นฐานอาจไม่สามารถประเมินออกมาได้ เนื่องจากไม่รู้ว่าจะองค์ประกอบของรูปทรงทางศิลปะจะต้องประกอบด้วยอะไรหรือมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่เหมือนกับงานศิลปะที่เลียนแบบธรรมชาติหรือการแสดงออกซึ่งอารมณ์ ที่ผู้ชมทางสังคมสามารถรับอารมณ์ความรู้สึกได้ง่ายกว่า

อภิปรายผลการวิจัย

ข้อวิจารณ์ต่อแนวคิดสัญลักษณ์

1.ความเป็นจริงกับสิ่งสร้างสรรค์ทางสังคม การดำรงอยู่พระนางมารีย์พรหมจารีอาจไม่ใช่ประเด็นหลักในการถกเถียงว่าพระนางมีตัวตนหรือไม่ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ถึงการดำรงอยู่ของวัตถุทางกายภาพที่เป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างสัญลักษณ์ขึ้นมาภายหลังซึ่งไอคอนที่สร้างขึ้นมานั้นอยู่ในฐานะของภาษาที่ใช้ในการสื่อความหมาย โดยเฉพาะในบริบทของคริสตศาสนา ที่ปฏิบัติต่อสัญลักษณ์ดังกล่าวในฐานะของ “ความบริสุทธิ์” และ “ความศักดิ์สิทธิ์” ดังที่ปรากฏอยู่ในภาพในงานศิลปะสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ ซึ่งนอกจากพระนางมารีย์จะเป็นตัวแทนแห่งความดีงามและความบริสุทธิ์แล้ว ยังเป็นสัญลักษณ์ของมารดาผู้เมตตาและเปี่ยมไปด้วยความอ่อนหวานแห่งอิตลิเพส ซึ่งในศิลปะมีการใช้สัญลักษณ์และเครื่องหมายหลายอย่างเพื่อบอกให้รู้ว่าบุคคลในภาพคือแม่พระ และเพื่อบ่งชี้คุณลักษณะอันโดดเด่นของพระแม่มารีย์ ภาพที่ปรากฏจึงมีการแสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะอุดมคติ (กุลวดี มกราภิรมย์, 2562) ดังเช่น ไอคอนแม่พระนมัสการพระกุมารเยซู (The Madonna Adoring the Christ Child) ไอคอนมารดาผู้มีค่าควรแก่ความรัก (Mother Worthy of Love) ไอคอนพระแม่ผู้ทรงสิริ (The Virgin in Glory) ไอคอนราชินีแห่งสวรรค์ (The Queen of Heaven) ไอคอนแม่พระมหากรุณา (Mother of Mercy) ไอคอนแม่พระผู้ปฏิสนธินิรมล (The Virgin of the Immaculate Conception) และ ไอคอนพระแม่แห่งสายประคำ (The Virgin of the Rosary) เป็นต้น

ฮอลล์ (1997) ได้กล่าวถึงที่มาของความหมายว่ามีการสร้างอยู่ 3 แนวทาง ได้แก่ 1) แนวคิดภาพสะท้อน (Reflective Approach) ต้องอาศัยการดำรงอยู่ของวัตถุทางกายภาพ โดยภาษาจะทำหน้าที่สะท้อนความเป็นจริงของวัตถุนั้นออกมา ดังนั้นการปรากฏขึ้นมาของไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีในฐานะของภาษาหรือสัญลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้น จะต้องมีความหมายของ “ผู้หญิง” ในฐานะของวัตถุอ้างอิงเสียก่อน อย่างไรก็ตาม แนวคิดดังกล่าวก็ยังมีข้อจำกัด เนื่องจากไอคอนที่สร้างขึ้นในฐานะของภาษาประเภทหนึ่งไม่สามารถนำเสนอความเป็นจริงได้ทั้งหมด หากแต่สะท้อนแค่บางส่วนของความเป็นจริงให้ปรากฏออกมา ขึ้นอยู่กับว่าจะถูกนำเสนอออกมาในแง่มุมไหน และใกล้กับ “ความเป็นจริง” หรือ “สิ่งอ้างอิง” เพียงใด 2) แนวคิดเจตจำนง นอกจากการดำรงอยู่ของวัตถุทางกายภาพแล้วผู้ส่งสารในฐานะผู้แสดงเจตจำนงที่จะสื่อความหมายผ่านภาษาที่สร้างขึ้นผ่านวัตถุทางกายภาพก็มีความสำคัญ นั้นย่อมาหมายความว่าความหมายที่สร้างขึ้นนั้นไม่ได้สะท้อนความเป็นจริงโดยตรงไปตรงมาแบบแนวคิดภาพสะท้อน หากแต่มีความตั้งใจของผู้ส่งสารประกอบด้วย ขึ้นอยู่กับว่าผู้สื่อสารจะผลิตความหมายออกมาในลักษณะใด แนวคิดดังกล่าวถูกวิจารณ์ว่าความหมายไม่ได้มาจากปัจเจกเพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องสัมพันธ์กับข้อตกลงทางวัฒนธรรมในการพิจารณาในขณะนั้นๆ ด้วย ดังนั้นไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีสามารถสื่อความหมายที่ต่างกันได้ในแต่ละบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันซึ่งสัมพันธ์กับความตั้งใจของผู้ส่งสารในช่วงเวลานั้นๆ รวมถึงรูปแบบของศิลปะที่ผู้

ส่งสารต้องการนำเสนอด้วย 3)แนวคิดการประกอบสร้าง แนวคิดนี้ไม่ได้ให้ความสำคัญกับวัตถุทางกายภาพ ว่าในความเป็นจริงจะมีหรือไม่ หรือความเป็นจริงจะเป็นอย่างไร สิ่งที่สำคัญที่สุดคือกระบวนการสร้างความหมายว่าถูกประกอบสร้างขึ้นมาอย่างไร ในแง่มุมไหน หมายความว่า ในความเป็นจริงจะมีพระแม่มารีย์พรหมจารีหรือไม่ ไม่สำคัญ เพราะความหมายสามารถสร้างขึ้นมาได้ผ่านกระบวนการทางสังคม อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้ก็ถูกวิจารณ์ว่า ความหมายที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมานั้นถูกสร้างขึ้นจากจุดยืนหรืออำนาจของใคร และสื่อความหมายไปในทิศทางใด นั้นย่อมหมายความว่าไม่ใช่ทุกคนที่มีอำนาจในการประกอบสร้างความหมายดังกล่าว รวมถึงความหมายที่สร้างขึ้นมานั้นจะถูกผลิตมาในบางความหมายเท่านั้น ไม่ใช่ทุกความหมาย ดังนั้นไอคอนพระแม่มารีย์พรหมจารีจึงเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อสื่อความหมายและวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง สัมพันธ์กับความสัมพันธ์เชิงอำนาจผู้มีอำนาจในสังคม

2.สัญญาวิทยาการศึกษาไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารี

การศึกษาสัญญาะหรือสัญญาวิทยา เป็นศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องของเครื่องหมาย ความหมาย ตลอดจนกระบวนการสร้างความหมาย ผ่าน “สิ่ง” ที่ใช้แทนค่า หรือ “สัญญาะ” สำหรับมนุษย์ เพื่อใช้สื่อสารภายในสังคม โดยผ่านกฎเกณฑ์และโครงสร้างบางอย่าง สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมานั้น ไม่ได้มีความหมายตามธรรมชาติ หรือเป็นความจริงแบบสัจจะ หากแต่เป็นความหมายแทนของจริงในตัวเองหรือบริบทหนึ่งๆ โดยส่วนใหญ่มักจะเข้าใจว่ามีเพียงภาษาเท่านั้นที่ใช้สื่อความหมาย ซึ่งภาษาที่กล่าวถึงนี้คือระบบสัญลักษณ์ที่เป็นตัวอักษร หรือเสียงที่เปล่งออกมาเป็นภาษาเขียน หรือภาษาพูด หากแต่ในความเป็นจริง ภาษาที่โซซัวร์ กล่าวถึง หมายถึงสัญญาะทุกประเภทที่ใช้ในการสื่อความหมาย และไม่ได้มีความหมายในตัวเอง อย่างไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารี ก็เป็นภาษาประเภทหนึ่งที่ใช้ในการสื่อความหมายในบริบทของผู้นับถือศาสนาคริสต์

ตามแนวคิดของโซซัวร์ กระบวนการสร้างสัญญาะ เป็นการสร้างความหมายผ่านการเชื่อมโยงระหว่างรูปสัญญาะ และ ความหมายเชิงสัญญาะ เข้าไว้ด้วยกัน กลายเป็น สัญญาะ ที่ไม่ได้มีความหมายในตัวของมันเอง เป็นความหมายที่ถูกสร้างขึ้นมากกว่าภาพตัวแทนความเป็นจริงที่ตรงไปตรงมาซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยว่า ไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีอยู่ในฐานะของสัญญาะ เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นผ่านกระบวนการทางสังคม ความหมายดังกล่าวถูกสร้างขึ้นในบริบทหนึ่ง และถูกถ่ายทอดต่อมาภายในสังคมของกลุ่มผู้นับถือศาสนาคริสต์ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตามโดยธรรมชาติของกระบวนการประกอบสร้างความหมาย ความหมายที่สร้างขึ้นไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่ง หรือตายตัว หากแต่ท่ามกลางการสื่อสารผ่านสัญญาะนี้ได้มีการปรับเปลี่ยนความหมายไปตามยุคสมัย อย่างไรก็ตามจะพบว่าภายใต้กระบวนการดังกล่าวกลับมีความหมายเพียงไม่กี่ความหมายที่ถูกผลิตซ้ำ และกลายมาเป็นมายาคติ ของไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีไป

ไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีที่สร้างขึ้นในฐานะเพศภาวะหญิงเพียงนัยเดียว คงไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นสัญลักษณ์ของสิ่งนี้ โดยไซซัวร์ ได้ขยายความเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรูปสัญลักษณ์และความหมายสัญลักษณ์ว่าต้องมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. เป็นความสัมพันธ์ที่ปราศจากหลักเกณฑ์ใดๆ (arbitrary) อธิบายได้ว่า ไอคอนที่สร้างขึ้นแทนพระนางมารีย์พรหมจารี ตัวอักษรที่เขียนข้อความ “พระนางมารีย์พรหมจารี” หรือเสียงที่เปล่งในคำดังกล่าว รวมถึงคำที่สื่อความหมายที่เป็นชื่อเรียกพระนางมารีย์พรหมจารี ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องคล้อยคลึงกับวัตถุทางกายภาพจริง ๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า วัตถุกับความหมายไม่ใช่สิ่งเดียวกัน (ไม่ว่าจะมีหรือไม่มีพระนางมารีย์พรหมจารีหรือไม่ก็ตาม)

2. เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจ (Unmotivated) อธิบายได้ว่า เราไม่สามารถรู้ที่มาที่ไปได้ว่า รูปสัญลักษณ์กับความหมายเชิงสัญลักษณ์เชื่อมโยงกันได้อย่างไร ซึ่งชื่อพระนางมารีย์พรหมจารีอาจเป็นหนึ่งในหลายชื่อที่ถูกเลือกและให้ชื่อกับผู้หญิงผู้หนึ่ง ทำให้ผู้หญิงผู้นั้นเป็นที่รู้จักในนามพระนางมารีย์ หากมีการให้ชื่อหรือขนานนามผู้หญิงผู้นี้เป็นอย่างอื่น ชื่อก็จะเปลี่ยนไป หากจะมีความตั้งใจที่เกิดขึ้นจากการให้ชื่อดังกล่าว ก็เป็นเพียงความมงคล หรือความหมายในเชิงบวกจากการให้ชื่อ แต่ไม่ได้เจาะจงว่าหญิงผู้นี้จะต้องชื่อนี้ และถ้าเป็นความตั้งใจจริง นั้นย่อมหมายความว่าไม่ว่าจะผ่านสัญลักษณ์ใด ก็ต้องอยู่ในรูปของ “พระแม่มารีย์” เท่านั้น (ไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีเชื่อมโยงกับความหมายของพระนางมารีย์พรหมจารีอย่างไร)

3. เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ (Unnatural) อธิบายได้ว่า เราจะรู้จักหรือเข้าใจสัญลักษณ์ได้ ก็ต้องผ่านการเรียนรู้หรือกระบวนการทางสังคมเท่านั้น มนุษย์เราเกิดมาด้วยตัวตนที่เปลือยเปล่า ดังนั้นการที่มนุษย์จะอยู่ได้ก็ต้องเรียนรู้ทักษะทางสังคม ซึ่งทักษะที่สำคัญอันดับแรกๆ คือ การสื่อสารผ่านระบบสัญลักษณ์ อันจะเป็นที่มาของชีวิตทางสังคมและตัวตนของมนุษย์ผู้นั้น การเรียนรู้เกี่ยวกับความเชื่อและศาสนาจะเกิดขึ้นในช่วงที่มนุษย์สื่อสารกับสถาบันทางสังคมอย่างครบครัน ศาสนา และสังคมในวงกว้าง ทำให้รู้ว่าในบริบทของศาสนาคริสต์มี “พระแม่มารีย์พรหมจารี” อยู่ (การจะรู้ความหมายของไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีก็ต้องเรียนรู้ผ่านสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เช่น ครอบครัว หรือ ศาสนา)

ดังนั้น ความหมายของพระนางมารีย์พรหมจารีจึงซับซ้อนและมีนัยยะมากกว่าแค่การเป็นผู้หญิงคนหนึ่งในทางคริสต์ศาสนา หากเราจะลองวิเคราะห์ไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีอย่างภาพ “แม่พระผู้ปฏิสนธินิรมล” ในศิลปะสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการจะพบว่า มีการสร้างแม่พระให้อยู่คู่กับโจอาคิมและอานนาผู้เป็นบุพการี หรืออาจอยู่กับพระบิดา พระบุตร และพระจิตเจ้า ซึ่งมีการสร้างสัญลักษณ์ที่บอกให้รู้ว่าแม่พระเป็นผู้ปฏิสนธินิรมล ได้แก่ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ ดอกลิลลี่ กุหลาบไร้หนาม สวนปิด น้ำพุปิด ต้นซีดาร์แห่งเลบานอน ต้นไม้แห่งเจสซี ประตูปิดตาย กระชกไร้คราบ หอคอยแห่งดาวิด และดาวสิบสองดวง (จอร์จ เฟอร์กูสัน, 2562) โดยสัญลักษณ์เหล่านี้ไม่จำเป็นต้องมีครบทั้งหมดภายในภาพพระนางมารีย์พรหมจารี อาจ

มีสัญลักษณ์ใดสัญลักษณ์หนึ่งขึ้นอยู่กับผู้สร้างสรรค์ผลงานว่าจะเลือกนำเสนอผ่านสัญลักษณ์ใด โดยแต่ละสัญลักษณ์ก็มีความหมายเฉพาะที่ถูกประกอบสร้างขึ้น อย่างการใช้ภาพดอกไม้ประกอบโอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีที่ชื่อ “แม่พระผู้ปฏิสนธินิรมล” นั้น พบว่า สัญลักษณ์ของดอกกลีบลีหมายถึงความบริสุทธิ์ เป็นดอกไม้ประจำตัวแม่พระ ซึ่งดอกกลีบลีนั้นถูกใช้เป็นเครื่องหมายของนักบุญพรหมจารีมาตั้งแต่อดีต ขณะที่สัญลักษณ์ดอกกลีบลีท่ามกลางพวงหรีดถูกให้ความหมายว่าเป็นสัญลักษณ์การปฏิสนธินิรมลของแม่พระซึ่งทำให้ปลอดจากบาปกำเนิด นอกจากนี้ยังให้ความหมายได้อีกว่ายังสามารถรักษาความบริสุทธิ์ไว้ได้ แม้จะอยู่ท่ามกลางคนบาปทั่วโลก ขณะที่สัญลักษณ์ของดอกกุหลาบไร้หนามก็ถูกให้ความหมายในลักษณะเดียวกัน โดยกุหลาบขาวจะเป็นสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์ ซึ่งการให้ความหมายในลักษณะดังกล่าวมีมาตั้งแต่สมัยแรกของคริสตศาสนา โดยมีความเชื่อว่าแรกเริ่มก่อนจะมีกุหลาบในโลกมนุษย์ กุหลาบเป็นไม้ไร้หนามบนสวรรค์ แต่หลังจากความวิบัติของมนุษย์ก็มีหนามแหลมผุดขึ้นมาตามกิ่งก้าน และลำต้นของกุหลาบเพื่อเตือนใจมนุษย์ถึงบาปที่ได้กระทำความผิดไป ในขณะที่กลุ่มหอมและความงามของดอกกุหลาบเตือนใจมนุษย์ถึงความงามของสวรรค์ การที่แม่พระได้สมญาว่า “กุหลาบไร้หนาม” หรือการใช้สัญลักษณ์ของกุหลาบไร้หนามประกอบโอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีในภาพพระแม่ผู้ปฏิสนธินิรมลนั้นก็น่าจะมาจากความเชื่อเรื่องนี้ เนื่องจากเชื่อว่าพระนางมารีเป็นมนุษย์ผู้ปลอดจากบาปกำเนิด

นอกจากนี้เฟิร์ช ที่ให้ความสนใจเรื่องของสัญลักษณ์เช่นเดียวกัน โดยเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบภายในสองอย่างระหว่างรูปสัญลักษณ์หรือตัวหมาย กับความหมายเชิงสัญลักษณ์หรือตัวหมายถึง แต่เฟิร์ชกับโซซูร์ก็มีความต่างของความคิด (กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2551) โซซูร์อธิบายสัญลักษณ์ด้วยแนวคิดความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะโครงสร้างระหว่างส่วนย่อยต่างๆ แต่เฟิร์ชกลับให้ความสนใจความสัมพันธ์ระหว่างรูปสัญลักษณ์กับแนวคิดสัญลักษณ์ที่ได้อ้างอิงถึง สำหรับเฟิร์ชแล้ว สัญลักษณ์หมายถึง บางสิ่งบางอย่างที่สำหรับบางคนแล้วจะยืนยันแทนความหมายของบางสิ่งบางอย่างในบางกรณี ดังนั้นการวิเคราะห์เรื่อง ความหมาย หรือ “การยืนยันค่าความหมาย” นั้น จะต้องถามเสมอว่าสัญลักษณ์ดังกล่าวถูกสร้างโดยใคร ในความหมายใด และบริบทใด ซึ่งจุดยืนนี้ผู้เขียนเห็นด้วยว่า ความหมายที่ไม่ได้เป็นสิ่งที่เกิดมาพร้อมกับสัญลักษณ์ย่อมถูกสร้างขึ้นจากกระบวนการปฏิสังสรรค์ทางสังคม ในฐานะผลผลิตของสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากแต่ความหมายสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ดังเช่นความหมายของพระนางมารีในฐานะพระแม่ผู้ให้กำเนิด แม่พระผู้บริสุทธิ์ ฯลฯ ไปสู่ “สตรีผู้ทรงอิทธิพลที่สุดในโลก” (มัวรีน ออร์ท, 2560)

มายาคติของความหมายที่ปรากฏในโอคอนพระนางมารีย์พรหมจารี

มายาคติ ตามทัศนะของบาร์ธเป็นกระบวนการสรุปรวบยอดความคิด ของคนในสังคมต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หากยังแฝงไว้ด้วยปฏิบัติการของอุดมการณ์ต่างๆ ที่อยู่เบื้องหลังความหมายที่ถูกประกอบสร้างขึ้น ซึ่งมายาคติในที่นี้มีความแตกต่างจากความหมายที่ใช้ใน

สาขามานุษยวิทยา ที่หมายถึง เรื่องเล่า หรือตำนานที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า ชุดของความหมายที่ถูกสร้างขึ้นในไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีก็มีส่วนประกอบสำคัญที่มาจากเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระเจ้าในคริสตศาสนาด้วยเช่นกัน

บาร์ธได้ขยายความคิดเกี่ยวกับสัญลักษณ์ให้ไกลไปกว่าโซซูร์ โดยเน้นที่การสร้าง ความหมายในชั้นที่สอง ที่มักถูกสร้างให้ต่างออกไปจากความหมายชั้นต้นทั่วไป และกลายเป็น พื้นที่ซุกซ่อนอุดมการณ์ของสังคมเอาไว้ (กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2551) โดย บาร์ธได้จำแนกความหมายในการสื่อสารไว้ 2 ระดับ ได้แก่ ความหมายโดยตรง (denotation) ซึ่งเป็นความหมายลำดับแรกที่มีลักษณะเป็นวัตถุวิสัย หรือถ้าเทียบเคียงได้กับ ความหมายตามตัวของภาษา เช่น หากกล่าวถึงพระนางมารีย์พรหมจารี ย่อมหมายถึง มารดา พระเยซูคริสต์ เป็นต้น ขณะที่ความหมายโดยนัย เป็นความหมายที่มีความเป็นอัตวิสัย หรือ บางครั้งถูกมองว่าเป็นการตีความที่ใส่รหัสทางวัฒนธรรม หรือความหมายทางสังคมลงไป ดังนั้น ไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารี ย่อมมีความหมายที่แตกต่างจากการเป็นมารดาของพระเยซู คริสต์ ซึ่งในที่นี้หมายถึง ความบริสุทธิ์ ความเมตตา หรือความดีงาม เป็นต้น

ผู้เขียนเห็นว่า แม้ว่าโซซูร์จะพยายามอธิบายสัญลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นจากกระบวนการ สร้างสัญลักษณ์แล้ว แต่ไม่ได้อธิบายถึงมายาคติที่ถูกสร้างขึ้นว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร โดยบาร์ธ พยายามอธิบายต่อความสัญลักษณ์ที่โซซูร์ได้อธิบายนั้นได้เกิดจากการแปลงสัญลักษณ์ให้กลายเป็น รูปสัญลักษณ์ใหม่ที่มีความหมายทางสังคมและวัฒนธรรมเพิ่มเข้าไป ทำให้กลายเป็น “สัญลักษณ์” ที่มี ระดับความหมายโดยนัย หรือเป็นมายาคติ ไปอีกทอดหนึ่ง ดังนั้น ไอคอนพระนางมารีย์ พรหมจารีจึงไม่ใช่มารดาผู้ให้กำเนิดพระเยซูเท่านั้น แต่ยังหมายถึง ความบริสุทธิ์ การปลดพ้น จากบาปกำเนิด และราชินีแห่งสวรรค์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามสิ่งที่ควรตั้งคำถามต่อเกี่ยวกับ ประเด็นการสร้างความหมายโดยนัยนั้น ถูกสร้างอย่างไรในตัวเอง เช่น การปรากฏของไอคอน พระนางมารีย์พรหมจารีมีอะไรเป็นองค์ประกอบของภาพบ้าง และสิ่งที่ปรากฏอยู่นั้นถูกสร้าง ความหมายขึ้นมาอย่างไร เพื่อทำความเข้าใจการทำงานของระบบสัญลักษณ์ที่สร้างขึ้น ซึ่งจะพบว่า ไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีถูกสร้างขึ้นโดยมีองค์ประกอบแตกต่างกันออกไป รวมถึง รูปแบบของศิลปะที่สร้างผลงานด้วย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่า แนวคิดสัญวิทยาใช้สำหรับการทำความเข้าใจ และ วิพากษ์กระบวนการสร้างความหมาย เพื่อแสดงให้เห็นสิ่งที่อยู่เบื้องหลังความหมายนั้นว่าถูก สร้างขึ้นมาอย่างไร โดยกระบวนการปฏิสังสรรค์ทางสังคม และระบบสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงผู้มีอำนาจทางสังคมในขณะนั้น เป็นสิ่งที่อยู่เบื้องการประกอบสร้างความหมายขึ้น นั้น ย่อมหมายความว่าความหมายที่เข้าใจอยู่นั้นไม่ใช่ความหมายที่แท้จริงที่ติดอยู่กับวัตถุอย่างที่ เข้าใจ แต่เมื่อใช้มาเป็นเวลานาน แม้ว่าจะมีการช่วงชิงความหมายก็ตาม จะพบว่าความหมาย บางความหมายถูกผลิตซ้ำและกลายเป็นมายาคติที่ทำให้สังคมไม่ตั้งคำถามกับความหมายนั้น หรือทำกับความหมายนั้นราวกับเป็นความหมายจริงแท้แน่นอน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยให้ความสำคัญที่แนวคิดสุนทรียศาสตร์ และสัญลักษณ์เป็นหลัก อย่างไรก็ตาม การศึกษาในครั้งนี้ ไม่ได้เชื่อมโยงไปถึงปัญหาทางอภิปรัชญา หรือคุณค่าทางจริยศาสตร์อื่น ๆ แม้ว่าจะเป็นการศึกษาไอคอนที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางคริสต์ศาสนาก็ตาม เนื่องจากอยู่นอกขอบเขตการศึกษา ทำให้คำอธิบายอาจจะไม่ครอบคลุมปรากฏการณ์ที่ศึกษา อย่างไรก็ตามการเลือกแนวคิดหรือทฤษฎีใด เพียงไม่กี่ทฤษฎีเพื่ออธิบายปรากฏการณ์อย่างรอบด้านและครอบคลุมก็เป็นข้อจำกัดหนึ่งในเชิงทฤษฎีที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

1. ปรากฏการณ์ที่ศึกษาในครั้งนี้ เลือกไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารี ในโบสถ์คริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิก เป็นวัตถุสำหรับศึกษา หากลองเปลี่ยนเป็นวัตถุหรือไอคอนอื่น เช่น ไอคอนในพุทธศาสนานิกายตันตระ หรือ วัชรยาน เป็นต้น อาจได้แง่มุมที่แตกต่างออกไป

2. แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในครั้งนี้ เลือกแนวคิดสุนทรียศาสตร์ และสัญลักษณ์เป็นกรอบในการศึกษา หากลองเปลี่ยนเป็นแนวคิดอื่น ๆ อาจได้แง่มุมหรือคำอธิบายที่แตกต่างออกไป เช่น แนวคิดเรื่องคุณค่า จริยศาสตร์ ปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ เป็นต้น

3. วิธีวิทยาในครั้งนี้ เลือกการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เอกสารเป็นหลัก หากลองเปลี่ยนเป็นวิธีวิทยาอื่น ๆ อาจได้ข้อมูลเชิงลึกและกว้างขวางมากขึ้น ทั้ง การศึกษาเชิงคุณภาพที่อาจเลือกการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างที่มีความเชื่อในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกว่ารู้สึกต่อสัญลักษณ์ของไอคอนพระนางมารีย์พรหมจารีอย่างไร หรือ การศึกษาเชิงปริมาณที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเพื่อวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นที่มีต่อไอคอนดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน. (2553). สายธารแห่งนักคิดทฤษฎี เศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

สมาคมคาทอลิกแห่งประเทศไทย. (2555). การเสด็จเยือนมนุษยชาติของพระนางมารีย์. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2566 จาก

<https://www.catholicassociationthailand.or.th/>.

จี ศรีนิวาสัน. (2534). สุนทรียศาสตร์ปัญหาและทฤษฎีว่าด้วยความงามและศิลปะ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย.

จอร์ เพอร์กูสัน. (2562). เครื่องหมายและสัญลักษณ์ในคริสต์ศิลป์. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สาธิตโรงพิมพ์บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

พงศ์ ประมวล. (2539). ความเชื่ออันเป็นชีวิตในพระแม่มารีย์ หนทางสู่พระคริสต์เจ้า. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สมาคมคาทอลิกแห่งประเทศไทย.

โรลิ่งค์ บาร์ตส์. (2544). มายาคติ Mythologies. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร:
โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

มัวรีน ออร์ท. (2560). พระแม่มารีย์ สตรีผู้ทรงอิทธิพลที่สุดในโลก. เรียกใช้เมื่อวันที่ 19
กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://ngthai.com/uncategorized/348/mother-mary/>).

THE CONTEMPORARY VALUE AND POPULARIZATION OF DUNHUANG DANCE AND DAI PEACOCK DANCE*

Xu Mengni¹ and Supavadee Potiwetchakul²

¹⁻²Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: xu.mengni@gmail.com

Abstract

The purpose of this research was to study the historical and cultural value the traditional dances of different nationalities in Dunhuang and Xishuangbanna, and to analyze the cultural value of Dunhuang dance and Dai Peacock dance in modern civilization. The researchers use the qualitative with techniques of literature research method and the oral method of the inheritors to try to discuss and analyze from three aspects: historical origin, contemporary value and promotion path. The research findings revealed that the promotion of Dunhuang dance and Dai Peacock dance culture should be closely linked with modern new media technology to improve the diversity of Dunhuang dance and Dai Peacock dance culture publicity. Combining the traditional "intangible cultural heritage" with the artistic practice and theory of modern civilization is a way to study the sustainable development of contemporary social civilization in the creative transformation.

Keywords: Dunhuang Dance, Peacock Dance of Dai Nationality, Contemporary Value

Introduction

Dunhuang dance and Dai peacock dance have become an important part of local people's production and life, so we must carefully study Dunhuang dance and Dai Peacock dance, discuss and analyze cultural inheritance, in order to promote the healthy and orderly development of Dunhuang dance and Dai Peacock dance. Dunhuang dance and Dai Peacock dance are the historical

* Received 15 February 2025; Revised 21 February 2025; Accepted 22 February 2025

memory of a generation. It embodies the wisdom and creativity of the workers, contains rich historical and cultural values, and reflects the specific way of thinking and value orientation of the locals. It is a treasure of folk culture. With the important idea of “promoting the creative transformation and creative development of excellent traditional Chinese culture”, Dunhuang dance and Dai Peacock dance aim to study the transformation of cultural resources, analyze the cultural core and artistic forms of Dunhuang dance and Dai Peacock dance as contemporary values, and transform the multi-dimensional promotion path of Dunhuang dance and Dai Peacock dance cultural resources from the perspective of cultural heritage. The local social and cultural forces of Dunhuang dance and Dai Peacock dance promote cultural self-confidence, cultural awareness and cultural self-promotion awareness, and provide guidance and research reference value for the future development of Dunhuang dance and Dai Peacock dance (Wilcox, 2018: 156-185).

Objective

In order to study the historical origin, contemporary value and promotion path of Dunhuang dance and Dai Peacock dance

Scope of the Study

Scope of Content: It focuses on the historical origin, contemporary value and promotion of Dunhuang dance and Dai Peacock dance.

Scope of objects: “Heirs” of Dunhuang dance and Dai Peacock dance (“heirs” refers to project experts certified by relevant government departments in China)

Area: Dunhuang City and Xishuangbanna Dai Autonomous Prefecture and its surrounding areas.

Research Methods

1. Population and Sampling

1.1 The research focuses on the “heirs” of Dunhuang dance and Dai Peacock dance. “Heirs” refer to project experts certified by relevant government departments in China, who possess in-depth knowledge and practical

experience in these traditional dance forms. The target population includes inheritors, scholars, and practitioners in Dunhuang City and Xishuangbanna Dai Autonomous Prefecture and its surrounding areas.

1.2 Sampling is conducted using a purposive sampling method, selecting key inheritors and experts who have played significant roles in the preservation and promotion of Dunhuang dance and Dai Peacock dance. This ensures that the study captures authentic insights from those with authoritative knowledge.

2. Research Tools

To collect and analyze data, the research utilizes the following tools: 1) Interviews: Semi-structured interviews with dance inheritors, scholars, and experts to gain qualitative insights into the historical background, contemporary value, and promotion of these dance forms. 2) Observation: Fieldwork observations of live performances and training sessions to document movements, expressions, and techniques. And 3) Literature Review Databases: Use of online platforms such as <https://www.baidu.com>, www.cnki.net, and www.wanfangdata.com.cn/ to collect existing research materials, including academic journals, books, and expert opinions.

3. Data Collection

Data collection is conducted through the following methods: 1) Primary Data Collection: Interviews and surveys are carried out among key inheritors and stakeholders. Direct participation in performances and rehearsals provides firsthand insights into the artistic elements and preservation efforts. 2) Secondary Data Collection: Extensive literature research on Dunhuang dance and Dai Peacock dance is conducted using online databases and library resources to support historical and theoretical discussions. And 3) Multimedia Documentation: Videos and photographs are used to document movements, gestures, and performance elements, aiding in comparative analysis.

4. Data Analysis

The collected data is analyzed using both qualitative and quantitative methods: 1) Qualitative Analysis: Content analysis of interviews and observations is conducted to identify recurring themes and key insights regarding the historical origin, contemporary value, and promotion of these dances. 2) Comparative Analysis: A comparative approach is used to assess the

similarities and differences between Dunhuang dance and Dai Peacock dance in terms of their historical backgrounds, artistic expressions, and promotion strategies. และ 3) This methodological framework ensures a comprehensive understanding of the contemporary value and popularization of Dunhuang dance and Dai Peacock dance, integrating both historical documentation and contemporary perspectives.

Research results

1.Trace the historical origin of Dunhuang dance and Dai Peacock dance

Dunhuang dance, as the treasure of Chinese traditional dance, can be traced back to the Wei, Jin, Southern and Northern Dynasties. Dunhuang undoubtedly became a cultural gathering place under the background of political turmoil and cultural integration.

During this period, people from different regions and nationalities gathered in one place, which promoted the integration of various cultural elements and laid the foundation for the initial formation of Dunhuang dance.

In the Dunhuang grotto murals, almost every painting has dance images, which fully reflect the dance costumes, forms and styles of different historical periods from the Northern Dynasty of sixteen States to the Yuan Dynasty for more than a thousand years, and provide very precious image materials for China's excellent traditional dance culture.

Today's Dunhuang dance is a new kind of dance in the past 40 years. It has the characteristics of western China, belongs to the category of Chinese classical dance, the creation of inspiration from the "Dunhuang art" in the mural dance (Yu, 2021).

Under the careful study of many cultural artists, on the basis of inheriting the tradition, adhering to the principles of traditional Chinese aesthetics, absorbing and learning from the dance gestures of various ethnic groups in the Western regions, using the rhythm and rhythm of classical dance, combining the static posture with the unified movement of its style (Yu, 2021).

Dunhuang dance dance unique and unique, elegant and quiet, peaceful and dignified, a variety of positions. The dance content is rich and colorful,

there are acting Lotte dance, long silk dance, rebound pipa dance, solo dance, pair dance, flying dance, lotus boy dance and so on.

The movement is divided into soft dance and healthy dance. The soft dance dancers are gentle and charming, and the waist and arms are soft and beautiful. Jian dance movement is vigorous and powerful, look unrestrained. In recent years, Dunhuang ancient dances performed on various stages include: thousand-hand Avalokitesvara, Water Moon Avalokitesvara, Feitian Jiyue, etc.

In 2006, Dunhuang Dance was included in the intangible cultural heritage protection project of Gansu Province. Peacock dance originated in the Dai society more than a thousand years ago. According to legend, it was created by the Dai leaders to imitate the posture of peacocks. The peacock, as the "sacred bird" in the minds of the Dai people, symbolizes happiness and auspiciousness. The creation of this dance not only reflects the Dai people's reverence and worship for nature, but also shows their yearning and pursuit of a better life.

Peacock dance is widely spread in Dai folk, mainly distributed in Ruili, Luxi, Xishuangbanna, Cangyuan and other Dai inhabited places in Dehong Dai Jingpo Autonomous Prefecture, Yunnan Province. Among them, the peacock dance in Ruili City is the most representative because of its unique artistic style and exquisite dance skills (Yuan. 2014). This dance form has been passed down from generation to generation, continuously processed and perfected, and gradually formed a unique dance system.

Peacock dance occupies a very important position in the Dai folk tradition. It is not only a kind of dance art, but also a reflection of cultural inheritance and religious belief. In the Dai's annual water-splashing Festival, open-door Festival, closed-door Festival and other important festivals, peacock dance is an essential performance. On these occasions, people will gather together to enjoy the visual feast brought by peacock dance and feel the unique charm of Dai culture.

Peacock dance has such an important position in the hearts of the Dai people, on the one hand, because it shows the elegance and beauty of the peacock, on the other hand, because it carries the Dai people's wishes for happiness and auspiciousness. By dancing peacock dance, the Dai people

express their longing for and pursuit of a better life, and also express their reverence and respect for nature and life (Yuan, 2014).

At the same time, peacock dance is also constantly developing with The Times. On the basis of maintaining traditional characteristics, the Dai people continue to absorb and learn from other ethnic dance elements, and carry out innovation and transformation of peacock dance. This makes peacock dance, while maintaining the traditional charm, more in line with the aesthetic needs of modern people, but also with a sense of The Times and vitality (WangChao, 2021).

In short, as a cultural treasure of the Dai people, peacock dance not only shows the artistic talent and aesthetic taste of the Dai people, but also carries rich historical and cultural connotations. It is an important part of Dai culture and one of the treasures of Chinese multi-culture. We should cherish this cultural heritage, inherit and carry forward the unique charm of peacock dance, and let more people understand and appreciate this beautiful dance form (WangChao, 2021).

2. Differences between Dunhuang dance, Dai Peacock dance and other dances

Dunhuang dance is an important part of Dunhuang art, with strong cultural characteristics of the Silk Road. It is a new type of dance created by some artistic processing and refining based on the dancing images on the murals of Dunhuang Grottoes, which adds vitality to the development of Chinese dance art (Yu, 2021). The dance features of Dunhuang dance are rich and colorful hand shapes, soft and varied arms, basic body dip, crotch out, thrusting into three bends, bare feet, often using long silk, waist drums, pipa and other props, etc., reproducing the dance gestures, costumes and music of various ethnic groups along the Silk Road, which is very rich in classical Chinese beauty. As for the art form of dance, Dunhuang dance is a kind of dance with strong historical flavor and high value of ancient Chinese culture and art.

It is well known that the Dai nationality, a minority nationality in Xishuangbanna, is good at singing and dancing, so the dances of the Dai nationality are also varied.

Dai dance is a kind of characteristic dance for Dai people to express their feelings. Dai dance is divided into self-entertainment dance, performance dance, sacrificial dance, martial arts dance and other categories, most of them graceful, slow rhythm, but also light and bright.

In the minds of the Dai people, the "holy bird" peacock is a symbol of happiness and good luck. Not only do many people keep peacocks in their gardens, but they are regarded as a symbol of kindness, wisdom, beauty, auspiciousness and happiness (Yuan, 2014). Among all kinds of Dai dances, Peacock dance is one of the dances that people love most and are most familiar with, and it is also one of the dances with the greatest change and development.

The traditional peacock dance of the Dai people has a long history and has been incorporated into the rituals of the religion. Peacock dance is the favorite folk dance of the Dai people. In the Dam area inhabited by the Dai people, there are "pendulum" (festival) almost every month, and there are songs and dances every year. In the annual "water-splashing Festival", "closed-door Festival", "open-door Festival", "Bandai" and other folk festivals of the Dai nationality, as long as it is a place of fun and joy, the Dai people will gather together, ring big gongs, play elephant-foot drums, and dance beautiful "peacock dance". The song and dance sound presents a festive atmosphere of harvest and a beautiful scene of national unity.

3. How Dunhuang Dance and Dai Peacock Dance change "Quiet" into "Moving"

Because of the establishment of Dunhuang characteristic dance and the creation of its training materials, only when the style is mastered accurately, can we truly reproduce the dance art of Dunhuang murals (Yu, 2021). Clear its external characteristics, of course, is an important part of the establishment of the style, but more important is the transition between the dance (dynamic law), that is, how to make the dance posture stationary in the cave, into a living dance, in this important link, the author's thinking is: According to the characteristics of mural dance, the introduction of Tang Dynasty music and dance with reference to relevant dance historical materials (Dunhuang mural dance is centered on Tang). The author believes that in the Sui and Tang

Dynasties, the "Xiliang Music" (the dance music of the western regions, the Central Plains and the local folk), which has the characteristics of three combinations, has been fully reflected in the Dunhuang mural art, and has the regional characteristics of Dunhuang, and can also be said to be the western characteristics of China. Because it is the symbol of western civilization in ancient China, it will be more accurate to establish it as the main style of "Dunhuang dance" to capture and create.

3.1 In terms of geographical and historical conditions

The Dunhuang Mogao Grottoes are located at the western end of the Hexi Corridor. In history, during the Eastern Jin Dynasty's migration to the South of the Yangtze River, a number of feudal regimes appeared in the north successively, among which the three dynasties of the former Liang, the Later Liang and the Northern Liang in Gansu Province had built their capital in the thirtieth year of the Liang Dynasty (today's Wuwei), and the Western Liang Dynasty was the capital of Dunhuang. At that time, Xiliang was a traffic tunnel from the mainland to the Western Regions. Since the Han Dynasty, with the development of the Silk Road, the Western regions, India as far as Europe, caravans, envoys, scholars of various countries in the Hexi area frequent. Liangzhou Dunhuang was an important town on the Silk Road. The culture of the Central Plains spread to the Western regions and India through here, and the Indian culture of the Western regions was introduced to the Central Plains through here. The West Liang Music not only absorbs the Han nationality music and dance but also accepts the influence of the western region music and dance.

This shows that due to the geographical and historical conditions at that time, Xiliang local music and dance, it is easy to accept the influence of Central Plains and foreign music and dance, after long-term absorption and integration, gradually formed with the characteristics of "three combinations" unique style "Xiliang Music". It is certain that the "West Liang Music" produced in this area (Dunhuang area) (Yu Ping, 2021) will definitely be reflected in the music and dance drawings of Dunhuang murals. Because the art of music and dance in the murals is not water without a source or a tree without roots. Although it serves Buddhism and has a large component of magical fantasy and artistic

exaggeration, it is still based on reality and life. From several large-scale "Travel Map" murals, based on the local (Hexi) real life at that time as the theme, reflecting the phenomenon of the upper class in Hexi area, it proves this point. Mr. Wang Chao (2021) a Dunhuang scholar, said in his article Dunhuang and the Mogao Grottoes on the Silk Road: "The history of Dunhuang in this thousand years has left a deep imprint on the Mogao Grottoes. Without the history of Hexi and Dunhuang, the art of the Mogao Grottoes cannot be explained or understood. Therefore, Dunhuang Buddhist art is also a form of reflecting reality in history." Dunhuang scholar Chang Shuhong also said: the famous Dunhuang grottoes are the collection of culture, art, (Bai Li2022) language and literature, and religious thoughts of all ethnic areas in northwest China in the Middle Ages. Dunhuang, the book of the Later Han Dynasty "Jun Guo Zhi" quoted "Old Ji" said that it is "Hua Rong, a capital also", indicating that this historic city has long been a place where people of all ethnic groups live, activities and exchanges in northwest China. (Yan Jin, 2021)

In addition, Dunhuang music and dance researcher Mr. Gao Dexiang also said in his masterpiece Dunhuang Music and Dance on page 29: "... It is worth noting that the "Xiliang music" that was once popular in the Central Plains was developed on the basis of absorbing the music and dance of Qiuci (today's Kuqa area in Xinjiang) in the western regions. According to historical records, 'Qu You (Qiuci)... Orchestra Jiyue, special good countries'. As early as 384 AD, when Lv Guang returned from the west to the east, he brought back a relatively complete Qiuci music and dance, and exchanged and integrated with local music and dance in Hexi area, and then developed a unique style of 'Qin Han Chi', that is, 'Xiliang music'" (Yan Jin , 2021). From the founding of the Mogao Grottoes and the dynasties it experienced, from its specific geographical conditions and historical development and change, from the exchange of Chinese and Western music and dance on the Silk Road, from the formation of the West Liang Music, and then analyzing the music and dance in the Sui-Tang Dynasty Sutra paintings in the Dunhuang Mogao Grottoes, we can see that there are West Liang Music in Dunhuang murals, and it occupies a certain number.

3.2 From the perspective of charm and temperament

Xiliang Music is suitable for lyric music and dance with slow rhythm, elegant atmosphere and harmonious atmosphere. Mural paintings and painted sculptures are mainly to propagate Buddhist ideas, but human beings create gods according to their own faces. The feudal society also created the world of God according to the material life image and customs of its own society. Therefore, it can be imagined that the artists depicting the dancing in the changes must choose the most beautiful shape in the human dance as a model, and transfer the beautiful image of women in life into the Buddhist pictures, the so-called "Bodhisattvas like palace dolls." From this point of view, the Anxu, elegant and harmonious music and dance "Xiliang Music" is very suitable for the performance of the "heaven" dancers (Yu Ping, 2021).

3.3 From the Musical Instruments used in "Xiliang Music" and the Musical Instruments reflected in the murals

According to the records, the instruments used in "Xiliang Music" often appear in the paintings of the Mogao Grottoes. From the perspective of this kind of band arrangement and documentary records, it is also influenced by the western regions and Han music and formed a unique style of music with beautiful tunes. It can be imagined that its melody and its dance must be very beautiful and lyrical. The Musical Instruments included in the nine and ten pieces of music of the Tang Dynasty are all represented in Dunhuang murals. Although it is difficult to accurately distinguish the music and dance scene of which Sutra painting is which dance of which music, it is certain that some of the dance gestures of Dunhuang murals reflect the "West Liang Music".

In 1953, Peacock Dance, directed by Hu Zongcheng and starring the Yunnan People's Art Troupe, broke away from the traditional peacock dance mode for the first time and took the lead in using female images as the main body to express the artistic idea of Dai girls dancing with peacocks and competing with them to make them open their eyes. In this period, choreographers still attached great importance to the exploration of Dai traditional culture, and the dance works integrated the essence of peacock dance of different schools in many Dai regions. Jin Ming's Peacock Dance draws on the skills of ballet.

In 1986, Yang Liping wrote and performed the Spirit of Sparrow, which became an important work in the history of peacock dance innovation. It is no longer a simple imitation of peacock movements, but a manifestation of peacock images with the dexterity of fingertips and the innovative "three bends" shape (Wang, 2021). The representative "peacock mouth" hand shape in modern peacock dance, it is from the "Bird Spirit" began to penetrate people's hearts. In 2012, the China Media Group Spring Festival Gala, Yang Liping performed "Bird Love", achieved great success, but her creative dance has been completely divorced from the traditional Dai peacock dance, the work as the content and emotion as the focus of performance, in addition to the dance costumes "big peacock tail", almost no traditional dance techniques or skills.

The modern peacock dance represented by Yang Liping is very different from the folk peacock dance. Although it conforms to the modern aesthetic, it has departed from the tradition (Yuan, 2014). The modern peacock dance through innovation is more popular in the minds of the public, and due to the drive of tourism, it has become a training program of the national dance school.

4. Performance forms and artistic characteristics of Dunhuang Dance and Dai Peacock dance

4.1 The performance forms of Dunhuang dance and Dai Peacock dance include:

Dunhuang dance integrated all kinds of mural dance, extracted more innovative forms from the mural dance of different dynasties, created a systematic and scientific dance, and promoted the vigorous development of Dunhuang dance. Dunhuang dance is rich in exotic atmosphere, which makes Dunhuang dance different from other dances.

The flying sky has almost become the representative and symbol of Dunhuang art. The wriggly body shows the posture of flying, the fluid and vivid lines outline the light body, and the flowing and rhythmic skirt shows the ease of "flying", which is the unique artistic charm of flying.

The emergence and establishment of Dunhuang dance schools not only adds a school to the overall system of Chinese classical dance, but also vividly reproduces the dance culture of the Western regions introduced into the Central Plains in ancient times, allowing us to understand the special style of

the Western regions dance, and experience the grand exchange and integration between the ancient Central Plains culture and the cultures of foreign nations (Yu, 2021). At the same time, it embodies the strong integration and vitality of Chinese national dance culture.

Characteristics of Dunhuang dance

1. Dunhuang Dance has a strong Buddhist color, and the "Tiangong Jiyue" in the early murals exists to promote the teachings of Buddhism.

2. Dunhuang Dance has a strong style of the Western regions. With the opening of the Silk Road, Dunhuang dance integrated the culture of the Central Plains and the culture of the Western regions, and formed a special kind of dance.

3. With a relatively strong Tang Dynasty charm, a relatively prosperous period in the history of the Tang Dynasty, Dunhuang dance also reached prosperity in this period, so the Tang Dynasty charm has a relatively obvious reflection in Dunhuang dance.

The peacock dance of Dai nationality can be divided into single dance, double dance, triple dance and song and dance drama. During the performance, the dancers wear peacock decorations and white Bodhisattva masks in the shape of a spire, female masks for solo dance, and masks for a man and a woman for pas de deux (Yuan, 2014). When dancing, imitate the various movements of the peacock, starting from the nest, downhill, dancing, looking for water, taking pictures, drinking water, and finally spreading its wings to fly, the whole set of movements have strict pace, orientation and movement combination, mainly to the sculpture dance style, focusing on the peacock's gentle and clever, beautiful and graceful.

According to the dance style, peacock dance can be divided into the following three categories: the first is the male peacock dance. Folk dance this dance, the knees are undulating and tough, and the dance posture has obvious "three bends" characteristics. The second is the female peacock dance. The folk performance is mostly performed by men, the knees are flexible and slow, the dance is beautiful and delicate, and the rotation of the chest and shoulder is often embodied in its implicit and charming form, and the drum is light and slow. The third is the little Peacock dance. Often use rapid small flutter and

maintain a squat state of short step, the calf is flexible and light, often continuous small shrug, drumming fast and light.

The movement of peacock dance of Dai nationality is characterized by lifting the neck and lifting the body, refreshing the ears, and showing the vigilance and confidence of the peacock with the motor force of the arms, the "three bends" body and the turned wrist. Running with broken steps and turning in circles, it shows the calm and quiet of the peacock. In this way, peacock dance is not only the artistic representation of peacock image behavior and life habits, but also the beautiful vision and the ideals and hopes of the peacock after personification in dance terms.

5.The contemporary value of Dunhuang dance and Dai Peacock dance

5.1 The art forms of Dunhuang dance and Dai Peacock dance should be integrated into the core point of view of the trinity of social value

Cultural value and spiritual value, so as to understand its connotation, significance, characteristics and emotional expression of the contemporary value of a specific dance, so as to achieve the harmony between the theme and the outside world, the harmony of the group and the harmony of the society. Through the combination of Dunhuang dance and Dai Peacock dance with local social and cultural forces, this paper makes a detailed study on the important promoting effect of forming cultural consciousness, cultural self-confidence and cultural self-improvement.

5.2 Market value of Dunhuang dance and Dai Peacock dance

Dunhuang dance and Dai Peacock dance, as an intangible cultural heritage, can be transformed into cultural resources through the study of contemporary values and promotion paths while inheriting, protecting and innovating (Yu, 2021). (1) "Promote tourism with literature", promote local tourism with the transformation of cultural resources, integrate Dunhuang dance and Dai peacock dance into scenic performances, and form cultural business cards in local tourism formats; (2) "cultural people", combining traditional "intangible cultural heritage" culture with modern civilization to improve the cultural quality of local people; (3) "Promoting construction with

literature", culture and art promote rural revitalization and development, and drive local economic construction. It has enriched the functions of Dunhuang dance and Dai Peacock dance, thus producing huge economic benefits.

5.3 Popularization of Dunhuang dance and Dai Peacock dance

In order to promote the effective development of intangible cultural heritage protection, promote the promotion and development of dance culture in Dunhuang City and Xishuangbanna Dai Autonomous Prefecture, it is also necessary to establish a good sense of inheritance and protection of traditional folk-dance culture (Bai, 2022).

The promotion of Dunhuang dance and Dai Peacock dance culture should be closely combined with modern new media technology to improve the diversification of Dunhuang dance and Dai Peacock dance culture publicity (Yuan Xuemei.2014). For example, authorities can shoot short videos of Dunhuang dance and Dai peacock dance and upload them to various new media platforms such as new media and Douyin. Relying on the advantages of a wide range of audiences and fast transmission speed, new media can effectively improve the inheritance effect of traditional folk dance, especially to stimulate the awareness of modern young people to promote and protect intangible cultural heritage (Yu, 2021). On the one hand, it can further enhance the social attraction of traditional folk dance; On the other hand, more people can be made aware of the cultural inheritance of Dunhuang dance and Dai Peacock dance, and attract them to actively participate in the cultural promotion and protection work. local government departments should actively carry out cultural publicity activities, such as carrying out all kinds of traditional folk dances into cities and schools, further enriching the inheritance path of Dunhuang dance and Dai peacock dance culture, constantly improving the protection effect of intangible cultural heritage, so that people can fully understand and understand the significance and great value of carrying forward and developing traditional folk-dance culture.

Through the transformation of cultural resources, traditional Dunhuang dance and Dai peacock dance have given full play to their contemporary value, and the traditional dance of "promoting tourism with literature" has entered the

scenic spot and become a cultural business card of local cultural tourism. "Promoting construction by literature" and "promoting education by literature" have brought huge market economic benefits. At the same time, it plays an important role in promoting the inheritance of excellent traditional culture, cultural consciousness, cultural self-confidence, and cultural self-improvement of the publicity department, so as to complete the multi-dimensional development path. To ensure the promotion of Dunhuang dance and Dai peacock dance culture in quality and quantity.

Discussion

This study provides an in-depth analysis of the historical origins, contemporary value, and promotion paths of Dunhuang dance and Dai Peacock dance. The findings suggest that with the continuous improvement of living standards, people have developed a renewed appreciation and pursuit of these traditional dance forms. This shift in perception facilitates a deeper understanding and mastery of Dunhuang dance and Dai Peacock dance, enhancing their relevance in contemporary society (Yan Jin, 2021).

Moreover, the inheritance and development of Dunhuang dance and Dai Peacock dance play a crucial role in preserving cultural heritage. By studying their evolution and contextualizing them within modern frameworks, these dances can be adapted and sustained for future generations (Wang Chao, 2021). The research highlights the necessity of considering not only the historical and present aspects of these dances but also their future trajectory. Emphasizing the cultural and spiritual essence embedded within these dance forms allows for a more comprehensive appreciation and long-term sustainability.

Furthermore, the stylistic characteristics, contemporary relevance, and strategic promotion of Dunhuang dance and Dai Peacock dance contribute significantly to their cultural depth and artistic value. These traditional dances are not merely artistic expressions of the past but living embodiments of cultural continuity and innovation. By integrating historical authenticity with modern adaptations, Dunhuang dance and Dai Peacock dance can achieve greater recognition and appreciation on both national and international platforms (Yu Ping, 2021).

The study underscores the importance of a holistic approach to the promotion and development of Dunhuang dance and Dai Peacock dance. Their historical significance, contemporary value, and future potential must be equally prioritized to ensure their continued relevance. Recognizing the deeper cultural and spiritual narratives within these dance forms will enhance their impact, allowing them to thrive in an evolving cultural landscape.

Conclusion

Dunhuang dance and Dai Peacock dance are important information carriers for people to express their early working life and emotions. It is also a meaningful form of culture. All the components of Dunhuang dance and Dai Peacock dance show the local people's production and life, cultural environment, national style, customs and values. It is the crystallization of local collective wisdom and creative cultural achievements, and it is also an art form with profound cultural connotation and value.

In short, although Dunhuang dance and Dai peacock dance are simple in form, they are rich in artistic forms. It is the local people and social groups that enjoy the spiritual aesthetic feeling and vent the pursuit of the meaning of life, which highlights the extremely strong local history and cultural color, and has a profound cultural meaning and value system, which is worthy of continuation. Only when we correctly interpret the art and culture of Dunhuang dance and Dai peacock dance can we find its charm.

References

- Bai Li. (2022). Research on the Inheritance of Folk Dance Culture Based on the Background of Intangible Cultural Heritage. Publishing House: Popular Literature and Art.
- Mingxiang. (2022). Exploring the characteristics and value of Intangible Cultural Heritage from the Inheritance of Folk Dance Culture. Publishing House: Tomorrow's Style.
- Wang Chao. (2021). From Cultural Consciousness to Cultural Confidence: Reproduction of Traditional Dance in Ali Area, Tibetan Art Research. Publishing House: Humanities Forum, located in Henan Province.

- Wilcox, E. (2018). *The Return of Chinese Dance: Socialist Continuity Post-Mao*. University of California Press.
- Yu Ping. (2021). *Cultural Conception and Practice Orientation of Dunhuang Dance Study Above*. Publishing House: National Art Research, Beijing.
- Yan Jin . (2021). *Teaching Combination Development Research of Yudu Folk Grass Dance*, Master Thesis of Gannan Normal University. Publishing House: Dance Space, Beijing.
- Yuan Xuemei. (2014). *On the Inheritance and Development of Dai Nationality Dance*. Publishing House: Dance Space, Beijing.

AN EXPLORATION OF THE CENTRAL ROLE OF FIELDWORK IN THE STUDY OF TAOIST DRUMMING AT XISHAN GUAN*

Yu Meihan¹ and Manissa Vasinarom²

¹⁻²Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: yu.meihan@gmail.com

Abstract

Taoist drumming is a form of artistic performance unique to Xishan Guan in Guangfeng, Jiangxi Province. As an important part of traditional Chinese religious culture, it carries deep historical deposits and unique religious connotations. In Taoist ceremonies, drumming is not only a bridge between humans and gods, but also an important medium for the transmission of Taoist culture. With the deepening of academic research, fieldwork, as a direct and vivid means of research, plays an increasingly important role in the study of Taoist drumming. The purpose of this paper is to explore the central role of fieldwork in the study of Taoist drumming and how it can provide new perspectives and depth to our understanding and interpretation of Taoist drumming as a traditional art form. In conclusion, fieldwork plays a central role in the study of Taoist drumming, not only enriching the content of the study, but also opening up new avenues for academic research and cultural heritage of Taoist music. This paper analyses examples of the application of fieldwork to the study of Taoist drumming and explores its important contributions in terms of data collection, theory construction, cultural understanding, and preservation and transmission.

Keywords: Fieldwork, Taoist Drumming, Cultural Heritage

Introduction

Taoist music, an art form deeply rooted in traditional Chinese religious culture, plays a crucial role in Taoist rituals and is an important part of China's intangible cultural heritage. However, with modernization, Taoist music

* Received 15 February 2025; Revised 21 February 2025; Accepted 22 February 2025

particularly the Taoist drumming of Xishan Guan in Guangfeng, Jiangxi Province nfaces challenges in both inheritance and development as a form of artistic performance.

Jianmin Huang (2016) observes: “From the perspective of the current state of research on the discipline of Taoism, academic research on Taoist culture in recent decades has focused on the theory of the discipline of Taoism, and fewer scholars will touch on the issue of regional Taoism, especially the research on the issue of the relationship between regional Taoism and local culture is even more rare, which is obviously deplorable.” To better understand and preserve this cultural heritage, fieldwork—being a direct and dynamic research method—has increasingly proven central to the study of Taoist drumming.

Yang Zhimin (2017) states: “Different geographical environments lead to different musical styles, and the production of a particular art form must be inseparable from the cultural geography of the region in which it is located.” Fieldwork allows researchers to move beyond traditional literature-based studies and directly engage with Taoist rituals at their source. Through on-site observation and active participation, scholars can collect firsthand information on Taoist drumming performances. This approach not only provides richer and more authentic data but also helps reveal contemporary practices and transformations in Taoist drumming. As a result, fieldwork offers new perspectives for academic research and the cultural inheritance of Taoist music and regional folk traditions.

Zheng Xin (2003) highlights the advantages of fieldwork, stating: “The greatest advantage of fieldwork lies in its intuitiveness and reliability. In field investigation, the researcher can directly perceive the objective object; it is obtained directly, specific, vivid perceptual understanding, especially the participation in the observation is more able to grasp a large amount of first-hand information, which is not as good as other methods of investigation.” Fieldwork requires researchers to immerse themselves in the natural environment of Guangfeng Xishan Guan, actively observing Taoist drumming performances—a traditional and enigmatic ritual—while conducting in-depth interviews with Taoist priests. This process allows for the collection of extensive

data in various forms, enriching scholarly understanding of this ancient art.

Sheng Huanxia (2020) notes: “Influenced by local culture as well as economic factors and other conditions, the folk cultures of different regions have their own characteristics, resulting in the formation of folk secular music that varies from place to place and style to style, which provides abundant material for the development of Taoist music.” In the study of Taoist drumming, fieldwork enables researchers to transcend the limitations of textual research, directly experiencing and contextualizing performances within their cultural framework. This approach is vital for understanding the transmission and evolution of Taoist drumming in contemporary society.

Despite its significant role in the study of Taoist drumming, fieldwork presents several challenges. These include difficulties in data collection and organization, the complexity of researcher-subject interactions, and the need to ensure objectivity and scientific rigor in the study. Overcoming these obstacles is essential for advancing the academic understanding and preservation of this unique cultural heritage.

Objective

Examines the central role of fieldwork in the study of Taoist drumming. Suggests how to make more effective use of fieldwork methods to promote the in-depth development of Taoist drumming research.

Research Methods

1. Sources/Population and Sampling

The research focuses on sources related to Taoist culture and folklore. The population includes scholars, practitioners, and experts in the field of Taoist studies. Sampling is conducted using a purposive sampling method, selecting key experts and academics who have extensively studied or practiced Taoist traditions. This ensures that the study gathers reliable and in-depth insights from credible sources.

2. Research Tools

To collect and analyze data, the research utilizes the following tools:
Literature Review: A comprehensive literature search using online platforms

such as Baidu, academic journal databases, and digital libraries to gather relevant information. Interviews: Semi-structured interviews with experts, practitioners, and scholars to obtain qualitative insights into Taoist culture and folklore. Field Observations: Documenting real-world practices and rituals associated with Taoist culture through direct observation and participation.

3. Data Collection

Data collection is conducted through the following methods: Primary Data Collection: Interviews and surveys are carried out among key informants, including Taoist scholars and practitioners. Fieldwork is conducted to observe and document relevant rituals and cultural practices. Secondary Data Collection: Extensive literature research on Taoist culture and folklore is conducted using academic journals, books, dissertations, and other relevant resources. Multimedia Documentation: Videos and photographs are used to document rituals, symbols, and practices, aiding in visual and contextual analysis.

4. Data Analysis

The collected data is analyzed using both qualitative and quantitative methods: Qualitative Analysis: Content analysis of interviews and observations is conducted to identify recurring themes and significant patterns in Taoist culture and folklore. Comparative Analysis: A comparative approach is used to examine similarities and differences between various Taoist practices and their interpretations across different regions and periods.

Research results

1. Practical Application of Taoist Drumming in Field Research

1.1 Specific implementation steps of Taoist drumming field investigation.

This study focuses on the historical evolution of Taoist drumming in Xishan Guan, the playing techniques of drumming instruments, and the cultural significance of Taoist drumming as a Taoist ritual activity, aiming to deeply excavate and analyse the cultural connotations of Taoist drumming. After clearly studying this topic, before entering the field, it is necessary to gain an in-depth understanding of the geography and historical materials of the area

where Guangfeng Xishan Guan is located. At the same time, the findings of previous investigations are analysed through the literature to provide a direction for a new starting point for the investigation of Taoist music.

Develop a detailed programme and outline for the survey, including investigating the historical origins and development of Guangfeng Xishan Guan and the selection of targets. In order to ensure the accuracy and authority of the survey, the researcher focused on visiting Taoist personnel who have five years or more experience in performing Taoist drum music for Guangfeng Xishan Guan. To ensure that these professionals have rich experience in performing and researching Taoist drum music.

In this study, we chose representative places of Taoist music activities in Xishan Guan, and senior Taoist music performers as research subjects. Before conducting the formal survey, we familiarised ourselves with the environment of the area where Guangfeng Xishan Guan is located and reviewed the local literature, conducted the collection of basic information about Guangfeng Xishan Guan, as well as conducted a pilot survey of Taoist drumming, a Taoist ritual activity. In order to identify problems and revise the survey programme and outline of Taoist drumming in a timely manner.

Fieldwork plays a central role in the study of Taoist drumming in Xishan Guan, which not only provides rich first-hand information for the study, but also helps to deeply understand the cultural value and historical evolution of Taoist drumming. Through the field survey, we can grasp the connotation of Taoist music more comprehensively and provide a scientific basis for the inheritance and development of Taoist music.

Photo 1: Guangfeng Xishan Guan ; Source: Photo by Yu Meihan 2024.11.3

1.2 Types of data collected in a field survey of Taoist drumming.

In the study of Taoist drumming at Xishan Guan, the recorded materials include, but are not limited to, complete recordings of live performances at Taoist drumming ceremonial events, recordings of specific Taoist drumming segments, and recordings of music related to other Taoist ceremonies at Xishan Guan in Guangfeng. These recordings not only record the melodies, rhythms, and timbres of the music in the Taoist drumming or other ritual activities of Xishan Guan in Guangfeng, but also capture the emotions and techniques of the instrumental music played by different Taoist priests who performed the Taoist rituals, providing raw material for subsequent analyses and comparisons of the Taoist drumming music. The analysis of the recorded data involves a detailed examination of the musical structure, stylistic features, and performance techniques of Taoist drumming, aiming to reveal the artistic characteristics and cultural connotations of Taoist drumming.

In validate, the video recordings provide us with a visual dimension of the performance aspect of religious music, including the body movements, facial expressions, and interactions of the performers with the audience during Taoist koan events. The video footage helps to analyse the performance styles of different instruments, the norms of movement in the koan activities, and the coordination between the Taoist music and the movement of the Taoist priests

in Xishan Guan, Guangfeng, when they perform the Taoist drum music. Through careful observation of the video footage, the researcher can gain a fuller understanding of the role and significance of Taoist drumming in Taoist koans, as well as the intrinsic connection between music and Taoist rituals.

Interviews are an important way to obtain first-hand information. In the study of Taoist drumming at Xishan Guan, interviews included Taoist priests, music performers, local residents, and scholars with in-depth knowledge of Taoist music. The interview transcripts include discussions of the historical background, performance techniques, and cultural significance of Taoist drum music, as well as the personal performance experiences of different Taoist priests. These transcripts not only provide perspectives for a deeper understanding of Taoist drumming, but also reveal the place and role of music in the local society and culture of Guangfeng, Jiangxi Province.

When conducting data collection of Taoist drumming, it is also necessary to make a comprehensive and detailed record and make a good observation note. The observation notes record what was seen and heard during the fieldwork, including descriptions of the ceremonial process of the Taoist rituals at Xishan Guan in Guangfeng, the environment in which the art form of Taoist drumming is performed, and the socio-cultural background of the area where Xishan Guan's activities take place. These notes provide an intuitive perspective for understanding the socio-cultural context of Taoist drumming music and help to reveal the interactions between Taoist drumming music and local socio-cultural factors in Guangfeng.

After collecting the different types of data on Taoist drumming mentioned above, the researcher needs to synthesise and analyse the data. This includes how to combine musical recordings of Taoist drumming with video recordings of Taoist rituals performed by Taoist drummers. This comparative analysis across data types enables us to obtain a more comprehensive performance analysis. The interviews with the Taoist priests in Xishanguan were compared with the documents collected about Taoist drumming in Xishanguan to verify and deepen the understanding of Taoist drumming. The goal of this step is to construct a multi-dimensional research perspective that will more accurately reveal the core characteristics and

cultural values of the Taoist drumming in Xishanguan.

Photo 2: List of musical instruments in Guangfeng Xishan Guan Source: Photo by Yu Meihan 2024.11.3

1.3 Practical problems encountered in conducting fieldwork on Taoist drumming.

The selection and entry of fieldwork research sites is an important theme, which defines the way of entry. The researcher needs to ensure that the field points remain highly relevant to the topic of the research and that individual cases are not used to seek commonalities or to divert the research from the topic. Interspersed with the study of Taoist drumming in Xishanguan is a large number of extended studies on Taoist ritual music and local folk music, which are far too complex and vast. Therefore, when conducting fieldwork on Taoist drumming, it is important to focus on the performance form of drumming. How did Taoist drum music evolve from Taoist ceremonial music to be named after the drum as a musical instrument? When did Taoist drum music originate, and how was it influenced by local folk music in Guangfeng and evolved into this special performing art form? The study of Taoist ritual music and local folk music is only to serve the study of Taoist drumming as a performing art form.

‘Apart from some relatively open sites where people are allowed to

enter at will, most researchers tend to encounter problems such as ‘no one is allowed in’, refusal to co-operate, perfunctory work, false information, ‘on-site fakery’ and other artificial restrictions on access to key people and the darker side of the event, etc., even before they enter the site. ‘and other artificial constraints, not being able to contact key people and the dark side of the event, etc.’ (Zheng Xin, 2003) Fieldwork is a work in which people deal with people. Since there is a human being involved, it does not come with no feelings attached to it like machinery, and it will have an impact, big or small, in the field process and the collection of materials. This is a test of the researcher's ability and academic attitude.

Result

1. Analysis of the central role of fieldwork

1.1 Promote a deeper understanding of Taoist drumming performance practices.

The fieldwork enabled the researcher to enter the site of the Taoist rituals in Xishan Guan, the subject of the study, and to directly observe and participate in the practice of Taoist rituals, thus gaining a deeper understanding of the form of existence and the role of Taoist drumming in the local society and culture of Guangfeng. Through long-term fieldwork, the researcher was able to establish deep relationships with Taoist priests at Xishan Guan, other Taoist temples in Guangfeng, Jiangxi Province, as well as related cultural workers, and familiarise himself with their daily work and living environments, so as to gain a truer understanding of the practice of Taoist drumming.

The fieldwork provided rich and authentic first-hand information for the study of Daoist drumming at Xishan Guan in Guangfeng, including music recordings, videos, and interview transcripts, which are indispensable parts of understanding Daoist drumming performance practices. Through these sources, the researcher was able to capture the details of Taoist drumming performances, including the melodies of Taoist drumming, the rhythms of the drums during the performances, the timbres played by different sizes and shapes of drums, as well as the emotions and techniques of the performers.

In the field, the researcher can gain insights into the historical

background, performance techniques and cultural significance of Taoist drumming through observation, interviews and participation, and these understandings can in turn enrich and deepen the theoretical framework.... It helps us to understand the cultural connotation of Taoist rituals, the uniqueness of its performance form for Taoist rituals, and the soothing effect of the religious significance of Taoist drumming on the human soul. The practical role of Taoist drumming in social ceremonies and religious activities is observed, and its social function in communicating with gods and humans, praying for blessings and eliminating disasters is understood. This understanding helps to reveal the influence of Taoist drumming in the spiritual world of the Chinese people and its vitality.

1.2 Help reveal the socio-cultural context of Taoist drumming.

‘The most important feature of modern anthropological fieldwork is participant observation, which is the essential hallmark of scientific fieldwork and the most basic method of collecting first-hand information. Although different data can be used to collect information, the most important thing is that the researcher is fully involved in the natural, daily research process in some form of participatory role.’ (Le Yueying, 2007).

The fieldwork not only provides in-depth empirical information, but also helps us to understand the position and function of Taoist drumming in society and culture through multi-dimensional analyses. This in-depth field approach has led to the author's personal involvement in a number of Taoist rituals at Xishan Guan, where he performs one of the instruments in the Taoist drumming performance. By directly experiencing the practice of Taoist drumming in society and culture, the social and cultural significance behind it can be more realistically understood.

The fieldwork involves quite a wide range of categories and fields, and through interdisciplinary and comprehensive research, combining historical texts, folklore, archaeological data, etc., anthropological survey information is used to revive the historical development of Taoist drumming in Xishan Guan. This combination of history and reality helps to reveal the role and significance of Taoist drumming in cultural transmission. Oral history and textual analyses in the fieldwork provide rich historical information and the subjective

understanding of the locals about the socio-cultural background of Taoist drumming. Through these materials, we can construct the historical lineage and socio-cultural network of Taoist drumming.

1.3 The role of fieldwork in the transmission and development of Taoist drumming.

Through our fieldwork, we can capture that Taoist drumming is a form of Taoist music that is unique to Xishan Guan in Guangfeng. This conveys to us the specific manifestations of Taoist music in different regions and rituals, leading to a fuller understanding of the diversity of its transmission and development. After conducting in-depth fieldwork, researchers can observe how Taoist music interacts with local beliefs, social rituals, and cultural activities in order to understand its position and influence in society and further promote the in-depth development of Taoist music research.

Fieldwork not only helps to document and preserve the endangered Taoist music traditions, but also provides scientific advice and recommendations to the government and related organisations to promote the protection and transmission of Taoist music. Through interviews, it was learnt that the Xishan Guan Taoist Drum Music is facing inheritance problems. Most of the young practitioners are moving to big cities outside the country, and there is a large shortage of local inherited talents, while some of the performers who can interpret the original Taoist drum music are too old to perform for long periods of time. And most of what is left behind in Xishan Guan are ancient written scores, but the difference between written scores and pentatonic scores is that written scores can only record the pitch in detail, but not the complete record of the musical melody. In response to these problems, researchers can combine the results of the study with field research to discover the new functions and forms of Taoist music in modern society, and promote the innovation and development of Taoist music. It also proposes protection measures and inheritance strategies to support the protection of intangible cultural heritage.

Photo 3: Photos of some of Guangfeng Xishan Guan's social activities

Source: Photo by Yu Meihan 2024.11.3

Discussion

This study provides an in-depth analysis of the historical origins, contemporary value, and promotion paths of Dunhuang dance and Dai Peacock dance. The findings suggest that with the continuous improvement of living standards, people have developed a renewed appreciation and pursuit of these traditional dance forms. This shift in perception facilitates a deeper understanding and mastery of Dunhuang dance and Dai Peacock dance, enhancing their relevance in contemporary society (Yan, 2021).

Moreover, the inheritance and development of Dunhuang dance and Dai Peacock dance play a crucial role in preserving cultural heritage. By studying their evolution and contextualizing them within modern frameworks, these dances can be adapted and sustained for future generations (Wang, 2021). The research highlights the necessity of considering not only the historical and present aspects of these dances but also their future trajectory. Emphasizing the cultural and spiritual essence embedded within these dance forms allows for a more comprehensive appreciation and long-term sustainability.

Furthermore, the stylistic characteristics, contemporary relevance, and strategic promotion of Dunhuang dance and Dai Peacock dance (Liu and

Potiwetchakul, 2023) contribute significantly to their cultural depth and artistic value. These traditional dances are not merely artistic expressions of the past but living embodiments of cultural continuity and innovation. By integrating historical authenticity with modern adaptations, Dunhuang dance and Dai Peacock dance can achieve greater recognition and appreciation on both national and international platforms (Yu, 2021).

Through our fieldwork, we found that the inheritance and development of Taoist drum music have been influenced by various factors, including social change, technological advancement, and cultural policies. These factors work together to preserve and innovate Taoist drum music and influence its future development direction (Li, 2022). In the course of the survey, we encountered several methodology-related issues, such as protecting the privacy of research subjects and ensuring the authenticity and reliability of the data. The resolution of these issues is crucial to the quality of the fieldwork and the accuracy of the study of Taoist drumming (Zhang, 2022).

Modern technologies used in fieldwork, such as digital audio and video recording, have provided new tools for research. The intervention of these tools not only improved the efficiency of data collection but also made the study of Taoist drumming in Xishan Guan more intuitive and vivid (Chen, 2023). Although fieldwork provides us with valuable first-hand information, it also has limitations, such as time constraints, resource limitations, and subjectivity issues. These limitations, in turn, require us to adopt various methods in our research to overcome difficulties and obtain truthful findings (Wang & Liu, 2023). To ensure the comprehensiveness and objectivity of the research findings, a combination of qualitative and quantitative methods should be applied.

The study underscores the importance of a holistic approach to the promotion and development of Dunhuang dance, Dai Peacock dance, and Taoist drum music. Their historical significance, contemporary value, and future potential must be equally prioritized to ensure their continued relevance. Recognizing the deeper cultural and spiritual narratives within these art forms will enhance their impact, allowing them to thrive in an evolving cultural landscape.

Conclusion

Through an in-depth exploration of the central role of fieldwork in the study of Taoist drumming in Xishanguan, this paper reveals the significance of fieldwork in understanding and passing on Taoist drumming in Xishanguan. As a direct and vivid research method, field survey provides us with a valuable opportunity to gain an in-depth understanding of Taoist drumming performance practices, socio-cultural contexts, as well as inheritance and development.

Firstly, the fieldwork enabled the researcher to directly participate in and observe the live performances of Taoist rituals at Xishan Guan, a living heritage that is essential for capturing the actual performance techniques, styles and spiritual connotations of Taoist drumming. Through the fieldwork, we were able to collect a wealth of first-hand information, including audio recordings of Taoist rituals at Xishan Guan, videos of Taoist rituals used by Taoist drumming, and interviews with Taoist priests who have been practicing at Xishan Guan for many years, which provide an empirical basis for understanding the socio-cultural functions and regional characteristics of Taoist drumming.

Secondly, the fieldwork reveals the functions and roles of Taoist drumming in society and culture, showing how it interacts with local beliefs, social rituals and cultural activities in order to understand its position and influence in society.

It also promotes interdisciplinary research on Taoist drumming, in which we need to combine the theories and methods of musicology, anthropology, sociology, and other disciplines to explore in depth the historical origins of Taoist drumming in relation to Taoist culture and in Taoist music. Through the investigation, we are able to propose targeted conservation measures and transmission strategies to support the preservation of Taoist drum music. Meanwhile, from the relationship between the Taoist drum music of Xishan Guan and local folk music, we also reveal the regional characteristics of Taoist music and the trans-regional transmission paths, providing a record for the historical study of Taoist music.

Finally, the fieldwork contributes to the modern dissemination and popularisation of Taoist music, discovers new functions and forms of Taoist music in modern society, explores its value and significance in cultural diversity

and modern life, and promotes the innovation and development of Taoist music. Therefore, we should continue to pay attention to and strengthen the application of field surveys in the study of Taoist music in order to ensure that Taoist drumming, a valuable cultural heritage, can be effectively protected and passed on.

References

- Chen. (2023). Exploring the potential of large language models (llms) in learning on graphs. arXiv preprint arXiv:2307.03393.
- Cheng. (2023). Research Advances on the Stability of mRNA Vaccines. *Viruses*.
- Huang Jianmin. (2016). A study of Taoism and local music culture in northern Gan since the Ming and Qing dynasties: Anhui. Doctoral dissertation, Anhui Normal University.
- Le Yueying. (2007). Fieldwork: The main research method of cultural anthropology: Kunming. *Ethnicity Today*.
- Liu, M. & Potiwetchakul, S. (2023). Analysis of the Cultural Characteristics of Jiangxi Yihuang Hegang Dance. *Journal of Dhamma for Life*, 29(2), 127-135.
- Yang Zhimin. (2017). A study of Taoist theatre in the Yellow River Basin: Fuzhou. Doctoral dissertation, Fujian Normal University.
- Sheng Huanxia. (2020). Research on Taoist Music in Laoshan under the Perspective of Folk Culture: Taiyuan. *Culture Industry*.
- Wang, X., and Liu, L. (2023). Systemic changes in the hydrological cycle and water resources management. 15(13). 2342. <https://doi.org/10.3390/w15132342>.
- Zheng Xin. (2003). Fieldwork and Field Entry: A Discussion of Empirical Methods in Contemporary Chinese Studies: Nanjing. *Journal of Nanjing University (Philosophy. Humanities. Social Sciences)*.

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่
อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี*

GOOD GOVERNANCE ADMINISTRATION OF KLANG YAI SUBDISTRICT
MUNICIPALITY, BAN PHUE DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

นันทนัช ผลแสง¹ และ บุญเหลือ บุปผามาลา²

Nuntanut Phonsang¹, and Boonluae Boobphamala²

1-2วิทยาลัยพินทุบัณฑิต วิทยาลัยพินทุบัณฑิต

¹⁻²Pitchayabundit College, Thailand.

Corresponding Author's Email: 1nuntanutphonsang2520@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 379 คน ด้วยการใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติค่า และใช้สถิติเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D.= 0.38) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านหลักประสิทธิผล ($\bar{X} = 4.23$, S.D.= 0.40) รองลงมาคือด้านหลักการตอบสนอง ($\bar{X} = 4.08$, S.D.= 0.46) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.33$, S.D.= 0.83)

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพพบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน

* Received 22 January 2025; Revised 22 February 2025; Accepted 23 February 2025

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ ได้แก่ การพัฒนาและปรับปรุงระบบการทำงานเพื่อให้การดำเนินงานมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เช่น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการข้อมูล การติดต่อสื่อสาร หรือการให้บริการประชาชนผ่านช่องทางออนไลน์

คำสำคัญ : การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล, หลักธรรมาภิบาล, เทศบาลตำบล

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the level of administration according to the principles of good governance of Klang Yai Subdistrict Municipality, Ban Phue District, Udon Thani Province, 2) compare the level of administration according to the principles of good governance of Klang Yai Subdistrict Municipality classified by gender, age, education level and occupation, and 3) study the guidelines for the development of administration according to the principles of good governance of Klang Yai Subdistrict Municipality. The sample group used in this research was 379 people living in the area of Klang Yai Subdistrict Municipality, aged 18 years and over, using Yamane's formula. The instrument used for data collection was a questionnaire. The statistics used for analysis were number, percentage, mean, standard deviation, and data analysis for hypothesis testing using the T-Test and F-Test.

The research results found that:

1. The administration according to the principles of good governance of Khlang Yai Subdistrict Municipality, Ban Phue District, Udon Thani Province, was overall at a high level ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.38). When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest mean was the principle of effectiveness ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.40), followed by the principle of responsiveness ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.46), and the aspect with the lowest mean was the principle of participation ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.83).

2. Results of the comparison of the good governance of Klang Yai Subdistrict Municipality, Ban Phue District, Udon Thani Province Categorized by gender, age, education level, and occupation, the image shows that people with different genders, ages, education levels, and occupations have similar opinions on

the good governance of Klang Yai Subdistrict Municipality, Ban Phue District, Udon Thani Province.

3. Guidelines for developing good governance of Klang Yai Subdistrict Municipality include developing and improving work systems to make operations faster and more efficient, such as using technology to manage data, communicate, or provide services to the public via online channels.

Keywords: Good governance, good governance, sub-district municipality

บทนำ

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลหรือธรรมาภิบาล (Good Governance) ถือเป็นหลักของการบริหารจัดการสาธารณะที่ให้ความสำคัญกับหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับประชาชน เพื่อมุ่งให้เกิดการบริหารจัดการที่ดี โดยมีกรอบแนวคิดและเป้าหมายเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าเชิงภารกิจของรัฐ การลดขั้นตอนในการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ประชาชนได้รับอำนาจความสะดวก และได้รับการตอบสนองต่อความต้องการและมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 10 ประการ ได้แก่ (1) หลักประสิทธิภาพ หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด เกิดผลผลิตภาพที่คุ้มค่าต่อการลงทุนและบังเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม โดยมีการลดขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน เพื่ออำนวยความสะดวก และลดภาระค่าใช้จ่าย ตลอดจนยกเลิกภารกิจที่ล้าสมัยและไม่มีความจำเป็น (2) หลักประสิทธิผล หมายถึง การมีวิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกิจให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร มีการวางแผนเป้าหมายการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและอยู่ในระดับที่ตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชน สร้างกระบวนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน มีการจัดการความเสี่ยงและมุ่งเน้นผลการปฏิบัติงานเป็นเลิศ รวมถึงมีการติดตามประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง (3) หลักการตอบสนอง หมายถึง สามารถให้บริการได้อย่างมีคุณภาพ สามารถดำเนินการแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด สร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจ รวมถึงตอบสนองตามความคาดหวัง ความต้องการของประชาชนผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความหลากหลายและมีความแตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม (4) หลักการรับผิดชอบ หมายถึง สามารถตอบคำถามและชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย รวมทั้งมีการจัดวางระบบการรายงานความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อสาธารณะ เพื่อประโยชน์ในการ

ตรวจสอบและการให้คุณให้โทษ ตลอดจนมีการจัดเตรียมระบบการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหา และผลกระทบใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น (5) หลักความโปร่งใส หมายถึง การบริหารจัดการมีความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและเชื่อถือได้ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งวางระบบให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเป็นไปโดยง่าย (6) หลักนิติธรรม หมายถึง มีการใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด ด้วยความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียฝ่ายต่าง ๆ (7) หลักความเสมอภาค หมายถึง การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งแยกด้านชายหญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม และอื่น ๆ อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงโอกาสความเท่าเทียมกันของการเข้าถึงบริการสาธารณะของกลุ่มบุคคลผู้ด้อยโอกาสในสังคมด้วย (8) หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รวมทั้งเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหาประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องร่วมคิดแก้ไขปัญหาร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงาน และร่วมตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีความพยายามในการแสวงหาฉันทามติหรือข้อตกลงร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจะต้องไม่มีข้อคัดค้านที่หาข้อยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญ (9) หลักการกระจายอำนาจ หมายถึง การมอบอำนาจและกระจายความรับผิดชอบในการตัดสินใจ และการดำเนินการให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการโอนถ่ายบทบาทและภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคม และ (10) หลักคุณธรรม หมายถึง การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีศีลธรรม คุณธรรมและตรงตามความคาดหวังของสังคม รวมทั้งยึดมั่นในค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552)

เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งของการปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 14) พ.ศ.2562 ที่ได้รับการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลาง เพื่อที่จะสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเป็นอิสระ อีกทั้งเทศบาลยังสามารถรับรู้และเข้าใจถึงปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชนได้ชัดเจนกว่าที่รัฐบาลกลางจะเข้าใจ เทศบาลมีหลักของการดำเนินงานโดยที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ ประชาชนจะเลือกผู้ที่เป็นตัวแทนเข้าไปดำเนินการผ่านระบบตัวแทน และการที่จะทราบได้ว่าการดำเนินงานของเทศบาลนั้นมีประสิทธิภาพหรือไม่ ประชาชนก็ต้องเป็นผู้ตรวจสอบการดำเนินงานของเทศบาล ซึ่งจะทำให้ทราบได้ว่าการดำเนินงานนั้นมุ่งผลประโยชน์สูงสุดต่อสังคมส่วนรวมหรือไม่ การปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองการปกครอง

ผ่านทางระบบตัวแทน ซึ่งมีหลักการบริหารที่สำคัญ คือ หลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล

เทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562 ได้จัดตั้งเป็นเทศบาลตำบล เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2555 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 6 สิงหาคม 2555 มีฐานะเป็นนิติบุคคล เทศบาลตำบลกลางใหญ่ เป็นหน่วยงานราชการหน่วยงานหนึ่งที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลตามกฎหมายจัดตั้ง ได้รับการกระจายอำนาจและถ่ายโอนภารกิจจากภาครัฐ ซึ่งในการบริหารงานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ พบว่ามักประสบปัญหาในการบริหารงาน ทำให้ประชาชนผู้รับบริการไม่สามารถสร้างความเข้าใจ และสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนผู้รับบริการโดยตรง ทั้งที่เป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน ซึ่งหากการบริหารงานตามหลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโดยยึดหลักนิติธรรมและคุณธรรม มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม กำกับ ดูแล สนับสนุนการบริหารงานของเทศบาลตำบลตรงตามเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วนั้น ผลประโยชน์สูงสุดก็ตกแก่ประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลกลางใหญ่ ในปัจจุบันพบว่าปัญหาเบื้องต้นที่ส่งต่อประสิทธิภาพในการบริหารงาน คือ ปัญหาด้านบุคลากรที่ไม่เพียงพอ จึงทำให้ผู้ปฏิบัติงานรับภาระงานมากมีการปรับเปลี่ยนบุคลากรอยู่ตลอดเวลาในลักษณะของการ โอนย้าย ส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน การรับผิดชอบงาน โดยเฉพาะบุคลากรที่เคยผ่านการอบรม สถานที่ในการจัดเก็บเครื่องมืออุปกรณ์ไม่เพียงพอ ไม่เป็นกิจจะลักษณะ ขาดการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารที่เป็นระบบ และขาดความเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารระหว่างส่วนราชการและขาดบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ ความรู้ความสามารถในด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ จึงส่งผลกระทบต่อภาคประชาชนในพื้นที่สภาพการณ์ปัจจุบันในการบริหารงาน (เทศบาลตำบลกลางใหญ่, 2567)

ดังนั้นทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ว่าประสบความสำเร็จอยู่ในระดับใด ปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำหลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ มีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคอย่างไรบ้าง เพื่อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ตามหลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลให้มีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรของงานวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 7,119 คน (สำนักบริหารการทะเบียนอำเภอบ้านผือ, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย คือ ประชากรในเขตเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 379 คน จากสูตร ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 : 125) โดยให้มีความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมีลักษณะคำถามปลายเปิดและปลายปิด เพื่อศึกษาถึงการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

2.1 ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ มีจำนวน 4 ข้อ ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบปลายปิด

2.2 ส่วนที่ 2 เป็นการสอบถามที่ใช้วัดระดับความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 50 ข้อ แบ่งออกเป็น 10 หลัก คือ หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) หลักการรับผิดชอบ (Accountability) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักความเสมอภาค (Equity) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) และหลักคุณธรรม (Morality) เป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close Ended Questionnaires) ซึ่งเป็น

คำถามที่มีคำตอบให้ผู้ตอบเขียนเครื่องหมาย (/) ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงหรือความคิดเห็นของตนเอง โดยแบบสอบถามที่ใช้เป็นชนิดเลือกตอบ ลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของไลเคิร์ต (Likert's scale) มีทั้งหมด 5 ระดับ แต่ละระดับให้น้ำหนักคะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นมาก
- 3 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นปานกลาง
- 2 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อย
- 1 หมายถึง มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

2.3 ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะของประชาชนในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaires) เป็นคำถามที่ไม่ได้กำหนดคำตอบไว้ให้เลือก แต่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบโดยใช้คำพูดของตนเอง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้ศึกษาวิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนายกเทศมนตรีตำบลกลางใหญ่ เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย และชี้แจงวัตถุประสงค์รวมทั้งรายละเอียดในการวิจัยให้ทราบ

3.2 ผู้ศึกษาวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยวิธีสุ่มแบบง่าย โดยนำแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองตามที่ได้ค้นคว้าไว้แล้ว โดยการแนะนำตนเองพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการทำวิจัย ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลและรับแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม

3.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับมาทั้งหมดมาลงรหัส เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลผลต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยเลือกใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยและทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

4.1 สถิติพรรณนา ได้แก่ (1) ค่าร้อยละ (Percentage) (2) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ (3) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ และใช้ในการวิเคราะห์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามแบบปลายปิด

4.2 สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ (1) สถิติ T-test ใช้ทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปร 2 ตัวแปร สำหรับการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ โดยจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ และ (2) สถิติ F-test ใช้ทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปร 3 ตัวแปรขึ้นไป และหากพบว่ามีความแตกต่างระหว่างรายคู่เกิดขึ้น ผู้วิจัยต้องทำการทดสอบต่อไปว่าค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน และแตกต่างกันอย่างไร ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's method) สำหรับการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ โดยจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และ อาชีพ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 55.94 อายุอยู่ระหว่าง 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.94 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 32.45 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 43.80

ตารางที่ 1 การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านหลักประสิทธิภาพ	3.83	0.68	มาก
2. ด้านหลักประสิทธิผล	4.23	0.40	มาก
3. ด้านหลักการตอบสนอง	4.08	0.46	มาก
4. ด้านหลักการรับผิดชอบ	4.06	0.49	มาก
5. ด้านหลักความโปร่งใส	3.55	0.83	มาก
6. ด้านหลักนิติธรรม	3.62	0.68	มาก
7. ด้านหลักความเสมอภาค	3.43	0.84	ปานกลาง
8. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	3.33	0.83	ปานกลาง
9. ด้านหลักการกระจายอำนาจ	3.86	0.57	มาก
10. ด้านหลักคุณธรรม	3.40	0.33	ปานกลาง
รวม	3.75	0.38	มาก

2. จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D.= 0.38) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านหลักประสิทธิผล ($\bar{X} = 4.23$,

S.D.= 0.40) รองลงมาคือด้านหลักการตอบสนอง ($\bar{X}$ = 4.08, S.D.= 0.46) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ = 3.33, S.D.= 0.83) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังตารางที่ 7 – 16 และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านหลักประสิทธิภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.83, S.D.= 0.68) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 4. การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}$ = 3.72, S.D.= 1.02) รองลงมาคือ ข้อ 1. การบริหารงานของเทศบาลก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและตอบสนองความต้องการแก่ประชาชน ($\bar{X}$ = 3.71, S.D.= 1.14) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 5. ผลการปฏิบัติงานสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชน ($\bar{X}$ = 4.49, S.D.= 0.60)

2.2 ด้านหลักประสิทธิผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.23, S.D.= 0.40) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 7. เทศบาลมีการกำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าหมายการพัฒนาไว้ชัดเจน ($\bar{X}$ = 4.40, S.D.= 0.72) รองลงมาคือ ข้อ 6. เทศบาลมีการกำหนดวิสัยทัศน์และแนวทางการปฏิบัติงานไว้ชัดเจน ($\bar{X}$ = 4.30, S.D.= 0.58) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 10. เทศบาลมีการทบทวน ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น ($\bar{X}$ = 4.10, S.D.= 0.72)

2.3 ด้านหลักการตอบสนอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.08, S.D.= 0.46) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 11. การจัดโครงการต่างๆ ของเทศบาลเน้นให้เกิดประโยชน์กับประชาชน ($\bar{X}$ = 4.13, S.D.= 0.65) รองลงมาคือ ข้อ 12. เทศบาลมีการจัดให้บริการประชาชนนอกสถานที่หรือจัดหน่วยเคลื่อนที่เร็วเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ($\bar{X}$ = 4.10, S.D.= 0.72) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 13. เมื่อมีการร้องเรียนเรื่องต่างๆ เทศบาลมีการแก้ไขเรื่องร้องเรียนเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.02, S.D.= 0.80)

2.4 ด้านหลักการรับผิชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06, S.D.= 0.49) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 18. เทศบาลจัดให้มีเจ้าหน้าที่เพื่อตอบคำถามชี้แจงข้อสงสัยและให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาต่างๆ แก่ประชาชน ($\bar{X}$ = 4.17, S.D.= 0.80) รองลงมาคือ ข้อ 17. ผู้บริหารของเทศบาลมีการพูดคุยและพบปะประชาชนในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}$ = 4.13, S.D.= 0.78) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 21. ผู้บริหารเทศบาลมีการติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$ = 3.94, S.D.= 0.82)

2.5 ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.55, S.D.= 0.83) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 25. เทศบาลเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างในการดำเนินโครงการต่างๆ ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง ($\bar{X}$ = 3.64, S.D.= 0.98) รองลงมาคือ ข้อ 22. เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้ข้อมูล

ข่าวสารของทางเทศบาล ($\bar{X} = 3.54$, S.D.= 1.05) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 24. เทศบาลมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 3.51$, S.D.= 1.01)

2.6 ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D.= 0.68) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 28. เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในการออกกฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= 0.76) รองลงมาคือ ข้อ 27. ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ออกโดยเทศบาลมีความเป็นธรรมแก่ประชาชน ($\bar{X} = 3.62$, S.D.= 1.11) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 30. เทศบาลมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กฎ ระเบียบ ข้อบังคับให้ประชาชนรับทราบ ($\bar{X} = 3.36$, S.D.= 1.09)

2.7 ด้านหลักความเสมอภาค โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$, S.D.= 0.84) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 32. เทศบาลคำนึงถึงโอกาสความเท่าเทียมกันของการเข้าถึงบริการสาธารณะของกลุ่มบุคคลผู้ด้อยโอกาสในสังคม ($\bar{X} = 3.50$, S.D.= 0.98) รองลงมาคือ ข้อ 34. เทศบาลจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาแต่ละพื้นที่อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ($\bar{X} = 3.45$, S.D.= 1.13) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 35. เทศบาลปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมายที่บัญญัติไว้ ($\bar{X} = 3.36$, S.D.= 1.01)

2.8 ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$, S.D.= 0.83) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 38. เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและลงประชามติ ($\bar{X} = 3.41$, S.D.= 1.05) รองลงมาคือ ข้อ 39. เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของเทศบาล ($\bar{X} = 3.36$, S.D.= 1.11) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 36. เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.23$, S.D.= 1.02)

2.9 ด้านหลักการกระจายอำนาจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D.= 0.57) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 43. เทศบาลเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ มีส่วนร่วมในการผลักดันการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลให้บรรลุเป้าหมาย ($\bar{X} = 4.31$, S.D.= 0.77) รองลงมาคือ ข้อ 45. เทศบาลเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของเทศบาล ($\bar{X} = 4.11$, S.D.= 0.89) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 42. เทศบาลเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.40$, S.D.= 1.00)

2.10 ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.40$, S.D.= 0.33) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 46. เทศบาลมีการรณรงค์ให้ผู้ปฏิบัติงานในเทศบาลทุกคนยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ($\bar{X} = 4.01$, S.D.= 0.73) รองลงมาคือ ข้อ 47. ผู้บริหารเทศบาลบริหารงานโดยยึดหลักคุณธรรมและมีความเป็นธรรมแก่ชุมชน (

$\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.68) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 49. เทศบาลมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนประกอบอาชีพสุจริต ($\bar{X} = 2.85$, S.D. = 0.87)

3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพพบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน

4. แนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ 1) การพัฒนาและปรับปรุงระบบการทำงานเพื่อให้การดำเนินงานมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เช่น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการข้อมูล การติดต่อสื่อสาร หรือการให้บริการประชาชนผ่านช่องทางออนไลน์ 2) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลต้องมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้แน่ใจว่าโครงการหรือการบริการที่ดำเนินการนั้นสามารถตอบโจทย์ของประชาชนได้และมีผลสัมฤทธิ์ตามที่คาดหวัง 3) สร้างบริการที่สะดวกและเข้าถึงได้ง่าย เช่น ระบบออนไลน์ที่สามารถให้บริการต่าง ๆ แก่ประชาชนได้ในทุกเวลาและสถานที่

อภิปรายผล

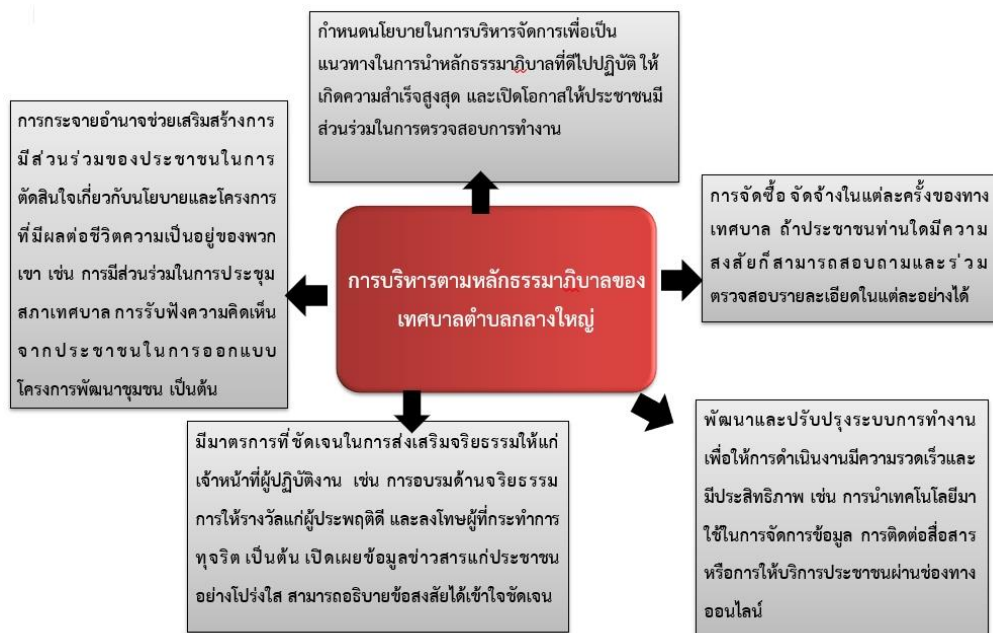
1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านหลักประสิทธิผล รองลงมาคือด้านหลักการตอบสนอง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านหลักการมีส่วนร่วม ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า เทศบาลตำบลกลางใหญ่มีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการจัดสรรงบประมาณในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณสุข การศึกษา การพัฒนาเศรษฐกิจ และการสนับสนุนกิจกรรมทางสังคม ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สะพาน ระบบน้ำประปา และการจัดการขยะ เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ และทำให้ชุมชนมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดีขึ้น รวมถึงเทศบาลตำบลกลางใหญ่มีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการจัดประชุมชุมชนและการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน เพื่อให้การบริหารจัดการของเทศบาลเป็นไปตามความต้องการของชุมชน จึงทำให้ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับมาก ด้านซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของซิณพวงศ์ อ่อนศิริ และชาญยุทธ หาญชนะ (2565) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

($\bar{X}$ = 3.64, S.D. = 0.36) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = 0.62) รองลงมาคือด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = 0.50) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ = 3.21, S.D. = 0.26) ทั้งนี้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี มีความสามารถในการบริหารงานยึดหลักธรรมาภิบาลได้ครบถ้วนทุกด้าน ประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบมองเห็นผลลัพธ์การพัฒนายอย่างเป็นรูปธรรม ผลงานการบริหารมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีผลงานเป็นตัวชี้วัดที่ดี ย่อมส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นและประชาชนทำให้ชุมชนอยู่ดีมีสุขและเป็นที่ยอมรับ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปาริชาติ พิพิทธภักดิ์ และโกศล สอดส่อง (2564) วิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลนาเยีย อำเภอนาเยีย จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลนาเยีย อำเภอนาเยีย จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.97, S.D. = 0.48) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X}$ = 3.90, S.D. = 0.69) รองลงมาคือด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X}$ = 3.87, S.D. = 0.80) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ = 3.73, S.D. = 0.72) โดยเทศบาลตำบลนาเยีย อำเภอนาเยีย จังหวัดอุดรธานี ความสามารถในการบริหารงานยึดหลักธรรมาภิบาลได้ครบถ้วนทุกด้าน ประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบมองเห็นผลลัพธ์การพัฒนายอย่างเป็นรูปธรรม ผลงานการบริหารมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีผลงานเป็นตัวชี้วัดที่ดี ย่อมส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นและประชาชนทำให้ชุมชนอยู่ดีมีสุขและเป็นที่ยอมรับ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตวิณี หมั่นมี (2561) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า หลักคุณธรรม พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักคุณธรรม อยู่ในระดับมาก หลักความโปร่งใส พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดคือเจ้าหน้าที่ในระดับต่าง ๆ ขององค์กร มีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ตรงไปตรงมา และไม่มีการขัดแย้งระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานขององค์กรให้ประชาชนได้รับทราบ โดยผ่านสื่อต่าง ๆ นั้นควรทำเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง องค์กรแสดงขั้นตอนและกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ณ พื้นที่ให้บริการเพื่อให้ประชาชนหรือผู้มาติดต่อทราบ

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพพบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่าง

กัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารงานของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ทั้ง 10 ด้าน ยึดรูปแบบหรือมาตรฐานเดียวกัน การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จึงทำให้ประชาชนมีความคิดเห็นหรือทัศนคติที่ไม่ต่างกันถึงแม้ว่าจะแยกตามปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชิณพงศ์ อ่อนศิริ และชาญยุทธ หาญชนะ (2565) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และระดับตำแหน่ง โดยภาพรวมพบว่า เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่มีเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และระดับตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน และยังซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพลวัฒน์ วิไลชื่นผล และ รัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์ (2558) วิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลสำนักขาม อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา พบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลสำนักขาม จำแนกตาม เพศ อายุและอาชีพ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาล ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านหลักการมีส่วนร่วม ดังนั้นเทศบาลตำบลกลางใหญ่ ควรมีการดำเนินการดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

1.1 เทศบาลตำบลกลางใหญ่ ควรมีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการมีส่วนร่วม โดยการจัดโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ

1.2 เทศบาลตำบลกลางใหญ่ ควรสนับสนุน กระตุ้นให้ชุมชนหรือกลุ่มต่างๆ เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน หรือการส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาโครงการสาธารณประโยชน์หรือการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี

1.3 เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมสนในการจัดทำแผนพัฒนา จัดทำคู่มือและช่องทางรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และจัดให้มีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เช่น การประชุมสาธารณะ การจัดทำแบบสำรวจ หรือการใช้เทคโนโลยีเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะจากประชาชน การสร้างพื้นที่ให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้ จะทำให้เทศบาลสามารถรับรู้ปัญหาหรือความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลกลางใหญ่ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี โดยทำการวิจัยในเชิงคุณภาพ

2.2 ควรทำการศึกษาถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรง เพื่อให้ทราบถึงความเป็นผู้นำของผู้บริหารองค์กรโดยตรง เพื่อนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จในการบริหารงานสืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชิษณุพงศ์ อ่อนศิริ และชาญยุทธ หาญชนะ. (2565). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(5), 25–39.
- ปาริชาติ พิพิทธภักดิ์ และโกศล สอดส่อง. (2564). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลนาบุญ อำเภอนาบุญ จังหวัดอุดรธานี. ใน *หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุบัณฑิต*.

- พลวัฒน์ วิไลชื่นผล และ รัฐบุรุษ คุ่มทรัพย์. (2558). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลสำนักขาม อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระมหาอุทกพิชัย สิริชโย, และธิดา หนัมนิ. (2561). การบริหารงานตามหลักอุปทานิยธรรม. วารสารสมาคมศิษย์เก่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 7(2), 146.
- สำนักงานเทศบาลตำบลกลางใหญ่. (2567). สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของตำบลกลางใหญ่. เรียกใช้เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.klangyai.go.th/index.php>.
- วิภาส ทองสุทธิ. (2551). การบริหารจัดการที่ดี. กรุงเทพฯ: อินทภาษ.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2542). ทศธรรม : ตัวชี้วัดการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล. กรุงเทพมหานคร: ทศธรรม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). หลักธรรมาภิบาลของการบริหาร. กิจการบ้านเมืองที่ดี. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรีเมียร์โพร จำกัด.
- Cronbach, L.J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests. Psychometrika, 16, 297 – 334.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: New York: Harper. & Row.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายรัตนบุรี 1
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2*
FACTORS AFFECTING TO THE STUDENT QUALITY OF SCHOOLS IN
RATTANABURI 1 NETWORK UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

สุพิชญา สาขะจันทร์¹ เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม² ธนาศักดิ์ ช่ายกระโทก³

Supitchaya Sakachan¹ Charoenwit Sompongtham² Thanasak Kaykratok³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชธานี

¹⁻³Ratchathani University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: namz.namzskj@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพนักเรียน 2) เพื่อศึกษาคุณภาพนักเรียน และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายรัตนบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 11 คน และครูผู้สอน จำนวน 115 คน รวมทั้งหมด 126 คน โดยวิธีสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพนักเรียน และแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.21) และปัจจัยด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.29) 2) คุณภาพนักเรียนของโรงเรียน โดยภาพรวมซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.19) 3) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และปัจจัยด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพนักเรียน ได้ร้อยละ 59.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (S.E.est) เท่ากับ 0.127 ได้สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$\text{สมการรูปคะแนนดิบ } Y' = 2.138 + 0.319X_1 + 0.189X_2$$

$$\text{สมการรูปคะแนนมาตรฐาน } Z'y = 0.706ZX_1 + 0.242ZX_2$$

* Received 11 February 2025; Revised 22 February 2025; Accepted 23 February 2025

คำสำคัญ: คุณภาพนักเรียน, ภาวะผู้นำทางวิชาการ, คุณลักษณะของครูผู้สอน

Abstract

This research aimed to 1) study the factors related to student quality, 2) study the quality of students, and 3) study the factors affecting the quality of students in schools in the Rattanakaburi 1 network under the Surin Primary Educational Service Area Office 2. The sample consisted of 11 school administrators and 115 teachers, totaling 126 people, by simple random sampling. The instruments used were a questionnaire on factors related to student quality and a questionnaire on student quality. Data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The results of the study found that 1) Academic leadership of school administrators factors were at a high level overall ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.21) and teacher characteristics factors were at a high level overall ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.29) 2) Student quality of the school was at a high level overall ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.19) 3) Academic leadership of school administrators and teacher characteristics factors affected student quality. They could jointly predict student quality at 59.20 percent with statistical significance at 0.05, with a standard error of prediction (S.E.est) of 0.127. The prediction equations in the form of raw scores and standard scores were as follows:

Raw score equation $Y' = 2.138 + .319X_1 + .189X_2$

Standard score equation $Z'y = .706ZX_1 + .242ZX_2$

Keywords: Student Quality, Academic Leadership, Teacher Characteristics

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ด้วยการส่งเสริมให้มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข การศึกษาของคนในประเทศเป็นสิ่งที่ชี้นำการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและการเมืองในอนาคต เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาศักยภาพและความสามารถด้านต่างๆ คุณภาพการศึกษาจึงเป็นประเด็นที่สำคัญมุ่งเน้นให้การศึกษาเป็นกลไกหลักที่จะขับเคลื่อนในการพัฒนา

ประเทศให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารแบบก้าวกระโดด โรงเรียนเป็นองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนต้องใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ วิสัยทัศน์ ผู้นำในการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมสนับสนุน ครู-อาจารย์ให้ได้พัฒนาและทันต่อการเปลี่ยนแปลงให้เกิดผลตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ การพัฒนาคุณภาพนักเรียน สถานศึกษาต้องมีการบริหารจัดการคุณภาพอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง (มารุต พัฒนา, 2563)

การประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของนักเรียนแต่ละโรงเรียน เป็นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนแต่ละช่วงชั้น นอกจากนี้ผลคะแนนที่นักเรียนได้รับจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับนักเรียนเองเพราะสามารถใช้เป็นหลักฐานสำคัญในการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนและวางแผนอนาคต ส่วนผู้ปกครองจะได้ใช้เป็นแนวทางแก้ไขและสนับสนุนบุตรหลานให้กระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาไปในแนวทางที่ดีที่สำคัญโรงเรียนและครูผู้สอนยังสามารถนำผลการประเมินของนักเรียนแต่ละคนไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดการเรียนและกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องต่อความสนใจความต้องการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียนต่อไปในอนาคต จากสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาในเครือข่ายรัตนบุรี 1 คล้ายคลึงกัน เป็นศูนย์รวมการศึกษาแห่งวิชาการ ผู้ด้อยโอกาสได้รับการสนับสนุนเพื่อให้เกิดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีสถานศึกษาที่มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศอย่างมีศักยภาพแต่ยังขาดแคลนบุคลากรที่ให้การอบรมสั่งสอนตามรายวิชาเอกไม่ครบ (กัญญ์ เพชรภรณ์, 2563)

จากการประกาศผลสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน หรือ O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2565 เครือข่ายรัตนบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ผลปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยจากคะแนนเต็ม 100 คะแนนในระดับชั้น ป.6 พบว่า วิชาภาษาไทยได้ 55.04 คะแนน วิชาภาษาอังกฤษได้ 35.00 คะแนน วิชาคณิตศาสตร์ได้ 28.42 คะแนน วิชาวิทยาศาสตร์ได้ 39.73 คะแนน ซึ่งผลการสอบส่วนใหญ่ไม่ถึงร้อยละ 50 ข้อมูลเหล่านี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของผู้เรียนได้เพราะผลการทดสอบดังกล่าวเป็นผลมาจากการจัดการศึกษาก่อนหน้านี้ (องค์การมหาชน, 2566)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายรัตนบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 เพื่อประโยชน์ และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายรัตนบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2
2. เพื่อศึกษาคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายรัตนบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายรัตนบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนในเครือข่ายรัตนบุรี 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2
- 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 11 คน และครูผู้สอน จำนวน 115 คน รวมทั้งหมด 126 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

- 2.1 ประเภทของเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม
- 2.2 องค์ประกอบของเครื่องมือ
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ทำงาน และระดับการศึกษา เป็นแบบเลือกตอบ
 - ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อคุณภาพนักเรียน ประกอบด้วย 2 ด้าน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ
 - ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพ ประกอบด้วย 6 ด้าน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ขั้นตอนการเก็บข้อมูลดำเนินการดังนี้
 1. ขออนุญาตขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มหาวิทยาลัยราชธานี โดยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2
 2. ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา และทำการบันทึกคะแนน แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ
 3. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ปีการศึกษา 2567

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ทำงาน และระดับการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำไปแปลผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.3 วิเคราะห์คุณภาพนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำไปแปลผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และปัจจัยด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน กับคุณภาพนักเรียน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของ เพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) และทดสอบนัยสำคัญ ทางสถิติ ซึ่งพิจารณาความสัมพันธ์จากค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของ เพียร์สัน ที่คำนวณได้มาแปลผลในรูปแบบของความสัมพันธ์ โดยใช้เกณฑ์ของ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535)

4.5 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพนักเรียน ของโรงเรียนในเครือข่ายรัตนบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปฏิบัติ และอันดับที่ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อคุณภาพนักเรียน ดังตารางที่ 1

ด้านที่	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อคุณภาพนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1.	ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร	4.40	0.29	มาก	1
2.	ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน	4.36	0.22	มาก	2
	รวม	4.39	0.24	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อคุณภาพนักเรียน มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.24) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยจาก

มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.29) และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.22)

2. ผลการศึกษาระดับคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายรัตนบุรี 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปฏิบัติ และอันดับที่ของคุณภาพนักเรียน

ด้านที่	คุณภาพนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1.	ด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์	4.44	0.46	มาก	4
2.	ด้านทักษะในการทำงานและเจตคติที่ดี	4.45	0.42	มาก	3
3.	ด้านความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ	4.40	0.47	มาก	5
4.	ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร	4.31	0.47	มาก	6
5.	ด้านการมีทักษะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ	4.52	0.44	มากที่สุด	1
6.	ด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะและกีฬา	4.48	0.56	มาก	2
	รวม	4.40	0.19	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อคุณภาพนักเรียน มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.19) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยจากมากที่สุด คือ ด้านการมีทักษะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.44) ด้านสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะและกีฬา ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.56) ด้านทักษะในการทำงานและเจตคติที่ดี ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.42) ด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.46) ด้านความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.47) และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.47)

3. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายโรงเรียนรัตนบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน

ตัวแปร	<i>b</i>	<i>Std. E.</i>	<i>Beta</i>	<i>t</i>	<i>P</i>
ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X_1)	0.319	0.026	0.706	12.199*	.000
ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน (X_2)	0.189	0.045	0.242	4.184*	.000
ค่าคงที่ (<i>a</i>) = 2.138					
$R = 0.769, R^2 = 0.592, S.E._{est} = 0.12727, F = 89.194, P = .000$					

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X_1) และปัจจัยปัจจัยด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน (X_2) ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.769 โดยมีค่าประสิทธิภาพในการพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.592 ซึ่งปัจจัยทั้ง 6 ด้าน สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพนักเรียน ได้ร้อยละ 59.20 เรียงลำดับอำนาจพยากรณ์จากมากไปหาน้อย คือ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X_1) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.319 และด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน (X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.189 สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบและในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$Y' = 2.138 + 0.319X_1 + 0.189X_2$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$Z'y = 0.706Z_{X1} + 0.242Z_{X2}$$

อภิปรายผล

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพนักเรียน ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และปัจจัยด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารได้ดำเนินงานตามวิสัยทัศน์อย่างจริงจังเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา เพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพร เถลิ้มชุตติเดช และ ศันสนีย์ จะสุวรรณ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ด้านทรัพยากรทางการศึกษา ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านวัฒนธรรมองค์กร ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญรินทร์ แก้วอินธิ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ปัจจัยทางการบริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก คือ 1) ภาวะผู้นำ 2) การกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมาย 3) ปัจจัยด้านปัจจัยด้านการพัฒนาบุคลากร 4) ปัจจัยด้านการจูงใจ 5) ปัจจัยด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับ ธัญญ์วรัท ภัทรนันตชัย และธนพลอยสิริ สิริบรรสพ (2567) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. คุณภาพนักเรียน พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสามารถพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะวิชาการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ศักดิ์ ศิริโอภา, พจนีย์ มั่งคั่ง และ อังคณา กุลนภาดล (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า ระดับคุณภาพผู้เรียนภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตพัฒน์ มณฑา (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า คุณภาพการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก

3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน จากปัจจัยทั้ง 2 ด้าน ซึ่งนำมาพยากรณ์คุณภาพนักเรียน โดยภาพรวมสามารถพยากรณ์ได้ทั้ง 2 ด้าน ตามลำดับ คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และปัจจัยด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน โดยมีประเด็นการอภิปรายแต่ละประเด็นดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สามารถร่วมพยากรณ์คุณภาพนักเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายรัตนบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารมีส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา และทำให้ผู้ปกครอง และครูเกิดความพึงพอใจต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ศักดิ์ ศิริโอภา, พจนีย์ มั่งคั่ง และ อังคณา กุลนภาดล (2562) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน ด้านหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพร เฉลิมชุตติเดช และ ศันสนีย์ จะสุวรรณ (2565) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรทางการศึกษา ปัจจัยด้านวัฒนธรรม

องค์กร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร และ ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คอยช่วยเหลือและสนับสนุนครูผู้สอนให้มีความพร้อมในด้านการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน

3.2 ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน สามารถร่วมพยากรณ์คุณภาพนักเรียนได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูผู้สอนมีบทบาทที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้เรียนโดยตรง มีการจัดการเรียนการสอน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตัวครูผู้สอนก็มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตพัฒน์ มณฑา (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาพบว่าได้รับอิทธิพลรวมสูงสุดจากตัวแปรด้านครู รองลงมาคือด้านการบริหารการศึกษา โดยคุณลักษณะของครูที่ดี ควรจะถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติที่สำคัญและจำเป็น 3 ด้านใหญ่ คือ มีความรู้ดี ซึ่งได้แก่ 1. ความรู้ในวิชาการทั่วไป ความรู้ในเนื้อหาที่สอน ความรู้ในหน้าที่และงานครูทุกประการ 2. มีทักษะในการสอนและปฏิบัติงานครู ใช้สื่อการสอน จัดกิจกรรมและบรรยากาศเพื่อให้นักเรียนมีความน่าเรียน เร้าพฤติกรรม ตลอดจนชี้แนะแนวทางในการจัดการศึกษาจนนำไปสู่การดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง โดยใช้นวัตกรรมที่ทันสมัย และ 3. มีคุณธรรมนิยม มีความภาคภูมิใจในความเป็นครู มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู รักในการสอน ตลอดจนมีจิตวิญญาณในความเป็นครู และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ศักดิ์ ศิริโอภา, พงนิย มั่งคั่ง และ อังคณา กุลนาคดล (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านครูผู้สอน ด้านหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากที่สุด ($r_{xy} = 0.825$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดกรอบการดำเนินงานและเป็นผู้นำ การดำเนินงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษา โดยมีครูผู้สอนทำหน้าที่จัดการเรียนรู้และให้คำแนะนำแนวทางพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนด้วยวิธีต่าง ๆ ตามหลักสูตรของสถานศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ มีเจตคติที่ดีและสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและปัจจัยด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน ดังนั้น สถานศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรของ

สถานศึกษาให้มีจุดเด่นการบริหารการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมและการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2. จากการศึกษาในระดับปัจจัยด้านคุณลักษณะของครูผู้สอน ควรเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างจินตนาการการเรียนรู้ของนักเรียน และควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อครูผู้สอนจะได้เข้าถึงนักเรียนและปรับวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เหมาะกับนักเรียนมากขึ้น ควรเสริมสร้างความสามารถของด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการสร้างสื่อประกอบการเรียนการสอน ควรมีการจัดประชุมวางแผน และออกแบบเกณฑ์การวัด และประเมินผลของสถานศึกษา เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยในด้านอื่นๆ ที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพแก่คุณภาพนักเรียนให้มากขึ้น เช่น ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน และควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนจากกลุ่มประชากรกลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างครบครัน

เอกสารอ้างอิง

- กนต์พัฒน์ มณฑา. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วารสารสหวิทยาการวิจัย. 8(2), 289-296.
- ธัญญ์วรัท ภัทรนันตชัย และธนพลอยสิริ สิริบรรสพ. (2567). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี. 7(6), 62-80.
- ประวิตา มีเปี่ยมสมบูรณ์, ธร สุนทรายุทธ และสมุทธ ชำนาญ. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครปฐม. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา. 7(1), 91-102.
- ปรมาภรณ์ อ่อนนุ่ม. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- พงษ์ศักดิ์ ศิริโอภา, พจนีย์ มั่งคั่ง และ อังคณา กุลนภาดล. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. วารสารบัณฑิตวิจัย. 12(1), 107-122.

- มารุต พัฒนา. (2563). การประเมินการเรียนรู้ใน New normal. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วราภรณ์ ลวงสวาส, สญาญ์ อีระวิชิตระกุล และชัยพจน์ รักราม. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 6(1), 236-254.
- สิริพร เกลิมชุตติเดช และ ศันสนีย์ จะสุวรรณ์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา. 12(2), 253-262.
- อัญรินทร์ แก้วอินธิ. (2564). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. ใน ปริญญานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการพัฒนาที่มีคุณภาพ
ของการบริหารสถานศึกษา*

APPLICATION OF THE FOUR IDDHIPĀD OF POWER IN QUALITY
DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION

พระครูปริยัติโสภณกิจ¹, พระปลัดฮอนด้า วาตสฺสโท² และ ยิ่งสรรค์ หาพา³
Phrakhru Pariyattisobhonkit¹, Phra Honda Vadasuddo², and Yingsan Hapha³
¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ประเทศไทย
¹⁻³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand
Corresponding Author's Email: Thammaruk.2553@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วยฉันทะ, วิริยะ, จิตตะ, และวิมังสา เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรผ่านการสนับสนุนสภาพแวดล้อมการทำงานและการกำหนดเป้าหมายร่วมกันช่วยเสริมสร้างความพึงพอใจในงาน และการทุ่มเทในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างเต็มที่ (ฉันทะ) ความ پاکเพียรในการเผชิญปัญหาและบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและเสริมศักยภาพของบุคลากร (วิริยะ) ความเอาใจใส่ในการติดตามผลและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างทุกฝ่าย จะส่งเสริมบรรยากาศที่อบอุ่นและร่วมมือกันในองค์กร (จิตตะ) การใช้ปัญญาในการวางแผนเชิงกลยุทธ์และการตัดสินใจอย่างรอบคอบ ช่วยพัฒนากระบวนการบริหารและเพิ่มความโปร่งใสในองค์กร (วิมังสา) การนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาจะช่วยสร้างความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและความยั่งยืนของสถานศึกษา การนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา จะช่วยให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี และสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาการศึกษา ผู้นำสถานศึกษาที่สามารถสานหลักธรรมเหล่านี้เข้ากับการบริหารจะช่วยให้เกิดความก้าวหน้าและความสุขในองค์กรอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: อิทธิบาท 4. คุณภาพ, การบริหารสถานศึกษา

* Received 5 January 2025; Revised 30 January 2025; Accepted 10 January 2025

Abstract

This article aims to study the Four Iddhipāda of influence, consisting of chanda, viriya, citta, and vimangsa, as important tools for developing the quality of educational administration to be effective and sustainable. Motivating personnel through supporting the work environment and setting common goals helps to enhance job satisfaction and dedication to the development of the educational institution to the fullest (chanda). Perseverance in facing problems and managing resources effectively helps to develop the quality of teaching and learning and enhance the potential of personnel (viriya). Attention to following up and building good relationships among all parties will promote a warm and cooperative atmosphere in the organization (citta). Using wisdom in strategic planning and careful decision-making helps to develop the management process and increase transparency in the organization (vimangsa). Applying the Four Iddhipāda of influence in educational administration will help to create success in developing the quality of education and sustainability of the educational institution.

Keywords: Four Iddhipāda, Quality, Educational Administration

บทนำ

คุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จขององค์กร โดยเฉพาะในด้านการสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการ เหตุผลหลักที่ผู้คนเลือกใช้บริการขององค์กรใดองค์กรหนึ่งคือระดับความพึงพอใจที่ได้รับ คุณภาพไม่เพียงช่วยสร้างความพึงพอใจเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมการลดต้นทุนโดยการลดค่าใช้จ่ายและความสูญเสียในกระบวนการทำงาน (ทวี มณีสาย, 2563 : หน้า 118) การดำเนินงานที่มีคุณภาพช่วยให้องค์กรสามารถผลิตสินค้าและบริการได้ตรงเวลา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการ อีกทั้งคุณภาพยังช่วยยกระดับความต้องการของผู้บริโภค โดยทำให้พวกเขายินดีจ่ายในราคาที่สูงขึ้นสำหรับผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ดีกว่า ตอบสนองความต้องการได้มากกว่า และสร้างความพึงพอใจได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การดำเนินงานด้วยมาตรฐานคุณภาพยังช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรในองค์กร การมีกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพทำให้การทำงานสะดวกขึ้น ลดเวลาในการทำงาน และช่วยเสริมสร้างขวัญกำลังใจของพนักงานวิวัฒนาการของคุณภาพเป็นกระบวนการที่ไม่มีที่สิ้นสุด

มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา องค์กรที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องจึงสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและความยั่งยืนในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (รังสิมา มั่นใจอารีย์, 2547 : 5)

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบประชาธิปไตย และพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้กลายเป็นกำลังสำคัญของประเทศ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาพลเมืองให้มีคุณภาพในทุกมิติ ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ และการเป็นผู้ที่พร้อมแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก ด้วยเหตุนี้ คุณภาพการศึกษาจึงกลายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562 : 1) สถานศึกษาที่มีคุณภาพจำเป็นต้องบริหารจัดการเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและมาตรฐานการศึกษาของชาติ โรงเรียนจำเป็นต้องดำเนินการบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลลัพธ์จากกระบวนการจัดการศึกษาสามารถตอบสนองต่อความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการ (ศศิวิมล ทิมพิทักษ์, 2556 : 3) อย่างไรก็ตาม จากการปฏิรูปการศึกษาไทย พบว่ายังมีโรงเรียนจำนวนมากที่ไม่สามารถผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ปัญหาที่พบ ได้แก่ การขาดแคลนครูทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ การบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพและแรงจูงใจในการพัฒนา รวมถึงการนำเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไปใช้ในการเรียนการสอนอย่างจำกัด (Lunenberg, 2004 : p.40) นอกจากนี้ ผลการทดสอบคุณภาพนักเรียนไทยจากองค์กรทั้งในและต่างประเทศยังชี้ให้เห็นว่าระบบการศึกษาไทยไม่สามารถเตรียมคนให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต อีกทั้งศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศยังอยู่ในระดับต่ำ การพัฒนาคุณภาพการศึกษายังไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ด้วยความท้าทายเหล่านี้ การศึกษาไทยจำเป็นต้องเร่งปรับตัว โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องในทุกมิติ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันและความยั่งยืนในระยะยาวทั้งในระดับบุคคลและระดับประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563 : 1)

การบริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการภายใต้ระเบียบและแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นกรอบสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 30) ทั้งนี้ หลักคุณธรรมถือเป็นหัวใจสำคัญที่ได้รับการอธิบายอย่างละเอียด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เป้าหมายหลักของการบริหารสถานศึกษา คือการสร้างผลสำเร็จในการดำเนินงาน โดยการใช้หลักอริยบท 4 ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงชี้ให้เห็นว่าเป็นธรรมสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จ หากมีการประยุกต์ใช้อย่างถูกต้อง งานที่ดำเนินการย่อมเกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ (ผกา สัตยธรรม, 2544 : 104) จะเห็นได้ว่าสิ่งที่สามารถช่วยให้การทำงาน

ประสบผลสำเร็จได้นั้น สถานศึกษาจึงควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ ด้วยเหตุผลที่ว่าหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่นำมาซึ่งความสำเร็จอย่างยั่งยืน หากบุคลากรในสถานศึกษาสามารถนำมาบูรณาการเข้ากับงานในการงานอันได้แก่ งานด้านวิชาการงานด้านบุคคลงานด้านงบประมาณและงานบริหารงานทั่วไปก็จะทำให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุตามจุดประสงค์ ทั้งในระดับองค์กรและระดับชาติได้ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายความว่า กระบวนการพัฒนาการศึกษาเข้าสู่คุณภาพ ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดระบบและโครงสร้าง การวางแผนและการดำเนินงานตามแผน รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคน (พระภิกษุ กนตสีโล, 2563 : 64)

ด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนตระหนักถึงปัญหาและความท้าทายที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ดังนั้น การนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่มีคุณภาพในการบริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง หลักการดังกล่าวสามารถปรับให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน พร้อมทั้งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทุกระบบงาน ส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การบริหารสถานศึกษาที่ใช้หลักอิทธิบาท 4 ยังสามารถเป็นต้นแบบที่ผู้บริหารโรงเรียนใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิภาพ และยั่งยืน ทั้งยังช่วยเสริมสร้างความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย พร้อมเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในระยะยาว

การจัดการคุณภาพสถานศึกษา

คุณภาพถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทุกองค์กรต้องสร้างให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในทุกมิติ เนื่องจากคุณภาพเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ผู้รับบริการใช้ในการตัดสินใจเลือกใช้สินค้าและบริการ ทั้งในระดับบุคคลและองค์กร สำหรับองค์กรที่สามารถจัดการคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงบริหารกระบวนการทำงานต่าง ๆ ให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง จะช่วยให้องค์กรสามารถอยู่รอด เติบโต และแข่งขันได้ แม้ในสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ท้าทาย คุณภาพ คือ 1) ความมีมาตรฐานสูง 2) การไม่มีข้อเสีย 3) ความเหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย 4) ความมีคุณค่าคุ้มทุน และ 5) ความสามารถเปลี่ยนได้หลากหลาย นอกจากนี้ แนวคิดพื้นฐานของคำว่าคุณภาพหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถจะปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ และไม่มีกระบวนการใดที่สมบูรณ์แบบถาวร ดังนั้นอาจสรุปได้ว่าคุณภาพ หมายถึงผลผลิตที่เป็นไปตามมีมาตรฐานหรือข้อกำหนดที่สร้างความพึงพอใจของ

ผู้รับบริการ และการมีต้นทุนการดำเนินงานที่เหมาะสม ตลอดจนมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Nightingale, 2002 : 30)

สำหรับด้านสถานศึกษา จะเกี่ยวข้องกับผลผลิตที่เกิดจากการดำเนินการของโรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่ได้จัดให้มีการพัฒนาการจัดการศึกษาในทางที่ดีมีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยมีปัจจัยในบริหารที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพการศึกษาในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน ทั้งนี้ คุณภาพการศึกษามีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการศึกษา (Haydren, 2000 : 7) เป็นคุณสมบัติที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนหรือความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน อันเป็นผลเนื่องมาจากการได้รับการศึกษา ถ้าเจริญงอกงามมากก็แสดงว่า การศึกษามีคุณภาพมาก ความงอกงามนี้ครอบคลุมตั้งแต่ทักษะขั้นพื้นฐานเช่น การอ่าน การเขียน การคิดเลข ความรู้ ความเข้าใจในวิทยาการต่าง ๆ ที่จำเป็นกับชีวิต ตลอดจนถึงความสามารถในการประกอบอาชีพ เป็นคนดี มีศีลธรรม จริยธรรม และคุณธรรมเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ รู้จักพัฒนาตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้าในทุกด้านอยู่เสมอ และดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีความสุขในสังคม (เปรมชัย สโรบล, 2550 : 49) ทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้ และมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป บุคลากรในหน่วยงานทุกคนมีความสุข และความพึงพอใจ ผลผลิตรวมของสถาบันการศึกษาที่ได้ผลงานเป็นผู้สำเร็จการศึกษา ผลงานและผลการจัดการศึกษา ที่ประกอบด้วยคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของผู้ผลิตนั้น อันจะตอบสนองความต้องการของลูกค้า หรือผู้ที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อสังคม โดยรวมในทางที่ตีน่าปรารถนา (ธ สุนทรายุทธ, 2551 : 470)

ดังนั้นคุณภาพการศึกษาเป็นผลมาจากการจัดการศึกษาที่มีการทำงานเป็นระบบ มีจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการวางแผนและดำเนินงานตามแผน เพื่อทำให้ผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตเกิดการพัฒนาด้านร่างกาย สติปัญญาและจิตใจ มีคุณธรรม จริยธรรม บรรลุตามจุดหมายที่กำหนด อีกทั้งเป็นที่ยอมรับของประชาชนและชุมชน โดยมีผู้บริหาร ครู นักเรียน บุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องวัสดุอุปกรณ์ การบริหารจัดการ รวมถึงสภาพแวดล้อมอื่น ๆ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การศึกษามีคุณภาพ จึงอาจกล่าวได้ว่าสถานศึกษาที่มีคุณภาพ หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาที่มีการควบคุมมาตรฐานการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และนักเรียนมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการ ทำให้ผู้ปกครองเกิดความพึงพอใจ

การบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4

อิทธิบาท แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้ ลุถึงความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ ด้วยสิ่ง ที่เรียกว่าอิทธิบาท ซึ่งจำแนกไว้เป็น 4 คือ 1) ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น 2) วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น 3) จิตตะ ความเอาใจใส่ฝึกฝนในสิ่งนั้น 4) วิมังสา ความหมั่น สอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น ธรรม 4 อย่างนี้ ย่อมเนื่องกัน แต่ละอย่าง ๆ มีหน้าที่เฉพาะ

ของตน ฉันทะ คือความพอใจในฐานะเป็นสิ่งที่ ตนถือว่าดีที่สุด ที่มนุษย์เราควรจะได้ ข้อนี้เป็นกำลังใจอันแรกที่ทำให้เกิดคุณธรรมข้อต่อไปทุกข้อ วิริยะ คือ ความพากเพียร หมายถึง การกระทำที่ติดต่อกัน ไม่ขาดตอน เป็นระยะยาว จนประสบความสำเร็จ คำนี้มีความหมายของความกล้าหาญเจืออยู่ด้วยส่วนหนึ่ง จิตตะ หมายถึง ความไม่ทอดทิ้งสิ่งนั้น ไปจากความรู้สึกของตัว ทำสิ่งซึ่งเป็นวัตถุประสงค์นั้นให้เด่นชัด อยู่ในใจเสมอ คำนี้รวมความหมายของคำว่า สมาธิ อยู่ด้วยอย่างเต็มที่ วิมังสา หมายถึงความสอดส่องในเหตุและผลแห่งความสำเร็จ เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ให้ลึกซึ้งยิ่ง ๆ ขึ้นไปตลอดเวลา คำนี้รวมความหมายของคำว่า ปัญญาไว้อย่างเต็มที่ (พระธรรมโกศาจารย์, 2551 : หน้า 39)

ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ควรยึดหลักธรรมแห่งอิทธิบาท 4 เพื่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาโดยประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการทางการศึกษา ดังนี้ (วรภัทร ภูเจริญ, 2548 : หน้า 13)

ขั้นที่ 1 ฉันทะ ความพอใจ มีการประยุกต์ใช้ในวิธีการดำเนินการ ดังนี้ ขั้นตอน ที่ 1 สถานศึกษา ปลุกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักให้กับครูและบุคลากรโดยให้เขาได้ตระหนักกว่าจะต้องทำงานด้วยใจรัก ใจศรัทธาต่องานที่ตนได้รับมอบหมายเท่านั้นงานจึงสำเร็จผลตามที่ตนคาดหวังเอาไว้ ขั้นตอนที่ 2 สถานศึกษาสร้างความตระหนักให้กับครูและบุคลากรได้รับรู้ว่างานคือ เกียรติยศ ดังนั้น ผู้ทำงาน คือผู้มีเกียรติยศ การที่จะได้เกียรติยศนั้นมา ต้องทำงานด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ รักษานามเหมือนชีวิต ขั้นตอนที่ 3 สถานศึกษาให้ครูและบุคลากรได้เกิดจิตอาสางาน เมื่อบุคลากรได้เกิดความตระหนักในภารกิจของงานที่จะต้องรับผิดชอบร่วมกันในสถานศึกษาแล้ว จะต้องมีการกำหนดให้ครูและบุคลากรได้ร่วมกันอาสาที่จะทำงานให้ประสบผลสำเร็จโดยใช้หลักการร่วมด้วยช่วยกันตาม ระบบ PDCA ร่วมกันวางแผน ร่วมกันดำเนินงาน ร่วมกันตรวจสอบ และร่วมกันปรับปรุง

ขั้นที่ 2 วิริยะ ความพากเพียร มีการประยุกต์ใช้ในวิธีการดำเนินการ ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินงาน ในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนตามรายการกิจกรรม ดังต่อไปนี้ 1. บริหารสถานศึกษาโดยยึดโรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) บริหารงานแบบให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม เอนักเรียนเป็นตัวตั้ง(เป้าหมายหลัก) ครูเป็นตัวแทน (ตัวเร่งหรือก่อผลทวีคูณ) และผู้บริหารเป็นตัวหาร (ร่วมรับผิดชอบทุกเรื่อง) 2. ผู้บริหารงานตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของบุคลากร ผู้เรียน และชุมชนอยู่เสมอ 3. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และเสริมสร้างความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีแก่ครูและ บุคลากร 4. สรรสร้างองค์กรให้สามารถพัฒนาได้ทุกสถานการณ์ ขั้นตอนที่ 2 ส่งเสริมโน้มน้าวให้ครูและบุคลากรปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู ดังนี้ คือ 1. มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละคน 2. เพียรพยายามสร้างพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อ

การเรียนรู้อย่างรวดเร็วของผู้เรียนเป็นสำคัญ 3. เพียรพยายามให้ครูและบุคลากรได้สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์ ไม่จำเป็นเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น โดยถือว่าการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกสถานที่

ขั้นที่ 3 จิตตะ ความคิดมุ่งไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ มีการประยุกต์ใช้วิธีการดำเนินการ ดังนี้ 1. เรียนให้เกิดความรู้ ความจำในงาน โดยสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูได้ใช้เทคโนโลยีการสืบค้นหาความรู้อยู่เสมอ แล้วนำความรู้มาจัดไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน 2. เรียนให้สามารถคิดทักษะในการนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานต่อไป 3. อุทิศตัวอุทิศใจให้เกิดทักษะการวิเคราะห์งานของตนเองได้ 4. มีความคิดที่จะเรียนให้เข้าใจในการประเมินค่าของงานที่ตนเองทำว่า ปัจจุบันโลกกำลังก้าวไปสู่ยุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based Society and Economy) ที่ระบบเศรษฐกิจได้มีการเปลี่ยนเป็นการใช้ความรู้เป็นหลัก องค์กรต่าง ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนและดำเนินการในการสร้างความรู้ โดยมีพื้นฐานและพัฒนาจากข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสม และทันสมัย และต้องรู้จักการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจึงจะก่อให้เกิดความรู้ได้ องค์กรที่จะอยู่รอดในสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้นี้ จะต้องเรียนรู้ให้ทันสถานการณ์ สมาชิกในองค์กรก็ต้องเรียนรู้ร่วมกันเพื่อผลักดันให้องค์กรมุ่งไปสู่การเป็นองค์กรเอื้อการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในการพัฒนาบริหารสถานศึกษา ฉันทะ ความพอใจ อยากที่จะทำงานนั้น บุคลากรที่ทำงานอาจให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผน การเรียนรู้ร่วมกันแบบเป็นทีม เพื่อจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนเกิดความพร้อมในการทำงานด้วยตนเองวิริยะ ความขยัน ความเพียร สู้ไม่ถอยการทำงานให้สำเร็จลุล่วงได้ง่าย ต้องใช้ "สติ" ทำจิตใจให้ว่างสงบนิ่ง ตัดความฟุ้งหวน ลังเล เบื่อหน่ายออกไป ก็เกิด "ปัญญา" จิตตะ ผักไฟที่จะทำ จดจ่อ เอาใจใส่กับงานที่กำลังทำอยู่ต้องมีความใส่ใจกับการงานที่ทำอยู่ ขณะทำงานต้องไม่หลงไปกับสิ่งอื่น ๆ ที่เข้ามาแทรก รวมทั้งการมีสมาธิสั้น ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการทำงานด้วย วิมังสา การใช้ปัญญาในการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ใคร่ครวญ ไตร่ตรอง ทดลองลงมือปฏิบัติ หากผิดพลาดต้องมีการแก้ไขปรับปรุง คิดใหม่ทำใหม่ก็ว่าได้

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการพัฒนาที่มีคุณภาพของการบริหารสถานศึกษา

หลักอิทธิบาท 4 หรือ ธรรมที่เป็นเครื่องมือให้ถึงความสำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ (ความพอใจ), วิริยะ (ความพากเพียร), จิตตะ (ความเอาใจใส่) และ วิมังสา (การใช้ปัญญาไตร่ตรอง) สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพของการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนี้

1. ฉันทะ: ความพอใจ

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้ครูและบุคลากรรู้สึกรักและพอใจในงานของตน โดยการจัดสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี เช่น การจัดพื้นที่ทำงานที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ สนับสนุนทรัพยากรที่เพียงพอ และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ การส่งเสริมความสำเร็จในงานผ่านการยกย่องและชื่นชมผลงานที่มีคุณภาพอย่างเหมาะสม จะช่วยสร้างกำลังใจและความภาคภูมิใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง นอกจากนี้ ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในทีม เช่น การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้หรือการพัฒนาทักษะร่วมกัน (สมคิด สกฤตสถาปัตย์, 2552 : หน้า 250) โดยการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ชุมชน และสังคม จะช่วยให้ครูและบุคลากรรู้สึกมีจุดมุ่งหมายในการทำงาน การมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย เช่น การจัดประชุมระดมความเห็นเพื่อวางแผนพัฒนาสถานศึกษา จะช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของในงานที่ทำ และเพิ่มความพอใจในผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น เป้าหมายควรเน้นการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพทั้งในด้านวิชาการ คุณธรรม และทักษะชีวิต รวมถึงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนเมื่อบุคลากรมีความพอใจในงานที่ทำ พวกเขาจะมีความสุขและพร้อมทุ่มเทในการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย การทำงานอย่างมีความสุขยังช่วยลดความเครียดและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในระยะยาว (วิลาวัลย์ จารุอรียานนท์, 2553 : หน้า 355)

สรุปได้ว่า ฉันทะ หรือความพอใจในสิ่งที่ทำ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างคุณภาพการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรผ่านการสนับสนุนด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน การยกย่องผลงาน และการพัฒนาความสัมพันธ์ในทีม จะช่วยให้ครูและบุคลากรรู้สึกมีคุณค่าในบทบาทหน้าที่ของตน การกำหนดเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจนและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและชุมชนยังช่วยสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของในงานที่ทำ ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและความสุขในการปฏิบัติงาน เมื่อบุคลากรมี "ฉันทะ" ในการทำงาน พวกเขาจะพร้อมทุ่มเทเพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างเต็มที่ ความสุขและความพอใจในงานยังช่วยลดความเครียดและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จในเป้าหมายของสถานศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน

2. วิริยะ: ความพากเพียร/ความมุ่งมั่น

วิริยะ หรือความพากเพียร หมายถึงความมุ่งมั่นและตั้งใจจริงในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำพาองค์กรให้ก้าวข้ามอุปสรรคและสร้างความก้าวหน้า ผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น การจัดสรรงบประมาณที่จำกัดให้มีประสิทธิภาพ การบริหาร

ทรัพยากรบุคคลอย่างเหมาะสม และการหาทางเลือกในการสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น การมองหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่สร้างสรรค์ เช่น การร่วมมือกับชุมชนหรือองค์กรภายนอก จะช่วยสร้างโอกาสใหม่ ๆ ให้สถานศึกษา ความพากเพียรยังสะท้อนผ่านการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี ผู้บริหารควรผลักดันให้เกิดการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในห้องเรียน หรือการเสริมสร้างทักษะชีวิตและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ นักเรียนพร้อมเผชิญกับโลกอนาคต (พระกิตติคุณ กิตติวุฒโฑ (วิไลวงศ์), 2560 : 75) ผู้บริหารที่มีความมุ่งมั่นจะสนับสนุนให้ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบของการอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายโรงเรียนอื่น หรือการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพ การส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ใหม่ ๆ และนำไปปรับใช้ในงาน จะช่วยให้สถานศึกษามีความก้าวหน้าอย่างยั่งยืน การแสดงออกถึงวิริยะจะสร้างความมั่นใจให้กับบุคลากรและผู้เรียน ทำให้ทุกฝ่ายมีแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเองและสถานศึกษา เมื่อความพากเพียรกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กร สถานศึกษาจะสามารถก้าวผ่านปัญหาและความท้าทายต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความสำเร็จในระยะยาว การเน้นความสำคัญของ "ฉันทะ" จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง และนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จในระยะยาว

สรุปได้ว่า วิริยะ หรือความพากเพียร เป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการเผชิญหน้าและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ด้วยความมุ่งมั่นและตั้งใจจริง ผู้บริหารสามารถจัดการกับข้อจำกัด เช่น งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด ผ่านการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ การพัฒนาหลักสูตรที่ทันสมัย และตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม เช่น การเสริมทักษะดิจิทัลและทักษะชีวิต ยังสะท้อนถึงความมุ่งมั่นในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนี้ การสนับสนุนให้ครูและบุคลากรมีโอกาสเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น การอบรมหรือการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาตนเอง ช่วยเสริมสร้างศักยภาพและความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ความพากเพียรในการพัฒนาทั้งระบบยังสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรมีความทุ่มเทในหน้าที่ เมื่อความพากเพียรกลายเป็นรากฐานของการบริหาร สถานศึกษาจะสามารถก้าวข้ามอุปสรรคต่าง ๆ และสร้างความสำเร็จในระยะยาวอย่างยั่งยืน การนำหลัก "วิริยะ" มาใช้จึงเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาและสร้างผลลัพธ์ที่ดีให้กับนักเรียนและสังคมโดยรวม

3. จิตตะ (ความเอาใจใส่) ในการบริหารสถานศึกษา

ความเอาใจใส่ของผู้บริหารสะท้อนผ่านการติดตามผลและประเมินความก้าวหน้าของการดำเนินงานในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เช่น การตรวจสอบ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การวิเคราะห์ความสำเร็จของโครงการต่าง ๆ และการรับฟังความคิดเห็นจากครูและบุคลากร การติดตามผล

เหล่านี้ช่วยให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง การเอาใจใส่นักเรียน ครู และผู้ปกครองเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นมิตรในสถานศึกษา ผู้บริหารควรเปิดช่องทางสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เช่น การพบปะพูดคุย การประชุมร่วม หรือกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและครอบครัว การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับทุกฝ่ายจะช่วยให้สถานศึกษากลายเป็นพื้นที่แห่งความสุขและความร่วมมือ เช่น ปัญหาของนักเรียนในเรื่องการเรียนหรือพฤติกรรม ปัญหาของครูในด้านภาระงาน หรือปัญหาด้านการสื่อสารกับผู้ปกครอง ผู้บริหารควรแสดงบทบาทผู้นำในการช่วยวิเคราะห์และหาทางแก้ไขอย่างสร้างสรรค์ เช่น การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการสร้างโครงการช่วยเหลือเฉพาะด้าน เมื่อผู้บริหารแสดงออกถึงความเอาใจใส่ต่อทุกฝ่ายในสถานศึกษา จะช่วยสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือในองค์กร ส่งผลให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ และเกิดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน (พระศรายุทธ วชิรปัญญา, 2565)

สรุปได้ว่า จิตตะ หรือความเอาใจใส่ เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการติดตามผลและประเมินความก้าวหน้าของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแผนงานให้เหมาะสม การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ช่วยส่งเสริมบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นมิตรในสถานศึกษา นอกจากนี้ การใส่ใจในปัญหาของทุกระดับ เช่น ปัญหาด้านการเรียนของนักเรียน ภาระงานของครู หรือความไม่เข้าใจกันระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน และการสนับสนุนให้เกิดการแก้ไขอย่างสร้างสรรค์ ช่วยสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือในองค์กร เมื่อผู้บริหารแสดงออกถึงความเอาใจใส่ต่อทุกฝ่าย จะส่งผลให้สถานศึกษาเป็นพื้นที่แห่งความสุข ความไว้วางใจ และการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ทั้งยังช่วยสร้างความสำเร็จในทุกด้านของการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระยะยาว

4.วิมังสา : การใช้ปัญญาไตร่ตรอง

การใช้ปัญญาไตร่ตรองเริ่มต้นที่การวางแผนเชิงกลยุทธ์ โดยอาศัยข้อมูลและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง เช่น ผลการเรียนรู้ของนักเรียน ความต้องการของชุมชน และทรัพยากรที่มีอยู่ ผู้บริหารควรวางแผนพัฒนาสถานศึกษาที่ตอบโจทยความเปลี่ยนแปลงในสังคมและความต้องการของผู้เรียน เช่น การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 หรือการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หลังจากการดำเนินงาน ผู้บริหารควรเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลสำเร็จของโครงการ เช่น การใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การประเมินความคิดเห็นของครูและผู้ปกครอง และการสำรวจสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ใน

โรงเรียน ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยชี้จุดแข็งและจุดที่ต้องปรับปรุง เพื่อปรับกระบวนการให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การตัดสินใจของผู้บริหารควรอยู่บนพื้นฐานของการพิจารณาที่รอบคอบและการใช้เหตุผลอย่างมีวิจารณญาณ การชั่งน้ำหนักระหว่างข้อดีและข้อเสียของทางเลือกต่าง ๆ รวมถึงการคาดการณ์ผลกระทบระยะยาว จะช่วยให้การตัดสินใจมีคุณภาพและส่งผลดีต่อสถานศึกษา เมื่อผู้บริหารใช้ปัญญาไตร่ตรองอย่างเหมาะสม สถานศึกษาจะได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วยแนวทางที่มีประสิทธิภาพ การวางแผนและตัดสินใจที่มีคุณภาพจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษา สร้างความเชื่อมั่นในองค์กร และส่งเสริมความสำเร็จในระยะยาว (พระวุฒิพงษ์ ถาวรจิตโต, 2553 : 3)

สรุปได้ว่า วิมังสา หรือการใช้ปัญญาไตร่ตรอง เป็นหลักสำคัญที่ช่วยให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพและยั่งยืน ผู้บริหารควรใช้ข้อมูลและข้อเท็จจริงในการวางแผนเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของนักเรียน ชุมชน และสังคม เช่น การพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี การประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เช่น การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือการสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะช่วยให้สามารถระบุจุดแข็งและจุดที่ต้องปรับปรุงได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ การตัดสินใจของผู้บริหารควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงทั้งประโยชน์และผลกระทบในระยะยาว เมื่อผู้บริหารนำหลัก "วิมังสา" มาใช้ในการวางแผน ประเมินผล และตัดสินใจ สถานศึกษาจะพัฒนากระบวนการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องด้วยแนวทางที่เหมาะสมและโปร่งใส ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคลากรและผู้ปกครอง รวมถึงส่งเสริมคุณภาพการศึกษา และความสำเร็จในระยะยาว

องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการพัฒนาคุณภาพของการบริหารสถานศึกษา สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

1. **ฉันทะ (ความพอใจ)** การสร้างแรงจูงใจและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี ช่วยให้ผู้บุคลากรมีความพึงพอใจและทุ่มเทในการทำงาน ส่งผลให้การพัฒนาสถานศึกษามีประสิทธิภาพและยั่งยืน
2. **วิริยะ (ความพากเพียร)** ความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาหลักสูตร ที่ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลง ช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ และเสริมสร้างความทุ่มเทในบุคลากร
3. **จิตตะ (ความเอาใจใส่)** การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครอง ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี และสร้างความไว้วางใจในองค์กร

4. วิมังสา (การใช้ปัญญาไตร่ตรอง) การวางแผนและตัดสินใจโดยใช้ข้อมูล และการพิจารณาอย่างรอบคอบ ช่วยปรับปรุงกระบวนการบริหารให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

สรุป

การนำหลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาช่วยพัฒนาคุณภาพและความยั่งยืนขององค์กร ฉันทะ ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรักและพอใจในงาน ผ่านการสร้างแรงจูงใจและสภาพแวดล้อมที่ดี วิริยะ เน้นความพยายามและความอดทนในการแก้ปัญหา บริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน จิตตะ มุ่งเน้นความเอาใจใส่ ติดตามผลการดำเนินงาน สร้างความสัมพันธ์ที่ดี และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย วิมังสา ใช้ปัญญาและการวิเคราะห์อย่างรอบคอบ วางแผนเชิงกลยุทธ์ และปรับปรุงการบริหารอย่างต่อเนื่อง การบูรณาการหลักธรรมเหล่านี้ช่วยให้สถานศึกษาดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดี นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างรากฐานที่มั่นคงสำหรับอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545, กรุงเทพมหานคร: ศุภสภา.
- ทวี มณีสาย และ ชัยสมร ทนทาน. (2563). การบริหารงานคุณภาพในองค์กร, กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ จำกัด.
- ธร สุนทรายุทธ. (2551). การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป: ทฤษฎีวิจัย และปฏิบัติทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์.
- เปรมชัย สโรบล. (2550). ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ผกา สัตยธรรม. (2544). คุณธรรมของครู, กรุงเทพมหานคร: พลอยเพลท.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2551). ทำอย่างไรจึงจะเรียนเก่ง, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวุฒิพงษ์ ถาวรจิตโต (รักเรียน). (2553). การนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการปฏิบัติงาน: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระกิตติารักษ์ กิตติวุฑโฒ (วิไลวงศ์). (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนมัธยมสงฆ์แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอภิรักษ์ กนตสีโล (สิงมาดา). (2563). การบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอนาดูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วารสาร Journal of Modern Learning Development, 5(4), 64.
- พระศรายุทธ วชิรปัญญา. (2565). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รังสิมา มั่นใจอารีย์. (2547). การพัฒนางานด้วย ระบบคุณภาพ และเพิ่มผลผลิต. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาการวิชาการ.
- วรภัทร ภูเจริญ. (2548). องค์กรแห่งการเรียนรู้และการบริหารความรู้, กรุงเทพมหานคร: อริยชน.

- วิลาวัณย์ จารุอรียานนท์. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อการขับเคลื่อนการจัดการความรู้สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏ. ใน ปริญญาครุศาสตร์ดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมคิด สกุลสถาปัตยกรรม. (2552). รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิผลในการปฏิรูปการศึกษาแบบยั่งยืน. ดุขฎีบัณฑิตปริชญาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). การศึกษาแนวโน้มความต้องการกำลังคนโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). AI เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (หนังสืออิเล็กทรอนิกส์) สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Haydren, M. & Thomson, J. (2000). International Schools International Education, London: Routledge.
- Lunenberg, F. C. & Ornstein. (2004). A.C., Education Administration, 4thed., Belmont: Thomson Learning.
- Nightingale, Kath. (2002). Taxation 2001-2002: updated: theory and practice, New York: Financial Times Prentice Hall.

บทบาทศึกษานิเทศก์ในยุคปัญญาประดิษฐ์: การปรับตัว และการเสริมสร้างศักยภาพครู*

THE ROLE OF EDUCATIONAL SUPERVISORS IN THE AGE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: ADAPTING AND EMPOWERING TEACHERS

อภิภัทร์ ปาसानะเก¹, สาลินี ลิขิตพัฒนกุล² และ ชัยวัฒน์ ป้อมพิทักษ์³

¹Apipat Pasanaga ²Salinee Likitpattanakul and ³Chaiwat Pomphithak

¹มหาวิทยาลัยศรีปทุม ²มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ³มหาวิทยาลัยศรีปทุม

¹Sripatum University, Thailand ²Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

³Sripatum University, Thailand

Corresponding author E-mail: apipat999@hotmail.com

บทคัดย่อ

ในยุคที่เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคม การศึกษาเป็นอีกหนึ่งภาคส่วนที่ได้รับผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะบทบาทของศึกษานิเทศก์ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของ AI เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศและสนับสนุนครูอย่างมีประสิทธิภาพ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทบาทใหม่ของศึกษานิเทศก์ในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาในหลายมิติ โดยเน้นความสำคัญของการปรับตัวเพื่อเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Leader) ที่สามารถนำ AI มาใช้ในการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพครูและระบบการศึกษา พร้อมทั้งวิเคราะห์ความท้าทาย โอกาส และแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพครูให้สอดคล้องกับบริบทของศตวรรษที่ 21

การศึกษานี้ดำเนินการโดยการทบทวนวรรณกรรมและกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการนำ AI มาใช้ในระบบการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า AI สามารถช่วยศึกษานิเทศก์ในการประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ เช่น การประเมินศักยภาพครูเฉพาะบุคคล การสร้างสถานการณ์จำลองเพื่อฝึกฝนครู และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนแต่ละคน ทั้งนี้ AI ยังช่วยลดภาระงานที่ซ้ำซ้อนและเพิ่มความแม่นยำในการนิเทศ อย่างไรก็ตาม ความท้าทายสำคัญที่พบคือการขาดแคลนทรัพยากรและทักษะด้านดิจิทัลของครู ในบางพื้นที่ รวมถึงความเสี่ยงจากการพึ่งพาเทคโนโลยีมากเกินไป ซึ่งอาจลดบทบาทของปฏิสัมพันธ์เชิงมนุษย์ จึงเสนอแนะให้ศึกษานิเทศก์พัฒนาความรู้ด้าน AI ผ่านการอบรมและการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ร่วมกับการส่งเสริมการใช้ AI อย่างสมดุล เพื่อให้สามารถสนับสนุนครูและยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน

* Received 22 January 2025; Revised 7 February 2025; Accepted 10 January 2025

คำสำคัญ: ศึกษานิเทศก์, ปัญญาประดิษฐ์, การศึกษา, การพัฒนาครู

Abstract

In an era where artificial intelligence (AI) plays a crucial role in transforming society, education is one of the sectors significantly affected. In particular, the role of educational supervisors, who serve as key mechanisms in enhancing the quality of education, must adapt to advancements in AI to improve the effectiveness of supervision and teacher support. This article aims to explore and analyze the evolving role of educational supervisors in the AI era, which is reshaping the education system in multiple dimensions. It highlights the importance of adapting to become change leaders who can integrate AI to support teacher development and enhance the overall education system. Additionally, it examines the challenges, opportunities, and strategies for empowering teachers in alignment with the 21st-century educational context.

The study was conducted through a review of relevant literature and case studies on the application of AI in education. The findings reveal that AI can assist educational supervisors in processing large-scale data, such as personalized teacher evaluations, creating simulation scenarios for teacher training, and designing learning activities tailored to individual student needs. Furthermore, AI reduces repetitive tasks and increases the precision of supervision. However, key challenges include the lack of resources and digital skills among teachers in certain areas and the risk of over-reliance on technology, which may diminish the value of human interaction. Therefore, the study suggests that educational supervisors enhance their AI knowledge through training and establish learning networks, along with promoting balanced AI usage. These measures aim to support teachers effectively and sustainably improve the quality of education.

Keywords: Educational Supervisor, Artificial Intelligence (AI), Education, Teacher Development

บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) กลายเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในทุกภาคส่วน การศึกษาย่อมไม่อาจหลีกเลี่ยงผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ AI ไม่ได้จำกัดบทบาทเพียงการเปลี่ยนแปลงเครื่องมือหรือกระบวนการเรียนการสอนเท่านั้น แต่ยังแทรกซึมลึกถึงการปฏิรูปโครงสร้างและการดำเนินงานของระบบการศึกษา (Ethan Castro, Saurabh Sinha, and Catherine Moran, 2023) รวมถึงบทบาทของบุคลากรสำคัญอย่าง ศึกษานิเทศก์ ผู้ซึ่งมีลักษณะพื้นฐานเฉพาะที่สำคัญ 3 ประการ คือ พื้นฐานความรู้ (Knowledge Base) ทักษะปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Skills) และ ทักษะเฉพาะ (Technical Skills) เพื่อเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดนโยบายการศึกษาไปยังโรงเรียนและให้ความช่วยเหลือแก่ครูผู้สอนเพื่อปรับปรุงการสอนให้มีคุณภาพ (อารมณ ฉนวนจิตร, 2551)

ศึกษานิเทศก์ทำหน้าที่สนับสนุนการศึกษา ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ การประสานงานและให้คำแนะนำเพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษา (ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2567, 2568) แต่ในปัจจุบัน AI เข้ามาเปลี่ยนแปลงบริบทและความคาดหวังต่อบทบาทดังกล่าว ศึกษานิเทศก์ไม่ได้เป็นเพียงผู้ประสานงานหรือผู้ให้คำปรึกษาเชิงวิชาการอีกต่อไป หากแต่ต้องเป็นผู้นำทางการเปลี่ยนแปลง (Change Leader) ที่สามารถใช้ประโยชน์จาก AI เพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาในทุกมิติ เทคโนโลยี AI กำลังกลายเป็นแกนหลักในการปรับโครงสร้างของระบบการศึกษา ด้วยคุณสมบัติเด่นในการประมวลผลข้อมูลจำนวนมากอย่างรวดเร็ว AI ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของนักเรียน แนวโน้มปัญหาการเรียนการสอน และประสิทธิภาพการทำงานของครู สิ่งเหล่านี้เปิดโอกาสให้ศึกษานิเทศก์สามารถดำเนินการพัฒนาและแก้ไขปัญหาได้อย่างแม่นยำและตรงจุดยิ่งขึ้น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ การใช้ AI เพื่อช่วยศึกษานิเทศก์ประเมินศักยภาพของครูในรูปแบบเฉพาะบุคคล (Personalized Assessment) หรือการออกแบบแนวทางการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างของนักเรียน AI ยังช่วยสร้างเครื่องมือเสริมสำหรับครู เช่น โปรแกรมจำลองการสอน (Teaching Simulations) และแพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบอินเทอร์แอคทีฟ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและเพิ่มขีดความสามารถของครูในด้านที่ต้องการพัฒนา บทบาทของศึกษานิเทศก์ในยุค AI จึงต้องก้าวไกลกว่าการจัดอบรมหรือประเมินครูในรูปแบบเดิม การปรับตัวของศึกษานิเทศก์ไม่ได้หมายถึงเพียงการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ แต่ยังรวมถึงการปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการของศตวรรษที่ 21 ตัวอย่างการปรับตัว เช่น การพัฒนาทักษะด้าน AI และข้อมูล (Data Literacy) เพื่อใช้เทคโนโลยีวิเคราะห์ผลลัพธ์ของกระบวนการเรียนการสอน หรือการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี การสนับสนุนการพัฒนาครูในยุคดิจิทัลต้องอาศัยการผสมผสานระหว่างกรณีศึกษาในพื้นที่และการใช้

แพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อให้ครูสามารถเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาและคำแนะนำได้อย่างต่อเนื่อง

บทบาทของศึกษานิเทศก์ในยุค AI ยังรวมถึงการสร้างโอกาสให้ครูสามารถนำ AI ไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการสอน เช่น การใช้ระบบวิเคราะห์ข้อมูลผลการเรียนรู้ของนักเรียน (Learning Analytics) หรือการใช้แอปพลิเคชันเพื่อช่วยวางแผนการสอน นอกจากนี้ ศึกษานิเทศก์ยังสามารถนำ AI มาสร้างแบบจำลองการเรียนรู้ (Learning Simulations) เพื่อช่วยให้ครูพัฒนาทักษะในสถานการณ์จำลองที่คล้ายคลึงกับสถานการณ์จริง AI ยังช่วยลดความซับซ้อนในการติดตามและประเมินผลการพัฒนาครู ตัวอย่างเช่น การใช้ระบบ AI ในการเก็บข้อมูลผลการอบรมของครู แล้วนำมาวิเคราะห์แนวโน้มความก้าวหน้า ศึกษานิเทศก์สามารถใช้ข้อมูลนี้ในการออกแบบการพัฒนาครูแบบเฉพาะเจาะจง และตอบสนองต่อความต้องการในแต่ละพื้นที่หรือโรงเรียน แม้ AI จะมีศักยภาพสูงในการเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ยังคงเป็นแกนหลักในการพัฒนาศักยภาพครู การสนับสนุนทางอารมณ์ การให้คำปรึกษา และการสื่อสารโดยตรงยังคงเป็นสิ่งที่ AI ไม่สามารถทดแทนได้ ศึกษานิเทศก์จึงต้องใช้ AI เป็นเครื่องมือเสริมในการทำงาน และสร้างความสมดุลระหว่างเทคโนโลยีและปฏิสัมพันธ์เชิงมนุษย์ บทความนี้จะวิเคราะห์บทบาทที่เปลี่ยนไปของศึกษานิเทศก์ในยุค AI พร้อมเสนอแนวทางในการปรับตัวและการใช้เทคโนโลยีดังกล่าวอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาครูและระบบการศึกษาโดยรวมให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลก

ความสำคัญของศึกษานิเทศก์ในระบบการศึกษาในยุคปัญญาประดิษฐ์

ศึกษานิเทศก์เป็นบุคคลสำคัญในระบบการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้เกิดผลลัพธ์ที่มีคุณภาพ โดยหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ไม่ได้จำกัดเพียงการทำงานเบื้องหลัง แต่ครอบคลุมถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้งครู นักเรียน และหลักสูตรเพื่อให้ระบบการศึกษาเติบโตสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก (พัสฎาพรห์ คำจันทร์, 2565) โดยเฉพาะในยุคที่ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการศึกษาไปอย่างรวดเร็ว

2.1 ความสำคัญในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ศึกษานิเทศก์มีบทบาทสำคัญในฐานะ “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” (Change Agent) โดยเป็นผู้ริเริ่มและผลักดันให้เกิดนวัตกรรมใหม่ในกระบวนการเรียนการสอน การเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษามักต้องอาศัยการนำเสนอแนวทางใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมปัจจุบัน ซึ่งศึกษานิเทศก์ต้องรับผิดชอบในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และวิธีการสอนของครูให้ทันสมัย (เอกชัย อ้ายมาน, กรรณิการ์ นารี, และ สุวดี อุปินใจ, 2565)

ในยุค AI บทบาทนี้ยังทวีความสำคัญ เนื่องจากเทคโนโลยีได้เปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้ของนักเรียน ศักยภาพต้องผลักดันให้ครูนำ AI มาใช้ เช่น การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้แอปพลิเคชันปัญญาประดิษฐ์เพื่อสร้างการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล (Personalized Learning) หรือการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) เพื่อประเมินความต้องการและความก้าวหน้าของนักเรียน AI ในระบบการศึกษานั้นไม่ได้จำกัดอยู่แค่ผู้ช่วยสอนที่ใช้คอมพิวเตอร์ หรือการปรับกระบวนการบริหารให้มีประสิทธิภาพเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความสามารถอันกว้างขวางของ AI ซึ่งรวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรวดเร็ว การจดจำรูปแบบ และการวิเคราะห์เชิงคาดการณ์ ซึ่งสามารถนำมาใช้เพื่อปรับแต่งประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะกับแต่ละบุคคลได้ และด้วยเหตุนี้ AI จึงสร้างโอกาสให้กับภาคการศึกษาที่มีความเท่าเทียมและครอบคลุม (Roshanaei, M., Olivares, H., & Lopez, 2023)

นอกจากนี้ ศักยภาพยังมีหน้าที่ในการช่วยโรงเรียนจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการเปลี่ยนแปลง เช่น การนำ AI มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ และการปรับตัวสู่การเรียนรู้ในโลกดิจิทัล

2.2 การสนับสนุนและการเป็นที่ปรึกษา ศักยภาพเป็นผู้สนับสนุนหลักที่ช่วยให้ครูสามารถรับมือกับความท้าทายที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอน หน้าที่สำคัญในด้านนี้คือการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม การจัดการกับความแตกต่างของผู้เรียน หรือการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการเรียนการสอน

ในยุค AI การสนับสนุนครูยังต้องอาศัยความรู้และทักษะที่ก้าวหน้าของศักยภาพ ตัวอย่างเช่น การฝึกอบรมให้ครูใช้เครื่องมือ AI เช่น โปรแกรมตรวจสอบความคืบหน้าการเรียนรู้ของนักเรียน การช่วยครูออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับการใช้ AI ในการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ การสร้างความมั่นใจให้ครูในเรื่องการใช้เทคโนโลยี โดยลดความกังวลเกี่ยวกับความซับซ้อนของเครื่องมือ AI และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของครู บทบาทนี้ยังครอบคลุมถึงการสร้างแรงบันดาลใจให้ครูพัฒนาเทคนิคการสอนใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ศักยภาพต้องทำหน้าที่เป็น "พันธมิตรด้านการพัฒนา" ที่คอยสนับสนุนครูในทุกขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลง

2.3 การประสานงานระหว่างนโยบายและการปฏิบัติ ศักยภาพทำหน้าที่เป็นตัวกลางที่เชื่อมโยงระหว่างนโยบายการศึกษาจากหน่วยงานระดับสูงและการปฏิบัติในโรงเรียน หน้าที่นี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้เป้าหมายของระบบการศึกษาเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยศักยภาพต้องถ่ายทอดนโยบายและแนวทางปฏิบัติให้ครูและผู้บริหารโรงเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน พร้อมทั้งให้การสนับสนุนในกระบวนการดำเนินการ (ถาวร อาธิศิลป์, 2566)

ในยุค AI การประสานงานนี้ยังมีความซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้มักต้องการความเข้าใจที่ลึกซึ้ง เช่น การส่งเสริมการเรียนรู้แบบดิจิทัลในโรงเรียน การจัดการระบบเรียนรู้ออนไลน์ หรือการนำ AI มาช่วยในกระบวนการประเมินผล ศึกษานิเทศก์ต้องทำงานร่วมกับทั้งครูและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินนโยบายเหล่านี้เป็นไปอย่างราบรื่นและเกิดผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ ศึกษานิเทศก์ยังมีบทบาทในการเฝ้าระวังและประเมินผลการดำเนินนโยบาย เพื่อปรับปรุงกระบวนการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในแต่ละโรงเรียน ตัวอย่างเช่น การตรวจสอบว่าโรงเรียนสามารถใช้ AI เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้ตามเป้าหมายหรือไม่ หรือการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการนำนโยบายไปใช้

2.4 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับยุค AI ในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามาเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้ ศึกษานิเทศก์ต้องเป็นผู้นำในการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับยุคสมัย ตัวอย่างเช่น การพัฒนาหลักสูตรที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรู้เท่าทันเทคโนโลยี (Digital Literacy) การส่งเสริมการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) การสร้างทักษะด้านการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน หรือ พัฒนาการจัดการเรียนรู้ตาม Bloom's Taxonomy ด้วยเทคโนโลยี AI เพื่อสนับสนุนและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนตามกรอบแนวคิดของ Bloom's Taxonomy โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการ คิดระดับสูงและการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งของผู้เรียน ผ่านการใช้เทคโนโลยี AI ในการวิเคราะห์ ปรับเหมาะ และสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละระดับของ Taxonomy (อนุสรณ์ หงษ์ขุนทด, 2567)

อีกบทบาทหนึ่งที่สำคัญคือการลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล ศึกษานิเทศก์ต้องช่วยสนับสนุนโรงเรียนที่มีทรัพยากรจำกัดให้สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและพัฒนาความสามารถของครูและนักเรียนอย่างเท่าเทียม ตัวอย่างเช่น การจัดหาเครื่องมือการเรียนรู้ที่เหมาะสมในพื้นที่ชนบท หรือการพัฒนาหลักสูตรที่ไม่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีขั้นสูงแต่ยังคงมีคุณภาพ

2.5 การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์อนาคต ความสำคัญอีกประการหนึ่งของศึกษานิเทศก์คือการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะแห่งอนาคต (Future Skills) โดยการจัดเตรียมพื้นที่เรียนรู้ที่เปิดกว้าง การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาการเรียนรู้และประสบการณ์ทางสังคม และการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ (สมัยศ คำนิมผล, จิรศักดิ์ สุรงค์พิพชรธน์ และ ทนง ทองภูเบศร์, 2567) เช่น การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน และการปรับตัวในโลกที่เปลี่ยนแปลง ศึกษานิเทศก์ต้องมีบทบาทในการออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) รวมถึงการใช้เทคโนโลยี AI เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีความน่าสนใจและมีความหมายต่อผู้เรียน

จะเห็นได้ว่าความสำคัญของศึกษานิเทศก์ในระบบการศึกษาไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับ การสนับสนุนครูและโรงเรียนในกระบวนการจัดการเรียนการสอน แต่ยังรวมถึงการเป็นผู้

ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง การประสานงานนโยบาย และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับยุค AI ศึกษาวิเคราะห์จึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการนำพากระบวนการศึกษาไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การเปลี่ยนแปลงของบริบทการศึกษาในยุคปัญญาประดิษฐ์

การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในระบบการศึกษา ส่งผลให้บริบทการเรียนรู้และการบริหารจัดการการศึกษาต้องปรับตัวอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ AI ไม่เพียงแต่เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา แต่ยังสร้างความเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้องในทุกๆ ระดับ ดังนี้

3.1 การปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ หนึ่งในความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนคือการพัฒนาวิธีการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล (Personalized Learning) ซึ่ง AI มีศักยภาพในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับผู้เรียนแต่ละคน โดยระบบ AI สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ จุดแข็ง จุดอ่อน และความก้าวหน้าของนักเรียนในเวลาใกล้เคียงกับเวลาจริง (real-time) ทำให้ครูสามารถปรับปรุงการสอนหรือแนะนำเนื้อหาเพิ่มเติมที่เหมาะสมกับนักเรียนได้อย่างแม่นยำ ตัวอย่างของการประยุกต์ใช้ AI ในการเรียนการสอน ได้แก่ แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ เช่น ระบบที่สามารถปรับเนื้อหาและรูปแบบการเรียนรู้ให้เข้ากับระดับความรู้ของนักเรียนโดยอัตโนมัติ ทำให้นักเรียนแต่ละคนมีโอกาสรู้ในแบบที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด (VanLehn, K., 2011) การติดตามผลการเรียนรู้ ระบบ AI วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียน เช่น ความถี่ในการตอบคำถามหรือเวลาที่ใช้ในแต่ละบทเรียน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจและเสนอคำแนะนำในการปรับปรุงวิธีการเรียน การเรียนรู้ในลักษณะนี้ไม่เพียงเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษา แต่ยังลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ครูมีจำนวนน้อยหรือมีทรัพยากรจำกัด

3.2 การส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยี AI มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะที่สำคัญในยุคดิจิทัล ซึ่งรวมถึง การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) โดยการใช้ AI ในการตั้งคำถามหรือเสนอปัญหาที่ซับซ้อนช่วยกระตุ้นให้นักเรียนวิเคราะห์และประเมินข้อมูลเพื่อหาคำตอบ ในด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) AI ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ผ่านแพลตฟอร์มที่ช่วยสร้างแบบจำลองหรือทดลองสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ในชีวิตจริง ส่วนด้านการแก้ปัญหา (Problem-Solving) ระบบ AI สามารถจำลองสถานการณ์ที่ซับซ้อนเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกแก้ปัญหาในบริบทที่ใกล้เคียงกับโลกแห่งความจริง

AI ยังช่วยเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งนักเรียนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับสาร แต่กลายเป็นผู้เรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยการใช้เทคโนโลยี ทำให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถสูง เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม

ในการเรียนผ่านสื่อกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เกมการศึกษาออนไลน์ เพลง แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เล่าเรื่อง เล่าประสบการณ์ อธิบาย จับคู่ทำกิจกรรม หรือโปรแกรมที่ออกแบบเพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีม (พระเฉลย อัมทัต และคณะ, 2567)

3.3 โอกาสและความท้าทายสำหรับครู แม้ว่า AI จะเป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพสูง แต่ก็สร้างความท้าทายใหม่ ๆ ให้กับครู ซึ่งส่งผลกระทบต่อบทบาทและวิธีการทำงาน ดังนี้

3.3.1 โอกาสสำหรับครู AI สนับสนุนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยช่วยลดภาระงานที่ใช้เวลามาก เช่น การตรวจสอบเอกสาร การประเมินผล และการจัดการข้อมูลผู้เรียน ทำให้ครูสามารถมุ่งเน้นไปที่การสร้างสรรค์การเรียนรู้ที่มีคุณค่า ด้านการพัฒนาตนเอง AI เปิดโอกาสให้ครูเรียนรู้เพิ่มเติมผ่านการฝึกอบรมออนไลน์หรือการใช้แหล่งเรียนรู้ที่ AI จัดหาให้ เช่น แพลตฟอร์มที่แนะนำเทคนิคการสอนใหม่ ๆ

3.3.2 ความท้าทายสำหรับครู การปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีใหม่ ครูต้องรู้และเข้าใจเทคโนโลยีใหม่ มีทักษะใหม่ ๆ พร้อมทั้งชี้แนะข้อดีข้อเสียให้ผู้เรียนได้ ครูจะต้องสามารถใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการศึกษาได้หลากหลาย และสามารถชี้ให้เห็นถึงข้อดีข้อเสีย และการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ อย่างเหมาะสม (พิสิฐ เทพไกรวัล, 2564) ครูต้องพัฒนาทักษะดิจิทัล เช่น การใช้ระบบปฏิบัติการ AI หรือการวิเคราะห์ข้อมูลที่ซับซ้อน ซึ่งอาจเป็นเรื่องยากสำหรับครูที่ไม่คุ้นเคยกับเทคโนโลยี บทบาทความท้าทายสำหรับครูที่เปลี่ยนไป จากเดิมที่ครูทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ครูในยุค AI ต้องทำหน้าที่เป็น "ผู้สนับสนุนการเรียนรู้" (Learning Facilitator) โดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างแรงบันดาลใจและการชี้แนะแนวทางมากกว่าการบรรยาย การเปลี่ยนแปลงบทบาทดังกล่าวทำให้ครูต้องมองหาวิธีการสร้างคุณค่าเพิ่มเติมในบทบาทใหม่ เช่น การพัฒนาสายสัมพันธ์กับนักเรียนในแบบที่เทคโนโลยีไม่สามารถทำได้

3.4 การบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลงไป AI ไม่เพียงเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนในห้องเรียน แต่ยังส่งผลกระทบต่อกระบวนการบริหารจัดการในระบบการศึกษา เช่น ในด้านการวางแผนและการตัดสินใจ การใช้ข้อมูลที่วิเคราะห์โดย AI ช่วยให้ผู้บริหารสามารถวางแผนเชิงกลยุทธ์ได้อย่างแม่นยำ เช่น การจัดสรรทรัพยากรในโรงเรียนหรือการประเมินผลการทำงานของครู รวมทั้งการติดตามผลและการประเมินผล ซึ่งระบบ AI สามารถประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน ครู และโรงเรียนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทำให้กระบวนการบริหารจัดการมีความโปร่งใสและยืดหยุ่นมากขึ้น

บริบทการศึกษาในยุคปัญญาประดิษฐ์เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยมี AI เป็นหัวใจสำคัญในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน การส่งเสริมทักษะที่จำเป็น และการบริหารจัดการในระบบการศึกษา แม้ว่าจะมีความท้าทายใหม่ ๆ เช่น ความจำเป็นในการปรับตัวของครูและการเปลี่ยนแปลงบทบาท แต่ AI ก็สร้างโอกาสอันมหาศาลที่ช่วยเพิ่มคุณภาพการศึกษาและความเท่าเทียมในสังคม การศึกษาในยุคนี้จึงไม่ได้จำกัดเพียงการเรียนรู้ในห้องเรียน แต่ยังเป็นการสร้างทักษะแห่งอนาคตที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

บทบาทใหม่ของศึกษานิเทศก์ในยุคปัญญาประดิษฐ์

ในยุคที่ปัญญาประดิษฐ์ (AI) กลายเป็นกลไกสำคัญในการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา ศึกษานิเทศก์ซึ่งเคยมีบทบาทสำคัญในการติดตามประเมินผลการเรียนการสอนในรูปแบบดั้งเดิม จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรองรับบริบทใหม่ของการศึกษาที่เน้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างเข้มข้น AI ไม่เพียงช่วยส่งเสริมการเรียนการสอน แต่ยังเปลี่ยนบทบาทของศึกษานิเทศก์ให้กลายเป็นผู้สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษาอย่างรอบด้าน

4.1 การเป็นผู้แนะนำด้านเทคโนโลยี หนึ่งในบทบาทใหม่ที่สำคัญของศึกษานิเทศก์คือการเป็นที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีแก่ครู เพื่อช่วยให้ครูสามารถเข้าใจและนำ AI ไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม โดยศึกษานิเทศก์ต้องทำหน้าที่เลือกสรร และแนะนำเครื่องมือที่ตอบโจทย์การเรียนการสอน เช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ แพลตฟอร์มอย่าง Google Classroom, Khan Academy หรือ Edmodo ซึ่งใช้ AI ในการปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน ระบบการวิเคราะห์ข้อมูล (Learning Analytics) AI สามารถวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ทำให้ครูสามารถปรับปรุงแผนการสอนได้ทันที หรือ การประเมินผลด้วย AI เช่น โปรแกรมที่ช่วยให้คะแนนงานเขียนหรือวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ศึกษานิเทศก์ในบทบาทนี้ต้องมีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยี AI อย่างลึกซึ้ง เพื่อช่วยครูเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและผู้เรียน

4.2 การสนับสนุนการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครู AI ช่วยลดภาระงานบางอย่างของครู แต่ในขณะเดียวกันก็เพิ่มความจำเป็นในการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ โดยศึกษานิเทศก์มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ครูสร้างสื่อดิจิทัลในรูปแบบที่หลากหลาย โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมต่าง ๆ ในการสร้างสื่อดิจิทัลให้กับครู (วรวิพันธ์, 2565) เช่น การสร้างสื่อการสอนด้วย AI โดยการใช้แอปพลิเคชันที่ช่วยสร้างเนื้อหาแบบโต้ตอบ หรือออกแบบบทเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียนเฉพาะกลุ่ม การใช้ AI เพื่อช่วยสอน ตัวอย่างเช่น การใช้ ChatGPT หรือระบบ AI อื่น ๆ เพื่อสร้างคำถาม ตอบคำถาม หรือช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาที่ซับซ้อน การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น การสอนครูให้ใช้เครื่องมือ AR (Augmented Reality) และ VR (Virtual Reality) เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่สมจริง และดึงดูดความสนใจของนักเรียน การพัฒนาทักษะดังกล่าวช่วยให้ครูมีความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีและเพิ่มความมั่นใจในบทบาทของตนเองในห้องเรียนยุคใหม่

4.3 การส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง AI ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Learning) การนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยการปรับเนื้อหาและรูปแบบการสอนให้เหมาะสม ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการ และระดับความสามารถของผู้เรียนแต่ละบุคคล ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ทุกที่ทุกเวลา (สุพัตรา ปากดี, 2024) ศึกษานิเทศก์มีบทบาทในการแนะนำและสนับสนุนครูในการออกแบบการเรียนการสอนที่ตอบโจทย์ความต้องการเหล่านี้ เช่น การใช้ AI เพื่อ

วิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนและเสนอแนะกลยุทธ์การสอนเฉพาะบุคคล การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา หรือการนำเสนอรูปแบบการประเมินที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ของนักเรียน บทบาทนี้ทำให้ศึกษานิเทศก์มีความสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่สร้างเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21

4.4 การพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการ AI เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI ไม่เพียงแต่มิบทบาทในกระบวนการสอน แต่ยังสามารถเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนรู้เองได้ ศึกษานิเทศก์ควรมีบทบาทในการร่วมมือกับโรงเรียนและครูในการพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการ AI เพื่อสร้างความรู้และทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล เช่น หลักสูตรการเขียนโค้ดหรือโปรแกรมมิ่ง เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจพื้นฐานของการพัฒนา AI การประยุกต์ใช้ AI ในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์และข้อจำกัดของ AI หรือการบูรณาการ AI ในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น การใช้ AI ในวิชาคณิตศาสตร์เพื่อแก้โจทย์ซับซ้อน หรือการวิเคราะห์ข้อมูลในวิชาสังคมศึกษา นอกจากนี้ ศึกษานิเทศก์ยังควรสนับสนุนให้ครูสามารถพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติมที่เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของโรงเรียน

4.5 การส่งเสริมจริยธรรมในการใช้ AI แม้ว่า AI จะมีศักยภาพสูง แต่ก็อาจนำมาซึ่งข้อกังวลด้านจริยธรรม เช่น ความเป็นส่วนตัวของข้อมูลนักเรียนหรือความเป็นกลางในการประเมิน จึงควรบูรณาการจริยธรรมในการใช้ AI เข้าในหลักสูตรการศึกษาในวิชาต่าง ๆ เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับ AI ในบริบทที่หลากหลาย (Touretzky, D., Gardner-McCune, C., Martin, F., & Seehorn, D., 2019) ซึ่ง ศึกษานิเทศก์มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ครูและโรงเรียนใช้ AI อย่างมีความรับผิดชอบ โดย การแนะนำแนวปฏิบัติที่ดีในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล สนับสนุนการใช้ AI ที่คำนึงถึงความเท่าเทียมและหลีกเลี่ยงอคติ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับข้อจำกัดของ AI และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ บทบาทนี้ช่วยให้ AI เป็นเครื่องมือที่เสริมสร้างคุณภาพการศึกษาโดยไม่ละเมิดสิทธิและศักดิ์ศรีของผู้เรียน

4.6 การวางแผนและการนิเทศผ่านข้อมูลเชิงลึก AI สามารถรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมากในระบบการศึกษา ศึกษานิเทศก์สามารถนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในการวางแผนและปรับปรุงกระบวนการนิเทศ เช่น การติดตามความก้าวหน้าของครูและนักเรียนผ่าน Learning Analytics การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงแนวทางการนิเทศ หรือการจัดสรรทรัพยากรและวางแผนการพัฒนาครูตามความจำเป็น การนำข้อมูลเชิงลึกมาใช้ทำให้กระบวนการนิเทศมีความแม่นยำและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.7 การสร้างสรรค์นวัตกรรมการสอน บทบาทของศึกษานิเทศก์ในยุค AI ไม่ได้จำกัดเพียงการแนะนำเครื่องมือ แต่จะต้องสนับสนุนครูในการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ บทบาทนี้ช่วยผลักดันการเรียนการสอนให้ตอบโจทย์โลกอนาคตได้ดียิ่งขึ้น เช่น การสร้างห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Classrooms) ที่ช่วยให้นักเรียนได้สัมผัสประสบการณ์ใหม่ การออกแบบสื่อการสอน

เชิงปฏิสัมพันธ์ (Interactive Learning Materials) ที่เพิ่มความสนใจและการมีส่วนร่วมของนักเรียน หรือการทดลองใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

เมื่อเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เข้ามามีบทบาทสำคัญในระบบการศึกษาก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามมาได้ โดยเฉพาะบทบาทของศึกษานิเทศก์ที่ต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทใหม่ AI ได้กลายเป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของศึกษานิเทศก์ในหลายด้าน ทั้งการนิเทศครู การประเมินผล และการจัดการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม การนำ AI เข้ามาใช้ในการกระบวนการทางการศึกษานั้นไม่ได้มีแต่ข้อดี แต่ยังมีข้อจำกัดที่ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อครูและผู้เรียนในระบบการศึกษา ดังนี้

ข้อดี	ข้อจำกัด
1. การประหยัดเวลาและทรัพยากร AI ช่วยลดภาระงานที่ซ้ำซ้อนและใช้เวลา เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนการสอนของนักเรียน ทำให้ศึกษานิเทศก์และครูสามารถมุ่งเน้นไปที่การพัฒนากระบวนการสอนและการช่วยเหลือนักเรียนได้มากขึ้น 2. ความแม่นยำและมีประสิทธิภาพ การใช้ AI ทำให้การประเมินผลและการวางแผนการเรียนการสอนมีความถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจาก AI สามารถประมวลผลข้อมูลจำนวนมากในระยะเวลาอันสั้น โดยไม่มีความผิดพลาดที่เกิดจากปัจจัยมนุษย์ 3. การสนับสนุนการเรียนรู้เฉพาะบุคคล AI ช่วยให้การนิเทศและการพัฒนาครูสามารถตรงกับความต้องการเฉพาะของแต่ละบุคคล เช่น การให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับวิธีการสอนของครูแต่ละคน หรือการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน	1. ความเหลื่อมล้ำด้านเทคโนโลยี ครูในพื้นที่ห่างไกลหรือพื้นที่ชนบทอาจไม่มีโอกาสเข้าถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถใช้ AI ในการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์ดิจิทัลอาจยังคงเป็นข้อจำกัดสำคัญ 2. ความไม่พร้อมด้านทักษะดิจิทัลของครู ครูบางคนอาจขาดความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือขาดทักษะในการใช้ AI อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องได้รับการฝึกอบรมและสนับสนุนเพิ่มเติมจากศึกษานิเทศก์เพื่อให้สามารถใช้ AI อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ 3. การพึ่งพา AI มากเกินไป หากใช้ AI ในกระบวนการนิเทศหรือการสอนโดยไม่มีการควบคุมที่เหมาะสม อาจลดความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เช่น การมีส่วนร่วมและการสนทนาระหว่างครูและนักเรียน หรือระหว่างศึกษานิเทศก์และครู ทำให้ขาดความสัมพันธ์และการพัฒนาทักษะทางสังคมที่สำคัญ

ตาราง : เปรียบเทียบข้อดีและข้อจำกัดของการใช้ AI ในบทบาทศึกษานิเทศก์

การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในระบบการศึกษาได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพและความแม่นยำในกระบวนการเรียนการสอน รวมถึงการบริหารจัดการด้านการนิเทศศึกษา ศึกษาวิเคราะห์ในยุคดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการนำ AI มาประยุกต์ใช้ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาหลักสูตร การประเมินผล และการสนับสนุนครูในการกิจที่ซับซ้อน การศึกษาในระดับนานาชาติได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของ AI ผ่านกรณีศึกษาต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงความก้าวหน้าและความท้าทายในมิติที่แตกต่างกัน ซึ่งนำไปสู่การสร้างแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อระบบการศึกษาในอนาคต

1. กรณีศึกษาในต่างประเทศ ประเทศสหรัฐอเมริกา ในรัฐแอริโซนาได้อนุมัติโครงการโรงเรียนในเครือข่ายเตอร์แนวใหม่ที่ใช้ AI สอนแทนครูในวิชาหลักสำหรับนักเรียนเกรด 4-8 (อายุ 9-13 ปี) นอกจากนี้โรงเรียนหลายแห่งในสหรัฐอเมริกา ได้นำ Chatbot เช่น ChatGPT มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับคำแนะนำและคำตอบในเวลาที่ต้องการ จากการสำรวจของ BestColleges กับนักศึกษามหาวิทยาลัยจำนวน 1,000 คนในสหรัฐอเมริกา พบว่า 56% ของนักศึกษาใช้ AI ช่วยทำการบ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการยอมรับและการนำ AI มาใช้ในการศึกษาอย่างแพร่หลาย การนำ AI มาใช้ในระบบการศึกษาของสหรัฐอเมริกาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน และเตรียมความพร้อมให้นักเรียนและนักศึกษาเผชิญกับความท้าทายในยุคดิจิทัล (ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), 2567)

มหาวิทยาลัยทั่วโลกปรับนโยบายการใช้ AI อย่างมีจริยธรรม เช่น มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ในสหรัฐอเมริกา ให้อาจารย์กำหนดนโยบายเอง แต่งตั้ง AI ในการสอบ, มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (NUS) อนุญาตให้ใช้ AI ในการทำงานโดยต้องระบุเครื่องมือและส่วนที่ใช้ ส่วนมหาวิทยาลัยเทียนจินในประเทศจีน จะ เตือนแก้ไขทันที หากวิทยานิพนธ์ปริญาตรีใช้ AI เกิน 40% ของเนื้อหา (ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน), 2567)

การนำ AI มาใช้ในการศึกษาอย่างแพร่หลายในต่างประเทศ อาจส่งผลให้ศึกษานิเทศก์หรือบุคลากรทางการศึกษาที่ทำหน้าที่คล้ายคลึงกับศึกษานิเทศก์ สามารถมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ AI ในระบบการศึกษา เช่น ช่วยจัดทำหลักสูตรหรือแนวปฏิบัติสำหรับการใช้ AI ในการเรียนการสอน เช่น การผสมผสาน AI เข้ากับวิชาหลักในโรงเรียน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จัดอบรมครูเพื่อเสริมทักษะด้านเทคโนโลยี AI และการใช้งานเครื่องมือ AI อย่างเหมาะสม ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับนโยบายการใช้งาน AI อย่างมีจริยธรรม ชี้แนะวิธีการใช้ AI อย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง สนับสนุนการใช้ AI ในการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Personalized Learning) เช่น การใช้ Chatbot เพื่อตอบคำถามหรือช่วยนักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียน หรือ ผลักดันการใช้ AI ในลักษณะที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการคิดวิเคราะห์ เช่น การให้ AI ช่วยสร้างโจทย์หรือสถานการณ์จำลองเพื่อฝึกทักษะของนักเรียน เป็นต้น

2. กรณีศึกษาในประเทศไทย ในประเทศไทย มีการใช้ AI ช่วยจัดการเรียนการสอน เช่น โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช เพื่อขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาของนายกเทศมนตรีนครนครศรีธรรมราช โดยมีกิจกรรม นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ AI โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช โดยศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2567 (โรงเรียนเทศบาลวัดเสมาเมือง, 2567) และในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ที่ผ่านมา โรงเรียนหลายแห่งได้ใช้แพลตฟอร์ม เช่น Google Classroom หรือ Microsoft Teams ซึ่งมีการประยุกต์ใช้ AI เพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอน ศึกษานิเทศก์ในบางเขตพื้นที่ได้ทำงานร่วมกับครูในการปรับหลักสูตรและส่งเสริมการเรียนรู้แบบออนไลน์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทของโรงเรียน

ดังนั้นบทบาทใหม่ของศึกษานิเทศก์ในยุคปัญญาประดิษฐ์ จึงเน้นที่การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและพัฒนาครูในด้านต่าง ๆ อย่างครอบคลุม ตั้งแต่การแนะนำเครื่องมือ AI การพัฒนาทักษะดิจิทัล การสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไปจนถึงการพัฒนาหลักสูตรและการส่งเสริมจริยธรรมในการใช้ AI ถึงแม้ว่า AI จะนำมาซึ่งข้อดีมากมาย แต่ก็ต้องมีการบริหารจัดการที่ดีเพื่อลดข้อจำกัดและข้อกังวลต่าง ๆ ศึกษานิเทศก์ในบทบาทใหม่นี้จึงเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมระหว่างครูกับเทคโนโลยี เพื่อให้ระบบการศึกษาสามารถตอบสนองต่อความต้องการของโลกยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยกระดับคุณภาพการศึกษาในทุกมิติ

แนวทางการปรับตัวของศึกษานิเทศก์ในยุค AI

การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้นำมาซึ่งความท้าทายและโอกาสใหม่ ๆ ในระบบการศึกษา ศึกษานิเทศก์ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพครูและการเรียนการสอน จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงนี้เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในยุค AI แนวทางการปรับตัวของศึกษานิเทศก์สามารถแยกย่อยออกได้เป็นหลายด้าน ดังนี้

5.1 การพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับ AI ศึกษานิเทศก์ควรเริ่มต้นด้วยการเสริมสร้างความเข้าใจในเทคโนโลยี AI และศักยภาพของมันในบริบทของการศึกษา การเรียนรู้เกี่ยวกับ Machine Learning และ Data Analytics เป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากเทคโนโลยีเหล่านี้สามารถนำมาใช้ในการประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความก้าวหน้าของนักเรียน และการวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ครูปรับปรุงกระบวนการสอนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ศึกษานิเทศก์ควรพัฒนาทักษะในการใช้เครื่องมือดิจิทัลต่าง ๆ เช่น ระบบจัดการการเรียนการสอน (Learning Management Systems) และโปรแกรมที่ใช้ AI ในการประเมินผล ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ครูเข้าใจและสามารถนำเทคโนโลยีเหล่านี้ไปปรับใช้ในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สำคัญ ศึกษานิเทศก์สามารถร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี และ ครูในพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับการใช้ AI ในการศึกษา การจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Communities: PLC) เป็นตัวอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ศึกษานิเทศก์และครูสามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนความเห็น และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ การนิเทศร่วมกับการสร้างชุมชนในโรงเรียนเน้นการให้คำปรึกษา (Mentoring) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Practice Learning) และการสะท้อนผล (After Action Review) ภายใต้บรรยากาศของความร่วมมือ ความสัมพันธ์ที่ดี และการสนับสนุนซึ่งกันและกัน (มนิรัตน์ เย็นสวัสดิ์, 2564)

แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Google Workspace หรือ Microsoft Teams สามารถช่วยอำนวยความสะดวกในการสร้างเครือข่ายดังกล่าว โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลที่การพบปะกันแบบตัวต่อตัวเป็นไปได้ยาก การสร้างเครือข่ายในลักษณะนี้ช่วยให้ครูและศึกษานิเทศก์สามารถติดตามแนวโน้มและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง

5.3 การจัดอบรมแบบ Blended Learning การพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะดิจิทัลต้องอาศัยกระบวนการอบรมที่มีความยืดหยุ่น การอบรมแบบ Blended Learning ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนการสอนออนไลน์และออฟไลน์ ถือเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพเนื่องจากช่วยลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ ตัวอย่างเช่น ศึกษานิเทศก์สามารถจัดอบรมออนไลน์เพื่อแนะนำวิธีการใช้ AI ในการประเมินผลหรือสร้างสื่อการสอน และตามด้วยเวิร์กช็อปออฟไลน์ที่เน้นการปฏิบัติจริง การเรียนรู้ในลักษณะนี้ไม่เพียงช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้กับครูในการใช้เทคโนโลยี แต่ยังช่วยลดช่องว่างด้านทักษะดิจิทัลในครูแต่ละกลุ่มได้

5.4 การวิจัยและพัฒนา ศึกษานิเทศก์ควรมีบทบาทสำคัญในด้านการวิจัยและพัฒนาเพื่อหาแนวทางใหม่ ๆ ในการใช้ AI เพื่อปรับปรุงระบบการศึกษา การวิจัยนี้อาจครอบคลุมตั้งแต่การทดลองใช้เครื่องมือ AI ในการเรียนการสอน ไปจนถึงการวิเคราะห์ผลกระทบของ AI ต่อคุณภาพการศึกษา

การดำเนินงานดังกล่าวสามารถช่วยให้ศึกษานิเทศก์พัฒนาวิธีการนิเทศที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การนำข้อมูลเชิงลึกจาก AI มาปรับกระบวนการนิเทศให้ตอบสนองต่อความต้องการของครูและผู้เรียนได้ตรงจุด นอกจากนี้ การวิจัยในด้านจริยธรรมของการใช้ AI เช่น การปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลและความเป็นธรรมในการใช้เทคโนโลยี ก็เป็นสิ่งที่สำคัญที่ต้องให้ความสนใจ

5.5 การพัฒนากระบวนการนิเทศแบบผสมผสาน (Blended Supervision) ในยุค AI กระบวนการนิเทศที่มีประสิทธิภาพควรผสมผสานระหว่างการใช้เทคโนโลยีและการมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง ศึกษานิเทศก์สามารถใช้ AI ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนการสอนของครู เช่น การติดตามผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนหรือการระบุปัญหาที่ครูประสบในกระบวนการสอน

อย่างไรก็ตาม การลงพื้นที่เพื่อพูดคุยและสร้างความสัมพันธ์กับครูยังคงมีความสำคัญ เนื่องจากช่วยสร้างความไว้วางใจและความมั่นใจในกระบวนการนิเทศ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีควรเสริมสร้างประสิทธิภาพ ไม่ใช่แทนที่การสนับสนุนเชิงมนุษย์

การปรับตัวในยุค AI ไม่เพียงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับศึกษานิเทศก์ แต่ยังเป็นโอกาสในการยกระดับบทบาทของตนในระบบการศึกษา ด้วยการพัฒนาความรู้ การสร้างเครือข่าย การจัดอบรม และการวิจัยอย่างต่อเนื่อง ศึกษานิเทศก์สามารถช่วยให้ครูและผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากเทคโนโลยี AI ในยุคดิจิทัลนี้

การเสริมสร้างศักยภาพครูผ่านการนิเทศด้วย AI

การเสริมสร้างศักยภาพครูในยุคของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้ก้าวสู่มิติใหม่ที่น่าสนใจและเฉพาะเจาะจงมากขึ้น AI ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการนิเทศ และเสริมสร้างความสามารถของครูให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและระบบการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น บทบาทของ AI ในการนิเทศสามารถจำแนกออกเป็นหลายมิติ ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลการสอนด้วย AI เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีศักยภาพสูงในการจัดการและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการสอนและผลการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น การวิเคราะห์ผลการสอบ คะแนนเชิงแนวโน้ม หรือรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน การรวบรวมข้อมูลเหล่านี้ช่วยให้ศึกษานิเทศก์สามารถระบุจุดแข็งและจุดอ่อนของครูในกระบวนการสอนได้อย่างแม่นยำ

ตัวอย่างเช่น ระบบ AI สามารถวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในชั้นเรียน แล้วแจ้งเตือนว่าครูบางคนอาจต้องการการปรับปรุงหรือพัฒนาในเรื่องใด เช่น การออกแบบกิจกรรมที่กระตุ้นการเรียนรู้ หรือการจัดการนักเรียนกลุ่มพิเศษ การนำข้อมูลนี้มาใช้ช่วยเพิ่มความแม่นยำในการนิเทศ และช่วยให้ศึกษานิเทศก์สามารถจัดการกับปัญหาได้อย่างตรงจุด

นอกจากนี้ AI ยังช่วยลดเวลาในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ซับซ้อน ทำให้ศึกษานิเทศก์มีเวลาเพิ่มขึ้นในการพัฒนาครูและสร้างกลยุทธ์การสอนที่มีคุณภาพ

6.2 การให้คำแนะนำแบบเฉพาะบุคคล (Personalized Coaching) AI ช่วยให้ศึกษานิเทศก์สามารถให้คำแนะนำเฉพาะบุคคลแก่ครูแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยี AI เช่น Chatbots หรือ ระบบวิเคราะห์ความต้องการเฉพาะบุคคล สามารถช่วยวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างคำแนะนำที่เหมาะสมสำหรับครูแต่ละคน เช่น หากครูมีปัญหาในการจัดการห้องเรียน AI อาจเสนอแนวทางการปรับปรุง เช่น การใช้เทคนิคทางจิตวิทยา หรือ กิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน นอกจากนี้ AI ยังช่วยลดความซับซ้อนของกระบวนการให้คำปรึกษา โดยการสร้างรายงานที่เข้าใจง่ายเกี่ยวกับจุดที่ต้องปรับปรุง และ

วิธีการที่ครูสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง การให้คำแนะนำในลักษณะนี้ช่วยเสริมความมั่นใจให้ครู และกระตุ้นให้ครูปรับปรุงทักษะอย่างต่อเนื่อง

6.3 การพัฒนาแบบจำลองการเรียนรู้และสถานการณ์จำลอง (Simulation-Based Learning) หนึ่งในประโยชน์ที่สำคัญของ AI คือการสร้างแบบจำลองการเรียนรู้ที่ช่วยให้ครูฝึกทักษะการสอนในสถานการณ์จำลอง เช่น การจัดการกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม การใช้ AI ในการปรับเหมาะสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เสมือนจริงให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน (Bailenson, J. N., 2022) การออกแบบการสอนที่เน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ หรือการสื่อสารกับผู้ปกครองในกรณีที่ซับซ้อน สถานการณ์จำลองเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสบการณ์ให้กับครู แต่ยังช่วยให้ศึกษานิเทศก์สามารถประเมินและให้คำแนะนำที่ตรงจุดได้มากขึ้น ตัวอย่างเช่น AI สามารถจำลองห้องเรียนเสมือนที่มีนักเรียนหลากหลายรูปแบบ โดยครูสามารถทดลองใช้เทคนิคการสอนใหม่ ๆ และรับคำแนะนำในทันทีผ่านระบบ AI เทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในสถานการณ์จริง และเพิ่มโอกาสให้ครูได้ทดลองสิ่งใหม่ ๆ โดยไม่ต้องกังวลถึงผลกระทบต่อการเรียนการสอนในชีวิตจริง

6.4 การสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของครู AI ยังมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้ครูสามารถพัฒนาตนเองได้ตลอดเวลา เช่น การนำ AI มาใช้ในระบบ Microlearning ซึ่งช่วยให้ครูสามารถเข้าถึงเนื้อหาเฉพาะทางในช่วงเวลาสั้น ๆ ที่เหมาะสมกับความต้องการของตนเอง การจัดการเรียนรู้นี้ช่วยให้ครูพัฒนาทักษะและความรู้ใหม่ ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง ระบบ AI ยังสามารถช่วยศึกษานิเทศก์ติดตามความก้าวหน้าของครูแต่ละคน เช่น การตรวจสอบว่าครูได้ผ่านการอบรมหรือพัฒนาทักษะในด้านใดบ้าง และยังมีจุดที่ต้องพัฒนาต่อไปในอนาคตอย่างไร การสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและเชื่อมโยงในลักษณะนี้ ช่วยเสริมความแข็งแกร่งให้กับบทบาทของครูในระบบการศึกษา

6.5 การส่งเสริมการประยุกต์ใช้ AI ในกระบวนการสอน อีกหนึ่งบทบาทสำคัญของศึกษานิเทศก์ในยุค AI คือการสนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยี AI ไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการสอน เช่น การใช้ระบบแนะนำเนื้อหา (Recommendation Systems) ในการเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียน หรือการใช้โปรแกรมช่วยสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความสนใจของนักเรียน ศึกษานิเทศก์สามารถช่วยแนะนำเครื่องมือและแอปพลิเคชันที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและนักเรียน เช่น การใช้ AI ช่วยตรวจสอบพฤติกรรม การเรียนรู้ของนักเรียนผ่านระบบออนไลน์ หรือการออกแบบแผนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

6.6 ความสำคัญของการสร้างสมดุลระหว่าง AI และความสัมพันธ์เชิงมนุษย์ แม้ว่า AI จะมีศักยภาพสูงในการเสริมสร้างศักยภาพของครู แต่ความสัมพันธ์เชิงมนุษย์ระหว่างศึกษานิเทศก์และครูยังคงมีความสำคัญ การสนับสนุนและให้คำแนะนำจากศึกษานิเทศก์ในลักษณะของการพบปะหรือพูดคุยโดยตรง ช่วยสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือที่ีระหว่าง

กัน AI ควรถูกใช้เป็นเครื่องมือเสริม ไม่ใช่สิ่งทดแทนการปฏิสัมพันธ์โดยตรง การใช้งานที่สมดุลระหว่างเทคโนโลยีและความสัมพันธ์ส่วนบุคคลจะช่วยให้การนิเทศมีประสิทธิภาพและครูสามารถพัฒนาตนเองได้ในทุกมิติ

ดังนั้น AI จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการนิเทศครู โดยสามารถวิเคราะห์ข้อมูล ให้คำแนะนำเฉพาะบุคคล สร้างสถานการณ์จำลอง และสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การใช้งาน AI ควรควบคู่ไปกับการสนับสนุนทางมนุษย์ เพื่อให้เกิดความสมดุล และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างศึกษานิเทศก์และครู การผสมผสานเทคโนโลยีและการนิเทศแบบดั้งเดิมอย่างลงตัวจะช่วยเสริมศักยภาพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดในยุคดิจิทัลนี้

สรุป

บทบาทของศึกษานิเทศก์ในยุคปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่กำลังเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาในทุกมิติ ศึกษานิเทศก์ซึ่งเคยเน้นบทบาทในด้านการประเมินผลและติดตามการเรียนการสอน ต้องพัฒนาไปเป็น “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” ที่สามารถใช้ AI เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาคุณภาพครูและการเรียนการสอนได้อย่างยั่งยืน AI ช่วยให้ศึกษานิเทศก์มีเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างแม่นยำ เช่น การประเมินศักยภาพครูแบบเฉพาะบุคคล การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และการสนับสนุนครูในรูปแบบที่ตรงกับบริบทของนักเรียนหรือโรงเรียน อีกทั้งยังช่วยลดความซับซ้อนของกระบวนการนิเทศ เช่น การจัดการข้อมูล การสร้างแบบจำลองสถานการณ์สำหรับครู และการติดตามผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้

อย่างไรก็ตาม การนำ AI มาใช้ในระบบการศึกษายังมีข้อจำกัด เช่น การเข้าถึงเทคโนโลยีที่ไม่เท่าเทียมในพื้นที่ห่างไกล การขาดทักษะดิจิทัลของครูบางส่วน และการพึ่งพาเทคโนโลยีมากเกินไป ซึ่งอาจลดความสำคัญของปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ศึกษานิเทศก์จึงต้องปรับตัวโดยเรียนรู้เทคโนโลยี AI อย่างลึกซึ้ง สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับครู และผสมผสานการนิเทศแบบดั้งเดิมเข้ากับเทคโนโลยีอย่างสมดุล

การปรับตัวของศึกษานิเทศก์ในยุค AI เป็นสิ่งจำเป็นต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยการผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีและความสัมพันธ์เชิงมนุษย์จะช่วยสร้างสมดุลและเสริมสร้างศักยภาพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาศักยภาพศึกษานิเทศก์ ควรจัดอบรมเชิงลึกเกี่ยวกับการใช้ AI เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย Learning Analytics และการออกแบบแผนการสอนที่ใช้ AI เป็นเครื่องมือสนับสนุน และ สนับสนุนการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลและเทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น การใช้แพลตฟอร์ม AR และ VR เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

2. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ส่งเสริมการจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สำหรับครูและศึกษานิเทศก์ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับ AI และ ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Google Workspace หรือ Microsoft Teams เพื่อเชื่อมโยงครูและศึกษานิเทศก์ในพื้นที่ห่างไกล

3. การพัฒนาครูแบบเฉพาะบุคคล ใช้ AI ในการติดตามและประเมินความก้าวหน้าของครู พร้อมออกแบบแผนการพัฒนาที่ตอบสนองต่อจุดแข็งและจุดอ่อนของครูแต่ละคน รวมถึงสร้างสถานการณ์จำลองที่สมจริงให้ครูฝึกปฏิบัติ เช่น การจัดการชั้นเรียน การสอนเชิงปฏิบัติ และการแก้ปัญหาในสถานการณ์ซับซ้อน

4. การผสมผสานการนิเทศแบบดั้งเดิมและ AI โดยศึกษานิเทศก์ควรลงพื้นที่เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจระหว่างครูและนักเรียน พร้อมใช้ข้อมูลจาก AI เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและแนะนำเชิงลึก รวมถึงใช้ AI เป็นเครื่องมือเสริมในการนิเทศ เช่น การสร้างรายงานผลการเรียนรู้ การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ และการเสนอแนวทางปรับปรุงที่แม่นยำ

5. การส่งเสริมจริยธรรมในการใช้ AI โดยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับข้อจำกัดและผลกระทบของ AI เช่น ความเป็นส่วนตัวของข้อมูลและความเท่าเทียมในการประเมินผล พร้อมทั้งพัฒนานโยบายการใช้ AI อย่างมีความรับผิดชอบ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของครูและนักเรียนเป็นสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2567. (2568). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 142 ตอนพิเศษ 7 ง. หน้า 27-29.

ถาวร อารีศิลป์. (2566). บทสัมภาษณ์โดย Starfish Academy. แชนแนลคิดศึกษานิเทศก์ยุคใหม่ คิด อย่างไร ถึงก้าวทันโลก. เรียกใช้เมื่อ 30 ธันวาคม 2567 จาก <https://www.starfishlabz.com/>

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน). (2567). การใช้ AI ในระบบการศึกษา: โอกาสและความท้าทายที่มหาวิทยาลัยกำลังเผชิญ. เรียกใช้เมื่อ 3 มกราคม 2568 จาก <https://www.bangkokbankinnohub.com/>.

พระเฉลย อัมทัต และคณะ. (2567). ปัญญาประดิษฐ์: การเรียนการสอนแบบ Active Learning ด้วย คุณธรรมของผู้สอนในสถาบันการศึกษาของไทย. วารสาร มจร. ทรัพยากรมนุษย์ปริทรรศน์, 8(1), 311.

พิสิฐ เทพไกรวัล. (2564). บทบาทของครูกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. วารสารวิทยาลัยบัณฑิต เอเชีย, 11(4), 16.

- พัสฎาพรห์ คำจันทร์. (2565). อนาคตภาพการนิเทศการศึกษา สำหรับศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในทศวรรษหน้า: กรณีสาระเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ). ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มณิรัตน์ เย็นสวัสดิ์. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครูระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น. วารสารชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครู, 1(2), 169-193.
- โรงเรียนเทศบาลวัดเสมาเมือง. (2567). กิจกรรม นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ AI โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช. เรียกใช้เมื่อ 3 มกราคม 2568 จาก <https://tsm.ac.th/>.
- วราพินท์ ขาววิวัฒน์. (2565). แนวทางการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิชญ์โลก เขต 2. การค้นคว้าอิสระเสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.
- สมยศ คำนั่งผล, จิรศักดิ์ สุรงค์พิพรรณ และ ทนง ทองภูเบศร์. (2567). การส่งเสริมอัตลักษณ์ผู้เรียนด้วยการนิเทศการศึกษา. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 6(1), 260.
- สุพัตรา ปากดี, และ ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล. (2024). แนวทางการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 4(6), 565.
- อนุสรณ์ หงษ์ขุนทด. (2567). การพัฒนาการเรียนรู้ในยุค AI: มุมมองใหม่ผ่าน Bloom's Taxonomy. เข้าถึงได้ จาก: https://krukob.com/web/ai-5/?utm_source=chatgpt.com
- อารมณ ฉนวนจิตร. (2551). การนิเทศการสอน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เอกชัย อ้ายมาน, กรรณิการ์ นารี, และ สุวดี อุปินใจ. (2565). ศึกษาานิเทศยุคใหม่ : การปรับตัวต่อความท้าทายในโลกที่เปลี่ยนแปลง. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 10(39), 5.
- Bailenson, J. N. (2022). VR for education: Promises and challenges. Educational Psychologist. 57(3), 198-212.
- Ethan Castro, Saurabh Sinha, and Catherine Moran. (2023). How Artificial Intelligence Can Personalize Education Instructors can leverage AI

to help students learn better. Accessed December 18, 2023 .
<https://spectrum.ieee.org/how-ai-can-personalize-education>.

- Roshanaei, M., Olivares, H., & Lopez. (2023). Harnessing AI to Foster Equity in Education: Opportunities, Challenges, and Emerging Strategies. *Journal of Intelligent Learning Systems and Applications*, 15(4), 123-143.
- Touretzky, D., Gardner-McCune, C., Martin, F., & Seehorn, D. (2019). Envisioning AI for K-12: What should every child know about AI? *Proceedings of the AAAI Conference on Artificial Intelligence*, 33(1), 9795-9799.
- VanLehn, K. (2011). The relative effectiveness of human tutoring, intelligent tutoring systems, and other tutoring systems. *Educational Psychologist*, 46(4), 197-221.

การจัดการเรียนรู้แบบใหม่โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
เพื่อส่งเสริมการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์*

INNOVATIVE COMMUNITY-BASED LEARNING MANAGEMENT
TO PROMOTE CREATIVE DANCE PERFORMANCES

จิตสุวัฒน์ สำราญรัตน์¹, วรณวิภา มัธยมนันท์² และ วิไลวรรณ ไชยลังการ³

Jitsupawat Samranrat¹, Wanwipa Mattayomnant², and Wilaiwan Chailangkan³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹⁻³Phetchaburi Rajabhat University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: Dramatic_2525@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบใหม่โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ พร้อมนำเสนอแนวคิด วิธีการ และแนวทางในการจัดการเรียนรู้แบบใหม่โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ในรูปแบบต่างๆ ผ่านมุมมองตามแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และแนวคิดเกี่ยวกับการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการจัดการเรียนรู้แบบใหม่โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบใหม่โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์เป็นการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทย เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการเนื้อหาให้เชื่อมโยงกับชุมชนโดยใช้การปฏิบัติงานด้วยการลงมือปฏิบัติจริงในชุมชน สร้างความรู้จากการร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรม มีครูเป็นผู้ฝึกสอนและอำนวยความสะดวกโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการใช้นวัตกรรมสื่อการสอน สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ภายใต้การเรียนรู้จากประสบการณ์และเล่าเรื่องจากชุมชน เพื่อให้ผู้ชมเห็นถึงคุณค่าความงามของประเพณี สถานที่ หรือแหล่งสำคัญของชุมชนได้เป็นอย่างดี โดยใช้แนวคิดการสร้างสรรคในรูปแบบเล่าเรื่องเกี่ยวกับประเพณีต่างๆ เป็นองค์ความรู้เชิงนาฏศิลป์ในการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ตามจินตนาการของผู้สร้างสรรค์

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบใหม่, การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน, การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์

* Received 11 January 2025; Revised 20 February 2025; Accepted 10 January 2025

Abstract

This academic article aims to study the new learning management using the community as a base to promote creative dance performances. It also presents concepts, methods and guidelines for the new learning management using the community as a base to promote creative dance performances in various forms through the perspectives of concepts and theories on new learning management, concepts and theories on community-based learning management, and concepts on creative dance performances as important guidelines for the new learning management using the community as a base to promote creative dance performances that are appropriate for the rapidly changing situations in the current era.

The study found that the new learning management using the community as a base to promote creative dance performances is the creation of Thai dance. It is a learning management that can integrate content to connect with the community by using hands-on practice in the community. It creates knowledge from cooperation in solving problems. It focuses on learners creating innovations. The teacher is a trainer and facilitator who focuses on learners. It uses innovative teaching media. It can learn anywhere, anytime. It is based on experiential learning and storytelling from the community. To enable viewers to see the beauty of traditions, places or important places of the community as well as possible by using creative concepts in the form of storytelling about various traditions as knowledge of performing arts in creative performing arts according to the imagination of the creators.

Keyword: New Learning Management, Community-Based Learning Management, Creative Dance Performance

บทนำ

นาฏศิลป์ไทยนั้นถือเป็นศาสตร์และศิลป์ที่เป็นเอกลักษณ์ที่อยู่คู่กับคนไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณเป็นการแสดงที่แสดงถึงวัฒนธรรมของคนไทยที่ในสมัยก่อนแสดงในงานมหรสพหรืองานรื่นเริงต่าง ๆ ทั้งในราชสำนักและเป็นมหรสพในเทศกาลเฉลิมฉลองตามประเพณี ซึ่งในปัจจุบันก็ได้มีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นวิชาเฉพาะทางด้านนาฏศิลป์ไทย มีการสอนทั้งในทางปฏิบัติและในทางทฤษฎี แต่เยาวชนในปัจจุบันให้ความสนใจในศาสตร์แขนงอื่นมากกว่า

เนื่องจากผู้ที่เรียนนาฏศิลป์ไทยจะต้องมีความอดทนและมีใจรักที่อยากจะเรียนและศึกษาจริง ๆ เท่านั้นจึงจะสามารถเรียนไหว เพราะการเรียนนาฏศิลป์นั้นการเรียนรำจะค่อนข้างยากและน่าเบื่อ การรำจะรำช้าและยาก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการจัดการเรียนการสอนให้มีความน่าสนใจโดยการนำกิจกรรมนันทนาการเข้ามามีส่วนร่วมด้านการเรียนการสอน เช่น การนำเกมการเล่นหรือกิจกรรมต่าง ๆ เข้ามาบูรณาการกับเนื้อหาในวิชานาฏศิลป์ไทยโดยเลือกให้เหมาะสมกับวัยของเด็กประถมที่มีความสดใสร่าเริงพร้อมที่จะได้รับความรู้ใหม่ ๆ และเนื้อหาอื่น ๆ การทำเช่นนี้จะช่วยให้นักเรียนมีความสนใจและอยากที่จะเรียนรู้มากขึ้นและยังได้รับประโยชน์ในหลายๆ ด้าน ดังนี้ 1) ด้านร่างกาย คือ ร่างกายได้ฝึกการเคลื่อนไหว และฝึกบุคลิกภาพ 2) ด้านอารมณ์และจิตใจ คือ ฝึกความทำให้เป็นคนมีอารมณ์ร่าเริงและกล้าแสดงออก 3) ด้านสติปัญญา คือ ได้รับความรู้และฝึกเป็นคนช่างสังเกต 4) ด้านสังคม คือ ฝึกการทำงานกับคนหมู่มากและความสามัคคีในหมู่คณะ ประโยชน์ที่ได้รับเหล่านี้นักเรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ทั้งหมด (กุลกานต์ โพธิ์ปัญญา, 2561)

ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนจำเป็นจะต้องจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกชั้นเรียนสามารถบูรณาการเนื้อหาให้เชื่อมโยงกับชุมชนโดยใช้การปฏิบัติงานด้วยการลงมือปฏิบัติจริงในชุมชน ซึ่งการพัฒนาศักยภาพของคนถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มุ่งสู่ความก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน คนไทยให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และใช้ความรู้เป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถใช้ความรู้จัดการตนเองได้ เพิ่มมากขึ้น แต่ในทางกลับกัน แบบแผนการจัดการศึกษาโดยสถานศึกษาได้แยกคนออกจากชุมชน สังคม วัฒนธรรมจิตวิญญาณของความเป็นท้องถิ่นจนลืมหักเหว้า วิถีชีวิตและความเป็นตัวตนเกือบสิ้นเชิง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานหรือการศึกษาฐานชุมชนเปลี่ยนแปลงทัศนคติจากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิมไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ที่เป็นการเรียนรู้เพื่อชีวิต สามารถนำทักษะที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ (กัญญาณัฐ สิมสวัสดิ์, 2565)

สำหรับการจัดการเรียนรู้แบบใหม่โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์เป็นการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทย เป็นการจัดการเรียนรู้ในลักษณะการสร้างสรรค์เชิงเล่าเรื่องสามารถสื่อความเข้าใจผู้ชมให้เกิดความตระหนักรู้ในคุณค่าความงามของประเพณีสถานที่ หรือแหล่งสำคัญได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นในลักษณะดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ชม จึงควรมีการศึกษาแนวคิดการสร้างสรรครูปแบบเล่าเรื่องเกี่ยวกับประเพณี อาทิ สงกรานต์ ลอยกระทง เป็นองค์ความรู้เชิงนาฏศิลป์ที่น่าสนใจต่อไป (คณะศิลปะนาฏดุริยางค, 2565) ซึ่งการสร้างสรรคทางนาฏศิลป์ นี่เป็นการค้นคว้าข้อมูล เพื่อนำมาพัฒนาจนเกิดองค์ความรู้ใหม่ด้วยการสร้างสรรค์ผลงานจากองค์ความรู้เดิม ผลงานการค้นคว้าวิจัยไม่ได้ปรากฏเพียงรูปแบบของงานวิจัยที่เป็นเอกสารทางวิชาการเท่านั้น หากแต่ยังสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ในรูปแบบศิลปะการแสดง การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ นิพนธ์เป็น

กระบวนการหนึ่งที่เกิดจากศึกษา ค้นคว้าวิเคราะห์ข้อมูล โดยผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ตามระเบียบวิธีวิจัยทางนาฏศิลป์ ผลงานดังกล่าวเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ประสบการณ์และการเรียนรู้ทางนาฏศิลป์ สร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมตามรูปแบบของพื้นที่ศึกษาวิจัย (นวลรวิ จันทรลุน, 2560)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบใหม่โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์เป็นการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทย เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรม และการวิจัยด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ใช้นวัตกรรมสื่อการสอน สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา มีการประเมินผลและวัดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และความเข้าใจเชิงลึกในการแก้ปัญหา ประเมินการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกชั้นเรียน ที่สามารถบูรณาการเนื้อหาให้เชื่อมโยงกับชุมชนโดยใช้การปฏิบัติงานด้วยการลงมือปฏิบัติจริงในชุมชน ภายใต้การเรียนรู้จากประสบการณ์และเล่าเรื่องให้ผู้ชมเกิดความตระหนักรู้ในคุณค่าความงามของประเพณี สถานที่ หรือแหล่งสำคัญของชุมชน โดยใช้แนวคิดการสร้างสรรค์ในรูปแบบเล่าเรื่องเกี่ยวกับประเพณีเป็นองค์ความรู้เชิงนาฏศิลป์ที่น่าสนใจ ร่วมกับการคิดค้นคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ท่ารำ รวมทั้งองค์ประกอบสำคัญอื่นๆ ในการสร้างสรรค์การแสดง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และแนวคิดเกี่ยวกับการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ โดยผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นแนวทางสำคัญในการจัดการเรียนรู้แบบใหม่โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบใหม่

การจัดการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะคนยุคใหม่ ภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21 ให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม พลเมืองที่เข้มแข็ง และมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ต้องมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ตั้งแต่หลักสูตรต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับผลลัพธ์คุณลักษณะของผู้เรียนยุคใหม่ที่เปลี่ยนไปตามสภาพสังคม มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรม และการวิจัยด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันของประเทศ ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูต้องเปลี่ยนจากครูสอน เป็นผู้ฝึกสอน (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้ลงมือปฏิบัติและรู้วิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีการใช้วิธีการสอนแบบใหม่ ๆ ที่สามารถตอบสนองการเรียนรายบุคคล คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านสื่อการสอน มีการใช้นวัตกรรมสื่อการสอน

สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ได้แก่ E-Learning ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองได้ง่ายผ่านทางแอปพลิเคชัน หรือ E-book คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) มัลติมีเดีย การประชุมทางไกล ชุดการสอน วัสดุทัศนแบบมีปฏิสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และในการประเมินผลผู้เรียน ควรประเมินจากความเข้าใจ โดยวัดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และความเข้าใจเชิงลึกในการแก้ปัญหา ประเมินการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ เพื่อผลลัพธ์คุณลักษณะคนยุคใหม่ (อรทัย รุ่งวชิรา และคณะ, 2564)

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบใหม่ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรม และการวิจัยด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ครูต้องเปลี่ยนจากครูสอนเป็นผู้ฝึกสอน (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ใช้นวัตกรรมสื่อการสอน สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ได้แก่ E-Learning การประเมินผลผู้เรียน ควรประเมินจากความเข้าใจ วัดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และความเข้าใจเชิงลึกในการแก้ปัญหา ประเมินการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีฐานรากมาจากทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) โดยมีเงื่อนไขการเรียนรู้ คือ การเรียนรู้เป็นกระบวนการลงมือกระทำ (Active Process) ที่เกิดขึ้นในแต่ละบุคคล ความรู้ต่าง ๆ จะถูกสร้างด้วยตัวผู้เรียนเอง โดยใช้ข้อมูลที่ได้รับมาใหม่ร่วมกับข้อมูลหรือความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งประสบการณ์เดิมมาสร้างความหมายในการเรียนรู้ของตนเอง ประสบการณ์ของผู้เรียนจะถูกนำมาเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ และจะมีผลโดยตรงต่อการสร้างความรู้ใหม่ แนวคิดใหม่หรือการเรียนรู้ที่ตนเอง กระบวนการเรียนรู้จึงมักเป็นลักษณะที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากการร่วมมือกันแก้ปัญหา โดยมีหลักการพื้นฐานสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ (สุมาลี ชัยเจริญ, 2557)

1. สถานการณ์ปัญหา (Problem Based) มาจากพื้นฐานของ Cognitive Constructivism ของเพียเจต์ที่เชื่อว่า ถ้าผู้เรียนได้รับการกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา หรือที่เรียกว่า เกิดการเสียสมดุลทางปัญญา ผู้เรียนต้องพยายามปรับโครงสร้างทางปัญญาหรือสกีมา (Schema) ให้เข้าสู่ภาวะสมดุล โดยการดูดซึมหรือการปรับโครงสร้างทางปัญญาสามารถที่จะสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาได้หรือเกิดการเรียนรู้ที่ตนเอง ภายใต้อุปสรรคของการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น สถานการณ์ปัญหาจะเป็นเสมือนประตูที่นำผู้เรียนเข้าสู่เนื้อหา

2. แหล่งเรียนรู้ (Resource) เป็นที่รวบรวมข้อมูลเนื้อหาสารสนเทศที่ผู้เรียนใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ เช่น ชุมชนการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ธรรมชาติ แหล่งสารสนเทศ เป็นต้น

3. ฐานการช่วยเหลือ (Scaffolding) ซึ่งจะสนับสนุนผู้เรียนในการแก้ปัญหาหรือการเรียนรู้ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติการกิจการเรียนรู้ให้สำเร็จด้วยตัวเองได้ หรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความพยายามในการเรียนรู้ โดยอาจเป็นคำแนะนำ แนวทาง ตลอดจนกลยุทธ์ต่างๆ ในการแก้ปัญหา หรือปฏิบัติการกิจการเรียนรู้ รวมทั้งกระบวนการคิด เป็นต้น

4. การโค้ช (Coaching) เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ โดยเปลี่ยนบทบาทของครูจากหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้หรือบอกความรู้มาเป็น “ผู้ชี้แนะ” ที่ต้องให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำแก่ผู้เรียน ซึ่งมุ่งเน้นการให้ความรู้ในเชิงพุทธิปัญญา หรือการให้รู้คิด และการสร้างปัญญา

5. การร่วมมือกันแก้ปัญหา (Collaboration) เป็นอีกรูปแบบประกอบหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่นเพื่อขยายมุมมองให้แก่ตนเอง การร่วมมือกันแก้ปัญหาจะสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการคิดไตร่ตรอง เป็นการเปิดโอกาสให้ทั้งผู้เรียน ผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญ ได้สนทนาแสดงความคิดเห็นของตนเองกับผู้อื่น นอกจากนี้ยังเป็นส่วนสำคัญในการป้องกันและปรับโน้มนาสถานการณ์ที่คลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นในขณะที่เรียนรู้

นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานยังอยู่ภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) โดย David Kolb กำหนดไว้ 4 ขั้นตอน คือ (Bedri & Dowling, 2017: 4)

1. การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ (Concrete Experience: CE) Kolb เชื่อว่า การเรียนรู้ที่แท้จริงจะเริ่มขึ้นเมื่อผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้สัมผัส “ธรรมชาติที่แท้จริงขององค์ความรู้นั้น” เช่น การเรียนการสอนในห้องเรียน การศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การอ่านหนังสือ การทดลอง การพูดคุยและการประชุม เป็นต้น

2. การสะท้อนการเรียนรู้/ทบทวนการเรียนรู้ (Reflective Observation: RO) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะมีการสะท้อนคิด (Reflection) กระบวนการเรียนรู้จะต้องมีการจัดสรรเวลาให้ขั้นตอนนี้อย่างเหมาะสมเนื่องจากเป็นธรรมชาติของผู้เรียนที่จะต้องมีการสะท้อนคิดอยู่ตลอดเวลา เช่น การเขียนสรุปสิ่งที่เรียนรู้การบันทึกการเรียนรู้ การทำการบ้าน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน (Dialogue/Discussion)

3. การสรุปองค์ความรู้ (Abstract Conceptualization: AC) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจัดวางองค์ความรู้ใหม่ผสมผสานกับองค์ความรู้เก่าด้วยตนเอง เช่น การเขียนแผนภาพมโนทัศน์ (Mind Mapping) การสรุปการเรียนรู้ออกมาเป็นรูปแบบหรือกรอบความคิด การนำเสนอผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

4. การประยุกต์ใช้ความรู้ (Active Experimentation: AE) ผู้เรียนจะลงมือปฏิบัติอีกครั้งเพื่อพิสูจน์การเรียนรู้ของตนเองว่าเข้าใจได้ถูกต้องหรือไม่ เพื่อรวบรวมสิ่งที่เรียนรู้ที่ถูกต้องหรือสิ่งที่ควรปรับปรุงสำหรับดำเนินการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 1 ต่อไป

กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีหลายรูปแบบเป็นการผสมผสานทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ ซึ่ง Melaville, Berg & Blank (2015) ได้สรุปกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ไว้ 6 กลยุทธ์ ดังนี้

1. การให้บริการชุมชนเชิงวิชาการ (Academically Based Community Service : ABCS) จะเชื่อมต่อภารกิจด้านการศึกษาของสถานศึกษากับชุมชนที่ล้อมรอบ ทั้งสถาบันอุดมศึกษาและโรงเรียนของ รัฐจะถูกออกแบบมาเพื่อมุ่งเน้นในการฟื้นฟูชุมชน หลักการสำคัญของการให้บริการชุมชนเชิงวิชาการ คือ การร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความเป็นพลเมืองในสังคม ประชาธิปไตยโดยการให้บริการแก่ชุมชนรูปแบบนี้เริ่มต้นจากความต้องการของชุมชน กระบวนการเรียนรู้ การวิจัย และการดำเนินการต่าง ๆ ในวันที่มีการเรียนการสอนตามปกติและหลังเลิกเรียน

2. การศึกษาความเป็นพลเมือง (Civic Education) มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมความเป็นพลเมืองที่มีพลังและรับผิดชอบ สนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยให้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ทางวิชาการของผู้เรียนกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งมีความสำคัญต่อประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ มีหลักการสำคัญคือ

- 2.1) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในบทบาทของพลเมืองอย่างชัดเจน
- 2.2) สะท้อนถึงเจตนาและความพยายามมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ของความเป็นพลเมือง
- 2.3) ให้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ในห้องเรียนและการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 2.4) เน้นแนวคิดที่จำเป็นต่อระบอบประชาธิปไตย และ
- 2.5) ช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างแนวความคิดประชาธิปไตยกับชีวิตของตนเอง

3. การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Education) เป็นการใช้ประโยชน์จากความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียนในประเด็นที่เกี่ยวกับโลกธรรมชาติและความสัมพันธ์ทางสังคม โดยใช้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชนเป็นกรอบให้ผู้เรียนสร้างการเรียนรู้ของตนเองกลยุทธ์นี้ไม่ได้มุ่งเน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมเป็นหลักแต่จะใช้สิ่งแวดล้อมสร้างความสนใจของผู้เรียนก่อน โดยมีหลักการสำคัญ คือ จะต้องสอนแนวคิดทางนิเวศวิทยาที่สำคัญและความสัมพันธ์ในระบบนิเวศ เสริมสร้างความรู้ที่ลุ่มลึกเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ให้ผู้เรียนลงพื้นที่จริงเพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมในชุมชนอย่างเหมาะสม เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมส่วนบุคคลในเชิงบวกฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์และการสืบเสาะเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติรวมทั้งปลูกฝังทักษะความเป็นพลเมืองในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาชุมชน

4. การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน (Place-Based Learning) หรือ “การเรียนรู้เชิงประสบการณ์” จะใช้ประวัติศาสตร์สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เป็นบริบทในการเรียนรู้การทำงานของผู้เรียนตามความต้องการและความสนใจ

ของสมาชิกชุมชน โดยชุมชนทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลและให้ความร่วมมือในทุก ๆ ด้าน โรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการทำงาน เพื่อทำให้ท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้การทำงานและการใช้ชีวิตที่ดีโดยชุมชนมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาให้กับผู้เรียนมีการเรียนรู้และทำงานร่วมกันระหว่างผู้เรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียนและคนในชุมชน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนของผู้เรียน โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย

5. การเรียนรู้โดยการบริการ (Service Learning) เป็นการบูรณาการระหว่าง การให้บริการชุมชน กับการศึกษาเนื้อหาสาระตามหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อประชาสังคมและชุมชน กิจกรรมการให้บริการที่ผู้เรียนกำหนดขึ้นต้องตอบสนองความต้องการของชุมชน และเชื่อมโยงกับเป้าหมายของการเรียนรู้ตามหลักสูตรโดยมีหลักการสำคัญคือ

5.1) เป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการที่มีเป้าหมายด้านความรู้ความ สามารถทักษะที่ชัดเจน

5.2) การบริการตอบสนองความต้องการของชุมชนที่แท้จริง มีช่วงเวลากิจการปฏิบัติอย่างเหมาะสม เกิดประโยชน์ทั้งต่อผู้เรียนและชุมชน

5.3) มีการร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก โดยผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดมีส่วนร่วมในการวางแผนการให้บริการและทุกฝ่ายได้รับประโยชน์ร่วมกัน

5.4) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ และดำเนินการในตามภาระงานที่ได้รับมอบหมาย

5.5) การสะท้อนคิด ซึ่งเกิดขึ้นก่อน ระหว่าง และหลังการเรียนรู้ และ

5.6) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้โดยมี เป้าหมายเพื่อวัดความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตน

6. การเรียนรู้โดยการใช้การทำงานเป็นฐาน (Work-Based Learning) เป็นกลยุทธ์ที่จะช่วยให้ผู้เรียนใช้เวลาอยู่กับผู้ที่มีประสบการณ์เพื่อขอคำปรึกษา หรือการให้ข้อมูลเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพ และซึมซับแบบอย่างที่ดีจากผู้มีประสบการณ์

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน คือ การเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการลงมือกระทำ (Active Process) โดยใช้ข้อมูลที่ได้รับมาใหม่ร่วมกับข้อมูลหรือความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งประสบการณ์เดิมมาสร้างความหมายในการเรียนรู้ของตนเอง ประสบการณ์ของผู้เรียนจะถูกนำมาเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ และจะมีผลโดยตรงต่อการสร้างความรู้ใหม่ แนวคิดใหม่หรือการเรียนรู้ขึ้นเอง เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากการร่วมมือกันแก้ปัญหาภายใต้การเรียนรู้จากประสบการณ์ ได้แก่ 1. การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น การเรียนการสอนในห้องเรียน การศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน การอ่านหนังสือ การทดลอง การพูดคุย และการประชุม 2. การสะท้อนการเรียนรู้/ทบทวนการเรียนรู้ เช่น การเขียนสรุปสิ่งที่เรียนรู้ การบันทึกการเรียนรู้ การทำการบ้าน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน 3. การสรุปองค์ความรู้ เช่น การเขียนแผนภาพโน้ตส์ (Mind Mapping) การสรุปการเรียนรู้ออกมาเป็น

รูปแบบหรือกรอบความคิด การนำเสนอผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 4. การประยุกต์ใช้ความรู้ ผู้เรียนจะลงมือปฏิบัติอีกครั้งเพื่อพิสูจน์การเรียนรู้ของตนเองว่าเข้าใจได้ถูกต้องหรือไม่ เพื่อรวบรวมสิ่งที่เรียนรู้ที่ถูกต้องหรือสิ่งที่ควรปรับปรุงสำหรับดำเนินการเรียนรู้

แนวคิดเกี่ยวกับการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ คือ นักประดิษฐ์ท่ารำหรือศิลปินหรือผู้สร้างงานศิลปะ นักสร้างสรรค์นาฏศิลป์ต้องคิดค้นคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ท่ารำ รวมทั้งองค์ประกอบสำคัญอื่นๆ ที่ขาดไม่ได้ในการสร้างสรรค์การแสดงเพลงเนื้อร้อง ทำนอง เครื่องแต่งกาย ขบวนท่ารำ อุปกรณ์ประกอบการแสดงหรืออื่นๆ ตามจินตนาการของผู้สร้างงานที่ต้องการบ่งบอกเนื้อหาให้กับผู้ชมได้เล็งเห็นและเกิดภาพตามจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ (เยาวลักษณ์ ใจวิสุทธิहरษา , 2560)

สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2544: 252) กล่าวถึงขั้นตอนในการออกแบบงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ว่ามีวิธีและขั้นตอนคล้ายคลึงกับศิลปะสาขาอื่น ๆ คือ

1. การกำหนดโครงร่างรวม ก็คล้ายคลึงกับการวาดภาพกิจกรรมลงบนพื้นผ้าใบที่ต้องมีการร่างภาพให้เห็นองค์ประกอบต่างๆ ของภาพตามจินตนาการของนักนาฏศิลป์ประดิษฐ์แต่ภาพจิตรกรรมเป็นภาพนิ่งภาพนาฏศิลป์เป็นภาพเคลื่อนไหวภาพจะเปลี่ยนไปเป็นระยะ ๆ จึงควรเห็นภาพของการแสดงในช่วงสำคัญๆ เป็นระยะๆ

2. การแบ่งช่วงอารมณ์ โดยปกติการแสดงนาฏศิลป์จะมีกระบวนท่าแบ่งเป็นช่วงช่วงสั้นบ้างยาวบ้างแต่ละช่วงจะแสดงอารมณ์ที่แตกต่างกันเพื่อความหลากหลาย ดังนั้นการออกแบบในแต่ละช่วงอาจใช้จำนวนผู้แสดงและการเคลื่อนไหวที่แตกต่างกันเพื่อสะท้อนอารมณ์ที่ต้องการในช่วงนั้น เช่น อารมณ์เศร้าแสดงเดี่ยวอยู่หนึ่งที่ อารมณ์ทุกข์ทรมานให้ผู้แสดงหมู่เคลื่อนไหวไปมาช้า ๆ และอารมณ์รักแสดงโดยชายหญิงคู่หนึ่งเคลื่อนไหวโลดแล่นไปมาอย่างร่าเริง ในการเปลี่ยนช่วงอาจทำได้ด้วยการตั้งซุ่มเพื่อแสดงการจบช่วงหรือเข้าโรงไปเพื่อเริ่มออกแสดงในช่วงใหม่ต่อไป

3. ท่าทางและทิศทาง การแสดงนาฏศิลป์ชุดหนึ่ง ๆ มักมีท่าทางหลักปรากฏอยู่เป็นระยะตลอดเวลาของการแสดงเพื่อเชื่อมหรือแสดงความเป็นเอกภาพของการแสดงชุดนั้นและมีท่าทางอื่น ๆ กำหนดให้เป็นไปเฉพาะในแต่ละช่วงส่วนทิศทางทั้ง 8 ดังกล่าวแล้วก็มักจะนำมาใช้เพื่อกำหนดการเข้าการออกและการเคลื่อนที่ของผู้แสดงในแต่ละช่วงบนเวทีเพื่อให้ได้ความหมายตามต้องการ

4. การลงรายละเอียดเมื่อการฝึกซ้อมเข้ารูปเข้ารอยพอสมควรตามกำหนดแล้ว นักนาฏศิลป์จึงเริ่มพิถีพิถันกับรายละเอียด ในที่นี้มีได้หมายความว่า นักนาฏศิลป์ละเอียดละเลย เรื่องรายละเอียดมาตั้งแต่ต้น เพียงแต่ให้การเอาใจใส่เป็นพิเศษในช่วงนี้เพื่อให้การแสดง

สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเช่นการปรับระดับของอวัยวะต่าง ๆ ของผู้แสดงให้เท่ากันปรับทิศทางของใบหน้า ดวงตาที่ต้องสัมพันธ์กับเสียงและแสงเป็นพิเศษ

สรุปได้ว่า การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ คือ การคิดค้นคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ท่ารำ รวมทั้งองค์ประกอบสำคัญอื่นๆ ในการสร้างสรรค์การแสดง ได้แก่ เพลง เนื้อร้อง ทำนอง เครื่องแต่งกาย ขบวนท่ารำ อุปกรณ์ประกอบการแสดงหรืออื่นๆ ตามจินตนาการของผู้สร้างงานที่ต้องการบ่งบอกเนื้อหาให้กับผู้ชมได้เล็งเห็นและเกิดภาพตามจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ ตามขั้นตอนดังนี้ 1. การกำหนดโครงร่างรวม ต้องมีการร่างภาพเคลื่อนไหว ภาพจะเปลี่ยนไปเป็นระยะ ๆ จึงควรเห็นภาพของการแสดงในช่วงสำคัญ ๆ เป็นระยะ ๆ 2. การแบ่งช่วงอารมณ์ เพื่อสะท้อนอารมณ์ที่ต้องการในช่วงนั้น เช่น อารมณ์เศร้าแสดงเดี่ยวอยู่หนึ่งที่ อารมณ์ทุกข์ทรมานใช้ผู้แสดงหมู่เคลื่อนไหวไปมาช้า ๆ และอารมณ์รักแสดงโดยชายหญิงคู่หนึ่งเคลื่อนไหวโลดแล่นไปมาอย่างร่าเริง ในการเปลี่ยนช่วงอาจทำได้ด้วยการตั้งซุ้มเพื่อแสดงการจบช่วงหรือเข้าโรงไปเพื่อเริ่มออกแสดงในช่วงใหม่ต่อไป 3. ท่าทางและทิศทาง มักจะนำมาใช้เพื่อกำหนดการเข้าการออกและการเคลื่อนที่ของผู้แสดงในแต่ละช่วงบนเวทีเพื่อให้ได้ความหมายตามต้องการ และ 4. การลงรายละเอียดเมื่อการฝึกซ้อมเข้ารูปเข้ารอยพอสมควรตามกำหนดแล้ว เพื่อให้การแสดงสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเช่นการปรับระดับของอวัยวะต่าง ๆ ของผู้แสดงให้เท่ากันปรับทิศทางของใบหน้าดวงตาที่ต้องสัมพันธ์กับเสียงและแสงเป็นพิเศษ

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการเรียนรู้แบบใหม่โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เป็นการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่มีการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรม และการวิจัยด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ครูต้องเปลี่ยนจากครูสอน เป็นผู้ฝึกสอน (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ใช้นวัตกรรมสื่อการสอน สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ได้แก่ E-Learning มีการประเมินผลผู้เรียนจากความเข้าใจ วัดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ และความเข้าใจเชิงลึกในการแก้ปัญหา ประเมินการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกชั้นเรียน ที่สามารถบูรณาการเนื้อหาให้เชื่อมโยงกับชุมชนโดยใช้การปฏิบัติงานด้วยการลงมือปฏิบัติจริงในชุมชน สร้างความรู้จากการร่วมมือกันแก้ปัญหา ภายใต้การเรียนรู้จากประสบการณ์และเล่าเรื่องสามารถสื่อความเข้าใจสู่ผู้ชมให้เกิดความตระหนักรู้ในคุณค่าความงามของประเพณี สถานที่ หรือแหล่งสำคัญของชุมชนได้เป็นอย่างดี โดยใช้แนวคิดการสร้างสรรคในรูปแบบเล่าเรื่องเกี่ยวกับประเพณี อาทิ สงกรานต์ ลอยกระทง เป็นองค์ความรู้เชิงนาฏศิลป์ที่น่าสนใจ ร่วมกับการคิดค้นคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์ท่ารำ รวมทั้งองค์ประกอบสำคัญอื่นๆ ในการสร้างสรรค์การแสดง ได้แก่ เพลง เนื้อร้อง ทำนอง เครื่องแต่งกาย ขบวนท่ารำ อุปกรณ์ประกอบการแสดงหรืออื่นๆ ตามจินตนาการของผู้สร้าง

งานที่ต้องการบ่งบอกเนื้อหาให้กับผู้ชมได้สังเกตเห็นและเกิดภาพตามจินตนาการของผู้สร้างสรรค์
สามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้แบบใหม่โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริม
การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์

ที่มา : จิตสุภวัฒน์ สำราญรัตน์, วรณวิภา มัธยมนันท์ และวิไลวรรณ ไชยลังการ (2568)

สรุป

การจัดการเรียนรู้แบบใหม่โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการแสดงนาฏศิลป์
สร้างสรรค์เป็นการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทย เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการเนื้อหาให้
เชื่อมโยงกับชุมชนโดยใช้การปฏิบัติงานด้วยการลงมือปฏิบัติจริงในชุมชน สร้างความรู้จากการ
ร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรม และการวิจัยด้วย
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ครูเป็นผู้ฝึกสอน (Coach) และอำนวยความสะดวก (Facilitator)
โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการใช้นวัตกรรมสื่อการสอน สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา
ผู้เรียนมีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และความเข้าใจเชิงลึกในการแก้ปัญหาด้วยการ

คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและสร้างสรรค์ ภายใต้การเรียนรู้จากประสบการณ์และเล่าเรื่องจากชุมชนเพื่อให้ผู้ชมเกิดความตระหนักรู้ในคุณค่าความงามของประเพณี สถานที่ หรือแหล่งสำคัญของชุมชนได้เป็นอย่างดี โดยใช้แนวคิดการสร้างสรรคในรูปแบบเล่าเรื่องเกี่ยวกับประเพณี อาทิ สงกรานต์ ลอยกระทง เป็นองค์ความรู้เชิงนาฏศิลป์ที่น่าสนใจในการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ได้แก่ การประดิษฐ์ท่ารำ เพลง เนื้อร้อง ทำนอง เครื่องแต่งกาย ขบวนท่ารำ อุปกรณ์ประกอบการแสดงหรืออื่นๆ ตามจินตนาการของผู้สร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาณัฐ สิมสวัสดิ์. (2565). การจัดการเรียนรู้โดยชุมชนเป็นฐาน : กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่21 ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิตมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง.
- กุลกานต์ โพธิ์ปัญญา. (2561). นาฏศิลป์ไทยกับกิจกรรมนันทนาการในชั้นเรียนสำหรับเด็กประถม. วารสารดนตรีและการแสดง, 2(2), 50-62.
- คณะศิลปนาฏดุริยางค. (2565). นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เจ้าพระยานที. สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม.
- นวลรวี จันทร์ลุน. (2560). แนวทางสรรค์นาฏศิลป์ ฟันบ้านโคราช. วารสารราชพฤกษ์, 15(3), 115-123.
- เยาวลักษณ์ ใจวิสุทธิहरษา. (2560). นาฏศิลป์สร้างสรรค์“ระบำรวมเผ่าชาวเขา. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2586, จาก <https://research.kpru.ac.th/sac/fileconference>.
- สมาลี ชัยเจริญ. (2557). การออกแบบการสอน หลักการ ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2544). นาฏศิลป์ปริทรรศน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรทัย รุ่งวชิรา, เสวตาภรณ์ ตั้งวันเจริญ และกาญจนา เกียรติกานนท์. (2564). การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ในโลกยุคใหม่เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะคนยุคใหม่. วารสารครุทรรศน์ (Online), 1(1), 97-106.
- Bedri, Z, de Frein, R. & Dowling, G. (2017, December 18). Community-based learning: A primer. Irish Journal of Academic Practice, 6(1), Retrieved on January 12, 2025, from <https://arrow.dit.ie/ijap/vol6/iss1/5>
- Melaville, A, Berg, A. C. & Blank, M. J. (2015). Community-based learning: Engaging students for success and citizenship. Partnerships/Community. Paper 40., Retrieved on February 20, 2025, from <http://digitalcommons.unomaha.edu/slcepartnerships/40>.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทความทวิสารณห์หนังสือ แก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษาทุกระดับ และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

- 1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- 2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

- 1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่านำกระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1

และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300-350 คำ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 6) **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สันเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) / ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาคอนสู่อุตสาหกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย

รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คุ่มรักษา และอัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Phathong, K., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.//สถานที่พิมพ์:สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษภา ผาทอง. (2548). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่ย่อ).// สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณฑวงศ์. (2556) ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษภา ผาทอง และคณะ. (2562). พระพุทธศาสนากับการเมือง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง). สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทอาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อุตถาวร, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริจจิตร. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsa.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้

เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).//ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานาชาติ.
- ประภัศร ปรีเอี่ยม และธรรมบุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตรักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตรีทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ในตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (ร่ำจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). รายงานทารกน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPM ปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.
- Elizabet, B. (1990). Ecotourism: The Potentials and Pitfalls. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.
- Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helping practices and family-Centered care. Pediatr Nurs, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์

ของวารสารมนีเชษฐาราม วัดจอมมณี ได้ที่

<https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMCR/issue/view/25> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้
แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : manichettharam@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารมนีเชษฐาราม วัดจอมมณี

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารมนีเชษฐาราม วัดจอมมณี หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารลั้งค์ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารมนีเชษฐาราม วัดจอมมณี

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300-350 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

.....(16.pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ)

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ)

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16.pt)

2. (16.pt)

3. (16.pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16.pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

[illegible]

.....

.....

.....

.....

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด

[illegible]

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้ใหม่เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังกเคราะห์
ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจ
ง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดกุมได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16.pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300-350 คำ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

.....(16 pt).....

110 p.

.....(16 pt).....

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

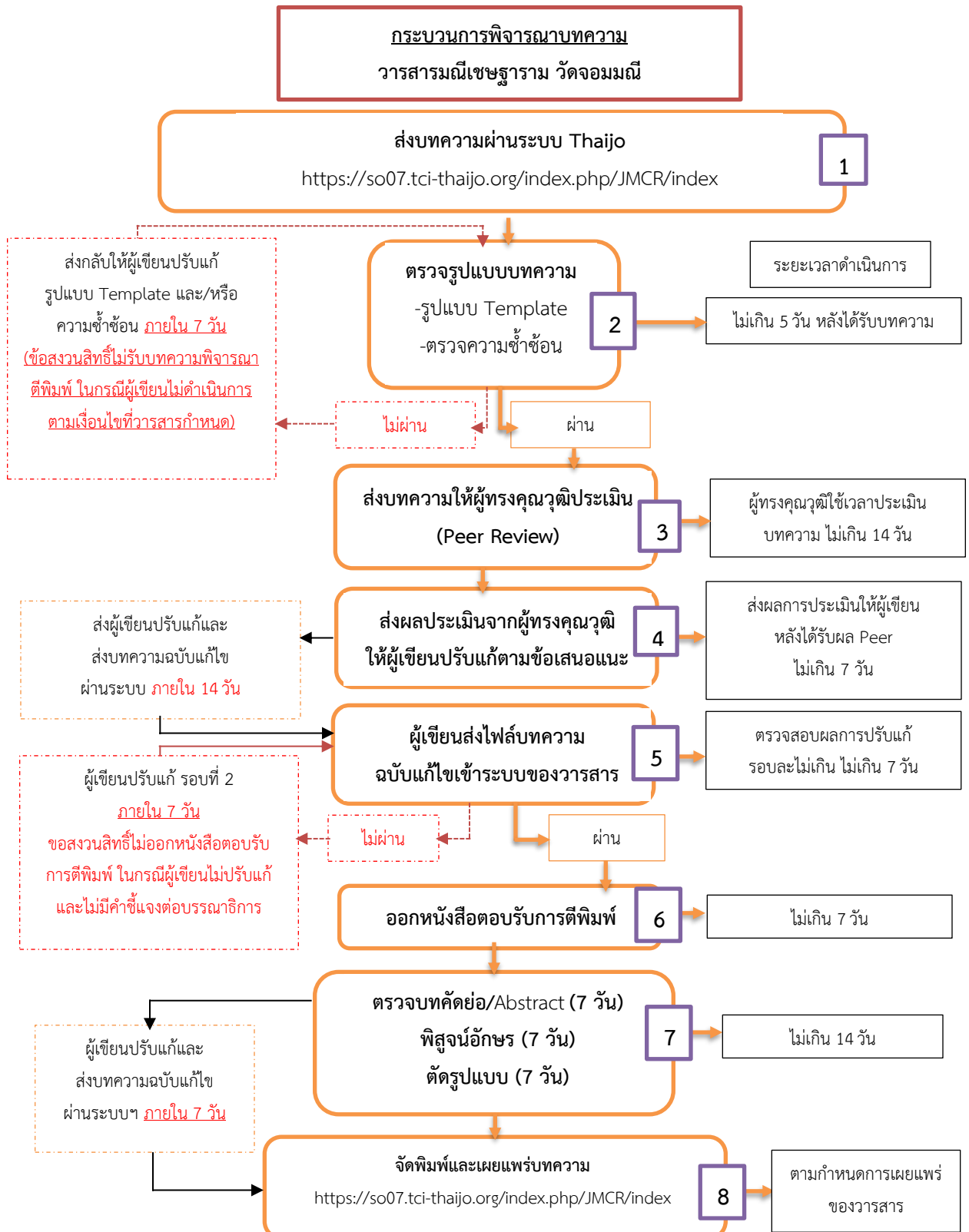
.....

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ระยะเวลาของกระบวนการพิจารณาบทความตั้งแต่ผู้สมัครส่งบทความเข้าระบบ ขั้นตอนที่ 1-6 ใช้ระยะเวลา
ประมาณ 1 เดือน ในการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ (ผู้สมัครบทความต้องปรับแก้บทความตามกำหนด)